– KRIMINALINIS ROMANAS –

ANNE HOLT

tai, kas niekada neįvyksta

baltos lankos

ANNE HOLT

tai, kas niekada neįvyksta

Iš norvegų kalbos vertė
Daiva Žižytė

baltos lankos

UDK 839.6-3
Ho-149

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Viršelio iliustracija
© *Anthony Redpath/CORBIS*

Versta iš:
Anne Holt, *Det som aldri skjer*,
Piratförlaget, 2005

Printed in Lithuania
ISSN 1882-6558
ISBN 978-9955-23-238-4

...nuostabi puikiai papasakota istorija apie išsamiai ištirtas žmogžudystes, sukrėtusias Oslo garsenybių pasaulį...

Kurt Hansen, *Dagbladet*

Visiems žmonėms, kad ir kokie jie šiandien būtų, yra tik viena svarbi naujiena – ir visuomet tokia pati – mirtis.

WALTER BENJAMIN, *Zentralpark*

JI NET NEBEŽINOJO, kiek gyvybių pasiglemžė. Tai buvo nesvarbu. Kokybė daugelyje sričių buvo svarbesnė už kiekybę. Jos taip pat, – nors bėgant metams malonumas prarado pirmykštį savo žavesį. Jau ne kartą ji svarstė, kad reikėtų užsiimti kuo nors kitu. Juk gyvenimas siūlo tiek galimybių. Melas. Ji buvo per sena. Ir pavargusi, juto pati. Tai buvo vienintelis dalykas, kurį sugebėjo. Be to, pelningas. Valandinis užmokestis, žinoma, buvo svaiginantis, tačiau vis tiek atrodė, kad kažko trūksta. Jai prireikė laiko susiimti.

Viena, kas jai išties patiko, – tai nieko neveikti. Ten, kur ji apsistojo, ir nebuvo ką veikti. Tačiau vis tiek nesijautė laiminga.

Gal ir gerai, kad kiti nevažiavo kartu?

Bent vynas buvo pagirtinas. Brangus, kiek rūgštoko skonio.

1

Į RYTUS NUO OSLO, kur kalvos link miesto lėkštėja, ir tą vietą kas keletą metų pavasarį užlieja patvinusi Nitelva, automobiliai visiškai užšalo. Einantieji kilometrą stingdant šalčiui į autobusų stotelę prie pagrindinio kelio tempė kepures ant ausų ir veržėsi šalikais kaklą. Mažojo akligatvio namai, atrodė, ginasi nuo šalčio užtrauktomis užuolaidomis ir sniego pusnimis, užtveriančiomis įvažiavimą į kiemą. Nuo senos vilos, stovinčios arčiausiai miško, stogo kabėjo metro ilgio varvekliai, grasinantys čia pat, prie įėjimo, sukelti didžiulę katastrofą.

Namas buvo baltas.

Už laukujų durų su lietomis žalvario rankenomis, apšviestų žibalinėmis lempomis, neįprastai ilgo koridoriaus gale, kairėje, darbo kabinete, pilname minimalistinių meno kūrinių ir madingų baldų, už masyvaus rašomojo stalo, tarp dėžučių su neatplėštais vokais sėdėjo negyva moteris. Galva atlošta atgal, pečiai atsirėmę į kėdės atlošą. Plati sukrešėjusio kraujo juosta nuo apatinės lūpos vingiavo per kruviną kaklą, dalijosi ties krūtine ir vėl susiliejo prie stebėtinai plokščio pilvo. Nosis taip pat buvo pasruvusi krauju. Lempos šviesoje ji atrodė lyg strėlė, nukreipta į tamsią ertmę, kadaise atstojusią burną. Liežuvio buvo

vos vos likę. Akivaizdu, kad jį nurėžė patyrusi ranka. Nupjauta dalis buvo švari, o pjūvis lygus.

Kambaryje buvo šilta, beveik karšta.

Kriminalinės policijos viršininkas Zigmundas Berlis pagaliau baigė kalbėti mobiliuoju telefonu ir prisimerkė žiūrėdamas į skaitmeninį termometrą, prilipdytą prie pietryčių pusės panoraminių langų. Lauke buvo beveik dvidešimt du laipsniai šalčio.

– Nieko keista, kad tokie langai ima trūkinėti, – pasakė jis ir atsargiai pabarbeno į stiklą. – Keturiasdešimt septynių laipsnių skirtumas tarp lauko ir kambario temperatūros. Tai bent!

Neatrodė, kad kas nors jo klausosi.

Mirusi moteris buvo tik su šilkiniu chalatu ir aukso spalvos liemene. Diržas gulėjo ant grindų. Jaunesnysis policijos pareigūnas iš Romerikės policijos komisariato skubiai atšoko, pastebėjęs suglamžytą aukso spalvos audinio skiautę.

– Velnias, – pasakė jis, godžiai įkvėpė oro ir susigėdęs persibraukė pirštais per plaukus. – Po velnių, man pasirodė, kad čia gyvatė.

Trūkstama moters kūno dalis buvo meniškai supakuota į celofaną ir padėta ant rašomojo stalo priešais ją. Raudoname fone kyšojo smaigalys. Stambus egzotinis augalas; blyški oda, dar blyškesni skonio receptoriai, marginti melsvai raudonomis raudonojo vyno juostelėmis, susikaupusiomis raukšlelėse ir odos klostėse. Pustuštė taurė stovėjo ant dokumentų, sukrautų prie stalo krašto, krūvos. Butelio nesimatė.

– Gal galėtume uždengti bent jos krūtis? – kranktelėjo vyresnysis pareigūnas. – Tikrai šlykštu, kad ji tik...

– Su šituo dar palūkėsime, – pasakė Zigmundas Berlis ir kyštelėjo mobilųjį telefoną į kišenėlę ant krūtinės.

Tada priklaupė ir pasilenkė prie numirėlės.

– Aš nepasiduosiu, – sumurmėjo. – Tai sudomins Ingvarą. Ir jo moterį, jei jau apie jį kalbame.

– Ką?

– Nieko. Ar jau žinomas mirties laikas?

Berlis susilaikė nečiaudėjęs. Kambaryje tvyrojo spengianti tyla, ir jis staigiai atsistojo, purtydamas nuo kelnių nesamas dulkes. Prie durų į koridorių stovėjo uniformuotas vyriškis. Atmetęs rankas už nugaros ir mindžikuodamas nuo kojos ant kojos, jis nusisukęs nuo lavono spoksojo pro langą. Šaka dar buvo papuošta kalėdiniais žaisliukais. Tai šen, tai ten silpnai žybsėjo lemputės, apšviesdamos tamsiausius kampelius, kurių niekada nepasiekdavo dienos šviesa – po šakomis ir stora sniego danga.

– Nejaugi niekas nieko nežino, – suirzęs tarstelėjo Berlis. – Nejaugi net preliminaraus mirties laiko nežinote?

– Vakar vakare, – pagaliau atsakė kitas pareigūnas. – Bet dar per anksti...

– Per anksti tvirtinti, – pabaigė sakinį Zigmundas Berlis. – Vakar vakare. Tai tik spėlionės. Kur yra...

– Jie išvyksta kiekvieną antradienį. Turiu omenyje, šeima. Vyras ir šešerių metų dukrelė. Jei apie tai klausi...

Vyresnysis pareigūnas neužtikrintai nusišypsojo.

– Taip, – tarė Berlis ir apėjo pusę rato aplink rašomąjį stalą.

– Liežuvis, – pradėjo jis ir mostelėjo į ant stalo gulintį paketėlį. – Ar jį nupjovė, kol ji dar buvo gyva?

– Nežinau, – atsakė vyresnysis pareigūnas. – Turiu tau dokumentų, o kadangi visi tyrimai jau baigti, visi darbuotojai grįžo į skyrių, ir tu galbūt...

– Taip, – pasakė Berlis, o vyresnysis pareigūnas visiškai nežinojo, su kuo šis sutinka. – Kas aptiko kūną, jei šeima buvo išvykusi?

– Valytojas. Filipinietis. Jis ateina kiekvieną trečiadienį, šeštą ryto. Pradeda tvarkytis nuo apačios ir kyla viršun, kad be reikalo per anksti nepažadintų šeimynos. Miegamieji yra viršuje. Antrame aukšte.

– Taip, – abejingai pakartojo Berlis. – Išvyksta kiekvieną antradienį?

– Juk ji pati tai sakė, – patvirtino vyresnysis pareigūnas. – Savo interviu ir panašiai. Kad kiekvieną antradienį ji veja savo vyrą ir vaiką lauk. Kad pati skaito visus laiškus. Suteikia sau garbę...

– Manau, kad ir pats tai matau, – sumurmėjo Berlis ir įkišo rašiklį gilyn į vieną iš dėžių su laiškais. – Tiesą sakant, vienam žmogui yra tiesiog neįmanoma visų jų peržiūrėti.

Jis vėl nužvelgė moteriškosios lyties lavoną.

– *Sic transit gloria mundi**, – pasakė ir pažvelgė žemyn į burną. – Dabar, žinoma, šio pasaulio garbė jai nelabai rūpi.

– Mes jau surankiojome daugybę iškarpų, ir viskas jau paruošta...

– Taip, taip.

* Taip praeina pasaulio garbė.

Berlis pamojo jam. Tyla vėl darėsi nepakenčiama. Nuo kelio nesigirdėjo žmonių balsų, netgi laikrodis netiksėjo. Kompiuteris buvo išjungtas. Radijas nebyliai spoksojo į jį vieniša raudona akimi, atsispindinčia prie durų stovinčios spintos stikle. Ant plačios židinio atbrailos balansavo sustingusi kanadinė berniklė. Kojos aptriušusios, uodega beveik be plunksnų. Beprotiškai šalta diena ant pietrytinio lango nutapė bespalvį stačiakampį. Zigmundui Berliui ausų būgneliuose tvinkčiojo kraujas; jausdamasis nejaukiai, lyg pakliuvęs į mauzoliejų, jis ėmė nervingai baksnoti rodomuoju pirštu sau į nosį. Pats nesuprato, ar jaučiasi suirzęs, ar labiau sutrikęs. Moteris tebesėdėjo savo krėsle sukryžiuotomis kojomis, demonstruodama krūtis, ir plačiai išžiota burna be liežuvio. Atrodė, kad plėšikas ne tik pagrobė iš šios moters gyvybiškai svarbų organą, bet ir nugramdė žmogiškumo liekanas.

– Jūs juk supyktumėte, jei per vėlai jus pakviestume, – pagaliau ištarė vyresnysis pareigūnas. – Ypač kai tai susiję su šia moterimi.

– Ar žurnalistai jau suuodė?..

– Dar ne. Mes sulaikėme filipinietį, jis bus apklausiamas tiek, kiek reikės. Šiuo atveju buvome kuo atsargesni. Juk svarbu surasti pėdsakus, ypač kai yra tiek sniego ir panašiai, o ir kaimynai mus truputį apgavo. Kol kas nė vienas jų negali pasakyti nieko svaraus. Tikriausiai jie labiau domisi naująja princese.

Šypseną greitai pakeitė rimtumas:

– Na, juk suprantama... Nužudyta pati „Skubanti Fiona". Savo pačios namuose. Ir dar tokiu būdu, taigi...

– Tokiu būdu, – linktelėjo Berlis. – Pasmaugta, ar ne?

– Taip teigia gydytojas. Nėra jokių dūrio žymių, jokių peršovimų. Ant kaklo žymės, patys matote...

– Aha. Geriau jau pažvelk į šitą!

Berlis tyrinėjo ant stalo padėtą liežuvį. Celofanas buvo sulankstytas labai išradingai, kaip daili vaza, palikta ertmė liežuvio galiukui, apsuptam elegantiškų, simetriškų formų sparnelių.

– Atrodo it gėlės žiedas, – pasakė jaunesnysis policininkas ir suraukė nosį. – Su kažkuo šlykščiu viduryje. Keista...

– Kraupu, – išlemeno Berlis. – Žudikas turėjo iš anksto pasiruošti. Neįsivaizduoju, kad kas nors taip nužudytų žmogų, o tada gaištų laiką origamiui.

– Nemanau, kad galima įžvelgti kokį seksualinį aspektą.

– Origamis, – pakartojo Zigmundas Berlis. – Japonų lankstinių iš popieriaus menas. Tačiau...

– Kas?

Berlis pasilenkė artyn prie nupjauto organo. Vyresnysis pareigūnas padarė taip pat. Abu policininkai taip ir stovėjo vienas šalia kito. Greitai jų širdys ėmė plakti vienu ritmu.

– Jis ne tik nupjautas, – ištarė Berlis ir atsitiesė. – Galiukas yra perskeltas. Žudikas padalijo jį į dvi dalis.

Uniformuotas prie durų stovintis vyriškis pasisuko į duris. Jis tai padarė pirmą kartą po to, kai į nelaimės vietą atvyko Zigmundas Berlis. Vyriškio veidas buvo atviras, lyg paauglio, nusėtas spuogais,

liežuviu jis nuolat vilgė lūpas, o Adomo obuolys slankiojo aukštyn žemyn plonu jo kaklu.

– Ar jau galiu eiti, – maldaujamai išstenėjo. – Ar galiu dabar eiti?

***

– Sosto išpera, – pasakė jaunoji panelė ir nusišypsojo.

Pusnuogis vyras lėtai perbraukė lapu per gerklę, nuplovė kastuvą ir nusisuko. Mergaitė sėdėjo ant grindų ir šukavosi per sugadintos maudymosi kepuraitės skylutes.

– Tu negali taip pasirodyti gatvėje, – pasakė vyras. – Nusiimk šitą. Mes galime surasti tą kepuraitę, kurią gavai dovanų per Kalėdas. Juk nori atrodyti gražiai, kai pirmą kartą pamatysi savo seserį?

– Sosto išpera, – pakartojo Kristianė ir dar tvirčiau prispaudė kepurę. – Zonos šeimininkė, šiukšlyno įpėdinė.

– Tikriausiai turi galvoje sosto paveldėtoją, – pasakė Ingvaras Stubio ir nuplovė putų likučius. – Tai yra asmuo, kuris kada nors ateityje taps karaliumi arba karaliene.

– Mano sesuo bus karalienė, – pasakė Kristianė. – Tikriausiai esi didingiausias žmogus pasaulyje.

– Tu taip manai?

Jis pakėlė mergaitę ir paguldė ant šono. Jos žvilgsnis klaidžiojo, lyg mirksėjimo ir lytėjimo tuo pačiu metu būtų buvę per daug. Kaip beveik dešimties metų, ji buvo labai liesa.

– Sosto įpėdinė, – kreipėsi Kristianė į lubas.

– Teisingai. Mes tikrai ne vieninteliai šiandien susilaukėme mažyčio kūdikėlio. Tai atsitiko...

– Metė Marita yra tokia graži, – pertraukė mergaitė ir smarkiai suplojo rankomis. – Ją rodo per televiziją. Pusryčiams mes valgėme sumuštinį su sūriu. Leonardo mama pasakė, kad gimė princesė. Mano sesuo!

– Taip, – pasakė Ingvaras ir vėl pasodino mergaitę, stengdamasis nutraukti jai nuo galvos maudymosi kepurėlę, bet nenorėdamas per stipriai papešti. – Mūsų kūdikis yra graži princesė. Bet ji nėra sosto paveldėtoja. Kaip manai, kaip mes ją pavadinsime?

Kepuraitė kiek pasislinko. Ilgi plaukai pasislėpė, bet Kristianė nekreipė dėmesio į skausmą, kilusį jam mėginant nutraukti tą guminį galvos apdangalą.

– Abendgebet, – pasakė ji.

– Tai reiškia vakarinę maldą, – paaiškino vyras. – Tai nėra jos vardas. Tos mergaitės virš mano lovos, turiu galvoje. Tai yra vokiškas žodis, kuris paaiškina, ką mergaitė iš paveikslo veikia ten, kur ji...

– Abendgebet, – pasakė Kristianė.

– Mes galime pasitarti su mama, – tarė Ingvaras, maudamasis kelnes ir vilkdamasis marškinius. – Eik ir susirask kitus savo drabužius. Mums jau reikia eiti.

– Išeiti, – pasakė Kristianė ir pasuko į koridorių. – Išeiti. Su karvėmis, arkliais ir mažyčiais kačiukais. Džekas! Amerikos karalius. Ar nori eiti kartu aplankyti kūdikio?

Didžiulis mišrūnas gelsvai rusvu kailiu, iškišęs liežuvį pro plačiai išsieptus nasrus, pasišokčiodamas išbėgo iš vaikų kambario. Jis guviai inkščiojo ir sukosi aplink mergaitę ratais.

– Džekas turi likti namuose, – pasakė Ingvaras. – Nagi, kur ta tavo kepurė?

– Džekas eis su manimi, – ramiai ištarė Kristianė ir užrišo raudoną šaliką šuniui ant kaklo. – Sosto įpėdinė yra ir jo sesuo. Norvegijoje visi turi lygias teises. Mergaitės gali elgtis kaip joms patinka. Taip sako Leonardo mama. O tu nesi mano tėvas. Mano tėvas yra Isakas. Taip sakau aš.

– Visa tai tiesa, – nusijuokė Ingvaras. – Bet aš labai tave myliu. Ir mums jau tikrai reikia eiti. Džekas bus namie. Šunis vestis į ligoninę draudžiama.

– Ligoninė yra skirta ligoniams, – pasakė Kristianė, kai jis apvilko jai striukę. – O kūdikis juk nėra ligonis. Mama taip pat neserga. Bet jie vis tiek yra ligoninėje. Namuose ligoniams.

– Tu esi maža profesorė.

Ingvaras pabučiavo ją į lūpas ir užtraukė kepurę ant ausų. Staiga ji įsispitrėjo jam į akis. Jis sustingo – taip visada atsitikdavo tomis retomis trumpomis atvirumo akimirkomis, kai bandydavo prasibrauti prie to, ko niekam nebuvo pavykę pasiekti.

– Gimė sosto paveldėtoja, – iškilmingai tarė ji prieš sulaikydama kvapą ir pradėdama cituoti televizijos pranešimus: – didis įvykis mūsų šaliai, tautai, visų pirma, žinoma, tėvams. Ir mes visi labai džiaugiamės, kad šį kartą tai yra mažutė mergytė.

Nuo kabyklos su viršutiniais drabužiais pasigirdo prislopintas čirpimas.

– Mobilusis telefonas, – mechaniškai ištarė ji. – Dam-dirum-ram...

Ingvaras Stubio atsistojo ir ėmė karštligiškai plekšnoti per netvarkingai sukabintų striukių ir švarkų kišenes, kol pagaliau surado, ko ieškojo.

– Klausau, – nekantriai pasakė jis. – Čia Stubio.

Kristianė vėl ėmė ramiai rengtis. Iš pradžių nusiėmė kepurę, paskui nusivilko striukę.

– Minutėlę, – ištarė į ragelį Ingvaras. – Kristiane! Ne... Palūkėk trupučiuką.

Mergaitė jau buvo spėjusi nusivilkti daugumą drabužių. Dabar ji stovėjo vienomis rožinės spalvos kelnaitėmis ir marškinėliais. Pėdkelnes buvo užsitempus ant galvos.

– Net negalvok apie tai, – kalbėjo Ingvaras Stubio. – Aš gavau keturiolika dienų tėvystės atostogų. Nemiegojau daugiau negu parą, Zigmundai. Dieve brangus, mano kūdikis gimė vos prieš penkias valandas, o dabar...

Kristianė nuleido pėdkelnių klešnes sau ant pilvuko kaip ilgas kasas.

– Pepė Ilgakojinė, – patenkinta ištarė ji. – Opapa opapa.

– Ne, – atsakė Ingvaras taip griežtai, kad Kristianė pašoko ir pradėjo verkti. – Aš atostogauju. Man gimė kūdikis. Aš...

Jos verksmas virto pratisu staugimu. Ingvaras nepasidavė klyksmui ir neatsisuko.

– Kristiane, – nusiminęs tarė jis. – Aš ant tavęs nepykstu. Kalbu su... Alio? Negaliu. Kad ir kaip patraukliai visa tai skamba, aš paprasčiausiai negaliu šiuo metu palikti savo šeimos. Iki. Sėkmės.

Jis uždarė telefoną ir atsisėdo ant grindų. Jie jau seniai turėjo būti ligoninėje.

– Kristiane, – pakartojo jis. – Mažoji mano Pepe. Ar negali man parodyti pono Nilsono?

Ingvaras žinojo, kad geriau nė nemėginti jos guosti. Užuot tai daręs, ėmė švilpauti. Džekas įsitaisė jam ant kelių ir užsnūdo. Ant kelnių nuo pravertų knarkiančio šuns nasrų atsirado drėgna dėmė. Ingvaras švilpavo, pliaukšėjo ir niūniavo visas vaikiškas daineles, kokias tik mokėjo. Po keturiasdešimties minučių mergaitės verksmas nutilo. Nežiūrėdama į jį, Kristianė nusitraukė nuo galvos pėdkelnes ir ėmė lėtai rengtis.

– Pats laikas aplankyti mūsų sosto įpėdinę, – bespalviu balsu tarė ji.

Mobilusis telefonas skambėjo jau septynis kartus.

Susimąstęs jis išjungė aparatą net nepažiūrėjęs, kas skambino.

***

Praėjo aštuonios dienos, o policijos tyrimas, akivaizdu, nepasistūmėjo nė per nago juodymą. Tai jos nestebino.

Internetiniai laikraščiai yra blogis, mąstė moteris, dirbanti nešiojamuoju kompiuteriu. Kadangi ji neužsisakė vietinio tinklo paslaugos, galimybė naršyti po

internetą pasirodė esanti velniškai brangi. Tai, kad pinigai tiesiog garuoja laukiant, kol ims veikti lėtas analoginis ryšys su Norvegija, kėlė jai stresą. Žinoma, ji galėjo įsitaisyti *Chez Net*. Penkiolika minučių ten kainavo penkis eurus. *Chez Net* veikė plačiajuostis internetas. Deja, ten net ir žiemą nuolat knibždėjo gausybė girtų australų ir besiskeryčiojančių britų. Ji susilaikė, bent jau iki šiol.

Pirmosiomis dienomis dėl žmogžudystės kilo stebėtinai mažai triukšmo. Visų dėmesį pasiglemžė mažoji karalaitė. Pasaulis iš tiesų turėjo tapti geresnis.

Pagaliau linija ėmė veikti.

Prie kompiuterio sėdinti moteris negalėjo pakęsti Fionos Hele. Žinoma, negerai, politiškai nekorektiška jausti kažką panašaus, bet ji viską atidavė likimui į rankas. Laikraščiuose buvo pavartotas epitetas „liaudies mylima". Tai buvo tiesa, nes programas žiūrėjo milijonai – kiekvieną mielą šeštadienį, penkis sezonus iš eilės. Ji įsigilino tik į vieną jų – prieš pat išvykdama iš namų. To visiškai užteko, kad galėtų konstatuoti, jog ji pirmą kartą gyvenime sutinka su kultūros elito, paprastai nepakenčiamai niekinamai atsiliepiančio apie viską, kas susiję su lengvai prieinamomis pramogomis, nuomone. Iš tikrųjų, tai karingai nusiteikusio sociologijos profesoriaus straipsnis *Aftenposten* laikraštyje privertė ją šeštadienio vakarą išmesti iš gyvenimo pusantros valandos ir spoksoti per televiziją „Skubančią Fioną".

Beje, ne be reikalo. Atrodė, jau visą amžinybę niekas nemėgino išvesti jos iš kantrybės. Laidos dalyviai buvo arba idiotai, arba visiški nevykėliai. Jų nebuvo

galima kitaip pavadinti. Fiona Hele, priešingai, buvo laimės kūdikis, viską apskaičiuojanti ir nuosekli, užkariaudama žmonių širdis, kai įslinkdavo į studiją, apsirėdžiusi drabužėliais, pirktais toli gražu ne „Hennes & Mauritz“ parduotuvėje. Kol tie vargšai bandė atskleisti savo beviltiškas svajones, netikras viltis, ji begėdiškai šypsojosi, žvelgdama tiesiai į kamerą, ir, be visa ko, spinduliavo šiokia tokia erudicija. Šlovės valanda.

Moteris, kuri ką tik pakilo nuo prie lango stovinčio rašomojo stalo ir ėmė sukti ratus po svetimą svetainę, nesuvokdama, kodėl tai daro, viešoje diskusijoje nedalyvavo. Bet po vieno „Skubančios Fionos“ epizodo pajuto didžiulę pagundą. Įpusėjusi akiplėšišką skaitytojų skilties straipsnį turėjo nusišypsoti prieš ištrindama dokumentą. Visą tą vakarą jautė nerimą. Miegas neėmė, todėl leido sau pasimėgauti keletu prastų TV3 naktinio seanso filmų, iš kurių išpešė šiokią tokią naudą – bent tai stengėsi įsiminti.

Jautimasis provokuojama tebuvo tam tikra emocijų forma.

Jos išraiška tikrai nebuvo *Aftenposten* skaitytojų komentarai.

Rytoj ji norėtų nuvykti į Nicą pasiieškoti norvegiškų laikraščių.

2

BUVO NAKTIS horizontaliai padalytame dviejų šeimų name Tosene. Išilgai gatvės, už medinės tvoros,

pačiame sodo gale stovėjo trys liūdni žibintai. Lemputes jau seniai buvo numušę sniego gniūžtėmis kariaujantys triukšmingi paaugliai. Kaimynystėje esantys namai, atrodo, rimtai reagavo į elektros energijos taupymo iššūkį. Dangus buvo giedras ir juodas. Šiaurės rytų pusėje, virš Grefsenoseno, Inger Johanė pamatė žvaigždę. Tai ją vertė jaustis taip, lyg pasaulyje būtų visiškai viena.

– Tu ir vėl čia, – liūdnai pasakė Ingvaras.

Jis stovėjo tarpduryje ir mieguistai kasėsi klyną. Trumpikės prigludusios prie šlaunų. Nuogi pečiai tokie platūs, kad beveik siekė abi staktas.

– Kiek dar čia stovėsi, brangioji?

– Nežinau. Grįžk į lovą.

Inger Johanė vėl nusisuko į langą. Pokyčiai, persikėlus iš daugiabučio į nuosavų namų kvartalą, buvo didesni negu ji tikėjosi. Buvo įpratusi prie vandentiekio vamzdžių cypimo, į sienas, rodos, įsigėrusio kūdikių klyksmo, paauglių barnių ir televizoriaus plyšojimo iš pirmame aukšte gyvenusios moters buto. Ji, akivaizdu, prastai girdėjo ir nuolat užmigdavo, spoksodama vakaro programą. Daugiabutyje galėjai virti kavą ir vidury nakties. Pasiklausyti radijo. Paplepėti, jei jau apie tai kalbame. Čia ji vos išdrįsdavo atsidaryti šaldytuvą. Kas rytą vonioje sklisdavo Ingvaro šlapimo kvapas – buvo uždraudusi jam leisti vandenį tualete iki septynių ryto, kad nepažadintų apačioje gyvenančių kaimynų.

– Tu vėl blaškaisi, – pasakė jis. – Ar negali bent prisėsti?

– Nekalbėk taip garsiai, – tyliai atsakė Inger Johanė.

– Baik tas nesąmones. Nėra taip blogai. Juk esi pripratusi prie kaimynų.

– Taip. Daugybės. Daugiau ar mažiau nepažįstamų. O čia visi gyvena lyg viename narve. Kai čia gyvename tik mes ir jie, tai atrodo taip... Net nežinau.

– Mes juk labai džiaugiamės dėl Gitos ir Samuelio. Nekalbant jau apie mažąjį Leonardą. Jei ne jis, Kristianė nebūtų...

– Tik pažvelk į juos.

Inger Johanė ištiesė koją ir vos girdimai nusijuokė.

– Aš niekada iki šiol neturėjau šlepečių. Beveik nedrįstu išlipti iš lovos be jų.

– Jos labai mielos. Panašios į musmires.

– Juk jos ir turi būti panašios į musmires. Ar negalėjai jos įtikinti parinkti ką nors kita? Triušiukus? Meškučius? O geriausia būtų paprasčiausios kasdienės rudos šlepetės.

Parketas girgždėjo nuo kiekvieno žingsnio, žengto link jos. Ji nutaisė grimasą prieš vėl nusisukdama į langą.

– Kristianei ne taip jau lengva vadovauti, – ištarė jis. – O tu turi liautis visko bijoti. Nieko bloga nenutiks.

– Isakas sakė tą patį, kai Kristianė dar buvo kūdikis.

– Tai yra visai kas kita. Kristianė...

– Niekas nežino, kas yra negerai. Niekas negali žinoti, ar Ranhildai taip pat kas nors yra.

– Ar sutarėme dėl Ranhildos?

– Taip, – atsakė Inger Johanė.

Ingvaras ją apkabino.

– Ranhilda yra sveikas kaip ridikas aštuonių dienų kūdikis, – sušnibždėjo jis. – Ji prabunda tris kartus per naktį, gauna šiek tiek pieno ir iš karto užmiega. Taip, kaip ir turi būti. Ar nori kavos?

– Patylėk.

Jis norėjo kažką sakyti; pravėrė burną, bet tik pasimetęs pasikasė galvą, pakėlė nuo grindų megztinį ir užsitempė jį, eidamas į virtuvę.

– Prisėsk štai čia, – pasakė. – Jei tu trūks plyš nori nemiegoti visą naktį, galime bent jau padaryti ką nors naudinga.

Inger Johanė prisitraukė baro kėdę prie virtuvės stalo ir dar tvirčiau susisupo į chalatą. Pirštais karštligiškai maigė storą bylos segtuvą, kuriam virtuvėje buvo ne vieta.

– Ingvarai, – tarė ir pro akinius pasitrynė pirštu akį. – Ne. Bet jis yra teisus. Tai yra stulbinantis dalykas.

Jis pasisuko į ją taip staiga, kad vanduo indelyje ėmė teliuškuoti.

– Aš užsukau į darbą vienai valandai, – gindamasis kalbėjo jis. – Nuo tada, kai išėjau, iki mano sugrįžimo praėjo vos...

– Nusiramink. Viskas gerai. Aš puikiai suprantu, kad tau kartais teks ten užbėgti. Turiu pripažinti...

Pirmame segtuvo puslapyje buvo nuotrauka, patrauklus aukos portretas. Ir šiaip smulkus veidelis atrodė dar mažesnis dėl plaukus per vidurį skyrusio

sklastymo. Visa kita – senoji geroji Fiona Hele. Žvilgsnis įžūlus, putlios lūpos suspaustos, demonstruojant fotografui savimi pasitikinčios moters šypseną. Vokus svėrė sunkus makiažo sluoksnis. Paradoksalu, tačiau ji neatrodė vulgariai. Apskritai nuotraukoje buvo kažkas labai gundančio, aiškiai erotinis amplua, kuris sudarė stiprų kontrastą tam įprastam, žmogiškam, visai šeimai priimtinam jos sėkmingai suformuotam programos veidui.

– Ką turi pripažinti? – paklausė Ingvaras.

– Kad...

– Kad manai, jog tai yra velniškai įdomu, – sukikeno Ingvaras ir ėmė tarškinti puodeliais. – Aš tik atsinešiu kelnes.

Fionos Hele biografija buvo ne mažiau žavinga, negu šis portretas. Meno istorijos magistro laipsnis, skaitydama atkreipė dėmesį Inger Johanė. Ištekėjo už Bernto Hele vos dvidešimt dvejų, paveldėjo senelių vilą Liorenskūge ir gyveno nesusilaukdama vaikų trylika metų. Mažosios Fiorelos gimimas 1998-aisiais, akivaizdu, nesumažino nei Fionos ambicijų, nei karjeros planų. Greičiau priešingai. Tapusi kultine figūra mažoje NRK2* programėlėje „Kietas menas“, greitai buvo perkelta į pramoginių programų skyrių. Po keleto televizijos sezonų, ketvirtadieniais vesdama vakaro pokalbių šou, pagaliau atrado „namus“. Šį posakį pati pavartojo nesuskaičiuojamuose interviu, kuriuos davė per pastaruosius trejus metus. „Skubanti Fiona“ – sėkmingiausias valstybinio

* NRK – nacionalinė Norvegijos televizija.

televizijos kanalo projektas nuo pat septintojo dešimtmečio, kai šeštadieniais žmonės leido laiką susispietę prie žydrųjų ekranų, spoksodami vienintelį kanalą ir jausdami kažkokį vienybės jausmą. Toks būdavo šeštadienio vakaras Norvegijoje. Kitokio užsiėmimo jie neturėjo.

– Tau patikdavo šios programos, ar ne? Toks didelis vyras, o sėdėjai ir žliumbei.

Inger Johanė nusišypsojo grįžusiam Ingvarui. Jis vilkėjo ryškiai raudoną multino megztinį ir pilkas sportines kelnes. Pėdas puošė oranžinės vilnonės kojinės.

– Aš visai nežliumbiau, – paprieštaravo Ingvaras ir įpylė į puodelius kavos. – Bet buvau sujaudintas, tą aš tikrai turiu pripažinti. Bet žliumbti? Niekada.

Jis prisislinko su baro kėde artyn.

– Tai buvo serija apie vokiečių kilmės merginą, – tyliai prakalbo jis. – Reikėtų turėti šaltą kaip akmuo širdį, kad tokia istorija nejaudintų. Visą vaikystę ją persekiojo ir iš jos tyčiojosi. Būdama paauglė išvyko į JAV. Plovė grindis Pasaulio prekybos centre nuo pat jo pastatymo. Pirmoji diena, kai ji nėjo į darbą dėl ligos, buvo rugsėjo vienuoliktoji. Visada ilgėjosi Norvegijoje kaimynystėje gyvenusios šeimos sūnaus, kuris...

– Taip, taip, – pasakė Inger Johanė ir suvilgė lūpas karšta kava. – Cit.

Ji sustingo.

– Tai Ranhilda, – įsitempusi tarė.

– Nereikia, – pradėjo, norėdamas ją sugriebti, kol neišbėgo į vaikų kambarį.

Per vėlu. Ji beveik be garso pašoko nuo kėdės ir dingo. Liko tik jos pasėta nerimo sėkla. Rūgštus skonis, į kurį nedelsiant sureagavo jo skrandis, privertęs įsipilti į kavą daugiau pieno.

Jo praeitis buvo dar blogesnė. Lyginti būtų ne tik bjauru. Tiesiog neįmanoma. Skausmo išmatuoti negali. Kaip ir įvertinti netektį. Tačiau jis vis tiek neturėjo jėgų tam atsispirti. Nuo tada, kai jie susitiko dramatišką pavasario dieną prieš beveik ketverius metus, jis per dažnai susierzindavo dėl to, kad Inger Johanei kėlė nerimą Kristianės išskirtinumas.

Vis dėlto Inger Johanė turėjo dukterį – guvią mergaitę, su didžiuliu pasimėgavimu ragaujančią gyvenimą. Kristianė buvo kitokia negu visi, bet savotiškai mielas vaikas, ypač kai būdavo šalia.

– Žinau tai, – staiga tarė Inger Johanė. Ji išniro iš už koridoriaus kampo jam nė nespėjus pastebėti. – Tu velki dar didesnę naštą negu aš. Tavo vaikas mirė. Aš turėčiau būti dėkinga. Beje, tokia ir esu.

Vos virptelėjus apatinei lūpai, buvo priversta nutilti. Tokioje prietemoje tai buvo beveik nepastebima. Ji užsidengė akis ranka.

– Ar Ranhildai viskas gerai? – paklausė Ingvaras.

Ji linktelėjo galva.

– Aš tik labai bijau, – sušnibždėjo. – Kai Ranhilda miega, aš bijau, kad ji mirė. Kai pabunda, nerimauju, kad gali mirti. Arba kad atsitiks dar kas nors blogo.

– Inger Johane, – nusiminęs tarė jis ir paplekšnojo per šalia stovinčią kėdę. – Eikš čia. Prisėsk.

Ji lėtai susmuko šalia Ingvaro. Jo ranka glostė jai nugarą. Aukštyn žemyn. Mintys skriejo per greitai.

– Viskas gerai, – kalbėjo jis.
– Tu suirzęs, – sušnibždėjo ji.
– Ne.
– Taip.
Ranka sustojo. Jis lengvai suspaudė jai kaklą.
– Aš sakau, kad ne. Bet dabar...
– Ar aš negaliu sau leisti...
– Žinai, – žvaliu balsu nutraukė jis. – Susitariame, kad vaikams viskas yra gerai. Nė vienas iš mūsų negalės miegoti. O dabar gaištame valandą laiko...
Pabaksnojo pirštu Fionai Hele į veidą.
– O tada pažiūrėsime, ar negalime kiek nusnūsti. Sutarta?
– Tu esi labai geras, – pasakė ji ir nusivalė pirštu panosę. – O ši byla yra blogesnė negu jūs manote.
– Aha.
Ingvaras ištuštino kavos puodelį, pastūmė jį šalin ir išdėliojo segtuvo lapus ant didžiulio virtuvės stalo. Tarp jų gulėjo Fionos Hele nuotrauka. Jis pastukseno pirštu Fionai per nosį, apvedžiojo pirštu lūpas ir susimąstė. Po akimirkos pakėlė nuotrauką ir užsimerkė.
– Ką tu žinai apie tai, ko mes bijome?
– *Visiškai* jokių įkalčių, – ramiai tarė Inger Johanė. – Aš peržiūrėjau viską.
Ji ieškojo dokumento, bet negalėjo jo rasti.
– Visų pirma, – pasakė ir šniurkštelėjo, – pėdsakai sniege yra visiškai beverčiai. Žinoma, prie įvažiavimo aptikote tris pėdsakus, kurie tikriausiai priklauso žudikui, bet temperatūra ir vėjas, o ir sniegas, iškritęs antradienio vakarą, gerokai sumenkina šių įkalčių

vertę. Vienintelis dalykas, dėl kurio esate tikri, yra tai, kad žudikas ant batų mūvėjo kojines.

– Po sumauto Orderudo bylos visi dviračiu važinėjantys suspalaikiai naudojasi šiuo triuku, – sumurmėjo jis.

– Atsargiau rinkis žodžius.

– Jos miega.

– Batų dydis, nustatyta, tarp keturiasdešimt pirmojo ir keturiasdešimt penktojo. Tokius nešioja apie devyniasdešimt procentų pasaulio vyrų.

– Ir šiek tiek moterų, – nusišypsojo jis; Inger Johanė paslėpė pėdas giliau po baro kėde.

– Be to, triukas avėti per didelius batus dabar taip pat yra gana populiarus. Pagal pėdsakų gylį neįmanoma nustatyti ir žudiko svorio. Jam tiesiog pasisekė dėl tokio oro. Tik tiek.

– Arba jai.

– Galbūt ir jai. Bet, tiesą sakant, įveikti ypatingų galių turinčią Fioną Hele, manau, prireikė tikros jėgos. Puikios sportinės formos moterį pačiame jėgų žydėjime.

Jie vėl pažvelgė į nuotrauką. Moters išvaizda pakankamai tiksliai atspindėjo jos tikrąjį amžių; keturiasdešimt dveji metai įbrėžė gana ryškius pėdsakus aplink akis. Virš lūpų taip pat galėjai pastebėti atsiradus raukšlių – po storu makiažo sluoksniu buvo matyti smulkios linijos. Vis dėlto veidas atrodė gaivus, oda glaudžiai aptempė kaklą ir skruostikaulius. Žvilgsnis buvo tiesus.

– Liežuvį nurėžė jai dar esant gyvai, – pasakė Ingvaras. – Iškelta teorija, kad smaugiama ji prarado

sąmonę, o tada jai nupjovė liežuvį. Kraujavimas buvo labai smarkus, todėl ji negalėjo būti mirusi. Galbūt žudikas specialiai pasirinko veiksmų planą arba galbūt...

– Tikrai neįmanoma to apskaičiuoti, – tarė Inger Johanė ir suraukė kaktą. – Smaugti, kol moteris tik praras sąmonę, o ne numirs, turiu galvoje. Tikriausiai jis manė, kad ji nebegyva.

– Kad ir kaip būtų buvę, mirties priežastis yra smaugimas. Jis viską užbaigė rankomis. Po veiksmų su liežuviu.

Ingvaras krūptelėjo ir pridūrė:

– Ar tu matei šituos?

Jis sužvejojo voką ir minutėlę į jį spoksojo, kol akivaizdžiai apsigalvojo ir paliko gulėti neatidaręs.

– Vieną minutėlę, – pasakė Inger Johanė. – Paprastai nusikaltimo vietos nuotraukos manęs neveikia. Tačiau dabar, gimus Ranhildai, taigi...

Akys užsimerkė. Ji užsidengė veidą rankomis.

– Aš dėl nieko nežliumbiu, – garsiai ištarė, beveik išrėkė. Tada sušnibždėjo: – Tokios nuotraukos manęs visiškai nejaudina. Paprastai. Aš mačiau...

Ji greitai pasitrynė, nusišluostė akis ir per jėgą nusišypsojo.

– Vyras, – tarė ji, – turi labai tvirtą alibi.

– Nėra nepalaužiamų alibi, – atsakė Ingvaras.

Jis vėl uždėjo ranką jai ant nugaros. Per ploną šilką juto jos kūno šilumą.

– O šiuo atveju, – pasakė Inger Johanė, – yra kitaip. Jis lankėsi pas savo motiną kartu su Fiorela. Turėjo miegoti viename kambaryje su dukterimi, jo

sesuo su savo vyru taip pat ten nakvojo. Sesuo labai norėjo bendrauti, todėl jie beveik nemiegojo visą naktį. Be to...

Ji dar kartą užsidengė akis dešiniąja ranka. Ingvaras nusišypsojo ir pakišo nykštį jai po nosimi. Tada nusišluostė rankas į kelnes.

– Be to, nėra jokio pagrindo įtarti, kad tarp jų buvo kas nors daugiau negu įprasti šeimyniniai barniai, – užbaigė ji savo mintį. – Ne meilės fronte. Ir tikrai ne ekonominiais klausimais. Toje srityje jie neabejotinai užėmė beveik vienodas pozicijas. Jis uždirba daugiau už ją, o ji yra didžiosios namo dalies savininkė. Jo įmonei, atrodo, sekasi.

Ji sugriebė jo ranką. Oda buvo šiurkšti, nagai nukarpyti labai trumpai. Judviejų nykščiai susilietė. Judėjo ratais.

– Be to, praėjo jau aštuonios dienos, – pasakė ji. – O jūs tesugebėjote atmesti keletą įtariamųjų.

– Tai yra pradžia, – tyliai atsakė jis ir patraukė ranką.

– Tiesą sakant, nekokia pradžia.

– O ką tu galvoji?

– Daug ką.

– Pavyzdžiui?

– Liežuvis, – pasakė ji ir atsistojo įsipilti dar kavos.

Automobilis lėtai nuslinko Haugės gatvės link. Nuo vibracijos kampinėje spintelėje sužvangėjo taurės. Šviestuvo lempa apšvietė svetainės lubas. Tai buvo menkas šviesos spindulėlis didžiuliame tamsiame kambaryje.

– Liežuvis, – nenoromis pakartojo jis, tarsi ji būtų priminusi jam apie kažką nemalonaus, ką jis beprotiškai norėjo pamiršti.

– Taip. Liežuvis. Metodas. Neapykanta. Planas. Vaza...

Inger Johanė ore rašė cituojamus žodžius.

– Viskas buvo iš anksto suplanuota. Namuose nebuvo raudono celofano. Jam reikėjo aštuonių minučių supakuoti viską, kaip radote. Taip parašyta tavo dokumentuose. Be to, turėtum būti labai įgudęs.

Pirmą kartą ji atrodė tikrai susidomėjusi. Atidarė spintelę ir iš sidabrinio dubenėlio paėmė du gabalėlius cukraus. Jai maišant kavą, šaukštelis daužėsi į puodelio sieneles.

– Kava, kad negalėtume miegoti, – sumurmėjo. – Protingas ėjimas.

Ji pažvelgė į viršų.

– Nurėžti žmogui liežuvį yra simbolinis veiksmas – toks galingas, toks žiaurus ir negailestingas, kad jį būtų sunku paaiškinti kitaip, nei neapykanta. Beje, pakankamai stipria neapykanta.

– O Fiona Hele buvo labai mylimas žmogus, – sausai atrėžė Ingvaras. – Tu jau išmaišei cukrų, mieloji.

Ji nulaižė šaukštelį ir vėl atsisėdo.

– Problema, Ingvarai, yra tai, kad neįmanoma sužinoti, kas jos nekentė. Kol šeima, draugai, kolegos... visi sutartinai tvirtina, kad neturėjo nieko prieš šią moterį, tikriausiai žudiko turėtumėte ieškoti kitur.

Ji parodė pirštu į langą. Kaimynų miegamajame įsižiebė naktinė lemputė.

– Aš neturiu galvoje jų, – nusišypsojo. – O plačiąją visuomenę.

– Viešpatie, – sumurmėjo Ingvaras.

– Fiona Hele buvo vienas garsiausių šalies televizijos veidų. Būtų sunku surasti žmogų, neturintį savo nuomonės apie tai, kuo ji užsiėmė. Kaip, beje, ir turintį nuomonę, klaidingą ar teisingą, kokia ji buvo.

– Taigi yra daugiau nei keturi milijonai įtariamųjų.

– Na, taip.

Ji kurį laiką siurbčiojo kavą, tada atstūmė puodelį nuo savęs.

– Išbrauk visus, kuriems dar nėra penkiolikos, vyresnius nei septyniasdešimt ir dar maždaug milijoną, kurie akivaizdžiai ją dievino.

– Kiek, tavo manymu, lieka?

– Neįsivaizduoju. Gal apie porą milijonų?

– Du milijonai įtariamųjų...

– Kurie galbūt niekada nėra su ja kalbėję, – pridūrė ji. – Tarp žudiko ir Fionos nebūtinai turėjo būti koks nors ryšys.

– Arba žudikės.

– Arba žudikės, – linktelėjo galva ji. – Sėkmės. A, beje, kalbant apie liežuvio būklę... Tss.

Iš ką tik suremontuoto vaikų kambario sklido kūdikio verksmas. Ingvaras atsistojo Inger Johanei nespėjus net mirktelėti.

– Ranhilda paprasčiausiai nori valgyti, – pasakė Ingvaras. – Aš atnešiu mergaitę. Sėsk ant sofos.

Inger Johanė pasistengė susiimti. Juto baimę fiziškai, lyg suleidus skatinamųjų vaistų. Pulsas padažnėjo, skruostus užplūdo raudonis. Pakėlusi ranką ir atidžiai apžiūrėjusi delną, pastebėjo, kad gyvenimo

linijoje susikaupęs prakaitas pagauna lempos metamą šešėlį. Pasitrynė delnus į chalatą ir susmuko.

– Ar mažoji rėksnė alkana? – išgirdo Ingvarą murmant prie pat jų mažylės galvos. – Mamytė tau duos valgyti, juk žinai. Taigi taigi...

Palengvėjimas, apėmęs pamačius mirksinčias akeles ir ieškančią burnytę, vėl pravirkdė Inger Johanę.

– Man atrodo, aš kraustausi iš proto, – sušnibždėjo ji ir pasitaisė krūtį.

– Ne išprotėjusi, – atsakė Ingvaras. – Truputį jautresnė ir išsigandusi, tik tiek.

– Liežuvis, – sumurmėjo Inger Johanė.

– Dabar apie tai nebekalbėsime. Atsipalaiduok.

– Tai, kad jis buvo perskeltas.

– Taigi taigi.

– Melagis, – sušniurkščiojo ji ir pakėlė akis.

– Melagis?

– Na, juk ne tu.

Ji kažką pašnibždėjo kūdikiui, tada vėl pažvelgė jam į akis.

– Perpjautas liežuvis. Tai gali reikšti tik viena. Kad kažkam atrodė, jog Fiona Hele yra melagė.

– Juk kartais mes visi esame melagiai, – pasakė Ingvaras ir atsargiai perbraukė pirštu per mažytę kūdikio galvutę.

– Žiūrėk. Momenėlyje matyti pulsas.

– Kažkam atrodė, kad Fiona Hele melavo, – pakartojo Inger Johanė. – Kad ji melavo taip įtikinamai ir taip akiplėšiškai, kad nusipelnė mirties.

Ranhilda paleido krūtį. Grimasa, kurią galėjai palaikyti šypsena, privertė Ingvarą suklupti ant kelių ir

priglausti veidą prie šilto, drėgno jos smakro. Iškilimas ant viršutinės Ranhildos lūpos buvo rožinės spalvos ir atrodė pilnas skysčio, smulkutės blakstienos beveik juodos.

– Tokiu atveju tai turėjo būti velniškai bjaurus melas, – sumurmėjo Ingvaras. – Baisesnis melas, negu aš galiu įsivaizduoti.

Ranhilda atsiduso ir užmigo.

***

Ji pati niekada nebūtų pasirinkusi šios vietos.

Draugai, nors ir neturtingi, kažkodėl staiga nusprendė leisti sau pasilepinti tris savaites Rivjeroje. Ką ten galima veikti gruodžio mėnesį, buvo paslaptis, tačiau ir ji užsimanė vykti kartu. Bent jau bus gyvenimo paįvairinimas.

Po motinos mirties tėvo nebegalėjai suprasti. Jis skundėsi, virkavo ir stengėsi ją spausti. O smirdėjo kaip senas pirdžius – dėl nešvarių drabužių ir šlapimo nelaikymo. Pirštai, kuriais prieš jos valią braižė jai nugarą atsisveikindamas, buvo visiškai suplonėję. Pareigos jausmas vertė ją užsukti aplankyti jo kartą ar keletą kartų per mėnesį. Butas Sandakeryje, niekada neatrodęs kaip rūmai, kai tėvas liko vienas, galutinai prarado išvaizdą. Po daugybės raštų, piktų pokalbių telefonu ir vargo jai pavyko surasti jam namų tvarkytoją. Tačiau tai nedaug tepadėjo. Vidinė unitazo pusė vis dar buvo aptaškyta išmatomis. Maistas šaldytuve vis tiek stovėdavo ir pasibaigus galiojimo laikui, o duris ir toliau tekdavo plėšte atplėšti. Nesuvokiama, kodėl savivaldybė negalėjo geriau pasirūpinti senu,

ištikimu mokesčių mokėtoju ir sugebėjo atsiųsti tik visiškai nieko neišmanančią paauglę, kuri ką tik išmoko įjungti skalbyklę.

Praleisti Kalėdas be tėvo viliojo, nors ji skeptiškai vertino tą kelionę. Ypač dėl to, kad draugai vyko su vaikais. Ją erzino, kad šiandien kiekvienas vaikas, atrodė, yra alergiškas visam natūraliam maistui. To nemėgstu, ano nemėgstu, nuolat verkšleno jie. Mantra, kurią ji būdavo priversta išklausyti prieš kiekvieną valgį. Nieko keista, kad mažyliai iš pradžių būdavo siaubingai liesi, o paskui virsdavo beformiais paaugliais, kamuojamais modernių mitybos sutrikimų. Jauniausioji, trejų ketverių metų mergytė, dar turėjo sveiko žavesio. Jos brolių ir seserų prie kompiuterio sėdinti moteris tikrai nemėgo.

Tačiau namas buvo didelis, o jai paskirtas kambarys – įspūdingas. Jie entuziastingai bruko jai lankstinukus – turbūt tikėjosi, kad ims mokėti daugiau nei priklauso. Jie žinojo, kad ji turi pinigų, nors, be abejo, nė nenumanė, kiek.

Jei jau apie tai kalbama, ji atsiribojo nuo daugelio savo pažįstamų. Šie sukosi mažuose savo pasaulėliuose, murkdydamiesi išpūstose problemose, kurios buvo įdomios tik jiems patiems. Po kurio laiko socialinėje aplinkoje jai teko atlikti griežtą atranką. Tai daryti paskatino akis badantys raudonai pažymėti nuostoliai. Ji atiduodavo daug daugiau negu gaudavo. Gerai viską apgalvojusi suprato, kad gyvenime sutiko vos keletą teisingai mąstančių žmonių.

Jie norėjo matyti ją šalia, o ji nenorėjo sutikti dar vienų Kalėdų su tėvu.

Taigi stovėjo čia, Gardemoene, suspaudusi delne bilietus, kai suskambo jos mobilusis. Jauniausiąjį šeimos narį, tą mergytę, staiga paguldė į ligoninę.

Ji įsiuto. Žinoma, draugai negali palikti mažo vaiko, tačiau ar būtina buvo laukti ir pranešti apie tai iki skrydžio likus vos penkiolikai minučių? Juk vaiko sveikata pablogėjo prieš keturias valandas. Tada dar būtų galėjusi rinktis.

Ji išvyko.

Kiti taip pat turės susimokėti savo nuomos mokesčio dalį. Ji tai aiškiai davė jiems suprasti telefonu. Tiesą sakant, buvo šiek tiek nusivylusi, nes manė, kad praleisti tris savaites draugijoje žmonių, kuriuos pažinojo nuo pat savo vaikystės, bus malonu.

Prabėgus devyniolikai dienų namo šeimininkas pasiūlė jai pasilikti čia iki kovo. Naujų nuomininkų neturėjo būti, o jis nenorėjo, kad namas stovėtų tuščias. Tikriausiai šeimininką paskatino tai, kad prieš pat jam atvykstant moteris išvalė visą namą. Blaškydamasis po kambarius ir apsimesdamas, kad tikrina elektros instaliaciją, tikriausiai pastebėjo ir tai, kad buvo gulėta tik vienoje lovoje.

Jos kompiuteris čia veikė taip pat kaip ir namie. Ir ji gyveno nemokamai.

Rivjera buvo perdėtai giriama.

Vilafranšė buvo užmirštas turistinis miestas. Tikriausiai jis ilgą laiką stovėjo tuščias, manė ji; netgi daugelio šimtmečių senumo tvirtovė prie jūros atrodė lyg statinys iš kartono ir plastiko. O tai, kad prancūzų kilmės taksi vairuotojai pakenčiamai kalba angliškai neabejotinai reiškia, kad šioje vietoje kažkas negerai.

Ją be galo erzino poilsio zonoje stovintys policijos automobiliai.

Iš kitos pusės, tam reikėjo pastangų. Norvegija policija niekada negalėjo pasigirti: tai buvo provincialai, beginkliai eunuchai.

Ji, tiesą sakant, buvo ekspertė.

Bet naktys tapo ilgesnės.

3

PO FIONOS HELE nužudymo praėjo šešios dienos. Kalendorius rodė vasario 6-ąją.

Ingvaras Stubio sėdėjo savo kabinete blankiame rytinės Oslo dalies pastate ir stengėsi akimis suskaičiuoti krintančias smėlio laikrodžio smilteles. Gražios formos stiklo dalis buvo neįprastai didelė. Rankų darbo stovelis. Ingvaras manė, kad jis pagamintas iš ąžuolo; tikros norvegiškos medienos, per ilgus šimtmečius nugludintu paviršiumi. Skyriaus stažuotojas, kriminalistų technikas iš Prancūzijos, prieš pat Kalėdas susidomėjo ir studijavo šią senieną. Mahagonis, pagaliau konstatavo jis ir pasikrapštė galvą, išgirdęs Ingvaro pasakojimą apie prietaisą, kuris keliavo jo šeimoje net keturiolika kartų.

– Šis mažas niekutis, – kalbėjo prancūzas savo laužyta anglų kalba, – buvo pagamintas kažkada tarp 1880 ir 1900 metų. Tikriausiai niekada net nebuvo patekęs ant laivo denio. Jų buvo pagaminta daug. Skirtų papuošti turtingų žmonių namus.

Jis staiga patraukė pečiais.

– *Bet, be abejo,* – pridūrė. – *Žavūs mieli daikčiukai.*

Ingvaras nusprendė suteikti šeimos sagai daugiau tikroviškumo negu atsitiktinai sutiktam prancūzui. Stiklinis laikrodis stovėjo ant židinio atbrailos pas jo senelius; teisė paliesti jį buvo suteikiama tik sulaukus dvidešimt vienerių; brangi praeities relikvija, kurią tėvas kartkartėmis nepatingėdavo apversti berniukui prieš akis, o pilkšvai sidabrinės spalvos smėlio smiltelės tviskėjo per gražų, rankomis suformuotą stiklą ir byrėjo per mažutę, močiutės teigimu, siauresnę už plauką, angą.

Aplankai, sustatyti išilgai sienos ir stalo viduryje abipus smėlio laikrodžio, liudijo kitą, kur kas įtikinamesnę istoriją. Groteskiškai prasidėjęs pasakojimas apie Fionos Hele nužudymą, atrodo, neartėjo prie pabaigos. Šimtai liudininkų apklausų, nesuskaičiuojama daugybė techninių analizių, ataskaitos, nuotraukos ir visi taktiniai spėjimai, atrodo, vedė visur ir kartu niekur.

Ingvaras negalėjo prisiminti, kada dar buvo atsidūręs tokioje aklavietėje.

Jam buvo jau beveik penkiasdešimt. Policija tapo jo darboviete tada, kai jam suėjo dvidešimt dveji. Patruliuodamas jis vaikštinėjo gatvėmis, būdamas konstebliu sulaikydavo valkatas ir girtus vairuotojus, iš smalsumo svarstė galimybę dirbti su tarnybiniu šunimi, dirbo nekenčiamą darbą prie pulto ekonominių nusikaltimų skyriuje, kol pagaliau visiškai atsitiktinai pateko į Kriminalinę policiją. Atrodė, kad viskas buvo taip seniai. Žinoma, Ingvaras prisiminė ne visas bylas.

Jis jau seniai atsisakė minties kaupti archyvą savo smegenyse. Žmogžudysčių buvo per daug, o prievartavimai paprasčiausiai per žiaurūs. Po kurio laiko skaičiai prarado prasmę. Tačiau viena buvo aišku ir nenuginčijama – kartais tiesiog nesiseka. Taip jau yra. Ingvaras Stubio nebuvo linkęs švaistyti laiko apgailestavimui dėl nesėkmės.

Tačiau šis kartas buvo kitoks.

Jis pirmą kartą nematė aukos. Pirmą kartą nedalyvavo tyrime nuo pat pradžių. Prie bylos prisidėjo nenoromis, atrodė, lyg būtų kažką praleidęs ir nesiorientavo situacijoje. Tai vertė jį ypač pasitempti. Per susirinkimus ir pasitarimus, kuriuose jautėsi didėjantis visuotinis sutrikimas, stengėsi laikyti liežuvį už dantų. Tik manė kitaip, negu jie.

Kiti pasinėrė į nesamų pėdsakų tyrinėjimą. Jie kruopščiai ir rūpestingai stengėsi surinkti dėlionę, bet tai padaryti buvo paprasčiausiai neįmanoma, nes atskirose nakties vaizdo detalėse, kuriose policija įžiūrėjo tamsias dėmes, švietė skaisčiai mėlynas dangus. Nors Fionos Hele bute buvo surasti trisdešimt keturi pirštų atspaudai, neatrodė, kad kuriuos nors iš jų būtų palikęs žudikas. Prie laukųjų durų atsainiai numesta cigaretės nuorūka taip pat nedavė jokios aiškios užuominos: neseniai atlikta ekspertizė patvirtino, kad ji ten pragulėjo keletą savaičių. Sniege paliktų pėdsakų įkaltį jie jau galėjo išbraukti raudonu tušinuku – bent jau todėl, kad jų negalėjo susieti su kitais, apie žudiką žinomais faktais. Nusikaltimo vietoje rasta kraujo dėmė taip pat nedavė peno tyrimams. Kraujas buvo tik Fionos Hele. Seilių

likučiai ant stalo, kilime įsivėlę plaukai ir riebus rausvas lūpų atspaudas ant vyno taurės kraštelio, tiesą sakant, liudijo, kad moteris paprasčiausiai prisėdo darbo kambaryje tyliai ir ramiai peržvelgti per savaitę gautus laiškus.

– Žudikas vaiduoklis, – ištarė Zigmundas Berlis ir priėjęs prie durų nusijuokė. – Tiesą sakant, aš jau pradedu įtikėti ta kvaila Romerikės policininkų pateikta versija – kad galbūt tai yra paprasčiausia savižudybė.

– Įspūdinga, – nusišypsojo jam Ingvaras. – Iš pradžių ji prisismaugė, tada nusipjovė liežuvį ir gražiai įsitaisė mirtinai nukraujuoti. Ir dar minutėlei atsipeikėjo, kad galėtų susipakuoti liežuvį į mažytį gražų celofano gabalėlį. Originalu, nieko nepasakysi. Beje, kaip einasi? Turiu galvoje bendradarbiavimą.

– Vaikinai iš Romerikės yra puikūs. Didelis poskyris, žinai. Žinoma, jie kartais nori kiek pasirodyti. Bet, atrodo, džiaugiasi, kad mes tiriame šią bylą.

Zigmundas Berlis atsisėdo ir prisitraukė kėdę arčiau prie rašomojo stalo.

– Snorę pakvietė savaitgalį dalyvauti svarbiame dešimtmečių ledo ritulio žaidėjų turnyre, – pasakė jis ir iškalbingai palinksėjo galva. – Jam tik aštuoneri, o jau yra tarp lyderių ir žaidžia su dešimtmečiais!

– Aš nemaniau, kad jie išrenka geriausių žaidėjų komandas tokiame amžiuje.

– Čia tau ne niekai. Sporto sąjunga nejuokauja. Tu negali taip manyti. Berniukas tiesiog gyvena ledo rituliu nuo ryto iki vakaro... Tiesą sakant, kartais jis net miega nenusiavęs pačiūžų. Jei jie dabar nesupras, kas yra konkurencija, visada bus atsilikėliai.

– Taip, taip. Tai yra tavo sūnus. Aš tikriausiai ne...

– Na, tai kiek mes, – nutraukė jį Zigmundas ir permetė žvilgsniu visus aplankus ir dokumentų šūsnis. – Po velnių, kiek mes pasistūmėjome šioje byloje?

Ingvaras, užuot ką nors atsakęs, pagriebė smėlio laikrodį, dar kartą jį apvertė ir pamėgino skaičiuoti sekundes. Smiltelės per stiklinį kaklą ištekėjo per minutę ir keturias sekundes. Tai jis žinojo dar tada, kai buvo mažas berniukas. Tikriausiai suklysta gaminant konstrukciją, pamanė jis ir garsiai ištarė:

– Penkiasdešimt du. Penkiasdešimt trys. Ir štai ji tuščia. Aš vis nepataikau.

Jis dar kartą apvertė laikrodį.

– Ingvarai! Baik. Ar nemiga naktimis tau susuko protą?

– Ne. Ranhilda yra nuostabi. Devyni. Dešimt.

– Na, tai ką mes, Ingvarai?

Zigmundo balsas tapo įsakmesnis. Vyrukas palinko į kolegos pusę prieš tęsdamas:

– Po velnių, nėra jokių įkalčių. Techninių. Nėra ir techninių, turėčiau pasakyti. Per vakar ir šiandien aš peržiūrėjau visas apklausas. Fioną Hele žmonės mėgo. Dauguma žmonių. Linksma moteris, sako jie. Spalvinga asmenybė. Daugelis pabrėžia jos unikalumą dėl to, kad ji buvo tokia visapusiška. Apsiskaičiusi ir besirūpinanti net menkiausiomis kultūros apraiškomis. Dar skaitanti komiksus ir dievinanti *Žiedų valdovą*.

– Tokie laimės kūdikiai kaip Fiona Hele visada turi...

Ingvaras stengėsi surasti tinkamą žodį.

– Priešų, – pasiūlė Zigmundas.

– Ne. Nebūtinai. Bet nedraugiškai nusiteikusių. Visada atsiranda žmonių, kurie jaučiasi užgožti tokių asmenybių. Užtemdyti. Fionos Hele žvaigždė švietė pernelyg ryškiai. Bet man vis tiek sunku įsivaizduoti, kad koks nors likęs šešėlyje NRK darbuotojas, puoselėjantis ambicijas vesti pramoginę šeštadienio laidą, ryžtųsi tokiam drastiškam žingsniui ir...

Jis linktelėjo galva į lentą, kurioje kabėjo plakato dydžio, įžūliai apnuoginta krūtine sėdinčios ir rašančios Fionos Hele nuotrauka.

– Tuomet manau, kad atsakymas slypi čia, – pasakė Ingvaras ir ištraukė pluoštelį laiškų kopijų, gražiai susegtų raudoname aplanke. – Išrinkau dvidešimt laiškų. Tiesą sakant, atsitiktinai. Tam, kad susidaryčiau įspūdį apie tai, kokie žmonės galėjo rašyti Fionai Hele.

Zigmundas klausiamai suraukė kaktą ir pakėlė viršutinį lapą.

– *Brangioji Fina,* – garsiai perskaitė jis. – *Esu 22 metų mergina iš Hemnesbergeto. Prieš trejus metus sužinojau, kad mano tėvas buvo jūrininkas iš Venesuelos. Mano motina sakė, kad jis buvo niekšas – paliko ją ir niekada daugiau nemėgino su ja susisiekti...*

Zigmundas pasikasė ausį.

– Po velnių, juk ji net nemoka rašyti, – sumurmėjo jis sau, o tada ėmė skaityti toliau:

– *...po to, kai sužinojo, kad turėsiu gimti aš. Bet viena bendradarbiavimo organizacijoje dirbanti moteris sako, kad Chuanas Maria buvo malonus vyras ir kad tai mano mama norėjo, kad jie...*

Zigmundas atidžiai apžiūrinėjo savo pirštų galiukus. Atrodo, jį sudomino purvinas geltonas iškilimas; keletą sekundžių patylėjo, tada nusivalė pirštus į kelnes.

– Argi visi žmonės tokie beviltiški kaip ši, – paklausė.

– Aš sakyčiau, kad ji nėra tokia jau beviltiška, – tarė Ingvaras. – Galų gale, ėmėsi iniciatyvos. Rašybos ir gramatikos neišmanymas nesulaikė jos nuo savanoriško detektyvo darbo. Tiesą sakant, ji sužinojo, kur gyvena jos tėvas. Laiškas yra prašymas, kad „Skubanti Fiona" imtųsi ieškoti toliau. Mergaitė siaubingai bijo būti atstumta ir viliasi, kad tikimybė, jog tėvas apie ją sužinos, bus didesnė, jei informacija bus pateikta per televiziją.

– Viešpatie, – ištarė Zigmundas ir pagriebė kitą laišką.

– Šis laiškas yra visiškai kito kalibro, – kolegai akimis sekant popieriaus lapą kalbėjo Ingvaras. – Puikiai savo mintis reiškiantis, netrukus į pensiją išeisiantis odontologas. Karo metais jis, dar mažas berniukas, gyvenantis rytiniame Oslo pakraštyje, netekęs tėvų, sulysęs ir išblyškęs, buvo išsiųstas į šalies gilumą keturiasdešimt penkeriems metamas, kad priaugtų svorio. Ten jis sutiko...

– Fiona Hele žaidė su ugnimi, – nutraukė jį Zigmundas ir ėmė sklaidyti kitus laiškus. – Juk tai yra...

– Likimai, – ramiai ištarė Ingvaras ir suplojo rankomis. – Kiekvienas šiai moteriai adresuotas laiškas – o jų buvo tikrai nemažai – tai pasakojimas apie siel-

varto ir ilgesio kupiną gyvenimą. Gyvenimą, praleistą abejonėse. O tada ir ji gavo pylos. Galų gale, diskusija buvo įprasta. Vienoje pusėje susibūrė intelektualūs snobai, kurie nesugebėjo nuslėpti savo pasipūtimo ir to, kad šalinasi tokio pasimetusio plebėjaus išnaudojimo. Kitoje pusėje buvo Liaudis...

Jis parašė ore didelę raidę L...

– ...kuri manė, kad snobams geriau patylėti ir išjungti televizorių, jei tai, kas kalbama, jiems nepatinka.

– Tiesą sakant, čia jie buvo teisūs, – sumurmėjo Zigmundas.

– Teisios buvo abi priešininkų grupės, bet kaip visada debatai niekur nenuvedė. Tik staugimas ir riksmai, dar labiau pakėlę programos reitingą. Gindamas Fioną norėčiau pasakyti, kad tų žmonių, patekusių į televizoriaus ekraną, atranka buvo labai griežta. Redakcijoje dirbo ne mažiau kaip trys psichologai ir kiekvienas dalyvis turėjo būti patikrintas. Kiek suprantu, pakankamai rimtai.

– O kaip su tais, kurie nepateko?

– Būtent. Buvo žmonių, kurie visą savo gyvenimą išliedavo laiške, adresuotame Fionai Hele. Dauguma jų anksčiau niekam šios istorijos nebuvo pasakoję. Juk turėjo būti labai skaudu būti atstumtiems. Kaip dauguma jų jautėsi. Ypač dėl to, kad redakcija nepajėgė atsakyti į visus laiškus. Juk kai kurie kritikai netgi pabrėžė, kad...

Ingvaras sužvejojo kišenėlėje ant krūtinės matinį aliumininį portsigarą. Atsargiai jį atidarė, ištraukė vieną cigarą ir perbraukė juo sau po nosimi.

– Kad Fiona Hele tapo dievu, – sušniurkščiojo jis. – Dievu, kuris tylomis priimdavo šių pasimetusių žmonių prašymus.

– Skamba gana dramatiškai.

– Gal labiau melodramatiškai. Žinoma.

Jis atsargiai įkišo cigarą atgal į dėklą.

– Bet šiek tiek tiesos tame yra, kaip sako Kristianė, kai pagauname ją meluojant.

Zigmundas garsiai nusijuokė.

– Mano berniukai aklai neigia savo kaltę. Netgi kai pagaunu juos meluojant ir pateikiu visus įrodymus. Visiški kietakakčiai. Ypač Snorė.

Susigėdęs pasikrapštė pakaušį.

– Jaunėlis, – paaiškino, – panašesnis į mane.

– Taigi mes turime, – pasakė Ingvaras ir prunkštelėjo, – nenumanomą skaičių žmonių, galėjusių *nusivilti* Fiona Hele.

– Nusivylimas, – pakartojo Zigmundas. – To vos pakaktų...

Jie abu vėl įsižiūrėjo į mirusiosios nuotrauką.

– Ne. Štai todėl aš pradėjau nedidelį asmeninį tyrimą. Iš pradžių noriu sužinoti, kas iš tikrųjų nutiko tiems žmonėms, kuriems Fiona Hele padėjo. Tiems, kuriems buvo leista penkiolikai minučių tapti įžymiems ir susitikti biologinę Pietų Korėjoje gyvenančią mamą, Argentinoje pradingusį tėvą, Driobake įvaikintą savo dukterį ir dar dievai žino ką... Visiems, kurių gyvenimas apvirto aukštyn kojomis patogiausiu vakaro programos metu.

– Argi toks tyrimas nebuvo atliktas?

– Ne. Tiesą sakant, ne.

– Bet nejaugi NRK nesusiekė su tais, kurie...

– Ne.

Zigmundas atsisėdo į kėdę ir įsistebeilijo į portsigarą, kuris vėl saugiai pūpsojo kišenėlėje ant Ingvaro krūtinės.

– Argi tu nemetei, – pavargęs ištarė.

– Ko? Ak. Turi galvoje tai. Aš tik uostau. Senas įprotis. Neberūkau. Kiekvieną kartą eiti į verandą... Tai taip sunku. Ypač rūkant cigarus. Surūkyti visą cigarą reikia laiko.

– Bet tu?

– Taip.

– Ar nori pasakyti, kad visas darbas, susijęs su techninių įkalčių tyrimu, veltui?

Ingvaras sukrenkštė ir, prieš nusičiaudėdamas, užsidengė burną ranka.

– Tai liko, – paaiškino, – po to prakeikto rūkymo.

Jis nutaisė grimasą, nurijo seiles ir kalbėjo toliau:

– Žinoma, ne. Techniniai tyrimai niekada nenueina veltui. Bet kai judant šia kryptimi viskas atrodo taip miglota ir trunka taip ilgai kaip šįkart, mano manymu, turėtume pradėti kitokį tyrimą. Užuot nuolat galvoję tik apie nusikaltimo vietą, turėtume pradėti ieškoti kažkur kitur. Ir priartėti prie nusikaltimo vietos. Jei mums pasiseks, surasime vienokį ar kitokį motyvą. Pakankamai stiprų motyvą, turiu galvoje.

– Ar jau ruošiesi eiti? Taip anksti?

Ingvaras buvo pakilęs nuo stalo ir stovėjo prie sudėvėto, nuskalbto ir apdulkėjusio švarko, pakabinto ant kabyklos prie lango.

– Taip, – rimtai ištarė jis ir užsitempė drabužį. – Aš esu modernus tėvas. Nuo šiol žadu kasdien išvažiuoti iš darbo trečią valandą, kad galėčiau pabūti su savo vaiku. Kiekvieną dieną.

– Ką?

– Juokauju. Ot idiotas.

Ingvaras paplekšnojo kolegai per petį ir šūktelėjo prieš pradingdamas koridoriuje:

– Visiems linkiu gero savaitgalio!

– Ką, po velnių, aš čia veikiu, – sumurmėjo Zigmundas ir pažvelgė į ką tik už Ingvaro nugaros užsidariusias duris. – Juk tai net ne mano kabinetas.

Tada pažvelgė į laikrodį. Pusė šešių. Niekaip negalėjo suprasti, kur dingo visa diena.

***

Iš taksi išlipanti šviesiaplaukė moteris, vilkinti „Armani" kostiumu ir avinti sportiniais bateliais, atrodė patenkinta savimi. Iki pusiaunakčio dar buvo likę daugiau negu pusė valandos, o ji buvo pusėtinai blaivi. Interviu, kuris kitą rytą turėjo būti išspausdintas dienraštyje *VG*, buvo rašoma, kad Vibekė Hainerbak suprato esanti suaugusi tada, kai pradėjo anksti grįžti namo iš vakarėlių tam, kad rytas būtų darbingas. Jai patiko posakis: *darbingas rytas*. Tai buvo jos tikslas, daug reiškiantis tiek politine, tiek asmenine prasme.

Sportiniai bateliai visiškai netiko prie jos drabužių. Tačiau susilaužiusi kojos pirštą ji turėjo nedidelį pasirinkimą. Visa laimė, kad laidos prodiuseriai ne-

iškirpo tos programos dalies, kur ji kalbėjo apie elegancijos trūkumą koketuodama ir aiškindamasi, kad jai tėra dvidešimt šešeri, ir kad kojos pirštas jai lūžo bežaidžiant su sūnėnu. Tai, žinoma, buvo neteisybė, bet šiek tiek pablefuoti juk galima. Kad ir kaip ten būtų buvę, studijoje sėdinti publika maloniai juokėsi, o Vibekė Hainerbak šypsojosi, stengdamasi įkišti raktą į lauko duris.

Savaitė buvo gera.

Politine prasme. Asmenine prasme. Visomis prasmėmis.

Nepaisant skaudančio piršto.

Buvo erzinančiai tamsu. Ji pažvelgė į viršų. Lemputė buvo sudaužyta. Kiek sunerimusi žvilgtelėjo atgal. Lempa prie vartų taip pat nešvietė. Vibekė stengėsi perkelti svorį ant sveikosios pėdos ir pakėlė ryšulėlį prie akių, norėdama įsitikinti, kad nesumaišė raktų.

Išvados padaryti ji nebespėjo.

***

Kitą rytą Vibekę Hainerbak rado jos draugas, po savo brolio bernvakario nerišliai murmėdamas ir svirduliuodamas grįžęs namo rytiniu autobusu ir taksi.

Ji sėdėjo ant lovos. Nuoga. Rankos buvo prikaltos prie sienos šalia lovos krašto. Kojos plačiai iškėtotos, o makštyje styrojo... atrodė, lyg kažkas būtų mėginęs jai į makštį įgrūsti knygą.

Vibekės Hainerbak mylimasis šios detalės iš pradžių nepastebėjo. Jis atplėšė jos rankas, viską aplink

apvėmė, paskui nustūmė lavoną ant grindų. Atrodė, lyg žiaurų užpuolimą įvykdė pati lova. Tik po gero pusvalandžio vyrukas šiek tiek atsipeikėjo ir paskambino policijai.

Tada atsitiktinai surado žalios spalvos knygą, kuri vis dar buvo suspausta Vibekei Hainerbak tarp šlaunų.

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad tai buvo oda apmuštas *Korano* egzempliorius.

4

ŠEŠIOLIKTOJE VIETOJE sėdinti moteris atrodė linksma. Nuolat gėrė kavą ir skaitė angliškus laikraščius. Stiuardui buvo sunku atspėti, iš kur ji. Dauguma keleivių švedai, bet triukšminga danų šeima su vaikais, užėmusi priešpaskutinę eilę, gerokai apkartino drauge vykstančių žmonių gyvenimą. Jis taip pat užregistravo keletą norvegų. Nors iki atostogų sezono dar buvo toli, nemažai žmonių suskubo pasinaudoti galimybe įsigyti bilietus fantastiškai žema kaina ir nuskristi į Nicą.

Tiesą sakant, jis ketino išeiti iš darbo. Svoris visada buvo didžiulė jo gyvenimo problema, o dabar kolegos pradėjo svaidytis komentarais. Kiek jis vargsta ir kiek mažai tevalgo: skaitmeninės svarstyklės vonioje nuolat jį gąsdina, grasindamos persiristi į trijų skaitmenų zoną.

Tokiose kelionėse smagu bendrauti su tokiomis moterimis kaip ši, sėdinti 16A vietoje.

Ji buvo tamsesnio gymio negu dauguma skandinavų. Akys rudos, o svoriu taip pat turėjo būti nevisiškai patenkinta. Aukšta ir stamboka, visų pirma, ji atrodė stipri moteris. Galinga, po kurio laiko jis surado tinkamą žodį. Ji – galinga moteris.

Mėgstanti kavą, tiesą sakant.

Be to, laimei, ji neturėjo vaikų ir niekuo nesiskundė.

***

Lavonas buvo dar šiltas.

Sargui atrodė, kad nuo tada, kai prostitutė atsisveikino stovėjimo aikštelės galerijoje, negalėjo praeiti daugiau negu pora valandų. Žinoma, jis galėjo suklysti. Juk nebuvo ekspertas. Turėjo tai pripažinti, nors per pastaruosius tris mėnesius tai buvo jau antras kartas, kai jam teko kviesti policiją todėl, kad, gindamasi nuo žvarbaus Stokholmo gatvėse siaučiančio žiemos vėjo, privertusio žmones rengtis taip, lyg būtų susiruošę į ekspediciją po Šiaurės ašigalį, vargšė moteriškosios lyties būtybė nutarė susileisti paskutinę dozę. Kadangi laiptinėje tvyrojo visiška tamsa, buvo sunku ką nors pasakyti.

Bet ji negalėjo ten gulėti ilgai.

Negali žiūrėti nei į priekį, nei gręžiotis atgal – gyvenime reikia žvelgti aukštyn.

Švietė ant sienos raudonai užrašyti išminties žodžiai. Šliundra šiuos žodžius suprato paraidžiui. Ji

gulėjo ant šono, dešine ranka parėmus galvą, sulenkusi kelius taip, lyg ją kas būtų paguldęs ant šono ir pasistengęs, kad mirtis būtų lengva. Vis dėlto veidas buvo atsuktas į viršų, akys plačiai atmerktos ir nustebusios, lyg palaimingos.

Ramiai, pagalvojo sargas ir išsitraukė mobilųjį telefoną. Moteris atrodė taip, lyg būtų ką tik pagaliau atradusi ramybę. Tiesą sakant, vyrui jau buvo atsibodę vaikytis kekšes po didžiulę automobilių stovėjimo aikštelę, nors viduje joms simpatizavo. Įkyrus jų lankymasis tarsi sakė, kad turi džiaugtis savo gyvenimu. Darbas buvo nuobodus ir monotoniškas, tačiau turėjo gerą žmoną, o ir vaikai buvo puikiai išauklėti. Jis galėjo sau leisti penktadieniais išgerti alaus ir didžiuotis tuo, kad visada laiku apmoka savo sąskaitas.

Apačioje mobilusis ryšys buvo labai prastas.

Jis ją atpažino. Prostitutė čia lankydavosi nuolat. Atrodė, lyg būtų čia gyvenusi, laiptinės šachtoje, vos penkių kvadratinių metrų patalpoje, kurios sienas išmarginusios raudonos ir baltos spalvos juostos turėjo suteikti jai gyvumo ir šviesos. Kampe voliojosi numestas krepšys, o trys laikraščiai ir savaitinis žurnalas buvo pakišti po suvyniotu miegmaišiu po laiptais. Už jos nugaros mėtėsi butelis mineralinio vandens.

Sargas kopė laiptais į viršų. Jį kamavo astma, tad trumpam sustojo, norėdamas atgauti kvapą. Pagaliau užlipo viršun ir atvėrė mažas dureles į Brunkebergs Torgo aikštę.

Moters kolegės jau buvo darbo vietoje. Jis pamatė dvi jų, drebančias iš šalčio, siaubingai liesas; viena ką tik įsėdo į BMW automobilį, kuris tuojau pat nušvilpė Sergels Torgo link.

Galų gale jam pasisekė susisiekti su policija. Jie pažadėjo atvykti per pusvalandį.

– Tai jau tikrai, – rūgščiai sumurmėjo sargas ir padėjo ragelį; praeitą kartą jam teko sėdėti su kekšės lavonu daugiau negu valandą.

Jis užsirūkė. Kitai moteriai, mūvinčiai plonomis pėdkelnėmis ir vilkinčiai dirbtiniais kailiniais, pasisekė kitoje aikštės pusėje.

Mirusi kekšė nebuvo tokia jau smulki. Netgi priešingai, pamanė jis ir stipriai patraukė dūmą. Ji buvo kiek pilnoka. Tokių tarp jų nedaug. Metams bėgant prostitutės dažniausiai susitraukdavo; jos liesėjo ir nyko sulig kiekviena susišvirkšta doze ar išgerta tablete. Galbūt ši kekšė nepamiršdavo pavalgyti – tarp kelionių su klientais ir narkotikų vartojimo.

Jam reikėtų nusileisti žemyn ir pasaugoti ją.

Tačiau jis tik užsirūkė dar vieną cigaretę ir stovėjo šaltyje, kol atvyko policija. Jiems prireikė keleto sekundžių, kad patvirtintų tai, ką automobilių stovėjimo aikštelės sargas ir taip žinojo: moteris buvo negyva. Policija iškvietė greitosios pagalbos automobilį. Jis išvežė lavoną.

Po trijų dienų Katinka Olson turėjo būti kremuota. Niekam nešovė į galvą pranešti apie tai gyviems šios beveik keturiasdešimtmetės artimiesiems. Keturi vaikai, kuriuos ši moteris paleido į pasaulį dar nesulaukusi trisdešimties, niekada nebesužinos, kad jų biologinė motina savo tuščioje piniginėje nešiojosi visų jų, dar kūdikių, nuotraukas – pageltusias, aplamdytais kraštais. Vienintelį savo turtą.

Ji mirė nuo perdozavimo. Ir niekas jos neieškos. Niekas negedės Katinkos Olson. Niekas netgi nesistebės,

kodėl mirusi gatvės kekšė gardžiai kvepėjo, buvo švari ir vilkėjo ką tik išskalbtais, nors ir ganėtinai sudėvėtais drabužiais.

Ničniekas.

***

Vibekės Hainerbak namai Ingvarą Stubio nustebino.

Stovėdamas čia, gana didelės svetainės viduryje, jis mąstė, kad Vibekė turėjo būti daug įvairiapusiškesnė asmenybė, negu buvo nušvietusi žiniasklaida.

Nors visą rytą peržiūrinėjo didoką krūvą interviu ir kitų iškarpų, kupinų spalvingų ir tviskančių apsimestinai laimingo gyvenimo atspindžių, Ingvaras niekaip negalėjo prisiminti, ar nors kartą reportažas buvo parengtas Vibekės Hainerbak namuose.

Mylimajam pasipiršus, pora su *Pamatyk ir išgirsk* išskrido į Paryžių. Judviejų, besiglebėsčiuojančių priešais Eifelio bokštą, stovinčių po Triumfo arka, priešais garsių dizainerių parduotuves Eliziejaus laukuose, Monmartro gatvėje, nuotraukos priminė septintojo dešimtmečio reklamos stendų afišas. Vibekė ir Trondas buvo blankiai šviesių plaukų ir visada atrodė pabrėžtinai tvarkingi. Jie nešiojo pasitikėjimo žiedus ir vilkėjo tarpusavyje derančius, psichodeliniais raštais margintus pastelinių spalvų marškinius. Tik keliose nuotraukose rankose laikomos vyno taurės kiek griovė iliuziją. Vietoj jų turėjo būti kokakola.

Kai Vibekė Hainerbak buvo išrinkta partijos vadove, jauniausia Norvegijoje, po valstybinio susitikimo spauda ją persekiojo. Laikraščiai ir žurnalai entuzi-

astingai sutelkė dėmesį į vakarinį savo numerį. Kairę koją grakščiai padėjusi ant vonios krašto, paskendusi rožinių vonios putų jūroje, Vibekė kėlė šampano taurę į skaitytojų sveikatą.

Nuotrauka buvo daryta viešbučio kambaryje.

Vibekė Hainerbak buvo jauna skandinavė, kuriai, visų nuomone, labai sekėsi. Prieš įsitraukdama į politiką ji tebuvo suspėjusi keletą metų studijuoti BI mokykloje. Vibekė kaukšėjo aukštakulniais per šlapią sniegą Karlo Johano gatvėje, bet leidosi fotografuojama ir miške, avėdama guminiais auliniais. Parlamente visada atrodydavo stilingai. Dalyvaudama televizijos debatuose griežtai laikėsi aprangos kodo, bet dalyvaudama ne tokiose padoriose programose, demonstravo skonį, kuris ankstesniais metais padėjo jai užsitikrinti trečiąją vietą tarp stilingiausių šalies moterų. Ši panelė mėgsta bjaurias detales, stebėjosi vertinimo komisijos nariai. Žinoma, Vibekė turėjo turėti vaikų. Vėliau ji šypsojosi akiplėšoms žurnalistams ir toliau leido šaknis partijoje, kuri senais gerais apklausų rengimo laikais triumfavo užėmusi šalyje antrąją vietą.

Trečią kartą permetęs akimis saloną, Ingvaras pasijuto kaltas dėl savo įsitikinimų. Žvilgsnis užkliuvo už gražaus balto stiklo lempos gaubto. Viršuje jį juosė trys plieniniai vamzdeliai. Todėl lempa atrodė kaip stilizuotas ufonautas, matytas šeštojo dešimtmečio filmuose. Salonas traukė akį. Kreminės spalvos, griežtų formų sofa buvo pastatyta už iš plieno ir stiklo pagaminto stalo. Kėdės ryškiai oranžinės, tos pačios spalvos kaip ir ant priešingoje pusėje esančios sienos kabančiame didžiuliame abstrakčiame paveiksle

supinti mažyčiai brūkšneliai. Visi paviršiai švarūs. Kambaryje nebuvo jokių niekučių, vienintelė puošmena – ant siauro stalelio pastatyta Alvaro Olto vaza. Vazoje pamerkta spalvinga tulpių puokštė, atrodė, netrukus mirs iš troškulio.

Iš plieno vytelių suraizgyta pintinė laikraščiams buvo prikimšta žurnalų ir bulvarinių laikraščių. Ingvaras pasirausė ir ištraukė vieną *Čia ir dabar* numerį. Pirmajame puslapyje buvo rašoma apie dvejas skyrybas, vieno menininko jubiliejų ir šokių trupės dainininką, kurį parklupdė pomėgis alkoholiui.

Tai, kiek Ingvaras apskritai žinojo apie Vibekę Hainerbak, privertė jį žavėtis instinktyviais jos sugebėjimais surasti paprastus žmonių problemų sprendimus. Jis niekada nepastebėjo politinių pažiūrų, neetiškos ar viršesnės pozicijos demonstravimo. Vibekė Hainerbak tvirtino, kad būtina sumažinti benzino kainą ir kad esama senelių priežiūra daro gėdą visai tautai. Ji siekė mažesnių mokesčių ir norėjo sustiprinti šalies policiją. Švedijos prekyba yra savaime suprantamas liaudies protestas, tvirtino ji; jei jau politikai nusprendė patvirtinti visoje Europoje aukščiausias alkoholio kainas, tai gali tik patys sau už tai padėkoti.

Štai tokią jis ją matė: paprastą, argumentuotą ir politiškai artimą kiekvienam gatvės praeiviui. Visiškai neapsiskaičiusią, pamanė, nes interviu paaiškėjo, kad ji mėgstamiausią savo rašytoją, Ain Rand, mano esant vyrą.

Tikriausiai žurnalistas išmano ne ką daugiau, nusprendė Ingvaras, įdėmiau apžiūrėjęs svetainę. Bent jau nei Vibekė Hainerbak.

Jis lėtai perbėgo pirštais per knygų, sukimštų į lentynas, nuo grindų iki lubų uždengusias dvi svetainės sienas, nugarėles. Apiplyšęs ir nuskaitytas *Fontano vadovas* stovėjo šalia kišeninio atlaso. Didžiulės ekscentriško architekto ir rašytojo biografijos būklė buvo tokia apgailėtina, kad keletas lapų išplyšo Ingvarui norint pažiūrėti ekslibrisą.

Jensas Bjornebue ir Hamsunas, P.O. Enkvistas, Giunteris Grasas ir Donas de Lilo, Lu Chun ir Hana Arent. Naujos ir senos knygos sustatytos greta, sudarant šiokią tokią sistemą, kažkokį meilės raštą, staiga suprato Ingvaras.

– Tik pažiūrėk, – pasakė jis Zigmundui Berliui, ką tik sugrįžusiam iš miegamojo. – Mėgstamiausią literatūrą ji sudėjo galvos aukštyje! Beveik nepajudintos knygos sukauptos arba apačioje prie pat grindų, arba pačiame viršuje.

Jis pasistiebė ir parodė pirštu į Kinijos rašytojų, apie kuriuos niekada nebuvo girdėjęs, leidinių rinkinį. Paskui atsitūpė, pagriebė knygą iš apatinės lentynos, nupūtė nuo jos dulkes ir garsiai perskaitė:

– Mirčia Eliadė.

Papurtė galvą ir padėjo knygą į vietą.

– Tokias knygas skaito Inger Johanės sesuo. Niekada nebūčiau pagalvojęs, kad ir panelė Hainerbak.

– Čia taip pat yra daugybė detektyvų.

Zigmundas Berlis perbraukė pirštais per arčiausiai virtuvės durų esančią lentyną. Ingvaras nukreipė žvilgsnį į knygų pavadinimus. Garsių britų literatūros senučių vardai ir aštuntojo dešimtmečio amerikiečių literatūros garsenybės. Tai šen, tai ten išlįsdavo

prancūziškai skambantys žodžiai. Sprendžiant pagal viršelius, kuriuose buvo pavaizduoti pilki stilizuotai nupiešti didžiuliai automobiliai ir ginklai, jos turėjo būti parašytos šeštajame dešimtmetyje. Išskirtiniai tokių klasikų kaip Čandleris ir Hametas kūrinių egzemplioriai buvo sustatyti šalia beveik pilno Norvegijos detektyvų, išleistų per pastaruosius dešimt metų, rinkinio.

– Ar čia gali būti jos mylimojo knygos? – paklausė Zigmundas.

– Jis ką tik įsikraustė. O šios knygos čia stovi jau kurį laiką. Svarstau, kodėl ji... Kodėl Vibekė niekada nieko panašaus neminėjo?

– Ko? Kad mėgo skaityti?

– Taip. Turiu galvoje, kad šiandien aš perskaičiau visą krūvą interviu, kurie ją nupiešė kaip gana nuobodų žmogų. Politinę žmogystą, labiau besidominčią atskirais visiškai banaliais klausimais, negu dedančią pastangas juos susieti tarpusavyje. Net šiuose...

Ingvaras ore nubrėžė kvadratą, tada tęsė:

– ...langeliuose, ar ne taip jie vadinasi? Atsakinėdama į standartinius klausimus ji niekada neminėjo... šito. Laikraščius, atsakydavo ji, paklausta, ką skaito. Penkis laikraščius per dieną, visiems kitiems užsiėmimams likdavo mažai laiko.

– Juk gali būti ir taip, kad ji skaitydavo anksčiau. Anksčiau, turiu galvoje. Tas laikas ilgai netruko.

Zigmundas jau buvo išėjęs į virtuvę.

– Pažiūrėk čia!

Virtuvėje buvo keistai sumišę įvairios senienos ir nauji daiktai. Nuožulnios viršutinės spintelės čia sto-

vėjo tikriausiai nuo pat karo. Ingvarui atvėrus dureles, jos be garso lengvai nusileido žemyn moderniais plastiko ir metalo bėgeliais. Kriauklė buvo didžiulė. Metalinė jos konstrukcija galėjo būti panaudota sukant filmą apie ketvirtąjį dešimtmetį. Porceliano plokštelėse raudoname ir mėlyname fone dailyraščiu išvedžioti žodžiai „šaltas" ir „karštas" buvo nusitrynę ir beveik neįskaitomi. Stalo paviršius tamsus ir matinis.

– Grifelis, – pasakė Ingvaras ir krumpliais pabarbeno per akmenį. – Ji nusprendė restauruoti daugumą senųjų baldų. Ir pridėti naujų elementų.

– Stilinga, – dvejodamas ištarė Zigmundas. – Juk atrodo gana patraukliai, ar ne?

– Taip. Ir brangiai.

– Kiek uždirba parlamento nariai, a?

– Nepakankamai, – pareiškė Ingvaras ir susiėmė už nosies. – Kada čia buvo policija?

– Šįryt, septintą valandą. Jos draugas, vardu Trondas Arnesenas, sujaukė nusikaltimo vietą. Viską aplink apvėmė ir sulaužė. Ištempė savo paną iš lovos ir panašiai. Ar matei miegamąjį?

– Aha.

Ingvaras priėjo prie virtuvės lango. Popietės tamsa jau slinko į rytus, Lilestriomą apgaubė debesys; atrodė, kad naktį snigs. Jis atsargiai patraukė lenktą virtuvinį stalą į šoną, ir, neliesdamas stiklo, priglaudė prie lango veidą. Kurį laiką taip ir stovėjo, paskendęs savo mintyse, neatsakinėdamas į Zigmundo komentarus, prislopusius dėl to, kad kolega ėmė vaikštinėti po visą namą.

Ingvaras pažvelgė į prabangaus rankinio savo laikrodžio kompasą. Mintyse nusibraižė žemėlapį. Tada žengė žingsnį atgal ir užsidengė ranka vieną akį.

Jei kas nors būtų iškirtęs tris kieme augančias egles, nukasęs šiaurės rytuose stūksančią kalvą ir susprogdinęs vos už kelių šimtų metrų stovinčią trobelę, būtų galima pamatyti namą, kuriame vos prieš septyniolika dienų buvo nužudyta Fiona Hele.

Atstumas tarp šių nusikaltimo vietų negalėjo būti didesnis negu pusantro kilometro.

***

– Ar apskritai tai įmanoma? Kad tarp jų yra koks nors ryšys, turiu galvoje.

Ingvaras Stubio, godžiai taršydamas keptas bulves, ištiesė ranką prie „Heinz“ pomidorų padažo.

– Ar tau būtina viską valgyti su pomidorų padažu?

– Ką manai? Dėl ryšio.

– Aš išeinu, – iš pirmojo aukšto koridoriaus atskriejo Kristianės balsas.

– Viešpatie, – tarė Inger Johanė ir, rankose laikydama Ranhildą, pribėgo prie laiptų. – Ji nemiega!

Kristianės nosies galiukas buvo prispaustas prie lauko durų. Raudonos pūkinės striukės užtrauktukas užtrauktas iki pat smakro. Šalikas stipriai apsuktas aplink kaklą, kepurė dengė ausis. Kairysis aulinukas buvo ant dešinės kojos. Ir atvirkščiai. Rankose mergaitė laikė po pirštinę. Dabar ji įsirėmė į užvertas duris visu kūnu ir pareiškė:

– Aš einu.

– Ne dabar, – pasakė Inger Johanė ir padavė kūdikį Ingvarui. – Jau per vėlu. Po devynių. Tu juk jau nuėjai miegoti ir... Argi nenori šiek tiek palaikyti Ranhildos? Argi ji ne miela ir graži?

– Bjauri, – atkirto Kristianė. – Bjaurus vaikis.

– Kristiane!

Ingvaro Stubio balsas buvo toks šaižus, kad Ranhilda paleido dūdas. Jis sumišęs priglaudė ją ir ėmė kažką murmėti minkštai antklodėlei, į kurią mažytė buvo susukta. Kristianė pradėjo bliauti. Ji trypė kojomis, kakta daužydama į medį. Bliovimas perėjo į beviltišką, širdį veriantį kauksmą.

– Pas tėtį, – tarpais šniurkščiojo ji. – Savo tėtį. Aš einu pas savo tėtį.

Inger Johanė skėstelėjo rankomis ir atsisuko į Ingvarą, stovintį laiptų aikštelės viduryje.

– Galbūt taip geriau, – pabandė ji. – Manau, kad...

– Net negalvok apie tai, – pertraukė ją Ingvaras. – Ji praleido pas Isaką visą savaitę. Dabar ji bus pas mus. Svarbu, kad ji jaustųsi esanti mūsų dalis. Įtraukta į ratą. Kad tai...

Ranhildos verksmas pagaliau nutilo. Rausvas jos skruostas buvo išmuštas tamsiai raudonomis dėmėmis. Plaukai paausiuose sulipę. Staiga ji sumirksėjo, tarsi prieš savo valią, tarsi pabudusi iš ilgo ir gilaus miego. Išsiviepė, net pasimatė dantenos.

– Ir kad tai yra jos sesuo, – tyliai ištarė jis ir lūpomis palietė kūdikio odą. – Kristianė turi būti su mumis. Ji galės važiuoti pas Isaką po keleto dienų.

– *Pas tėtį! Aš noriu pas tėtį!*

Ingvaras nusileido žemyn prie mažyčio pirmojo aukšto langelio. Elektra šildomos grindys degino pėdas net per vilnones kojines; jis bijojo, kad, darydamas remontą, elektrikas padarė klaidą. Vienas Dievas težino, kada turės laiko viską patikrinti. Atsargiai atidavė kūdikį Inger Johanei.

– Štai ir buožgalvis Fabilijus, – ištarė ir sugriebęs Kristianę už pečių kaip gaisrininkas nužygiavo laiptais aukštyn.

– Ne, – nenoromis sukikeno Kristianė, kai jis nutraukė vieną aulinuką ir pasodino jį gėlės vazone. – Ne!

– Pamatysi, po savaitės ar dviejų čia žydės gėlė aulinukė. Ir ji...

Kitą aulinuką nusviedė į pintinę popieriui.

– Tau jo vis tiek nereikia, – pasakė ir dar kartą stipriai ją suspaudė. – Buožgalviai neavi batų. Štai!

Koja triukšmingai atidarė vaikų kambario duris. Pasiutusiai greitai nuplėšė nuo jos drabužius. Laimė, po jais ji vis dar vilkėjo pižamą.

– Greitai, – sušniokštė jis. – Kitaip buožgalvis suprakaituos ir numirs. O dabar aš pradedu skaičiuoti...

– Ne, – energingai subliuvo Kristianė ir įsirausė į antklodę.

– Vienas, – tarė jis. – Du. Trys. Magija jau pradeda veikti. Fabilijus jau užmigo.

Tada uždarė duris ir patraukė pečiais.

– Štai taip!

Inger Johanė pasimetusi stovėjo spausdama Ranhildą prie peties.

– Aš taip darau, kai mes būname vieni, – atsiprašė jis. – Greita ir veiksminga. Ar manai, kad yra koks nors ryšys? Tarp Fionos Hele ir Vibekės Hainerbak nužudymo?

– Tu taip guldai vaiką miegoti?

Inger Johanė spoksojo į jį paklaikusiomis akimis.

– Pamiršk tai. Ji jau miega. Magija. Eikš čia.

Jis įslinko į svetainę ir ėmė tvarkyti stalą. Maisto likučiai nukeliavo į šiukšlių kibirą, išskyrus keptas bulves, kurias suvalgė besitvarkydamas. Riebalai tekėjo jam per pirštus, o kai mėgino įsipilti dar šiek tiek vyno, butelis vos neišslydo iš rankų.

– Oi... Ar tu nori? Žinai, tai nebėra taip pavojinga. Mažytė taurė vyno Ranhildai nepakenks.

– Ne, ačiū. Nors...

Ji atsargiai paguldė Ranhildą į lopšį, kurį Ingvaras įsigudrino nustumti ten, kur jie tuo metu būdavo. Dabar jis stovėjo prie sofos galo.

– Gal tik labai mažą taurelę, – pasakė ji ir atsisėdo už nukraustyto valgomojo stalo. – Perbrauk stalą šluoste, gerai?

Nutaisiusi kasdienišką, beveik abejingą miną ji pagriebė dokumentus, kuriuos grįžęs namo nusviedė Ingvaras. Aplankas buvo plonytis. Šį kartą jame nebuvo nė vienos nuotraukos. Keletas asmeninių ataskaitų, dvi ranka rašytos pastabos ir Liorenskugo žemėlapis, kuriame raudonai pažymėtas Vibekės Hainerbak namas. Visi dokumentai buvo susegti, nors Inger Johanė nemanė, kad jie sudarė sistemą.

– Matau, kad ir čia jūs nelabai turite už ko užsikabinti.

– Apie žmogžudystę sužinojome šįryt!

– O tu jau atrinkai aplanko duomenis. Nenorėjai, kad pamatyčiau nuotraukas?

– Ne.

Atrodė, kad jis kalba nuoširdžiai. Atsisėdo ir pasikrapštė galvą.

– Kol kas nėra padaryta pakankamai kopijų, – pridūrė ir nusižiovavo. – Tačiau tu nieko neprarandi. Klaikus vaizdas. Ypač dėl to, kad...

– Ačiū, ačiū.

Ji parodė delnus ir papurtė galvą.

– Tu jau telefonu atskleidei užtektinai detalių. Mano nuomone, tarp jų yra kai kas bendra. Baisiai groteskiškos žmonių likvidacijos. Abu lavonai sudarkyti, tiesą sakant.

Ingvaras suraukė kaktą. Jis palenkė galvą, lūpos judėjo taip, lyg būtų norėjęs kažką pasakyti, bet pats nesuprato, ką.

– Išniekinti, – galų gale ištarė. – Liežuvio nupjovimas, be jokios abejonės, būtų traktuojamas kaip išniekinimas. O kalbant apie Vibekę Hainerbak...

Jį vėl apniko abejonės. Jis mirkčiojo, išsiblaškęs kasėsi galvą, tarsi joje nebūtų tilpęs scenarijus, susijęs su žudiku, išsiruošusiu į moteriškosios lyties įžymybių medžioklę. Jis nukreipė žvilgsnį į lopšį.

– Tu juk nemanai, kad ji ką nors supranta?

– Jai dar nėra nė trijų savaičių.

– Bet juk smegenys yra kaip kempinė. Galbūt ji nesąmoningai viską supranta ir kaupia šią informaciją, kuri paliks pėdsaką jos sieloje. Vėliau.

– Kvailys.

Ji ištiesė ranką per stalą ir priglaudė delną jam prie skruosto.

– Tu baiminiesi, kad žurnalistai yra teisūs, – ištarė. – Ar matei papildomus laikraščių numerius?

Jis papurtė galvą, tačiau rankos ji neatitraukė.

– Jie rengia tiesiog šventinę parodą. Juos tikriausiai žudo tai, kad nesuuodė šito iki šios dienos ir kad viskas nebuvo paviešinta anksčiau. Šie papildomi numeriai yra siaubingi paistalai. Pilni hipotezių, beprotiškų netikslumų ir netgi klaidingų faktų, sprendžiant iš tų menkų informacijos trupinių, kuriuos perdavei man. „Žvaigždžių žudikas", sako jie. Recidyvistas.

– Arba recidyvistė, – ištarė Ingvaras ir sugriebė jos ranką.

Priglaudė lūpas prie jos delno ir švelniai pabučiavo.

– Arba recidyvistė. Nebūk toks priekabus. *Dagsrevy*, laimei, pateikė šiek tiek blaivesnę versiją, bet ir jie svarsto, ar ten neatsirado koks beprotis, ištroškęs gražių, pasisekimą turinčių moterų kraujo. *VG* netgi iškapstė žinomą psichologą, kuris nupiešė motinos palikto, neaiškios seksualinės orientacijos moterų nekenčiančio invalido portretą.

Ji tyliai nusijuokė ir siurbtelėjo iš taurės.

– Žinai, aš tik dabar supratau, koks jis skanus. Po to, kai neragavau nė lašo beveik dešimt mėnesių.

– Tu esi...

– Graži, – užbaigė jo mintį Inger Johanė ir dar plačiau nusišypsojo. – Ką manai?

– Apie tave?

– Apie ryšį. Ši mintis negali būti tokia jau kvaila. Tu, Zigmundas ir dar daugelis kitų tiria abi bylas. Abi jos...

– ...susijusios su Liorenskugu, abi aukos yra moterys, abi žinomos, garsios žiniasklaidos asmenybės, abi...

– ...abiem gyvenime sekasi. Tikriau, sekėsi.

Ji sukiojo taurę rankose ir tęsė:

– Ir abiem atvejais žudikas paliko žinutę ir suteikė lavono išniekinimui keistą simbolinę reikšmę.

Dabar ji kalbėjo lėčiau, prislopusiu balsu, lyg būtų išsigandusi savo pačios minčių.

– Žiniasklaida apie knygą kol kas nežino, – ištarė jis. – Apie Koraną. Tiesą sakant, knyga buvo įkišta tarp šlaunų. Būtų galima manyti, kad norėta sugrūsti jį į putę, bet...

– Ei, prašyčiau nevartoti tokių žodžių!

– Na, į makštį. Knyga buvo įgrūsta tarp šlaunų iki makšties.

– Arba iki išangės.

– Arba iki išangės, – nustebęs pakartojo jis. O galvojo būtent taip. – *Iki subinės*, galima sakyti.

– Galbūt. Nori dar?

Jis linktelėjo galva, o Inger Johanė supylė vyno likutį į taurę. Pati dar tik buvo pradėjusi siurbčioti iš savosios.

– Ieškant panašumų, be visiškai akivaizdžių bruožų, kurie gali būti ir atsitiktiniai, žinoma, pirmiausia į akis krinta simbolizmas, – kalbėjo ji. – Nupjauti žmogui liežuvį ir perskelti jį perpus nėra banalus veiksmas, tai simbolinis aktas. Būtų galima pamanyti, kad vaikystėje žudikas prisiskaitė knygų apie indėnus. Į subinę sugrūsti musulmonų bibliją taip pat nėra labai jau kilni misija.

– Nemanau, kad naujieji mūsų šalies gyventojai džiaugtųsi tuo, kad pavadinai Koraną biblija, – pasakė Ingvaras ir griebėsi už kaklo. – Ar galėtum?

Paklusniai nusišypsojusi ji pasikėlė ir atsistojo jam už nugaros. Pasilenkė virtuvės stalo link ir stipriai patrynė Ingvarui kaklo raumenis.

Jis buvo toks platus. Toks didžiulis; ji juto po stulbinamai minkšta oda sustingusius, kietais kamuoliukais virtusius raumenis. Būtent dėl jo stoto ji pirmiausia atkreipė į jį dėmesį; ją tiesiog pavergė vyras, kuris svėrė 115 kilogramų, bet visiškai neatrodė storas. Jiems pradėjus gyventi kartu, ji iškart ėmė rūpintis jo liesėjimu. Sakė, dėl sveikatos. Ir metė šį reikalą po trijų savaičių. Ingvaras netapo piktesnis dėl to, kad mažiau valgė. Jis ėmė abejoti. Po to, kai vieną vakarą persibraukė akis, lyg šluostydamasis ašaras dėl vakarienės lėkštės, kurioje gulėjo gabalėlis be riebalų pagamintos menkės, viena bulvė ir šaukštas garuose troškintų morkų, o tada pradingo vonioje ir nepasirodė iki pat vakarienės pabaigos, šio projekto buvo atsisakyta. Jis visur dėjosi sviesto, prie kiekvieno patiekalo rinkosi padažą ir manė, kad po skanios vakarienės visada būtinas desertas.

– Žinoma, per anksti ką nors sakyti, – tarė Inger Johanė ir susmeigė nykščius į raumenis tarp menčių ir stuburo. – Bet noriu tave perspėti – neapsistok prie minties, kad žmogžudystes padarė tas pats žmogus.

– Mes taip ir nemanome, – išstenėjo jis. – Dar. Truputį aukščiau! Jei jau apie tai kalbame, pati mintis mane šiurpina. Turiu galvoje... Oi. Štai ten, taip.

– Nori pasakyti, kad jei žudikas iš tiesų yra vienas, tai galime laukti ir kitų... – tarė Inger Johanė.

– Aukų, kaip sakoma. Daugiau žmogžudysčių.

Jo raumenys sustingo jos rankose. Ingvaras ištiesino nugarą, atsargiai pastūmė ją į šalį ir vėl užsitempė marškinius. Iš svetainės girdėjosi lengvas Ranhildos šnarpštimas, o iš lauko atskriejo partnerio ieškančios katės aimana. Šis dejavimas šiurkščiai perskrodė vakaro tylą, ir Inger Johanei ėmė atrodyti, kad kačių šlapimo tvaikas jau pasiekė antrąjį namo aukštą.

– Nekenčiu tų pusiau laukinių gyvūnų, – tarė ji ir atsisėdo.

– Ar gali man padėti, – paprašė Ingvaras. Jo balsas buvo reiklus, beveik įsakmus. – Ar tu gali... nors kiek paskaityti čia?

– Aš turiu per mažai laiko. Tu tai žinai. Man reikia peržiūrėti... Man reikia...

Tada ji nuolankiai nusijuokė ir skėstelėjo rankomis.

– Viešpatie. Žinoma, aš negaliu jums padėti. Aš turiu rūpintis savo naujagime! Esu motinystės atostogose! Aišku, mes galime laisvai diskutuoti apie tai ir...

– Niekas visoje Norvegijoje nesugeba to geriau negu tu. Čia nėra jokių tikrų žudikų portretų sudarinėtojų ir mes...

– Aš *nesudarinėju* portretų, – sušnypštė ji. – Kiek kartų man reikės tai kartoti? Aš taip pavargau nuo to, kad...

– Gerai, – jis nutraukė jos kalbą ir pasiduodamas iškėlė rankas į viršų. – Bet apie portretų sudarinėjimą

tu žinai velniškai daug, tad galėtum dirbti šioje srityje. Be to, aš nepažįstu kitų žmonių, kurie būtų mokęsi pas garsiausią Federaliniame tyrimų biure...

– Ingvarai!

Vakarą prieš vestuves jis iškilmingai ir šventiškai prisiekė, pridėjęs ranką prie širdies, niekada neklausinėti apie Inger Johanės praeitį Federaliniame tyrimų biure. Jie susipyko, karštai ir galutinai: ji svaidėsi tokiais žodžiais, kokių jis net nenutuokė ją mokant, o jis su įniršiu užsipuolė ją dėl to, kad svarbi jos gyvenimo dalis turėjo paskęsti užmarštyje.

Bet ji nenorėjo nieko atskleisti. Niekada. Ir niekam. Jai, jaunai ir nesugadintai Bostono universiteto psichologijos studentei, buvo suteikta galimybė pasimokyti vienuose iš Federalinio tyrimų biuro rengiamų *nusikaltėlių portretų sudarymo* kursų. Jiems vadovavo Vorenas Skifordas, penkiasdešimties tapęs tikra legenda ir dėl savo gabumų, ir dėl to, kad be skrupulų miegojo su visomis perspektyviomis studentėmis. Jos vadino jį *Vadovu*, ir Inger Johanė pasitikėjo šiuo beveik trisdešimčia metų vyresniu bosu. Manė esanti kažkuo ypatinga. Kad ją pasirinko, tiek Federalinis tyrimų biuras, tiek jis, ir kad jis būtinai išsiskirs su savo žmona, kai tik kiek paūgės jų vaikai.

Viskas buvo ne taip, ir už tai ji vos nesumokėjo savo gyvybe. Sėdo į pirmą pasitaikiusį į Oslą skrendantį lėktuvą, po trijų savaičių pradėjo teisės studijas ir per rekordiškai trumpą laiką išsilaikė pareigūnams rengiamą egzaminą. Vorenas Skifordas buvo vardas, kurį Inger Johanė bandė pamiršti jau beveik trylika metų. Laikas Federaliniame tyrimų biure, mėnesiai,

praleisti su Vorenu, ir ta katastrofa, dėl kurios *Vadovui* teko pusę metų išpirkinėti kaltę, kol viskas užsimiršo ir jis vėl galėjo pakilti iki aukščiausiųjų vadovų posto, buvo gyvenimo tarpsnis, kurį ji kartais gludindavo savo mintyse – nenoromis ir visada jausdama šiokį tokį šleikštulį, bet apie kurį niekada jokiomis aplinkybėmis nesutiko kalbėti.

Blogiausia buvo tai, kad Ingvaras pažinojo Voreną Skifordą. Jie susipažino praeitą vasarą, kai Ingvaras dalyvavo tarptautinėje policijos konferencijoje Naujajame Orleane. Kai grįžęs namo valgydamas vakarienę jis atsitiktinai paminėjo tą vardą, Inger Johanė, staiga užplūdus pagiežos ir pykčio bangai, sudaužė dvi lėkštes. Tada pabėgo į svečių kambarį, užsirakino ir praverkė visą naktį. Tris dienas Ingvaras iš jos tegalėjo išgauti vienskiemenius žodžius.

Dabar jis vėl ruošėsi sulaužyti savo pažadą.

– Ingvarai, – griežtai pakartojo ji. – *Net nepradėk apie tai kalbėti!*

– Nusiramink. Jei nenori padėti, vadinasi, nepadėsi.

Jis atsilošė krėsle ir abejingai nusišypsojo.

– Galų gale, tai juk ne tavo problema.

– Nekalbėk taip, – nuolankiai paprašė ji.

– Kaip? Aš tik konstatuoju akivaizdžią tiesą. Juk ne tavo problema, kad Oslo priemiesčiuose yra žudomos ir niekinamos garsios moterys.

Jis ištuštino savo taurę ir pastūmė ją tolyn, kažką įtemptai galvodamas.

– Aš turiu vaikų, – griežtai pasakė Inger Johanė. – Turiu dėmesio reikalaujančią devynmetę ir dviejų

savaičių kūdikį, taip pat turiu daug reikalų ir be svarbaus vaidmens sudėtingame žmogžudysčių tyrime!

– Gerai jau! Sakau, gerai.

Jis greitai atsistojo ir iš viršutinės spintelės ištraukė dvi desertines lėkšteles.

– Vaisių salotos, – pasakė. – Ar nori?

– Ingvarai, nuoširdžiai... Atsisėsk. Mes galime... Aš tikrai noriu kalbėtis su tavimi apie tavo tiriamas bylas. Taip kaip dabar – vakare, kai vaikai jau sugulę. Bet, mes abu žinome, portreto sudarymas reikalauja labai daug pastangų, šis darbas taip įtraukia, kad...

– Žinai, – jis nutraukė jos kalbą ir taip tėkštelėjo plastikinį dubenėlį su plakta grietinėle ant stalo, kad grietinėlė ištiško. – Fionos Hele mirtis yra būtent toks atvejis. Tragiškas įvykis. Mažo vaiko mama ir sutuoktinė. Mirti jai dar tikrai buvo per anksti. Vibekė Hainerbak, tiesa, vaikų neturėjo, bet, mano nuomone, dvidešimt šešeri metai nėra tas amžius, kai gimdyti jau per vėlu. Bet baigiam apie tai. Žmonės miršta. Žmonės yra žudomi.

Ingvaras plekštelėjo sau virš nosies, tos tiesios, gražios nosytės su šnervėmis, kurios imdavo virpėti, kai jis ne juokais įsiusdavo – kaip šį kartą.

– Šioje šalyje kas antrą dieną žiauriai nužudomas žmogus. Tai, kas man kelia didžiausią pasibjaurėjimą, kas mane... gąsdina...

Nusistebėjęs savo paties pasirinktu žodžiu jis pašoko ir dar kartą pakartojo:

– Gąsdina. Aš bijau, Inger Johane. Nieko šiose bylose nebesuprantu. Tarp jų yra tiek panašumų, kad viena, apie ką aš galvoju, yra...

– Kada bus nužudyta dar viena auka, – padėjo Inger Johanė, kai jis nepajėgė užbaigti šio sakinio.

– Taip. Todėl aš ir prašau pagalbos. Žinau, kad tai yra labai daug. Žinau, kad tu turi daug darbo su Kristiane ir Ranhilda, ir su savo mama, ir namuose, ir...

– Gerai.

– Ką?

– Gerai. Pažiūrėsiu, ką man pavyks padaryti.

– Tu kalbi rimtai?

– Taip. Bet tada man reikės visų faktų. Apie abi žmogžudystes. Ir dar – tai turi būti aptarta iš anksto: aš galėsiu pasitraukti, kada panorėsiu.

– Kada tik panorėsi, – jis žvaliai palinkčiojo galva. – Ar man... aš galiu nuvažiuoti į biurą ir...

– Jau beveik pusė vienuolikos.

Jos juokas buvo prislopintas. Vis dėlto tai buvo juokas, galvojo Ingvaras. Jis tyrinėjo jos veidą, ieškodamas jame susierzinimo pėdsakų, smulkių raukšlelių po apatine lūpa, raumenėlių judesio, lyg šešėliu apgaubusio skruostikaulius. Tačiau veide buvo matyti tik duobutės skruostuose ir jį perkreipęs ilgas žiovulys.

– Aš nueisiu pas vaikus, – ištarė ji.

Jam labai patiko jos eisena. Inger Johanė buvo liekna, bet ne liesa. Netgi dabar, po gimdymo praslinkus vos kelioms savaitėms, ji judėjo lyg guvus berniūkštis. Tai privertė jį nusišypsoti. Šlaunys buvo plonos, pečiai tiesūs. Pasilenkus prie Ranhildos, jai ant veido užkrito švelnūs susivėlę plaukai. Ji užkišo sruogą už ausies ir kažką sumurmėjo. Ranhilda tyliai knarkė.

Jis nusekė Inger Johanę iki Kristianės kambario. Ji atsargiai pravėrė duris. Mergaitė miegojo galva į ko-

jūgalį, pasitiesusi antklodę ir užsiklojusi savo striuke. Kvėpavimas buvo ramus. Kambaryje tvyrojo silpnas miego ir švarios patalynės kvapas, ir Ingvaras apsikabino žmoną.

– Tiesą sakant, atrodo, – sušnibždėjo ji, o jis pajuto, kad moteris šypsosi, – jog magija veikia.

– Ačiū, – tyliai pratarė.

– Už ką?

Inger Johanė stovėjo netardama nė žodžio. Ingvaras jos nepaleido. Ją apėmė nerimas, kurio ji mėgino atsikratyti visą popietę. Pirmą kartą pajutusi nerimą, kalbėdama su Ingvaru telefonu, kai jis paaiškino, kodėl taip vėluoja, šį jausmą atstūmė. Ji visada taip nerimaudavo. Dėl vaikų, dėl mamos, kuri po trečiojo tėtį ištikusio širdies infarkto visiškai pasimetė ir ne visada prisimindavo, kokia yra diena. Dėl tyrimo, prie kurio, pati nežinojo, ar nori sugrįžti. Dėl būsto paskolos ir prastų automobilio stabdžių. Dėl Isako nesugebėjimo suregzti sakinį ir dėl karo Rytuose. Ji visada surasdavo dėl ko nerimauti. Šią popietę atsivertė vieną iš nesuskaičiuojamos daugybės sukauptų medicinos knygų tam, kad sužinotų, ar baltų dėmelių ant Kristianės priekinių dantų galėjo atsirasti dėl pieno ar kitokių maisto produktų pertekliaus. Nerimas, sąžinės graužatis ir baimė dėl nesėkmės buvo normali jos būklė – po kurio laiko ji su šia būsena susigyveno.

Tačiau tai buvo kažkas kita.

Prieblandoje, jausdama nugara Ingvaro kūno šilumą ir vos girdimą miegančio vaiko kvėpavimą, kurie priminė jai, kad yra laiminga ir saugi, ji nebūtų galėjusi apibūdinti nesmagumo, kurį jautė. Ji jautė, kad žino kažką, su kuo nesugebės susidoroti.

– Kas yra? – sušnibždėjo Ingvaras.

– Nieko, – tyliai ištarė ji ir atsargiai uždarė vaikų kambario duris.

***

Nuo tada, kai paskutinį kartą išdrįso mėgautis kava lėktuve, buvo prabėgę daug metų. Šį kartą ji iškart pajuto pro pilotų kabinos duris besiskverbiantį aromatą, kuris privertė ją susimąstyti, ar lėktuvu neskrenda ir kavos ekspertas.

Jos eilę aptarnavo stiuardas, atrodo, sveriantis gerokai per šimtą kilogramų – prakaitavo kaip paršas. Paprastai ją erzindavo tos apetitą gadinančios drėgnos dėmelės, išryškėjančios šviesaus marškinių audinio fone. Jai visai patiko vyriškos lyties lėktuvo palydovai. Bet vis dėlto pirmenybę ji teikė stiuardesėms. Taip svarstė aukšta moteris, stovėdama ir spoksodama pietryčių kryptimi pro panoraminį langą, lėktuvui skrendant virš Vilafranšės kalvų. Paprastai kiekvienas kelnėtųjų palydovų sąnarys rėkte rėkdavo apie jų homoseksualumą. Be to, po skutimosi jie paprastai naudodavo tualetinį vandenį, kuris labiau priminė švelnų, vasarišką aromatą, negu vyrišką muskuso kvapą. Dėl to šis rausvais šeriais apžėlęs šernas buvo stulbinanti išimtis. Kitu atveju ji būtų nekreipusi į jį dėmesio. Bet kavos aromatas ją visiškai išmušė iš vėžių. Ji tris kartus šypsodamasi prašė pripildyti jos puodelį.

Dabar jai patiko ir vynas.

Pagaliau sužinojo, kad kaina, nustatyta „Vinmonopolet“ po to, kai prekė apdairiai ir, matyt, vis brangiau

buvo įvežama į Norvegiją, atitiko kainą, mokamą bet kurioje senamiesčio vyninėje. Atrodė, nesuvokiama, bet vis dėlto tai buvo tiesa. Šią popietę ji atkimšo butelį už dvidešimt penkis eurus ir išgėrė vos vieną taurę. Negalėjo prisiminti, kada ragavo skanesnį vyną. Parduotuvėje sutiktas vyras ją užtikrino, kad atidarius butelį vynas išliks nepakitęs dar keletą parų. Tikėjosi, kad jis bus teisus.

Visus šiuos metus, susimąstė ji, tada persibraukė ranka per plaukus. Visi tie projektai neatnešė jai nieko, išskyrus pinigus ir daugybę nemalonumų. Visos žinios buvo panaudotos tik kitų žmonių ambicijoms tenkinti.

Šįryt ji pajuto spaudžiant žiemos šaltuką; vasaris buvo šalčiausias mėnuo Rivjeroje. Jūra nebebuvo žydra. Putodama pilka purvina bangų mūša persekiojo ją, vaikštinėjančią paplūdimiu ir besimėgaujančią vienatve. Dauguma medžių pagaliau numetė paskutinius lapus. Kelyje stypsojo vos vienas kitas visus metus žaliuojantis medelis. Netgi į Sent Džyną vedančiame kelyje, kuriame paprastai sutikdavai daugybę dailiai aprengtų vaikučių, lydimų siaubingai liesų mamyčių ir turtais aptekusių tėtušių, nesimatė nė gyvos dvasios – jis virto dykviete. Ji dažnai sustodavo. Kartais prisidegdavo cigaretę, nors rūkyti buvo metusi jau prieš daugelį metų. Liežuviu jautė silpną dervos skonį. Buvo malonu.

Jautėsi išsiblaškiusi. Nerimas, kamavęs ją visą jos sąmoningą gyvenimą, šįkart buvo kitoks. Atrodė, lyg būtų pagaliau atradusi save, lyg jos egzistencija per ilgai buvo paskendusi kažkokioje laukimo tuštumoje.

Ji prarado pernelyg daug savo gyvenimo metų, kad sulauktų kažko, kas niekada neįvyks, mąstė stovėdama prie lango ir glausdama delną prie šalto stiklo.

– Kad įvykiai užkluptų taip netikėtai, – sušnibždėjo, stebėdama trumpam kvėpavimo ant stiklo paliktą pilkšvą pėdsaką.

Ji vis dar jautė nerimą ir kūną sukausčiusią įtampą. Bet nerimas, kuris anksčiau ją varė į neviltį, pajuto, dabar jai kėlė kūną stingdančią baimę.

– Baimė, – patenkinta sušnibždėjo ir ėmė delnu švelniai piešti neryškias linijas.

Atsargiai rinko žodžius. Gaji, širdį draskanti, netgi verianti baimė – štai ką ji jautė. Toks jausmas apima, kai įsimyli.

Liūdėdama, bet neprivesta iki ašarų, pavargusi, nors nekamuojama nemigos, dabar savo egzistenciją ji vertino taip emocingai, kad nuolat pratrūkdavo juokais. Gerai miegojo, nors nuolat prabusdavo jausdamasi... šį jausmą galėjai supainioti su... laime.

Ji pasirinko žodį „laimė", nors kol kas šis žodis buvo per stiprus.

Kai kas neabejodamas būtų pavadinęs ją vieniša. Ji pati buvo tuo tikra, nors jai tai nelabai rūpėjo. Buvo galima tik spėlioti, ką ji iš tiesų manė apie visus žmones, kurie tarėsi ją pažįstą ir žinojo, kuo ji užsiima. Daugelis jų leidosi apakinami jos sėkmės, nors ji ir gyveno šalyje, kurioje drovumas buvo laikomas žygdarbiu, o valdžia – baisiausia iš didžiųjų nuodėmių.

Užplūdo nepaaiškinamas, neatpažįstamas pyktis. Oda pašiurpo. Šalta dešiniąja ranka ji paplekšnojo sau per kairiąją, pajautė, kokia ji maža, kaip glaudžiai

mėsa apgula kūną, tampriai ir glotniai, lyg būtų per maža odos.

Jau seniai nebuvo galvojusi apie praeitį. Nemanė, kad verta tai daryti. Bet pastarosiomis savaitėmis kažkas buvo kitaip.

Ji gimė vieną lietingą 1958 metų lapkričio sekmadienio vakarą. Elgesys su leisgyviu kūdikiu, kuris neteko savo mamos šiame gyvenime praleidęs vos dvidešimt minučių, aiškiai patvirtino, kad Norvegija yra šalis, kurioje žmonės negali net tikėtis kas nors būti.

Jos tėvas buvo išvykęs į užsienį. Senelių ji neturėjo. Kai atgavo jėgas, viena slaugė norėjo parsivežti ją namo. Medicinos sesers nuomone, kūdikiui reikėjo rūpesčio ir meilės – gerokai daugiau, negu galėjo pasiūlyti trimis pamainomis plušantys ligoninės skyriaus darbuotojai. Tokių ypatingų sąlygų negalėjai tikėtis šalyje, kurioje gimė šis kūdikis, – joje klestėjo lygios teisės. Ji liko gulėti vaikų skyriaus, kur maitinimas ir sauskelnių keitimas vyko nustatytu laiku, lovelėje ir menkai tesidžiaugė gyvenimu, kol po trijų mėnesių pasirodė jos tėvas ir išsivežė ją į namus, kuriuose jau karaliavo nauja mama.

– Susierzinimas man netinka, – garsiai ištarė moteris neryškiam, lango stikle atsispindinčiam savo atvaizdui. – Susierzinimas man netinka!

Ji niekada nebūtų pavartojusi posakio „deginantis įniršis“. Tačiau tai buvo klišė, kuri šovė jai į galvą, kai pasitraukė nuo lango ir prigulė ant pernelyg minkštos sofos, kad išsilygintų kvėpavimas. Jautė deginantį skausmą po krūtine. Lėtai pakėlė rankas prie veido. Stambias, bukas plaštakas prakaituotais delnais ir

trumpai nukarpytais nagais. Apsuko jas ir pastebėjo, kad iškilusią delno vietą dengia randas. Nykštys buvo sulaužytas. Ji stengėsi surasti paaiškinimą, kuris neabejotinai turėjo būti kažkur netoliese. Žvaliai ir greitai patraukė megztinio rankoves aukštyn, pasisuko ir palietė savo odą. Karštis buvo didelis, ji negalėjo netgi ryti; staigiai atsisėdo ir ėmė tyrinėti akimis savo kūną. Lyg jis būtų priklausęs kažkam kitam. Perbraukė pirštais plaukus ir pirštų galiukais užčiuopė ant viršugalvio susikaupusius riebalus. Ėmė gremžti nagais galvą – viršugalvį nusėjo smulkios kruvinos juostelės.

Paskui ėmė godžiai čiulpti pirštus. Panagėse jautėsi keistas metalo skonis, ji nusikramtė nagus, tada ėmė kandžioti ir ryti odos atplaišėles. Viskas atrodė gerokai paprasčiau. Buvo svarbu atsigręžti atgal ir ryžtingai sulipdyti savo istorijos duženas.

Kartą ji jau bandė tai padaryti.

Kai pagaliau išsireikalavo epikrizės kopijos, sausos, medicinos terminų prigrūstos savo gimimo istorijos, jai buvo trisdešimt penkeri ir ji dar nepajėgė suvokti informacijos. Pervertė pageltusius, dulkėmis atsiduodančius bylos lapus ir įsitikino tuo, ko ir bijojo, troško, ir laukė. Jos motina jos nepagimdė. Moteris, kurią ji vadino savo mama, buvo jai svetimas žmogus. Įsibrovėlė. Ta, kuriai ji neturėjo nieko jausti.

Jos neėmė nei pyktis, nei pralaimėjimo kartėlis. Atsargiai sulanksčiusi rankraščius tejautė vangumą. O galbūt menką, beveik abejingą susierzinimą.

Ji netgi nepasikalbėjo akis į akį su savo tėvais.

Nedrįso.

Netikroji motina mirė iškart po to.

Nuo to laiko prabėgo jau dešimt metų.

***

Vibekė Hainerbak visada ją erzindavo.

Vibekė Hainerbak buvo rasistė.

Žinoma, ne atvirai ir niekada to nepripažindama. Ši moteris, nepaisant nieko, buvo politinių pažiūrų nelaisvėje ir labai gerai suprato, kaip veikia žiniasklaida. Kita vertus, jos partijos bendražygiai nuolat skleidė kvailas ir visiškai neintelektualias idėjas apie šalies imigrantus. Šiems veikėjams somaliečiai ir kinai buvo visiškai vienodi. Gerai prisitaikę šrilankiečiai buvo išstumti iš gyvenimo ringo tinginių iš Somalio. Vibekės Hainerbak partijos nuomone, sąžiningi pakistaniečiai, turintys daržovių parduotuvę, buvo tokia pati visuomenei primesta našta kaip iš Maroko į Norvegiją atsibeldę laimės ieškotojai, manantys, kad galės pralobti tiek moteriškosios lyties atstovių, tiek visuomenės sąskaita.

Žinoma, Vibekė Hainerbak buvo atsakinga už šias pažiūras.

Moteris, viena praleidusi žiemą Rivjeroje, staiga kilstelėjo ir tvirtai atsistojo ant kojų.

Kiek susvyravo, per kūną nusiritusi silpnumo banga privertė ją susiimti.

Viskas buvo gerai. Viskas ėjosi kaip sviestu patepta.

Ji tyliai nusijuokė, nustebinta svyravimų smarkumo.

Galimybė apžiūrėti žmogaus namus atskleidžia daugiau, negu tūkstančiai interviu, susimąstė, svaiguliui nuslūgus.

Artėjo vakaras ir ji norėjo išgerti dar vieną taurę gero, senamiestyje pirkto vyno. Cap Ferrat švyturio šviesa sukrėtė ją lyg smūgis. Ji vėl ėmė žvalgytis po įlanką. Šiaurinėje dalyje stačias viršukalnes juosiantys keliai buvo apšviesti.

Ji buvo savo srities meistrė. Nuo šiol nebebus vertinama kitų žmonių; tai darys tik ji pati.

5

APSILANKYMAS Vibekės Hainerbak bute nepriver- tė Ingvaro atsisakyti savo prietarų. Vis dėlto šis vizitas paskatino jį susimąstyti apie tai, kaip turėtų vykti jos garbei surengtas minėjimas. Jis pasistatė automobilį kiek atokiau. Automobiliai buvo grūste sugrūsti išilgai įdubos krašto; dėl to siaura gatvelė tapo tiesiog nepravažiuojama.

Ankstesnysis partijos pirmininkas kilniai užleido jai savo namą. Didžiulę vilą visai šalia paplūdimio, vos už keleto šimtų metrų nuo senojo Fornebu oro uosto pakilimo tako. Perkėlus pagrindinį oro uosto terminalą, jos nebesiekė teršalai ir nebevirpino lėktuvų keliamas triukšmas. Apsuptas daugybės nišų, didžiulių terasų ir dviejų jonėninių kolonų prie paradinių durų, negyvenamas rąstinis namas įdubusiu

stogu iškilo lyg Feniksas iš pelenų sode, kuris tuo metu tebuvo moliu ir akmenimis užverstas pilkas, sniego nepasiekiamas skardis, kuriuo galėjai nusileisti prie fiordo.

Tamsiai apsirėdžiusių gedėtojų minia darė milžinišką įspūdį.

Ingvaras Stubio paspaudė ranką prie durų stovinčiai moteriai ir dėl viso pikto išlemeno keletą paguodos žodžių, nors net nenutuokė, kas ji tokia. Patekęs į prieškambarį vos neišsitiesė užkliuvęs už lietsargių stovo. Bent penkiolika žmonių čia rengėsi atsikratyti viršutinių drabužių. Staiga pajuto, kad kažkas tempia jį už rankovės, ir jam dar nespėjus atsisukti jaunas vyras labai plonu kaklu ir blogai surištu kaklaraiščiu nuvilko jam paltą ir draugiškai stumtelėjo jį link vienos iš daugelio svetainių.

Ingvaras nesuvokė, kas vyksta, kol susiprato, kad rankoje laiko artipilnę taurę. Kadangi vairavo, lėtai apsidairė aplink ieškodamas, kur ją pastatyti.

– Gėrimas nealkoholinis, – sušnibždėjo balsas.

Jis iš karto atpažino tą moterį.

– Ačiū, – išsiblaškęs ištarė ir pasitraukė kiek į šalį, nenorėdamas užstoti durų. – Ir tu čia.

Jis stengėsi išspausti paskutinį sakinį ir pajuto, kaip jį išpila karštis.

– Taip, – draugiškai atsakė moteris, vis dar slopinama minios šurmulio. – Mes esame čia, dauguma mūsų. Tai neturi nieko bendra su politika. Tai yra tragedija, kuri sukrėtė mus visus.

Ji vilkėjo prigludusį juodą kostiumėlį, kuris sudarė ryškų kontrastą šviesiems, trumpiems jos plaukams.

Dėl to atrodė blyškesnė, negu kalbėdama televizijoje. Ingvaras nudelbė akis, labiau iš drovumo, ir pastebėjo, kad laidotuvių nuotaika nepriverte socialistų partijos vadovės padėti į šalį labai jau trumpo sijono, kuriam ji, tiesą pasakius, buvo geru dešimtmečiu per sena. Bet jos blauzdos buvo lyg nulietos, o jis staiga susivokė, kad turėtų pakelti akis.

– Tu esi Vibekės draugas? – klausiamai tarė moteris.

– Ne.

Jis atsikrenkštė ir ištiesė jai ranką. Ji ją paspaudė.

– Ingvaras Stubio, – ištarė. – KRIPOS. Kriminalinės policijos skyrius. Malonu susipažinti.

Ji žvitriai žvelgė į jį mėlynomis akimis, ir jis juto, kad ją pagavo smalsumas. Tai išdavė galvos linkčiojimas ir tai, kad ji perėmė taurę iš vienos rankos į kitą. Paskui susitvardė ir vos pastebimai linktelėjo.

– Jūs turite prisikasti prie tiesos, – pasakė ir nusuko veidą į patalpos gilumą, kur užsilipęs į sakyklą, tikriausiai pasiskolintą iš netoliese esančio viešbučio, stovėjo naujai iškeptas partijos vadovas Šelis Mundalis.

– Brangūs draugai, – pasigirdo po dėmesio reikalaujančio atsikrenkštimo. – Nuoširdžiai sveikinu jus ir visus atvykusius į Kari ir mano namus atlikti tai, ką, atrodo, būtina ir svarbu pažymėti.

Jis vėl užsikosėjo, šįkart gerokai stipriau.

– Atleiskite, – atsiprašė ir kalbėjo toliau. – Praėjo vos dvi dienos po to, kai sužinojome klaikią naujieną, kad Vibekė buvo žiauriai išplėšta iš šio gyvenimo. Ji...

Ingvaras būtų galėjęs lažintis, kad pagyvenusio vyro akyse pasirodė ašaros. Tikros ašaros, stebėjosi jis; tai buvo tikri, sūrūs lašai, viešai riedantys veidu vyro, kuris tris dešimtmečius buvo laikomas tvirčiausiu, nuovokiausiu ir negandoms atspariausiu Norvegijos politiku.

– Niekam ne paslaptis, kad Vibekė buvo...

Vyriškis nutilo. Giliai įkvėpė, lyg būtų stengęsis susikaupti.

– Nenoriu pasakyti, kad man ji buvo kaip duktė. Aš turiu keturias dukras, o Vibekė nebuvo viena iš jų. Tačiau ji buvo man nepaprastai artimas žmogus. Žinoma, politine prasme. Nepaisant jos jauno amžiaus, mes dirbome kartu ilgus metus, taip pat buvome artimi ir asmeniškai, turiu galvoje, tiek, kiek tai galima politikoje...

Jis vėl nutilo. Stojo visiška tyla. Niekas negėrė. Niekas kėdėmis ir batais nebraižė vyšnios medienos grindų. Žmonės net nedrįso kvėpuoti. Ingvaras, nejudindamas galvos, žvilgsniu klaidžiojo po kambarį. Šalia vienos svetainės, įspraustas tarp milžiniško fotelio ir dviejų Ingvarui nepažįstamų vyrų, stovėjo Užsienio reikalų komiteto vadovas, nederamai giliai susikišęs rankas į kišenes. Klausiamai suraukęs kaktą, jis prisimerkęs žiūrėjo pro langą, lyg būtų tikėjęsis, kad Vibekė Hainerbak juos nustebins pamojuodama nuo mažo laivelio, besiartinančio prie šalia namo esančios prieplaukos, denio. Šalia milžiniškoje kiniškoje vazoje pamerktos baltų lelijų kompozicijos stovėjo jauniausi parlamento darbo partijos nariai ir atvirai, nors ir be garso, raudojo. Vibekė Hainerbak buvo

Finansų komiteto narė, todėl jie pažinojo ją geriau negu kiti, svarstė Ingvaras. Finansų ministras stovėjo nuleidęs galvą visai šalia pakylos. Jis diskretiškai pasitaisė akinius. Parlamento vadovas laikė moters ranką; Ingvaras atitraukė žvilgsnį ir konstatavo, kad Teistveieno gatvėje esanti vila šiuo metu tikriausiai buvo pats patraukliausias objektas teroro išpuoliui. Jis krūptelėjo. Tarnybinis policijos automobilis, stovintis šalia kelio, buvo vienintelis, kurį atvykdamas pastebėjo.

– ...šiuo atžvilgiu politika yra draugiškas pasaulis, – baigė kalbą senasis politikas. – Ir jis toks ir gali būti. Džiaugiuosi, kad...

Ingvaras linktelėjo galva šviesiaplaukei dailiomis kojomis, kuri greitai ir liūdnai jam nusišypsojo. Vyriškiui tebekalbant, jis lėtai traukėsi atgal.

– Atsiprašau, – artindamasis prie tikslo, šnibždėjo suirzusiems žmonėms. Atleiskite. Aš tik...

Pagaliau atsidūrė koridoriuje. Jame nebuvo nė gyvos dvasios. Atsargiai uždarė dvigubas duris ir giliai atsiduso.

Galbūt mintis ateiti nebuvo tokia jau protinga. Jis iš šio apsilankymo tikėjosi daugiau, manė, kad gedulo iškilmės padės jam susidaryti įspūdį apie tai, kokia buvo Vibekė Hainerbak. Akivaizdu, kad ji nebuvo tokia, kokia apsimetė esanti. Bent jau buvo šis tas daugiau. Nors jis nė minutei nepasidavė minčiai, kad garsenybės galėjo būti tikroviškos, sakyti tiesą ir atsiskleisti taip, kaip didžiuliu, niuansų neatspindinčiu teptuku buvo piešiamos plačiajai visuomenei, prieš dvi dienas nelaimės vietoje atliktas tyrimas padarė

jam stipresnį įspūdį, negu pats norėjo pripažinti. Kiek anksčiau tą dieną, kuisdamasis ir ieškodamas švarių baltų marškinių, jis mąstė, kad žmonės, supę Vibekę Hainerbak, galės pasiūlyti daugiau, galbūt ir daugiau apie ją papasakos šiame impulsyviame paminėjime, surengtame iškart po jos mirties. O dabar, vos prasidėjus minėjimui, jis suvokė, kad turėjo susiprasti. Tai buvo sveikinimų diena, skirta pasidalyti giedromis mintimis ir maloniais prisiminimais, liūdesiu ir prieštaringomis politinėmis mintimis.

Ingvaras stovėjo pasisukęs nugara į svetainę ir svarstė, kur galėtų susirasti savo paltą. Formali partijos lyderio kalba, pertraukiama reikšmingų nutylėjimų ir kosčiojimo, vos prasikošė pro tvirtas medines duris.

Kairėje, kur buvo durys, vedančios, kaip atrodė, į virtuvę, pasigirdo dar vienas balsas. Moteris kalbėjo pašnibždomis, lyg būtų norėjusi klykti, bet, atsižvelgdama į aplinkybes, stengusis tvardytis. Ingvaras jau rengėsi pasirodyti, kai išgirdo:

– Lyg tai tau rūpėtų!

Vyro balsas skambėjo dusliai ir agresyviai.

Barkštelėjusi taure į stalą, moteris purkštelėjo. Paskui pasakė dar kažką. Ingvaras išskyrė tik keletą paskirų žodžių, iš kurių negalėjo nuspėti sakinio prasmės. Atsargiai žengtelėjo link pro praviras duris sklindančios šviesos.

– Pasisaugok, – išgirdo moters balsą. – Dabar tau tikrai reikia pasisaugoti, Rudolfai!

Ji taip staiga įžengė į koridorių, kad Ingvaras buvo priverstas atsitraukti atgal.

– Viešpatie, – tarė ir nusišypsojo. – Tu mane siaubingai išgąsdinai. Ingvaras Stubio!

Moteris praleido iš paskos ėjusį vyrą, atsargiai uždarė duris, suėmė Ingvaro ranką ir nusišypsojo jam. Ji buvo smulkesnė, negu jis manė, tiesiog stulbinamai mažutė. Liemuo plonas lyg adata – tai ji pabrėžė apsitempusi prigludusiu, vos kelius dengiančiu sijonėliu. Pilka šilkinė palaidinė prie kaklo buvo puošta raukinukais. Jie slinko per visą krūtinę. Moteris atrodė lyg miniatiūrinė Margaretos Tečer kopija. Nosis stambi ir kreiva. Smakras griežtas. Mėlynos, plačiai atmerktos akys svaidė „geležinei ledi“ būdingus žaibus, nors veidas atrodė draugiškas ir ramus.

– Kari Mundal, – tyliai ištarė. – Malonu susipažinti. Tikriausiai reikėtų sakyti, malonu jus čia matyti. Nepaisant tikrųjų susitikimo aplinkybių. Beje, tikriausiai pažįstate Rudolfą Fjordą?

Vyras atrodė dukart didesnis už ją. Ir perpus jaunesnis. Jam slėpti tikrąsias mintis, atrodo, buvo gerokai sunkiau. Sveikinantis jo delnas buvo drėgnas. Žvilgsnis keletą sekundžių klaidžiojo tai šen, tai ten. Pagaliau jis susitvardė ir nusišypsojo. Linktelėjo galva, beveik nusilenkė, lyg pripažindamas, kad rankos paspaudimas nebuvo sėkmingas.

– Ar galiu jums kuo nors padėti? – paklausė Kari Mundal. – Ieškote tualeto? Jis yra štai ten.

Ji parodė pirštu.

– Kai minėjimas pasibaigs... – pridūrė ji. – Teks su daug kuo susitaikyti. Žinoma, mes nesitikėjome, kad susirinks tiek žmonių. Bet taip dar geriau. Juk Vibekė buvo...

Ji skubiai persibraukė ranka per plaukus.

Kari Mundal nuostabiai atitiko puikios namų šeimininkės įvaizdį: visą laiką namuose prižiūrėjo keturias dukteris, tris sūnus ir vyrą, kuris niekada net nemėgino slėpti, kad ištikimoji jo žmona buvo pagrindinė jo sėkmingos politinės karjeros priežastis.

– Visiems linkėčiau turėti savo namuose tokią kaip Kari, – dažnai kartodavo jis savo interviu, išlikdamas nejautrus skubotoms jaunesnių moterų atakoms. – Geriau turėti vieną Kari namuose, negu dešimt darbe!

Kari Mundal rūpinosi namais, vaikais ir lygino jo marškinius daugiau negu keturiasdešimt metų. Noriai pasisakydavo savaitraščiams ir šeštadieninėms pramoginėms televizijos laidoms ir, ypač po to, kai jos vyras pasitraukė iš politikos, ji tapo savotišku talismanu – politiškai nekorektiška, draugiška ir išmintinga smulkute senele.

– Ar tualeto ieškote? – paklausė ji ir dar kartą parodė kryptį.

– Taip, – atsakė Ingvaras. – Kvaila išeiti iš kambario kalbant jūsų vyrui, kai...

– Jei reikia, tai reikia, – pertraukė jį Kari Mundal. – Rudolfai, grįžtam atgal?

Rudolfas Fjordas dar kartą nusilenkė. Buvo matyti, kad jis susikaustęs ir aiškiai pasimetęs. Jis nusekė paskui pagyvenusią moterį. Ji atidarė svetainės duris. Jiems išėjus, durys be garso užsivėrė.

Ingvaras pasiliko vienas.

Iš kambario sklido besimeldžiančiųjų balsai. Ingvaras svarstė, ar greitai minia ims giedoti. Vibekės

Hainerbak lavono dar ilgą laiką neatiduos ir neleis palaidoti. Taigi minėjime nebuvo nieko, krintančio į akis. Vis dėlto, pirmą kartą po atėjimo, jam šovė į galvą, kad greitai surengti puikiai suplanuotą minėjimą čia, privačiame name, buvo kiek neskoninga.

Pažvelgęs pro duris į kambarį, kuriame šnibždėdami pykosi Rudolfas Fjordas ir Kari Mundal, jis suprato, kad jo spėjimai pasitvirtino. Virtuvė buvo milžiniška, tarsi būtų suplanuota specialiai tokioms progoms. Stalai buvo nukrauti tarp dubenėlių su spalvingomis salotomis įsispraudusiomis sumuštinukų, užkandžių ir nuostabių gurmaniškų patiekalų pilnomis sidabrinėmis lėkštėmis. Prie sienos stovėjo krūva dėžių su mineralinio vandens buteliukais. Ant pusės metro pločio ir bent dviejų metrų ilgio palangės šeimininkė buvo pristačiusi daugybę raudonojo ir baltojo vyno butelių. Kai kurie iš jų jau buvo atkimšti.

Ingvaras atsargiai kilstelėjo padėklą dengiančią plėvelę ir susikišo į burną tris gabalėlius vištienos.

Tada žengtelėjo atgal.

Salės gale jis pastebėjo sandėliuką.

Kruopščiai kramtydamas ir ieškodamas savo drabužio didžiulėje švarkų, striukių, skrybėlių ir šalikų krūvoje, jis staiga prisiminė, kad ponia Mundal nė nepasiteiravo, kas jis toks. Tai, kad pažinojo jį iš anksčiau, buvo menkai tikėtina; Ingvaras tik kartą davė interviu didžiuliam laikraščiui. Kitą dieną pasižadėjo ir sau, ir savo vadovui, kad tai daugiau nepasikartos.

Pagaliau jis susirado paltą ir išėjo.

Barnis, galvojo Ingvaras, jausdamas, kaip veidą gairina jūrinis vėjas.

Barnis tokią dieną. Tarp mažutės poniutės Mundal ir Rudolfo Fjordo, partijos vadovo pavaduotojo ir, spaudos nuomone, akivaizdaus Vibekės Hainerbak posto paveldėtojo. Jų nesutarimai aiškiai buvo labai svarbūs, kad jiedu netgi praleido Šelio Mundalo didžiojoje svetainėje sakomą kalbą.

Vėjo gūsis pakėlė palto skvernus. Jie apsisuko jam apie klubus. Ingvaras susigūžė nuo vėjo ir greitai nušlepsėjo per žvyrą.

Žinoma, tai nebūtinai turėjo ką nors reikšti.

Priėjęs prie automobilio išgirdo atskrendant malūnsparnius. Jų buvo du; vienas suko ratus rytuose aplink kalvą, kitas skrido palei vandenį vos per keletą šimtų metrų nuo paplūdimio. Mažas prieplaukoje plūduriuojantis laivelis, kaip suprato, taip pat buvo policijos. Pakelėje suskaičiavo penkis uniformas vilkinčius vyrus. Visi buvo ginkluoti.

Taigi dalyvaujantiesiems minėjime niekas negrėsė.

Kol kas nors čia bus, pagalvojo ir užvedė automobilį.

Išspjovė petražolę ir turėjo važiuoti atgaline eiga bent penkiasdešimt metrų, kol rado kur apsisukti.

***

Fizinis skausmas nebuvo baisiausia. Prie jo buvo pripratusi. Jos kūną jau daugiau nei dvidešimt metų ardė išsėtinė sklerozė. Nors jai tebuvo šešiasdešimt septyneri, jautė, kad pabaiga jau netoli. Nebeliko sveikos vietos. Pragulos šlapiavo ir skaudėjo. Ivonos Knutsen

kūnas tebuvo narvas, kuriame įkalintas kažkas, tik iš tolo primenantis žmogišką būtybę. Ji gulėjo nejaukaus institucijos, kurios negalėjo pakęsti, kambario lovoje. Liūdesys, rodėsi, iščiulps iš jos paskutinius syvus.

Žinoma, Berntas buvo geras. Jis atsivesdavo Fiorelą. Kiekvieną mielą dieną. Sėdėdavo čia ilgai, nors Ivona nuolat užsnūsdavo. Dabar ji vartojo stipresnius vaistus.

Ji troško numirti. Tačiau Dievas nešaukė jos pas save.

Baisiausia, ką ji jautė štai taip gulėdama, buvo laikas. Negalint nieko daryti, laikas, atrodo, išsitempė iki begalybės. Jis sukosi ratu, spirale, apsukdavo didžiulį lanką, kol vėl grįždavo į pradinį tašką. Ji to nenorėjo. Jos gyvenimas šioje žemėje turėjo baigtis gerokai anksčiau. Liūdesys dar labiau sekino trapaus, įsitempusio jos kūno pastangas kabintis į gyvenimą.

Fiona buvo gera duktė. Žinoma, jos pykosi, kaip ir visos motinos su dukterimis. Kartais imdavo bendrauti šaltai, tačiau pokyčių nereikėdavo ilgai laukti. Viskas gana greitai atsistodavo į savo vietas. Fiona buvo kilni. Ivonos draugės jai tai buvo sakiusios prieš kurį laiką, kai ji dar sugebėdavo pasirūpinti savimi, išvirti kavos ar netgi pagaminti pietus.

– Tau pasisekė, Ivona.

Fiona niekada jos nenuvylė.

Jos turėjo bendrą paslaptį. Abi.

Ta paslaptis buvo tokia didžiulė, kad tapo nematoma.

Kaip beprasmiškai slinko laikas, nes ji negalėjo jam suteikti jokios prasmės, taip ir paslaptys galėjo

tapti tokios milžiniškos, kad jų nebegalėjai suvokti. Iš pradžių ta paslaptis styrojo tarp jų lyg erškėčių krūmas. Nors nebuvo kur trauktis, jos stebėtinai lengvai susidorojo su tuo, dėl ko susitarė:

Pamirškime tai.

Ivona Knutsen vis dar girdėjo savo balsą, koks jis buvo kadaise – tvirtas ir sodrus, kuriame aiškiai galėjai jausti globėjiškas gaideles.

– Pamirškime tai.

Ir jos pamiršo.

Dabar Fiona mirė, ir vienatvė suteikė paslapčiai naują gyvenimą. Ji ją persekiojo, ypač naktį, kai manė matanti paslaptį lyg šešėlį po langu, tarsi tylų keršytoją, kuris pagaliau surado pagrindą tam, kad galėtų ją pakankinti, kai nebeturi žmogaus, su kuriuo galėtų susitarti ją pamiršti.

Jei tik Dievas leistų jai išeiti pas Fioną.

– Brangusis Dieve, – šnibždėjo kambario sienoms.

Bet liesoje krūtinėje įkalinta jos širdis vis dar plakė it pašėlusi.

***

Vakarėjo. Buvo pirmadienio, vasario 9-osios, popietė. Ketvirta valanda. Trisdešimt septynerių metų vyras rengėsi, tiesa, neteisėtai, įsiropšti į statybinį kraną. Daugiau negu dvidešimties metrų aukščio geltonas milžinas stūksojo virš netvarkingai sumestų statybinių medžiagų ir įrenginių. Pakilęs virš kalvos vyras juto, kaip jo kūną per drabužius kiaurai košia vėjas.

Pirštinės buvo per plonos. Draugas jį perspėjo. Metalas šaltas it ledas. Tačiau jis nedrįso apsirengti šilčiau; juk taip geriau jautė pirštus.

Ėjosi nepakankamai greitai. Draugas buvo pakeliui. Bet jis buvo jaunesnis. Beje, ir geresnės fizinės formos.

Vegardas Krogas stengėsi mąstyti pozityviai.

Tiesą sakant, tokiam dalykui jis neturėjo jėgų. Jam, nors ir nenorėjo, netrukus turėjo sukakti keturiasdešimt. Jis nebuvo sulaukęs tokio pripažinimo ir visuomenės dėmesio, kokio nusipelnęs. Jo paties nuomone, jo kūriniai buvo prieinami žmonėms, bet kartu pilni literatūrinės ironijos ir aukštos kokybės idėjų. Kritikai, kuriems Vegardo Krogo kūriniai atrodė verti aptarti tik regiono, iš kurio jis buvo kilęs, laikraštyje, sutarė dėl vieno: jis buvo vienas iš rašytojų, turinčių savitą ironišką stilių. Vegardas Krogas buvo pavadintas talentu. Nuo tada ne tik paseno, bet ir tapo svarbiu rašytoju. Puikiai žinojo, kad galėjo papasakoti svarbių dalykų. Jo talentas jau atsiskleidė; buvo galima numanyti, kad jis jau turėjo atrasti savo vietą pasaulyje. Namuose skelbimų lentoje kabėjo *Morgensbladet* išspausdinta trečiojo jo romano recenzija. Nelabai ilga, vos per dvi skiltis; suglamžyta ir pageltusi per keletą metų virtuvėje, bet joje buvo pavartoti tokie žodžiai kaip „išraiškingas, gyvybingas ir puikiai techniškai atskleistas“.

Skaitytojai, priešingai, visiškai jį nuvylė.

Negalvok. Lipk aukštyn.

Jam reikėjo apsivilkti kombinezoną. Tarp megztinio ir kelnių buvo tarpas. Šaltis lyg ledais čaižė

nugarą. Viena ranka jis pamėgino susikišti vilnonį megztinį į kelnes. Tačiau reikalai pasitaisė vos keletui sekundžių.

Teko susitaikyti su tikrove. Jis nesuvokė, iš kur semiasi energijos. Negalvodamas apie šaltį, nekreipdamas dėmesio į vis didesnį aukštį, nesusimąstydamas apie pavojų, susijusį su projektu, kurį jis žūtbūt stengėsi įgyvendinti, susikaupęs tegalvojo apie tai, kaip perkelti tai vieną, tai kitą koją. Perkelti vieną ranką, vis dar prisiglaudus antrąja prie šalto metalo. Ir vėl. Išlaikyti tą patį tempą. Duoti garo.

Jis buvo viršuje.

Vėjas buvo toks smarkus, kad juto, kaip siūbuoja kranas. Pažvelgė žemyn. Tada užsimerkė.

– Nežiūrėk į apačią, – rėkė draugas. – Kol kas nežiūrėk žemyn, Vegardai! Pažiūrėk į mane!

Akių vokai, atrodo, sulipo.

Norėjo pažvelgti, bet nedrįso. Kūną supurtė šleikštulys. Pajuto, kad tuoj apsivems.

– Tu ir anksčiau tai darei, – pasigirdo draugo balsas. Atrodė, kad dabar jis buvo gerokai arčiau. – Viskas bus gerai. Juk žinai.

Ranka sugriebė jį už pažastų. Suspaudė.

– Viskas lygiai taip pat kaip ir vasarą, – pakartojo balsas. – Vienintelis skirtumas yra oro sąlygos.

Ir kad tai neteisėta, pagalvojo Vegardas Krogas, bet pamėgino tai pamiršti.

Klassekampen buvo tikras akligatvis. Jis per ilgai ten užsibuvo. Galbūt dėl to, kad, nepaisydamas nieko, rašė tai, ką norėjo. *Klassekampen* buvo svarbus leidinys. Jis rėmė partiją. Laikraščiai turėjo remti partiją,

turėti skaidrų politinį pagrindą, o Vegardui Krogui buvo leista siautėti, kiek širdis geidžia. Tik agresija turėjo būti nukreipta tinkama linkme. Taip teigė redaktorius. Kadangi *Klassekampen* ir Vegardas Krogas turėjo panašų požiūrį į kultūrinį Norvegijos gyvenimą, jis turėjo tvirtą redakcijos užnugarį pagiežos, gražių išvedžiojimų, pykčio kupinoms analizėms ir smerkiantiems komentarams, kuriuos spausdino. Tai darė metų metus, kol galų gale turėjo pripažinti, kad *Klassekampen* beveik niekas neskaito.

Niekas jo nepadavė į teismą.

Kai gavo kultūros darbuotojo pareigas TV2 atrodė, kad viskas susitvarkys. Per vienerius metus sugebėjo tapti pavyzdžiu, garbinamu paveikslėliu agresyviai nusiteikusiems, švarkais vilkintiems jaunuoliams, kurie žinojo, kokia padėtis yra šalyje ir kuo Norvegija turėtų vadovautis. Vegardas Krogas buvo vienas iš jų, galbūt kiek per senas, tačiau vis tiek vienas iš jų. Pirmiausia apie jį išgirdo kaip apie *Jaunas miestietis* programos vedėją, vėliau ėmė rengti atskirą dešimties minučių reportažą *ABSOLUTT underholdning* – kiekvieną ketvirtadienį rodomoje programoje.

Tada, po daugkartinių tik dėl draugiško ir atsiprašinėti mokančio kanalo vadovo pastangų teismo salės nepasiekusių ieškinių jis buvo pašalintas iš televizijos. TV2 nebuvo tokie atviri kaip *Klassekampen* tam, ką jie susirinkime pavadino sapalionėmis. Vegardas Krogas, tiesą sakant, apsidžiaugė, kai tai sužinojo. TV2 buvo komercinis kanalas, užverstas prasto amerikietiško šlamšto, o dabar jis kuriam laikui norėjo atsistoti ant kojų.

Pagaliau išdrįso pažvelgti žemyn.

– Ar matai? – suriko jo draugas. – Tą oranžinę plokštę?

Vegardas Krogas žvelgė žemyn. Nuo vėjo striukė išsipūtė – dabar ji atrodė kaip balionas, kaip milžiniškas burbulas, kuris užstojo jam vaizdą.

– Drožk, – atsikrenkštė jis.

– Mums reikia, kad tu kiek pasislinktum krano strėle, – sukliko draugas ir paleido jį. – Ar sugebėsi?

Pagaliau jis pasiekė reikiamą vietą. Stengėsi atsipalaiduoti. Pamiršti šaltį. Pamiršti aukštį. Sutelkė žvilgsnį į apačioje gulinčią skardinę; beveik nematomą stačiakampį ant didžiulio, oranžinės spalvos taikinio. Jam bėgo ašaros, jis kaltino vėją ir stengėsi sukaupti jėgas. Kairėje, ant krūvos statybinių blokelių, stovėjo fotoaparatas. Fotografas buvo užsitempęs ant galvos gobtuvą. Vegardas Krogas pakėlė ranką. Jį apgaubė ryški šviesa. Jam prireikė keleto sekundžių, kad vėl pamatytų taikinį.

Diržai buvo tvirtai užsegti. Draugas dar kartą juos patikrino.

– Štai taip, – garsiai ištarė. – Gali šokti.

– Ar esi tikras, kad virvės išlaikys?

– Visiškai, – sušuko draugas. – Prieš pasirinkdamas, svėriau kelis kartus, po velnių! Išmatavau kraną dar vakar! Šok! Man siaubingai šalta!

Vegardas Krogas metė dar vieną žvilgsnį į fotografą. Vilko kailiu apsiūtas gobtuvas dengė pusę fotoaparato. Objektyvas buvo nukreiptas į juos. Tolumoje aidėjo sirena. Ji artėjo.

Vegardas Krogas pamatė knygą, paskutinį savo esė rinkinį – vos pastebimą dėmelę ant apvalios apelsino spalvos plokštės.

Jis nušoko.

Kritimas vyko per lėtai.

Jis suspėjo pagalvoti. Netgi per daug spėjo pagalvoti. Galvojo apie tai, kad jam greitai sukaks keturiasdešimt. Apie tai, kad jo žmona nevaisinga; jie jau trejetą metų stengėsi tapti tėvais, bet vis nesisekė, ir jie liovėsi garsiai aptarinėti kas mėnesį patiriamus nusivylimus. Apie tai, kad jie vis dar gyvena dviejų kambarių bute Grionlande, ir apie tai, kad juodai dienai tesugebėjo atsidėti vos keletą varganų skatikų.

Pasiekęs pusiaukelę, jis nustojo galvoti.

Viskas vyksta per greitai.

Pernelyg greitai, mąstė fotografas; objektyvas sekė vyro judėjimą kalvos link.

Vegardo akyse knyga tiesiog augo. Jis negalėjo mirksėti, nematė nieko kita, tik tą baltą kilimą, kuris vis didėjo; jis ištiesė rankas į priekį, tada žemyn, krito ant kalvos ir pagalvojo: viskas vyksta per greitai.

Vėjas nuplėšė jam nuo galvos kepurę, o šviesūs plaukai, ypač išretėję virš kaktos, palietė apelsino spalvos plokštę, kai Vegardas Krogas pripažino, kad viskas baigta. Lėtai, lyg būtų turėjęs visą pasaulio laiką, jis suėmė savo knygą ir priglaudė ją prie širdies; kakta pajautė tvirtą pagrindą, plaukais palietė švytinčią medieną.

Virvė truktelėjo. Judesys perėjo per visą kūną, smarkus truktelėjimas už pėdos, spaudimas nusmelkė blauzdas, persidavė į šlaunis; atrodė, lyg šis įnirtingas truktelėjimas būtų sutrupinęs jam stuburą.

Jis nusijuokė.

Svyruodamas aukštyn žemyn, kairėn dešinėn, riaumojo ir žagsėjo nuo juoko žiūrėdamas, kaip policijos automobilis zuja pirmyn atgal po visą statybvietę, o fotografas stengiasi susirinkti visus savo daiktus ir tuo pat metu skuosti link skylės statybvietę juosiančioje tvoroje.

Vegardas Krogas dar niekada nesijautė toks gyvybingas. Jei kadras pavyks, viskas bus puiku. Šuolis išėjo būtent taip, kaip norėta, kaip aprašyta knygoje, o Vegardas Krogas buvo toks, koks visada manėsi esąs: narsus, mėgstantis pavojus ir iššūkius, vaikščiojantis peilio – teisėtumo – ašmenimis.

Jis nemirė tą vasario vidurio pirmadienį; jis jautėsi esąs nemirtingas, kabėdamas žemyn galva po skaisčiai geltonu kranu, virš apelsino spalvos plokštės, apšviestas ryškiai mėlynos šviesos, sklindančios nuo kalvos papėdėje sustojusio ir garsiai kaukiančio policijos automobilio. Vegardas Krogas kabojo tarp šių ryškių spalvų tą pilką ir vėjuotą popietę ir stipriai glaudė prie savęs pirmąjį naujosios savo knygos egzempliorių.

Šuolis su virve.

Vegardo Krogo mirtis buvo atidėta dar vienai savaitei ir trims dienoms. Tačiau, žinoma, jis apie tai net nenutuokė.

***

Inger Johanė negalėjo prisiversti mėgti Zigmundo Berlio. Šis vyras jai atrodė visiškai nepatrauklus: nesivaržydamas krapštinėjo nosį, nuolat tyliai bezdėjo

ir nė nemanė už tai atsiprašyti, krapštėsi ausis, visiems matant kramtė nagus, o būtent dabar sėdėjo ir draskė nešvarią servetėlę, nesusimąstydamas apie tai, kad ventiliatorius pagavo ir nubloškė skutelius ant žemės.

– Jis yra puikus vyras, – sakydavo Ingvaras, nusiminęs dėl nepalankios Inger Johanės nuomonės. – Tik kiek prasčiau išauklėtas. Zigmundas, beje, buvo vienintelis, kuris nuoširdžiai su manimi kalbėjo po Elizabetės ir Trinės mirties.

Paskutinis jo argumentas buvo nenuginčijamas. Po pirmosios žmonos ir jau suaugusios dukters žiaurios mirties Ingvaro gyvenimas buvo beveik netekęs prasmės. Jis vos neprarado darbo ir vis giliau grimzdo į jį draskančią depresiją, kol Zigmundas tiesmukai ir vyriškai su gilia užuojauta sugrąžino jį į gyvenimą, kuris formą įgavo ir prasidėjo iš naujo tik tada, kai Ingvaras po tragedijos praėjus dvejiems metams sutiko Inger Johanę.

– Ar galima smerkti dėl snarglių valymosi į kelnes, jei jis yra lojalus žmogus? – paklausė tada Ingvaras. Dėl to šis vyras dabar sėdėjo ant taburetės jų namuose ir virškino ką tik sukirstas tris viščiuko ir salotų porcijas.

– Skaniai gamini, – pasakė ir plačiai nusišypsojo. Jo žvilgsnis buvo skirtas Ingvarui.

– Dėkui, – ištarė Inger Johanė.

– Aš gaminau tik užpilą, – šyptelėjo Ingvaras. – Užpilas yra svarbiausia valgio dalis. Tai Inger Johanė yra šių namų virėja. Aš esu tik... smaližius. Rūpinuosi detalėmis. Viskuo, dėl ko įprastas maistas tampa...

Jis nusijuokė, kai žmona užsimojo virtuviniu rankšluosčiu.

– Ji nepakenčia, kai erzinu, – pasakė ir prisitraukė ją artyn. – Bet jos širdis kilni.

Jis ėmė bučiuoti ją ir nenorėjo paleisti iš glėbio.

– Barnis virtuvėje, – pradėjo Zigmundas ir sumišęs ėmė maigyti servetėlę. Tada pastūmė ją tolyn, nežinodamas, ką daryti su skutelių likučiais. – Tai juk menkniekis.

– Taip, – pasakė Ingvaras ir leido Inger Johanei eiti. – Manau, kad vis tiek turėtume pasižymėti, kad tame kai kas yra. Kari Mundal ir Rudolfas Fjordas buvo rimtai įsikibę vienas kitam į atlapus. Tas barnis buvo toks rimtas, kad jie netgi nutarė praleisti tokią gražią Šelio Mundalio kalbą. Kari tai tikrai nebūdinga – paprasčiausiai pasišalinti, kai yra progą pasigėrėti ir palaikyti savo vyrą. O Rudolfas Fjordas atrodė labai nusiminęs...

– Politika, – tarė Inger Johanė, – nėra sekmadieninė mokykla. Visi tai žino. Jei karšta diskusija užkulisiuose duotų pagrindą įtarti juos dėl žmogžudystės, turėtumėte ką veikti.

– Vis dėlto...

Ingvaras stumtelėjo antrą taburetę link virtuvės stalo ir atsisėdo tiesiai. Kojos praskėstos, alkūnės ilsėjosi ant stalo.

– Toje situacijoje kažkas buvo, – tyliai pasakė jis. – Kažkas...

Tada papurtė galvą.

– Tai pasižymėjome, – tyliai tęsė jis. – Bet dabar palikime. Mums reikia aptarti kitus dalykus. Kol kas.

– Kol kas neturime nieko, – niūriai tarstelėjo Zigmundas. – Nė vienoje byloje. *Ničnieko.*

– Dabar susikaupk, – prakalbo Ingvaras. – Kai ką turime.

– Kai ką, – pakartojo Zigmundas.

– Bet tarpusavyje detalės nedera, – kalbėjo Ingvaras. – Jos niekur neveda. Sutinku su tuo. Nerandame tarp šių moterų jokių kitų ryšių, išskyrus byloje nurodytuosius. O juos nustatėme iš karto. Ir permąstėme jau gal tūkstantį kartų. Žmogžudysčių žiaurumas. Aukų lytis. Visuomenėje žinomų asmenybių gyvenimas. Savivaldybė, kurioje jos gyveno.

Jis lėtai nusižiovavo ir tęsė toliau:

– Bet aš abejoju, kad ieškome žudiko, kuris jautė neapykantą Liorenskugui. Vibekė ir Fiona viena kitos nepažinojo, neturėjo bendrų draugų ir pažįstamų, išskyrus atsitiktinumus, kurie pasitaiko tokioje mažoje valstybėje kaip mūsų. Jos nedalyvavo jokiame bendrame darbo projekte. Gyveno visiškai skirtingus gyvenimus. Viena buvo vieniša ir mėgo linksmybes, kita – šeimos moteris, auginanti mažą vaiką. Man atrodo, kad...

– ...nepaisant visko, mes turėtume kalbėti apie dvi visiškai nesusijusias žmogžudystes, – ištarė Inger Johanė. Ji buvo pakišusi arbatinį po vandens čiaupu. – Bet abu žudikai turėtų būti labai stiprūs. Vibekė buvo nužudyta lauke prie namų ir nunešta į miegamąjį. Fiona – nugalėta.

– Ar jūs dažnai taip kalbate? – paklausė Zigmundas.

– Kaip?

– Pabaigiate vienas kito sakinį. Kaip mano sesers dvynukai.

– Mes esame tarsi sielos dvyniai, – pasakė Inger Johanė ir nusišypsojo, nes Zigmundas neperprato ironijos. – Galvojame taip pat, jaučiame tą patį. Visą laiką. Gal kavos?

– Taip, ačiū. Bet jei...

Jis prisidengė burną ir stengėsi susilaikyti neraugėjęs.

– ...jei yra dvi bylos, ar tuomet turėtume manyti, kad yra ir antras žudikas, kuris įvykdė mirties bausmę Vibekei Hainerbak ir pasistengė, kad atrodytų, jog pasidarbavo serijinis žudikas?

– Na, ne serijinis, nes kalbame tik apie dvi žmogžudystes, – atsakė Ingvaras. – Tai beveik apgailėtina. Tačiau visų pirma reikia nutarti, ar tikrai turėtume atmesti versiją, kad žudikas tėra vienas.

– Žinoma, negalime to padaryti, – pasakė Inger Johanė. – Dar ne. Bet aš pritariu. Nors yra daug panašumų, vis dėlto jie yra tokie, kad... Žodžiu, žmogžudysčių negalime priskirti serijinio žudymo tipui.

– Įdomu, – pradėjo Zigmundas ir nulenkė galvą. Dabar jis atrodo beveik mielas, pagalvojo Inger Johanė. Ji pripylė į termosą karšto vandens, įpylė į indelį pieno ir ištraukė dubenėlį su ruduoju cukrumi.

– Aš tik svarsčiau, – dar kartą pabandė Zigmundas. – Kaip toks profiliavimas, *profailingas*...

Jis negalėjo apsispręsti, ar rinktis norvegišką, ar anglišką žodį. Tuo pat metu įnirtingai krapštė nosį nykščiu ir smilium.

– Gali sakyti profiliavimas, – patarė Inger Johanė. – *Profailingas* skamba taip... lyg kalbėtų detektyvas. Ar tau taip neatrodo?

Jis prisipylė per daug kavos, todėl turėjo pasilenkti prie puodelio ir siurbtelėti deginančiai karšto skysčio. Tik tada ryžosi jį paimti į ranką.

– Ai, ai.

Stipriai pasitrynė ranka viršutinę lūpą ir vapėjo toliau:

– Mes sugebame pakankamai daug. Netgi labai daug. Bet kadangi tu mokeisi FTB ir panašiai, pas tą garsų vyruką, tai aš pamaniau, kad...

– Pienas, – pertraukė jį Ingvaras ir nelaukdamas atsakymo pripildė Zigmundo puodelį tiek, kad kava ėmė lietis per kraštus. – Cukraus? Štai čia!

– Profiliavimas gali būti toks, – tarė Inger Johanė ir ištiesė Zigmundui šluostę. – Bet kurioje žmogžudystėje paprastai aptinkama tam tikrų detalių, kurios atspindi kaltininko charakterį. Tiesą sakant, toks profiliavimo metodas taikomas tiriant visas bylas. Nevartojama tik pati sąvoka.

– Nori pasakyti, – tarė Zigmundas, tyliai valydamas priešais save stalo paviršių; kava ir pienas telkšojo visur. – Kad suradę vyriškį peiliu subadytu tarpkoju jo paties šiukšlių pilnuose namuose ir visiškai girtą, į kampą įsispraudusį ir ašaromis plūstantį vyruką, kuris paskambino policijai, turėtume sudaryti nusikaltėlio portretą? „Būdamas girtas, žudikas tikriausiai susikivirčijo su artimu giminaičiu. Šalia gulėjo peilis. Jis nenorėjo nieko nužudyti ir labai gailisi dėl savo poelgio. Paskui jis tikriausiai norėjo iškviesti pagalbą." Ar tokį portretą?

Inger Johanė nuoširdžiai nusijuokė ir popierine servetėle nušluostė šviesiai rusvo skysčio likučius.

– Pati nebūčiau geriau pasakiusi, – tarė ji. – O tas portretas, kurį ką tik pateikei, yra toks įprastas ir lengvai sudaromas, kad pakaks vos trisdešimties sekundžių nustatyti, jog kampe stovintis girtuoklis ir yra nelaimės kaltininkas. Bet juk tokių bylų turite ne tiek ir daug, Ingvarai. KRIPOS paprastai tenka painesnės mįslės negu ši.

– Bet, Inger Johane, – žvaliai prakalbo Zigmundas. – Aš suprantu, kad tu analizuoji abi bylas, atskirdama jas...

– Analizuojamas modelis, – padėjo jam Inger Johanė. – Atskiriu, kaip tu sakai, kiekvieno nusikaltimo detales. Tada pritaikau dedukcinį metodą, remdamasi atskirais veiksniais ir jų visuma. Tyrime privalu tiek subjektyviai, tiek objektyviai įvertinti aukos gyvenimo aplinkybes ir elgesį. Lygiai taip pat įvertinama ir pati žmogžudystė. Tai – Sizifo darbas. Ir...

Puodelis garavo, akinių stiklai aprasojo.

– ...beje, nė vienas mokslas nėra toks abstraktus, sudėtingas ir nepatikimas kaip profiliavimas.

– Tai, ką pasakoji, visiškai atitinka taktinio tyrimo apibūdinimą, – pasakė Zigmundas ir skeptiškai suraukė kaktą.

– Gali būti.

Inger Johanė linktelėjo galva ir tęsė:

– Didžiausias skirtumas yra tai, kad taktinis tyrimas labiau negu profiliavimas yra grindžiamas... kaip čia pasakius... neginčijamais faktais. O portretus dažniausiai kuria psichologai. Taktinio tyrimo tikslas yra surasti žudiką, o portreto sudarytojas turi

sukurti psichologinį nusikaltėlio modelį. Šia prasme profiliavimas yra tik pagalbinė taktinio tyrimo priemonė.

– Taigi, jei tau reikėtų pasakyti ką nors apie Fionos Hele nužudymą, – paklausė Zigmundas. Jo skruostai buvo rausvi. – Ir minutėlei visiškai pamiršti Vibekę Hainerbak... Ką tu pasakytum?

Inger Johanė pažvelgė į Zigmundą pro puodelio kraštą.

– Net nežinau, – lėtai ištarė. – Visa tai atrodo taip... nebūdinga norvegams. Man nepatinka šis posakis, nes laikai, kai galėjome apsisaugoti nuo tokių groteskiškų žmogžudysčių, nesugrįžtamai praėjo. Vis dėlto...

Ji giliai įkvėpė ir gurkštelėjo kavos.

– Aš pasakyčiau, – vėl prakalbo po keleto sekundžių, – kad galime išskirti dviejų ganėtinai skirtingų portretų kontūrus. Pirmiausia galime aptarti nusikaltimų bendrumus: Fionos Hele nužudymas buvo gerai suplanuotas. Akivaizdu, kad kalbame apie tyčinę žmogžudystę. Turiu galvoje, apie asmenį, kuris galėjo iki menkiausių smulkmenų suplanuoti kito žmogaus mirtį. Vargu ar mažyčiam celofano maišeliui buvo numatyta kita paskirtis. Manau, jis tegalėjo būti nupjauto liežuvio pakuotė. Idealiai tam tiko. Tai, kad kažkas ruošėsi ištraukti iš burnos ir nupjauti aukai liežuvį, jos nenužudydamas, tikriausiai galime atmesti. Žmogžudystės laikas taip pat pasirinktas neatsitiktinai. Antradienio vakaras. Visiems buvo žinoma, kad antradienio vakarus Fiona visada leisdavo vienumoje. Beje, ne viename interviu ji gyrėsi, kad „Liorenskugas

tikrai yra ramybės oazė, kurios nepasiekia didmiesčio triukšmas... "

Dviem pirštais pamėgdžiodama ji nupiešė ore simbolį.

– Nieko sau pareiškė, – tarė Ingvaras.

– Beje, šiek tiek idiotiška pasakoti visam pasauliui apie tai, kad mažame akligatvyje nėra jokio reikalo rakinti lauko duris, nes visi aplinkiniai rūpinasi vieni kitais ir aplink nėra nė vieno blogo žmogaus.

Zigmundas prunkštelėjo ir kalbėjo toliau:

– Būtent dėl šito komentaro vaikinai iš Romerikės jai ir skambino. Kad paprasčiausiai ją perspėtų. Bet durys vis tiek būdavo nerakintos. Ji kažką murmtelėjo apie tai, kad „nereikia pasiduoti piktosioms jėgoms". Viešpatie...

Jis pašnabždomis kažką sumurmėjo į puodelį.

– Bet kokiu atveju, – kalbėjo Inger Johanė ir pagriebė piešimo sąsiuvinį, kurį Ingvaras surado ryškiai raudonoje Kristianės žaislų dėžėje – žmogžudystė buvo tyčinė. Mes jau šiek tiek pasistūmėjome.

Ji atsirėmė alkūnėmis į aukštą virtuvės stalą.

– Beje, visiškai pagrįstai galime padaryti dar vieną išvadą. Norėčiau teigti, kad tokia žmogžudystė neabejotinai susijusi su didele neapykanta. Tiek dėl palikto ženklo, tiek dėl žiauraus nusikaltėlio plano, tiek dėl taikyto metodo...

Stojo trumpa tyla. Inger Johanė vos pastebimai raukė kaktą, tada atsuko kairę ausį koridoriaus pusėn.

– Nieko, – tarė Ingvaras. – Nieko.

– Pasmaugti žmogų, tada jį surišti, nupjauti liežuvį...

Inger Johanė dabar kalbėjo tyliai, buvo įsitempusi ir atidžiai klausėsi.

– Neapykanta, – konstatavo. – Bet čia ir prasideda problemos. Dramatizmas, perskeltas liežuvis, origamis... tiesą sakant, visa veiksmo scena...

Raudonu pieštuku ji lėtai piešė popieriuje apskritimus.

– Tai gali būti paprasčiausia priedanga. Vaidinimas. Kamufliažas. Simbolika yra tokia banali, tokia...

– Vaikiška, – pasiūlė Zigmundas.

– Galima sakyti. Bet vis tiek ne tokia paprasta, kad ją būtų galima palaikyti priedanga. Gali būti, kad ja siekta mus suklaidinti. Tokiu atveju kalbėtume apie nepaprastai gudrų žmogų, kuris turėjo labai nekęsti Fionos Hele. Taigi mes...

– Grįžtame į pradinį tašką, – liūdnai konstatavo Ingvaras. – Bet kas, jei simbolika vis dėlto ką nors reiškia?

– Didingumas... Ar ne taip sakydavo indėnai? „Baltasis žmogus kalba dviem liežuviais." Jei manysime, kad žudikas lavoną išniekino norėdamas kažką pranešti aplinkiniams, tai turėtume suprasti, kad Fiona Hele nebuvo tokia, kokia dėjosi esanti. Ji buvo melagė. Apgavikė. Žinoma, jo nuomone. Žudiko. Kuris šiame visiškai abstrakčiame ir todėl nė kiek mums nepadėsiančiame portrete šlykščiai panašus į... narkomaną.

– Gaila, – pasakė Zigmundas ir garsiai bei plačiai nusižiovavo, – ...kad tesugebame jos gyvenime aptikti tik mažų dėmelių. Jokių rimtų konfliktų. Vienur kitur jai buvo pavydima, juk jai tikrai sekėsi. Nesusi-

pratimas su mokesčių inspekcija prieš keletą metų... Ginčas su kaimynais dėl eglės, kurios šakos kliudė į Fionos darbo kambarį patekti šviesai. Nereikšmingi dalykai. Beje, eglė buvo apgenėta. Bet byla į teismą nepateko.

– Keista, kad nepateko, – pradėjo Inger Johanė ir nebaigė sakinio:

– O dabar?

Į Ingvarą nukreiptame jos žvilgsnyje atsispindėjo nerimas.

– Nieko neatsitiko, – dar kartą pakartojo jis. – Nusiramink. Ji miega.

Inger Johanė reikalavo, kad Ranhilda miegotų miegamajame, bent kai pas juos buvo svečių.

– Keista, – dvejodama pakartojo ji, – kad Fionos Hele gyvenime jūs nerandate jokios dėmės. Visiškai neįtikėtina. Jai buvo keturiasdešimt dveji. Tikriausiai jūs ką nors pražiopsojote.

– Pamėgink pati, – aiškiai įsižeidęs atsakė Zigmundas. – Prie šio reikalo jau ne vieną savaitę dirba penkiolika žmonių. Bet jų pastangos bevaisės. Nejaugi ši moteris buvo tiesiog padorumo įsikūnijimas?

– Tokių nebūna.

– O portretas?

– Tas, kurį tu turėjai parengti, – pareiškė Zigmundas.

– Aš negaliu sudaryti portreto žmogaus, kuris nužudė Fioną Hele, – pasakė Inger Johanė ir vienu gurkšniu išgėrė savo kavą. – Na, nebent neišsamų. Niekas to negali. Bet aš galiu duoti jums gerą patarimą. Ieškokite melo jos gyvenime. Suraskite melą.

Tada jums gal net neprireiks portreto. Tada jūs surasite žudiką.

– Arba žudikę, – šyptelėjęs tarė Ingvaras.

Inger Johanė net nepasivargino atsakyti ir išskubėjo pro duris į miegamąjį.

– Ar ji visada taip jaudinasi? – sušnibždėjo Zigmundas.

– Taip.

– Nepakęsčiau.

– Tu juk beveik nematai savo šeimos.

– Baik juokus. Aš praleidžiu namie daugiau laiko negu dauguma mano pažįstamų.

– Nesąmonė.

– Idiotas, – nusišypsojo Ingvaras. – Dar kavos?

– Ne, ačiū. Bet štai to...

Zigmundas parodė pirštu į stalo galą, kur ant palangės stovinčios žvakidės šviesoje rusvai švytėjo butelis.

– Argi tu nevairuoji?

– Mano ragana pasiėmė automobilį. Kažkokia tėvų nesąmonė.

– Štai kaip.

Ingvaras paėmė dvi dideles konjako taures ir jas pripildė.

– Į sveikatą, – pasakė.

– Nelabai turime už ką kelti taures, – tarė Zigmundas ir išgėrė.

Į parketą sukrebždėjo Džeko nagai. Šuo sustojo ir tingiai žiovaudamas ėmė rąžytis.

– Atrodo, lyg juoktųsi, – sumurmėjo Zigmundas.

– Manau, kad jis būtent tai ir daro, – atsakė Ingvaras. – Iš mūsų. Iš mūsų rūpesčių. Vienintelis dalykas, apie kurį jis galvoja, yra maistas.

Šuo lėtai pavizgino uodegą ir įšlepsėjo į virtuvę. Prie šiukšlių dėžės durelių jis skardžiai suinkštė. Prispaudė snukį prie grindų ir ėmė godžiai laižyti ištiškusius riebalus bei maisto trupinius.

– Tavo ėdalas dubenėlyje, – perspėjo jį Ingvaras. – Au!

Džekas gaižiai sulojo ir suurzgė ant spintelės durelių.

– Neerzink jo! Fu, Džekai!

Inger Johanė sugrįžo nešina gražuole Ranhilda.

– Žinojau, kad kažką girdžiu, – pasakė ji, net nemėgindama slėpti triumfo gaidelių. – Ji buvo šlapia. Gali pakeisti jai sauskelnes. Džekai! Eik į vietą ir gulk!

– Mažoji tėčio lėlytė, – ištarė Ingvaras ir atsargiai paėmė dukrą į glėbį. – Mažučiukė pupytė apsisiusiojo.

– Kalbi kaip liurbis.

– Tai reiškia būti geru tėčiu.

Inger Johanė nusišypsojo ir nusekė į vonią einantį Ingvarą akimis. Džekas nusiminęs nubindzeno jiems iš paskos. Prie pertvaros į svetainę jis sustojo ir pasiuntė Inger Johanei dar vieną maldaujamą žvilgsnį.

– Eik gulti, – pasakė ji, ir šuo pradingo.

Iš pirmojo aukšto atskriejo tyli muzika. Pusę garso sugėrė grindų izoliacija. Juos pasiekė tik vandens šniokštimas vonioje. Inger Johanė nusišypsojo ir pradėjo krauti indus į indaplovę.

– Čia viskas girdisi, – konstatavo Zigmundas. Neatrodė, kad ruošėsi eiti. – Nieko prieš, jei aš?..

Jis parodė į konjako butelį.

– Taip, taip. Žinoma. Vaišinkis.

Muzika vis garsėjo.

– Tai Selma, – sumurmėjo Inger Johanė. – Paauglė. Tikriausiai liko viena namuose.

Zigmundas nusišypsojo ir įkišo nosį į taurę. Jautėsi atsipalaidavęs. Šiuose namuose buvo kažkokia dvasia – balsuose, garsuose, balduose. Inger Johanė buvo ypatinga. Darbe žmonės šnibždėjosi, kad ji griežta. Jie klydo, pamanė Zigmundas ir pamerkė maudžiančią lūpą į alkoholį. Nudegusią vietą ėmė maloniai perštėti. Jis išgėrė.

Inger Johanė nebuvo griežta. Ji buvo stipri, galvojo Zigmundas, nors akivaizdžiai pernelyg jaudinosi dėl kūdikio. Tai nebuvo labai keista – užtenka pažiūrėti į keistuolę vyresnėlę, neramią ir sutrikusią mergaitę, kuri atrodė trejais metais jaunesnė, negu buvo iš tiesų. Ingvaras keletą kartų buvo atsivedęs ją į darbą. Ji galėjo bet ką ne juokais išgąsdinti – vieną minutę elgėsi kaip trejų metų vaikas, o kitą iš jos burnos galėjo pasigirsti tai, ką paprastai galėtų pasakyti studentė. Tikriausiai tai sąlygojo jos smegenys. Kažkas, ko jie nesuprato.

Zigmundui visada patiko Ingvaras. Jam patiko leisti laiką vyresnio vyro draugijoje. Tačiau jie retai rasdavo bendros veiklos laisvalaikiu. Žinoma, iškart po nelaimės, kai Ingvaro duktė, norėdama nuvalyti stogvamzdį, nukrito tiesiai ant motinos ir jos abi žuvo, Zigmundas jį parėmė. Prisiminė saulės šviesą,

sklindančią pro medžių lapus, sode gulinčius du lavonus, Ingvarą, kuris nesakė nė žodžio, neverkė. Jis paprasčiausiai stovėjo ten, laikydamas rankose mažytį verkiantį vaikaitį, lyg būtų stengęsis ją suspausti.

– Ar Amundas vis dar vieši čia savaitgaliais? – staiga paklausė jis.

– Kas antrą savaitgalį, – nustebinta klausimo atsakė Inger Johanė. – Bet dabar susilaukėme kūdikio ir dėl visų šitų problemų... Tiesą sakant, pradžioje šio susitarimo tikslas buvo nors trumpam palengvinti Ingvaro žento pečius užgriuvusią naštą.

– Ne, – pertraukė Zigmundas.

– Ką?

Ji atsisuko.

– Priežastis ne ta, – ramiai kalbėjo jis. – Tuo metu dažnai kalbėdavausi su Bjarne. Turiu galvoje, su žentu.

– Aš žinau Ingvaro žento vardą.

– Žinoma. Bet kokiu atveju... Taip susitarta siekiant padėti Ingvarui. Siekiant suteikti jam stimulą gyventi. Mes labai jaudinomės, supranti. Nepaprastai jaudinomės. Bjarnė ir aš. Smagu matyti...

Jis vienu mauku išgėrė likusį konjaką ir ramiai apsidairė aplink.

– Čia puikūs namai, – kažkaip iškilmingai pasakė. Akyse sužvilgo ašaros.

Inger Johanė palinksėjo galva ir šyptelėjo. Ji įsisprendė rankomis į šonus, pakreipė galvą ir žvilgsniu sekė jo rankas. Jis šliūkštelėjo į taurę trigubai didesnį kiekį konjako, tada garsiai suteliuškavęs užkimšo butelį.

– Štai taip. Šiandien užteks. Į tavo sveikatą, Inger Johane. Esi stilinga moteris, turiu pripažinti. O, kad galėčiau kiekvieną dieną grįžti namo pas savo raganą ir žinoti, jog jai rūpi, ką aš veikiu darbe. Kad ji ką nors nutuoktų. Kaip tu. Esi nuostabi moteris. Dar kartą į sveikatą.

– O tu, Zigmundai, esi keistuolis, kuriam trūksta vieno varžtelio.

– Oi ne. Varžtelis tik vos vos atsisukęs. Labas!

Jis mostelėjo taure Ingvaro pusėn. Šis triumfuodamas iškėlė rankas virš galvos ir suplojo delnais.

– Vienas kūdikis, viena devynmetė ir vienas bjaurus šuo – visi miega kaip užmušti.

Ir susmuko ant baro kėdės.

– Ką nors šventi, Zigmundai? Pirmadienį?

– Taip, nuo to pasaulis prašviesėja, – pasakė jis ir pradėjo žagsėti. – Bet tu, Inger Johane...

– Taip?

– Jei tau reikėtų įsivaizduoti patį baisiausią... arba sunkiausiai sugaunamą serijinį žudiką... Turiu galvoje, jei reikėtų jį pagauti. Jei tau reikėtų sudaryti idealiai serijiniam žudikui tinkantį portretą, kaip jis atrodytų?

– Argi jums abiem nepakanka problemų, susijusių su tikrai padarytais nusikaltimais? – paklausė ji ir pasilenkė prie stalo.

– Būk gera, – nusišypsojo Ingvaras. – Papasakok. Papasakok, koks jis galėtų būti.

Ant palangės šviečianti žvakė baigė sudegti. Keistai spragsėjo. Tamsų stiklą nugulė suodžiai. Inger Johanė išėmė naują žvakę įstatė ją į žvakidę ir uždegė.

Keletą sekundžių paprasčiausiai stovėjo ir žiūrėjo į liepsną.

– Tai būtų moteris, – lėtai ištarė ji. – Vien todėl, kad mes visada pirmiausia įsivaizduojame vyrą. Mums sunku suvokti, kad blogis gali būti įsišaknijęs ir moters kūne. Tai labai keista. Istorija daug kartų mums įrodė, kad moterys gali būti blogos.

– Moteris, – pakartojo Ingvaras ir linktelėjo galva. – O dar?

Inger Johanė pasisuko į juos ir ėmė lenkti pirštus, vardydama:

– Apsiskaičiusi, žinoma, beje, labai nuovoki, inteligentiška, įžvalgi ir visiškai neturinti skrupulų. Na, paprastai jie tokie ir būna. Bet blogiausia, visų blogiausia būtų...

Atrodė, lyg ji būtų bandžiusi galvoti apie ką nors kita, kas tik sekundėlei šmėkštelėjo jos galvoje. Abu vyrai gurkšnojo konjaką. Iš pirmojo aukšto koridoriaus atskriejo skardūs berniūkščių balsai. Kažkas kaimynų bute išjungė šviesą; tamsa už virtuvės lango atrodė tirštesnė. Pojūčiai sustiprėjo.

– Tai man tarsi, – pradėjo ji ir ištiesusi smilių pasitaisė akinius. – Tai tarsi... Ši byla man kelia kažkokį... *déjà vu* jausmą... Tik aš nesugebu...

Ji vėl ėmė tyrinėti nuo žvakės sklindančią šviesą. Liepsna tarsi šoko ant virtuvės užuolaidos, kurios jie niekaip neįstengė pakeisti. Inger Johanės veidu nuslinko šypsena.

– Pamiršk tai. Tikriausiai tai tiesiog nesąmonė.

– Tęsk, – pasakė Zigmundas. – Iki šiol tu kalbėjai tik apie tai, ką žinome. Kokias dar savybes turėtų

turėti ta tavo moteriškė, kad taptų nesugaunama? Argi dažniausiai jie nebūna daugiau ar mažiau išprotėję?

– Neišprotėję.

Inger Johanė ryžtingai papurtė galvą.

– Sutrikę, be abejo. Atbukę. Manyčiau, kad ją kamuoja kokia nors asmenybės sutrikimo problema. Bet ji tikrai nėra beprotė. Tiesą sakant, remiantis baudžiamosios teisės nuostatomis, žudikai retai negali atsakyti už savo veiksmus. Tačiau tai, kas tikrai viską apsunkintų... Tai, dėl ko ją būtų beveik neįmanoma pagauti, žinoma, jei jos nepavyktų užklupti naujo nusikaltimo vietoje...

– Ko ji, super moteriškė, žinoma, neleis mums padaryti, – pertraukė ją Ingvaras ir pasikasė kaklą.

– Būtent, – atsakė Inger Johanė ir nutilo.

Berniukai iš pirmojo aukšto nutolo. Haugės gatvės languose viena po kitos geso šviesos. Apačioje pagaliau viskas nurimo. Vienas iš dviejų nuolat zujančių katinų, kiek pakniaukęs sode, taip pat pradingo. Inger Johanė mėgavosi tyla ir saugumu, kuriais alsavo šie namai; pirmą kartą po įsikraustymo ji pajuto, kad tikrai yra namuose. Nustebusi pliaukštelėjo ranka per stalą. Pirštais užčiuopė įpjovą. Nutaikiusi progą, kai niekas nemato, Kristianė pažaidė su peiliu. Inger Johanė perbėgo žvilgsniu per vakarinę svetainės sieną. Medienoje buvo matyti Džeko nagų žymės, o parketas supant Ranhildos lopšį girgždėdavo. Tušu pieštas dangoraižis kilo nuo grindų ir siekė palangę.

Ji įtraukė oro. Kvepėjo maistu; geriau pagalvojus, dar ir švariu kūdikiu bei nemaudytu šunimi. Ingva-

rui išgėrus paskutinį gurkšnį, nosį pakuteno lengvas konjako aromatas. Ji pasilenkė, norėdama pasiekti ant kėdės šalia indaplovės gulintį ryškiaspalvį žaislą ir pastebėjo, kad grindjuostėje Kristianė išraižė savo vardą. Raštas buvo kreivas ir neįprastas.

Pagaliau jie čia apsiprato, pagalvojo Inger Johanė. Dabar tai iš tiesų buvo jų namai.

– Blogiausia, – prakalbo ji ir pirštais perbraukė per besišypsančio liūto galvą. Ją supo kūdikiui graužti skirti žiedeliai ir įvairiaspalvės juostelės. – Blogiausia būtų, jei paaiškėtų, kad žudikas neturi motyvo.

Ji giliai įkvėpė, padėjo žaislą ir nusiėmė akinius. Marškinių skvernu pamėgino nuvalyti riebias dėmes nuo maisto ir kūdikio pirštukų. Tada nukreipė beveik piktą žvilgsnį į Zigmundą ir dar kartą pakartojo:

– Sunkiausia pagauti tokį žudiką, kuris žudo be jokio motyvo. Kvalifikuotą, inteligentišką žudiką, kuris nepalieka jokios užuominos, kodėl norėjo padaryti savo aukai bloga. Visi modernūs taktiniai tyrimai pirmiausia siekia suprasti žmogžudystės motyvą. Netgi rimtų neurotinių sutrikimų kamuojamą serijinį žudiką galima surasti, jei akivaizdžiai atsitiktine tvarka pasirenkamas aukas galima susieti kokiu nors absurdišku, slaptu ryšiu, jei tarp jų yra sąsajų. Jei to nėra, jokios priežasties, jokio ryšio, jokio loginio paaiškinimo – kad ir koks pamišėliškas jis būtų, – tyrimas tampa panašus į žaidimą šachmatais. Toks žudikas gali vedžioti mus už nosies... ištisą amžinybę.

Liepsnelė ant palangės suspragsėjo smarkiau ir užgeso. Inger Johanė vėl užsidėjo akinius, sugriebė kabliuką ir sandariai uždarė langą.

– Bet apie tokią sąsają man dar neteko girdėti, – tyliai užbaigė. – Reikia eiti miegoti. Ar dar turite klausimų – kol neišėjau?

Klausimų nebuvo.

***

Rudolfas Fjordas valė vonią.

Buvo trečia nakties. Artinosi antradienis. Aukštas vyriškis ropojo keturpėsčias ir iš visų jėgų trynė grindų plyteles dantų šepetėliu ir salmiaku. Smarvė rietė nosį. Jis kosėjo, vėl trynė, keikėsi ir pylė plikoms jo rankoms gerokai per karštą vandenį. Buvo įpusėjęs darbą. Plytelės nuo kriauklės iki pat unitazo atrodė lyg įrėmintos. Mėlynos plieno atspalvio keraminės plytelės ir pilkšvos spalvos tarpai. Virš jo galvos kilo purvo ir sulipusių dulkių kamuoliai. Reikėtų nuvalyti ir sienas, pagalvojo ir ranka nusišluostė varvančią nosį. Reikėtų iškraustyti spinteles ir išplauti stalčius. Netgi vidinė vandens siurblio pusė turėjo sulaukti savo eilės. Iki tol, kol reikės eiti į darbą, dar liko begalė valandų.

Jis negalėjo užmigti.

Gal jam reikėtų iškraustyti knygų lentynas, nuvalyti nuo knygų dulkes. Po vieną. Taip prastumtų laiką.

Palengvėjimas, kurį pajuto po Vibekės mirties, fizinis, triumfuojantis palengvėjimas, apėmęs jį šeštadienio popietę, truko lygiai dvylika minučių. Mintis, kad Vibekė Hainerbak, nors tai skambėjo paradoksaliai, gyva buvo geresnis garantas, negu mirusi, jį visiškai išmušė iš vėžių.

Bandė atsikelti nuo sofos, tačiau kojos neklausė. Jį pylė prakaitas. Šaltas prakaitas. Galvoje buvo visiška sumaištis. Pagaliau nusiprausė po dušu, tada susirankiojo drabužius, tiksiančius neeiliniam parlamento susitikimui.

Jie jį stebėjo.

Paslapčiomis.

Rudolfas Fjordas pakėlė dantų šepetėlį.

Plaukeliai buvo sulipę ir papilkėję. Nebetinkami. Atsistojo ir ėmė raustis šiukšlių dėžėje, ieškodamas kito. Tačiau nerado. Gerklėje įstrigęs gniužulas didėjo. Ištraukė vonios spintelės stalčių. Mėgindamas išimti naują dantų šepetėlį iš kietos plastikinės pakuotės, bjauriai susipjaustė pirštus. Salmiako tvaikas tapo nebepakenčiamas. Jis niekur negalėjo rasti pleistro.

Jie tikrai slėpėsi.

– Geri draugai, dirbantys vienoje partijoje, – šypsojosi Vibekė, prisiminė jis, kai pernelyg smalsūs žurnalistai mėgino iškapstyti ką nors apie jų tarpusavio santykius.

– Mums, Rudolfui ir man, puikiai sekasi kartu dirbti.

Jis pamėgino giliau įkvėpti.

Ištiesė nugarą. Išpūtė krūtinę, įtraukė pilvą kaip pernai paplūdimyje, tą nuostabią vasarą, kai džiaugėsi nuostabiu oru, o ir niekas nebuvo nuspręsta. Kai jis buvo tikras, kad taps partijos lyderiu iškart po to, kai senasis vadovas supras, kad atėjo laikas permainoms.

Jis paprasčiausiai negalėjo kvėpuoti.

Akyse sukosi raudonos žvaigždutės. Jautė, kad tuojau praras sąmonę. Svyruodamas, ramstydamasis į sieną išėjo iš vonios. Koridoriuje jam palengvėjo, stengėsi susilaikyti neapsivėmęs ir slinko toliau, nusvirduliavo į svetainę, paskui judėjo terasos durų link. Jos buvo užrakintos. Stengėsi būti ramus. Kažkas nutiko vyriams. Jam reikėjo tik šiek tiek kilstelėti duris. Štai taip. Nuo kraujo durų stakta nusidažė keistais piešiniais. Durys atsivėrė.

Jį atgaivino ledinio vėjo gūsis.

Pravėrė burną ir įkvėpė oro.

Jie taip keistai į jį žiūrėjo.

Įtartinas elgesys, tikriausiai pagalvojo jie. Keista, tačiau būtent Rudolfą Fjordą labiausiai sukrėtė žiauri Vibekės Hainerbak mirtis.

Kari Mundal buvo bjauriausia iš jų.

Žmonės nė nenumanė, kokia ji buvo iš tiesų. Linksma, mažulytė ir išmintinga namų šeimininkė. Taip manė visi.

Žinoma, ji buvo išmintinga.

Geriausiu atveju nieko nebus, pagalvojo Rudolfas Fjordas ir įkvėpė gaivaus oro. Dabar jautėsi ramiau. Kiek virpančiomis rankomis užsisagstė marškinius. Kraujas jau buvo pradėjęs krešėti. Atsargiai nulaižė pirštą.

Reikėjo labiau praskiesti salmiaką, suprato.

Geriausiu atveju nieko nebus.

6

PAMIŠKĖJE STOVINTIS namelis atrodė lyg tipinis šio laikotarpio pavyzdys. Šeštojo dešimtmečio medinė trobelė, apkalta vertikaliomis dailylentėmis ir simetrišką fasadą iškraipančia vieniša palėpe. Prieangis buvo mažytis. Abipus stovėjo suoliukai. Laiptai buvo išmūryti. Vidurinę pakopą jau reikėjo remontuoti. Šiaip pastato būklė buvo labai gera. Ingvaras Stubio stovėjo šalikelėje prie pat vartų. Jis pastebėjo, kad stogas naujas ir kad raudonas medžio dažų sluoksnis toks storas, kad jame atsispindėjo mėnulis.

Vienas vartų žibintas buvo sudaužytas. Kadangi visi įkalčiai jau seniai buvo užregistruoti, jis pasilenkė prie sudaužyto stiklo ir nuėmė metalinį dangtelį, norėdamas atidžiau apžiūrėti lemputę. Ji taip pat buvo sutrupinta. Iš cokolio styrojo tik mažutė šukelė. Smiliumi perbraukė per lempos dugną. Prie odos lipo mažulyčiai, smulkūs matinio stiklo gabaliukai. Įjungęs „Maglite" prožektorių konstatavo, kad lemputės siūlas nenutrūkęs. Išjungė prožektorių, užsimovė pirštines ir keletą sekundžių stovėjo netardamas nė žodžio, norėdamas, kad akys priprastų prie tamsos.

Po stogeliu, tiesiai virš lauko durų, taip pat kabėjo žibintas. Jis nešvietė. Vakaras buvo šaltas ir giedras. Virš belapių medžių kybojo mėnuo, lyg būtų perrėžtas pusiau. Nors be už kokių penkiasdešimties metrų stovinčio gatvės žibinto aplink nebuvo kitų šviesos šaltinių, mėnesienoje buvo galima apžiūrėti namo detales, žvyrkelį ir netvarkingą žemės sklypą.

– Čia gana tamsu, – patvirtino akivaizdžią tiesą Trondas Arnesenas.

– Taip, – atsakė Ingvaras. – O praeitą savaitę buvo dar tamsiau. Tada netgi nešvietė mėnulis.

Trondas Arnesenas patraukė nosį. Ingvaras uždėjo ranką jam ant peties.

– Paklausyk, – tyliai pasakė; iš burnos einantis oras virto balkšvais debesėliais. – Suprantu, kad tai yra nepaprastai sunku. Aš tik noriu, kad tu žinotum, Trondai... Ar nieko prieš, jei vadinsiu tave Trondu?

Vyriškis pritariamai linktelėjo ir aplaižė sukepusias lūpas.

– Tu nesi įtariamasis šioje byloje. Gerai?

Dar vienas linktelėjimas. Jis prikando lūpą.

– Mes žinome, kad visą žmogžudystės vakarą linksminaisi bernvakaryje. Žinome, kad tau ir Vibekei buvo gera kartu. Ruošėtės šią vasarą susituokti, kiek girdėjau. Tiesą sakant, galiu tau papasakoti tiek daug, kad...

Apsidairė aplink. Aiškiai buvo pasimetęs.

– Tokių dalykų niekas neišduoda, – sušnibždėjo vis dar nepaleisdamas vyriškio peties. – Tačiau visa Vibekės šeima yra įtariamųjų sąraše. Tėvai. Brolis. Tu. Tiesą sakant, tave iš įtariamųjų sąrašo išbraukėme pirmiausia. Patį pirmą. Ar girdi?

– Taip, – sumurmėjo Trondas Arnesenas ir pirštinėtomis rankomis pasitrynė akis. – Bet aš paveldėju... Man atitenka šitas namas ir visas kitas turtas. Mes turėjome...

Jam gerklę užgniaužė ašaros. Keistas, skardus verkšlenimas. Ingvaras leido sau paplekšnoti jam

per nugarą. Ir tvirtai jį apkabinti. Vaikinas buvo visa galva žemesnis už Ingvarą. Jis lenkėsi žemyn, o tada sumosavo rankomis sau palei veidą.

– Tai, kad buvote sudarę sugyventinių sutartį, terodo, jog buvote sąmoningi jauni žmonės, – tyliai aiškino Ingvaras. – Tau reikia atsikratyti savo baimės, Trondai. Tau visiškai nereikia bijoti policijos. Visiškai. Ar tu tai suvoki?

Vibekės Hainerbak sužadėtinis buvo taip įbaugintas per apklausas, kad policijos pareigūnas vos laikėsi nepradėjęs kvatoti, nors aplinkybės tam ir nebuvo labai tinkamos. Patrauklus, trumpais šviesiais plaukais vyrukas, vilkintis rožiniais „Lacoste" marškiniais, buvo įsikibęs į stalo kraštą ir nuolat maukė vandenį, lyg jį vis dar būtų kamavusios pagirios, nors nuo bernvakario jau buvo prabėgusios trys dienos. Jis vos sugebėjo atsakyti į klausimus dėl savo gimimo datos ir adreso.

– Nusiramink, – pakartojo Ingvaras. – Dabar mes ramiai nueisime į miegamąjį. Ten jau viskas sutvarkyta. Kraujo nebėra. Supranti? Viskas yra lygiai taip, kaip buvo prieš... Ar girdi, ką tau sakau?

Trondas Arnesenas stengėsi susiimti. Tyliai sukosėjo į delną. Tada persibraukė ranka per susivėlusius plaukus. Keletą kartų giliai įkvėpęs liūdnai nusišypsojo ir pareiškė:

– Aš pasiruošęs.

Purvas, sumišęs su sniegu ir ledu, girgždėjo jiems po kojomis. Priėjus prie laiptų, Trondas dar kartą sustojo, lyg jam būtų reikėję peržengti kažkokią ribą. Keletą sekundžių mindžikavo vietoje. Tada dar kartą

persibraukė pirštais per plaukus. Tai buvo toks beviltiškas, atviras gestas. Pasitaisė šaliką ir tvirčiau susisupo į švarką; tik tada užlipo dar viena pakopa aukštyn. Uniforma vilkintis pareigūnas nusekė paskui jį į miegamąjį. Ingvaras ėjo jiems įkandin. Niekas nepratarė nė žodžio.

Lova buvo tuščia – joje pūpsojo tik dvi pagalvės. Kambaryje švaru. Virš lovos krašto kabėjo milžiniška Muncho „Istorijos pasakotojo" reprodukcija. Lentynėlėje prie vienos sienos gulėjo trys tvarkingai sulankstyti antklodžių užvalkalai, keletas rankšluosčių ir keletas spalvingų pagalvėlių.

Čiužinys buvo švarus. nesimatė nė dėmelės kraujo. Grindys ką tik išplautos. Ore vis dar tvyrojo švelnus žaliojo muilo aromatas. Ingvaras ištraukė nuotraukas, kurias nešiojosi voke. Tyrinėdamas jas buvo tylus ir susimąstęs. Paplekšnojo pirštais per nosies galiuką. Tada atsisuko į Trondą Arneseną, kuris ryškioje kambario šviesoje atrodė išblyškęs kaip popierius, ir draugiškai paklausė:

– Na, ar pasiruošęs, Trondai?

Jis nurijo seiles, linktelėjo galva ir žengtelėjo žingsnį į priekį.

– Ko iš manęs norėtum?

***

Berntas Hele našlavo jau dvidešimt dvi dienas. Jis atidžiai skaičiavo laiką. Kiekvieną rytą raudonai pažymėdavo prabėgusią dieną kalendoriuje, kurį Fiona buvo pakabinusi virtuvėje, kad Fiorela geriau įsidė-

mėtų tokias sąvokas kaip diena, savaitė ir mėnuo. Virš kiekvienos dienos buvo nupieštas vienas iš Mumių slėnio veikėjų. Šįryt jis užbraukė Snifą, kurio grandinėlės pakabuke buvo parašytas skaičius dvylika. Berntas Hele nė pats nesuprato, kodėl taip elgiasi. Kiekvieną dieną po naują kryželį. Kiekviena valanda nešė jį tolyn nuo skausmo, kuris, aplinkinių nuomone, bėgant laikui atlėgs.

Kiekvieną vakarą laukianti šalta dvigulė lova.

Šiandien yra penktadienis, trylikta mėnesio diena, galvojo jis ir paglostė uošvei plaukus.

Fiona buvo pernelyg prietaringa. Bijojo juodų kačių. Šunkelius apeidavo dideliu lanku. Turėjo laimingą skaičių ir tikėjo, kad raudona spalva neleidžia žmogui nurimti.

– Ar tu vis dar čia? – paklausė Ivona Knutsen ir sumirksėjo. – Manau, kad tau jau laikas eiti.

– Ne, ne. Fiorela pas mano mamą. Juk šiandien penktadienis, supranti?

– Ne, – nustebusi atsakė ji.

– Na, taip, šiandien yra penktad...

– Aš to nežinojau. Man visos dienos vienodos. Gal gali paduoti vandens?

Ji godžiai patraukė per šiaudelį vandens.

– Ar tau niekada neatrodė, – staiga paklausė Berntas, net nespėjęs gerai pagalvoti, – kad Fiona turėjo kažką... kad ji tarsi...

Ivona miegojo. Akys buvo užmerktos, ir ji tolygiai kvėpavo pravėrusi išdžiūvusias lūpas.

Berntas niekada nesuprato Fionos ryšio su religija. Ypač kai kalba pasisukdavo apie bažnyčią, Visuotinę

Norvegijos bažnyčią, kurios dvasia pats buvo išauklėtas ir vis dar jautė, kad galėtų dalyvauti vestuvėse, laidotuvėse ir kai kuriose kalėdinėse apeigose. Tačiau Fiona bažnyčios neturėjo. Dėkui Dievui, nepriklausė ir jokiai sektai. Jokiai religinei bendruomenei, dvasiškai nepriklausė niekam, tik pati sau, linkdama čia į vieną, čia į kitą pusę; tačiau to ji niekada jam neatskleidė. Kai jie buvo dar visai jauni, jis negalėjo atsižavėti tuo, kad ji tiek daug skaito. Apie įvairias religijas, Juosteno filosofiją, mąstytojus ir pažangias teorijas. Kurį laiką, maždaug devintojo dešimtmečio pradžioje, buvo susižavėjusi *Naujuoju amžiumi*. Visa laimė, kad tai praėjo. Tačiau vėliau, kai pasibaigė daugiau negu dešimtį metų trukusios religinio inkaro paieškos, ji tapo dar uždaresnė. Ne visada ir tikrai ne visais gyvenimo klausimais. Atsiradus Fiorelai, vienybės tarp jų jausmas buvo toks stiprus, kad jie surengė dar vienerias vestuves – prabėgus penkiolikai metų po pirmųjų.

Siela jaučiasi nenumaldomai vieniša, ironiškai atsakydavo, jam pasiteiravus. Tokiais atvejais ji užsitverdavo nematoma siena, nusišypsodavo, nors akyse niekada nesužibdavo liepsnelės, o veidas tapdavo neįskaitomas.

Retkarčiais jis susimąstydavo, ar jos neslegia kokia nors paslaptis. Tai buvo sunkiai įsivaizduojama. Jie buvo pažįstami visą amžinybę; vaikystėje tarp jų namų tebuvo du šimtai žingsnių. Paauglystėje vienas kito beveik nepastebėdavo; jie buvo pernelyg skirtingi. Kai abiem sukako po dvidešimt metų ir jie atsitiktinai susitiko Oslo kavinėje, jis negalėjo patikėti savo

laime. Buvo ką tik gavęs mokyklos atestatą ir pradėjęs dirbti savo tėvo santechnikos įmonėje. Stovėdamas prie baro, jis užsidengė kelnes; ji nieku gyvu neturėjo pastebėti, kad jos baigė suplyšti. Fiona buvo ilgaplaukė blondinė. Studijavo Blinderne. Tą patį vakarą jie tapo pora, ir nuo tada Berntas Hele neturėjo jokios kitos moters.

Ji buvo savotiškai nerami. Bet pati visą laiką kabinosi į ilgaamžius ir patvarius daiktus.

– Man nereikėjo to daryti, – staiga ištarė Ivona ir atsimerkė. – Mums nereikėjo to daryti.

– Ivona, – ištarė jis ir pasilenkė.

– Ai, – tyliai atsakė ji. – Aš sapnavau. Vandens noriu, ačiū.

Pradėjo maivytis, pamanė jis.

Ji vėl užmigo.

Su Ivona nebegalima susikalbėti gražiuoju, mąstė jis. Nieko tokio. Jie abu gedėjo. To pakako.

Jis atsistojo ir pažiūrėjo į laikrodį. Buvo beveik vidurnaktis. Tyliai apsivilko švarką ir apkamšė Ivoną antklode. Akivaizdu, kad ji nebenorėjo gyventi. Jie abu savitai priėmė šią netektį; ji stengėsi atsiriboti nuo gyvenimo tiek, kiek leido penkiametei suteiktos jėgos.

Jis, priešingai, tikėjosi kada nors galėsiąs vėl atrasti gyvenimo džiaugsmą.

***

Rekonstrukcija baigėsi. Dauguma jų pasišalino iš nelaimės vietos. Tik Ingvaras Stubio ir Trondas Arnesenas vis dar buvo ten, miegamajame; jaunas vyras niekaip

nepajėgė susikaupti. Žvilgsnis nuolat klaidžiojo po kambarį; jis vaikščiojo ratu ir čiupinėjo daiktus, lyg būtų norėjęs įsitikinti, kad jie vis dar yra.

– Ar tau keista, kad aš noriu vėl čia persikelti, – paklausė jis, nežiūrėdamas į Ingvarą.

– Visiškai ne. Tai tikrai natūralu, jei nori žinoti mano nuomonę. Juk tai buvo jūsų namai. Ir tebėra tavo namai, nors Vibekė ir mirė. Kaip supratau, tu padėjai jai viską čia suremontuoti?

– Taip. Taip pat ir šitą kambarį.

– Ar viskas tebėra taip, kaip prisimeni?

– Ne.

– Pasistenk. Miegamasis atrodo taip.

Ingvaras ištiesė ranką, kiek padvejojo ir kalbėjo toliau:

– Mūsų žmonės nieko čia nepadarė... tik viską išplovė. Patalynės ir antklodžių, deja, nepasisekė išsaugoti. Visa kita turėtų būti kaip buvo. Ir būtent taip turėtum viską prisiminti. Tu čia gyvensi, Trondai. Galbūt netgi praleisi čia daugelį metų. Tą vakarą, prieš savaitę, tu turėjai kažkaip kažkur palikti savo automobilį. Tiesą sakant, suprantu, kaip jautiesi. Ir galiu tave užtikrinti: tai praeina. Pats tai patyriau, Trondai. Tikrai praeina.

Jaunesnysis vyras pažvelgė į jį. Tiesiai į akis. Jo akys buvo mėlynos, su šiokiu tokiu žalsvu atspalviu. Tik dabar Ingvaras pastebėjo, kad šviesiuose Trondo Arneseno plaukuose buvo raudonų sruogelių, o jo nosį, nepaisant žiemos šalčių, supo daugybė strazdanų.

– Ką nori tuo pasakyti, – sumurmėjo jis.

– Radau negyvus savo šeimos narius sode, – lėtai ištarė Ingvaras, nenusukdamas nuo jo akių. – Nelaimingas atsitikimas. Buvau tikras, kad niekada nepajėgsiu net prisiartinti prie tos vietos. Norėjau išsikraustyti, bet neturėjau jėgų tai padaryti. Vieną dieną, po keleto mėnesių, pravėriau terasos duris ir išėjau į lauką. Nedrįsau pramerkti akių. Bet tada įsiklausiau.

Trondas atsisėdo ant lovos. Kūnas buvo įsitempęs ir sustingęs, lyg jis nebūtų tikras, kad lova atlaikys jo svorį. Abiem rankomis atsirėmė į čiužinį.

– Ką tu išgirdai? – paklausė.

Ingvaras įkišo ranką į kišenėlę ant krūtinės ir susirado portsigarą. Suko cigarą nykščiu ir smiliumi. Dar ir dar kartą. Pirmyn ir atgal.

– Labai daug ką, – beveik pašnibždomis kalbėjo. – Aš išgirdau tiek daug. Paukščiai vis dar gyveno ten. Kaip tada, kai įsikėlėme į namą iškart po mūsų vestuvių. Prieš daugelį metų. Mums buvo tik dvidešimt, supranti? Iš pradžių nuomojome, vėliau įsigijome savo. Jie giedojo.

Jis bandė atgauti kvapą.

– Jie giedojo, – pakartojo. Šįkart kiek garsiau. – Jie giedojo kaip visada. Ir kartais ta jų giesmė, kartais tas nelemtas treliavimas man atrodė... tai Trinę aš girdėjau. Savo dukrą. Aš girdėjau, kaip ji mane šaukė, būdama vos trejų metukų, kaip apsipildavo ašaromis, iškritusi iš lopšio. Girdėjau, kaip į taurės stiklą daužėsi ledo gabalėliai, kai žmona atnešdavo man atsigerti. Trinės juokas, kai ji žaisdavo su kaimynų šunimi, – staiga jį taip aiškiai išgirdau; man atrodė,

kad girdžiu žarijų spragsėjimą vėlyvą vakarą ir... staiga aš netgi užuodžiau tuos abu kvapus. Savo žmoną. Savo dukterį. Atsimerkiau. Tai buvo mūsų sodas. Tai buvo sodas, kuris buvo daugybės smagiausių mano gyvenimo akimirkų liudininkas. Žinoma, aš negalėjau iš ten išsikelti.

– Ar tu vis dar ten gyveni?

Trondas atrodė kiek ramesnis. Jis pasilenkė ir atsirėmė alkūne į kelius.

– Ne. Bet tai yra jau kita istorija.

Ingvaras trumpai nusijuokė ir įkišo portsigarą atgal į kišenę.

– Juk prasideda ir naujos istorijos, – pasakė. – Visada prasideda naujos istorijos, Trondai. Toks yra tas gyvenimas. Bet iki tol tu privalai grįžti į šį kambarį. Namą. Vietą. Jie priklauso tau. Nepamiršk to. Pamiršk tą siaubingą vakarą.

Trondas atsistojo, pasirąžė, palenkė galvą į vieną, paskui į kitą pusę, ranka plekšnodamas sau per šlaunis. Tada liūdnai nusišypsojo.

– Tu esi policininkas, galintis pasigirti kilnia širdimi.

– Dauguma policininkų yra draugiški.

Trondas Arnesenas pagaliau susiruošė eiti.

Perėjęs pusę kambario jis, atrodo, sudvejojo, sustojo, žengė dar vieną žingsnį, tada apsisuko ir nužingsniavo prie kairėje lovos pusėje stovinčio naktinio stalelio. Ištraukė mažytį stalčiuką. Tai darė lėtai ir abejodamas, lyg būtų tikėjęsis išvysti ką nors baisaus.

– Ar tu tikras, kad daugiau niekas čia nepakeista? – paklausė Trondas. – Kad kambarys buvo tik išplautas? Kad niekas iš čia negalėjo dingti?

– Taip. Tik ne iš čia. Mes pasiėmėme keletą dokumentų ir kompiuterį, žinoma... apie tai tave juk įspėjome ir...

– Bet nieko iš šio stalčiaus?

– Ne.

– Mano laikrodis. Jis gulėjo ant naktinio stalelio. Ir knyga.

– Tikrai?

– Aš turėjau nardytojų laikrodį. Didžiulis daiktas. Aš juk negaliu su juo miegoti, todėl guldamas į lovą nusiimu.

Jis pirštais pabarbeno į naktinį staliuką. Tada palietė nosies galiuką.

– Bet juk tu nėjai miegoti! Tu buvai savo brolio...

– Būtent, – nutraukė jį Trondas. – Aš buvau pasipuošęs. Buvome sutarę vilktis smokingus, o milžiniškas juodo plastiko laikrodis man nelabai tiko. Taigi palikau jį čia...

– Ar esi tuo tikras? – gana griežtai paklausė Ingvaras.

Trondas Arnesenas atsisuko į jį. Jam kalbant, Ingvaras išgirdo balse suirzimo gaideles:

– Mano knyga ir mano laikrodis gulėjo čia. Ant naktinio staliuko. Vibekė buvo...

Paminėjus Vibekę, jo balsas sušvelnėjo.

– Vibekė buvo kiek alergiška, – sumurmėjo. – Ji nenorėjo, kad miegamajame būtų laikomos knygos. Leido man atsinešti čia tik tą knygą, kurią tuo metu skaičiau. Paskutinė mano skaityta knyga buvo Benkės. Buvau ją įpusėjęs. Gulėjo čia.

– Hmm... Tačiau turiu dar kartą tavęs paklausti: ar esi visiškai tuo tikras?

– Taip! Mano laikrodis... turiu galvoje, man jis patiko. Gavau jį dovanų nuo Vibekės. Puikus daikčiukas. Aš niekada nebūčiau...

Jis nutilo. Buvo matyti, kad po plaukais vos pastebimai išraudo. Susikrimtęs pasitrynė ausies spenelį.

– Žinoma, aš galiu klysti, – tyliai ištarė. – Nesu visiškai tikras, aš...

– Bet tau atrodo, kad prisimeni...

– Aš manau, kad prisimenu... Bet knygos aš juk negalėjau padėti kitoje vietoje? Aš skaitau tik gulėdamas lovoje, aš...

Jis spoksojo į Ingvarą. Atrodė pasimetęs. Tai neturėjo nieko bendra su knyga, svarstė Ingvaras. Trondas Arnesenas trumpam pasidavė mintims, kad viskas gali būti kaip anksčiau. Ingvaras keletą minučių įtikinėjo jį, kad lovoje nukryžiuotos Vibekės vaizdas kažkada išbluks ir pradings jam iš atminties.

– Juk negalėjau to padaryti, ar ne? Tik ne knygą. Dėl laikrodžio; galbūt padėjau jį kur nors kitur, bet aš...

– Nagi, – pasakė Ingvaras. – Aš sužinosiu, kas atsitiko. Tikriausiai juos padėjo kur nors kitur. Na, eime.

Trondas Arnesenas dar sykį pravėrė stalčių. Jis buvo tuščias. Tada nuėjo į kitą lovos pusę. Ten taip pat nerado to, ko ieškojo. Žvilgsnis buvo paklaikęs. Jis puolė į vonią. Ingvaras liko stovėti, kur buvęs. Iš vonios atsklido ištraukiamų ir įstumiamų stalčių triukšmas, tarškėjimas – tikriausiai nuo šiukšlių kibiro dangčio, trankomų durelių garsas, keistas barškėjimas ir žvangesys.

Staiga vaikinas vėl atsirado tarpduryje, atkišęs tuščias rankas.

– Tai tik aš kuičiausi vonioje, – dusliu balsu prakalbo jis.

Jis nudelbė akis ir nusekė paskui Ingvarą iš miegamojo.

– Vibekė nuolat tai kartodavo. Kad aš esu visiškas nevala.

***

Blogis yra iliuzija, mąstė ji, stovėdama šalia Žano Kokto biusto. Didžiulis luitas varvančiais kraštais, pamanė. Atrodė, tarsi vaikai žaisdami išlydė vašką, o tada vienas jų sugalvojo tai įamžinti. Talentingumu tikrai nepasižymėjo. Skulptūra stovėjo ant prieplaukos krašto, vos per kelis žingsnius nuo mažutės koplytėlės, kurią savo darbais išpuošė pats Kokto. Už įėjimą reikėjo mokėti. Todėl ji tik kartą matė sienų freskas. Tai buvo per Kalėdas, kai, užklupus kažkokiai šventinei nostalgijai, nutarė apsilankyti Dievo namuose. Šventojo Mikalojaus bažnyčios, stovinčios čia pat, ant kalvos viršūnės, nebegalėjo pakęsti – jai darėsi bloga nuo to katalikiško kičo ir besimeldžiančio dvasininko murmėjimo. Ji tiesiog išėjo.

Tačiau mokėti už susitikimą su Dievu, kuriuo niekada netikėjo, buvo dar blogiau. Jai labai norėjosi priminti tai storai moteriškei, stovinčiai prie Kokto koplyčios durų, apie Jėzaus kančios kelią šventovėje. Prastai nusiteikusi ragana sėdėjo už stalelio, ant kurio buvo prikrauta smulkių suvenyrų, parduodamų už

šiurpinamai didelę kainą, ir tikėjosi už įėjimą sulaukti dviejų eurų mokesčio. Apmaudu, bet jos prancūzų kalbos žinios buvo per prastos, todėl tegalėjo išsikeikti sau po nosimi.

Buvo vėlyvas vasario 13-osios vakaras. Pavasario potvynis pridarė daug žalos. Panoraminius paplūdimyje stovinčių restoranų langus išdaužė jūros bangos. Jauni vyrai, vilkintys baltais marškiniais, sumišai lakstė pirmyn atgal, nešiodami didžiules faneros plokštes, kurias nelabai meistriškai prikalinėjo, norėdami apsaugoti pastatus nuo vandens ir vėjo. Kėdės buvo nublokštos ant kranto. Stalas gulėjo, tikriau, plūduriavo už kelių metrų nuo prieplaukos krašto. Dauguma jachtų buvo pasvirusios, bet audrą atlaikė. Prasčiau pasisekė keturioms ar penkioms valtelėms, kurios buvo ištemptos į krantą. Neramioje, pilkoje, beveik juodoje jūroje matėsi tik smulkios medienos skeveldros ir virvių draiskanos.

Ji pasilenkė prie Žano Kokto ir dar kartą susimąstė.

Blogis yra iliuzija.

Tamsioji žmonių pusė buvo jos duona. Apie išdavystes, kerštą ir sielos skurdą žinojo gerokai daugiau negu dauguma kitų.

Kažkada tuo netgi šiek tiek didžiavosi.

Pradžioje, prieš devyniolika metų, kai buvo įžengusi į trečiąją dešimtį ir suvokė, kaip lengvai jai viskas einasi, kokį slaptą ir stebinantį talentą ji turi pasinaudoti patirtimi, tiesiog nesitverdavo džiaugsmu. Jautė entuziazmą. Būtent tai prisiminė. Netgi nesisielojo dėl studijoms sugaištų metų, išsilavinimo, kuriuo, žinojo, niekada nepasinaudos. Uolumo, kuris lydėjo

ją universitete, nors tikslas buvo paprasčiausiai prastumti laiką. Visa tai tebuvo veltui patirti sunkumai, manė ji, bet visa tai neteko reikšmės po to, kai pagaliau, būdama dvidešimt šešerių, atrado nišą ir pakeitė savo gyvenimą.

Ji nusišypsojo dėl tokios minčių išraiškos.

Vieną 1985-ųjų kovo vakarą sėdėjo vienoje rankoje laikydama savo sąskaitos išrašą, o kitoje spausdama alaus bokalą. Stengėsi susirasti sau nišą, tą unikalią vietelę fantazijos nupieštoje „gyvenimo spintoje". Ši „lentyna" turėjo ją padaryti ypatingą ir suteikti jai svarbų vaidmenį, kažką nepakartojamo. Leido sau permąstyti šią banalią frazę ir mėgino įsivaizduoti didžiulę minią žmonių, ieškančių ir šliaužiančių link laisvų plotelių.

Jūra aprimo. Ore tebuvo keletas laipsnių šilumos. Šilumą nuginė iš pietų pučiantis vėjas. Baltmarškiniai vyrukai buvo uždangstę atviriausias vietas. Akivaizdžiai nebegalėjo pakęsti vėjo. Link jos artėjo jauna, juodais drabužiais vilkinti porelė. Eidami pro šalį jie kikeno ir kažką nesuprantamai šnibždėjosi. Ji atsisuko ir nusekė juos akimis – kaip jie slydinėjo gličiais tilto akmenimis ir galų gale pradingo tamsoje.

Jai pasirodė, kad jie turėtų būti norvegai. Jis nešėsi kuprinę.

Laimei, paskutinė jos nuotrauka buvo daryta prieš dvylika metų. Gana tiksliai. Tuomet ji buvo lieknesnė. Daug lieknesnė, o ir plaukai buvo gerokai ilgesni. Nuotraukoje, į kurią nejučiomis vis žvilgčiojo, atrodė, buvo kita moteris. Štai taip ji turėjo galvoti. Dabar nešiojo akinius. Buvo nusikirpusi plaukus. Veidrodyje

galėjo apžiūrinėti, kaip negailestingai gyvenimas palietė tai, kas kadaise buvo visuomenei žinomas veidas. Nosis, kuri visada buvo mažytė, dabar atrodė kaip sagutė. Akys, kurios niekada nepasižymėjo įspūdingu dydžiu, buvo rudos ir jomis ji išsiskyrė iš kitų žmonių; dabar jos buvo beveik išnykusios – pasislėpė už akinių stiklų ir pernelyg ilgų kirpčiukų.

Unikalumo vizija buvo tiesiog apgaulė.

Žmonės buvo tokie velniškai panašūs.

Ji nežinojo, kada suvokė teisybę. Tikriausiai suvokimas atėjo pamažu. Rutina jos darbe po kurio laiko išvedė ją iš kantrybės, nors ir nesuprato, ką konkrečiai norėtų pakeisti. Žinoma, kiekvienas planas buvo ypatingas, kaip ir kiekvienas nusižengimas. Aplinkybės skyrėsi, aukos niekada nebuvo vienodos. Ji išnaudodavo visas jėgas; darbe visada buvo labai atidi. Tačiau vis tiek nepajėgė žiūrėti į tai kitaip, tik kaip į virtinę nervus tampančių pasikartojimų.

Ji jau nebepajėgė stumti laiko.

Laikas ėjo pats, neraginamas.

Iki dabar, susimąstė ir sulaikė kvapą.

Visi buvo tokie panašūs.

Laikas, kurį žmonės taip stengėsi užpildyti, buvo tuščia sąvoka, kuria buvo siekiama suteikti beprasmiam dalykui kažkokią apgaulingą prasmę: rasti vietą gyvenime.

Moteris užsimaukšlino ant galvos kepurę ir pradėjo iš lėto lipti tarp labai senų mūrinių namų įsispraudusiais laiptais. Siaurose alėjose buvo neįprastai tamsu. Galbūt audra sutrikdė elektros tiekimą.

Tyrinėdama žmonių elgseną ji kai kada vis dar susimąstydavo, kad atidumas, solidarumas ir gerumas – tai paprasčiausiai tušti žodžiai, kuriais nusakomas norimas elgesys, pakaitomis mėgintas įteisinti akmeninėse Dievo lentelėse, amžinai gyvuojančių vienuolių, karingų arabų pranašų, filosofų teorijose ir persekiojamų žydų nuotykių aprašymuose.

Blogis – neatskiriamas nuo žmogaus, mąstė.

Blogis buvo arba velnio darbas, pasidavimas nuodėmei, arba dviprasmiškas materialinės naudos ir nesąžiningumo rezultatas. Niekas gyvūnų pasaulyje nevadina motinos, kuri gina savo vaikus tarsi liūtė, bloga, kai ji palieka sergantį savo mažylį, nesusimąstydama, kad be priežiūros jis bus pasmerktas skausmingai mirčiai. Niekas zoologo kalboje apie aligatorių, kai pabaisa, atstumdama savo jauniklius, jiems parodo, kad instinktyviai turėtų suvokti, jog aligatorių bendruomenei jie tapo sunki našta, neaptinka nė vienos smerkiančios gaidelės.

Ji sustojo alėjoje šalia kuklių Šventojo Mikalojaus koplyčios durų. Akimirką susimąstė. Po ilgo lipimo laiptais kvėpavimas buvo pagreitėjęs. Atsargiai uždėjo ranką ant durų skambučio, tada patraukė pečiais ir nuėjo tolyn. Buvo pats laikas grįžti namo. Vėl lijo – lengvi, smulkūs lašeliai švelniai barbeno jai į odą.

Nebuvo jokio tikslo plūsti natūralią elgseną, mąstė ji. Todėl gyvūnai vaikštinėjo laisvi. Kadangi žmonės norėjo ištaisyti elgseną – be kultūros, griežtų taisyklių, draudimų ir įspėjimų apie gresiančias bausmes, vis dėlto buvo galima Kaino žyme paženklinti žmonių,

kurie nesilaikė nustatytų normų ir elgėsi pagal savo prigimtį, kaktas.

– Tačiau tai nėra blogis, – sušnibždėjo ir pakėlė akis į Taikos aikštę.

Mirksintis kryžiaus formos vaistinės ženklas atsispindėjo ištuštėjusios, uždarytos kavinės, esančios kitoje gatvės pusėje, lange. Ji sustojo priešais nekilnojamojo turto agento biuro vitriną.

Skaudėjo kojas; skausmas buvo nestiprus, maudžiantis, nors tebuvo užlipusi keletą šimtų laiptų pakopų. Ji nulaižė nuo lūpų prakaito lašelius. Juto, kad kairės kojos kulne atsirado nuospauda. Nuo to laiko, kai fizinė veikla jai nekėlė jokių nepatogumų, buvo praėję ganėtinai daug laiko. Vos juntamas skausmas priminė jai, kad ji gyva. Pakėlė akis į dangų ir pajuto, kad lietaus lašai už apykaklės nutekėjo per odą ir kad nuo vėsumos sustangrėjo speneliai.

Viskas buvo kitaip. Pats gyvenimas įgavo kitokį taktą, kažkokį intensyvumą, kurio anksčiau niekada nebuvo jutusi.

Pagaliau ji buvo nepakartojama.

7

UŽDUOTIS BUVO PER SUNKI.

Gurkštelėjusi arbatos, Inger Johanė Vik nusišypsojo. Puodelis ten stovėjo jau ilgai ir arbata buvo įgavusi kartoką skonį. Ji išspjovė rusvą skystį atgal į puodelį.

– Fui, – sumurmėjo ir apsidžiaugė, kad yra viena. Pastūmė puodelį nuo savęs ir atidarė šaldytuvą.

Jai reikėjo atsisakyti. Abi žmogžudysčių bylos buvo užtektinai sudėtingos net ir policijos profesionalų grupei, kuri galėjo naudotis moderniomis technologijomis, pažangiomis kompiuterinėmis programomis, surinkta informacija ir, beje, disponuoti visu paros laiku.

Inger Johanė neturėjo galimybės pasinaudoti nė vienu iš šių dalykų. Jautėsi tarsi atsidūrusi po vandeniu. Jos dienos buvo skirtos vaikams. Kartais jai atrodydavo, kad viską daro lyg automatas, sukdamasi skalbyklės ir Kristianės pamokų, maisto gaminimo ir bandymų pasimėgauti ramybės minutėmis ant sofos žindant kūdikį rate. Netgi savaitės, kai šalia nebūdavo vyresnėlės dukters, buvo pilnos daugybės įvairių darbų.

Bet naktys buvo ilgos.

Laikas, kai ji sėdėdavo palinkusi prie dokumentų, kuriuos Ingvaras be leidimo parnešdavo iš darbo kiekvieną vakarą, slinko lėtai, tarsi pats laikrodis būtų nusprendęs, kad po ilgos ir sunkios dienos gali leisti sau pailsėti.

Ji paėmė butelį mineralinio vandens, atidarė jį ir atsigėrė.

– Perianalinis plyšimas, – ištarė ji pusbalsiu, vėl įsitaisydama prie virtuvės stalo ir vartydama galutinę Fionos Hele bylos skrodimo išvadą.

Žodį „analinis“ ji suprato. Plyšimas reiškė kažką panašaus į įtrūkimą ar sutrūkinėjimą. Skiemenį „peri“ suprasti buvo sunkiau.

– Periskopas, – murmėjo, kramtydama pieštuko galą.

– Periferija. Peri...

Ji pliaukštelėjo sau per kaktą. Laimė, jai neteko konsultuotis ir klausinėti šiuo klausimu. Apmaudu, kad suaugusi moteris iš karto nesuprato šio žodžio. Nors abu jos vaikai atėjo į pasaulį padarius cezario pjūvį, Inger Johanė turėjo nemažai draugių, kurios jai pakankamai vaizdingai apie tai papasakojo.

Mažoji Fiorela paliko savo pėdsaką.

Taigi.

Ji padėjo dokumentus į šalį ir susikaupė prie rekonstrukcijos ataskaitos. Ši neatskleidė jai nieko, ko nežinojo anksčiau. Nekantriai vartė lapus. Kadangi byla pastorėjo iki kelių šimtų, gal netgi kelių tūkstančių lapų, be abejo, negalėjo susipažinti su visa medžiaga.

Ingvaras rūšiavo ir atrinkinėjo. O ji skaitydavo.

Nieko nerasdama.

Dokumentuose buvo begalė pasikartojimų, akivaizdžių ir žinomų faktų virtinė. Nebuvo galima atskleisti nė vienos, paslapties apgaubtos, detalės. Jokių prieštaravimų, nieko, už ko būtų galima užsikabinti, nieko tokio, ką būtų verta panagrinėti atidžiau, tikintis atrasti kokią nors detalę, dėl kurios į tai būtų galima pažvelgti iš kitos pusės.

Nusivylusi surankiojo bylos lapus.

Ji turėjo išmokti atsisakyti.

Pavyzdžiui, šiandien ryte, kai paskambino jos motina ir pareiškė norinti kitą sekmadienį pakviesti visą šeimą vakarienės. Žinoma, įskaitant Isaką.

Po skyrybų praėjo penkeri metai. Nors kartais ji ir nervinosi, ir erzinosi dėl to, kad Isakas taip atmesti-

nai rūpinasi Kristiane – nėra nustatyto miego laiko, nėra normalaus mitybos režimo ir kasdien duodama saldumynų, – ji nuoširdžiai džiaugėsi, matydama juos kartu. Kristianė ir Isakas buvo fiziškai panašūs, taigi nepaisant nepaaiškinamo ir nediagnozuoto dukters neįgalumo, jie vienas kitą puikiai suprato. Sunkiau sekėsi susitaikyti su tuo, kad buvęs vyras vis dar bendravo su Inger Johanės tėvais. Netgi daugiau nei ji pati, jei jau būti visiškai sąžiningai.

Tai ją žeidė, ir ji priekaištavo jam už gėdą, kurią jautė.

– Susiimk!

Nesuvokdama, kodėl, vėl išsitraukė skrodimo ataskaitą.

Smaugimas. Taip buvo parašyta.

Mirties priežastį žinojo ir iš ankstesnių aprašų.

Skaitė klinikinį liežuvio aprašymą.

Ten nebuvo nieko nauja.

Kraujosrūvos ant abiejų riešų. Jokių seksualinės prievartos žymių. A grupės kraujas. Auglys burnoje, kairiajame žandikaulyje. Žirnio dydžio. Gerybinis navikas. Randai. Įvairiose vietose. Visi randai buvo seni. Likę po peties operacijos, keturi pašalinti apgamai ir cezario pjūvis. Be to, penkiakampė, gana didelė, bet vos pastebima žymė dešinėje pažastyje. Galbūt tai buvo randas nuo skiepų. Tai turėjo būti seniai. Vienas ausies spenelis pūliavo. Kairiosios rankos smiliaus nagas mirties metu buvo pamėlęs ir vos laikėsi.

Ataskaita, pateikusi daugybę tikslių detalių, vis dar neatskleidė nieko nauja. Tik kažkur pasąmonėje nuojauta šnibždėjo, kad praleido kažką svarbaus;

kažkurią akimirką jai šmėkštelėjo, kad kažkas čia buvo ne taip.

Jos susikaupimas nyko. Ją erzino mintys apie Isaką, motiną, keistą jų draugystę.

Veltui švaistė savo energiją, žinoma. Isakas buvo Isakas. Jos motina buvo tokia kaip visada: vengianti konfliktų, dviprasmiškai kalbanti ir be galo lojali žmonėms, kuriuos mylėjo.

Nustok jaudintis, nuvargusi susimąstė Inger Johanė. Bet to padaryti jai nepavyko.

– Susikaupk, – pusbalsiu ištarė pati sau. – Tau reikia susikaup...

Štai čia.

Jos pirštas sustojo ties paskutine vieno puslapio eilute.

Štai kas buvo ne taip.

Ji nurijo seiles. Kai pakėlė ranką, norėdama atversti kitą puslapį karštligiškai ieškodama išsamesnės informacijos apie tai, ką prabėgomis ką tik perskaitė, pastebėjo, kad rankos ima drebėti. Pulsas šiek tiek pagreitėjo, ir ji buvo priversta pradėti kvėpuoti per burną.

Štai čia.

Ji buvo teisi. Taip paprasčiausiai negalėjo būti. Griebė telefono ragelį. Pajuto, kaip sudrėko delnai.

***

Kitame Oslo pakraštyje Ingvaras Stubio atliko auklės pareigas ir prižiūrėjo savo beveik penkerių metų vaikaitį. Berniukas buvo įsitaisęs jam ant kelių ir miego-

jo. Senelis panardino nosį į tamsius jo plaukus. Vaikų muilo aromatas buvo švelnus ir malonus. Berniukui reikėjo miegoti lovoje. Žentas buvo geras ir sukalbamas žmogus, tačiau buvo nepalenkiamas ir laikėsi nuomonės, kad sūnus turi užmigti pats. Ingvaras vis dėlto nepajėgė atsispirti šioms apvalioms ir juodoms lyg anglis akims. Jis slapta atsinešė vieną iš Ranhildos buteliukų. Amundo veido išraiška, kai suprato, kad jam bus leista pabūti mažu berniuku, gerti iš buteliuko ir netgi pasisupti seneliui ant kelių, buvo kupina palaimos.

Keista, bet Amundas niekada nepavyduliavo Kristianei. Priešingai, visada žavėjosi ketveriais metais vyresne ir keistai besielgiančia mergaite. Tai, kad prieš šešis mėnesius jo paties šeimoje atsirado sesutė, buvo kur kas blogiau. Akivaizdu, kad jis nutarė nepripažinti Ranhildos.

Suskambo telefonas.

Amundas vis dar kietai miegojo. Jis paleido iš rankų buteliuką su čiulptuku, kai Ingvaras atsargiai pasilenkė prie stalo, siekdamas telefono.

– Klausau, – tyliai ištarė, spausdamas telefono ragelį tarp smakro ir peties. Tuo pat metu dairėsi televizoriaus pultelio.

– Labas, brangusis. Ar jums, berniukai, viskas gerai?

Jis nusišypsojo. Jos balse juntamas nekantrumas ją išdavė.

– Žinoma. Mes puikiai praleidome dieną. Pažaidėme idiotišką žaidimą kortomis ir dėliojome lego kaladėles. Bet tu tikriausiai ne dėl to skambini?

– Aš ilgai jūsų netrukdysiu, kai...

– Berniukas miega. Aš turiu pakankamai laiko.

– Ar tu gali... gal galėtum rytoj arba kuo greičiau sužinoti man du dalykus?

– Nagi.

Jis paspaudė ne tą pultelio mygtuką. Naujienas skaitantis žurnalistas spėjo išberti, kad Basroje nužudyti keturi amerikiečiai. Tik tada rado reikiamą. Amundas suniurzgėjo ir įsikniaubė veidu seneliui į petį.

– Aš sėdžiu kiek... Palūkėk.

– Aš labai trumpai, – primygtinai tęsė ji. – Surask man ligoninės žurnalą, kuriame aprašytas Fiorelos gimimas. Fionos Hele žurnalą, turiu galvoje. Kaip gimė jos dukra.

– Aišku, – pasakė jis. – O kam to reikia?

– Aš nemėgstu apie tokius dalykus kalbėti telefonu, – susimąsčiusi pasakė Inger Johanė. – Kadangi tu nakvosi pas Bjarnę ir Randi, tai rytoj anksti ryte turi užbėgti į namus sužinoti daugiau informacijos arba...

– Aš nespėsiu užsukti. Prižadėjau Amundui, kad palydėsiu jį į vaikų darželį.

– Pasitikėk manimi. Tai gali būti svarbu.

– Aš visada tavimi pasitikiu.

– Ramia sąžine.

Ragelyje pasigirdo jos juokas.

– Dar vienas dalykas, – pasakė jis. – Tu norėjai, kad aš padaryčiau dar kažką.

– Tu turi leisti man... Dokumentuose parašyta, kad Fionos mama sunkiai serga ir...

– Taip. Aš pats apklausiau. Mąsto visiškai aiškiai, bet šiaip yra labai prastos būklės.

– Tai ji aiškiai protauja?

– Kiek man žinoma, smegenų išsėtinė sklerozė neveikia, – pasakė jis.

– Na, nebūk tu toks.

Amundas įsikišo nykštį į burną.

– Aš toks ir nesu, – atsakė jis ir nusišypsojo. – Aš tik erzinu tave.

– Man reikia pasikalbėti su ja.

– Tau?

– Aš juk padedu jums dirbti, Ingvarai.

– Visiškai neformaliai, tau nesuteikti jokie įgaliojimai. Labai blogai, kad aš tempiu iš darbo dokumentus. Mano vadovas tam davė nebylų sutikimą. Tačiau aš negaliu suteikti tau...

– Bet juk niekas neturi teisės sukliudyti man, kaip fiziniam asmeniui, aplankyti seną moteriškę senelių namuose, – tęsė ji.

– Tai kodėl tu klausi manęs?

– Dėl Ranhildos. Nemanau, kad ją pasiimti kartu būtų gera mintis. Ar tikrai negalėtum rytoj anksčiau grįžti namo?

– Anksčiau, – pakartojo jis. – Ką nori tuo pasakyti?

– Pirmą? Antrą valandą?

– Galbūt man pavyks ištrūkti apie pusę trijų. Ar to pakaks?

– Na, turi pakakti. Ačiū tau.

– Ar tu esi tikra, kad negali nieko pasakyti? Turiu pripažinti, kad dabar mane apėmė smalsumas ir aš noriu sužinoti, kas už to slepiasi.

– O aš nekantrauju papasakoti, – pasakė ji ir atsigėrė kažkokio gėrimo, balso beveik nesigirdėjo. –

Bet tai tu mane išmokei kalbant telefonu būti atsargesnei.

– Taigi man teks valdytis. Iki rytdienos.

– Turi paguldyti Amundą į lovytę, – pasakė ji.

– Jis guli lovytėje, – pakylėtu balsu atsakė jis.

– Ne. Jis miega tau ant kelių, apsikabinęs Ranhildos buteliuką su čiulptuku.

– Kalbi nesąmones.

– Paguldyk berniuką, Ingvarai, Ir pats gerai išsimiegok. Tu esi pats geriausias žmogus pasaulyje.

– Tu esi...

– Palūkėk. Jei spėsi, gal gali patikrinti dar kai ką? Gal gali pamėginti sužinoti, ar Fiona buvo pradingusi tuo metu, kai mokėsi gimnazijoje?

– Ką?

– Ar ji mokėsi kitoje valstybėje pagal mainų programą, ar kažkas panašaus. Kelionė mokantis kalbų, ilga liga ar kelionė pas tetą į Australiją, jei jau apie tai kalbame. Juk nebus sunku tai sužinoti, ar ne?

– Betgi tu gali to paklausti mamos, – liūdnai tarė jis. – Kadangi vis tiek ketini ją aplankyti. Galų gale ji yra artimiausias asmuo, galintis atsakyti į šį klausimą.

– Nesu tikra, kad ji atsakys į šį klausimą. Paklausk jos sutuoktinio. Arba senos draugės. Ko nors. Ar padarysi, ko prašau?

– Gerai, padarysiu. Eik gulti.

– Labanakt, brangusis.

– Aš kalbu rimtai. Eik gulti. Nebesėdėk su tais dokumentais. Jie niekur nepabėgs. Labanakt.

Jis padėjo ragelį ir kuo atsargiausiai pakilo nuo minkštos sofos. Stengėsi išlaikyti pusiausvyrą ir kiek

per stipriai suspaudė Amundą. Vaikiukas pasimuistė, bet vis tiek gulėjo jam ant rankų tarsi minkštas mažutis vaikiškas foteliukas.

– Nesuprantu, kodėl visi taip įsitikinę, kad aš tave lepinu, – sušnibždėjo Ingvaras. – To aš visiškai nesuprantu.

Jis nunešė vaiką į svečių kambarį, paguldė jį lovos viduryje, tyliai nusimetė drabužius, apsivilko pižamą, atsigulė ir atsuko mažyliui nugarą.

– Besė, – mieguistai sušnabždėjo berniukas ir apkabino ranka Ingvaro kaklą.

Jie išmiegojo devynias valandas, ir Ingvaras vos nepavėlavo į darbą.

***

Trondas Arnesenas pasirūpino, kad žibintas prie vartų ir apšviečiantis įėjimą į namą būtų pakeisti prieš jam persikeliant į mažytį namelį, kurį turėjo paveldėti. Brolis pasisiūlė pirmomis dienomis pagyventi kartu. Trondas padėkojo ir atsisakė. Perėjimas prie gyvenimo vienatvėje negalėjo vykti pamažu. Tai buvo jo namai, nors nuo to laiko, kai ten persikraustė, tebuvo praėję vos keli mėnesiai. Vibekė buvo gana senamadiškų pažiūrų ir nesutiko gyventi kartu, kol jie nesutarė ir nenustatė vestuvių datos.

Jis stengėsi nežiūrėti į langus. Užtraukė užuolaidas, kol dar nebuvo sutemę. Ertmės jam atrodė gąsdinančiai. Juodos tuštumos nišos.

Keturiasdešimt dviejų colių plazminis televizorius tyliai mirgėjo. Jį gimtadienio proga jam padovanojo

Vibekė. Pernelyg didelė prabanga, kadangi jie neturėjo pinigų remontui. Tam, kad galėtum žiūrėti futbolą, nusišypsojo ji ir atkimšo butelį brangaus šampano. Tą dieną jam sukako trisdešimt, ir jie nusprendė, jog rudenį pasirūpins, kad gyvenimą išvystų jų kūdikis.

Jis nenorėjo žiūrėti televizoriaus. Buvo pernelyg susijaudinęs, bet nebylūs ekrane mirgantys žmogeliukai, atrodo, sudarė malonią draugiją. Jis keletą valandų slampinėjo iš kambario į kambarį, atsisėsdavo, paimdavo vieną ar kitą daiktą, atsikeldavo, eidavo toliau, baimindamasis dėl to, ką pamatys už kitų durų. Vonioje jautėsi saugus. Joje nebuvo langų, buvo šilta, apie šeštą valandą jis užsirakino vonioje ir prasėdėjo ten apie valandą. Nusivylęs savimi išsimaudė, tarsi jam būtų reikėję įteisinti savo saugumą šiame name. Niekaip negalėjo suprasti, kaip gyventi toliau.

Buvo vasario 16-oji, pusė vienuoliktos vakaro.

Iš lauko pasigirdo garsai.

Jie sklinda iš kiemo pusės, pamanė jis, nuo mažytės, penkiasdešimt metrų nuo namo sode esančios kalvos šlaito, apjuosto tvora, žyminčia ribas su nebeveikiančiu automobilių laužynu.

Jis sustingo ir ėmė įdėmiai klausytis.

Tvyrojo spengianti tyla. Nesigirdėjo netgi įprasto po langu įmontuoto radiatoriaus termostato tiksėjimo.

Vaidenasi, žinoma.

Suaugęs vyras, suirzęs pagalvojo ir pagriebė iš lentynos pirmą pasitaikiusią knygą.

Perskaitė pavadinimą. Apie šį rašytoją niekada nebuvo girdėjęs. Tai turėjo būti nauja knyga. Padėjo

ją į šalį. Paguldė ant kitų knygų. Staiga jam šovė į galvą mintis, kad Vibekę tai labai erzino. Jis dar kartą pagriebė knygą ir padėjo ją į vietą, tarp kitų dviejų knygų.

Trakštelėjimas. Ir dar kartą.

Brolis visada vadino jį bailiu. Tai nebuvo tiesa. Trondas Arnesenas nebuvo bailys; jis buvo atsargus. Kai penkiolika mėnesių jaunesnis broliukas ėmė karstytis į visus medžius, nušluostydamas jam nosį, tai buvo tik todėl, kad protas jam kuždėjo, jog lipti dar aukščiau būtų paprasčiausiai kvaila. Kai, būdamas septynerių, jo brolis iš paklodės ir keturių timpų pagamintu parašiutu šoko nuo stogo ant keturių metrų aukščio garažo, Trondas stovėjo ant kalvos ir stengėsi atkalbėti jį nuo šio poelgio. Brolis susilaužė koją.

Trondas nebuvo bailys. Jis tiesiog numatė padarinius.

Baimė, kuri jį sukaustė dabar, neturėjo nieko bendra su nuojauta. Burnoje jautė nepažįstamą geležies skonį. Liežuvis išdžiūvo ir, atrodė, nebetilpo burnoje. Kai baimė prasiskverbė iki ausų būgnelių, buvo priverstas papurtyti galvą, kad, be savo paties pulso, išgirstų dar ką nors.

Jo žvilgsnis greitai klaidžiojo po visą kambarį.

Vibekės baldai.

Vibekės pirktos smulkmenos ir šen, ir ten. Žurnalo *Ji* numeris su užklijuotu lapuku ties straipsniu apie mažus į laiko spąstus patekusių šeimų vaikus. Plieno ir plastiko detalių žiebtuvėlis, kurį padovanojo per Kalėdas, norėdamas parodyti, kad jai nebereikia nuo jo slėpti cigarečių.

Vibekės daiktai.

Jo namai.

Jis nebuvo bailys, ir nors garsas sklido iš kiemo pusės, nuskubėjo prie įėjimo durų net nežvilgtelėdamas į svetainės langą ir nesistengdamas įsitikinti, ar šiuos garsus sukėlė ne koks nors gyvūnas – pasiklydęs briedis, o gal tik viena iš daugelio aplink besitrainiojančių liesų kačių.

Nedvejodamas atvėrė lauko duris.

– Labas, – aiškiai sutrikęs ištarė Rudolfas Fjordas. – Labas, Trondai.

Jis stovėjo laiptų apačioje, užkėlęs vieną koją ant pirmosios pakopos.

– Labas, – bukai pakartojo jis.

– Idiotas, – šaltai nukirto Trondas. – Kas, po velnių, tau darosi, kad šmėklinėji mano sode? Ko, velniai griebtų, tau...

– Aš tik norėjau pažiūrėti, ar kas nors yra namie, – atsakė Rudolfas Fjordas, jo balsas dabar skambėjo tyliau, bet vis dar buvo skardus, lyg jis būtų stengęsis susiimti, bet jam tai nesisekė. – Užjaučiu tave.

Trondas Arnesenas išskėtė rankas ir ėmė lipti laiptais.

– Užjauti? Ar tu čia ateini tokiu metu...

Jis greitai kyštelėjo ranką į kairę rankovę. Naro laikrodis vis dar nebuvo grįžęs į savo vietą.

– ...tokį vėlų pirmadienio vakarą, – vis dar įsikarščiavęs tęsė jis, – *...pareikšti užuojautą?!* Beje, tu jau anksčiau tai padarei! Ką, po velnių... Išgąsdinai... Nešdinkis iš čia!

– Nusiramink!

Rudolfas Fjordas susikaupė. Ištiesė ranką lyg norėdamas draugiškai pasisveikinti, nors Trondas ir nerodė jokio noro ją paspausti.

– Aš tik norėjau pažiūrėti, ar tu namuose, – dar kartą pamėgino Rudolfas. – Aš paprasčiausiai nebūčiau tavęs trukdęs, jei būčiau pamatęs, kad jau miegi. Todėl šiek tiek pavaikščiojau aplink namą. O tu juk užsidangstei visus langus! Tik pastebėjęs iš svetainės sklindančią silpną šviesą supratau, kad esi viršuje. Jau ruošiausi skambinti, kai tu...

– Ko tu nori? Ko, po paraliais, nori, Rudolfai?

Trondui niekada nepatiko Vibekės kolega. Ji jo nemėgo. Kai Trondas jos paklausdavo, ji tapdavo uždara ir trumpai atšaudavo, kad šiuo tipu negalima pasitikėti. Daugiau nenorėdavo sakyti nieko. Trondas nieko nenutuokė apie Rudolfo Fjordo patikimumą, bet jį erzino šio tipo elgesys su moterimis. Trondo manymu, Rudolfas buvo žavus: aukštas, puikaus stoto, tvirtu smakru ir keistai veriančiomis mėlynomis akimis. Jis naudojosi moterimis. Išnaudojo jas.

– Kaip ir sakiau, aš tik norėjau...

– Turi *dar vieną* galimybę, – sušuko Trondas. – Atėjai čia ne man pareikšti užuojautos vidury tamsios nakties. Tokią pasakėlę galėtum sekti kokiam nors patikliam kaimiečiui. Ko čia atėjai?

– Aš taip pat pagalvojau, – pasakė Rudolfas Fjordas. Atrodė, lyg jis būtų karštligiškai ieškojęs žodžių ir negalėtų jų surasti; jo žvilgsnis vis klaidžiojo po sodą. – Taip pat galvojau paklausti tave, ar negalėčiau paieškoti svarbių dokumentų, kuriuos iš biuro pasiėmė Vibekė.

Ji turėjo juos parnešti atgal tą pirmadienį po nužudymo. Turiu galvoje...

– Garbės žodis!

Trondas Arnesenas garsiai nusijuokė. Tai buvo nelinksmas juokas.

– Ar tu iš tiesų esi toks... kvailas? Paprasčiausiai bukas?

Dar kartą nusijuokė. Atrodė, net suabejojo.

– Policija, žinoma, susirinko visus dokumentus. Ar tu?.. Nejaugi nieko nesupranti? Ar visiškai nenutuoki, kas darosi, kai ką nors nužudo? Ką?

Žingtelėjo žingsnį į priekį. Sustojo prie pat laiptų krašto. Užsidengė abiem rankomis ausis, lyg būtų ką tik tapęs katastrofos liudininku. Tada nuleido rankas, giliai įkvėpė ir pasakė:

– Pasikalbėk su policija. Viso gero.

Jam įėjus į vidų ir bandant uždaryti duris, Rudolfas stryktelėjo laiptais aukštyn. Jis perkėlė pėdą per slenkstį ir koja užblokavo plyšį tarp durų ir staktos. Trondas nudelbė akis. Nustebęs pajuto, kaip užplūsta įniršio banga, tada iš visų jėgų patraukė duris.

– Ai! Po velnių, Trondai! Išklausyk mane! Paklausyk... Ai!

– Patrauk koją, – perspėjo Trondas ir minutėlei pravėrė duris plačiau.

– Bet mano kompiuteris, – pasakė Rudolfas ir dar giliau įkišo koją. – Be to...

Trondas Arnesenas nepasitraukė nė per centimetrą. Jis abiem rankomis įsikibo į durų rankeną.

– Tavo koja greitai luš, – pasakė Trondas šįkart visiškai ramiai. – Pasitrauk.

– Man reikia tų dokumentų. Ir kompiuterio.

– Meluoji. Kompiuteris buvo jos nuosavybė. Ji gavo jį dovanų iš manęs.

– Bet kitas kompiuteris, tas...

– Nebuvo jokio kito kompiuterio.

– Bet...

Trondas sukaupė jėgas ir truktelėjo duris.

– Ai! Ajajai! Be to, ji pasiskolino iš manęs knygą!

Dabar koja buvo stipriai pasukta. Trondas nustebęs įsispoksojo į juodą aulinuką. Durys spaudė odą tiesiai virš čiurnos.

– Kokią knygą, – nepakeldamas akių paklausė Trondas.

– Paskutinę Benkės knygą, – išstenėjo Rudolfas.

Na, bent tai buvo tiesa. Trondas matė knygos ekslibrisą ir nustebo, kad jie vienas kitam skolino knygas.

– Ji pradingo, – pasakė.

– Pradingo?

– Velniai griebtų, Rudolfai! Knyga dingo, ir šiuo metu ji yra mažiausiai mane kamuojanti bėda. Tiesą sakant, ir tave. Nusipirk kišeninę jos versiją.

– Tada paleisk mane!

Trondas atsargiai atsitraukė per kelis centimetrus. Rudolfas Fjordas ištraukė koją. Jis gailiai suinkštė, pridėjo pėdą prie kitos kojos kelio ir ėmė atsargiai masažuoti, stengdamasis paspartinti kraujotaką.

– Viso gero, – nuolankiai pasakė.

Ir nusileido laiptais žemyn. Trondas pasiliko stovėti ir žiūrėjo jam įkandin. Eidamas žvyru link vartų vyras keletą kartų vos nenukrito. Šlubčiodamas šiuo

keliu Rudolfas Fjordas atrodė apgailėtinai, nepaisant plačių pečių ir brangaus kupranugario vilnos švarko. Jo automobilis stovėjo atokiau nuo namo. Trondas įžvelgė tik stogą, ant kalvelės stovinčio gatvės žibinto šviesoje atrodantį kaip paprasčiausia sidabrinė plokštė. Akimirksnį pajuto šiam tipui gailestį. Nors nesuprato kodėl.

– Apgailėtinas tipas, – tarė pats sau ir pajuto, kad nebebijo būti vienas.

***

Rudolfas Fjordas sėdėjo automobilyje, kol langus nusėjo rasos lašeliai. Aplink buvo tylu. Pėdą labai skaudėjo. Jis nedrįso nusiauti bato ir patikrinti, ar nėra rimtų sužalojimų. Baiminosi, kad paskui nebepajėgs vėl apsiauti. Atsargiai palietė sankabą. Laimei, skausmas buvo pakenčiamas. Jis bijojo, kad iš viso negalės vairuoti.

Geriausiu atveju nieko nebus.

Dokumentai buvo policijoje. Jie nieko neras. Jie juk ne to ieškos.

Rudolfas Fjordas netgi nebuvo tikras, kad juose kas nors yra. Vibekė niekada jam neminėjo, ką buvo iškapsčiusi. Jos pastabos buvo mįslingos, o grasinimai nerimti. Tačiau kažką ji vis dėlto buvo aptikusi.

Rudolfas Fjordas tikėjosi, kad atėjęs ras namą tuščią. Jis nepajėgė suvokti kodėl; dabar jo veiksmų planas jam atrodė absurdiškas. Įsibrauti į namus būtų nesąmonė, mąstė jis. Nei apsivilkęs kaip įsibrovėlis, nei apsirūpinęs tam tinkamais įrankiais. Galbūt jis

tikėjosi, kad ramiai pasikalbės. Kad Trondas neklausinėdamas atiduos jam tai, ko jis prašo. Kad būtų galima padėti tašką, kad tas smaugiantis, nerimą keliantis romaniūkštis pagaliau nugrimztų užmarštin.

Akys merkėsi iš nuovargio; po nemiegotos nakties jos buvo išsausėjusios.

Jis niekada nepagalvodavo, kad baimė gali sukelti fizinį skausmą.

Galbūt ji paprasčiausiai melavo.

Be abejonės, ji to nedarė, tuoj pat susimąstė jis.

Koją skaudėjo vis labiau. Blauzdą traukė mėšlungis. Jis gerai nuvalė priekinį stiklą ir užvedė automobilį.

Geriausiu atveju nieko nebus.

***

Trys apgailėtini susitikimai pagaliau baigėsi.

Ingvaras Stubio atsisėdo į biuro kėdę ir nenoriai pažvelgė į atneštus laiškus. Greitai permetė akimis vokus ir užrašus. Nebuvo nieko skubaus. Smėlio laikrodis stovėjo pavojingai arti krašto. Jis atsargiai pastūmė jį tolyn, į saugesnę vietą. Smiltelės žvilgėjo sidabru apatinėje laikrodžio stiklo dalyje. Jos ėmė judėti; byrėjo vis greičiau ir greičiau.

Laikas tuoj pasibaigs.

Kasdien darėsi vis sunkiau. Niekas daug nekalbėjo. Visi iki šiol laikėsi ypatingų saugumo reikalavimų; entuziazmo likučiai vertė žmones dirbti viršvalandžius be didelių protestų. Dauguma tyrėjų vis dar buvo nusiteikę optimistiškai. Nepaisant visko, kasdien buvo

aptinkama vis naujų įrodymų; kai kurie jų vėliau pasirodydavo esą niekiniai.

Ilgai trukti tai nebegalėjo.

Tris savaites ar kiek ilgiau, svarstė Ingvaras. Nepasitenkinimas greitai pasklis, užtenka kam nors apie tai prabilti. Iš ankstesnių bylų jis žinojo, kaip būna, kai paaiškėja, kad lyg ir neginčytini įrodymai yra nieko verti. Šiandien sukako lygiai keturios savaitės nuo Fionos Hele nužudymo dienos. Po dvidešimt aštuonių dienų, praleistų įtemptai tiriant įrodymus, jie turėtų bent jau numanyti, kaip atrodo galimas įtariamasis, turėjo būti aptikę ką nors, rodančio į žudiko pusę: užuominą, kelią, kuriuo reikėtų eiti.

Bylose, gulinčiose ant Ingvaro Stubio kabineto stalo, nebuvo nieko panašaus. O greitai žmonėms visa tai atsibos. Neviltis apgaubė naujausią bylą, tarsi visi, nepaisydami pakartotinių įspėjimų, būtų įtikėję, kad su Vibeke Hainerbak sąskaitas suvedė Fionos Hele žudikas, ir kad šis vyras paprasčiausiai išsisuks nuo bausmės.

Bylos nebus visiškai nustumtos į šalį. Žinoma, ne. Murmėjimas dėl išteklių sąnaudų, tyrimo rezultatų trūkumo ir varginančių viršvalandžių vis tiek prasiverš ir virs smarkiais protestais. Visi žinojo tai, ko niekas nenorėjo pasakyti garsiai: sulig kiekviena valanda jie vis labiau tolo nuo žmogžudystės mįslių atsakymų. Kriminalinės policijos skyrius siūlė galbūt labiausiai motyvuotus personalo narius. Be jokios abejonės, jie buvo kompetentingiausi Norvegijoje. Todėl visi tyrime dalyvaujantys tyrėjai aiškiai suvokė liūdną sąryšį tarp laiko ir paaiškinimo.

Ingvaras nekantriai siekė cigaro.

Jis pakėlė telefoną ir surinko ant apatinio skelbimų lentoje kabančio lapelio iškeverzotą numerį.

Cigaro dūmas buvo stipresnis negu anksčiau.

– Berntas Hele? Skambina Ingvaras Stubio. KRIPOS.

– Laba diena, – pasigirdo kitame laido gale.

Stojo tyla.

– Tikiuosi, kad, atsižvelgiant į aplinkybes, einasi gerai, – pasakė Ingvaras.

– Žinoma, – atsakė balsas.

Vėl tyla.

– Aš skambinu, nes turiu klausimą, kurį ilgai nekankinęs noriu užduoti, – pasakė Ingvaras ir paspaudė garsiakalbio mygtuką, tada padėjo telefono ragelį ir įkišo ranką į kišenėlę ant krūtinės. – Tiesą sakant, dėl paprasčiausios smulkmenos.

– Sakote, smulkmenos, – ištarė Berntas Hele ir kostelėjo. – Tiesą sakant, aš skubu...

Traškėjimas. Stiprus kosulys.

– Tiesiog klauskite, – pagaliau atsakė. – Apie ką kalbame?

Portsigare buvo įdubimų.

– Nežinau, ar tai gali turėti kokią nors reikšmę, – pradėjo Ingvaras ir pabandė prisiminti, kiek laiko jis nešiojasi tą patį portsigarą. – Bet gal jūs galite pasakyti ką nors apie... Ar Fiona kada nors buvo išvykusi pagal mainų programą?

– Mainų programą?

– Taip. Na, tai tokios programos, kai...

– Aš žinau, kas yra mainų programos, – ramiai atsakė Berntas Hele ir dar kartą kostelėjo. – Fiona studijų metu nebuvo užsienyje. Esu tuo visiškai tikras.

Nors tuo metu jos taip gerai nepažinojau. Juk ji lankė gimnaziją, o aš mokiausi profesinėje mokykloje. Jūs žinote...

Ingvaras žinojo.

Be to, jis jautėsi kaip visiškas idiotas. Jei būtų dar vieną dieną palaukęs ir neskambinęs, būtų pats supratęs, kodėl tai daro. Bet Inger Johanė primygtinai reikalavo.

Jis atsargiai ištraukė cigarą iš aliumininės tūtelės.

– Taip, – pasakė. – Ir jei ji išties būtų studijavusi užsienyje, jūs, be abejo, būtinai būtumėte tai pasakęs anksčiau.

– Žinoma. Negalėčiau pasielgti kitaip.

Sidabrinės žirklės gulėjo lentynoje už Ingvaro nugaros; miniatiūrinė giljotina. Čiaukšt, jis nukirpo cigarą; burna prisipildė seilių. Įžiebė dujinį žiebtuvėlį ir ėmė lėtai sukti cigarą virš liepsnos.

– Visiškai nebuvo užsienyje, – konstatavo jis. – Nei kalbos stovyklose Anglijoje? Vasaros atostogų metu? Ilgiau paatostogauti pas draugę ar giminaičius užsienyje?

– Ne... Klausykite...

Garsiakalbyje pasigirdo garsus, varginantis kosulys.

– Atleiskite, – per nosį ištarė Berntas Hele.

Cigaro dūmas buvo dar malonesnis, negu Ingvaras įsivaizdavo. Jis nebuvo karštas, kuteno liežuvį ir šnerves. Berntas Hele tęsė:

– Aš, be abejo, negaliu pateikti jums ataskaitos dėl Fionos Hele kelionių gimnazijos laikais; nežinau visų smulkmenų. Kaip jau minėjau, tuo metu mes nebuvome pora. Susitikome truputį vėliau, po to, kai...

Garsiai nusičiaudėjo.

– Atsiprašau.

– Viskas gerai. Jums reikėtų pagulėti lovoje.

– Aš turiu verslą. Ir mažą mergaitę, kuri ką tik neteko motinos. Neturiu laiko gulinėti.

– Dabar atėjo mano eilė atsiprašyti, – pasakė Ingvaras. – Nebegaišinsiu jūsų. Sveikite.

Ingvaras padėjo ragelį. Kambarį užliejo švelnus, šviesiai pilkšvos spalvos rūkas. Pusę minutės trauktas dūmas leido perprasti skonį ir trukdė cigarui įkaisti.

Jis niekada neprisivers mesti. Jam reikėjo pertraukėlių; negalėjo dirbti ilgą laiką nepasimėgavęs geru cigaru, pipirų ir odos skonio, galbūt atmiešto žiupsneliu kakavos. Ramioje savo sieloje jis klausė savęs, ar jaunuolius iš tiesų žeidė tas vyriškas aromatas, pasklindantis vieną ar kitą penktadienio vakarą. Kubietiški cigarai, be abejo, buvo geriausi, bet jis lygiai taip pat galėjo pasimėgauti švelniais Sumatros cigarais po pietų įsipylęs taurę konjako arba, jei pasisekdavo, gaivaus kalvadoso.

Tie laikai praėjo.

Jis perbraukė smiliumi per lūpas. Cigaras, pragulėjęs kišenėlėje keletą savaičių, buvo kiek sausokas. Jo skonis švelnesnis. Ingvaras atsilošė kėdėje ir išpūtė tris tobulus dūmų ratilus. Jie pakilo iki lubų ir išsisklaidė.

– Argi tu nesiruošei anksti grįžti namo?

Po rašomuoju stalu sunertos Ingvaro kojos garsiai trinktelėjo į žemę.

– Kiek valandų, – paklausė jis ir atsargiai užgesino cigarą puodelyje su kavos likučiais.

– Pusė trijų.

– Velnias.

– Dvokia visas koridorius, – pasakė Zigmundas Berlis ir nepritariamai pauostė orą. – Vadovas labai suirzo, Ingvarai. Argi tu neskaitei naujojo laiško apie...

– Skaičiau. Turiu lėkti.

Siekdamas nusikabinti švarką nuo pakabos, jis nuvertė kabyklą.

– Aš jau turėjau būti namuose, – pasakė ir praskriejo pro Zigmundą net nepasivarginęs jos pakelti. – Jau per daug vėluoju.

– Palūkėk, – šūktelėjo Zigmundas.

Ingvaras sumažino greitį ir sustojo, bandydamas sukišti rankas į persuktas rankoves.

– Jį ką tik atnešė, – pasakė Zigmundas ir ištiesė jam voką.

– Po velnių, – sustingo Ingvaras, sukąsdamas dantis ir purtydamas švarką. Jau buvo pusiau įlindęs į drabužį. – Ar su šituo šlamštu kas nors nutiko?

Zigmundas nusišypsojo. Kantriai, lyg padėdamas besipriešinančiam, peraugusiam darželio auklėtiniui, jis pataisė rankovę, suėmė už apykaklės ir leido Ingvarui sukišti abi rankas.

– Štai taip, – ramiai ištarė Zigmundas ir pakišo voką tiesiai Ingvarui po nosimi. – Sakei, kad tai skubu.

– Galima ir taip pasakyti. Greitai atlikta.

Ingvaras greitomis nusišypsojo, įsikišo voką į kišenę ir išbėgo. Zigmundas pajuto, kaip sulig kiekvienu sunkiu jo žingsniu sujuda grindys.

– Vieną dieną tau kils problemų dėl to, kad nuolat pirmyn atgal tąsai dokumentus, – pusbalsiu pats sau pasakė Zigmundas. – Tai nėra gerai.

Ingvaro Stubio paliktas cigaro kvapas tvyrojo ore; jis buvo rūgštus ir nemalonus.

***

Vegardas Krogas tingiai gurkštelėjo alaus ir pasijuto laimingas.

Tikriausiai „Komoje“, vieninteliame tvarkingame pietų restorane Griunerliokoje, sutriko nuotėkų šalinimo sistema. Jis pakėlė taurę ties langu. Putos atrodė sustingusios it negyvos. Popietės šviesa šiaip ne taip prasiskverbė per kambario temperatūros alų. Įvairiais aukso spalvos atspalviais mirgėjo visas stalas. Jis nusišypsojo ir išgėrė.

Šuolio su guma triukas nuėjo šuniui ant uodegos.

Filmas buvo puikus, bent pusė šuolio atstumo. Tada Vegardas Krogas pranyko iš vaizdo. Lęšis sukosi, nukrypo į dangų. Užfiksavo kraną. Nukrypo kalvos link. Staiga, nedidelę sekundės dalį, buvo galima pamatyti Vegardą Krogą. Pačiame viršuje. Aidint sirenoms ir fotografui stengiantis pasprukti iš nusikaltimo vietos. Likusioje filmo dalyje buvo rodoma žemė, akmenys ir statybinės medžiagos.

Dabar tai nebesvarbu.

Pakvietimas buvo atsiųstas vakar.

Vegardas Krogas tikėjosi ir laukė. Kartais jis netgi buvo užtikrintas. Jį turėjo atsiųsti. Vakare jis galvodavo apie kvietimą. Paskutinis sąmoningas jo fantazijos

vaisius buvo gražus atvirukas su monograma ir dailiai kaligrafiškai išraitytu jo vardu.

Taigi jį atsiuntė.

Plėšiant voką jam virpėjo rankos; storas, nelankstus kreminės spalvos atvirukas. Jis buvo lygiai toks, kokį įsivaizdavo; svajonių atvirukas, įmestas į jo pašto dėžutę tada, kai to labiausiai reikėjo.

Vegardas Krogas pagaliau pasiekė savo tikslą.

Jis tapo vienu iš tų žmonių, kurie ką nors reiškė. Nuo šiol jis bus vienas jų. Vienas iš išrinktųjų, kurie vartoja frazę „jokių komentarų", kai jiems paskambina koks nors paskalas renkantis geltonosios spaudos atstovas, kaip jie darė nuolat, skambindami poros draugams – ir sukeldami didelį susierzinimą.

– Mane ims nervinti, – sumurmėjo Vegardas Krogas ir paskandino euforišką savo šypseną alaus bokale.

Karališkosios šeimos palikuonis Švedijoje supo elegancija, senovinės aukštuomenės manieros ir dekadanso liekanos. Norvegijoje viskas buvo kitaip. Norvegijoje svarbiausią vaidmenį vaidino kultūra. Muzika. Literatūra. Menas.

Prieš šešerius metus jis pirmą kartą nupirko vyno dabitiškam vaikinui šuniuko akimis, vilkinčiam moteriškais drabužiais. Vaikinas sėdėjo aludėje ir ieškojo moterų. Vegardas buvo šiknius, bet visada turėjo nuojautą, kur lankosi merginos. Vyras mandagiai padėkojo ir užmezgė pokalbį. Vėliau Vegardui pasisekė susipažinti su brunete, ir jis išėjo.

Kartkartėmis jie netikėtai susitikdavo. Išlenkdavo po bokalą. Pasikalbėdavo apie gyvenimą. Tai baigėsi

prieš porą metų, kai dėl akivaizdžių priežasčių teko kiek praretinti draugų ratą ir Vegardą išmetė iš šou.

Šuolis su guma turėjo padaryti įspūdį.

Jis pasirašė vieną egzempliorių ir išsiuntė. Iki dabar, po išleidimo praėjus aštuonioms dienoms, knyga nebuvo pritraukusi net menkiausio dėmesio. Tačiau svarbiausiam kritikui nusiųsta knyga pasiekė tikslą.

Vienam šuolininkui su guma nuo bendraminčio. Išdrįsti! Tavo bičiulis Vegardas.

Jis praleido valandą laiko, dėliodamas savo mintis. Dabar negalėjo per daug spausti.

Vegardas Krogas išgėrė likusį alų vienu dideliu, pasitenkinimo kupinu mauku.

Pigaus „Merlo" vyno taurė pagaliau ėmė tuštėti.

Aprangos kodas: kasdieniškas ir tvarkingas, buvo parašyta.

Jam teko nušliaužti iki kryžiaus ir pasiskolinti pinigų iš motinos.

Šį kartą ji nenorėjo būti šiurkšti.

***

– Juk tu sakai, kad šitas tipas Ingvaras yra geras!

Bordas Arnesenas pasilenkė prie valgomojo stalo ir padrąsinamai paplekšnojo broliui per petį. Tada pasikasė galvą, ištraukė salotos lapą ir panardino jį į padažą stikliniame dubenėlyje.

– Meluoti policininkui nėra protingas poelgis, Trondai.

Trondas neatsakė. Jis žvelgė į erdvę priešais save; žvilgsnis klaidžiojo, nerasdamas vietos. Lėkštė buvo

pusiau tuščia. Jis nustūmė maisto likučius į šoną; mėsa ir keptos bulvės. Nerangiai sugraibė pirštais gabalėlį smidro, įsikišo į burną ir ėmė lėtai kramtyti.

– Alio! Žemė jus kviečia! Atrodai kaip iškritęs iš medžio.

Bordas ėmė mosuoti ranka broliui priešais veidą.

– Bus daug blogiau, jei jie patys tai sužinos, – primygtinai pakartojo. – Tiesą sakant, man labai keista, kad jie dar...

– Tu turi suprasti ir suvokti, – atsakė Trondas, – ...kad aš negaliu apie tai užsiminti Stubio. Visų pirma, aš pats sugriaučiau savo alibi. Antra, aš ir taip įklimpęs mėšle iki pat...

Ranka mostelėjo sau virš kaktos.

– ...vien todėl, kad jau pamelavau. Aš sudegsiu, Bordai. Iš karto.

– Bet juk sakai, kad jiems žinoma, jog esi nekaltas. Jis, tas Stubio, pasakė, kad tu esi pirmasis, kurį jie išbraukė iš įtariamųjų sąrašų. Juk sakei...

– Sakiau! Kokią, po velnių, reikšmę turi tai, ką aš *sakiau*!

Keliais stuktelėjo į stalą. Jam bandant susiimti, veide galėjai įžvelgti įtampą; apatinė lūpa virpėjo, šnervės praplatėjo, o akys tarsi pasislėpė kaukolėje. Jis pastūmė tolyn nuo savęs lėkštę, prisitraukė ją atgal, paguldė peilį ant šakutės ir tol lankstė servetėlę, kol nebebuvo įmanoma jos dar kartą perlenkti.

Bordas tylėjo kaip žuvis. Tiršti ir riebūs keptuvės dūmai, kurių buvo pilna virtuvė, įgavo salsvą brolio baimės atmieštą prieskonį. Bordas dar niekada nema-

tė Trondo tokios būsenos. Jis visą laiką buvo bailys ir verksnys, kiek Bordas jį prisiminė. Bijojo visko. Mamičiukas. Verkšlenantis kiekvieną kartą, kai tik užsigaudavo.

Bet graužatis ar nervingumas jam nebuvo būdinga.

Brolis atrodė ne juokais išsigandęs, vis dar sėdėjo, kramtė smidrus ir niekaip neįstengė jų praryti.

– Alio, – draugiškai pradėjo Bordas ir dar kartą kumštelėjo jam. – Nėra nė vieno žmogaus, kuris patikėtų, kad tu rimtai galėjai nužudyti Vibekę. Po paraliais, juk ji buvo tavo moteris! Daili, linksma mergaitė, turinti pinigų ir namą, ir šiaip. Argi tu negalėjai paprasčiausiai... Mirti! Trondai!

Jis suspragsėjo pirštais.

– Paklausyk manęs!

– Aš klausau.

– Spjauk tą kąsnį.

Trondas išspjovė. Pilkšvai žalias gumulas nelygiais kraštais nusirito iki lėkštėje sustingusios košės.

– Tu turi manimi pasitikėti.

Teiginys nesukėlė jokios reakcijos.

– Tu esi mano brolis, Trondai.

Vis dar tyla.

– Velniai griebtų!

Bordas atsistojo taip staigiai, kad kėdė nuvirto. Atkaltė rėžėsi į spintos dureles ir nuskėlė lopą dažų. Suirzęs dūrė pirštu į tą baltame fone atsiradusią žalią dėmę.

– Aš tai sutvarkysiu, – ramiai pasakė. – Kada nors ją perdažysiu.

Net ir dabar brolis visiškai nereagavo. Jis tik staigiai užsidengė delnais akis.

– Ką tu veikei visą laiką, – pasiteiravo. – Argi negali bent jau man pasipasakoti? Savo kraujo broliui, po velnių?

– Pusantros valandos.

– *Kaip tu pasakysi.*

– Tu juk sakei, visą tą laiką. Nebuvo daug valandų. Tebuvo viena su puse valandos. Tik viena su puse valandos.

Trondas Arnesenas sugebėjo pamiršti tą smulkmeną su paslaptyje laikomu laiku. Tai buvo lengviau, negu atrodė iš pradžių. Netgi stulbinamai paprasta. Visas epizodas išsitrynė jam iš atminties, kol važiavo namo. Kai taksi, kuriuo šeštadienį, vasario 7-ąją, be dvidešimt septynios Trondas važiavo nuo autobusų stoties, sustojo, kad jis galėtų išsivemti pakelėje, jis keletą minučių bandė sutelkti dėmesį į sniege gulinčią vėmalų krūvą. Susirietęs, rankomis įsirėmęs į kelius, raudono vyno klane įžiūrėjo nesuvirškintą žemės riešutą. Pamatęs aplink besimėtančius mėsgalius, vėl ėmė vemti. Taksi vairuotojas nekantriai pašaukė jį. Trondas vis dar stovėjo. Tai – paskutinis kartas, dilgtelėjo jam. Stebėdamasis apžiūrinėjo savo vėmalus, tuos šlykščius likučius maisto, kurį suvartojo per pastarąją parą. Viso to nebebuvo. Pradingo. Baigta.

Daugiau niekada.

Bato kulnu jis pakapstė sniegą, norėjo uždengti juo tą šlykštynę, ir prarado pusiausvyrą. Taksi vairuotojas padėjo jam sugrįžti į automobilį. Parvežė jį namo. Viskas pasimiršo. Tai tikrai buvo paskutinis kartas.

Kadangi niekas jo neklausė.

Bernvakario, iš kurio jis pagaliau parsirado namo, dalyvių skaičius tiesiogine to žodžio prasme padidėjo vakaro metu. Penktadienį, šeštą valandą, devyniolika smokingais vilkinčių vyrukų išsiruošė į miesto centrą. Tada jie sutiko Bordo futbolo komandą, vilkinčią nešvariais raudonais marškinėliais ir švenčiančią pergalę. Vakarėlis įgavo pagreitį. Dešimt ar dvylika Bordo kolegų prisidėjo apie aštuntą valandą, kai sandėliuke lindintis jaunikis ėmė pardavinėti aistringus bučinius; penkiasdešimt kronų už bučinį. Apie pusę vienuoliktos brolis ėmė nerišliai prašytis Trondo padėti nusilengvinti tualete, o pats bernvakaris virto be saiko apsvaigusių, atsitiktinai susitikusių ir triukšmingų vyrukų gauja. „Skeid" komandos vaikinai ir ekonomistai iš „Telenor", kurie susirinko apie devintą valandą; ir dar vienas kitas alaus mėgėjas, iš kurių nė vienas net nenutuokė, kuo užsiima kiti.

Tikrai daugiau negu penkiasdešimt vyrukų, pagalvojo Trondas.

Ir niekas nieko nepastebėjo.

Niekas policijai nepateikė kitos versijos; visi tvirtino, kad Trondas dalyvavo bernvakaryje kartu su savo broliu nuo penktadienio popietės šeštos valandos iki tol, kol kažkas įgrūdo jį į pirmąjį Liorenskugo autobusą šeštadienio rytą.

Visi taip kalbėjo. Visi pamiršo.

– Kaip tau tai šovė į galvą, – pagaliau išlemeno jis.

– Argi tu negali man papasakoti, kur buvai?

Balsas nebebuvo kantrus. Dabar brolis reikalavo, kalbėjo erzinančiu, įsakmiu mažajam broliui būdingu

tonu, kurį Trondas įsiminė dar vaikystėje ir iki šiol suirzdavo jį išgirdęs.

– Kaip tau tai šovė į galvą, ir kodėl tu man nieko apie tai nepasakoji?

Galų gale, jis buvo vyresnėlis.

Bordas patraukė pečiais.

– Bet visas tas dramatizmas... Galva tarsi buvo užimta kitais dalykais. Bet dabar, kai... Tu juk paprasčiausiai pradingai. Aš tavęs ieškojau. Tada, kai buvau lauko tualete. Tu man padėjai. Ar prisimeni?

Trondas nelinksėjo galva. Jis netarė nė žodžio.

– Juk tu buvai vienintelis, kuris nebuvo girtas kaip kiaulė. Man reikėjo pasiskolinti pinigų. Išleidau daugiau negu tris tūkstančius. Stačiau visiems, atrodo. Tavęs ten nebuvo. Aš niekur tavęs neradau.

– O tu ko nors teiravaisi apie mane?

– Visi vienas kito visą laiką ko nors klausinėjo. Negi neprisimeni? Juk mes beveik buvome tapę tos vietos šeimininkais. Tokia linksma sumaištis.

Jis plačiai nusišypsojo viską prisiminęs.

– Kai tave vėl pamačiau, buvo trys minutės po dvylikos. Aš tai puikiai prisimenu, kadangi tu iškrėtei neblogą numerį su tuo milžinišku savo laikrodžiu, kurį gavai nuo...

– Mano laikrodis? Aš tą vakarą jo nesegėjau.

– Segėjai. Baik pliaukšti niekus. Tu stovėjai šalia baro ir turėjai sekti alaus estafetės laiką tuo tavo ranką puošiančiu monstru.

Trondą išmušė karštis. Darėsi vis karščiau. Jis pats jautė savo kūno kvapą – aitrų ir rūgštų. Šlapimo pūslė buvo pilna. Norėjo atsistoti. Norėjo į tualetą, bet keliai atsisakė jam padėti.

Kodėl aš šito nepatvirtinau, galvojo jis. *Kodėl šito nepaneigiau? Bordas juk buvo prisišniojęs kaip paršelis. Jis galėjo apsirikti. Sumaišyti valandas. Juk ten buvo tiek daug žmonių. Visi patvirtino, kad aš sukausi tarp jų ir gėriau. Šėliojau. Man reikėjo viską neigti. Turėjau galimybę viską paneigti. Aš neigiu.*

– Tu painioji, – atsakė jis ir abiem rankom įsitvėrė stalo kampo. – Aš nebuvau niekur pradingęs. Tame lauko tualete tu atsijungei. Nežinau, kiek laiko tu...

– Ką, po velnių, tu nori pasakyti? Aš puikiai žinau, kai būnu atsijungęs! Aš neatsijungiau iki pat aštuonių ryto. Tą naktį aš gerai prisisiurbiau, bet ne tiek, kad nepastebėčiau, jog...

Trondas pašoko nuo kėdės. Giliai įkvėpė. Atkišo krūtinę, pečius patraukė atgal. Jis buvo vyresnysis brolis. Ir didesnis, beveik dešimčia centimetrų aukštesnis už savo brolį.

– Man reikia nusičiurkšti, – griežtai nukirto jis.

– Tikrai?

– Tu esi mano brolis. Mes esame broliai.

– Tikrai, – pakartojo Bordas, o jo balse skambėjo nuostaba, netgi suirzimas; tarsi Trondas būtų labai energingai jam įrodinėjęs, kad žemė yra apvali ir sukasi aplink saulę. – Ir kas iš to?

– Tu klysti. Aš visą laiką buvau ten.

– Tu mane laikai visišku idiotu ar kaip?

Jis apėjo aplink stalą ir atsistojo priešais Trondą. Suspaudė kumščius. Bordas buvo žemesnis už brolį, bet gerokai stipresnis. Abu veidus skyrė tik delnas.

– Tu tai patvirtinai prieš dešimt minučių, – šovė jis; akys susiaurėjo, o Trondas pajuto, kaip odą nusėjo seilių lašeliai.

– Aš nieko nepatvirtinau.

– Tu sakei, kad negalėjai nieko papasakoti Stubio. Sakei, kad jam melavai. Argi to negalima pavadinti patvirtinimu?

– Nagi, sutik.

Bordas sugriebė brolį už peties. Šiurkščiai, suspaudęs kumščius.

– Sutik.

Staigiu ir netikėtu smūgiu Trondas sugriebė jį per liemenį. Bordas prarado pusiausvyrą, sugriebė ir patraukė į savo pusę brolio marškinius kairiąja ranka ir tuo pat metu dešiniąja stengėsi ko nors nusitverti. Jis kiek per vėlai pastebėjo, kad, norėdamas žengti žingsnį į šoną, tikrai užklius už Trondo kojos. Jie nusivertė. Krisdamas Bordas patempė su savimi virtuvinio kombaino laidą. Pamatęs skriejantį sunkų kaip švinas „Kenvudo“ gamybos prietaisą, instinktyviai pasuko galvą. Plieninis kampas perrėžė jam ausį. Jis sukliko ir pabandė pakelti ranką, norėdamas pačiupinėti žaizdą. Rankos buvo lyg surištos. Galėjo pajudinti tik galvą, jis sukinėjo ją tai į kairę, tai į dešinę ir klykė.

Trondas trenkė.

Sėdėjo kojomis užspaudęs abi brolio rankas ir nevaržomas jį talžė.

Jis užsimerkė ir daužė savo brolį.

Kai jėgos apleido, staigiai atsistojo. Persibraukė pirštais per plaukus, lyg nebūtų galėjęs patikėti tuo, kas ką tik nutiko, ir apsimesdamas, kad nieko nebuvo. Brolis suaimanavo. Vienas paakys jau buvo pradėjęs tinti. Apatinė lūpa perskelta. Marškiniai perplėšti.

Klynas šlapias; tamsi drugelio formos dėmė rusvai žalsvos spalvos fone.

– Tu mane apšlapinai, – suniurzgė Bordas ir susiėmė už ausies. – Velniai tave griebtų, tu mane apšlapinai.

Atsargiai, nebūdamas tikras, kad kas nors nelūžo, jis atsisėdo. Apžiūrėjo kruviną ranką ir dar kartą susigriebė už ausies.

– Ar spenelio nebėra, – paklausė; jo balsas buvo šaižus, jis spjaudėsi kraujais. – Ar mano ausies spenelis nukrito, Trondai?

Vyresnysis brolis pritūpė ir apžiūrėjo žaizdą.

– Ne. Bjauri žaizda. Bet ausis sveika.

Bordas pratrūko juokais. Trondui iš pradžių pasirodė, kad jis verkia. Bet brolis juokėsi, tada pradėjo kosėti, susiėmė už kelių ir susirietęs gulėjo, toliau spjaudydamasis kraujais.

– Štai, – pasakė Trondas ir ištiesė jam ranką.

– Palūkėk. Man skauda visą kūną. Turiu pats tai padaryti.

Atsistoti ant kojų jam prireikė keleto minučių. Trondas atrodė bejėgis; jis stovėjo ir žiūrėjo į prie šonų prispaustas rankas. Pasimetęs pasikasė šlaunį.

– Blogiausia, kad mane apšlapinai, – pasakė Bordas ir atsargiai pajudino vieną koją. – Be to, tu vis dar turi nepajudinamą alibi.

– Ką?

– Pusantros valandos, – tarė Bordas ir atsargiai paklibino priekinį dantį.

– Ką?

– Aš galėčiau prisiekti, padėjęs ranką ant Biblijos, kad tu buvai Oslo centre pusę vienuoliktos ir apie dvyliktą valandą. Tu negalėjai suvažinėti čia ir grįžti atgal per tą laiką. Bent jau taip, kad tavęs nepastebėtų.

– Aš galėjau važiuoti taksi.

– Taksi vairuotojas jau seniai būtų apie tave pranešęs.

– Galėjau vairuoti pats.

– Tavo automobilis buvo paliktas pas mamą su tėčiu. Tai žino visi vaikinai, nes jie mus iš ten pasiėmė.

– Galėjau netgi pavogti automobilį.

– Po velnių, kaip skauda tą ausį, – pasakė Bordas ir dar kartą užsidengė akis, bandydamas pajudinti vieną petį. – Siaubingai skauda. Ar man reikėtų susiūti žaizdą?

Trondas pasilenkė artyn.

– Gali būti. Galiu nuvežti tave iki greitosios pagalbos stoties.

– Tu vis dar turi alibi, Trondai.

– Taip. Aš buvau „Smuget“ bare. Visą tą vakarą.

Bordas atsargiai prikando ištinusią lūpą.

– Taigi, – pasakė ir linktelėjo galva.

Jie pasižiūrėjo vienas į kitą. Atrodė, lyg būčiau žiūrėjęs pats sau į akis, mąstė Trondas, nors brolis buvo sumuštas ir kruvinas. Tokia pati šiek tiek nusvirusiais kampučiais kairė akis. Žalsva dėmė mėlyname fone. Mongolams būdingos raukšlelės virš akių kampučių; motina visada sakydavo, kad šioje šalyje tai buvo tikra retenybė. Netgi antakiai, tokie šviesūs, kad kakta atro-

dydavo visiškai plika, buvo panašūs. Jis vos neužmušė savo brolio. Negalėjo suprasti, kodėl taip pasielgė, tuo labiau – kaip jam tai pavyko; Bordas buvo stipresnis, greitesnis ir gerokai drąsesnis.

– Taigi, – pakartojo Bordas ir persibraukė delnu per nosį. – Tu buvai „Smuget". Visą vakarą. Puiku.

Jis atsargiai nuslinko prie svetainės durų.

– Paliksiu viską kaip yra, – pasakė ir sustojo. – Bet...

Kiek pasisuko atgal ir sulaikė kvėpavimą.

– Niekas nepatikės, kad tu nužudei Vibekę, Trondai. Mano nuomone, turėtum policijai atskleisti visas kortas. Aš galiu eiti kartu su tavimi, jei nori.

– Aš visą vakarą praleidau „Smuget", – pakartojo Trondas. – Todėl tai nėra būtina.

Bordas patraukė pečiais ir nuslinko tolyn.

Jis ėjo į miegamąjį, kur norėjo apsimauti brangiausias Trondo kelnes. Tereza, jo sužadėtinė, galėjo jas pataisyti. Stilingos kelnės – tai buvo mažiausias jo keliamas reikalavimas.

– Tu mane velniškai smarkiai sumušei, – pritrenktas sumurmėjo.

***

Vizitas pas Ivoną Knutsen nenusisekė. Inger Johanė gavo įspėjimą dar stovėdama koridoriuje. Medicinos sesuo šnibžtelėjo, kad išsėtinės sklerozės kamuojama moteris atsisakydavo susitikti su dauguma lankytojų. Tik žentas ir vaikaitė galėjo lankyti ją kada panorėję.

Baltai vilkinti moteris buvo teisi. Ivona Knutsen užsitvėrė tylos siena, kai tik Inger Johanė peržengė palatos slenkstį. Ji nejudėdama gulėjo kambario viduryje stovinčioje lovoje. Daugiau jame beveik nieko nebuvo. Ant vienos sienos kreivai kabėjo bespalvė litografija, apgadintu rėmeliu. Šalia lovos stovėjo pinta kėdė. Ryški, žemai pakilusi saulė, kuri spigino Inger Johanei į akis paskutinę kelionės į ligoninę atkarpą, per nešvarų, pilkšvą lango stiklą atrodė kaip mažytis kamuoliukas. Inger Johanė iš Ivonos Knutsen neišgavo nieko kita, tik nuolat kartojamus žodžius: būk tokia gera ir palik mane. Paskui serganti moteris nusuko veidą ir apsimetė mieganti.

– Man labai gaila, – išėjus jai iš palatos pasakė medicinos sesuo ir paguodžiamai paplekšnojo per petį. Atrodė, tarsi palatoje būtų buvusi Inger Johanės mama, tokia nepalenkiama ir nenumaldomai laukianti artėjančios mirties.

Kelionė namo buvo nesėkminga. E18 kelyje, netoli Oslo, sprogo padanga. Kai Inger Johanė pagaliau surado vietą pakelėje, iš padangos kyšojo begalė guminių dirželių. Lietus pliaupė kaip iš kibiro. Kol pasiruošė keltuvą, buvo kiaurai permirkusi.

Pagaliau pasiekė namus. Pavėlavo daugiau negu valandą.

– Išsėtinė sklerozė yra baisi liga, – murmėjo ji ir patogiau pasitaisė žindymui skirtą pagalvėlę; Inger Johanė sėdėjo apsivilkusi sportiniu kostiumu; prigludusi prie krūties Ranhilda miegojo.

– Tau atrodo, kad visos ligos yra baisios, – pasakė Ingvaras.

– Ne.

– Tikrai taip.

Jis įdėjo didelį šaukštą medaus į jos arbatos puodelį. Ilgai maišė.

– Išgerk. Įdėjau ir imbiero. Tai tau padės.

– Arbata per karšta. Pagalvok, jei Ranhilda sujudės, ir aš ją apipilsiu, tai...

– Imk, – tvirtai tarė jis ir kilstelėjo kūdikį. – Ji jau soti. Išgerk, tada nesusirgsi. Gal lašelį, a?

– Ne, ačiū. Buvo tikrai nemalonu tai matyti.

– Sutinku su tavimi. Aš kalbėjau su ja iškart po žmogžudystės.

Inger Johanė priglaudė puodelį prie lūpų.

– Pasakok, – pasakė Ingvaras ir atsisėdo ant sofos priešais ją.

Ji patraukė kojas po savimi ir nustūmė žindymo pagalvėlę už nugaros.

– Fiona turi du vaikus, – ištarė ji.

– Fiona turi... ji turi vieną dukterį.

– Taip. Bet iš tiesų ji gimdė du kartus.

Ranhilda atsirūgo. Ingvaras priglaudė ją prie peties. Ranka paplekšnojo per mažytę nugarytę.

– Tiesą sakant, dabar aš nieko nebesuprantu, – pasakė.

– Aš irgi, – atsakė Inger Johanė. – Kol kas.

Ji ištiesė ranką link dokumentų, kuriuos jis jai padavė, kai, permirkusi ir pikta, sugrįžo namo. Apatinis lapas vis dar buvo minkštas ir drėgnas.

– Žurnale, kur buvo aprašytas Fionos nėštumas ir gimdymas, ji vis dar minima kaip pirmą kartą gimdanti moteris. O aš galiu tave užtikrinti...

Nutrenkė dokumentus ant stalo ir įsitaisė patogiau.

– Gydytojas ir akušerė gali nesunkiai nustatyti, ar moteris jau yra gimdžiusi. Tai yra kasdienybė. Tačiau dokumentuose apie tai net neužsimenama. Fiorela gimė padarius cezario pjūvį. Taip buvo iš anksto suplanuota. Kiek aš supratau, peržiūrėjusi tą žurnalą, ji turėjo kažkokią su gimdymu susijusią fobiją, kurią gydytojai vertino pakankamai rimtai. Cezario pjūvis iš anksto numatytą dieną, nors aš, tiesą sakant, nemanau, kad to reikėjo, buvo tik dėl psichologinių priežasčių.

– Bet...

Ingvaras paguldė Ranhildą į lopšį – jis ir vėl buvo perkeltas į svetainę, – ir atsargiai nustybčiojo ant pirštų galiukų.

– Aš nesuprantu to, – pasakė.

– Nieko keista. Visi yra įsitikinę, kad Fiorela buvo vienintelis Fionos vaikas. Taip pat ir gydytojai, nors jie turėtų žinoti, kad tai nėra tiesa.

– Bet tu, – skeptiškai suraukdamas kaktą paklausė Ingvaras. – Tu žinai geriau už visus.

– Ne aš. Patologas.

Ji nuėjo į virtuvę ir grįžo vienoje rankoje laikydama puodelį arbatos, o kitoje spausdama skrodimo išvadą.

– *Perianalinis plyšimas*, – perskaitė.

– Kuris reiškia?..

– Pats pamąstyk.

– Aš galvoju. Ką tai reiškia?

– Įsiklausyk į žodžius, – nekantriai pasakė ir išgėrė didelį gurkšnį arbatos su medumi. – Aš persišaldžiau. Pradėk nuo analinių dalykų.

– Baik, – pertraukė Ingvaras. – Juk gimdoma ne per sėdynę! Paaiškink, ką tuo norima pasakyti. Kaip tu gali...

– Perianalinis, – nutraukė ji, – yra medicininė sąvoka, kuria nusakoma kūno dalis tarp išangės ir makšties. Perianalinis plyšimas gali atsirasti gimdymo metu, kai plyšta...

– Užtenka, – pasakė jis ir nutaisė nepatenkintą veidą. – Aš supratau. Bet kodėl, velniai griebtų, mes to nepastebėjome? Jeigu čia taip parašyta, tai...

Jis sunerimęs pasilenkė prie svetainės stalo, pastvėrė skrodimo ataskaitą ir pradėjo ją vartyti.

– Jūs paprasčiausiai nesupratote, – pasakė Inger Johanė. – Nepastebėjote. Paprasčiausiai praleidote. Jus apakino faktas, kad žmogžudystė neturėjo nieko bendra su seksualine prievarta, taigi...

– Praleidome, – pratrūko Ingvaras. – *Nepastebėjome to?*

– Jūsų kompanija yra puiki. Knutby byloje paaiškėjo, kad Švedijos policija atidėjo galimą žmogžudystės bylą į šoną todėl, kad nesuvokė, ką reiškia „toksinis kiekis“. Argi tu neskaitai laikraščių?

– Geriau neskaityti, – sumurmėjo jis ir karštligiškai vartė lapus, nerasdamas to, ko ieško. – Bet šie nauji... Tas žurnalas!

Smiliumi pabaksnojo dokumentą.

– Kodėl gydytojai turėtų meluoti? Ar byla suklastota?

– Tikriausiai ne. Aš paskambinau Evenui. Savo pusbroliui. Gydytojui, kurį sutikai...

– Aš prisimenu Eveną. Ką jis pasakė?

Ingvaras atsisėdo priešais ją.

– Gali būti tik viena priežastis, kodėl žurnaluose nėra svarbios informacijos, kurią tiek gydytojas, tiek akušerė galėjo lengvai konstatuoti, – atsakė Inger Johanė.

– Ir ji yra?

– Kad pacientui būtų labai pakenkę, jei tie duomenys būtų buvę įtraukti į žurnalą. Labai pakenkę, – pasakė Inger Johanė. – Ir, kiek supratau, tai turėtų tikrai rimtų padarinių.

Jie sėdėjo ir tylėjo. Ingvaras pasikasė kaklą. Jį vėl kamavo noras užsirūkyti cigarą. Jis nurijo seiles ir abejingai apžvelgė svetainę. Langus plakė lietaus lašai. Sustojo automobilis. Jaunuoliai, pagalvojo jis; variklis keletą kartų suriaumojo. Kažkas šūkavo, kiti juokėsi. Užsitrenkė durelės, ir automobilis nurūko gatve.

Ranhilda kietai miegojo. Iš koridoriaus atbidzeno Džekas. Sekundėlę pastovėjo, pakreipęs galvą ir kilstelėjęs ausis, lyg būtų negalėjęs patikėti, kad kambaryje taip tylu, ir padėjo snukį Ingvarui ant kelių. Kailiu pasitrynė jam į šlaunį.

– Nelipk ant sofos, – sumurmėjo Ingvaras. – Gulk ant grindų. Gulk.

Atrodė, lyg šuo būtų patraukęs pečiais. Tada paklusniai palindo po stalu, o paskui užšoko ant kitos sofos, šalia Inger Johanės.

– Ar gali tokia žaizda atsirasti po išprievartavimo ar kažko panašaus, – atsargiai paklausė Ingvaras, ne-

komentuodamas tokio įžūlaus ir purvino jų augintinio elgesio.

– Nagi, Ingvarai.

– Bet...

– Pagalvok apie gimdymą. Vaiko galvutė. Kodėl moterims tenka prakirpti... Kaip manai?

Ingvaras užsikimšo pirštais ausis.

– Atsakymas yra neigiamas, – tęsė Inger Johanė. – Tikrai ne išprievartavimas.

– Bet... – dar kartą pabandė Ingvaras, nurydamas seiles. – Ar vyras nebūtų... Ar Berntas nebūtų pastebėjęs, jei...

– Ir ne tai, – atsakė Inger Johanė. – Bent taip sakė Evenas. Nebūtinai. Nei lytinių santykių metu, nei... užsiimant kitais malonumais.

Jis nusišypsojo.

– Keista.

Ji taip pat nusišypsojo jam.

– Bet taip jau yra.

Džekas per miegus suurzgė.

– Na, apibendrinkime, – pasakė Ingvaras ir vėl atsistojo; smiliumi ir nykščiu pasitrynė smakrą. – Taigi galime konstatuoti štai ką: Fiona Hele buvo nėščia du kartus. Pirmasis kūdikis gimė tokiomis aplinkybėmis, kad ji patyrė bjaurių kūno įplyšimų. Tai turėjo įvykti gana seniai, nes neatrodo, kad Berntas Hele ką nors nutuokia apie tą vaiką. Beje, kaip ir kiti. Fiona viešai yra pareiškusi, kad džiaugiasi savo pirmagimį gimdanti taip vėlai. Ji tikrai nebūtų išdrįsusi taip drąsiai teigti, jei būtų įtarusi, kad kažkas apie tai žino...

Jis priėjo prie lango. Traukė baisiai. Smiliumi pabarškino į lango staktą.

– Siaubingai traukia per tą sieną, – sumurmėjo. – Mums reikia kuo greičiau tuo pasirūpinti. Vaikams tai ne į naudą.

– Nedidelis skersvėjis paprasčiausiai pravėdina kambarį, – pasakė Inger Johanė ir numojo ranka. – Tęsk.

– Ne...

Jis palietė langą ir kiek pažaidė su senovine lango spynele, kuri, atrodė, netrukus visiškai suluš.

– Aš neįsivaizduoju, kad Berntas galėtų būti melagis, – lėtai ištarė ir vėl atsisuko į ją. – Vyruko elgesys buvo pavyzdingas nuo pat tyrimo pradžios. Nors jam velniškai pabodo įkyrus mūsų klausinėjimas, kuris, atrodo, niekada neduos teigiamų rezultatų. Visada atsako į klausimus ir prisistato pakviestas. Atsiliepia telefonu. Atvyksta, kai jį pakviečiam. Atrodo gyvybingas, aiškaus proto. Jis būtų susipratęs, kad tokia informacija mums svarbi. Argi nebūtų?

Inger Johanė suraukė nosį.

– Taip, – atsakė ji. – Galbūt jis būtų susipratęs. Bet kokiu atveju, manau, galime teigti, kad kūdikis tikrai gimė ne tada, kai jie jau buvo pora. Mažame kaimelyje gandai sklinda labai greitai. Be to, jie susituokė, būdami labai jauni, ir aš tiesiog negaliu įsivaizduoti, kad padorūs, jauni sutuoktiniai būtų nuslėpę nėštumą. Tiesą sakant, manau, kad šios mįslės įminimas ateis savaime. Tai turėjo būti visiškai nepageidaujamas nėštumas labai jauname amžiuje.

– Tik nepradėk pasakoti apie incestą, – perspėjo jis. – Būtent incesto į šią bylą nereikia velti.

– Kad ir kas būtų buvę, tai negalėjo turėti nieko bendra su Fionos tėvu. Jis mirė, kai jai buvo vos devyneri. Tokį amžių, manau, mes galime išbraukti iš diskusijų. Bet ji galėjo būti pakankamai jauna, kad be didelių ceremonijų būtų išsiųsta iš namų. Fiona buvo paauglė...

Ji krutino lūpas, mėgindama suskaičiuoti.

– ...aštuntojo dešimtmečio pabaigoje, – pasakė. – Septyniasdešimt aštuntaisiais jai sukako šešiolika metų.

– Taip vėlai, – nusivylęs tarė Ingvaras. – Tais laikais net ir tapti paaugle mama nebebuvo baisi tragedija.

– Cha, – pertraukė jį Inger Johanė ir sužybsėjo akimis. – Tipiškas vyriškas požiūris! Kai man buvo šešiolika, beprotiškai bijojau pastoti, nors tai buvo devintojo dešimtmečio viduryje.

– Šešiolika, – pakartojo Ingvaras. – Ar tau buvo vos šešiolika metų...

– Pamiršk tai, – karštai nutraukė jį Inger Johanė. – Ar mes negalime sukaupti dėmesio į bylą?

– Žinoma, galime. Bet šešiolika metų...

Jis atsisėdo ir pakasė Džekui už ausies.

– Tuo metu Fiona nebuvo užsienyje, – pasakė. – Bent ne ilgesniam laikui. Aš paklausiau Bernto. O būtent tai jis būtų atskleidęs, drįstu teigti. Nors ne visi mano pažįstami nori dosniai pasidalyti prisiminimais apie studijas užsienyje, abejoju, ar Fiona Hele būtų išlaikiusi liežuvį už dantų...

– Baik, – pasakė Inger Johanė, pasilenkė prie jo ir švelniai pabučiavo.

– Taigi gimė kūdikis, – tęsė ji. – Tyrimui tai gali neturėti jokios reikšmės. Iš kitos pusės, tai, be abejo, kelia asociacijas su ta programa...

– Apie paliktus vaikus ir gedinčias motinas. Šeimos susiliejimai ir žeidžiantis atstūmimas. Panašūs dalykai.

Džekas pakėlė galvą. Įtempė vieną ausį. Nuo stipraus vėjo namas, atrodo, pradėjo girgždėti. Lietaus lašai barbeno į pietinės pusės langus. Inger Johanė pasilenkė prie Ranhildos ir atsargiai ją apkamšė. Kūdikis ir toliau giliai miegojo. Magnetofonas keletą kartų išsijungė ir vėl įsijungė. Virš valgomojo stalo kabantis šviestuvas svyravo.

Staiga pasidarė tamsu.

– Velnias, – sumurmėjo Ingvaras.

– Ranhilda, – atsakė Inger Johanė.

– Nusiramink.

– Štai kodėl aš lankiausi pas Ivoną Knutsen, – tamsoje tęsė savo mintį Inger Johanė. – Ji žino, kas tada įvyko. Man tai akivaizdu.

– Tikriausiai, – atsakė Ingvaras; įžiebto degtuko šviesoje jo veidas atrodė nusėtas grubiais, šokčiojančiais šešėliais.

– Galbūt todėl ji ir nepanoro kalbėtis su manimi, – svarstė Inger Johanė. – Galbūt tas vaikas staiga atsirado, galbūt...

– Dabar čia atsirado jau per daug tų „galbūt“, – tarė Ingvaras. – Pristabdyk arklius.

Galų gale jis surado žvakę.

Ji sekiojo jį akimis. Atrodė toks grakštus, nepaisant didžiulio savo stoto. Eidamas sunkiai šlepsėjo kojomis, lyg būtų stengęsis pabrėžti, kad yra tikras milžinas. Atsisėdo prie židinio ir ėmė plėšyti popieriaus skiauteles, tada pasilenkė prie plieno kraitelėje sukrautų malkų ir užkūrė ugnį; jo judesiai, nepaisant kūno stambumo, buvo stulbinamai grakštūs.

Ugnis greitai supleškino popierius.

Ji atsargiai suplojo rankomis ir nusišypsojo.

– Aš šiek tiek pasukčiausiu, – nusišypsojo jis ir įkišo tarp malkų keletą pjuvenų briketų. – Einu į rūsį malkų. Tokiu oru elektra gali dar ilgai neatsirasti. Kur žibintuvėlis?

Ji mostelėjo ranka koridoriaus pusėn. Jis išėjo.

Virpčiojanti liepsnelė užliejo kambarį rausvai geltona spalva. Inger Johanė jautė, kaip liepsna skleidžia šilumą jai į veidą. Dar kartą apkamšė dukterį antklode ir pasidžiaugė, kad Kristianė šiandien pas Isaką. Ant sofos atkaltės gulėjo vilnonis pledas. Ji užsidengė juo kojas, atsilošė ir užsimerkė.

Ingvarui būtina pasikalbėti su Fionos Hele nėštumą prižiūrėjusiu gydytoju. Arba akušere. Abu pradės tauzyti apie konfidencialumą paciento atžvilgiu, bet galų gale vis tiek pasiduos. Jie visada taip darydavo, kai būdavo tokia byla.

Tačiau tai užtruks, mąstė Inger Johanė.

Jei išties yra gyvas suaugęs Fionos Hele palikuonis, jie pirmą kartą užčiuopė kažką, ką būtų galima pavadinti pėdsaku. Žinoma, jis buvo vos įžiūrimas ir galbūt niekur nenuves. Jis arba ji nenorėjo būti pirmasis nuodėmėje gimęs vaikas, įvaikintas tam, kad

pažintų meilę. Tikriausiai čia buvo gerai visuomenės normas išmanantis, į trečiąją dešimtį įžengęs asmuo; galbūt studentas ar studentė, o gal stalius, vairuojantis „Volvo“ automobilį, ir du apsisnarglėję vaikai. Ne koks šaltakraujis žudikas, siekiantis atkeršyti už atstūmimą, kurį patyrė prieš daugybę metų.

Bet Fiona mirtį pasitiko nurėžtu ir perpus perpjautu liežuviu.

Vaikas buvo didysis Fionos melas.

Vibekė Hainerbak buvo vinimis prikalta prie sienos.

Dvi moterys. Dvi bylos.

Neteisėtas kūdikis.

Inger Johanė staiga pašoko. Buvo jau beužsnūstanti, kai ją dar kartą užplūdo sąžinės graužatis; nemalonus jausmas, kad mintis niekaip neranda už ko užsikabinti. Ji prisitraukė Džeką artyn ir prikišo veidą prie šuns kailio.

– Ar mes galime pasikalbėti apie ką nors kita? – paklausė ji, kai, nešinas glėbiu malkų, grįžo Ingvaras.

Jis padėjo sakuotas malkas.

– Žinoma, galime, – atsakė ir pabučiavo ją į pakaušį. – Mes galime kalbėtis apie ką tik tu užsimanai. Pavyzdžiui, kad aš norėčiau kito žirgo.

– Kito žirgo? Aš jau gal tūkstantį kartų sakiau: jokių žirgų.

– Mes dar pažiūrėsime, – nusijuokė Ingvaras ir nuėjo į virtuvę. – Kristianė mane palaiko. Ranhilda tikriausiai taip pat. Ir Džekas. Išeina keturi prieš vieną.

Inger Johanė norėjo atsakyti į jo juoką, bet jos kūną vis dar virpino kažkoks nemalonus jausmas; nepaaiškinamos pavojaus nuojautos atgarsiai.

– Pamiršk tai, – atsakė. – Gali pamiršti tą žirgą.

8

AUDRA nurimo. Vis dar pūtė žvarbus vėjas, bet pietuose debesys prasisklaidė ir properšose ryškėjo skaisčiai mėlynas dangus. Soduose ir kelkraščiuose gulintis purvinas sniegas po lietaus buvo permirkęs ir ištižęs. Inger Johanė, stumdama vežimėlį siauru Maridalsveieno gatvės šaligatviu, stengėsi apvažiuoti didžiausias balas. Pro šalį lėkė sunkvežimiai ir autobusai. Jai tai nepatiko, todėl prie Badebakkeno perėjo per gatvę, kad galėtų nusileisti prie Akerselvos upės. Džekas tampė diržėlį ir stengėsi viską apuostyti.

Temperatūra krito. Buvo pranašaujama, kad vakare ims snigti. Inger Johanė sustojo ir pasitaisė šaliką; tada ėjo toliau. Šalo nosis. Ėmė šniurkščioti. Jai reikėjo užsimauti kepurę. Bent jau Ranhildai turėjo būti pakankamai šilta – ji buvo įkišta į avikailio miegmaišį ir dar apklota vilnoniu pledu, sandariai apkamšytu iki viršaus. Pledas buvo toks platus, kad matėsi tik mažytis mergytės veidukas. Čiulptukas judėjo, o pamačiusi, kaip virpa plonyčiai akių vokai, ji suprato, kad Ranhilda sapnuoja.

Privažiavusi prie Hefteliokos vaikų darželio, ji atsisėdo ant suolo. Leido Džekui palakstyti. Jis pasileido žemyn link upės ir ėmė skalyti ant ančių, kurioms tai, atrodo, nelabai terūpėjo. Jos tik nuplaukė kiek toliau į eketės kraštą. Amerikos karalius kaukė, lojo, netgi atsargiai įkišo letenėlę į vandenį.

– Nustok, – sumurmėjo ji, bijodama, kad triukšmas prižadins Ranhildą.

Šaltis skverbėsi pro vilnonį pledą, bet jai patiko taip sėdėti, visiškai vienai, viena ranka stumdant vežimėlį; pirmyn atgal, pirmyn atgal. Buvo vasario 17-oji, antradienis. Dvyliktą valandą ji galės paskambinti. Po aštuonių minučių, nustatė, išsitraukusi mobilųjį telefoną. Geriausia Fionos Hele draugė sakė, kad tuo metu jau bus biure. Ji atrodė nustebusi, bet geranoriška. Inger Johanė nepasisakė, kad yra policininkė. Sakinių formuluotės vis dėlto galėjo duoti Sarai Briubak užuominą, kad jos kreipimasis oficialus.

Negerai.

Tai nebuvo jai būdinga. Tiesą sakant, ji ketino atsitraukti nuo bylos, pagalvojo, kad nebenori gilintis į ją ir tuo labiau naudotis metodais, kurie jai pačiai atrodė nelabai priimtini.

Inger Johanė susigūžė. Atrodė, tuoj visai sušals.

Takas buvo beveik tuščias. Pūsdamas drėgną orą, priartėjo bėgikas. Jis linktelėjo galva ir nusišypsojo, bet tūptelėjo, kai iš krūmų išpuolė Džekas ir grybštelėjo jam už kulno.

– Pririšk savo šunpalaikį, – suriko ir nuskubėjo tolyn.

Vizgindamas uodegą šuo leidosi pririšamas prie vežimėlio ir atsigulė.

Buvo dvylika valandų. Ji surinko numerį.

– Skambina Inger Johanė, – pradėjo. – Mes kalbėjome šiandien ryte ir...

– Taip, dar kartą labas. Leiskite man atsisėsti. Ką tik įžengiau pro duris ...

Traškesys. Ūžesys. Bildėjimas.

– Klausau.

– Na, dabar esu vietoje. Tai apie ką norėjote pasikalbėti?

– Aš turiu vieną klausimą, susijusį su Fiona Hele. Apie laikus, kai ji mokėsi gimnazijoje. Jaunystę. Juk jūs mokėtės vienoje klasėje, ar ne?

– Taip, tą aš jums patvirtinau, kai dalyvavau apklausoje pirmą kartą, Fiona ir aš mokėmės mokykloje nuo pat pirmųjų metų. Mes buvome tiesiog neišskiriamos. Draugavome visą laiką. Buvo labai blogai po to, kai... Aš nepajėgiau eiti į darbą iki pat praeitos savaitės, tiesą sakant. Man leido pasiimti atostogas. Paprasčiausiai pailsėti. Mano darbo vadovas yra toks...

– Aš suprantu, – įsiterpė Inger Johanė. – Ir tikrai ilgai jūsų nekankinsiu. Man tik reikia sužinoti, ar buvo toks laikas, kai Fiona... nelankė mokyklos? Ilgesnį laiką, turiu galvoje?

– Nelankė mokyklos?

– Taip. Ne keletą dienų, sakysime, dėl peršalimo, o ilgesnį laiką?

– Tikriausiai kalbate apie laiką, kai ji gulėjo „Modum Bad“ psichiatrijos ligoninėje. Pirmoje gimnazijos klasėje. Tai truko gana ilgai.

– Ką?

Inger Johanei nebebuvo šalta. Ji paėmė telefoną į dešinę ranką ir dar kartą paklausė:

– Ką jūs pasakėte?

– Fioną buvo ištikęs kažkoks nervinis išsekimas, kiek supratau. Apie tai kaip ir nebuvo kalbama. Mes turėjome vėl eiti į mokyklą po atostogų. Prisimenu, kad aš su tėvais visą vasarą praleidau Prancūzijoje. Džiaugiausi, kad vėl susitiksiu su Fiona, ir mes... Ji neatėjo. Paprasčiausiai ją paguldė ten.

– „Modum Bad“?

– Taaaip... Na, žinote, aš nesu tikra. Visada maniau, kad tai buvo „Modum Bad“, bet, be abejo, galbūt aš taip maniau, nes nežinojau kitų vietų, kur būtų galima paguldyti dėl tokių sutrikimų. Dėl nervų, turiu galvoje.

– Iš kur jūs žinote, kad tai buvo nervinis sutrikimas?

Tyla.

Šį kartą nesigirdėjo jokio šlamesio, jokio triukšmo.

– Kai mane taip paklausėte, – lėtai atsakė Sara Briubak, – tai aš nebesijaučiu tokia tikra. Žinau tik tiek, kad jos nebuvo. Ilgą laiką. Man atrodo, kad ji negrįžo iki pat Kalėdų. Arba... Tiesa, ji grįžo anksčiau. Mes rengėme mokyklos karnavalą ir visada pradėdavome repetuoti gruodžio pradžioje.

– Mokyklos karnavalas? Iš karto po nervinio išsekimo?

Džekas garsiai sukaukė, žiūrėdamas į klykaujantį antiną. Jis kedeno plunksnas ir stengėsi pagriebti per porą metrų nuo šuns snukio plūduriuojančią duonos plutelę.

– Ramiai, – perspėjo Inger Johanė.

– Ką?

– Atsiprašau. Aš daviau komandą savo šuniui. Ar Fiona irgi dalyvavo ten... Ar ji pasakojo jums ką nors apie tai, kodėl ji tiek laiko nebuvo mokykloje?

– Taip. Na, nelabai... Be to, nuo tada praėjo tiek laiko.

Jos balsas skambėjo apgailestaujančiai. Be to, moteris, atrodo, tikrai nuoširdžiai stengėsi padėti.

– Kaip jau sakiau, mes buvome geriausios draugės. Kalbėjomės apie viską, kaip daro geriausios draugės. Bet aš prisimenu, kad jaučiausi šiek tiek įsižeidusi, nes Fiona nenorėjo nieko pasakoti, kur ji buvo ir kas buvo negerai. Dėl to esu tikra. Prisimenu, mano mama liepė man nieko neklausinėti. Kad su tokiomis ligomis... nebuvo taip paprasta.

– Bet istorija apie nervinį išsekimą ir „Modum Bad“ gali būti paprasčiausiai jūsų padarytos išvados. To nežinote ir tiksliai nežinojote, – reziumavo Inger Johanė.

– Deja, manau, kad esate teisi.

– Ar galite papasakoti apie tai, kokia ji buvo, kai sugrįžo?

– Ne... Kaip ji atrodė? Tiesą sakant, nieko neįprasto. Tokia pat kaip ir anksčiau. Aš juk jos nebuvau mačiusi... penkis mėnesius, ar ne? Nuo šventojo Hanso iki lapkričio pabaigos. Tokio amžiaus žmonės greitai auga. Bet mes buvome neperskiriamos draugės. Vis dar, turiu galvoje.

Artinosi darželio auklėtiniai. Sustoję po du, susikibę už rankų, jie ėjo link tako. Apvilkti didžiuliais kombinezonais. Berniukas, mūvintis ant akių

nusmukusia kepure ir snarglių pilna nosimi, graudžiai verkė. Moteris, gal auklė, paėmė jį už rankos ir sušuko:

– Nagi, vaikučiai, jau nebetoli. Nagi!

– Ar ji galėjo būti nėščia? – paklausė Inger Johanė.

– Nėščia? *Nėščia?*

Sara Briubak linksmai nusijuokė.

– Ne, tai tikrai galite atmesti! Viešpatie, vėliau juk paaiškėjo, kad ji apskritai nelabai galėjo pastoti. Juk Fiorela buvo pradėta mėgintuvėlyje.

To Inger Johanė nežinojo. Tiesą sakant, Fionos Hele istorijoje buvo gerokai per daug faktų, kurie taip ir nebuvo užregistruoti storose KRIPOS tyrimų bylose.

– Be to, – pridūrė Sara Briubak, – Fiona būtų tikrai man apie tai papasakojusi. Šimtas procentų. Mes buvome visai kaip Tupenė ir Lilemorė toje vaikų dainoje. Nėščia? Ne. Negali būti.

– Bet juk jūs jos nematėte penkis mėnesius, – priminė Inger Johanė.

– Na, ne. Bet nėščia? Tikrai ne.

– Gerai. Labai jums ačiū.

– Ar tai viskas?

– Kol kas. Ačiū.

– Ar jūs ištirsite bylą?

– Paprastai tai pavyksta, – išsisukinėdama nuo tiesaus atsakymo, sumurmėjo Inger Johanė. – Tiesiog užtrunka. Aš suprantu, kad jums gali būti sunku. Šeimos nariams ir žmonėms, kurie su ja bendravo.

– Taip. Na, jei ko nors prireiks, skambinkite. Aš tikrai labai norėčiau padėti.

– Suprantu. Viso geriausio.

Vaikų paradas jau buvo pražygiavęs pro Mūr Gūjerto gatvėje stovinčius čerpėmis dengtus daugiabučius ir pradingęs iš akiračio. Antys, sutūpusios mažais pulkeliais ant ledo luitų, ilsėjosi, paspaudusios kojytes ir ramiai kedendamosi plunksnas.

Inger Johanė ėmė vaikštinėti upės pakrante.

Jau seniai į mano rankas buvo patekusi byla be paslapčių, susimąstė ji; Džekas paklusniai bidzeno šalia. *Byla be neapykantos, be paslapties. O tada ji iškyla. Taip kaip ir visada, visose bylose. Po kiekvienos žmogžudystės. Melas. Tiesos neatskleidimas. Nuslėpti faktai ir pamirštos, seniai praeitin nugrimzdusios istorijos.*

Ranhilda pradėjo verkti. Inger Johanė praskleidė apklotą. Bedantę burnytę buvo iškreipusi įniršio grimasa. Mama davė mergytei čiulptuką, ir ji nutilo.

Inger Johanė ilgai apie tai galvojo. Galvojo, kad abiejose bylose, tiek Fionos, tiek Vibekės, buvo pernelyg mažai prieštaravimų ir nuslėptų konfliktų.

Paspartino žingsnį. Vėjas buvo stiprus ir žvarbus. Greitai Ranhilda visiškai prabus. Joms reikėjo grįžti namo.

Motinos atstūmimas jau anksčiau pažadino žudymo instinktą, galvojo ji, skubėdama Bergensgato gatvės šaligatviu. *Bet kodėl tai nutiko po beveik dvidešimt septynerių metų? Argi vaikas, dabar jau suaugęs, tik dabar sužinojo tiesą? Ar galėjo senos nuoskaudos pažadinti tokią neapykantą? Ar galėjo paskatinti ryžtis tokiai žmogžudystei – žiauriai, simbolika apipintai egzekucijai? O gal...*

Ji sustojo. Džekas nustebęs pakėlė snukį; alsavo iškišęs liežuvį pro plačiai išžiotus nasrus. Pro šalį prašvilpė autobusas. Nuo jį lydinčio išmetamųjų dujų debesies Inger Johanė ėmė kosėti ir buvo priversta nusisukti.

Atstūmimas nebūtinai turėjo įvykti taip seniai.

Ta mintis tik praskriejo jos galvoje praeitą vakarą, kai Ingvaras perspėjo ją neįsijausti ir neduoti valios nepagrįstoms spėlionėms. Fionos Hele apleistas vaikas galėjo pamėginti suartėti su ja ir netolimoje praeityje. Ironiška, susimąstė Inger Johanė, jei Fiona pati būtų tapusi veikėja vienos istorijų, kurias pasakodama padarė stulbinamą karjerą. Paversdama jas pramoga.

Nedaryk išvedžiojimų. Ingvaras buvo teisus. To nepakaks. Ir jeigu vaikas iš tiesų yra...

– Ką, po velnių, toks žmogus gali turėti bendra su Vibeke Hainerbak? – paklausė ji pusbalsiu ir papurtė galvą.

Žudikai turėjo būti du.

O gal ir ne.

Taip. Du. Arba vienas.

Man reikia liautis, pagalvojo. *Tai jau nebenormalu. Profiliuotojas naudojasi pažangiomis kompiuterinėmis programomis. Dirba kartu su kitais. Gali naudotis archyvu ir yra kompetentingas. Aš nesu profiliuotoja. Aš esu paprasčiausia moteris, išėjusi pasivaikščioti su savo kūdikiu ir augintiniu. Bet čia yra kažkas, čia yra kažkas, kas...*

Ji pradėjo bėgti. Vežimėlyje gulinti Ranhilda plyšojo. Ji kratėsi, šokčiojo ir vos neiškrito, kai Inger Johanė, sukdama į Haugės gatvę, paslydo ant ledo.

Pagaliau pasiekusi namus, ji užsirakino duris, dėl viso pikto užsikabino ir kabliuką. Tik tada nusivilko šiltus drabužius.

***

Trondas Arnesenas negalėjo užmigti. Buvo trečiadienis, antra valanda nakties. Jis daug kartų kėlėsi atsigerti. Burna buvo lyg išklota švitriniu popieriumi. Negalėjo suprasti kodėl. Televizija nerodė nieko gero. Tikriau, nieko tokio, kas būtų jį sudominę arba bent privertę susimąstyti ir leidę nors keletui minučių pamiršti tą graužatį, kuri jį kamavo ir neleido užmigti.

Jis pasidavė. Atsikėlė ketvirtąjį kartą. Apsirengė.

Pasivaikščiosiu, pagalvojo. Įkvėpsiu oro.

Apie aštuntą pasnigo. Kalvą sniegas padengė švariu, lengvu šydu, paslėpdamas supuvusius lapus ir po žiemos išlindusias atliekas, pilkšvai juodus kelkraščius ir kelius. Žvirgždas po kojomis girgždėjo. Atveriami vartai garsiai sucypė. Jis ėmė karštligiškai ropštis į kalną, lyg ten jį būtų viliojęs šviečiantis žibintas.

Nebuvo žmogaus, kuriam jis būtų galėjęs papasakoti tiesą.

Jis netgi negalėjo papasakoti to iš karto, kai turėjo progą, toje drėgnoje patalpoje, sėdėdamas kartu su policininku, kuris, atrodė, tuoj pratrūks juokais.

Tai buvo paskutinis kartas, tą penktadienį, ir tai buvo taip lengva pamiršti.

O tada pasirodė Bordas.

Idiotas.

Trondas susikišo rankas į pūkinės striukės kišenes. Ėjo sparčiu žingsniu. Tokiu metu lauke daugiau nieko nebuvo, o ir tamsūs aplink stovinčių namų langai bylojo, kad jų gyventojai seniai sugulė miegoti. Kelią perbėgo katė. Ji trumpam stabtelėjo ir pažvelgė į jį geltonomis, tamsoje šviečiančiomis akimis, tada nuskubėjo į kitą gatvės pusę ir dingo.

Jam trūko Vibekės. Po šonkauliais ėmė mausti; ilgesys, kokio anksčiau nebuvo patyręs. Panašų ilgesį jautė, kai, būdamas mažas berniukas, buvo išsiųstas į stovyklą ir labai ilgėjosi mamos.

Vibekė buvo tokia stipri. Ji būtų viską sutvarkiusi.

Skruostais nuriedėjusios ašaros paliko ant veido apledėjusius pėdsakus.

Jis šniurkštelėjo nosimi, greitai spragtelėjo pirštais ir sustojo. Tai čia sustojo taksi, kai jam prireikė nusivemti. Dabar tą vietą dengė sniegas, bet jis buvo visiškai tikras, kad čia. Jis padaužė sniegą bato kulnu. Čia buvo kiek šviesiau – žibintai buvo sustatyti kas penkiolika metrų. Nuo jo smūgių sniegas skilinėjo ir atrodė it melsvai balkšvas deimantas.

Pasimatė jo laikrodis.

Jis nustebęs pasilenkė.

Tai buvo jo laikrodis. Jis papūtė karštą orą, nukrapštė stiklą, prisikišo jį prie akių. Dešimt po pusės trijų. Sekundžių rodyklė ištikimai tiksėjo, o datos ekranėlyje matėsi skaičius aštuoniolika.

Užsegto laikrodžio plastikas degino ranką it ledas.

Jis apsidžiaugė ir nusijuokė. Laikrodis priminė jam Vibekę, apglėbė jį kita ranka ir priglaudė prie savęs.

Jam reikės pasakyti.

Kadangi buvo kilęs triukšmas dėl naro laikrodžio, jam reikėtų pranešti Ingvarui Stubio, kad tas daikčiukas atsirado. Trondas paprasčiausiai suklydo. Laikrodžio nebuvo namuose, bet jis segėjo jį vakarėlyje ir laikrodis nuslydo, kai Trondas girtas susirietęs vėmė.

Galbūt policininkas apvertė žemę ir dangų, norėdamas ištirti bylą. Trondas visiškai nenorėjo, kad žemė ir dangus būtų sujudinti. Norėjo ramybės ir kuo mažiau bendrauti su policija.

Jis galėjo išspręsti šį klausimą, nusiųsdamas trumpąją žinutę. Turėjo Stubio numerį; gavo jį patikintas, kad gali skambinti bet kada. Trumpoji žinutė atrodys visiškai nekaltai. Žinutės nusiuntimas buvo kasdieninis, nedramatiškas veiksmas, modernus žinių perdavimo metodas, tinkantis pranešti ne itin svarbias naujienas.

Radau laikrodį. Buvau jį pametęs. Atsiprašau dėl sukelto triukšmo! Trondas Arnesenas.

Na štai. Jis apsisuko. Juk negali bastytis gatvėmis visą naktį. Gal ras kokį skaitmeninį vaizdo diską, kuris padės jam prastumti laiką. Galėtų išgerti vieną iš Vibekei išrašytų migdomųjų tablečių. Niekada to nebandė, o jei išgertų dvi, neabejotinai visiškai išsijungtų. Skambėjo viliojančiai.

Dėl pradingusios knygos nesuko galvos. Rudolfas Fjordas galės nusipirkti naują.

***

– Ingvarai.

Ji kumštelėjo jam.

– Hmm...

Ingvaras pasisuko ant šono.

– Aš bijau.

– Nesibaimink. Miegok.

– Aš negaliu.

Jis demonstratyviai žagtelėjo ir užsidengė veidą pagalve.

– Kartais mums reikia ir pamiegoti, – prislopintu balsu pasakė. – Bent kartais.

Atsimerkė ir nusižiovavo.

– Tai ko dabar baiminiesi?

– Prabudau, nes supypsėjo tavo mobilusis, o tada...

– Skambėjo mano mobilusis? Po paraliais, man reikėjo...

Ėmė graibyti, siekdamas naktinio šviestuvo jungiklio. Numetė stiklinę su vandeniu.

– Velnias, – sumurmėjo jis. – Kur...

Šviesa plykstelėjo jam į veidą. Susiraukė ir atsisėdo lovoje.

– Jis ką tik skambėjo, – greitai įsiterpė Inger Johanė. – Supypsėjo. Ir tada...

Ingvaras sugraibė mobilųjį telefoną. Ekranėlis nušvito žalia spalva.

– Viešpatie, – murmėjo jis. – Pats tinkamiausias laikas siųsti trumpąsias žinutes. Vargšas berniukas. Negali miegoti, manau. Jei atvirai, atrodo kiek apgailėtinai.

– Kas?

– Trondas Arnesenas. Pamiršk tai. Nesvarbu.

Jis išdidžiai atsistojo ir patraukė žemyn trumpikes.

– Puiku, kad tu pagaliau nusileidai ir sutikai, kad Ranhilda miegotų atskirai. Kitaip mes visi čia vaikščiotume kaip zombiai. Tarsi jau anksčiau to nebūtų nutikę.

– Nesiraukyk. Kur susiruošei?

– Vanduo, – suniurzgė jis ir parodė pirštu. – Nueisiu atsinešti rankšluosčio.

– Tiek to. Juk čia tik vanduo.

Sekundėlę jis dvejojo. Tada patraukė pečiais ir vėl palindo po antklode. Prigesino lempą ir apsikabino Inger Johanę. Ji prisiglaudė prie jo.

– Ko tu bijai? – paklausė jis. – Ranhildai viskas bus gerai.

– Ne dėl to. Čia dėl šitų bylų...

– Žinojau, kad reikalas bus toks, – tyliai ištarė jis ir įsitaisė patogiau.

Šviesa vis dar nemaloniai spigino į akis.

– Man nereikėjo tavęs velti į šitą reikalą. Esu mulkis. Ar galiu užgesinti šviesą?

– Aha. Man tik atrodo, kad jūs turite labai nedaug laiko.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Tai, ką sakau.

– Mes žinome, kad laikas yra pikčiausias mūsų priešas, – pasakė jis ir plačiai nusižiovavo. – Bet iš kitos pusės, kadangi šį kartą mes niekaip neaptinkame jokių šiltų pėdsakų, svarbu dirbti kuo tiksliau. Krauti akmenį ant akmens.

– O kas, jei jis...

Jis staiga išsilaisvino ir atsisėdo.

– Yra beveik trys valandos, – išspaudė. – Aš noriu miego! Ar negalėtume atidėti šios diskusijos rytdienai?

– O ką, jei žudikas jau ieško naujos aukos, – lėtai paklausė ji. – Jei, pavyzdžiui, jis išties norėjo smogti Fionai, o Vibekę nužudė tik siekdamas pridengti tikruosius savo motyvus?

– Laba diena, – pasakė Ingvaras ir išpūtė žandus. – Mes gyvename Norvegijoje. Priedanga žmogžudystei? Ar tu kada nors esi girdėjusi apie tokius dalykus?

– Taip. Daugybę kartų.

– Bet ne čia!

Jis stipriai trenkė rankomis per antklodę.

– Ne mažutėje mūsų karalystėje Norvegijoje, kur žmonės prisigeria ir puola vienas kitą su peiliais! Be to, turiu pasakyti, kad šitokia žmogžudystės priedanga yra tikrai prasta! O dabar mums reikia pamiegoti!

– Tyliau, – perspėjo ji.

– Aš kalbėsiu taip garsiai, kaip tik norėsiu.

– Sutinku, kad žmogžudystė yra nekokia priedanga. Štai kodėl jūs neturite laiko.

Jis pašoko ant grindų, kurios nuo jo svorio sugirgždėjo. Stiklinė iš lėto nuriedėjo po lova. Jis apsigaubė antklode ir priėjo prie durų.

– Tau pakanka stebėtinai mažai miego, – pasakė jis; ji galėjo prisiekti, kad jo balsas virptelėjo, lyg būtų stengęsis sutramdyti ašaras. – Tačiau aš taip negaliu. Jeigu bijai...

Nuleido pečius. Pasitaisė patalynę. Giliai įkvėpė ir tęsė:

– Tada gali mane prižadinti, žinoma. Bet tokiu atveju turi labai bijoti. Beprotiškai bijoti. Aš einu miegoti į Kristianės lovą. Labos nakties.

Durys užsivėrė. Pravirko Ranhilda.

– Ne, – atskriejo balsas iš koridoriaus. – Neee!

***

Vegardui Krogui nepatiko tas nedidelis miškelis, kurį turėjo pereiti, norėdamas patekti į savo motinos namus. Būdamas mažas, jis niekada nedrįsdavo eiti tuo taku tamsoje; geriausia būdavo, kai kas nors eidavo kartu. Sklido pasakojimai, kad miškelyje tarp medžių vaidenasi. Kažkada šioje vietoje buvo senos kapinės. Aštuonioliktame amžiuje jas sulygino su žeme. Neatsižvelgta į tai, kad mirusiesiems reikia leisti ilsėtis ramybėje. Dvasios ėmė keršyti, tvirtino toje vietovėje gyvenantys jaunuoliai, nepaliaujamai persekiodamos kiekvieną, kuris išdrįsdavo įžengti į jų karalystę nusileidus saulei.

Kvaila, bet Vegardas Krogas net negalvojo apeiti miškelį. Buvo vėlyvas vakaras, vasario 19-oji, ketvirtadienis. Dėl sniego, kuris pastarosiomis dienomis nuklojo medžių šakas ir atrodė lyg apačioje patiestas kilimas, miške, jo laimei, buvo šviesiau. Matėsi, kur stato kojas.

Jis nešėsi du dizainerių vardais pažymėtus maišelius. Motina nedvejodama ir ilgai nepamokslaudama apie tai, kad jis jau yra suaugęs, šeimos vyras, kuris turėtų išmokti pats pasirūpinti savo piniginiais reikalais, paskolino jam penkiolika tūkstančių kronų.

Tiesą sakant, priešingai; ji įteikė jam tuos pinigus švytinčiomis iš laimės akimis. Mainais jis prižadėjo keletą vakarų svečiuotis pas ją. Neblogas pasiūlymas. Juk ant stalo bus skanaus maisto, o taurėse teliuškuos nemokamas vynas.

Penkiolikos tūkstančių užteko neilgam. Bet jis buvo patenkintas. Pildydamas dienos tinklalapį pajuto pagundą užsiminti apie pakvietimą. Bet patylėjo. Diskretiškumas, pagalvojo, ir ėmė iš anksto repetuoti pasakojimą apie kelionę po parduotuves. Nupiešė ironišką paveikslą parduotuvės, kurioje kabojo penki drabužiai ir stovėjo du mirtinai nusibaigę pardavėjai, atrodo, telaukiantys progos persišauti smilkinį.

Svarbiausi skaitytojai galbūt suprastų, kodėl jis, paprastai mūvintis džinsus ir vilkintis megztinį su gobtuvu, išleido didžiąją dalį savo santaupų „Kamikadzės“ ir „Ferner Jakobsen“ parduotuvėse, kur atsitiktinai rado kai ką, kas jam pasirodė ir *kasdieniška*, ir *subtilu*.

Tris iš *Šuolio su guma* esė galėjai rasti jo tinklalapyje. Jis net neprašė spaustuvės leidimo. Jie patys juk nė piršto nepajudino, kad jos būtų paviešintos. Tiek to. Rytoj jis paviešins dar keletą esė. Žmonės reagavo audringai. Nepraėjo nė pora valandų po esė paskelbimo, o jau užvirė pirmosios karštos diskusijos. Ypač daug dėmesio sulaukė jo mintys apie įsigaliojusią prastą kultūrą. Rašydamas apie masinės gamybos produktų perteklių visuomenėje jis pavartojo popierinio pieno pakelio metaforą. Produktai buvo be skonio, neteikė niekam naudos ir jų buvo galima surasti visur, paprasčiausiose prekiniais ženklais pažymėtose

pakuotėse, kurios be galo ir be krašto sukosi politikų nustatytas normas atitinkančioje perdirbimo sistemoje. „Nubraukta kultūra“, taip pavadino esė. O kai įdėjo esė nuorodą laikraščio *Dagbladet* tinklalapio literatūros skiltyje, diskusijos įgijo pagreitį.

Vegardas Krogas ėjo lengvai. Auliniai buvo nauji ir gerai prigludę prie kojų. Dėl tvirto puspadžio eiti slidžiu taku nebuvo sunku.

Galbūt jis turėtų būti kiek įkyresnis ir pasistengti sudaryti laisvai samdomo žurnalisto sutartį su NRK. *Didžioji studija* buvo ne visiškai jo sritis. Pernelyg lengvabūdiška ir paviršutiniška. Na, bet laida prigijo labai greitai. Kartais ji būdavo kiek šiurkšti ir pernelyg miesčioniška. Be to, Anė Lindmo buvo labai stilinga moteris.

Jis turėtų būti atkaklesnis, jei nori gauti darbą.

Greitai išėjo iš miško. Už staigaus posūkio, ant mažytės kalvelės, ant kurios kadaise buvo pastatęs ąžuolo rąstų trobelę, pačiame miško pakraštyje stovėjo jo vaikystės namai. Čia jo laukė maistas, mama prižadėjo, nors jis ir vėlavo.

Išgirdo kažką einant iš paskos. Gerklę užspaudė baimė; prisiminė, kaip bijodavo vaikystėje, kai dusdamas lėkdavo per mišką, o širdis iš baimės, rodės, nukris į kulnus.

Ramiai atsisuko. Pajuto, kaip suspaudė rankoje nešamus parduotuvės maišelius. Pagalvojo, kad blogiausia, kas gali nutikti, – kad bus apiplėštas dėl naujų drabužių.

Tada suprato, kad žmogus nėjo jam iš paskos. Jis išlindo iš miško, iš už medžių, kur nebuvo praminto

tako, ir jo pėdsakai tebuvo juodų, nelygių duobučių virtinė šviežiame sniege. Buvo sunku įžiūrėti ką nors daugiau negu jo silueto kontūrus. Vegardą Krogą apakino ryški žibintuvėlio šviesa.

Jo drabužiai buvo keisti.

Baltas kombinezonas.

Jis sučežėjo.

Baimė kiek aprimo.

– Po velnių, – ištarė Vegardas Krogas ir ištiesė ranką, stengdamasis išvengti tiesiai į akis spiginančios šviesos. – Tu gąsdini žmones, šitaip slampinėdamas aplinkui.

Žmogus nuleido ir apsuko žibintuvėlį; dabar jis apšvietė vos įžiūrimos figūros veidą. Iš apačios į viršų, taip kaip bjaurūs jaunuoliai gąsdindavo mažuosius prietemoje vasaros vakarais, kai išviliodavo juos į bauginančius žygius ir apsimesdavo atgijusiais mirusiaisiais.

– Tu, – apstulbęs pratarė Vegardas Krogas, jausdamas, kad suirzo; prisimerkė ir ėmė atidžiau apžiūrinėti sutiktojo veidą. – Tu? Ar čia...

Pasilenkė arčiau, jautėsi perpykęs.

– Ar čia tu? Ką... Tu mane velniškai...

Jis nemirė nuo dviejų kilogramų svorio žibintuvėlio, kuris su didžiule jėga pataikė jam tiesiai į smilkinį, smūgio. Tik susirietė ir parkrito ant kelių.

Žibintuvėliu smogė dar kartą, šį kartą į pakaušį. Trykšt, pasirodė mėsa. Tas garsas būtų jį neabejotinai sudominęs, jei tik būtų galėjęs jį išgirsti. Bet Vegardas Krogas nieko nebegirdėjo. Jis mirė, kūnui dar nepalietus slidžios, apledėjusios kalvos paviršiaus.

9

PIRMAS DALYKAS, KURIS pasitiko Ingvarą Stubio, kai jis ankstyvą vasario 20-osios rytą įėjo paskui Zigmundą Berlį ir Berntą Hele pro stiklines Oslo priemiestyje įsikūrusios geltonai dažytos ligoninės duris, buvo tos įstaigos tvaikas. Jis negalėjo suvokti, kodėl priežiūros reikalaujantys žmonės buvo priversti gyventi tokioje sušvinkusios žuvies ir stipraus valiklio smarvėje. Tai buvo viešas neturto demonstravimas, bet vis dėlto gaivus oras turėjo būti nemokamas. Įėjęs pro duris į palatą, kurioje Ivona Knutsen nejudėdama gulėjo jau trečius metus, jis vos įstengė susitvardyti ir atsispirti pagundai atidaryti langą.

– Ivona, – kreipėsi Berntas Hele. – Čia aš. Šiandien atėjau kartu su policininkais. Ar miegi?

– Ne.

Ji pasuko veidą į žento pusę. Šypsena buvo santūri. Berntas Hele uždėjo ranką jai ant rankos ir atsargiai pabučiavo į skruostą. Tada prisitraukė vienintelę patalpoje esančią kėdę prie lovos ir atsisėdo. Ingvaras ir Zigmundas vis dar stovėjo prie durų.

– Aš žinau, kad tu nenori kalbėtis su kitais, – pasakė Berntas Hele ir didžiule savo plaštaka uždengė smulkų Ivonos Knutsen delną; po oda švietė švelniai melsvos kraujagyslės. – Su kuo nors, be manęs ir Fiorelos, turiu galvoje. Bet dabar tai yra labai svarbu. Kad tu kalbėtum. Supranti...

Jis susiėmė už pakaušio ir garsiai atsiduso.

– Kas yra? – paklausė Ivona.

– Supranti, atsitiko...

Jam vėl nepavyko. Jis išsitraukė ruletę, kyšojusią iš rusvai žalsvos spalvos darbinių kelnių kišenės.

Prie jų priėjo Ingvaras.

– Aš esu Ingvaras Stubio, – pasisveikino ir pakėlė ranką, bet jai neištiesė. – Buvau čia ir anksčiau. Iš karto po...

– Prisimenu, – atsakė Ivona Knutsen. – Deja, dar nesu tokia sena. Taip pat pamenu, kad jūs pažadėjote daugiau nebedrumsti man ramybės.

– Taip, teisingai, – linktelėjo galva Ingvaras. – Bet, tiesą sakant, situacija pasikeitė.

– Man ne, – atšovė Ivona.

– Nužudytas dar vienas žmogus, – tęsė Ingvaras.

– Nejaugi? – paklausė paralyžiaus sukaustyta moteris.

– Ir šį kartą tai yra visuomenei žinomas žmogus.

– Kas toks?

– Vegardas Krogas, – atsakė Ingvaras.

– Nieko apie jį negirdėjau.

– Garsus ir gerai žinomas. Viskas gali būti svarbu. Reikalas tas, kad mes...

– Reikalas tas, kad aš guliu čia ir mirštu, – pasakė Ivona Knutsen; jos balsas buvo ramus, be jokių dramatizmo ir gailesčio sau gaidelių. – Kuo greičiau, tuo geriau. O kol laukiu mirties, nenorėčiau, kad man kas trukdytų. Nenoriu su niekuo kalbėtis. Mano nuomone, tai tėra kuklus mano pageidavimas. Atsižvelgiant į mano sveikatos būklę.

Ingvaro akys klaidžiojo jos antklode. Nė vienas judesys neišdavė, kad po ja guli gyvas žmogus, po antklode negalėjai pastebėti netgi besikilnojančios krū-

tinės. Tik veide galėjai įskaityti, kad kadaise tai buvo tikrai graži moteris aukšta kakta ir migdolo formos akimis. Iš burnos tebuvo likęs skruostus jungiantis brūkšnys, bet ir blyškioje mirties šešėlio pridengtoje kaukėje vis dėlto galėjai įžiūrėti, kokia Ivona Knutsen kažkada buvo: išdidi, pasitikinti savimi ir patraukli moteris.

– Aš suprantu, – atsakė jis. – Aš tikrai jus suprantu. Tačiau, deja, negaliu išpildyti šio jūsų noro. Dabar padėtis yra tokia rimta, kad mes turime kabintis už kiekvieno siūlo.

– Kaip jau sakiau, aš nepažįstu jokio Vegardo Krago ir negaliu...

– Krogo, – pataisė Zigmundas, kaip sargas tebestypsodamas palatos viduryje. – Vegardas Krogas.

– Krogas, – tyliai pakartojo ji, net nežiūrėdama į Zigmundą. – Aš nepažįstu nė vieno žmogaus tokiu vardu. Todėl nelabai suprantu, kuo galėčiau jums padėti.

– Aš turiu keletą klausimų, susijusių su Fionos vaiku, – tyliai atsakė Ingvaras.

– Fiorela, – nustebusi pakartojo lovoje gulinti moteris ir nukreipė žvilgsnį nuo Ingvaro į Berntą. Tada vėl pažvelgė į Ingvarą. – O ką apie ją norite sužinoti?

– Ne apie Fiorelą, – pataisė Ingvaras. – Apie pirmąjį kūdikį. Aš norėčiau ką nors sužinoti apie pirmąjį kūdikį, kurį Fiona pagimdė dar būdama paauglė.

Ivonos Knutsen veidas persimainė. Nosis paraudo. Spalva greitai išplito, nudažė veidą dėmėmis. Visą blyškią, pilkšvos spalvos odą. Kvėpavimas paspartėjo,

tapo gilesnis, ir ji, įtempusi jėgas, pamėgino atsisėsti lovoje. Jos burna padidėjo. Ji apsilaižė lūpas. Nuo to jos paraudo ir pasidarė putlesnės. Akyse, kurios prieš keletą sekundžių atrodė taip, lyg ji jau būtų mirusi, ėmė lakstyti abejonių kibirkštėlės.

Berntas atsargiai priglaudė ranką jai prie krūtinės.

– Nurimk, – pasakė.

– Berntai, – sušnibždėjo ji.

– Viskas gerai, – atsakė jis.

– Bet...

– Atsipalaiduok.

Ingvaras Stubio priėjo dar arčiau. Jis atsirėmė šlaunimi į aukštą lovos kraštą ir pasilenkė prie ligonės.

– Suprantu, kad tai jums turėjo būti sunkus...

Berntas Hele pastūmė jį toliau. Pirmą kartą per ilgą, teigiamų rezultatų neatnešusį Fionos nužudymo bylos tyrimą jis pasielgė agresyviai. Ir nesiliovė tol, kol Ingvaras neatsitraukė nuo lovos per metrą. Tada paglostė Ivonai plaukus.

– Tiesą sakant, man palengvėjo tai sužinojus, – tyliai ištarė jis, lyg policininkai jam nebebūtų rūpėję. – Fiona buvo tokia... paslaptinga. Aš dažnai svarstydavau, dėl ko ji taip elgiasi. Aš nesuprantu, kodėl tu manai, kad blogai pasielgsi, papasakojusi viską po tiek metų, po tiek...

Balse pasigirdo tramdomo pykčio gaidelės; jis tai pajuto ir nurijo seiles. Ingvaras pastebėjo, kad toliau kalbėdamas jis tvirčiau suspaudė savo uošvės ranką.

– Aš sutinku, kad čia daug ko nesuprantu. Mums reikia pasikalbėti. Atvirai, turiu galvoje. Bet dabar

turite būti gera ir atsakyti į Stubio klausimus. Tai yra svarbu, Ivona. Būkite gera.

Ji tyliai verkė. Didžiulės lyg pupos ašaros riedėjo veidu; keletą sekundžių jos žibėjo akių kampučiuose, o tada nuriedėjo ir pradingo plaukuose ant smilkinių.

– Aš nenorėjau... Mes manėme... Tai buvo...

– Tsss, – pasakė Berntas. – Nagi, nusiraminkite.

– Jos gyvenimas būtų buvęs sugriautas, – sušnibždėjo Ivona. – Jai buvo vos šešiolika metų. Kūdikio tėvas...

Ivona nutilo. Skaidrus skystis pasipylė iš kairiosios šnervės; ji persibraukė ranka per panosę.

– Jis buvo niekšas, – garsiai ištarė ji. – O Fionai reikėjo pradėti mokslus gimnazijoje. Berniukas ją paliko, o jau buvo per vėlu daryti... Aš turėjau tai pastebėti, be abejo, bet kas gali... Būdami paaugliai jie reikalauja leisti jiems turėti asmeninį gyvenimą. Nedidelę erdvę pereinamajam laikotarpiui... Aš...

– Ivona, – griežtai pertraukė Berntas Hele ir pabandė pagauti jos žvilgsnį. – Dabar jūs turite paklausyti manęs. Paklausyti manęs!

Ji vėl buvo nusisukusi nuo savo žento. Pamėgino ištraukti ranką iš tvirtų jo gniaužtų.

– Paklausykite manęs, – pakartojo jis, lyg tai būtų buvusi dukra, kuriai mėgino kai ką paaiškinti. – Mes galėsime tam skirti daugybę laiko vėliau. Dabar labai svarbu, kad jūs pateiktumėte policijai reikiamus atsakymus.

Niekas nekalbėjo. Ivona nustojo kovoti su jos neklausančiais raumenimis. Ji vėl gulėjo visiškai netekusi

jėgų. Netgi plaukai atrodė tarsi be gyvybės. Jie buvo išsklidę sruogomis ant pagalvės.

– Jo vardas Matsas Būhiusas, – staiga pasakė ji. Balsas buvo labai pavargęs. Be to, skambėjo abejingai ir nemaloniai.

– Kas?

– Matsas Būhiusas. Jis gimė 1978-ųjų spalio 13-ąją. Daugiau nežinau nieko.

– Iš kur tu... – pradėjo Berntas Hele, bet neužbaigė savo klausimo.

Ingvaras vėl prisiartino prie lovos.

– Šitas Matsas neseniai aplankė Fioną, – konstatavo jis, lyg net nebūtų tikėjęsis Ivonos patvirtinimo.

Ji kažką pritariamai sumurmėjo, bet Ingvarui nieko neatsakė.

– Prieš ar po Naujųjų metų? – pasiteiravo jis.

– Prieš pat Kalėdas, – sušnabždėjo Ivona. – Jis buvo... jis yra...

Tekėti iš nosies nesiliovė. Berntas Hele ištraukė iš naktinio stalelio nosinaitę ir įspraudė ją moteriai į delną. Jėgų užteko tik pakelti kairę ranką ir priglausti audinio skiautę prie nosies.

– Aš ją išsiunčiau, – pasakė ji. – Aš išsiunčiau Fioną pas savo seserį į Doką. Gana tolimą vietą. Ir labai mažai apgyvendintą, tad pavyko išvengti smalsių klausimų.

Ingvaras krūptelėjo, kai moteris staiga ėmė juoktis. Jos juokas skambėjo lyg sužeisto varno krankimas; jis buvo šaižus, nemalonus ir jame nesigirdėjo nė kruopelytės džiaugsmo.

– Be to, ji pagimdė per anksti, – toliau kalbėjo Ivona. – Manęs ten nebuvo. Nieko su ja nebuvo. Jų abiejų galėjo ir nebebūti tarp gyvųjų. Nedaug tetrūko. Taigi...

Įkvėpdama ji žagtelėjo. Jai užsikosėjus Berntas Hele ją pakėlė ir pasodino pusiau gulomis. Kosuliui nurimus, atsargiai nusišluostė burną ir vėl paguldė.

– Su berniuku kažkas buvo ne taip, – gaižiai pasakė ji. – Bet tai jau nebebuvo mūsų reikalas.

– Ne taip, – pakartojo Ingvaras. – Kas gi buvo ne taip?

– Jis buvo per didelis. Gimė lėtai, buvo milžiniško dydžio ir... labai šlykštus.

Ingvaras minutėlę užsigalvojo apie Ranhildą, ką tik ištrauktą iš mamos pilvo. Raudoną, aplipusią gleivėmis ir beprotiškai negražią. Jis prisidėjo ranką prie burnos ir atsikrenkštė. Prisimerkė. Ivona Knutsen, atrodo, net nepastebėjo jo įtarumo.

– Kas buvo toliau? – vos girdimai paklausė Berntas Hele.

– Mes pamiršome, – atsakė Ivona. – Mums reikėjo pamiršti.

– Pamiršti...

Ingvaras tyliai pasitraukė nuo lovos.

– Berniuką atidavėme, – pasakojo moteris. – Atidavėme įvaikinti. Žinoma, aš nežinojau, kas jį įvaikino. Taip buvo geriausia. Ir jam, ir Fionai. Jai prieš akis buvo visas gyvenimas. Mums tereikėjo pamiršti tą įvykį.

– Ar jums tai pavyko? Ar *jums* pavyko tai pamiršti, Ivona?

Berntas Hele paleido jos ranką ir sėdėjo ant pat kėdės krašto, lyg būtų pasirengęs bėgti. Jis neramiai judino kairę koją. Bato kulnu daužė linoleumu išklotas grindis.

– Aš pamiršau, – atsakė Ivona. – Fiona pamiršo. Taip visiems buvo geriau. Argi tu nesupranti, Berntai?!

Ji neramiai maigė paklodę pirštais, ieškodama jo rankos. Jo žvilgsnis buvo įsmeigtas į nublukusią litografiją. Atsilošė kėdėje ir pakreipė galvą į šoną. Nenorėjo nusukti akių nuo paveikslo. Spoksojo, mirksėjo ir prisimerkęs stebėjo konkrečios formos neturintį nublukusių kubų ir cilindrų mišinį.

– Tu turi bent pamėginti suprasti, – maldavo Ivona. – Fiona buvo pernelyg jauna. Geriausia buvo ją išsiųsti toli nuo namų, leisti pagimdyti kūdikį ir viską pamiršti. Gyventi toliau, lyg nieko nebūtų įvykę. Tai buvo paprasčiausiai būtina, Berntai. Man reikėjo pasirūpinti Fiona. Tik ja. Aš buvau už ją atsakinga. Aš buvau jos motina. Berniukui turėjo būti geriau augti suaugusių žmonių šeimoje, su žmonėmis, kurie...

– Mes juk kalbame ne apie tarpukario laikus, – pertraukė Berntas ir pasitraukė dar toliau nuo lovos. – Tai įvyko aštuntojo dešimtmečio pabaigoje! Aukščiausio moterų amžiaus pakilimo metais, Ivona! Grū Harlem Briuntland ir aplinkosaugos klausimai, savanoriški abortai ir moterų kvotos, velniai mane griebtų...

Jis staigiai atsistojo. Bauginančiai pasimetęs stovėjo virš jos suspaudęs rankas, tada iškėlė jas aukštyn ir delnais suspaudė galvą.

– Mes metų metus kankinomės, norėdami susilaukti vaikų! Gydėmės užsienyje, kreipėmės į įvairiausias klinikas; mes nuolat bandėme...

– Manau, – gaižiai atrėžė Ivona, – kad mes turime laikytis tavo paties ištartų protingų žodžių, Hele. Kad tai yra problemos, apie kurias būtina pasikalbėti, tačiau kurios gali šiek tiek palaukti.

Stambus vyras pažvelgė į ją apstulbusiu žvilgsniu, lyg tik dabar būtų pamatęs, kad čia buvo ir policininkų.

– Taip, – nusileido jis. – Bet tokiu atveju manau, kad aš...

Jis lėtai nuėjo į kitą lovos pusę. Ore tvyrojo įtampa. Ingvaras pajuto, kaip pažastis išpylė prakaitas ir per visą nugarą išryškėjo šalta dėmė. Smiliumi pasitrynė panosę.

– Ką dabar darysi? – atsargiai pasiteiravo.

Berntas Hele, užuot atsakęs, truputį pataisė paveikslą. Šiek tiek pasuko į vieną pusę, dar kiek į kitą.

– Suprantu, kad jums reikia gauti aiškų atsakymą, – tarė jis, vis dar stovėdamas veidu į sieną. – Ir aš tikrai norėčiau jums padėti. Bet būtent dabar, manau, nelabai kuo galiu pagelbėti. Aš neturėčiau čia būti. Todėl geriau eisiu.

Zigmundas užstojo duris.

– Manęs niekas nesulaikė, – perspėjo Berntas Hele; jis pasuko galvą į šalia stovintį policininką. – Pasitrauk.

– Leisk jam eiti, – pasakė Ingvaras Stubio. – Be abejo, jis turi teisę elgtis kaip tinkamas. Labai ačiū už pagalbą, Hele.

Našlys nieko neatsakė. Durys iš lėto užsivėrė jam už nugaros. Koridoriuje nuaidėjo jo žingsniai – kietos gumos, liečiančios linoleumą, garsas. Jis vis silpnėjo ir pagaliau nutilo. Ingvaras užėmė Hele vietą.

– Na, dabar mūsų eilė.

Serganti moteris dabar atrodė dar prasčiau. Veidas nebebuvo pilkšvas, kaip vos tik jiems pasirodžius, bet įgavo baisų, melsvai balkšvą atspalvį. Akys ėmė žvilgėti. Apatinė lūpa virpėjo, ir tai buvo vienintelis ženklas, rodantis, kad Ivona Knutsen vis dar gyva.

– Aš suprantu, kad jums yra sunku, – pamėgino kalbėti jis. – Ir aš ilgai jūsų tikrai nekankinsiu. Man tik reikia sužinoti, kas įvyko, kai...

– Eikite iš čia.

– Taip, aš tik...

– Išeikite.

Balsas trūkinėjo.

– Ko jis norėjo? – paklausė Ingvaras. – Matsas Būhiusas. Kas atsitiko, kai jis pasirodė?

– Eikite iš čia.

– Ar jis gyvena...

– Prašau jūsų. Išeikite iš čia.

Jos ranka ėmė ieškoti signalizacijos mygtuko, esančio virš lovos. Jis atsistojo.

– Man labai gaila, – tyliai pasakė. – Viso geriausio.

– Bet... – ėmė protestuoti Zigmundas Berlis, kai Ingvaras sugriebė jį už rankos ir pasuko į koridorių. – Mes privalome...

– Vyro vardas yra Matsas Būhiusas, ir mes žinome tikslią jo gimimo datą, – atsakė Ingvaras ir grįžtelėjo atgal.

Ivona Knutsen godžiai gaudė orą ir be paliovos spaudė signalizacijos mygtuką.

– Argi gali būti sunku jį surasti, jei mes žinome šiuos faktus? – sušnibždėjo Ingvaras ir sustojo prie durų.

Kai, išgirdęs pavojaus signalą, į palatą atskubėjo švarku vilkintis į ketvirtąją dešimtį įkopęs vyras, Ingvaras vėl sugriebė Zigmundą už parankės ir pastūmėjo jį prie išėjimo.

– Tai negali būti labai sunku, – vėl pakartojo, lyg būtų mėginęs įtikinti pats save.

Greitai žvilgtelėjo į laikrodį.

– Jau penkiolika po dvylikos. Mes neturime laiko.

Atsidūręs lauke, pajutęs šaltį ir eglių bei degančių malkų kvapą, sklindantį nuo atokiau esančių namų, buvo priverstas dar kartą sustoti ir keletą minučių pamąstyti, prieš susmukdamas automobilio keleivio sėdynėje.

– Tu vairuok, – mestelėjo Zigmundui, kuris nustebęs atsisėdo prie vairo ir įkišo raktelį į spynelę. – Mes turime paskubėti.

***

Būti vienam nebeatrodė taip baisu. Priešingai, jis visomis išgalėmis stengėsi visų atsikratyti. Jie stovėjo eilėje. Tėvai, ypač motina, skambindavo jam po kelis kartus per dieną. Brolis nė nosies nerodė po to, kai buvo taip nesuvokiamai apdaužytas, bet draugai, kolegos ir kiti menkai pažįstami žmonės, atrodo, vieningai nutarė, kad Trondas Arnesenas negalės gyventi vienas. Vakar

prie jo namų atsibeldė dvi gimnazijos laikų draugės, nešinos namuose keptu makaronų sluoksniniu. Atrodo, jos kiek įsižeidė, kai jis jų neįsileido.

Jis kažkur skaitė, kad turėtų būti priešingai.

Spalvinguose moterų žurnaluose, kurių vis dar neišmetė, buvo rašoma, kad po tragiškos šeimos nario mirties artimieji atsitveria tylos siena. Jis skaitė apie mirusius vaikus ir didžiulę tuštumą, kuri tvyrodavo tėvų namuose.

Jam taip nebuvo. Žmonės kišosi į jo gyvenimą. Darbo vadovas sakė, kad jis gali kiek pailsėti. „Išgedėti", tokį žodį jis pavartojo, tą patį rytą paplekšnojęs jam per petį ir pasisiūlęs parvežti jį namo. Kai Trondas sutiko, jam nepavyko išsisukti nepakvietus jo užeiti. Vadovas buvo apie penkiasdešimties metų vyriškis, į viršų sušukuotais plaukais prisidengęs plikę ir juokingai užriesta nosimi, tarsi prilipdyta apvalučiame veide. Jis vogčia žvalgėsi į visas puses, lyg būtų norėjęs surinkti informaciją, kad grįžęs į darbą galėtų visiems papasakoti savo įspūdžius. Pagaliau svečias patenkino savo smalsumą ir išėjo.

Rasta dar viena nužudyta garsenybė.

Trondas padėjo laikraštį ir išėjo į virtuvę. Šaldytuve buvo visko, ko jam galėjo prireikti per savaitgalį. Mama užsispyrė, kad jis apsipirktų. Atsikimšo skardinę alaus. Buvo dar tik pirma valanda, bet jis užsirakino duris, ištraukė iš lizdo telefono maitinimo elementą ir išjungė mobilųjį telefoną. Norėjo pabūti vienas. Iki pat pirmadienio. Pagalvojęs apie tai, pasijuto pakiliai. Pirmą kartą po Vibekės mirties pajuto užplūstant šiokią tokią ramybę.

Beveik pamiršo tą paslaptyje laikomą pusantros valandos. Vienu gurkšniu išgėrė pusę skardinės alaus, atsisėdo į fotelį ir paėmė į rankas laikraštį.

Netgi *Aftenposten* persistengė. Didžiulė pirmojo puslapio dalis ir net du vidiniai puslapiai buvo skirti diskusijoms apie žudiką, kuris, remiantis žurnalistų komentarais, buvo žudymo mašina, neturinti analogų Norvegijos kriminalinės policijos istorijoje. Šešiose laikraščio skiltyse jis buvo nupieštas kaip tamsus siluetas. Žmonės įsivaizdavo vyrą atvirų, ryškių bruožų veidu ir tiesiais plaukais. Jam virš krūtinės buvo išspausdintos Fionos Hele, Vibekės Hainerbak ir Vegardo Krogo nuotraukos. Apie moterų nekenčiantį ir jų atstumtą žmogų nebebuvo kalbama. Šį kartą buvo diskutuojama apie tokį, nuo kurio nusisuko sėkmė. Tarp interviu su trimis gerai žinomais psichologais ir į pensiją išėjusiu Bergeno miesto komisariato policininku eilučių buvo galima įskaityti, kad žudiko reikėtų ieškoti tarp iš robinzonų šou, dainų šou ir *Grand-Prix* lenktynių išmestų dalyvių. Žiaurus žudikas, jų nuomone, turėjo patirti trumpalaikę šlovę ir nebesusidoroti su tuštuma, apėmusia jį, staiga užgesus televizijos šviesoms. Taip teigė ekspertai.

Vegardas Krogas buvo apibūdintas kaip šviesi asmenybė, kompromisų nepripažįstantis menininkas.

Jis buvo surastas su akyje įsmigusiu rašikliu.

Trondas nusijuokė. Paspringo alumi.

Vegardas Krogas buvo šlykštus niekšas.

Vyrukas niekino Vibekę ir tai, ką ji darė. Buvo daug žmonių, kuriems tai nepatiko, bet Vegardui Krogui neužteko paprasčiausio nepasitenkinimo. Po vieno

iš Vibekės pasisakymų apie kultūros nesugebėjimą prisitaikyti prie rinkos sąlygų Vegardas Krogas priėjo prie jų Meno rūmuose. Buvo vėlyvas penktadienio vakaras. Iš pradžių jis garsiai su ja susikivirčijo. Kai Vibekė atsuko jam nugarą, nepadoriais gestais įžeidė ją ir išpylė jai ant galvos bokalą alaus. Paskui sekė žiauri scena. Trondas norėjo pranešti apie šį įvykį policijai.

– Taip jis pasijus esąs dar svarbesnis negu dabar, – tada paaiškino jam Vibekė. – Jis siekia dėmesio, o aš nenoriu jam to suteikti.

Nuo tada jie nebematė Vegardo Krogo ir nieko apie jį negirdėjo, išskyrus vieną kitą kandžią pastabėlę straipsniuose, kuriuos *Obzerver* siuntė Vibekei. Ji nekreipė dėmesio, o Trondas įniršdavo kiekvieną kartą, pamatęs nepagarbią jo rašliavą. Po to, kai vyrukas dalyvavo laidoje *Absoliuti pramoga,* Trondas liovėsi žiūrėjęs antrąją televizijos programą.

Niekšelis, kokių reta, mąstė jis.

Vegardas Krogas norėjo bet kokia kaina tapti įžymybe. Ir pagaliau, atrodo, jam tai pavyko.

Trondas išgėrė likusį alų ir nuėjo atsinešti dar vienos skardinės.

Jis vienas praleis visą savaitgalį, todėl nusprendė prisigerti. Galbūt įlįs į vonią. Pažiūrės kokį filmą. Išgers keletą tablečių iš Vibekės vaistų dėžutės ir miegos pusę paros.

Paslaptyje laikomos pusantros valandos beveik nugrimzdo užmarštin.

***

– Rašiklis, – bespalviu balsu ištarė Zigmundas Berlis.

– „Monblanko“, – patvirtino patologas. – Bohemos pavadinimu. Labai tinka, kiek perskaičiau laikraštyje. – Nenorėjau jo ištraukti, kol jūs neapžiūrėjote.

– Kaip jis...

Ingvaras nustojo kalbėti ir pasilenkė arčiau lavono. Jis atidžiai apžiūrinėjo krauju pasruvusį veidą. Nosis buvo nubrozdinta. Nepažeista akis spoksojo kažkur į lubas. Antrojoje styrojo apvalus tušinukas. Apėjęs plieninį stalą Ingvaras pastebėjo, kad rašymo priemonė buvo tarsi įgręžta į akį. Giliai, pamanė jis, išorėje matėsi vos penki šeši centimetrai juodo korpuso. Su skruostikauliu jis sudarė tikslų devyniasdešimties laipsnių kampą. Žibintuvėlio šviesoje žybsėjo mažytis auskaro rubinas.

– Ar pats akies obuolys nėra pažeistas? – paklausė Ingvaras ir pasilenkė dar arčiau.

Dešinioji mirusiojo akis atrodė bauginamai gyvybinga. Ten, kur žvaira akies rainelė buvo nukreipta į joje įstrigusį svetimkūnį. Atrodė, lyg Vegardas Krogas būtų supratęs, kad mėgstamiausias jo rašiklis tuoj pasieks jo smegenis.

– Na, – pasakė patologas. – Akies obuolys tikriausiai pažeistas. – Tačiau žudikas neįgręžė rašiklio į pačią akį.

– Bet jis galėjo pamėginti tai padaryti, – atsakė Ingvaras.

– Taip. Tikriausiai rašiklis nuslydo nuo akies obuolio. Štai čia...

Jis nukreipė žibintuvėlį ir leido rausvai jo šviesai pašokti aplink akies rainelę.

– ...be abejo, buvo lengviau jį įsmeigti.

– Įdomu, – sumurmėjo Ingvaras.

Zigmundas Berlis netarė nė žodžio. Jis nepastebimai atsitraukė nuo plieno stalo per keletą žingsnių.

– Tai reiškia, kad jis jau buvo negyvas, kai tai įvyko, – pareiškė Ingvaras.

– Taip, – patvirtino patologas. – Tai tikėtina. Jį nužudė smūgis į kaklą. Aš dar nepradėjau išsamaus tyrimo, laukiau, kadangi supratau, kad jūs iš pradžių norėsite jį apžiūrėti. Aiškiai matyti, kad jam smogė štai čia...

Raudona dėmė žiojėjo tiesiai virš kairiojo Vegardo Krogo smilkinio. Plaukai buvo tamsūs ir susivėlę.

– Apsvaigintas, spėju. O tada buvo tas smūgis į kaklą...

Patologas pasikasė smakrą ir priklaupė ant kelių, kad jo veidas atsidurtų lavono galvos aukštyje.

– ...kuris jį pribaigė. Gana keblu parodyti jo neapvertus. Aš nenoriu to daryti, kol neištraukiau iš akies rašiklio ir...

– Viskas puiku, – atsakė Ingvaras. – Aš galiu palaukti galutinės skrodimo ataskaitos. Taigi smūgis į kaklą. Po to, kai jį apsvaigino smūgis į kairįjį smilkinį, ar ne? Kuo smogta?

– Kažkokiu sunkiu daiktu. Tikriausiai metaliniu. Mano spėjimas, kad smogta kietu vandentiekio vamzdžiu. Kai ištirsime atidžiau, žaizdose tikriausiai rasime medžiagų, kurios leis mums surinkti išsamesnę informaciją.

– Na, galime spręsti, kad kalbame apie dešiniarankį žudiką, – pasakė Ingvaras. – Nors tai mums gal ir nelabai padės.

– Dešiniarankis?

– Kairysis smilkinys, – abejingai paaiškino Ingvaras. – Smogti turėjo dešine ranka.

– Tik tuo atveju, jei jie stovėjo vienas priešais kitą, – paprieštaravo Zigmundas. Jis čiulpė pastilę ir jau buvo priėjęs prie durų. – Jeigu žudikas stovėjo už nugaros, jis gali būti...

– Jie stovėjo vienas priešais kitą, – pertraukė jį Ingvaras. – Bent jau taip teigia nelaimės vietą apžiūrėję tyrėjai. Remdamiesi pėdsakais. Ačiū už pagalbą.

Jis ištiesė patologui ranką. Šis ją paspaudė ir atsisėdo prie patalpos kampe stovinčio rašomojo stalo.

– Kas tau pasidarė? – paklausė Ingvaras ir nusišypsojo, kai už jų nugarų užsivėrė skrodimo salės durys. – Tu juk atlaikydavai gerokai blogesnius dalykus!

– Velniai griebtų! Rašiklis akyje!

– Nežinau, kas yra blogiau, – tarė Ingvaras ir švarko kišenėje ėmė ieškoti užrašų knygutės. – Rašiklis akyje, liežuvis gražiame maišelyje ar Koranas, sugrūstas tiesiai į putę.

– Rašiklis akyje, – sumurmėjo Zigmundas. – Prakeiktas rašiklis, sugrūstas į smegenis, yra tikrai blogiausias mano matytas dalykas.

***

Atsitiktinis praeivis stabtelėjo sekundėlei priešais didžiulį namą pačiame Kvadratureno kelio gale. Jam

reikėjo skubėti. Jei nesuspės į šį autobusą, teks laukti visą valandą. Tačiau jis vis tiek sustojo. Kažkas jo viduje plojo katučių. Garsas buvo toks stiprus, kad jam pasirodė, jog pats kalnas tiesiog vibruoja, tarsi už storų mūro sienų keliamos entuziazmo bangos būtų nuvilnijusios ir sudrebinusios visą Oslą. Vyras pakėlė akis. Jis daug kartų ėjo pro šią vietą į darbą ir grįždavo atgal – penkias dienas per savaitę jau penkerius metus; apie du su puse tūkstančio kartų praėjo pro pastatą, kuris buvo taip pavojingai pasviręs, kad visi aplinkiniai bijojo, jog jis paprasčiausiai nugrius.

Jis matė, kaip per metus pastatas buvo prikeltas naujam gyvenimui. Pernai žiemą jis buvo apraizgytas pastoliais ir plastikine plėvele, kuri plevėsavo nuo fiordo atskriejusiame vėjyje. Pavasarį pastatas buvo sumažintas ir virto fasadu be vidurių, tarsi Holivudo užkulisiai. Dar nepasibaigus vasarai didžiulė tuščia keturių aukštų patalpa vėl virto gyvenamuoju namu su natūralaus medžio laiptais ir grindimis, nuostabiomis durimis ir kruopščiai restauruotais pirmojo aukšto langais, kuriuose puikavosi švino stiklai. Rudenį visą parą nuo pastolių ir per visas namo angas sklido lenkų ir danų svaidomi keiksmažodžiai. Laikraščiuose buvo rašoma apie pinigų trūkumą, vėlavimus ir atvirai piktinamasi dėl švaistomų lėšų.

Artėjant Kalėdoms naujosios partijos patalpos pagaliau buvo įrengtos. Tai vyko pagal planą; toje patraukliojoje, nemažai kainavusioje švenčių salėje buvo surengta naujo kalėdinio spektaklio vaikams premjera.

Vyras žvilgsniu apmetė visą pastato fasadą.

Jam buvo nepaprastai smagu žingsniuoti pro šį namą. Jo spalvos atrodė tarsi tiksli kopija tų, kurios buvo pasirinktos devynioliktojo amžiaus pabaigoje pastačius šį namą, kuriame paskui buvo įrengti butai ir turtingiausio miesto rangovo biuras. Kai 1998-aisiais mirė jo vaikaitis, sukriošęs ir nepalikęs vaikų, partija gavo šį turtą dovanų. Kadangi jie vos išgalėjo susimokėti už paslaugas, jis stovėjo apleistas tol, kol dar vienas naujasis liberalas, norėdamas atsidėkoti už palankią partijos mokesčių politiką, paaukojo svaiginamai didelę sumą, kuri leido jiems įkurti patį gražiausią visoje Skandinavijoje partijos biurą.

Paramai nebuvo galo.

Vyras nusišypsojo. Jis tvirčiau susisiautė drabužį ir nurisnojo prie autobuso.

Bet jei būtų užlipęs akmeniniais laiptais viršun, prie sunkių, gremėzdiškų ąžuolinių durų, būtų pamatęs, kad jos neužrakintos. Jei būtų įėjęs į salę, tikriausiai būtų galėjęs pasigrožėti grindimis. Rankomis skaptuoti natūralaus medžio strypai spirale kilo iš salės viduryje esančio ekrano stiklo, kur tikro aukso raidėmis buvo išgraviruotas partijos šūkis:

Žmogus – rinka – moralė.

Kadangi vyras, pasiruošęs įlipti į autobusą per tris kvartalus nuo tos vietos, buvo aršus socialdemokratas, tikriausiai būtų pasipiktinęs ta banalia žinia. Vis dėlto patalpos, kur susipynė rankomis dekoruotas kupolas ir krištolo bei sidabro šviestuvai, grožis tikriausiai būtų privertęs jį lėtai užlipti tais laiptukais. Stori kilimai po jo kojomis būtų susilieję it vasaros pieva. Galbūt nuolat skambantys plojimai būtų jį nuvilioję net iki

švenčių salės. Plataus koridoriaus gale, už dvigubų durų, jis būtų pamatęs rankomis pergalingai atsirėmusį į sakyklą Rudolfą Fjordą.

Taigi vyriškis įlipo į autobusą ir susikrimto pagalvojęs, kad teks pranešti savo gyvenimo draugei, jog pamiršo apsilankyti „Polet", kur būtų nustebęs matydamas, kokį džiugesį sukėlė šis neeilinis suvažiavimas, sušauktas praėjus tokiam trumpam laikui po smurtinės jaunosios partijos vadovės mirties.

Ką tik buvo išrinktas naujas partijos lyderis.

Ir jei šis atsitiktinis praeivis, kuris sėdėjo kakta prigludęs prie autobuso lango ir svarstė, kas iš jo draugų galėtų paskolinti tris butelius raudono vyno, būtų perėjęs per švenčių salės suolų eiles, būtų išvydęs tai, ką iki šiol matė tik Rudolfas Fjordas.

Tarp visų džiūgaujančių, plojančių ir švilpaujančių delegatų sėdėjo viena moteris, kuri nei šypsojosi, nei juokėsi. Jos rankos lėtai artėjo viena prie kitos, lyg demonstratyviai išreiškiant nebylų protestą.

Ši moteris buvo Kari Mundal. Autobuse sėdintis vyras būtų pamatęs, kaip ji nusisuko nuo sakyklos ir išėjo iš švenčių salės. Ramiai ir tyliai, Rudolfui Fjordui dar nespėjus padėkoti už vieningai jam išreikštą pasitikėjimą.

Pastabus tyrėjas būtų visa tai užfiksavęs.

Tačiau šis atsitiktinis praeivis ramiai sėdėjo namų link važiuojančiame autobuse ir miegojo.

***

Buvo pirma valanda nakties į šeštadienį. Kristianė jau buvo sugrįžusi. Susijaudinusi, kaip ir kiekvieną kartą

po to, kai būdavo atskiriama nuo motinos, ir negalėjo užmigti iki pat vidurnakčio. Ingvaras įsiropštė į lovą kartu su ja. Jis net nemėgino įkalbėti Inger Johanės eiti kartu. Per visą tą triukšmą jie vos spėjo persimesti keliais žodžiais. Isakas prasėdėjo pas juos iki vėlyvo vakaro.

Inger Johanė žinojo, jog turėjo stengtis, kad jos neerzintų jo buvimas. Vis dėlto suvokė, kad tai jai niekada nepavyks. Visų pirma, ją provokavo jo paprastumas; tas pasitikėjimas ir manymas, kad gali užgriūti pas juos kada tinkamas, o jie neturi ką veikti ir džiūgauja, galėdami jį pamaitinti ir pabendrauti kiekvieną kartą, kai parveža Kristianę namo. Net ir dabar, vos mėnesiui prabėgus po gimdymo, jis lakstė po namus ir vaidino supermeną, nešiodamas Kristianę ant nugaros ir net nesusimąstydamas apie tai, kad Ranhilda gali miegoti.

– Gali džiaugtis, – prieš atsiguldamas tarstelėjo Ingvaras, o jo balse buvo girdėti nepasitenkinimo gaidelės. – Kristianė turi gerą tėtį. Jis turi šiek tiek... Elgiasi pernelyg laisvai, bet myli vaiką. Būk atlaidesnė.

Galbūt Ingvaras buvo kalčiausias dėl to, kad ji turėjo taikstytis su Isaku. Tai jis turėjo protestuoti. Tai dabartinis jos vyras turėjo spirtelėti įsibrovėliui keistuoliui pirmajam jos vyrui, kuris nevengdavo paplekšnoti dvigubai stambesniam savo įpėdiniui per nugarą ir pasiūlyti pošilčio alaus iš šešių skardinių pakuotės, kurią įprato atsinešti kas antrą penktadienį kartu su kuprine, prigrūsta nešvarių Kristianės drabužių. Visada nešvarių drabužių. Jis niekada neskalbdavo jos apatinių.

– Aš juk gaunu šalto alaus, – atkakliai šypsojosi Ingvaras.

Inger Johanė nenorėjo pavadinti to silpnumo ženklu.

Silpnadvasis.

Ji staigiai pašoko nuo sofos.

– Kas gi dabar atsitiko? – paklausė Ingvaras.

Ji sustojo ir patraukė pečiais.

– Nieko bloga nenutiko. Eik gulti.

Jis buvo spėjęs apsirengti. Nenusakomos formos multino džemperis ir pilkos sportinės kelnės ją erzino. Per Kalėdas ji padovanojo jam tamsiai mėlyną „Nike“ sportinį kostiumą, skirtą dėvėti namuose. Jis vis dar gulėjo nenešiotas spintoje.

– Eik gulti, – gaižiai pakartojo ji ir nuėjo į virtuvę.

– Tai turi vieną kartą baigtis, – pasakė jis. – Tu negali pykti ant manęs kas antrą penktadienį. To paprasčiausiai negali būti.

– Aš ant tavęs nepykstu, – atsakė Inger Johanė ir paleido iš čiaupo vandenį. – Jei jau aš kiek suirzau, tai tik dėl Isako. Bet nebekalbėkime apie tai.

– Ne, mes negalime...

– Palik tai, Ingvarai.

Ir jie nebekalbėjo apie tai. Jis išliaužė į svetainę. Girdėjo, kaip ji įsipylė į stiklinę vandens. Gėrė dideliais gurkšniais. Stiklinė barkštelėjo į indaplovės kraštą garsiau negu paprastai. Tada viskas nutilo.

– Gal padirbėkime?

Šypsena buvo paperkanti. Jai einant pro šalį prie sofos, kur ketino atsisėsti, pagriebė ją už rankos. Ji

leido jam palaikyti ranką keletą sekundžių, o tada ištraukė.

– Tušinukas akyje, – lėtai ištarė ji į pagalves; atrodė, lyg jai būtų reikėję susiimti ir susikaupti, kad iš viso galėtų apie tai kalbėti. – Labai simboliška, tiesą sakant.

– Viršutiniame akies krašte, – linktelėjo Ingvaras, nebūdamas tikras, kad ją supranta. – Ir pirmą kartą mes galime kalbėti apie tai, kad aukos turėjo priešų. Vibekė Hainerbak turėjo oponentų ir nesutarė su kai kuriais politikais. Fionai Hele pavydėjo ir ją nuolat apšnekėdavo. Vegardas Krogas, priešingai, drėbė visiems į akis viską, ką manė. Tai jis demonstravo tiek savo elgesiu, tiek rašymo maniera. Ypač pastaruoju metu.

– Tokie žmonės yra paprasčiausi niekšai, – karštai pratarė Inger Johanė. – Dedasi kietuoliais, sėdėdami namuose prie kompiuterio, bet elgiasi kaip suskiai ir bailiai, žiūrėdami žmonėms, kuriuos kritikuoja, tiesiai į akis. Žinoma, jei dar nėra visiškai prasigėrę.

– Bjauru, – sumurmėjo Ingvaras. – Ar dar liko nors kiek vyno?

Ji linktelėjo galva ir susisupo į pledą.

– Mano nuomone, tokie „karštuoliai“ yra reikalingi, – pasakė jis ir pasistatė pilną taurę ant svetainės staliuko priešais save. – O tu nori?

Ji krūptelėjo, išgirdusi savo pačios balsą, ir ėmė kalbėti kiek tyliau:

– Diskusijos mums nepadės. Bent jau ne viešos diskusijos laikraščių puslapiuose. Žurnalistams labiau rūpi gerai suformuoluoti ir elegantiškais žodžiais nupasakoti priešininko egzekuciją, negu rimtai aptarti

iškilusią problemą. Pateikti informaciją. Atsisakyti išankstinių nusistatymų. Įsigilinti į tai, kas vyksta. Pasidalyti sukauptomis žiniomis.

Ingvaras pasilenkė į priekį ir paėmė taurę. Atidžiai nužvelgė Inger Johanę. Plaukai buvo susivėlę, po akimis išryškėjo tamsūs ratilai. Kaip ir visi žmonės tokiu metų laiku ji buvo išblyškusi, bet jam atrodė, kad veido oda tarsi pasidengė kažkokia permatoma danga, kurią ji mėgino nuslėpti, demonstruodama jam iki šiol nepatirtą pyktį.

– Ateik čia, – švelniai tarė jis. – Tau nereikia dėl visko taip jaudintis. Leisk žmonėms kiek patriukšmauti. Tai retai būna daroma tyčia, norint supykdyti. Aštrios diskusijos, nesmarkūs ginčai ir kaistanti atmosfera yra sveiko adrenalino dozė. Todėl nereikia į tai taip rimtai reaguoti.

Inger Johanė pakišo kojas po savimi ir pirštais persibraukė per plaukus. Apatinė jos lūpa virpėjo.

– Eikš čia, – pakartojo Ingvaras. – Ateik čia, brangioji.

– Tiesiog mane tai suerzina, – tyliai atsakė ji. – Aš tikrai norėčiau pasėdėti viena.

– Gerai. Puiku.

– Matsas Būhiusas, – ištarė.

– Toks jo vardas.

– Ar jūs jį suradote?

– Ne.

– Kodėl ne?

Ingvaras persibraukė ranka šviesius, kiek per ilgus plaukus. Žinojo, kad atrodo kvailai – praplikęs viršugalvis, nukarę ant kaklo ir už ausų užkišti plaukų ga-

liukai. Paprastai jis plaukus kirpdavosi trumpai. Tada jie atrodydavo tankesni, o jis pats – jaunatviškiau.

– Jis registruotas Osle, – pasakė. – Bisleto rajone. Luizos gatvėje. Bet jo ten nėra. Kaimynai apibūdina jį kaip žmogų, kuriam trūksta varžtelio galvoje. Tame pačiame koridoriuje priešais jo butą gyvenančios senutės žodžiais, retai būna namuose. Dėl jo nekyla jokių problemų, bet jis dažnai pradingsta ilgesniam laikui. Su niekuo nesikalba, tik pasisveikina ar palinki geros dienos, prasilenkdamas laiptinėje. Be to, visi apibūdina jį kaip keistuolį. Beje, ar galėsi rytoj mane apkirpti?

– Galiu ir dabar.

Jis nusijuokė ir išgėrė dar gurkšnelį vyno.

– Dabar?

– Taip. Kaip tik dabar turime tam laiko.

Džekas ėmė smarkiai vizginti uodegą, kai Ingvaras patraukė pečiais ir nuėjo ieškoti plaukų kirpimo mašinėlės.

– Dar neisime į lauką, – piktai tarstelėjo jis. – Eik gulti!

Šuo nusiminęs nubidzeno atgal, keletą kartų apsisuko aplink ir brinktelėjo ant parketo.

– Nekirpk labai trumpai, – perspėjo Ingvaras ir apsijuosė kaklą rankšluosčiu. – Sakau, nenuskusk manęs visiškai. Na, aš norėčiau, kad ant galvos liktų plaukų.

– Gerai jau gerai. Sėskis.

Jis jautėsi kaip avis, kai kirpimo mašinėlė palietė kaklą siekiančius plaukus. Ūžesys garsiai aidėjo galvoje.

– Kutena ausis, – nusišypsojo ir nusivalė ant krūtinės nukritusius plaukus.

– Sėdėk tyliai.

– Žudikui tikrai nepaprastai sekasi, – mąsliai ištarė. – Jei tai iš tiesų vienas ir tas pats žmogus, pasiruošęs Norvegijos garsenybių sąrašą, jis turėjo labai gerai viską suplanuoti arba jam tiesiog labai sekasi.

– Nebūtinai, – paprieštaravo Inger Johanė ir stipriai prispaudė mašinėlę prie kairiojo Ingvaro smilkinio.

– Būtinai, – ryžtingai patvirtino jis. – Jam dar kartą pavyko patekti ir pasišalinti iš nusikaltimo vietos nepastebėtam. Bent kol kas atrodo būtent taip, o mums talkino trisdešimt vyrų iš Askerio ir Berumo, kurie ėjo ir skambino į kiekvienas duris. Nusikaltimo vietoje yra daugybė pėdsakų. Beje, jie tokie ryškūs, kad mes beveik tiksliai galime atkurti vaizdą, kaip viskas atrodė prieš pat nužudymą. Žudikas patykojo miške, leido Vegardui Krogui praeiti pro šalį takeliu, prisiartino iš paskos, privertė jį atsisukti ir tada nudobė. Bet nėra nieko...

Mašinėlė įpjovė jam odą.

– Ai! Atsargiau! Aš juk sakiau, kad nenoriu likti plikas!

– Tu atrodysi puikiai. Ką norėjai pasakyti?

– Kol kas mes visiškoje aklavietėje. Jokių organinių pėdsakų. Iš pėdos dydžio ir pėdsakų gylio sunku pasakyti ką nors daugiau, išskyrus tai, kad žudikas nebuvo iš lengvųjų. Jam sekėsi.

Ji išjungė mašinėlę. Minutėlę susimąsčiusi stovėjo už nugaros, negalėdama sugaudyti minčių.

– Tiesą sakant, tai nebūtinai turi būti sėkmė. Užtenka sugebėjimų ir atsargumo. Visos aukos buvo visuomenėje žinomi žmonės, na, daugiau ar mažiau žinomi, ir stebina...

Stojo tyla. Abu vaikai kietai miegojo. Kaimynai apačioje taip pat buvo sumigę. Iš sodo ir gatvės nesigirdėjo jokių garsų. Nė vienos katės. Nė vieno automobilio, nė vieno jaunuolio, susiruošusio į naktinį pasilinksminimą. Name buvo tylu; naujajame priestate pagaliau viskas nutilo, ir naktimis buvo ramu. Netgi Amerikos karalius giliai ir tylutėliai miegojo.

– Šiandien buvau pas Liną, – pagaliau prakalbo ji. – Mūsų kompiuteris yra beviltiškas, o Lina turi interneto ryšį. Man prireikė vos poros minučių sužinoti, kad šios aukos, šios...

Ji padėjo plaukų kirpimo mašinėlę ir atsisėdo priešais jį, paspaudusi kojas po savimi.

– Šie žmonės tikrai buvo žinomi visuomenėje, – pasakė ji ir alkūnėmis atsirėmė jam į kelius. – Tikrai! Vibekės Hainerbak tinklalapis po jos mirties nebuvo atnaujintas, tai yra...

– Tikriausiai jos šeima turi apie ką galvoti ir be to.

– Aš nenorėjau, kad tai nuskambėtų kaip kritika, – greitai atrėžė ji. – Reikalas tas, kad svainio surengtas bernvakaris...

– Būsimo svainio surengtas bernvakaris.

– Nepertraukinėk manęs. Jos tinklalapyje buvo aptartas bernvakaris. Ten radau nuorodą į Trondo tinklalapį. O ten skaitytojams pateikiama detali programa! Kas tik nori galėjo lažintis, jog Vibekė Hainerbak tą vakarą grįš namo viena. Kad ji eina miegoti

gana anksti, buvo žinoma visiems, nes ji tai stengėsi pabrėžti kiekviename savo interviu.

– Dabar aš jau nebesuprantu, ko tu nori. Aš tikriausiai atrodau keistai dėl šukuosenos.

– Tu atrodai puikiai.

Ji vėl užėjo jam už nugaros ir įjungė mašinėlę.

– Fiona Hele noriai pasakojo apie privatų savo gyvenimą. Ji visam pasauliui apsiskelbė, kad kiekvieną antradienį būna viena. Vegardas Krogas turėjo tinklalapį; jis buvo vienas iš tų, kurie įsivaizduoja, kad yra nepaprastai įdomūs aplinkiniams. Vakar jis savo skaitytojams papasakojo, kad yra priverstas vakarieniauti su savo mama, nes skolingas jai pinigų. Tas nepakenčiamas vyrukas iš tiesų buvo tikras...

– Ką tu ruošiesi daryti? – paklausė Ingvaras ir, prislopinęs riksmą, pasilenkė į šoną. – Juk sakiau, kad ne plikai!

– Oi, – atsakė Inger Johanė. – Na, gal kiek trumpoki. Palūkėk.

Ji greitai brūkštelėjo kirpimo mašinėle nuo kaklo link kaktos.

– Štai, – skeptiškai tarstelėjo. – Dabar bent jau atrodo lygiai apkirpta. Argi negalime pavadinti šios šukuosenos vasariška?

– Vasario mėnesį? Nagi, pažiūrėkime.

Ji nenoriai ištiesė jam veidrodį. Jo veido išraiška pasikeitė: nepasitenkinimas virto pasimetimu.

– Aš atrodau kaip duonos kepalas, – sugriaudėjo jis. – Mano galva dabar kaip didžiulio pyrago kepalo pluta! Aš juk sakiau, kad nenuskustum visų plaukų!

– Aš visko ir nenuskutau, – atsakė. – Tu atrodai nuostabiai. Bet dabar mums reikia sutelkti dėmesį.

– Aš atrodau panašus į kojaką!

– Ar tau atrodo, kad jie daug kur meluoja? – paklausė ji, stengdamasi subraukti plaukus semtuvėliu.

– Kas? – sumurmėjo jis.

– Įžymybės.

– Taip. Kai duoda interviu.

– Na, taip...

– Man teko matyti, kad kai kurie tai pripažįsta. Arba giriasi tuo; čia priklauso nuo to, kaip į tai pažiūrėsi. Jei tai yra tiesa, aš galiu juos suprasti. Jie sukuria tam tikrą gyvenimą, kuriame gali dalyvauti visi. O iš tikrųjų teisybę pasilieka sau.

– Tu ką tik sakei, kad jie skelbia savo gyvenimo detales internete.

– Kai kurias. Nepavojingas. Dėl to melas darosi veiksmingesnis, kaip suprantu. Nežinau. Gal aš kalbu nesąmones.

Ji sukišo plaukus į plastikinį maišelį, tvirtai jį užrišo ir įmetė į šiukšliadėžę. Ingvaras tylėdamas tebesėdėjo ant taburetės; kaklą vis dar juosė rankšluostis. Veidrodis nuvirto ir gulėjo ant žemės. Iš žaizdos už ausies tekėjo kraujas. Inger Johanė sudrėkino vieną iš nešvarių Ranhildos seilinukų ir prispaudė jį prie žaizdelės.

– Atsiprašau, – sušnibždėjo. – Man reikėjo būti atidesnei.

– Ką norėjai pasakyti teigdama, kad sėkmė nėra būtina? – pasiteiravo Ingvaras. – Kad šitą žudiką nebūtinai turime vadinti laimės kūdikiu?

– Paprastas, nepriekaištingas žmogžudystes nebūtina kruopščiai suplanuoti, – atsakė ji. – Žinoma, išskyrus tuos atvejus, kai esi žmogus, kurį įtars visų

pirma. Jei aš norėčiau pašalinti iš gyvųjų tarpo žmogų, kuriam, kitų nuomone, linkėčiau mirties, turėčiau gerokai pasukti galvą. Pavyzdžiui, pasirūpinti alibi. Tai yra didžiausias sunkumas.

– Milžiniškas, – linktelėjo galva Ingvaras. – Todėl tik retai kam pasiseka...

– Būtent. Banko apiplėšimas... čia galime kalbėti apie tikslų planavimą. Pinigai yra apsaugoti daug geriau negu žmonės. Vagystės sėkmė priklauso nuo gerai parengtų „namų darbų“ ir tiksliai apmąstyto logistikos plano. Puiki kompetencija. Modernūs ginklai ir kita pažangi įranga. Tačiau mes, žmonės, esame tokie...

Ji uždėjo ranką jam ant pakaušio. Delnus švelniai kuteno plaukeliai.

– ...tokie pažeidžiami. Mūsų pernelyg plona oda. Galvos pasukimas, patogiu kampu priglaustas peilis. Stumtelėjimas nuo laiptų. Tiesą sakant, mane stebina, kad tai neatsitinka dar dažniau.

– Būdama tokia švelni, ką tik pagimdžiusi moteris, tu pieši velniškai baisius paveikslus, – perspėjo jis ir atsistojo. – Ar tu tikrai taip manai?

– Taip. Aš tai pasakiau ir šiandien. Kai Zigmundas buvo čia. Kad siaubingiausi scenarijai gimsta motyvo neturinčių žudikų galvose. Jei jų nepagauna nusikaltimo vietoje arba jei jie nėra labai nerangūs, jie paprasčiausiai išsisuka.

– Štai čia aš su tavimi tikrai nesutinku, – pasakė Ingvaras mėgindamas pasikasyti nugarą. – Žmogžudystę taip pat reikia suplanuoti. Reikia įžvalgumo.

Ji pažvelgė į vyno butelį. Buvo likęs dar trečdalis. Ištraukė kamštį ir prisipylė.

– Sutinku, – linktelėjo galva. – Tu teisus. Reikia tam tikros kompetencijos. Bet tik tiek. Tarkime, tam nereikia daug įrangos. Nė viena iš trijų aukų nebuvo nugalabyta šaunamuoju ginklu, kuriuo reikia iš anksto pasirūpinti ir dėl kurio lieka pastebimi įkalčiai. Svarbiausia yra tai, kad žudikas iki pat galo pasilieka teisę pasitraukti iš žaidimo. Iki pat pabaigos. Jei kas nors yra ne taip, jei atsitinka kas nors netikėta, kas gali sutrukdyti, jis gali paprasčiausiai atsitraukti ir palikti auką gyvą. Ypač jei nužudyti žmogų nereikia sąjungininkų. Tai gali būti didelis pranašumas. Kas žinoma vienam žmogui, nežinoma niekam, o kas žinoma dviem žmonėms, žinoma visiems.

– Tavo motina, – nusišaipė Ingvaras ir sunkiai drėbtelėjo ant sofos.

– Hmm. Na, ne viskas, ką ji sako, yra kvaila.

Ji pasekė jo pavyzdžiu. Šįsyk atsisėdo šalia jo.

– Mane gąsdina mintis, kad mes turime kalbėti apie tokį žmogų. Apie... profesionalą.

– Ar tokių yra? – liūdnai paklausė Ingvaras. – Žudikų profesionalų? Turiu galvoje, čia, mūsų šalyje, šioje Europos dalyje?

Ji pakreipė galvą į šoną ir pažvelgė į jį tokiu žvilgsniu, lyg būtų klausęs, ar Norvegijoje kada nors būna žiema.

– Gerai, – sumurmėjo jis. – Jų yra. Bet argi jie žudytų be jokio motyvo? Reikalas, dėl kurio jie kovoja? Kokia nors iškreipta priežastis – gal pinigai, o gal Dievo valia?

Jos akys žvelgė tiesiai į jį. Ji prisiglaudė. Jis apkabino ją. Tvirtai apkabino.

– Ką tu pasakytum apie tą Matsą Būhiusą? – tyliai pasiteiravo.

– Kad mums reikia jį surasti.

– Manai, kad jis yra susijęs su šiomis žmogžudystėmis?

Ingvaras garsiai atsiduso. Inger Johanė įsitaisė patogiau, užsikėlė kojas ant sofos ir gurkštelėjo iš taurės vyno. Jis švelniai perbraukė pirštais jai per ranką.

– Labai lengva įsivaizduoti, kad jis yra įsivėlęs į Fionos Hele nužudymą, – atsakė. – Bent jau turi motyvą. Galbūt. Mes per mažai žinome apie tai, kas vyko, kai jis ją aplankė. Bet ką, po velnių, šitas vaikinas galėjo turėti prieš Vibekę Hainerbak ir Vegardą Krogą?

– Nemo, – ištarė tarpduryje stovinti devynmetė. – Sulamita ir aš norime pažiūrėti filmuką apie Nemo.

– Kristiane, – nusišypsojo Inger Johanė. – Ateik čia. Jau naktis, brangioji. Mes negalime žiūrėti filmų vidury nakties.

– Galime, – paprieštaravo Kristianė, užlipo ant sofos ir įsitaisė tarp jų. – Leonardas sako, kad Sulamita nėra katė.

Ji spaudė prie savęs gaisrininkų automobilį ir bučiavo kopėčias toje vietoje, kur matėsi įlūžimas.

– Juk tai tu sprendi, ar Sulamita yra katė, – ištarė Ingvaras.

– Tiktai aš, – linktelėjo galva Kristianė.

– Bet aš manau, kad Leonardas Sulamitą laiko gaisrinės automobiliu. Ar tai gerai?

– Ne. Katė.

– Tau – tai katė. O Leonardui gaisrininkų automobilis.

– O tau – katė, – pasakė Kristianė ir prikišo aplūžusį, beratį žaislinį automobilį Ingvarui prie veido; jis pabučiavo groteles.

– Tau reikia eiti gulti, – perspėjo Inger Johanė.

– Kartu su jumis, – atsakė Kristianė.

– Į savo lovą, – paprieštaravo Ingvaras. – Marš gulti.

Jis pakėlė vaiką, gaisrinės automobilį ir pradingo iš kambario. Inger Johanė liko sėdėti. Iš nuovargio skaudėjo sąnarius. Pirmą kartą po ilgo laiko jautėsi silpna. Lyg kas nors būtų visiškai atėmęs jėgas; godi kūdikio burnytė siurbė iš jos viską, kas buvo likę po gimdymo. Kas keturias valandas. Kiaurą parą. Mažytis padarėlis ją gąsdino ir eikvojo jos jėgas. Ir, žinoma, ji turėjo daugiau dėmesio skirti Kristianei. Bet laiko daugiau nebuvo.

Netgi naktys nebepriklausė jai vienai.

Matsas Būhiusas, žinoma, galėjo nužudyti biologinę savo motiną.

O ar jis galėjo nužudyti kitas dvi aukas?

Jai reikėjo miegoti.

Gurkštelėjo vyno. Palaikė burnoje, jautė liežuviu, ragavo. Pagaliau nurijo.

Jeigu Matsas Būhiusas norėjo užmaskuoti Fionos Hele nužudymą, padarė banalią klaidą. Fioną nužudė pačią pirmą. Tikroji auka maskuojantis neturėjo mirti pirma.

Elementaru, mąstė ji. Naujoko klaidelė. Žinių trūkumas.

Žudikas buvo profesionalas. Įžvalgus.

O gal ir ne.

Jai reikėjo miegoti.

Dar vienas dalykas. Panašumai. Kažkur standžiajame galvos diske buvo informacija, kurios ji niekaip negalėjo atrasti.

Buvo tylu. Jai kažko trūko, nors ir negalėjo pasakyti, ko.

Inger Johanė užmigo. Jos nekamavo jokie sapnai.

***

Zigmundas Berlis per tris valandas ištuštino ketvirtąjį rūgščios kavos puodelį. Ji buvo net ne drungna – buvo šalta. Jis nusišypsojo sau po nosimi. Šalia monitoriaus gulėjo maišelis minkštų saldainių. Jis susikišo tris saldainius į burną ir ėmė iš lėto kramtyti. Žmona buvo nepatenkinta, kad jis priaugo svorio. Reikėtų jai pabandyti pasėdėti čia vienai, ketvirtą ryto, spoksant į tą prakeiktą monitorių, kuriame negalėjo nieko įskaityti; moteriškei reikėtų pamėginti nemiegoti visą parą, stengiantis raibuliuojančių simbolių stulpelių, vardų, skaičių ir raidžių, mirgančių keturkampiame ekranėlyje, begalybėje įžiūrėti ką nors reikšminga. Bežiūrint į tą šviečiančią plokštę jam ašarojo akys.

Gali būti sunku surasti ieškomą žmogų. Netgi tokioje mažytėje valstybėlėje kaip Norvegija yra slėptuvių. Sudarius Šengeno sutartį įsigaliojo tarptautinis Europos policijos bendradarbiavimo susitarimas. Jis labai pravertė ieškant žmonių. Tačiau kartu pasidarė lengviau pervažiuoti sienas, o ir slėptuvių vis daugėjo. Ieškomas žmogus galėjo lengviau pradingti. Nors paprastą norvegą, tokį kaip Matsas Būhiusas, nenusižengusį ir atitinkantį paprasto norvego paveikslą,

jei tik tas žmogus civilinės metrikacijos biure yra įregistravęs nuolatinę gyvenamąją vietą ir asmens kodą, turėjo būti įmanoma surasti per keletą valandų.

Jie dirbo beveik parą.

Tačiau jis dingo. Vyriškis paprasčiausiai išnyko.

Kai jie išsiaiškino, kad paskutinį kartą Luizos gatvėje esančiame bute vyruką matė sausio 20-ąją dieną, visa KRIPOS komanda buvo sukelta ant kojų. Ingvaras tikriausiai vienintelis, kuriam buvo leista važiuoti namo. Dėl naujagimio ir panašiai.

Pavydo protrūkis. Aistros proveržis; kompiuterio ekrane Zigmundui šmėstelėjo Inger Johanės veidas. Jis susigrūdo į burną dar tris saldainius. Sugrikšėjo tarp dantų patekęs cukrus. Liežuvis kibo prie gomurio. Nors ir suvokdamas, kad puodelis tuščias, pakėlė jį prie lūpų.

Užsieniečiai, vis tie prakeikti užsieniečiai; jie keliavo pirmyn ir atgal iš Norvegijos, lyg jiems būtų leidžiama pasirodyti čia ir daryti netvarką. Jie žaidė su policija. Žmonės turėjo iš anksto suvokti, kur tai nuves. Laimei, kai kurie tai jau suprato. Užsieniečiai.

Bet Matsas Būhiusas?

Fiona Hele buvo nužudyta sausio 20-ąją dieną. Nuo tada niekas jo nebematė.

Kur, velniai griebtų, jis yra?

– Po paraliais, Zigmundai!

Larsas Širkelandas stovėjo tarpduryje, atlapotu švarku ir paraudusiomis akimis. Jis kvailai šypsojosi ir kumščiu trankė durų staktą.

– Mes radome tą vyruką!

Zigmundas garsiai nusijuokė, du kartus suplojo rankomis ir susigrūdo į burną likusius saldainius.

– Mmm, – godžiai žiaumodamas ištarė. – Mums reikia paskambinti Ingvarui.

***

Jau geriau ji būtų pasirinkusi kitą viešbutį. Arnės Jakobseno dizaino SAS viešbutį, pavyzdžiui, kuriame dirbtų diskretiškas, visko matęs personalas. Po kurio stogu būtų galima rasti, ko tik panorėjus; tada jai nebūtų reikėję niekur eiti. Kopenhaga buvo norvegiškas miestas, pernelyg norvegiškas; jame buvo daugybė alų geriančių vyrų su kvailai atrodančiais galvos apdangalais ir pirkinių maišeliais nešinų moterų, slepiančių veidą po pigiais akiniais nuo saulės. Kaip instinkto vedamos lašišos jie žygiavo pirmyn atgal per Rotušės aikštę, tarp Tivolio ir Striogės; visada tarp Tivolio ir Striogės, tarsi Kopenhagoje tebūtų buvusi tik viena atvira aikštė, kurios viename krašte stūksojo kavinė, o kitame ėjo purvina parduotuvių apsupta gatvė.

Ji niekur nėjo, sėdėjo kambaryje. Netgi dabar, nuo Zundo pučiant žvarbiam žiemos vėjui, Kopenhagoje buvo begalė norvegų. Jie prekinosi, rinkosi ir gėrė tamsiose aludėse, valgė frikadeles ir laukė kitos viešnagės pavasarį, kai alų bus galima gerti lauke ir kai Tivolis pagaliau atvers duris vasaros sezonui.

Ji norėjo važiuoti namo.

Namai. Apstulbusi suprato, kad Vilafranšė – jos namai. Jai nepatiko Rivjera. Jai ji nepatiko. Anksčiau, praeityje.

Viskas atrodė taip nauja.

Ji gimė iš naujo, pagalvojo ir nusišypsojo iš savo pačios sukurtos klišės. Pirštais glostė pilvą. Dabar jis buvo stangresnis. Bent jau plokštesnis. Ji nuoga gulėjo lovoje. Ant antklodės. Aksominės užuolaidos buvo atitrauktos. Tik lengvos, pusiau perregimos užuolaidėlės skyrė ją nuo kažko, galbūt stovinčio lauke. Jei kažkam būtų kilęs noras ją stebėti, iš kitos gatvės pusės, iš antrojo ar trečiojo aukšto lango, panorėjus būtų buvę galima ją pamatyti. Nuo lango pūstelėjo vėjas. Ji išsitiesė. Perbraukusi per ranką pirštais pajuto, kad oda pasišiaušusi lyg žąsies. Brailio raštas, pamanė moteris; naujasis gyvenimas atsispindėjo jos odoje lyg akliesiems skirtas raštas.

Ji žinojo, kad rizikuoja. Niekas geriau už ją to nemokėjo. Galėjo pasirinkti saugiausią ateities kelią.

Pirmasis planas buvo idealus. Nepasiekiamumas.

Tačiau greitai saugumas tapo pernelyg saugus. Ji suprato tai iš karto, kai grįžo atgal į vilą prie Baje des Anges.

Nelaisvė toje nuobodžioje, nebylioje, jokios rizikos nekeliančioje aplinkoje buvo kažkas tokio, apie ką ji niekada nebuvo susimąsčiusi ir todėl nepajėgė su tuo susidoroti. Bent kol neprabudo ir neišsivadavo iš pančių, apimančių taisykles ir pasyvias pareigas, kurias ji atlikdavo tik tada, kai jai už tai būdavo sumokama. Niekada daugiau, niekada mažiau. Dienos slinko lėtai. Viena po kitos. Ėjo savaitės. Metai. Ji seno. Tapo gabesnė. Jai sukako keturiasdešimt penkeri. Atrodė, kad viskas mirtinai nusibodo.

Pavojus prikėlė ją naujam gyvenimui. Baimė leido jaustis gyvai. Dėl baimės pagreitėjo pulsas. Dienos

bėgo ir viliojo ją bėgti iš paskos, tarsi vaiką, panorusį pagauti iš cirko paspruksį dramblį.

Tu miršti taip lėtai, kad imi įsivaizduoti, jog gyveni, mąstė moteris ir pamėgino prisiminti eilėraštį. *Kalbama apie mane. Poetas parašė eilėraštį apie mane.*

Vadovas teigia, kad ji yra geriausia. Jis klysta. Aš esu išsišokėlė, kuri siekia išbandyti įrangą, kurios niekas nesiryžta liesti. Ji yra ta, kuri stovi ant kalvos ir žino, ar atlaikys, ar pratrūks. Aš neriu taip giliai, kaip niekas kitas nedrįso padaryti. Ji sėdi valtyje ir skaičiuoja, kada susprogs jos plaučiai. Ji yra teoretikė, kaip kažkada buvau aš. Dabar aš veikiu. Aš esu Vykdytojas. Pagaliau aš esu.

Pirštai nuslydo kojomis. Žvilgsniu pasiekė kitoje gatvės pusėje spindinčius langus. Juose buvo matyti šviesa. Kambaryje judėjo šešėlis. Paskui pradingo. Ji sustingo, kūnu pasisuko į langą. Kojos buvo praskėstos. Tas, kurio šešėlis šmėkščiojo lange, nebesugrįžo.

Ji galėjo amžinai tyčiotis iš Inger Johanės Vik.

Bet nebuvo jokio tikslo.

Jokio malonumo.

***

Ranhilda atsirūgo. Balkšvas, šviesus skystis nutekėjo jai per smakrą ir susikaupė kaklo įduboje. Inger Johanė atsargiai ją nuvalė ir vėl priglaudė kūdikį sau prie krūtinės.

– Miegi? – sušnibždėjo.

– Hmm.

Ingvaras sunkiai apsivertė ir užsitraukė pagalvę ant galvos.

– Man šovė į galvą viena mintis, – tyliai ištarė ji.

– Rytoj, – išstenėjo jis ir dar kartą apsivertė.

– Nors visos aukos akivaizdžiai buvo susijusios su Oslu, – tęsė ji, šįkart nebe taip atsargiai, – ...visos žmogžudystės buvo padarytos užmiestyje. Ar tu apie tai pagalvojai?

– Rytoj. Būk gera.

– Vegardas Krogas gyveno Osle. Jis tik atsitiktinai atsidūrė Askeryje tą vakarą. Fiona ir Vibekė dirbo Osle. Daugiausia jos būdavo sostinėje. Tačiau jų gyvenimo styga nutraukta užmiestyje. Keista, ar ne?

– Ne.

Jis pasirėmė ant alkūnės.

– Liaukis, – rimtai perspėjo.

– Ar tu nepagalvojai, kad tam gali būti kokia nors priežastis, – nekreipdama dėmesio į jo pastabą tęsė ji. – Ar paklausei savęs, kas vyksta, kai žmogžudystė padaroma už miesto?

– Ne, to aš savęs tikrai neklausiau.

– KRIPOS, – ištarė ir atsargiai paguldė Ranhildą į lopšį. Ji miegojo.

– KRIPOS, – vangiai pakartojo jis.

– Žmogžudysčių bylose jūs niekada netalkinate Oslo policijai.

– Talkiname.

– Ne taktiniuose tyrimuose.

– Na, aš...

– Išklausyk mane!

Jis vėl atsigulė ir įsmeigė akis į lubas.

– Aš klausau.

– Ar gali būti, kad žudikas nori sulaukti stipresnio pasipriešinimo? Protingesnio oponento?

– Po paraliais, Inger Johane! Tiems išvedžiojimams turi ateiti galas! Visų pirma, mes vis dar nežinome, ar visų aukų žudikas tas pats. Antra, mes esame *taip* arti galimo įtariamojo. Trečia... Oslo policija turi daug gerų žmonių. Manau, kad daugumai bepročių nusikaltėlių jie galėtų būti pakankamai rimtas iššūkis.

– Po to, kai dingo ta Vilhelmseno moterėlė, sklinda gandai, kad visas tyrimas pakriko ir...

– Nekreipk dėmesio į gandus.

– Tu paprasčiausiai nenori suprasti to, ką sakau.

– Tik ne dešimt po keturių ryto, – atsakė jis ir rankomis užsidengė veidą.

– Tu esi pats geriausias, – tyliai pasakė ji.

– Ne.

– Taip. Taip rašo apie tave. Laikraščiuose. Nors ir neduodi interviu po to nesusipratimo...

– Nepримink man to, – atsakė prislopintu balsu.

– Tave apibūdina kaip puikų taktinių tyrimų specialistą. Kaip didžiulį, protingą ir keistą pašalietį, kuris nenori įsilieti į bendrą sistemą, tokį, kuris...

– Nagi, baik.

– Mums reikia įsitaisyti signalizaciją.

– Tu *privalai* liautis visko bijoti, brangioji!

Jo ranka sunkiai nusileido ant jos pilvo. Ji vis dar sėdėjo lovoje. Jie sunėrė pirštus. Suskambo telefonas.

– *Po velnių!*

Ingvaras tamsoje grabaliojo naktinį staliuką.

– Klausau, – burbtelėjo.

– Čia aš, Zigmundas. Mes jį suradome. Ar tu atvažiuosi?

Ingvaras atsisėdo. Pėdos palietė šaltas grindis. Jis pasitrynė veidą ir pajuto, kaip nugarą glosto šilta Inger Johanės ranka.

– Aš atvažiuosiu, – atsakė ir padėjo ragelį.

Atsisuko ir pasikrapštė neįprastai pliką pakaušį.

– Matsas Būhiusas, – tyliai išlemeno. – Jie jį surado.

10

LOVISENBERGO ligoninės Psichiatrijos skyriaus gydytojas pasisveikino ne ypač draugiškai. Jį taip pat negailestingai ištraukė iš lovos tokį ankstyvą rytą. Už kabineto lango vis dar buvo nežmoniškai tamsu, kai jis pakvietė Ingvarą Stubio ir Zigmundą Berlį prisėsti ant pilkšvos melanžinės sofos. Moteris raudonai dažytomis lūpomis ir žalsvu gydytojos švarku atnešė kavos. Praeidama skleidė gaivų pavasarišką aromatą, kuris privertė Zigmundą nusišypsoti, atsisukus į duris. Jos be garso užsivėrė jai už nugaros. Kabinetas buvo tvarkingas. Jauku kaip namuose. Lentynoje už biuro kėdės stovėjo statulėlės, kurios Ingvarui priminė Afriką – kaukės ir storos, begalvės deivės. Švietė ryškiomis spalvomis dekoruotas įrėmintas ir įstiklintas vaiko piešinys.

– Aš suprantu, – atsakė gydytojas, kai Ingvaras paaiškino jam, kodėl jiems buvo svarbu su juo pasikalbėti. – Galite manęs klausti. Aš pasistengsiu atsakyti kuo išsamiau. Kadangi formalumai jau sutvarkyti.

Ingvaras gurkštelėjo kavos. Ji buvo deginančiai karšta. Per puodelio viršų nužvelgė gydytoją Bonhiorą. Vyrui tikriausiai jau keturiasdešimt, bet atrodė puikiai išsilaikęs. Plaukai dar trumpesni, negu Ingvaro. Veidas tamsaus gymio, o akys – rudos. Iš vardo buvo galima spręsti, kad jis užsienietis, nors kalbėjo visiškai be akcento. Buvo lieknas ir atrodė lankstus. Priėjęs prie mažo šaldytuvo, įpylė į indelį pieno ir ištiesė jiems. Abu padėkojo ir atsisakė.

– Man reikia tiek parako, kiek tik galiu gauti, – ištarė Ingvaras ir nusijuokė. – Tokį ankstyvą rytą.

Zigmundas nevalingai nusižiovavo. Net nemėgino prisidengti burnos. Ištryško ašaros ir jis greitai papurtė galvą.

– Visą naktį nesudėjau bluosto, – paaiškino.

– Suprantu, – linktelėjo galvą gydytojas. Arti viena kitos esančios akys sužybsėjo. Ingvaras pasijuto nemaloniai, lyg būtų stebimas ir vertinamas.

– Matsas Būhiusas, – pradėjo Ingvaras. – Kas su juo negerai?

– Būtent dabar?

– Na... Man susidarė įspūdis, kad jis dažnai pas jus pakliūdavo ir vėl dingdavo. Aš nelabai išmanau psichiatrijos terminiją, todėl man nėra visiškai aišku, apie kokias ligas kalbama... taigi... ar jam nustatyta diagnozė?

– Taip. Dvipolis sutrikimas. Jį kamuoja maniakinė depresija. Taip, jis nuolat čia patekdavo ir vėl būdavo išleidžiamas. Galima ir taip pasakyti. Šiuo požiūriu jis yra paklusnus pacientas. Tik gaila, kad dažniausiai pasirodo kiek per vėlai.

– Gimė 1978-ųjų spalio 13-ąją, – užrašuose perskaitė Ingvaras ir atvertė kitą lapą. – Ar neklystu?

– Ne. Pirmą kartą pas mus pateko, kai jam sukako aštuoniolika. Siuntė bendrosios praktikos gydytojas, kuris su juo kankinosi keletą mėnesių. Nuo tada jis... čia praleidžia nemažai laiko.

– Ar jis pas jus atvyksta, kai jam būna maniakiškumo fazė, ar tada, kai apima depresija? – pasiteiravo Zigmundas.

– Kai užeina depresija, – nusišypsojo gydytojas Bonhioras. – Neįprasta, kad žmonėms pagalbos prireiktų tada, kai juos užplūsta maniakiškumo banga. Paprastai tada jie jaučiasi galį sumaišyti dangų su žeme. Jums reikėtų žinoti, kad jis...

Ingvaras vėl pajuto mąslų gydytojo žvilgsnį. Pasijuto tiriamas, lyg būtų bandoma jį išmatuoti ir pasverti.

– Matsas yra labai inteligentiškas vaikinas, – kalbėjo gydytojas Bonhioras. – Būdamas mažas, mokykloje jis tikrai nežibėjo gabumais. Tačiau jo tėvai buvo pakankamai įžvalgūs ir perkėlė jį į mažesnę mokyklą. Privačią mokyklą. Mano tikslas nėra aptarti šias problemas...

Jis šypsodamasis iškėlė delnus į viršų. Ingvaras pastebėjo, kad dešinioji ranka buvo be mažojo piršto. Styrojo tik galiukas. Palyginti su rusva plaštaka, jis atrodė švelniai rožinis.

– ...bet Matsui neabejotinai labiau patiko Steinarskūleno mokykloje. Jis yra...

Vėl pasigirdo mykimas. Atrodė, lyg gydytojas būtų mėginęs pasverti kiekvieną žodį.

– Jis yra visiškai paprastas jaunuolis. Labai protingas. Šachmatais žaidžia kaip tikras profesionalas. Beje, gabus rankų darbams.

Ingvaras prie pat durų pamatė šachmatų lentą. Ji stovėjo ant kojyčių. Langeliai atrodė tarsi pagaminti iš dramblio kaulo ir brangaus medžio. Šachmatų figūrėlės buvo sustatytos taip, lyg kažkas būtų įpusėjęs žaisti partiją. Ingvaras atsistojo ir nuėjo prie šachmatų lentos. C3 langelyje stovintis baltasis žirgas guviai šuoliavo, iššiepęs nasrus. Kanopos buvo pakeltos virš šalia stovinčio pėstininko – į lazdelę įsitvėrusio, švarką vilkinčio vyro.

– Pradinė partija Reikjaviko turnyre, – ištarė Ingvaras ir nusišypsojo. – Kai jie pagaliau pradėjo žaisti po visų tų formalumų. Spaskis žaidė baltaisiais.

– Tu žaidi šachmatais? – draugiškai paklausė gydytojas Bonhioras ir priėjo artyn.

– Žaidžiau. Dabar nebeturiu laiko. Žinai... Bet pasaulio čempionatas Islandijoje buvo kai kas ypatinga. Svarbus reikalas. Aš labai įdėmiai sekiau čempionato eigą. Tą kartą.

Ingvaras kilstelėjo karalienę.

– Nuostabi, – sumurmėjo ir ėmė atidžiai apžiūrinėti mėlynais akmenėliais inkrustuotą apsiaustą ir kristaliukais nusagstytą karūnos vainiką.

– Bet nelabai tinkama žaisti, – pasakė gydytojas ir sukrizeno. – Man labiau patinka klasikinė medinė lenta. Šitą gavau savo keturiasdešimtmečio proga. Tiesą sakant, ja nesinaudoju. Bet ji puošia kabinetą.

– Maniau, kad vienas iš asmenybės susidvejinimo simptomų yra nesugebėjimas sukaupti dėmesį, – pa-

reiškė Ingvaras ir atsargiai pastatė karalienę į vietą. – Nelabai derinasi su šachmatais.

– Teisingai.

Gydytojas palinksėjo galva.

– Aš dar kartą sakau: Matsas Būhiusas yra tikrai ypatingas jaunuolis. Jis ne visada gali žaisti. Bet geruoju laikotarpiu šachmatų partija jam atneša begalę džiaugsmo. Jis žaidžia geriau už mane. Būna, kad jis užbėga padaryti ėjimą; netgi tada, kai neguli mūsų ligoninėje. Galimybė nugalėti mane tikriausiai teikia jam didelį malonumą.

Jie nusijuokė. Abu. Zigmundas Berlis negalėjo susilaikyti nežiovavęs.

– Dėl ko jūs atėjote? – pagaliau pasiteiravo gydytojas Bonhioras. Jo tonas dabar skambėjo visiškai kitaip. Ingvaras prisivertė susikaupti.

– Kol kas nenorėtume to atskleisti.

– Matsas Būhiusas yra labai pažeidžiamos būklės.

– Aš tai suprantu ir gerbiu. Bet mes taip pat esame labai... pažeidžiami. Žinoma, kita prasme.

– Ar tai yra susiję su Fionos Hele nužudymu?

Staiga Zigmundas lyg prabudo.

– Kodėl jūs to klausiate?

– Jam patiko jos programos, – tęsė gydytojas Bonhioras ir nedrąsiai šyptelėjo. Įsirašydavo į kasetę. Paskui nuolat žiūrėdavo. Jis ničnieko nenutuokė apie įvaikinimą iki jam sukako aštuoniolika. Kai mirė jo įtėvis, įmotė ryžosi atskleisti jam tiesą. Kartais jis atrodydavo lyg apsėstas istorijų, kurias matydavo „Skubančioje Fionoje“. Tiesa, jo įmotė taip pat mirusi. Prieš metus

ar prieš kiek ten laiko. Matsas dažnai sakydavo, kad norėtų sužinoti, kas jo tėvai. Sužinoti, kas jis toks, sakydavo.

– Ar jam tai pavyko?

– Sužinoti, kas jis yra?

– Taip.

Akimirką gydytojo Bonhioro veidą nušvietė šypsena.

– Aš mėginau padėti jam suprasti, kad raktas į savęs suvokimą slypi jo gyvenime su įtėviais, – atsakė jis. – Ne ieškant kažko, kas per klaidą paleido jį į gyvenimą.

– Bet ar jam pavyko surasti biologinius savo tėvus?

– Kiek man žinoma, ne. Vienas teisininkas jam davė patarimų, ką jis turėtų daryti, kad išsiaiškintų tai, ko nori. Bet nemanau, kad būtų pasistūmėjęs šiame tyrime.

– Tuomet kodėl klausėte, ar mūsų vizitas susijęs su Fiona Hele? – pasiteiravo Zigmundas Berlis ir kumščiu pasitrynė akis.

Gydytojas atsakė, įsmeigęs žvilgsnį į Ingvarą:

– Kiek suprantu, pataikiau kaip pirštu į akį.

Jis pakėlė pėstininką, kiek pagalvojo ir pastatė jį atgal į vietą. Ingvaras pagriebė tą pačią figūrėlę.

– Kaip vystosi jo liga? – pasiteiravo, atsargiai pirštu krapštinėdamas figūrėlės lazdelę.

– Pastaraisiais metais pertraukos tarp priepuolių sutrumpėjo, – atsakė gydytojas Bonhioras. – Žinoma, tai jį labai vargina. Prieš Kalėdas buvo apnikusi manija. Paskui sekė gana ramus laikotarpis. Jis...

Gydytojas nuėjo prie stalo. Pasirausė dokumentų krūvoje. Pirštu atvertė vieną lapą ir sustingo.

– Jis čia pateko sausio 21-ąją, – baigė sakinį.

– Anksti ryte?

Gydytojas dar kartą ėmė vartyti lapus.

– Taip. Labai anksti. Tiesą sakant, jis atvyko apie septintą ryto. Labai susikrimtęs.

– Ar manote, kad jis...

Ingvaras pastatė pėstininką į vietą ir metė žvilgsnį į savo laikrodį.

– ...jau atsibudo?

– Aš žinau, kad jau prabudo. Paprastai atsibunda apie penktą valandą. Sėdi vienas užsiėmimų kambaryje, kol susirenka visi kiti. Jis mėgsta būti vienumoje. Bent jau tada, kai jam taip bloga kaip dabar.

– Ar galėtume? – pasiteiravo Ingvaras ir pamojo ranka į uždarytas duris.

Gydytojas Bonhioras linktelėjo galva ir išėjo pirmas. Užrakino duris ir nusivedė juos prie lifto. Niekas nesakė nė žodžio. Jie įėjo vidun.

– Man tikriausiai reikėtų perspėti jus, kad...

Liftas sustojo. Nuėjęs pusę koridoriaus gydytojas sustojo ir pabaigė savo mintį:

– Man tikriausiai reikėtų perspėti jus, kad Matsas Būhiusas... atrodo gan ekscentriškai.

– Tikrai? – nustebęs paklausė Ingvaras.

– Jį kamuoja medžiagų apykaitos problema, dėl kurios jis atrodo didelis. Sunkus. Be to, gimė su skelta it kiškio lūpa. Žinoma, jam buvo daryta operacija, tačiau nelabai pavyko. Mes daug kartų siūlėme jam operuotis dar kartą. Bet jis nenori.

Gydytojas nelaukė atsakymo ir ėjo toliau. Tada atidarė vienas duris ir įėjo vidun.

– Labas, Matsai! Pas tave svečiai.

Kambario viduryje, įsitaisęs ant medinės kėdės, prie plastikinio stalo sėdėjo Matsas Būhiusas. Užpakalio riebalai pūpsojo per kėdės kraštus. Atrodė, kad vyriškio šlaunys netelpa po stalu. Jis vilkėjo kažkokį beformį sportinį kostiumą. Priešais buvo išrikiuota virtinė gražių gyvūnėlių. Eidamas prie jo Ingvaras pamatė, kad vienas jų yra gulbė. Čia buvo ir žirafa. Du liūtai pasišiaušusiais karčiais ir pražiotais nasrais. Geltonas švytintis dramblys, iškeltu straubliu ir permregimomis ausimis.

– Ką tu čia darai? – tyliai pasiklausė Ingvaras, priėjęs visai prie pat stalo. Kiti du vyrai vis dar stovėjo tarpduryje.

Matsas Būhiusas jam neatsakė. Jo pirštai sparčiai lankstė kažką, kas buvo panašu į paprastą celofaną. Ingvaras įsižiūrėjo ir pagaliau suprato, kad tai – arklys. Buvo net smulkios anatominės detalės – kanopos ir iškelta uodega.

– Mano vardas Ingvaras Stubio, – pagaliau prisistatė. – Aš esu iš policijos.

Matsas Būhiusas atsistojo. Ingvaras apstulbo pamatęs, kaip vikriai jis atstūmė kėdę, pastatė arklio figūrėlę tarp liūtų, žengė žingsnį į šoną ir atsisuko į policininką.

– Jūs juk turėjote pasirodyti, – nesišypsodamas ištarė. – Bet tam prireikė kiek laiko.

Randas virš lūpos buvo platus ir raudonas. Atrodė lyg sutrauktas. Nors lūpos buvo sučiauptos,

matėsi vienas priekinis dantis. Nosis maža, smakras beformis – paskendęs riebalų klostėse, kurios slėpė ir kaklą.

Akys buvo Fionos Hele. Kiek įkypos, ryškiai mėlynos ir apsuptos ilgomis, tamsiomis blakstienomis.

– Aš nesigailiu, – ištarė Matsas Būhiusas. – Negalvokite, kad aš gailiuosi.

– Suprantu, – atsakė Ingvaras Stubio.

– Ne, – pasakė Matsas Būhiusas. – Tiesą sakant, nemanau, kad tu supranti. Ar mes eisime?

Jis jau buvo perėjęs pusę kambario.

11

LINA Šiter skriete įskriejo į savo darbo kabinetą. Šlepetės buvo per didelės, chalatas – tikriausiai pirktas kitam žmogui. Rankoves maždaug dvidešimčia centimetrų reikėjo susiaurinti.

– Nors tu esi geriausia mano draugė, – tarė ji ir atsisėdo ant svečiams skirtos lovos, – ...tikiuosi, kad nepradėsi šeštadieniais aštuntą ryto lankytis pas mane skolintis kompiuterio? Beje, argi Kristianė dabar ne pas jus? Kur tu ją palikai?

– Pas kaimynus iš apačios, – sumurmėjo Inger Johanė. – Pas Leonardą.

Šalia klaviatūros gulėjo aptriušusi užrašų knygelė. Nors Inger Johanė visada žinojo, kur ji, jau daugelį metų nebuvo jos atsivertusi. Trylika metų, pagalvojo. Nuo to laiko ji persikraustė tris kartus. Tris kartus

rado užrašų knygelę batų dėžėje, kurioje laikė įvairias savo paslaptis. Žalvarinis žiedelis, kurį gavo dar vaikystėje, kai būdama penkerių susižadėjo su gražiausiu gatvės berniuku. Plastikinė apyrankė, kurią Kristianei ant riešo užrišo gimdymo namuose. *Inger Johanės Vik mergaitė.* Isako parašytas meilės laiškas. Rusva močiutės kamėja.

Užrašų knygelė.

Tris kartus jau buvo nusprendusi ją išmesti. Tačiau kiekvieną kartą jai kildavo geresnė mintis. Geltona knygutė su spirale ir priešpaskutiniame puslapyje nupiešta mažute širdele turėjo ją lydėti ir toliau. Širdelėje ji kartą įrašė V. Vaikiškas. Ji *buvo* vaikas, susimąstė ji. Dvidešimt trejų metų vaikas.

– Ko tu ieškai? – paklausė Lina.

– To tu tikrai nenori žinoti. Bet ačiū tau, kad leidai čia ateiti. Mano kompiuteris visiškai mane nuvylė. Pilnas virusų ir lėtai dirba.

– Man malonu. Mes juk beveik niekada nesusitinkame.

– Aš pagimdžiau vos prieš mėnesį, Lina! Šešiolika savaičių aš judėjau kaip karvė, kamavausi dėl nugaros skausmų ir miego sutrikimų.

– Tave visada kamuodavo miego sutrikimai, – ryžtingai pasakė Lina. Argi negali pabūti pas mane šiandien? Kai pabaigsi, galėtume nuvažiuoti į miestą. Truputį apsipirkti. Nueiti į kavinę. Dabar beveik visur nebegalima rūkyti, taigi su Ranhilda nebus jokių keblumų.

Ji pažvelgė laukan. Vaiko vežimėlis stovėjo prie pat palangės.

– Be to, jie miega visą laiką. Tokio amžiaus.

– Tiesą sakant, jie to tikrai nedaro, – paprieštaravo Inger Johanė. – Ačiū už pasiūlymą, bet man paskui reikia grįžti namo.

– Kur Ingvaras? Kaip *jums* dabar sekasi? Ar jis visiškai pamišo dėl Ranhildos? Galėčiau lažintis, kad...

Inger Johanė garsiai atsiduso ir pro akinius pažvelgė į Liną.

– Aš tikrai nežmoniškai džiaugiuosi, kad leidai man čia ateiti, – lėtai ištarė ji. – Bet jei aš trukdau draugę, kuri neturi vaikų ir labai mėgsta linksmintis, tokį ankstyvą šeštadienio rytą, tai tik todėl, kad reikalas labai rimtas. Ar aš galėčiau kiek padirbėti netrukdoma, o pasikalbėtume paskui?

– Be abejo, – sumurmėjo Lina ir atsistojo. – Viešpatie, tu juk...

– Lina!

– Gerai. Aš užkaisiu kavos. Jei norėsi, pasakyk.

Durys užsitrenkė kiek per smarkiai. Inger Johanė žvilgtelėjo į vaiko vežimėlį. Nė krust. Jokio garso. Lengviau atsidususi, susmuko ant kėdės.

Ji vis dar buvo gimdyvė ir jai reikėjo ramybės, pagalvodavo kiekvieną kartą, kai paskambindavo Lina, imdavo zirzti sesuo arba Ingvaras atsargiai užsimindavo, kad būtų malonu sulaukti svečių. Gal pakviesti ką trumpam pietų arba išgerti kavos sekmadienį. Kai tik jis apie tai užsiminė, o ji gūžtelėjo pečiais, jis nusprendė neliesti šios temos. Nukreipė kalbą kita linkme. Tada apie viską pamiršo. Iki kito telefono skambučio ir iki tol, kol kas nors vėl ims zyzti, kad nori pamatyti Ranhildą ir visus kitus.

Jai reikėjo grįžti prie įprasto naktinio režimo.

Jai reikėjo miegoti.

Pirštai greitai bėgiojo klaviatūra.

www.fbi.gov

Jai atrodė, kad sugrįžo į praeitį. Pirmiausia dėl to, kad nežinojo, ko jai reikia. Po plakatu su plevėsuojančia vėliava buvo Džono Edgaro Hūverio portretas – jis buvo vaizduojamas kaip gabus, demokratiškas ir beveik penkiasdešimt metų neutralios politinės pozicijos besilaikantis vadovas. Netgi dabar, prasidėjus naujam tūkstantmečiui, praėjus daugiau nei trisdešimčiai metų po to, kai pagaliau žlugo iškrypęs direktorius, jis vis dar buvo patriotų vertinamas kaip atsakingas ir vizijų kupinas modernios FTB, galingiausios policijos struktūros pasaulyje, kūrėjas.

Ji nusišypsojo. Prisivertė nusijuokti.

Entuziazmas. Pasitikėjimas savimi. Tas nenugalimas amerikiečiams būdingas nepriklausomumas, kuris taip lengvai persiduodavo kitiems žmonėms. Ji buvo jauna, įsimylėjusi ir *beveik* tapo viena jų.

Užrašų knygelė vis dar buvo užversta.

Ji paspaudė *Akademijos* nuorodą. Nuo nuostabaus parko, paskendusio pageltusiuose rudeniškuose lapuose namo vaizdo jos pilvas įsitempė. Inger Johanė nenorėjo prisiminti Kvantiko, Virdžinijos valstijos. Nenorėjo matyti Voreno, sparčiai žingsniuojančio po auditoriją; nenorėjo prisiminti tos griežtos, pilkšvos kaktos, kuri krisdavo į akis, jam cituojant Longfelou ir lenkiantis prie studentų, dažniausiai prie jos. Mirksėdavo dešiniąja akimi, kol ištardavo paskutinius žodžius. Inger Johanė girdėjo jo juoką – šaižų, ne-

tramdomą ir užkrečiamą; nors tas juokas buvo toks būdingas amerikiečiams.

Užrašų knygelė vis dar gulėjo nepaliesta.

Atversti užrašų knygelę, kurioje daugybė pavojingų adresų, buvo tolygu grįžti į praeitį. Trylika metų ji lyg po užraktu saugojo prisiminimus apie tuos mėnesius, praleistus Vašingtone, savaites Kvantike, naktis su Vorenu, iškylas su vynu ir nuogalių maudynes upėje ir apie tą katastrofišką, neįvardijamą įvykį, kuris viską sugadino ir beveik sužlugdė ją pačią.

Ji to nenorėjo.

Pakėlė geltonąją knygelę. Ši neskleidė jokio kvapo. Liežuvio galiuku palietė spiralę. Šaltas, salsvo skonio metalas.

„Akademi" išspausdinta nuotrauka uždengė pusę ekrano.

Auditorija. Koplyčia. Hogano alėja. Įtemptos dienos, vakarai su alaus bokalu. Vakarienės su draugais. Vorenas, nuolat vėluojantis, nesugebantis susikaupti, susipilantis į save *pintą* alaus. Jie išeidavo iš kambario ne kartu, su keleto minučių pertrauka, lyg niekas to nepastebėtų.

Užrašų knygelė ir turėjo likti neatversta. Jos nereikėjo.

Todėl, kad ji nepamiršo.

Dabar žinojo, ko ieškojo nuo tada, kai Ingvaras grįžo namo sausio 21-osios vakarą, lygiai prieš mėnesį, ir papasakojo jai apie Liorenskūge aptiktą lavoną, kuriam buvo nupjautas liežuvis. Pasakojimas ją nelabai paveikė, tik vos vos, kaip prisilietimas prie palėpę apraizgiusio voratinklio. Kai mirė Vibekė Hainerbak,

ji susirūpino, o kai prieš pusantros paros surado Vegardo Krogo kūną su į akiduobę įsmeigtu vardiniu rašikliu, ji netgi išsigando.

Dabar ji buvo čia.

Žvilgsnio į paslaptingą, seniai pamirštą patalpą pakako.

Pravirko Ranhilda. Inger Johanė įsikišo užrašų knygelę į rankinę, atsijungė nuo svetainės, kurios ieškojo, ištrynė naršyklės istoriją ir, eidama prie durų, apsivilko švarką.

– Jėzau, jau apsivilkusi, – ištarė Lina. – Ar jau lėksi?

– Labai ačiū tau už pagalbą, – atsakė Inger Johanė ir pabučiavo ją į skruostą. – Man reikia eiti. Ranhilda verkia!

– Bet tu gali...

Durys užsitrenkė.

– Viešpatie, – sumurmėjo Lina Šiter ir nuskubėjo atgal į svetainę.

Ji niekada nematė savo draugės tokios susikrimtusios.

Ramioji, geroji, nuspėjamoji Inger Johanė.

Nuobodžioji Inger Johanė Vik.

***

Matsas Bühiusas ligoninėje gulėjo jau mėnesį. Lygiai mėnesį. Jis mėgo skaičius. Skaičiai nesipyko tarpusavyje. Datos ėjo viena paskui kitą, gražiai ir tvarkingai, dėl nieko nesiginčydamos. Jis atvyko čia prieš keturias savaites ir tris dienas. Prie įėjimo jis pagaliau atsidūrė

rytą, be penkių septynios. Vaikščiojo Oslo gatvėmis visą naktį. Katė sekė jį paskutines keletą valandų, nuo Bišleto, kur jis kurį laiką pastovėjo, žvalgydamasis į savo buto langus. Viršuje nieko nebuvo. Visiškai tamsu. Žinoma, ten nieko negalėjo būti, juk tai buvo jo butas, o jis gyveno vienas. Jis buvo vienas; o katė buvo pilka. Ji dejavo. Jis nekentė kačių.

Žinoma, jie ateis.

Jis neskaitė laikraščių.

Ne tokias naujienas, kokios buvo skelbiamos. Sniegas, atrodė, niekada nenustos kritęs. Naktį, kai kiti miegodavo, jis galėdavo sėdėti ir stebėti snieguolių šokį tamsoje. Tiesą sakant, jos nebuvo baltos. Veikiau pilkos; arba švytinčios mėlynos. Kartais kas nors ateidavo jo aplankyti. Jie sakydavo, kad nesninga. Jie to paprasčiausiai nematė.

– Matsai Būhiusai, – pasakė jam aukštas vyriškis, – čia yra tavo advokatas. Kristoferis Nilsenas. Gydytoją Bonhiorą tu jau puikiai pažįsti. Mano kolegos vardas Zigmundas Berlis. Ar tau ko nors reikia?

– Taip, – atsakė jis. – Man reikia daug ko.

– Turėjau galvoje, gal tu nori kavos ar ko panašaus? Arbatos?

– Ne, dėkui.

– O gal vandens?

– Taip, ačiū.

Stubio įpylė vandens iš grafino. Stiklinė buvo didelė, bet Matsas Būhiusas ją ištuštino vienu ypu.

– Tai nėra įprastinė apklausa, – perspėjo jį policininkas. – Gerai? Kol kas niekas tavęs niekuo nekaltina.

– Nejaugi?

– Jei vėliau iškils būtinybė tave kuo nors apkaltinti, bus įvertinti visi tavo... ligos aspektai. Tavimi pasirūpins. Dabar aš tik noriu su tavimi pasikalbėti. Gauti atsakymus į kai kuriuos klausimus.

– Suprantu.

– Todėl dalyvauja ir tavo gydytojas. Saugumo sumetimais aš iškviečiau ir advokatą Nilseną. Jei tau jis nepatinka...

Ingvaras Stubio nusišypsojo.

– ...tau paskirs kitą advokatą. Vėliau. Jei pasirodys, kad tai yra būtina.

Matsas Būhiusas linktelėjo galva.

– Kiek man teko girdėti, tu gana ilgai nežinojai, kad esi įvaikintas.

Matsas Būhiusas linktelėjo galva dar kartą. Vyriškis, kuris vadino save Stubio, sėdėjo tiesiai priešais jį, gydytojo vietoje. Už gydytojo stalo. Tai atrodė negražu. Juk stalas buvo privatus; ant jo stovėjo gydytojo žmonos ir trijų vaikų nuotraukos sidabriniuose rėmeliuose. Aleksas Bonhioras sėdėjo ant palangės. Atrodė, kad jam nepatogu. Pro langą Matsas Būhiusas matė, kaip brėkšta diena, skleisdama pilkšvus, blankius šešėlius.

– Ar gali apie tai mums papasakoti?

– Kodėl tu klausi?

– Man įdomu.

– Aš netikiu tuo.

Matsas Būhiusas ateidamas pasiėmė bokštelį. Jis gniaužė jį dešinėje rankoje.

– Tikrai. Man tikrai įdomu.

– Aišku. Na, mane įvaikino. Nežinojau apie tai, kol man sukako aštuoniolika. Tada mirė mano tėtis. Tą dieną. Per mano gimtadienį. Nelabai yra ką daugiau pasakoti.

– Ar tave... tai sukrėtė? Nustebino? Nusiminei?

– Net nežinau.

– Pamėgink.

– Ką pamėginti?

– Prisiminti. Ką tada jautei.

Matsas atsistojo. Vyrų akys degino jam odą, atrodė, kad jų žvilgsniai palieka randus. Visi spoksojo, išskyrus Aleksą, kuris tyliai šypsojosi ir linkčiojo galva. Matsas susisupo į megztinį.

– Aš nežinau, ką tu esi girdėjęs apie mano ligą, – ištarė jis ir ėmė vaikštinėti po kambarį. – Bet žinok, man pakanka to jausmų sąmyšio, kuris mane kamuoja dabar. Netgi daugiau negu pakanka. Negaliu pasakyti, kad tu mane žavi.

– Nejaugi? Ar nusivylimą skatina kas nors konkretaus?

– Nežinau, ar noriu būti čia.

Jis priėjo prie durų. Vieną ranką uždėjo ant rankenos. Kita lėtai jas atidarė. Atidžiai nužvelgė juodą bokštą.

– Taktika nėra man nepažįstamas dalykas, – ištarė. – Tavo taktika prasta.

Stubio nusišypsojo ir atsakė:

– Ar turi kokį pasiūlymą, kaip man ją patobulinti?

– Nustok elgtis su manimi kaip su idiotu.

– Aš to nenorėjau. Jei elgiausi su tavimi kaip su idiotu, atsiprašau.

– Tu ir vėl tai darai.

– Ką?

– Vėl kalbi tuo tonu. Tuo „vargšas monstras“ tonu.

– Baik.

Stubio atsistojo. Priėjo prie lentos. Jis buvo tokio pat ūgio kaip ir Matsas Būhiusas. Perkėlė figūrą.

– Tu siaubingai klysti, – ištarė Matsas.

– Klystu? Leisk man pačiam spręsti.

– Ne, tai yra ypatinga partija. Pradinė partija...

– Nėra nieko ypatinga, Matsai Būhiusai. Tai ir žavi kiekviename žaidime.

Matsas Būhiusas paleido rankeną. Jam skaudėjo galvą. Tokiu paros metu jį paprastai apnikdavo skausmas. Kai miestas prabusdavo iš miego ir jame atsirasdavo daug žmonių. Patalpoje buvo per daug žmonių. Advokatas stovėjo kampe, rankas susidėjęs už nugaros. Jis pasistiebė ir vėl atsistojo į vietą. Aukštyn. Žemyn. Atrodė panašesnis į sujaudintą policininką, negu į vyrą, kuris turėjo jam padėti.

– Žinau, ką tu bandai daryti, – ištarė Matsas Ingvarui Stubio.

– Aš bandau užmegzti pokalbį.

– *Nesąmonė*. Tu mėgini užsitarnauti pasitikėjimą. Kalbi apie nepavojingus dalykus. Tai tik įžanga. Tu nori sukurti tokią jaukią atmosferą. Kad aš pasijusčiau saugus. Kad patikėčiau, jog esi čia tam, kad man padėtum.

– Aš ir esu čia tam, kad tau padėčiau.

– Smarkiai. Žinoma, kad esi čia tam, kad mane sugautum. Manai, kad tau pravers tas tavo meilikau-

jamas stilius. Po kurio laiko tu prisikasi prie bylos esmės. Štai jis...

Storas apvalus smilius krypo link Zigmundo Berlio, sėdinčio ant kėdės ir besistengiančio užgniaužti žiovulį.

– ...po kiek laiko galbūt pasirodys esąs *blogiukas*. Jei nebus veiksminga ta tavo draugiškumo taktika. Gana paprastai perprantama.

Policininkui už ausies buvo randas. Pjūvis panėšėjo į raidę y, lyg kas būtų pradėjęs raižyti jo odoje vardą, bet persigalvojęs ir metęs kilus protingesnių minčių.

– Visa tai yra visiška nesąmonė, – pasakė Matsas Būhiusas.

Aplink šaudymo angas bokštas buvo pasidabruotas. Mažutis vyras su arbaletu klūpojo ir spoksojo į vieną tašką. Matsas atsargiai paėmė tą miniatiūrinį kareivėlį.

– Ar prisimeni, ką aš tau pasakiau, vos tik atėjai?

– Taip.

– Ką gi? Ką aš pasakiau?

Ingvaras Stubio atidžiai apžiūrinėjo jaunuolį. Nebeatrodė, kad jis būtų ruošęsis išeiti. Durys vis dar buvo uždarytos, o Matsas Būhiusas vis dar stovėjo atsisukęs į kitus vyrus.

– Tu sakei, kad nieko nesigaili.

– Būtent. O kaip tu tai supranti?

– Kaip prisipažinimą.

– Kokį prisipažinimą?

– Šito aš nesuprantu.

– Aš ją nužudžiau. Aš norėjau pasakyti būtent tai.

Advokatas pravėrė burną ir žengė žingsnį į priekį, įspėjamai iškeldamas ranką į viršų. Paskui staiga stabtelėjo, o žandikauliai garsiai čiaukštelėjo. Gydytojas Bonhioras sėdėjo be išraiškos veide, sunėręs rankas ant krūtinės. Zigmundas Berlis atrodė pasiruošęs atsistoti, bet persigalvojo, atsiduso ir liko sėdėti.

Niekas netarė nė žodžio.

Matsas Būhiusas perėjo per kambarį ir susmuko į gilų svečių krėslą. Ingvaras nusekė jį žvilgsniu. Vaikino judesiuose buvo juntamas neįtikėtinas grakštumas. Jis tiesiog sklendė. Lašiniai ritosi bangomis, atrodė lyg giliuose vandenyse plaukiojantis ruonis.

– Aš nužudžiau savo motiną.

Dabar jo balsas skambėjo kitaip. Visa vyro povyza bylojo, kad jis sukaupė visas jėgas. Randas ant lūpos atrodė dar raudonesnis ir dar labiau sutrūkinėjęs; apsilaižė lūpas. Rankos buvo nusvirusios abipus kėdės.

Visi sėdėjo nebylūs.

Ingvaras taip pat atsisėdo. Pasilenkė virš darbo stalo.

Matsas Būhiusas atrodė jaunesnis, negu kiti dvidešimt šešerių metų jaunuoliai. Styrojo vos vienas kitas barzdos plaukelis. Oda buvo lygi. Jokių žaizdų, jokių kitų randų – tik tas platus raudonas dryžis virš lūpos. Akys lakstė į šalis.

– Ji nenorėjo manęs, – tęsė jis. – Ji nenorėjo manęs, kai aš gimiau, ir ji nenorėjo manęs dabar. Savo programose... Interviu ji teigdavo, kad šeimai susitikimas negalėtų atnešti jokios žalos. Visiems kitiems Fiona Hele noriai padėjo. O man, tikram savo sūnui,

ji atsuko nugarą. Ji pamelavo. Ji nenorėjo manęs. Niekam aš nebuvau reikalingas. Aš nebenorėjau būti savimi.

– Motina norėjo tavęs, – pasakė Ingvaras. – Tavo motina ir tėvas. Jie tavęs norėjo.

– Jie juk nebuvo mano tėvai. Kaip paaiškėjo.

– Tu juk esi pernelyg protingas, kad tuo tikėtum.

– Jie yra mirę.

– Taip. Tai tiesa.

Ingvaras keletą sekundžių patylėjo ir tęsė toliau:

– O kiti? Kaip su jais?

Matsas Būhiusas verkė. Didžiulės, apvalios ašaros suspindo blakstienose; tada nuriedėjo per šnerves. Jis lėtai pasilenkė, nustūmė dokumentus ir šeimos nuotraukas nuo stalo ir parėmė veidą rankomis. Stiklinė nukrito ant grindų, bet nesudužo.

– Kiti, – pakartojo Ingvaras Stubio. – Vibekė Hainerbak ir Vegardas Krogas. Ką jie padarė?

– Aš nebenoriu būti savimi, – sriūbavo Matsas. – Aš... nenoriu... būti...

– Dabar aš jau nebesuprantu, – ištarė Akselis Bonhioras. Balsas buvo šaižus. – Visų pirma, aš turiu pasakyti, kad šią... apklausą būtina baigti. Tęsti ją būtų neprotinga. Be to...

Jis uždėjo ranką Matsui Būhiusui ant nugaros. Jaunuolis reagavo garsiu atodūsiu.

– Aš nesuprantu, koks ryšys gali būti tarp...

– Žinoma, kad supranti, – ramiai pertraukė Ingvaras. – Nors Matsas neskaito laikraščių, aš manau, kad tu tai darai. Turėtum žinoti, kad kalbame apie keletą žmogžudysčių, turinčių panašius bruožus ir...

– To negali būti, – ištarė gydytojas Bonhioras ir maldaujamai pažvelgė į jaunąjį advokatą, kuris vis dar stovėjo ir žiopčiojo, nerasdamas tinkamų žodžių pasisakyti. – Matsas Būhiusas buvo pas mus nuo pat sausio 21-osios.

Zigmundas Berlis pabandė sutelkti mintis. Smegenys miegojo. Jis buvo toks pavargęs, kad beveik nepajėgė atsistoti, bet jam reikėjo sutelkti mintis, ir jis sušuko:

– Juk vyrukas atėjo savo noru! Taigi jis galėjo laisvai išeiti ir pareiti? Kartais...

– Ne, – atsakė jam gydytojas Bonhioras. – Jis buvo čia visą tą laiką.

Stojo nejauki tyla. Advokatas pagaliau visiškai užsičiaupė. Zigmundas iškėlė rankas lyg protestuodamas, tačiau nepajėgė ištarti nė žodžio. Ingvaras užsimerkė. Netgi Matso Būhiuso rauda nutilo. Prieš tai koridoriuje, už uždarų durų, girdėjosi pirmyn atgal skubančių žmonių žingsniai; kažkas kalbėjo, netgi rėkė. Dabar nebuvo girdėti nė garso.

Tai Zigmundas galų gale išdrįso užduoti klausimą:

– Ar esate visiškai tuo tikras? Visiškai, absoliučiai tikras?

– Taip. Matsas Būhiusas pasirodė Lovisenberge sausio 21-ąją, septintą valandą ryto. Nuo tada jis nebuvo išėjęs iš ligoninės. Galiu jus užtikrinti.

Zigmundas Berlis dar niekada nesijautė toks žvalus.

***

Šeštadienio vakarą televizija nerodė nieko gero. Tai puikiai tiko Inger Johanei. Kartais ji užsnūsdavo, bet prabusdavo nuo savo minčių, kurios sapne virto absurdiškais košmarais.

Kristianė nakvojo pas kaimynus. Tai buvo pirmas kartas, kai ji nakvojo pas draugą. Leonardas atnešė rašytinį kvietimą, raudoną A4 formato lapą, išmargintą didžiulėmis kreivomis raidėmis. Inger Johanė galvojo apie naktį apninkančią baimę, apie Sulamitą, kuris turėjo būti katė, kad Kristianė galėtų miegoti. Ji sudvejojo.

– Gaisrinės automobilis gali vienai nakčiai tapti kate, jei tai taip svarbu, – pasakė Leonardas.

Gita Jensen nusišypsojo. Ji stovėjo per vidurį laiptų.

– Tai tiesa, – ištarė ji. – Leonardas taip nori. O Ranhilda ir naktinis budėjimas, ir... Mes pagalvojome, kad ir jums bus smagu.

– Aš noriu, – nutarė Kristianė. – Aš miegosiu dviaukštėje lovoje. Viršutiniame aukšte.

Kristianė gavo leidimą, o Inger Johanė ėmė gailėtis.

Mergaitė galėjo išsigąsti. Ji taip bijo permainų. Prireikė kelių mėnesių, kol priprato prie naujųjų namų. Ilgą laiką prabusdavo kiekvieną naktį ir ieškodavo suaugusiųjų miegamojo toje vietoje, kur jis buvo senajame bute. Čia ji atsitrenkdavo į sieną, ir tas beviltiškas verksmas nenurimdavo tol, kol jai būdavo leidžiama miegoti ant mažyčio čiužinuko šalia Ingvaro lovos.

Kristianė tikrai prisiusios į lovą. Jai bus gėda ir ji labai nusimins. Pastaruoju metu ji pradėjo labiau reaguoti į aplinką, atkreipė dėmesį, kad yra kiek kitokia. Tai buvo pažanga, nors ir visiškai menkutė.

Bent taip atrodė Inger Johanei.

Skambino Ingvaras. Kalbėjo trumpai. Tepasakė, kad grįš vėlai.

Inger Johanė išjungė televizorių. Pasidarė pernelyg tylu, todėl vėl įjungė. Stengėsi išgirsti iš apačios sklindančius garsus. Tikriausiai jie jau nuėjo miegoti. Labiausiai troško pasiimti Kristianę. Pasisodinti ją ant kelių ir kalbėtis apie keistus, nepavojingus dalykus. Užmauti devynmetei sauskelnes, kurių niekas, išskyrus mamą, net nepastebėdavo, nes apie jas nežinojo. Jos galėtų pažaisti šachmatais pagal Kristianę, kai žirgui buvo leidžiama šuoliuoti, kur panorėjus, jei tik galėdavo prisišlamšti pietums pėstininkų. Galėtų pažiūrėti filmą. Abi galėtų nemiegoti.

Inger Johanei buvo šalta. Nepadėjo net tai, kad susisuko į pledą. Rytą, susiklosčius aplinkybėms, ji išdrįso žvilgtelėti į kambarį, kuris jau ilgą laiką buvo užrakintas. Pakeliui į namus, šniurkščiodama nosimi ir susivėlusi, ji verkė. Kažkas ją pastūmėjo. Ji to nenorėjo. Jautėsi apgailėtinai pažeminta. Ir jai buvo šalta.

Kad tik Ingvaras greičiau grįžtų.

Ji prispaudė Ranhildą prie krūtinės. Kūdikis dabar svėrė beveik penkis kilogramus. Oda aplink riešą gulė klostėmis. Laikas bėgo greitai. Tamsios dėmelės ant mergytės galvos beveik nebesimatė. Iš toje vietoje išdygusių pūkelių buvo galima spręsti, kad plaukai bus šviesūs. Kūdikio žvilgsnis įsmigo į ją ir nors visi

teigė, kad dar per anksti ką nors sakyti, Inger Johanei atrodė, kad jos akys bus žalios. Smakro duobutė panaši į Ingvaro.

Jis jau turėjo pareiti. Jau buvo vienuolika valandų.

Rytoj jie turės dalyvauti šeimos vakarienėje. Inger Johanė nebuvo tikra, ar galės išeiti iš namų.

Nuo durų atsklidęs garsas privertė ją instinktyviai stipriau apsikabinti Ranhildą. Burnytė prisispaudė prie krūtinės, ir kūdikis garsiai pravirko.

Raktų žvangėjimas. Sunkūs žingsniai laiptais į viršų.

Pagaliau ji galės papasakoti Ingvarui, su kuo jie susidūrė.

Su žudiku.

Žudikas nužudė ir išniekino Fioną Hele, Vibekę Hainerbak ir Vegardą Krogą. Buvo juntamas kažkoks braižas, neryškūs kontūrai plano, kuris kol kas neatskleidė jai nieko kita, išskyrus tai, kad žmogžudystes padarė vienas ir tas pats asmuo.

Ir kad žmogžudysčių bus daugiau.

Ingvaras stovėjo tarpduryje. Pečiai po paltu virpėjo.

– Tai buvo jis. Matsas Būhiusas. Jis prisipažino.

– Ką?

Inger Johanė atsistojo nuo sofos. Ji drebėjo ir vos nepaleido dukters iš rankų. Lėtai susmuko atgal ant sofos.

– Taigi... Bet... Kaip man palengvėjo, Ingvarai!

– Jis nužudė savo motiną.

– Ir?..

– Fioną Hele, turiu galvoje.

– Ir?..

– Jokių kitų. Jokių ir.

Ingvaras nusiplėšė nuo savęs paltą, nusviedė jį ant grindų ir išėjo į virtuvę. Inger Johanė išgirdo jį atidarant ir vėl uždarant šaldytuvo duris. Atkemšamos alaus skardinės garsas.

Ingvaras klysta, ir ji tai žinojo.

– Juk jis nužudė ir kitus, ar ne? Jis...

– Ne.

Ingvaras perėjo per kambarį ir stabtelėjo už sofos, viena ranka apkabino ją, kitoje laikė suspaudęs alų. Gėrė gurksėdamas, lyg tai būtų daręs specialiai.

– Nėra jokio serijinio žudiko, – pareiškė ir ranka nusišluostė lūpas; tada išgėrė skardinę iki dugno. – Tik prakeiktų žmogžudysčių serija. Turi būti kas nors tokio. Aš einu gulti, brangioji. Beprotiškai nusikaliau.

– Bet... – pradėjo ji.

Jis sustojo tarpduryje ir pasisuko.

– Ar tau reikės pagalbos su Ranhilda?

– Nebūtinai. Aš... Bet, Ingvarai...

– Taip?

– Juk gali būti, kad jis meluoja? Kad jis...

– Jis nemeluoja. Kol kas jo pasakojimas idealiai atitinka tai, ką radome Fionos namuose. Mums pavyko išsikovoti dar vieną apklausą šį vakarą. Tikriausiai tai nėra gerai, atsižvelgiant į jo sveikatos būklę, bet... Jis žino tokių detalių, kurių žiniasklaida nebuvo paviešinusi. Jis turėjo svarų motyvą. Fiona nenorėjo su juo turėti nieko bendra. Kaip tu ir sakei. Ji paprasčiausiai šiurkščiai jį atstūmė. Matsas Būhiusas teigia, kad juo bjaurėjosi. Bjaurėjosi, pakartojo jis. Keletą kartų. Jis netgi...

Ingvaras pasitrynė veidą kairiąja ranka ir giliai iškvėpė:

– ...pasirūpino peiliu. Tuo, kuriuo nurėžė jai liežuvį. Jis ją nužudė, Inger Johane.

– Jis gali meluoti dėl kitų nusikaltimų! Gali prisiimti atsakomybę už motinos nužudymą, bet pameluoti dėl...

Ingvaras garsiai suspaudė tuščią alaus skardinę.

– Ne, – atsakė jis. – Aš dar nesu girdėjęs tvirtesnio alibi. Nebuvo išėjęs už ligoninės sienų nuo pat sausio dvidešimt pirmosios.

Jis liūdnai pažvelgė į skardinę, lyg būtų pamiršęs, kad pats ją sugadino. Abejingai pakėlė akis ir pasiteiravo:

– Ar nori ką nors pasakyti?

– Ką?

Inger Johanė priglaudė Ranhildą prie peties ir tvirčiau susisupo į pledą.

– Atrodė, lyg būtum norėjusi man kažką pasakyti, kai grįžau, – pareiškė Ingvaras ir plačiai nusižiovavo. – Apie ką norėjai pasikalbėti?

Ji laukė jo ilgas valandas, žiūrėjo pro langą, nuolat žvilgčiojo į laikrodį; nekantriai ir nerimastingai troško nusimesti nuo savęs naštą to, ką matė ir prisiminė. Tai buvo visiškas atsitiktinumas, visiškas atsitiktinumas.

Tai negalėjo būti tik paprastas atsitiktinumas.

– Nieko, – atsakė ji. – Nieko tokio.

– Tada einu miegoti, – pareiškė jis ir išėjo.

***

Buvo vasario 22-oji. Miesto gatvėse tvyrojo neįprasta tyla. Karlo Johano gatve ėjo tik vienas pėstysis, nors naktiniai klubai ir kai kurios aludės dar ilgai turėjo būti atidarytos. Nuo fiordo pusės atslinko tiršta pūga, atgrasiusi visus nuo noro praleisti laiką aludėje. Netgi taksi stotelėje šalia Nacionalinio teatro, kur tokiu paros metu žmonės paprastai stumdydavosi ir garsiai vaidydavosi, beveik nieko nebuvo. Tik jauna mergina pernelyg trumpu sijonėliu ir nepatogiais bateliais stovėjo pasvirusi nuo vėjo. Ji trypčiojo vietoje ir šnypštė į telefoną.

– Lengviausia nuvažiuoti Karalienės Modės gatve, – ištarė vienas policininkų ir įsikišo lapuką į kišenę.

– Ar ne geriau būtų...

– Karalienės Modės gatve, – rūsčiai pakartojo policininkas. – Aš juk keletą metų nuolat važinėju šiomis gatvėmis, ar ne?

Jaunesnysis pareigūnas nusileido. Tai buvo pirmasis jo budėjimas kartu su keleivio vietoje įsitaisiusiu milžinu. Jis jau seniai girdėjo begalę gandų apie tai, kad geriausia yra laikyti liežuvį už dantų ir tiksliai vykdyti tai, kas jam liepiama. Jie tylėdami baigė numatytą maršrutą.

– Štai, – pasakė jaunėlis ir įvairavo automobilį į sniego pusnį Huitfelto gatvėje. – Geresnės vietos pastatyti automobilį nerasime.

– Po velnių, – sumurmėjo antrasis pareigūnas, bandydamas išsirangyti iš mažyčio automobilio. – Jei paskui čia užstrigsime, galėsi pats srėbti šitą košę.

Aš važiuosiu taksi. Sakau tai, kad viskas būtų aišku. Velniai griebtų, kad aš...

Visa kita užgožė neaiškus murmėjimas ir vėjas.

Jaunasis pareigūnas ėjo kolegos pramintais pėdsakais.

– Laimė, – ištarė vyresnysis pareigūnas ir per keletą sekundžių atlupo lauko duris, užstodamas jas plačia savo nugara. – Durys buvo atviros, ar ne? Man nereikia kokio suknisto juristo palaiminimo, kad galėčiau įeiti. Eikš čia, konstebli Kalvio.

Peteriui Kalvio buvo devyniolika, ir jis vis dar turėjo savotiško vaikiško naivumo. Jo plaukai buvo trumpi, visada gražiai rengėsi. Palyginti su apsmukusiais džinsais mūvinčiu prie lifto žirgliojančiu policininku Martensu, Peteris Kalvio atrodė taip, lyg būtų ką tik nufotografuotas Vest Pointe. Priėjęs prie lifto sustojo susidėjęs rankas už nugaros.

– Tai yra visiškai nesankcionuotas veiksmas, – pasakė ir balsas nutrūko. – Aš negaliu...

– Baik.

Lifto durys atsivėrė. Kolega įvirto vidun, o Peteris Kalvio padvejojęs nusekė iš paskos.

– Pasitikėk manimi, – šūktelėjo vyresnysis pareigūnas. – Tu negali išsilaikyti šiame darbe retkarčiais nežengdamas tiesiai į tikslą. Mes turime nustebinti, supranti? Kitaip...

Jie pakilo į ketvirtąjį aukštą. Metęs akį į prie durų staktos pritvirtintą lentelę su ranka išraitytu vardu, vyriškis perskaitė:

– Ulrikas Jemselundas. Taigi atvykome tuo adresu.

Ir padaužė kumščiu į žalias duris.

Staiga jis atsitraukė per du žingsnius. Tada stipriai pečiu stumtelėjo duris. Viduje pasigirdo šauksmas. Policininkas įsibėgėjo dar kartą ir spyrė į duris. Jos pasidavė, išsinėrė iš vyrių ir atsiplėšė nuo staktos. Kaip sulėtintame filme lėtai atsidarė, atverdamos kelią į koridorių.

– Štai kaip mes elgiamės, – išsišiepė policininkas ir įėjo vidun. – Ulrikai! *Ulrikai Jemselundai!*

Peteris Kalvio liko stovėti laiptinėje. Po savo „Berberi“ megztiniu jis juto srūvant prakaitą. *Jis išprotėjo,* apstulbęs svarstė. *Tas vyrukas yra visiškai trenktas. Jam sakė, kad jis turėtų elgtis taip, kaip jo prašoma. Perspėjo, kad jis tegali paklusti ir apsimesti, kad nieko nevyksta. Po suspendavimo niekas nenorėjo su juo dirbti. Vienišas vilkas, vadino jį; vyriškis, kuris nebeturi ką prarasti. Bet aš turiu ką prarasti. Aš nenoriu...*

– Konstebli Kalvio, – užriaumojo kolega kažkur iš buto. – Ateik čia! Po paraliais, nešk čia savo sėdynę!

Jis nenoriai įėjo. Pamatė televizorių, ten tikriausiai buvo svetainė. Slinko tolyn.

– Pažiūrėk į šitą džiūsną, – ištarė vyresnysis kolega.

Į trečiąją dešimtį įkopęs vyrukas stovėjo pačiame kambario kampe, šalia staliuko, ant kurio buvo muzikinis centras, tiesiai po visą kambarį juosiančia lentyna su knygomis. Jis buvo nuogas ir ranka stengėsi prisidengti savo lyties organus. Nugara sulinkusi, pečiai nuleisti, o pusilgiai plaukai styrojo į visas puses.

– Štai mes jį ir pričiupome, – pasakė Kalvio kolega. – Dabar tu gali čia pabūti ir pasaugoti vaikiną, kol

aš kiek pasidairysiu. Jis taip susirūpinęs savo pimpalu, kad galėtum pamanyti, jog bijo, kad kas jo nenušvilptų. Bet mes to nedarysime. Taigi nusiramink.

Paskutiniai jo žodžiai buvo skirti buto gyventojui, vis dar prisispaudusiam prie sienos kampe.

– Imkite viską, ko norite, – nerišliai išbėrė jis. – Imkite viską, ko... Piniginėje turiu pinigų. Galite imti...

– Nusiramink, – pasakė Peteris Kalvio.

Jis žengtelėjo link nuogaliaus, kuris iškėlė vieną ranką, lyg norėdamas užsidengti veidą.

– Argi tu nepasakei? – paklausė Kalvio, nustėręs dėl jį užplūdusio įsiūčio bangos. – Po velnių, argi jam nepasakei, kad mes iš policijos?

Vaikinas sriūbtelėjo.

Kolega metė jam:

– Nusiramink. Žinoma, kad pasakiau. Vaikinas tikriausiai kurčias. Neišleisk jo iš kambario.

Policijos konsteblis Peteris Kalvio stengėsi susikaupti. Atsargiai pasitaisė švarką ir tvirčiau susiveržė kaklaraištį, lyg dabar, atliekant šią neteisėtą kratą, dėl kurios jam šiaušėsi plaukai, svarbiausia buvo gražiai atrodyti. Reikėjo kažką daryti. Sustabdyti tai. Jis turėjo pasipriešinti vyresniajam pareigūnui. Kam nors paskambinti. Įjungti signalizaciją. Protestuoti. Jis galėjo, pavyzdžiui, nueiti iki automobilio ir iškviesti patrulį.

– Nusiramink, – sušnibždėjo ir pasistengė išspausti šypseną. – Jis garsiai triukšmauja, bet tikrai nekelia pavojaus.

Balsas buvo netvirtas ir skambėjo toli gražu neįtikinamai. Jis pats tai jautė. Žengtelėjo dar vieną žingsnį link vaikino, kuris pagaliau ryžosi nuleisti ranką.

– Mes tik patikrinsime, ar...

– Mėgėjas, – nuo durų atskriejo kaltinantis kolegos balsas. – Ulrikas Jemselundas yra visiškas naujokas, kaip suprantu!

Rankoje jis laikė maišelį su baltais milteliais.

– Tualetas, – ištarė ir pliaukštelėjo liežuviu. – Tai yra pirmoji vieta, kurią mes apieškome, Ulrikai. Pati pirmoji vieta. Parodykite man butą, kuriame numanoma, kad yra narkotikų, aš ateinu, nušlepsiu į išvietę, pakeliu unitazo bakelio dangtį ir apžiūriu turinį. Po velnių, tai jau darosi nuobodu.

Jis pilka lazdele patapšnojo virš lūpų rausvo atspalvio ūsus. Rišdamas maišelį, kišdamas nešvarų mažąjį pirštą į baltą masę ir ragaudamas, lėtai sukiojo galvą į šalis.

– Kokainas, – ištarė. Atrodė nustebęs. – O aš buvau tikras, kad šikinyke tu laikai bulvių krakmolą. Arba heroiną. Arba dar ką nors. Pasirodo, čia yra nemažas kiekis vakarinei miesto daliai tinkamo šlamšto. Fui, kaip negražu. *Stovėk ramiai!*

Į kampą įsispraudęs vaikinas įsitempė. Jis atrodė mirtinai išsigandęs. Buvo besusmunkąs ant žemės, vis dar rankomis prisidengęs klyną. Dabar jis atvirai raudojo.

– Mažyli, nusiramink. Stovėk. Niekur neik.

Policininkas traukiojo stalčius ir atidarinėjo spinteles. Perbraukė apatinį lentynų paviršių ir užkišo ranką už knygų. Pirštais apčiupinėjo paveikslų rėmelius ir kėdžių sėdynes. Kampe šalia virtuvės stovėjo kompiuterio stalas. Jis stabtelėjo. Ant spausdintuvo gulėjo keturios didelės IKEA pirktos dėžės. Jis atidarė viršutiniąją ir išpylė jos turinį ant grindų.

– Nagi, pažiūrėkime, – patenkintas ištarė. – Čia yra visokio velnio. Penki prezervatyvai...

Perplėšė prezervatyvo pakelį ir prisikišo jį prie nosies.

– Bananas, – sušnypštė jis. – Ot tai tau!

Pirštais karštligiškai grabinėjo ant grindų išpiltą krūvelę. Ištraukė trimito formos cigaretę.

– Kas ieško, tas ir randa, – pasakė. – Maža gudri lapė.

Dar kartą pauostė radinį.

– Prasta kokybė, – nusišypsojo. – Tu akivaizdžiai nieko nenutuoki apie marichuaną. Gėda.

Ištuštino dar vieną dėžę.

– Čia nėra nieko įdomaus, – ištarė policininkas ir peržiūrėjo kortų kaladę prieš griebdamasis trečios dėžės.

Ši buvo tuščia. Joje gulėjo tik vienas vokas.

– Trondas Arnesenas, – garsiai perskaitė policininkas. – O, pažįstamas vardas.

Kampe stovintis vaikinas užsimiršo. Jis žengė keturis žingsnius į priekį, staiga sustojo ir rankomis užsidengė veidą.

– Būkite geras, – pravirko jis. – Nelieskite jo. Čia ne narkotikai. Čia... nieko čia nėra. Ne...

– Įdomu, – tarė policininkas ir atplėšė voką. – Dabar mane suėmė dar didesnis smalsumas.

Viduje gulėjo penki mažesni vokai, surišti suplyšusia plaukų gumyte. Visi jie buvo adresuoti Ulrikui Jemselundui; mažomis, kiek į kairę pakrypusiomis raidėmis. Siuntėjas nebuvo nurodytas. Policininkas ištraukė popieriaus lapą iš viršutiniojo voko ir perskaitė.

– Jis turi atsakyti į klausimus, – sumurmėjo ir atsargiai įkišo laišką atgal į voką. – Trondas Arnesenas. Trondas Arnesenas... Iš kur aš ištraukiau tą vardą?

– Tiesą sakant, – pamėgino jaunuolis; jis nebeverkė. – Palik juos. Tai yra privatūs reikalai. Gerai? Po velnių, tu neturi teisės tiesiog įsiveržti čia ir pradėti...

Policininkas reagavo neįprastai greitai ir operatyviai. Peteriui Kalvio nespėjus susivokti, kas čia vyksta, kolega peršoko per kambarį, sugriebė jaunuolį per juosmenį, kilstelėjo ir pastatė atgal į svetainės kampą. Jo smilius giliai įsmigo į kairįjį Ulriko Jemselundo skruostą.

– Dabar tu manęs paklausyk, – tyliai ištarė ir dar tvirčiau jį prispaudė.

Jis buvo pusantros galvos aukštesnis už jaunąjį vyruką.

– Tai aš sprendžiu, kas čia gali būti įdomu. Tu turi su viskuo ramiai sutikti ir daryti tik tai, ko tavęs prašoma. Aš su tuo šlamštu, kuriame murkdaisi tu ir kiti į tave panašūs, dirbu jau beveik trisdešimt metų. Man klaikiai nusibodo tie snobai...

Smilius, rodėsi, tuojau pradurs jam skruostą ir įsmigs į burnos ertmę.

– Manau, kad dabar mums reikia... – pradėjo Peteris Kalvio. – Manau, kad galbūt...

– Užčiaupk srėbtuvę, – suriko kolega. – Trondas Arnesenas yra tas vyrukas, kuris rengėsi vesti Vibekę Hainerbak. Aš esu beveik tikras, kad vaikinams iš KRIPOS bus įdomu pasklaidyti šiuos laiškus.

Jis paleido vaikiną. Ulrikas Jemselundas susmuko. Kambaryje pasklido šlykšti išmatų smarvė.

– Dabar jis dar ir apsitriedė, – nusivylęs ištarė policininkas. – Eik ir nusiplauk. Susirask drabužių. Eisi su mumis.

– Ar man jį palydėti? – paklausė Peteris Kalvio. – Kad jis...

– Jis nešoks iš ketvirtojo aukšto. Nes užsimuštų. Nėra toks kvailas.

Ulrikas Jemselundas ėjo plačiai išsiskėtęs. Jam einant krito išmatos, ir Peteris Kalvio buvo priverstas pasitraukti per žingsnį į šoną. Vaikinas praėjo ir užsidarė vonioje. Viduje pasigirdo prislopinta rauda ir vandens šniokštimas.

– Įsidėmėk, Peteri.

Vyresnysis policininkas uždėjo ranką kolegai ant peties. Tai buvo pusiau grasinantis, pusiau draugiškas gestas.

– Durys apačioje buvo atidarytos, – tyliai perspėjo jis. – Gerai? O kai ims klausinėti, kaip mes patekome čia... tai atsitiko todėl, kad bute pasigirdo klyksmai ir riksmai – lyg kas nors muštųsi. Galbūt netgi prievartautų. Gerai?

Jis linktelėjo galva į koridorių.

– Bet juk jis... jis buvo vienas!

– Mes to nežinojome, o paskui buvo per vėlu. Prisimink – riksmai buvo tikrai šiurpūs. Juk prisimeni tai, ar ne? Tiesą sakant, vaikinas paprasčiausiai užsiiminėjo onanizmu ir garsiai šaukė, bet juk mes to negalėjome žinoti.

– Nežinau, kaip...

– Tau nereikia nieko žinoti, Peteri. Juk mes radome tai, ko ieškojome, ar ne? Didelį maišą kokaino, susuktą žolytę ir ryšulėlį laiškų, kurie gali pasirodyti esą aukso vertės.

Ulrikas Jemselundas išėjo iš vonios, rankšluosčiu apsijuosęs strėnas.

– Mano drabužiai yra miegamajame.

– Vadinasi, mums teks ten nueiti.

– Klausyk! Tas Trondas neturi nieko bendra... Trondas nevartoja narkotikų. Garbės žodis. Jis nežino, kad...

– Eik. Judėk. Apsirenk.

Jie nusekė Ulriką iki apversto miegamojo ir palaukė, kol susiras trumpikes, marškinėlius, raudoną vilnonį megztinį, džinsus ir kojinaites. Jis rengėsi greitai. Vyresnysis policininkas ištraukė iš lentynos porą batų ir nušveitė juos ant grindų.

– Štai, – pasakė, – aukis šituos.

– Man vėl reikia į tualetą, – ištarė Ulrikas, susiėmęs už pilvo.

– Na, tada eik.

Vaikinas prasmuko pro juos.

Stojo tyla. Policininkai koridoriuje atidžiai apžiūrėjo, kas buvo atsitikę su durimis. Kadangi vyriai išniro, įstatyti jas atgal į vietą buvo nežmoniškai sunku.

– Mes juk negalime palikti buto atviro, – pasakė Peteris Kalvio.

Kitas vyriškis patraukė pečiais.

– Mes juk pasiėmėme visus vertingus daiktus, – atsakė. – Pastatysime duris į vietą, tegu taip jos ir būna.

– Bet...

– Sujauk viską, – suriko vyresnysis pareigūnas. – Paskambink patruliui. Paprašyk iškviesti kalvį arba stalių, ar dar kokį specialistą, kad jas sutvarkytų.

Sušniokštė vanduo. Jie išgirdo, kad vonioje atsidarė ir užsidarė spintelės durys.

– Tiesa, – sušnibždėjo Peteris Kalvio ir pažvelgė į vonios duris. – Apie kokį laišką mes kalbame?

Pareigūnas paplekšnojo ranka sau per kišenėlę.

– Meilės laišką, – sušnibždėjo jis, plačiai išsišiepdamas. – Iš šių laiškų galime spręsti, kad Trondas ir Ulrikas intensyviai dulkinosi. O juk Trondas vasarą turėjo susituokti. Fui, kaip negražu.

– Ką darysime su durimis? – pasiteiravo Ulrikas, išėjęs iš vonios su aulinukais. – Juk negalime paprasčiausiai...

– Eikš, – paliepė policininkas ir sugriebė jį už parankės. – Tu turi didesnių rūpesčių negu sulaužytos durys. Ir nemanyk, kad aš nesupratau, ką tu ką tik darei. Vonioje. Supranti, sėdėdamas ir triesdamas niekas neatidarinėja spintelių.

– Aš...

– Užsičiaupk. Keletas tablečių pilve tau išeis į naudą. Kito karto teks palaukti.

Jis grasinamai nusijuokė ir stumtelėjo sulaikytąjį prie lifto.

***

Inger Johanė nenoromis turėjo pripažinti, kad vakarienė pas tėvus praėjo sėkmingai. Motina buvo

nusiteikusi kuo puikiausiai; nuoširdi, rami ir rodanti daug dėmesio vaikams. Tėvas pirmą kartą po ilgo laiko atrodė sveikas. Jis gerai valgė ir netgi nepalietė vyno taurės. Isakas kaip visada ją erzino, bet Kristianė visą laiką džiūgavo, matydama juos visus kartu.

– Mano žmonės, – tarė ji, gulėdama ant žemės, iškėlusi rankas į viršų, tiesiog šeimai vakarieniaujant. – Mano žmogeliukai. Dam-di-rum-dam. Aš neprisiusiojau į Leonardo lovą.

Netgi Marija, trejais metais jaunesnė vaikų neturinti Inger Johanės sesuo, susilaikė nuo komentarų apie jos rankomis megztą megztinį ir gerokai padėvėtas aksomines kelnes. Ji pati sėdėjo prie stalo, vilkėdama tamsiai žaliais drabužiais, kurie tikrai buvo pirkti ne Norvegijoje, o šukuosenai tiek padaryti, tiek iššukuoti neabejotinai reikėjo skirti po valandą – ir ryte, ir vakare. Tačiau Inger Johanės akiniai jos seseriai nepraslydo pro akis ir neišvengė dviprasmiškų komentarų.

– Mano nuomone, tu atrodytum nuostabiai su visiškai mažučiais akiniais, – nusišypsojo Marija ir pasitaisė išslydusią plaukų sruogą. – Ar kada nors tokius matavaisi?

– Manau, kad jos akiniai yra puikūs, – atsakė Ingvaras ir trečiąjį kartą įsidėjo jautienos kepsnio į lėkštę. – Be to, būtų nelogiška leisti pinigus tokiam daiktui, kai Ranhilda netrukus ims juos tampyti. Šitie akiniai yra tvirti ir gražūs.

Isakas žaidė su Ranhilda ir tvirtino, kad vaikas juokiasi. Ingvaras beveik nieko nekalbėjo, tik kartkarčiais ranka švelniai paplekšnodavo Inger Johanei

per kelį. Dėkodamas už maistą tėvas išspaudė ašarą. Viskas buvo kaip ir anksčiau. Niekas nepastebėjo, kad pietaudama Inger Johanė kelis kartus atidžiai nužvelgė kelią šalia jų namo ir krūptelėjo suskambus telefonui.

Artinosi vidurnaktis.

Atrodė, kad vien mintis apie tai, jog artėja įprastas miego metas, privertė ją atsibusti. Žiovavo ir rąžėsi visą dieną, bet atėjus nakčiai negalėjo sudėti bluosto. Pirmąsias savaites po gimdymo nerimas turėjo konkrečią priežastį: susimąstydavo apie Kristianę kiekvieną kartą pažvelgusi į naujagimę. Mąstė apie keistą mergaitę, kurios akys niekada neužkliūdavo nei už veidų, nei už daiktų. Rengdamasi maitinti Kristianę Inger Johanė įsitempdavo pamačiusi mažytį, apetito neturintį ryšulėlį; visada kumščius suspaudusią ir lūpas papūtusią, atrodytų, svetimą verksnę.

Bet Ranhilda buvo sveikas vaikas. Ji rėkė ir buvo besotė, mosikavo rankomis ir kojomis, miegojo kaip visi kūdikiai ir niekuo nesirgo.

Bet ir sveiki kūdikiai gali mirti. Staiga ir be priežasties.

Man reikia pagalbos, pagalvojo Inger Johanė ir paėmė segtuvą. *Be miego žmogus gali išeiti iš proto. Aš nerūkau ir beveik nieko negeriu. Man reikia susiimti. Ji nemirs. Aš nerasiu jos suglebusios ir bedvasės lovytėje; ji čiulpia žinduką ir miega ant nugaros. Taip, kaip liepia gydytojai.*

Ingvaras jau pasidavė. Jis neragindavo jos eiti į lovą, guldamasis miegoti. Kartais atsikeldavo naktį. Pasėdėdavo ant sofos žiovaudamas ir vėl atsiguldavo.

Kažkas yra ne taip, mąstė Inger Johanė. *Ne Ranhildai. Jai viskas gerai. Tačiau kažkas yra ne taip. Kažkas mus kvailina. Tokių atsitiktinumų nebūna. Pernelyg panašu, per daug sutapimų.*

Ji abejingai pervertė segtuvą su užrašais ir pastabomis apie visas tris žmogžudystes. Skirtukai buvo raudoni. Ryžtingai išplėšė lapus, susijusius su Fionos Hele byla. Tada pasigailėjo, pamėgino juos vėl susegti. Sekėsi nekaip. Skylutės buvo išplėštos. Ji nuėjo į virtuvę ir paėmė ritinėlį lipnios juostelės. Ryžtingai ėmė klijuoti sugadintus lapus; paskui metė juostelę ant grindų ir užsidengė veidą rankomis.

Nebegaliu daugiau. Kažkas ten yra.

– Susiimk, – ištarė kandžiodama lūpas. – Susiimk, Inger Johane Vik.

– Taip taip.

Ingvaras vėl buvo atsikėlęs. Nesakydamas nė žodžio išėjo į virtuvę. Pasklido kavos aromatas, ir Inger Johanė užsimerkė. Ingvaras nebemiegojo ir galėjo pasirūpinti kūdikiu. Jei tik ji būtų galėjusi atsinešti Ranhildą į lovą, būtų užmigusi. Bet jei kūdikis gulės pas juos, gali numirti. Bent taip rašė mokslininkai; visuose ant naktinio staliuko gulinčiuose laikraščiuose, medicininiuose leidiniuose ir nerimo kamuojamiems tėvams skirtuose žurnaluose. Ranhilda turėjo gulėti viena, o Inger Johanė – nemiegoti ir ją prižiūrėti, nes čia buvo kažkas, kas jiems linkėjo bloga.

Ji užmigo.

– Aš miegojau!

Ji susirietė, kai jis pamėgino apkamšyti ją pledu.

– Miegok toliau, – sušnibždėjo.

– Ne. Aš jau prabudau.

– Tau reikia pagalbos.

– Tėvas negali apsaugoti nuo mirties lopšyje...

– Netark šių žodžių!

– Tėvas, tiesą sakant, negali pasirūpinti, kol Ranhildai nesueis keletas metų.

Jis sunkiai atsisėdo šalia jos. Ant staliuko stovėjo tik vienas puodelis kavos, ir, jai ištiesus ranką prie jo, jis jį patraukė.

– Po velnių, juk negali sėdėti nemiegodama dvejus metus!

– Aš kai ką aptikau.

– Apie tai aš norėčiau pasikalbėti rytoj, – atsakė jis ir persibraukė ranka plaukus; niekaip negalėjo priprasti prie trumpų plaukų. – Kai vaikai sugula, vis dar lieka laiko, kuris vadinamas diena.

Ji patraukė puodelį į save. Jis papurtė galvą ir ryžtingai atsigulė atgal ant sofos. Ji truputį nugėrė. Jis užmerkė akis.

– Ši žmogžudysčių seka yra absurdiškai panaši į kai ką, – akimirką padvejojusi tęsė, – kai ką, ką aš...

Ingvaras užėmė visą sofą. Gulėjo rankomis apkabinęs pagalves. Išskėtęs kojas. Galva nusviro žemyn; jis knarkė, lyg būtų kietai įmigęs.

– Neišsidirbinėk, – perspėjo. – Tu nemiegi.

Jis atsimerkė. Pažvelgė į lubas. Vis dar nieko nesakė.

– Paskaita, – staiga ištarė Inger Johanė ir gurkštelėjo kavos.

– Ką?

– Man apie tokias žmogžudystes buvo išdėstyta paskaitoje. Prieš trylika metų.

Jis išsikapstė iš pagalvių.

– Tu apie tokias žmogžudystes girdėjai prieš trylika metų, – bespalviu balsu pakartojo. – Taigi.

– Žinoma, ne apie tas pačias žmogžudystes.

– Tiek aš supratau.

Dabar jo balsas skambėjo visiškai žvaliai.

– Bet labai panašias, – pridūrė ji.

– Ar aš galėčiau atgauti savo puodelį, brangioji?

Jis raminamai nusišypsojo, tarsi ji būtų labai pažeidžiama ir su ja reikėtų elgtis labai atsargiai. Ji atsistojo, rankose tvirtai spausdama puodelį.

– Aš vakar buvau pas Liną, – ištarė. – Tas mūsų kompiuteris yra...

– Žinau, – pertraukė. – Aš pažadėjau, kad jį sutaisysiu. Vienas iš kartu su manimi dirbančių vaikinų... Tai paprasčiausiai...

– Galima sakyti, man teko patirti tokią *sentimentalią kelionę*. Tik kad ji nebuvo tokia jau sentimentali.

Jam pasilenkus į priekį, kaktoje išryškėjo trys gilios raukšlės.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Aš jau seniai nujaučiau, kad šioje byloje yra kažkas man labai pažįstama. Fionos Hele, Vibekės Hainerbak ir Vegardo Krogo nužudymuose. Tik nepavyko susigaudyti, kas. Sudėlioti minčių, turiu galvoje. Atmintyje. Tačiau turėjo būti kažkas, kas...

Ji pakėlė puodelį su kava. Garai lipo prie veido.

– Kažkas, kas?..

– Tai turėjo būti kažkas, kas nutiko, kai aš gyvenau Vašingtone. Arba Kvantike. Tai atrodė taip tolima.

Taip... pamiršta ir užmesta. Ir aš buvau teisi. Ilgai ieškoti man neteko. Kai tik pamačiau... Nuotrauką... Pamiršk tai.

Ji užsikišo plaukus už ausų ir vis dar nenorėjo paleisti puodelio. Dabar spaudė jį abiem rankomis ir atsuko Ingvarui nugarą.

– Mano brangioji, – ištarė jis ir atsistojo.

– *Atsisėsk.*

– Nagi, – paklusniai atsakė jis.

– Man tereikėjo pažvelgti į Akademijos nuotrauką, – atsakė taip tyliai, kad jis vos galėjo atskirti žodžius. – Tada aš ir prisiminiau. Prisiminiau tą paskaitą. Prisiminiau tas ilgas dienas, tas varginančias, sekinančias, linksmas...

Ji priėjo prie savo atspindžio lange, lyg kalbėjimas sau būtų suteikęs saugumo jausmą.

– Dabar aš netgi žinau, kaip vadinosi tas paskaitų ciklas. *Elgesio mokslas.* Vorenas linksmino mus, parengęs paskaitą apie tai, ką jis pavadino *Proporcingas atpildas.*

Sekundę Ingvarui pasirodė, kad ji nusišypsojo.

– Linksmino mus, – pakartojo ji. – Būtent tai jis ir darė. Mes juokėmės. Visi juokėsi, kai Vorenas norėjo, kad mes juoktumės. Tai atsitiko vieną birželio dieną. Artinosi atostogos. Buvo karšta. Baisiai daug žmonių ir siaubingai karšta. Kondicionierius auditorijoje neveikė. Mes prakaitavome. Tik ne Vorenas. Atrodė, kad jam visada buvo vėsu, visada... *šalta.* Visomis šio žodžio prasmėmis.

Ji lėtai atsisuko. Nuleido puodelį. Jis buvo tuščias. Laikė jį už ąselės, užsimovusi ant smiliaus.

– Aš dedu tiek pastangų, stengdamasi pamiršti, – ištarė nežiūrėdama į jį. – Taigi nėra nieko stebėtina, kad man sunku tai prisiminti. Nors...

Jos akys buvo pilnos ašarų. Atlošė galvą, stengdamasi susilaikyti neverkusi. Ingvaras parodė, kad nori atsistoti.

– Nereikia, – griežtai ištarė ji.

Staiga nusišypsojo pro ašaras ir delnu nubraukė sruogą už kairės ausies.

– Paskaita buvo apie keršytojus, kurie pritaria frazei „akis už akį, dantis už dantį“, – tęsė. – Apie nusikaltėlius, besistengiančius atsilyginti skriaudėjams tuo pačiu. Ir apie simboliką. Ji taip pat svarbi. Vorenui labai patiko tokios bylos. Jam patiko visa, kas žiauru. Aišku. Perdėta.

– Atsisėsk, Inger Johane.

Ingvaras paplekšnojo ranka per sofos pagalvę, gulinčią šalia jo.

– Ne. Aš pastovėsiu. Privalau dabar papasakoti. Kol dar turiu tam jėgų. Arba, tiksliau...

Vėl pasirodė ta nedrąsi šypsena.

– ...kol neturiu jėgų palikti tai likimo valiai, – pridūrė.

– Tiesą sakant, nesuprantu, kurlink suki, Inger Johane.

– Jis papasakojo apie penkias bylas, – tęsė, lyg nebūtų girdėjusi jo balso. – Viena jų buvo... Ji buvo apie tokį ekscentriką, su kokiu gali susidurti tik Amerikoje. Kiek trenktą, intelektualų žmogų. Sodininką. Jis turėjo nuostabų sodą, kurį gynė, kaip sakoma, ragais ir nagais. Nepamenu, iš ko gyveno, tačiau neabejo-

tinai turėjo turėti pinigų, nes šis sodas buvo visos vietovės pažiba. Kaimynas iškėlė jam ieškinį. Kilo ginčas dėl sodo ribų. Kaimyno nuomone, tvora buvo pastatyta per arti jo sklypo. Po ilgų ginčų jurisdikcijos institucijoje teismas jį parėmė. Aš tiksliai visko neprisimenu. Esmė yra...

Ji sustingo. Iškišo liežuvį ir palenkė galvą.

– Ar tu girdėjai?

– Ne. Ar tu negali...

Ji nurijo seiles ir garsiai atsiduso; tada tęsė:

– Esmė yra ta, kad kaimyną rado negyvą iškart po paskutinio teismo posėdžio. Liežuvis buvo nupjautas ir įdėtas į gražų voką, pagamintą iš *Namo ir sodo*. Iš žurnalo. Apie...

– Apie namus ir sodą, – pabaigė jos mintį Ingvaras. – Ar tu negali būti gera ir atsisėsti? Tau šalta. Eikš čia.

– Ar tu manęs nesiklausai?

– Klausausi, bet...

– Liežuvis buvo nupjautas! Ir gražiai supakuotas! Akivaizdus, vulgarus simbolis...

– Aš esu tikras, – tyliai pertraukė ją Ingvaras, – ...kad visame pasaulyje yra lavonų, kurie buvo išniekinti tokiu būdu, Inger Johane. Tačiau tai nebūtinai turi būti susiję su Fionos Hele nužudymu. Tu juk pati sakai: – tai buvo seniai, ir tu neprisimeni...

– Baisiausia yra tai, kad aš *prisimenu*, – garsiai paprieštaravo ji. – Dabar aš tai prisimenu! Argi tu negali bent pasistengti suprasti, Ingvarai?! Suprasti, kaip... *sunku* yra prisiminti tai, ką beviltiškai stengeisi palaidoti praeityje? Kaip... Kaip *skausminga* yra...

– Sunku suprasti tai, į ką tau buvo liepta nekišti nosies, – pasakė Ingvaras ir tuoj pat pasigailėjo savo žodžių. – Turiu galvoje... Suprantu, kad tau tai yra skausminga. Nesunku...

– Net nebandyk, – beveik suriko ji. – Aš niekada, *niekada* nenoriu kalbėti apie tai, kas ten nutiko. Aš tik bandau paaiškinti tau, kodėl ši istorija nenuskendo užmarštyje. Ji taip stulbinamai priartėjo, taip...

Jis atsistojo. Suėmė ją už riešų ir pajuto, kad ji sulyso. Laikrodis, kurio dirželis paskutiniaisiais nėštumo mėnesiais buvo per siauras, dabar, atrodė, nuslys nuo riešo. Ji nenoromis leidosi apkabinama. Jis paglostė jai nugarą. Per megztinį juto, kokie iškilūs jos stuburo slanksteliai.

– Tau reikia valgyti, – pasakė, panardinęs veidą į jos plaukus, susivėlusius ir praradusius gyvastį. – Tau reikia valgyti ir miegoti, Inger Johane.

– O tu turi manęs paklausyti, – pravirko ji. – Argi tu negali išklausyti mano pasakojimo? Neklausinėdamas apie tai, kas... Nesiveldamas į visa tai...

Ji aikštingai išsitiesė ir įsirėmė rankomis jam į krūtinę.

– Argi tu negali liautis klausinėjęs apie tai, kas susiję su manimi? Ar gali tai paprasčiausiai pamiršti ir tik išklausyti mane?

– Tai sunku. Vienu ar kitu metu tu turi...

– Niekada. Gerai? Niekada. Tu pažadėjai, kad...

– Mes turėjome susituokti jau kitą dieną, Inger Johane. Aš bijojau, kad tu atšauksi vestuves, jei aš nesutiksiu su tavo reikalavimais. Dabar viskas yra kitaip.

– Niekas nepasikeitė.

– Pasikeitė. Mes esame vedę. Mes turime vaikų. Tu tuoj tapsi... Esi pažeidžiama, Inger Johane. Kenti dėl kažko, apie ką atsisakai man pasakoti. Su tuo aš tikrai negaliu sutikti.

– Teks.

Jis ją paleido. Jie liko taip stovėti, šalia, bet neliesdami vienas kito. Ingvaras buvo beveik visa galva už ją aukštesnis. Inger Johanė atlošė galvą. Jos akys buvo su tamsia dėmele, kurios anksčiau jis nebuvo pastebėjęs; jo pulsas paspartėjo, kai sekundėlę jos akyse jis įžiūrėjo... neapykantą.

– Inger Johane, – sušnibždėjo.

– Aš tave myliu, – tyliai ištarė ji. – Bet tu turi palikti *tai* ramybėje. Galbūt kada nors aš pajėgsiu tau papasakoti apie tai, kas įvyko tarp manęs ir Voreno. Bet ne dabar. Dar ilgai ne, Ingvarai. Pastarąsias savaites praleidau kapstydamasi užmarštin nugramzdintuose dalykuose. Tai buvo sunki kelionė. Daugiau aš nebegaliu. Noriu grįžti atgal. Sugrįžti prie savo gyvenimo čia. Su tavimi ir vaikais. Mūsų gyvenimo.

– Žinoma, – šaižiai ištarė jis; širdis vis dar smarkiai daužėsi.

– Aš norėčiau tau papasakoti tik vieną istoriją. Visa kita liks uždengta sunkiu dangčiu ilgam laikui. Galbūt labai ilgam; galbūt net visam laikui. Bet tu turi... turi išklausyti, ką noriu papasakoti.

Jis nurijo seiles ir linktelėjo galva.

– Gal geriau atsisėsiu, – ištarė; balsas tebebuvo šiurkštus.

– Nebūk toks, – atsakė Inger Johanė ir paglostė jam plaukus. – Argi tu negali...

– Tu mane išgąsdinai, – pasakė, neatitraukdamas nuo jos žvilgsnio.

Dabar jos akys buvo tokios kaip visada. Draugiškos. Draugiškos, tikros Inger Johanės akys.

– Aš nenorėjau...

– Tai gal atsisėskime?

– Argi tu negali palikti...

– Ko?

– Aš jau pavargau nuo to, kad tave gąsdinu. Dėl to tau nereikia elgtis su manimi kaip su netikėtu svečiu.

Jos žvilgsnis akimirksnį atrodė priešiškas. Jame nebuvo neapykantos, kaip jam atrodė iš pradžių, bet jis buvo agresyvus.

– Nesąmonė, – ištarė jis ir nusišypsojo. – Tegu bus taip. Paliksiu tave ir... tave ir Voreną ramybėje. Pasakok.

Jis atnešė dar vieną puodelį, į abu pripylė kavos ir atsisėdo ant sofos; drąsindamasis papurtė šalia jo ant sofos gulinčią pagalvėlę.

– Nagi, – žvaliai paragino.

– Tu visiškai tikras? – pasiteiravo ji ir net neatsisėdusi paėmė į rankas puodelį.

– Visiškai.

Akių šypsena dar nepalietė.

– Taigi, – lėtai pradėjo ji. – Kita byla buvo susijusi su žmogžudyste, padaryta mažame Kalifornijos miestelyje. Arba... Taip, tikrai Kalifornijoje. Vietinis politikas uždusο nuo Biblijos citatų. Tiesiogine to žodžio prasme. Rastas prikaltas prie sienos. Burna buvo pilna šlapių popieriaus lapų. Išplėštų iš pačiam vargšeliui priklausiusios Biblijos.

Inger Johanė paklaidžiojo akimis po svetainę, lyg būtų ieškojusi kažko įprasto ir nepajudinamo, už ko būtų galėjusi užsikabinti prieš pasakodama toliau. Tamsa pasklido po namą kaip izoliuojanti uždanga; buvo taip tylu, kad Ingvarui pasirodė, jog girdi savo minčių aidą. Jos sukosi galvoje. Buvo padrikos ir neturėjo aiškios struktūros. Kas tai buvo? Kokią beprasmišką istoriją ji jam pasakoja? Kaip tos trys žmogžudystės, padarytos 2004-aisiais Norvegijoje, galėjo būti susijusios su kažkokia seniai išdėstyta ir giliai užmarštin nugrimzdusia paskaita, kurią ji prieš trylika metų klausė JAV?

Tą kartą tai buvo Biblija. Šį kartą – Koranas.

Dailiai supakuoti liežuviai. Ir tada, ir dabar.

– Kodėl jis buvo nužudytas? – tesugebėjo išspausti.

– Pastorius, vadovaujantis iškrypėlių sektai, buvo įsitikinęs, kad šis miesto valdybos narys nusipelno mirties todėl, kad skleidžia bedieviškas rasistines idėjas. Sekta jam suteikė leidimą padaryti šią žmogžudystę. Beprotis. Šypsojosi lyg apimtas ekstazės visą teismo posėdį, pasakojo... Taip mums sakė.

Rasizmas, susimąstė Ingvaras.

Vibekė Hainerbak nebuvo rasistė. Ji buvo finansų srities politikė. Tyrime jie beveik nenagrinėjo problemos. Motyvų ieškojo politikoje, nepopuliariuose nuopuoliuose ir jėgų kovoje. Niekas net neužsiminė apie rasizmą. Jaunoji partijos lyderė vengė šios temos ir buvo užtektinai protinga, kad galėtų pateikti kokį bendrą ir nepavojingą atsakymą žurnalistams, kurie versdavo ją vaikščioti peilio ašmenimis, ir nesileido

užliūliuojami kalbų apie imigrantų apskaitą ir išteklių problemas.

– Bet Vibekė Hainerbak partijoje turėjo kažkokį partnerį, – padvejojęs ištarė Ingvaras. – Kurio negalima apkaltinti palankumu naujiesiems mūsų žemvaldžiams.

Jis net nepalietė kavos. Dabar pasilenkė prie svetainės stalo. Rankos drebėjo.

– Taigi čia papasakojai apie dvi bylas, – ištarė, palikęs puodelį ant stalo. – Sakei, kad jums pasakojo apie penkias.

– Žurnalistas buvo mirtinai sumuštas, – atsakė Inger Johanė. – Jis iškėlė klausimą dėl vienos įmonės rytinėje pakrantėje buhalterijos neskaidrumo; neprisimenu tiksliai, koks tai buvo reikalas. Bet ši istorija jam kainavo gyvybę.

– Bet ar jis buvo užmuštas... tušinuku?

– Ne.

Ji vangiai šyptelėjo.

– Rašomąja mašinėle. „Remington" rašomąja mašinėle, didžiule, senovine...

Ingvaras jos nebesiklausė.

Rašomoji mašinėlė galvoje, pagalvojo jis. *Akyje įsmigęs rašiklis. Du žurnalistai. Dabar ir tada. Užmušti jų pačių darbo įrankiais. Du politikai. Dabar ir anąkart. Nukryžiuoti ir išniekinti religinėmis knygomis. Du liežuviai. Du patyrę melagiai.*

– Po velnių, – sušnibždėjo jis.

Inger Johanė nuo lentynos prie televizoriaus paėmė raudoną skudurinę lėlę be rankos. Jos veidas buvo murzinas, pilkšvas, o raudoni plaukai tokie pat

nublukę kaip ir suknelė, kuri tapo rožinė po nesuskaičiuojamų skalbimų skalbyklėje.

– Apie tai man papasakojo karštą ankstyvos vasaros dieną, prieš daugelį metų, – tyliai atsakė ji ir pirštais paglostė nenatūraliai ilgas lėlės kojas. – Nelabai įdomių bylų istorijas. Amerikos kriminalistikos istorija mirgėte mirga įdomesniais dalykais negu šis.

Staiga ji sviedė lėlę į žaislų dėžę.

– Įdomu, kad kažkas mūsų šalyje mėgina visa tai pakartoti. Mums nereikia raustis praeityje, turime sutelkti dėmesį į... Fioną Hele, Vibekę Hainerbak ir Vegardą Krogą. Šių dienų įvykius. Mūsų laikais padarytas žmogžudystes. Ar ne?

Jis norėjo linktelėti galva. Labai norėjo nusišypsoti ir sutikti su jos teiginiais. Pasakojimas buvo naudingas toks, kokį jis išgirdo: be tikslių duomenų, bendrais bruožais. Jie galėjo tai pamiršti.

Tačiau abu žinojo, kad tai neįmanoma.

Ji papasakojo jam svarbų dalyką; kartu paleido katę, kuri perbėgo tarp jų. Ateinančias keletą dienų jis stengsis trūks plyš sužinoti visas bylų detales. Turės į tai įtraukti tarptautines organizacijas. Jiems reikės išrašų, teismo nuosprendžių ataskaitų, policijos apklausų išrašų. Reikės vardų ir datų.

Prireiks ir Voreno pagalbos.

– Manau, – ištarė jis ir akimirką suabejojęs tęsė. – Manau, kad šįvakar viskas tegu būna kaip buvę. Rytoj bus tikrai ilga diena.

– Žinau, – atsakė ji ir atsitūpė; Džekas atsibudo ir ėmė trintis aplink ją. – Mes vis tiek nelabai ką tegalime. Eik miegoti.

– Eikš kartu su manimi.

– Ingvarai, nėra jokios prasmės. Eik gulti.

– Be tavęs neisiu.

– Aš nenoriu. Negaliu.

– Ar tu alkana?

– Žinau, kad tu ruošiesi kalbėtis su Vorenu. Suprantu, kad esi priverstas tai daryti.

– Ar iškepti tau omletą?

– Tu panašus į mano mamą. Jai atrodo, kad visas problemas gali išspręsti maistas.

Ji panėrė nosį į šiltą, nemaloniai kvepiantį šuns kailį ir sumurmėjo:

– Nesielk taip, lyg aš būčiau paprasčiausia kvailė, Ingvarai.

Jis vėl pajuto norą ką nors pasakyti.

– Žinoma, aš suprantu, ką tu privalai daryti su ta informacija, kurią tau suteikiau, – tęsė ji. – Aš nereikalauju padėkų už tai, kad knisausi giliai praeityje, kurią noriu pamiršti, bet aš bent jau tikiuosi šiokios tokios pagarbos. Apsimesti, kad viskas yra gerai ir kad aš tave pralinksminau, pasekdama linksmą vakaro pasakėlę, mano nuomone, yra... blogai.

Ji pakėlė šunį ir panardino veidą į jo kailį.

Mes turėtume būti laimingi, mąstė jis. *Mums reikėtų džiaugtis Ranhilda. Kristianės daroma pažanga. Vienas kitu. Mums gerai sekasi; mums abiem. Mums keturiems. Tą rytą, prieš mėnesį, prieš visą amžinybę, kai Kristianė įsikalė sau į galvą, kad jie susilaukė sosto paveldėtojos. Argi tada nebuvau patenkintas? Laimingas? Vaikas buvo sveikas. Aš buvau kiek neramus ir la-*

bai laimingas. Noriu atsukti kalendoriaus dienas atgal ir pamiršti tą svetimybę ir paslaptis, kurios tolina mus vieną nuo kito. Tavo žvilgsnis buvo priešiškas. Dabar tu man tiesiog pradingsti.

– Paprasčiausiai nekišk manęs į tą reikalą, – pasakė Inger Johanė. – Daryk tai, ką reikia, bet visiškai nekišk manęs į tą reikalą. Gerai?

Jis linktelėjo.

Džekas pajudino letenas. Jis norėjo ant žemės.

– Jis nemėgsta būti nešiojamas.

– Ar Matsas Būhiusas tikrai ne?..

– Ką?

– Ar šimtu procentų aišku, kad Matsas Būhiusas negalėjo padaryti šių žmogžudysčių?

– Taip.

Amerikos karalius pasimuistė ir nukrito ant grindų. Pasigirdo duslus garsas. Jis tyliai suinkštė ir išėjo iš kambario paspaudęs uodegą.

– Kas tai galėtų būti, – ištarė Inger Johanė ir atsisėdo ant kitos sofos.

– Tikriausiai turi galvoje, kas tai galėjo padaryti, – bespalviu balsu atsakė jis.

– Na... Ir kas galėtų būti, ir kas galėjo padaryti.

– Aš to nepakenčiu, – pasakė jis.

– Ko gi?

– To tavo šaltumo.

– Aš nesu šalta.

– Esi.

– Tu esi beviltiškas. Tu nori, kad aš būčiau rami ir šilta ir kad visą laiką būčiau šalia. Tai yra neįmanoma.

Suauk. Mes esame du suaugę žmonės, turintys suaugusiems kylančių problemų. Tai nebūtinai turi reikšti kažkokį pavojų.

Ji pasakė „nebūtinai turi reikšti pavojų". Ingvaras norėjo išgirsti, kad tai nėra pavojinga. Jis suspaudė kumščius ir atidžiai apžiūrėjo pabalusius krumplius. Po keturiolikos mėnesių jam sueis penkiasdešimt. Amžius ėmė ryškėti vis labiau; delno oda tapo sausa ir prarado stangrumą; net tada, kai įtempdavo pirštus.

– Ar gali būti, kad kažkas visam tam vadovauja? – abejodama ištarė.

– Baik, – sumurmėjo jis ir atgniaužė dešiniąją ranką.

Ji pažvelgė į sugrįžusį Džeką, kuris vis sukosi ratu ant savo pagalvėlės ir niekaip negalėjo įsitaisyti.

– Ar gali būti, kad yra kažkas, kas manipuliuoja kitais žmonėmis, liepdamas jiems žudyti? – paklausė ji; tai buvo pačiai sau skirti žodžiai, lyg būtų svarsčiusi balsu. – Kažkas, kas žino šias istorijas ir dėl vienokių ar kitokių priežasčių bando jas atkurti...

Pagaliau šuo atsigulė.

– Aš einu iš proto, – sumurmėjo.

– Mes einame miegoti, – pasakė jis.

– Taip, – atsakė ji.

– Tu sakei, kad jų buvo penkios.

– Kas buvo penkios?

– Penkios žmogžudystės. Paskaitoje pasakojo apie penkias žmogžudystes. Visi pavyzdžiai buvo Voreno pavadinti... *Proporcingas atpildas*.

– *Bausmė*.

– Kokios buvo paskutinės dvi bylos? – paklausė jis, neatplėšdamas akių nuo savo delno.

Inger Johanė nusiėmė akinius. Kambaryje buvo tamsoka, ji pusiau prisimerkė ir lėtai nusivalė stiklus.

– Penki žmonės buvo nužudyti, – atakavo jis. – Kokiu būdu?

– Sportininkas.

– Kas jam nutiko?

– Jam į širdį įsmeigė ietį.

– Ietį... Tokią, kokias jie mėto?

– Taip.

– Kodėl?

– Žudikas buvo jo konkurentas. Jis jautėsi nuskriaustas, kai negavo sportininkams skirtos stipendijos vienoje iš Aivi Lig mokyklų. Kažkas tokio. Tiksliai neprisimenu. Aš pavargau.

– Taigi dabar mes tegalime taip sėdėti, – ištarė jis. – Visiški bejėgiai... Ir laukti, kol koks nors sportininkas bus taip žiauriai išniekintas.

Ji vis dar trynė akinius sijono krašteliu. Betikslis ir neryžtingas veiksmas.

– O paskutinioji? – vos girdimai pasiteiravo jis.

Inger Johanė pakėlė akinius prie plieninės lempos ir užmerkė vieną akį. Pažvelgė į šviesą per abu stiklus. Keletą kartų. Tada lėtai juos užsidėjo. Patraukė pečiais.

– Žinai, tiesą sakant, manau, kad mums reikėtų pamėginti užmigti. Tai tapo...

– Inger Johane, – pertraukė ją Ingvaras ir vienu mauku išgėrė likusią kavą.

Puodelis tarkštelėjo į stalą.

Lubas nušvietė ryški šviesa; šviesos atspindys iš lėto nukeliavo iš virtuvės ir sustojo tiesiai virš balkono durų pietų pusėje. Nuo krovininio automobilio variklio gausmo virpėjo stiklai.

– Šiukšlių automobilis, – greitai tarė Ingvaras.

Jei jis nebūtų buvęs toks pavargęs, galbūt būtų pastebėjęs, kad Inger Johanė sulaikė kvapą. Jei būtų žiūrėjęs į ją užuot ėjęs prie lango žvilgtelėti, kas ten (o tai pasirodė esąs krovininis automobilis, riedantis laisvąja eiga tarp namelių viduryje nakties), būtų pastebėjęs, kad ji pravėrė burną, o lūpos pabalo. Būtų pamatęs, kad sėdi įsitempusi ir akys bėgioja tai į koridorių, tai į vaikų kambarį.

Bet Ingvaras stovėjo prie lango, atsukęs Inger Johanei nugarą.

– Abiturientų automobilis, – ramiai ištarė, variklio gausmui nutolus Haugės gatve. – Vasario mėnesį. Jie pradeda linksmybes vis anksčiau ir anksčiau.

Akimirką padvejojo, tada atsisėdo ant sofos priešais Inger Johanę.

– Paskutinioji, – pradėjo. – Kas atsitiko paskutinei aukai?

– Jam nepasisekė. Vorenas tą pavyzdį panaudojo todėl, kad...

– Ką jis mėgino nužudyti, Inger Johane?

Ji ištiesė ranką prie abiejų puodelių ir atsistojo. Einančią pro šalį jis ją sulaikė.

– Tai nėra svarbu, – atsakė ji. – Jam nepavyko.

Judesys, kuriuo ji išsilaisvino iš jo glėbio, buvo gana šiurkštus.

– Inger Johane, – ištarė jis, nemėgindamas jos sekti; išgirdo, kad ji deda puodelius į indaplovę. – Dabar su tavimi sunku.

– Žinoma.

– Ką jis mėgino nužudyti? – pakartojo Ingvaras.

Jis nustebo, išgirdęs ją įjungiant indaplovę. Užsitraukė megztinio rankoves ir pažvelgė į laikrodį. Buvo beveik pusė dviejų. Inger Johanė kuitėsi po stalčius ir spinteles.

– Ką tu čia darai? – sumurmėjo jis ir priėjo artyn.

– Tvarkausi, – trumpai atsakė.

– Taigi, – pasakė jis ir parodė pirštu į ant sienos kabantį laikrodį. – Atrodo, pradedi priprasti prie gyvenimo nuosavame name.

– Tai yra dviejų šeimų namas, – atšovė ji. – Jo negalima pavadinti nuosavu namu.

Stalčius su stalo įrankiais su triukšmu iškrito ant žemės. Inger Johanė puolė ant kelių ir bandė surinkti senas šakutes, peilius, šaukštus ir kitus įrankius.

– Tai buvo šeimos tėvas, – išspaudė ji, – ...kuris buvo įtariamas sukčiavimu, apdraudęs ir sudeginęs savo namą. Jis padegė... Jis padegė policininko namą. Tyrėjo namą. Kai visa šeima ramiai miegojo.

– Eikš čia.

Jis paėmė ją už rankos; ryžtingai ir draugiškai apkabino. Ji stovėjo kaip įbesta.

– Niekas nepadegs šio namo, – pasakė Ingvaras. – Niekas niekada nepadegs mūsų namų.

12

DAUGYBĘ šimtmečių žmonės vaikštinėjo siauromis gatvelėmis tarp žemų, kreivų namų, lyg prilipusių vienas prie kito. Laiptai taip pat buvo įsprausti siaurose gatvelėse. Čia kojos metų metus trypė grindinį toje pat vietoje ir paliko gražiai nupoliruotą keliuką, prie kurio ji daugelį kartų klūpojo, norėdama paliesti. Pirštai jautė, kokie šalti tie šviesūs įdubimai. Ji kėlė pirštus prie burnos ir liežuviu jautė druskos prieskonį.

Pasilenkė prie mūro pietų pusėje. Pilkšvai melsva migla, atrodo, sujungė jūrą su dangumi. Ten nebuvo horizonto, tik begalybės jausmas, nuo kurio svaigo galva. Netgi čia, ant kalno viršūnės, nebuvo jokio vėjo. Viduramžių miestelį Ezė supo drėgmė. Ji buvo viena.

Vasarą ši vieta turėjo neatsiginti turistų. Netgi langinėse ir žiemą uždarytų, nesvetingų parduotuvių duryse galėjai pastebėti turistų paliktus pėdsakus. Suvenyrų parduotuvėlės buvo viena šalia kitos. Mažulytėse muziejų salytėse, kurios atvėrė duris keliose miestelio centro vietose, ji matė kėdžių paliktus rėžius, nesuskaičiuojama daugybė cigarečių buvo užgesinta į tilto grindinį. Eidama palei mūro sieną link jūros įsivaizdavo girdinti vasarai būdingą šurmulį: japonų klegėjimą ir triukšmingus, raudonai įdegusius vokiečius.

Dabar ji tapo tikra klajoklė. Iš tikrųjų. Po kurio laiko atrado takelius ir išmoko išvengti pagrindinių gatvių, kuriose nebuvo šaligatvių ir kuriomis, keldami grėsmę gyvybei, nuolat dundėjo automobiliai.

Naujasis vilnonis apsiaustas buvo šiltas, bet neprigludęs prie kūno. Ji pirko jį Nicoje, kaip ir trejas poras kelnių, keturis megztinius, krūvą marškinių ir kostiumėlį, kurį nežinia ar kada išdrįs apsivilkti. Atvykdama į Prancūziją prieš pat Kalėdas, atsivežė su savimi dvi poras batų. Dabar jie gulėjo šiukšlių dėžėje gatvės gale. Vakar vakare ryžtingai supakavo juos į plastikinį maišelį ir įmetė į konteinerį, nors vieną porą buvo pirkusi vos prieš pusmetį. Jie buvo rudi, patvarūs. Patogi avalynė, puikiausiai tinkanti vidutinio amžiaus moteriai.

Apsiaustas buvo smėlio spalvos. „Kamper" bateliai – labai patogūs. Pardavėja nė kiek nenustebo, kai ji panoro juos pasimatuoti. Šalia jos, ant ryškiai geltono pufo, sėdėjo aštuoniolikmetis vaikinas ir bandė apsiauti tos pat firmos batus. Susitikus jų akims, ji draugiškai nusišypsojo. Pritariamai linktelėjo galva. Ji įsigijo dvi poras. Bateliai gerai prigludo prie kojos.

Ji klajojo.

Eidama galėjo blaiviau mąstyti. Po ilgų pasivaikščiojimų prie jūros, kalnuose ar stačiais šlaitais tarp Nicos ir Kap Deilo pajusdavo, kad gyvenimas tapo gyvesnis. Kartais, dažniausiai vakarais, kai grįždavo namo, jausdavo raumenų nuovargį, kuris jai priminė, kad yra stipri. Galėdavo nusirengti ir vaikštinėti po namus nuoga, o lango atspindys patvirtindavo, kad ji pasikeitė. Gėrė vyną. Tačiau nedaug. Maistas buvo skanus – arba gamindavosi pati, arba užbėgdavo į restoraną, kur ją atpažindavo ir visada aptarnaudavo mandagūs padavėjai. Jie pristumdavo jai kėdę ir

nepamiršdavo, kad prieš valgydama mielai išgerdavo taurę šampano.

Pastarosiomis dienomis jautė dėkingumą.

Ji be pertraukos vairavo nuo Kopenhagos, kur automobilis stovėjo kažkokioje stovėjimo aikštelėje ir laukė, kol ji keltu nuplauks iki Oslo ir sugrįš atgal. Vieną naktį pernakvojusi viešbutyje trisdešimt penkias valandas ištvėrė už vairo; netgi nesijautė pavargusi. Trumpų pertraukėlių metu, kai nusukdavo nuo pagrindinio kelio prisipilti dyzelino, pavalgyti vokiško tipo miestelyje ar kaime šalia Reino, jautė, kaip maudžia nuvargintus raumenis ir sąnarius. Bet nejautė poreikio miegoti.

„Kafé de la pais" ji pristatė automobilį padavėjui iš Maroko. Jis gavo nemažai pinigų už tai, kad sutiko išnuomoti jį savo vardu. Galbūt nelabai patikėjo jos paaiškinimu: ji buvo peršalusi, kai prisireikė automobilio, ir norėjo pagulėti lovoje, kol reikės vykti į Nicą. Bet kadangi jis turėjo grįžti į Maroką ir pradėti dirbti naujame savo tėvo atidarytame restorane, šypsodamasis paėmė pinigus ir nieko nebeklausinėjo.

Tada ji nuėjo namo. Pėsčiomis. Užmigo iškart, vos padėjusi galvą ant vėsios pagalvės. Užmigo ir nieko nesapnuodama išmiegojo vienuolika valandų.

Visus šiuos metus, kai viską reikėjo kruopščiai planuoti, išnagrinėti ir daryti sąžinės priekaištų lydimus *tyrimus*, ji vis tiek nematė savo darbe kito džiaugsmo. Aišku buvo tik viena: tai jos darbas. Buvo būtina padaryti darbą, už kurį mokėjo. Buvo gabi ir nesugaunama. Niekas nebūtų galėjęs pasakyti, kad ji suklydo, susimovė, elgėsi neatsakingai ar „peršoko per tvorą žemiausioje vietoje".

Nepaisant visko, ji jautėsi dėkinga už ne tuščiai praleistus gyvenimo metus.

Jie suteikė žinių ir išminties.

Nors kartoteka liko Norvegijoje, ji pakankamai daug prisiminė. Didžiulė plieninė spinta buvo prikimšta informacijos apie žmones, kuriuos jai teko stebėti. Žinomus ir nežinomus. Garsenybės ir įžymybės šalia paprasto Otoje gyvenančio paštininko, kuris visada prigrūsdavo jos pašto dėžutę reklaminių lankstinukų, nekreipdamas dėmesio į užrašą, skelbiantį, kad reklaminė medžiaga nepageidaujama. Ji registravo žmonių silpnybes ir įpročius, stebėjo jų norus ir poreikius, segė jų meilės istorijas, paslaptis ir informaciją apie jų judėjimo būdą į segtuvus ir kimšo visa tai į didelę, pilko metalo spintą.

Ji nesusimaudavo. Jos profesijos paslaptis buvo žinojimas. Atmintis niekada nepavesdavo.

Mirę metai nebuvo praleisti veltui. Dabar ji jautėsi už juos dėkinga. Galėjo užsimerkusi surinkti AG-3 ir nuvaryti automobilį per trisdešimt sekundžių. Prireikus padirbto paso, nebūtų užtrukusi nė savaitės: turėjo informacijos apie Skandinavijos heroino rinką, kurios nenorėjo pripažinti policijos pareigūnai. Pažinojo žmones, kurių niekas kitas nenorėjo pažinti; gerai pažinojo. Bet nė vienas šių žmonių nepažinojo jos.

Pasidarė šalčiau. Papūtė žvarbokas vėjas. Jis glostė kalnų viršukalnes ir išsklaidė virš jūros pakibusį rūką. Apsiaustas šildė nepakankamai gerai, ir ji kalnų keliuku nuskubėjo žemyn. Buvo per šalta žingsniuoti namo ilguoju keliu. Jei autobusas atvyks numatytu laiku, galės pavažiuoti. Jei ne, visada galėjo išsikviesti taksi.

Pastaruoju metu tapo išlaidesnė.

Staiga šiaurinėje dangaus pusėje sušvito ryškiaspalvis audinys. Žmogus ritmiškai siūbavo tai į vieną, tai į kitą šoną. Jis skriejo apelsino spalvos parasparniu. Virš kalvos viršūnės iškilo dar vienas parasparnis – raudonas ir geltonas, aprašytas neįskaitomomis žalios spalvos raidėmis. Staigus oro gūsis ėmė purtyti skraidyklę. Ji prarado pusiausvyrą ir nevaldoma leidosi penkiasdešimt šešiasdešimt metrų, kol pilotas atgavo pusiausvyrą ir lėtai nusklendė žemyn į apačioje besidriekiantį slėnį.

Ji nusekė jį akimis ir tyliai nusijuokė.

Ekstremalus sportas visada ją provokuodavo. Visų pirma dėl to, kad sportininkai jai atrodė apgailėtini. Žinoma, ne visiems žmonėms priimtinas adrenaliną skatinantis gyvenimas. Didžioji dalis iš šešių milijardų žemės gyventojų, nemažai europiečių ir beveik visi Norvegijoje gyvenantys žmonės gyveno skurdų emocinį gyvenimą. Kova už būvį reiškė maisto, kurio reikėjo kad išgyventų, paiešką. Žmonėms tereikėjo, kad vaikai būtų sveiki, kad jie patys dirbtų gerą darbą arba važinėtų visoje gatvėje naujausiu automobiliu; žmogaus egzistencija tapo banaliu menkniekiu. Tai, kad sužalotos moralės, išlepę jaunuoliai stengėsi žaisti su mirtimi, šokinėdami parašiutais nuo stačių kalnų viršūnių ir lakstydami dideliu greičiu, buvo vakarietiško pasaulio dekadanso išraiška. Dekadanso, kurį ji visada niekino.

Vadovavimas.

Jie kentėjo dėl gyvenimo aplinkybių, nes įsivaizdavo esą verti kažko kito, kažko geresnio, kažko dau-

giau negu gyvenimas, kokį gyveno dauguma, galima sakyti, didžioji dauguma: tą nereikšmingą laikotarpį tarp gimimo ir mirties.

Jie mano, kad gali pabėgti nuo būties beviltiškumo, svarstė ji. *Puldami žemyn nuo Trolių sienos, turėdami ne visai kokybiško audinio parašiutą. Leisdamiesi į ašigalius. Kopdami į neįveikiamą kalno viršūnę. Norėdami siekti aukščiau, nuvykti toliau ir elgtis drąsiau. Jie nesitenkina pilkos ir neįdomios kasdienybės nuoboduliu, kuris nuolat juos persekioja. Jie jos nepastebi, kol nepasiekia žemės, kol saugiai nepasiekia namų. Taigi jie kartoja impozantiškus veiksmus, daro ką nors kita, imasi vis pavojingesnės veiklos, elgiasi dar nutrūktgalviškiau, kol arba suvokia, kad gyvenimo nereikia tampyti už ūsų kaip liūto, arba miršta stengdamiesi įrodyti, kad yra priešingai.*

Parasparniai dabar buvo visai žemai, jie leidosi į slėnį, išvagotą ilgomis vynuogienojų eilėmis. Jai atrodė, kad girdi pilotų juoką. Žinoma, tai buvo jos fantazija, vėjas pūtė jai į veidą, o slėnis buvo per gilus. Tačiau ji vis tiek matė, kaip skridusieji plekšnoja vienas kitam per nugarą ir šokinėja iš džiaugsmo. Dvi moterys atbėgo prie viršukalnės, atrodančios lyg didžiulė terasa, krašto. Jos džiaugsmingai mojavo rankomis.

Ji vis dar jautė pasibjaurėjimą žaidžiančiaisiais su mirtimi.

Sportininkai rizikavo tik savo gyvybe.

Mirtis buvo ne kas kita, kaip maloni nuobodulio pabaiga. Beje, mirtis suteikdavo galimybę išreikšti mintis pakylėtai, nes nekrologų kalba visada skambėdavo iškilmingai; juose nebūdavo tiesos. Nesvarbu, ar

palikai šį pasaulį jaunas ir amžius nespėjo subjauroti tavęs ir paversti pabaisa, ar mirei storas, ar kūnas tebuvo kaulai ir oda. Nespėjusiems pasenti mirtis skatina rengti tragiškus minėjimus; kurti pagražintus, raminančius pasakojimus, kuriais gedulas būdavo paverčiamas kažkuo jaudinančiu, o visi bjaurūs faktai tapdavo žaviomis detalėmis.

Vegardas Krogas, susimąstė ji ir prisikando liežuvį.

Nebenorėjo apie jį skaityti. Straipsniai buvo pilni melo. Žurnalistai ir pažįstami, draugai ir giminės padėjo sukurti menininko Krogo portretą. Kompromisų nepripažįstančio ir užsispyrusio kovotojo už tikrumą ir tiesą portretą. Spalvingos asmenybės, nesutramdomo kario, atliekančio svarbią, kyšių nepripažįstančią tarnybą kultūros srityje.

Garsiai nusikeikė ir nuskubėjo keliu žemyn. Autobusas jau ruošėsi judėti iš stotelės, tačiau luktelėjo, kai ji pradėjo bėgti. Susimokėjo ir sunkiai susmuko ant tuščios sėdynės.

Greitai galės visam laikui grįžti į Norvegiją.

Jai vis tiek reikėjo išsikraustyti iš to namo Vilafranšėje. Sutartis buvo pratęsta iki kovo pirmosios, ne ilgiau. Mažiau negu po savaitės ji neteks stogo virš galvos. Nebent jei išvažiuos namo.

Ji įsivaizdavo savo butą – skoningai įrengtą ir per didelį vienam žmogui. Tik plieninė spinta miegamajame pjovėsi su romantišku stiliumi, kurį nukopijavo iš vieno interjero žurnalo. Daugumą daiktų pirko „Ikėjoje“, bet kai kuriuos išskirtinius įsigijo per išpardavimą.

Prie savo buto neprisitaikė.

Svečiai lankė retai, tad jai nereikėjo vietos. Kai būdavo namuose, daugiausia laiko praleisdavo netvarkingame darbo kabinete, todėl tai, kad likusi buto dalis yra gražiai sutvarkyta ir puikiai atrodo, neteikė jai džiaugsmo. Tiesą sakant, ten ji niekada nesijautė kaip namuose; atrodė, lyg gyventų viešbutyje. Daugybės kelionių po Europą metu jai teko apsistoti viešbučių kambariuose, kurie buvo gerokai jaukesni, šiltesni ir patogesni, negu jos namų svetainė.

Jai apskritai nepatiko gyventi Norvegijoje. Norvegija buvo ne tokiems kaip ji. Ją dusino didžioji lygybės teorija. Jautė, kad ją rėmė maža išskirtinio elito grupelė. Norvegija nebuvo pakankamai didelė tokio dydžio žuvims kaip ji; čia į ją nežiūrėjo kaip dera, todėl ji pasiryžo apsiginti atsitverdama anonimiškumo ir neprieinamumo siena. Tapo nematoma. Jie nenorėjo jos matyti. Todėl ji taip pat nenorėjo jiems rodytis.

Autobusas lėtai judėjo vakarų kryptimi. Amortizatoriai buvo prancūziški. Gerokai per minkšti. Turėjo užsimerkti, kad nepykintų.

Rizikuoti gyvybe nebuvo žygdarbis. Pavojus, į kurį jie kišdavo galvą, tie kojūkais vaikščiojantys ir ore triukus atliekantys akrobatai, irkluotojai, besiirstantys po Atlantą siaurutėliais laiveliais, ir motociklininkai, atliekantys kraują stingdančius triukus priešais minią žiūrovų, kurie susijaudinę laukdavo, kol atsitiks kas nors bloga, buvo ribojamas laiko; galėjo trukti tris sekundes arba aštuonias savaites, akimirką arba galbūt netgi metus.

Ji rizikavo pačiu gyvenimu. Tai, kad niekada nepasiekdavo žemės ir niekada nepasiekdavo tikslo, skatino įtampą; dėl to ji buvo unikali. Rizika didėjo sulig kiekviena diena – kaip ji norėjo ir pageidavo. Rizika ją supo nuolat. Tikimybė, kad bus susekta ir demaskuota, buvo didelė ir teikė jėgų.

Priglaudė kaktą prie lango stiklo. Artinosi vakaras. Išilgai paplūdimio žemai apačioje jau žiebėsi šviesos. Lynojo ir asfaltas atrodė tamsesnis.

Nebuvo jokio ženklo, kad jie artėja prie kelionės tikslo. Nepaisant jos pateiktų pėdsakų, aiškių užuominų jos pasirinktame braiže, policija klaidžiojo kažkokiais labirintais. Tai ją erzino ir vertė neabejoti, kad tęsinio nereikės ilgai laukti. Žinoma, netikėta problema buvo ta, kad moteris ką tik susilaukė kūdikio. Laikas nebuvo tinkamas, ir ji tai suprato dar tada, kai viską pradėjo, tačiau buvo ribos to, ką pati galėjo valdyti.

Galbūt tai, kad ji vyksta namo, yra gerai. Priartėti.

Smarkiau rizikuoti.

Autobusas sustojo, ir ji išlipo. Dabar lijo kaip iš kibiro. Bėgte pasileido namo. Buvo antradienis, vasario 24-oji.

13

– KAŽKAS gali už viso to slypėti ir viską valdyti, – ištarė Ingvaras Stubio ir panardino gabalėlį vištienos

į indelį su jogurtiniu padažu. – Tokia yra naujausia jos iškelta teorija. Aš nelabai žinau.

Jis nusišypsojo pilna burna.

– Kaip? – pasiteiravo Zigmundas Berlis. – Kad kažkas liepia kažkam kitam žudyti? Apgaudinėja juos?

Jis atsilaužė gabalėlį nano duonos, suspaudė jį tarp smiliaus ir nykščio ir ėmė atidžiai jį apžiūrinėti.

– Ar čia koks vaflis, ar kaip?

– Nano duona, – atsakė Ingvaras. – Paragauk. Teorija nėra tokia jau kvaila. Noriu pasakyti, ji yra visai logiška. Tam tikra prasme. Jei mes savaime suprantamu dalyku laikome tai, kad Matsas Būhiusas vis dėlto nužudė Fioną Hele, tačiau nelietė kitų aukų, yra pakankamai tikėtina, kad už visų šių žmogžudysčių slepiasi kažkoks žmogus. Valdinga ranka. Žmogus, turintis vyraujantį motyvą, jei taip galima pasakyti. Tačiau tuo pat metu...

Zigmundas vis kramtė ir kramtė. Niekaip negalėjo praryti kąsnio.

– Po velnių, – sušnibždėjo Ingvaras ir pasilenkė prie stalo. – Susiimk! Norvegijoje pirmieji indų restoranai atsirado prieš trisdešimt metų! Atrodo, lyg žiaumotum gabalėlį gyvatės. Tai yra duona, Zigmundai. Paprasčiausia duona.

– Jis ne indas, – sumurmėjo kolega ir linktelėjo galva padavėjo, pusamžio vyro išpuoselėtais ūsais ir draugiška šypsena, link. – Jis yra pakis.

Ingvaro peilio galas garsiai stuktelėjo į stalą.

– Liaukis, – suurzgė jis. – Aš tau daug už ką skolingas, Zigmundai, bet nepakankamai, kad galėčiau

toleruoti šituos tavo kliedesius. Aš tau tūkstantį kartų sakiau, liaukis vartojęs tą prakeiktą...

– Pakistanietis, – turėjau galvoje. Atsiprašau. Bet jis *yra* pakistanietis. Ne indas. O mano skrandis nemėgsta tokių stiprių prieskonių.

Manieringa ir perdėta grimasa iškreipė jo veidą. Kalbėdamas jis demonstratyviai susiėmė už pilvo.

– Tu užsisakei švelnų maistą, – pratrūko Ingvaras ir įsipylė raitos. – Jei tavo skrandis nepriima šio maisto, negali priimti ir forikolio. Valgyk.

Zigmundas paėmė šakute mažytį gabalėlį. Akimirką padvejojo. Lėtai įsidėjo į burną. Ėmė kramtyti.

– Tačiau kažkas čia man nesiriša, – ištarė Ingvaras. – Tai yra taip... nebūdinga norvegams. Netgi ne europietiška. Kad kažkam būtų šovę į galvą naudoti nelaimingus žmones svarbesniame žudymo žaidime.

– Na, dabar tavo eilė liautis, – atsakė Zigmundas. Jis nurijo maistą ir įsidėjo naują kąsnį. – Nebėra norvegams nebūdingų dalykų. Turiu galvoje, kriminalinėje srityje. Padėtis čia ne ką geresnė negu kitur. Jau visą amžinybę yra ne ką geriau. Visi tie...

Jis susiėmė, persigalvojo ir baigė mintį:

– ...rusai, – tvirtai tarė. – Ir prakeikti iš Balkanų atsibeldę banditai. Žinai, tie vaikinai visiškai neturi gėdos. Jie yra velnio nešti ir pamesti.

Ingvaro veido išraiška privertė jį iškelti delną.

– Na, rasizmas negali atspindėti tikrovės, – ryžtingai ėmė protestuoti. – Šitie žmonės yra tikras maras! Nesvarbu, kokia jų rasė ir panašiai. Bet tu ir pats žinai, kaip...

– Stop! Šioje byloje nėra nė vieno užsieniečio. Aukos buvo tikri norvegai. Tiesą sakant, visi iki vieno buvo blondinai. Tą patį galime pasakyti apie vieną iš vargšų žudikų, kurį mums pavyko surasti. Pamiršk rusus. Pamiršk Balkanus. Pamiršk, kad...

Jis garsiai riktelėjo ir susigriebė už skruosto.

– Įsikandau į žandą, – sumurmėjo. – Skauda.

Zigmundas prisistūmė kėdę arčiau stalo. Pasitiesė servetėlę ant kelių, paėmė šakutę ir peilį, lyg būtų susiruošęs pietauti iš naujo.

– Sutik, kad ta Inger Johanės paskaita kažkokia neįtikinama, – ištarė Zigmundas, lyg Ingvaro postringavimai nebūtų padarę jam jokio įspūdžio. – Kažkokie „Iks failai". Laiko perkėlimas ir panašiai. Ką tu apie tai manai?

– Nežinau, ką galvoti, – sutiko Ingvaras.

– O kas tada?

– Žinoma, tai gali būti visiškas atsitiktinumas.

– Atsitiktinumas, – purkštelėjo Zigmundas. – Tikrai! Tavo moteris prieš trylika metų gyveno kitoje Žemės rutulio pusėje ir išgirdo pasakojimą apie labai simboliškas žmogžudystes. Pasirodo, kad toks pat modelis, *visiškai tokia pati simbolika* Norvegijoje buvo panaudota 2004-aisiais! *Tris kartus!* Velniai griebtų tokius sutapimus, galiu pasakyti. Ką čia bepridėsi.

– Na, tuomet galbūt tu turi kokį paaiškinimą. Juk žiūri „Iks failus".

– Jie atsisakė reklamos. Pabaigoje siužetas tapo visiškai beprasmis.

– Bet ką tu manai?

Ingvaras dar kartą įsidėjo maisto iš mažutės geležinės keptuvėlės. Ryžiai kibo prie šaukšto. Jis pakratė šaukštą. Baltas, tąsus gniužulas įkrito į padažą. Padažas ištiško. Ant marškinių išryškėjo rausvos dėmės.

– Manau, kad kažkoks velnias ten yra, – ramiai ištarė Zigmundas. – Velnias, kuris dalyvavo toje pačioje paskaitoje. Ir linksminosi klausydamasis. Mėgavosi mintimi, kad galės pažaisti su mumis.

Ingvaras pajuto per nugarą perbėgusį šaltuką.

– Taigi, – lėtai ištarė ir nustojo kramtyti. – Kas dar?

– Simbolika pernelyg akivaizdi. Pirminėse bylose žudikai buvo kiek vienpusiški, bent jau taip aš įsivaizduoju pagal tai, ką tu papasakojai. Idiotai renkasi akivaizdžius simbolius. Bet mūsiškis tikrai nėra idiotas. Mūsiškis turi...

Zigmundo šypsena buvo beveik vaikiška; siaurose Ingvaro akyse jis pajuto pritarimą ir pastebėjo, kaip šis kiek linktelėjo galva – tai buvo kažkas nauja.

– Jei viską priimsime kaip savaime suprantamus dalykus, – tęsė Zigmundas, – kad Inger Johanė yra teisi ir kad kažkur klaidžioja kažkoks žmogus, kuris tik trauko siūlelius, versdamas kitus žudyti...

Jis suraukė suaugusius antakius.

– ...ir daryti tai ypatingu būdu. Tokiu atveju mes tikrai susidūrėme su ypatingų sugebėjimų asmeniu. Tiesą sakant, priešingai.

Abu nutilo. Jie buvo paskutiniai lankytojai. Padavėjas dingo kitame kambaryje. Iš garsiakalbio kitame kambario gale sklido tik tyli rytietiška melodija. Aukšti balso tonai erzino ausis.

– Taigi, – pagaliau ištarė Ingvaras ir pritariamai kilstelėjo taurę su mineraliniu vandeniu. – Neblogai. Bet jei šis ponas X dalyvavo toje pačioje paskaitoje, tai turi būti kažkas... ką Inger Johanė pažįsta iš tų laikų...

– Ne, – pertraukė jį Zigmundas ir pabandė atsikąsti dar vieną gabalėlį duonos. – Aišku, praėjo jau daug metų nuo tada, kai mokiausi Aukštesniojoje policijos mokykloje, bet vis tiek kai ką prisimenu. Paskaitos būdavo tos pačios. Metų metus. Dėstytojai tik pasikuisdavo dokumentų krūvoje. Aš skolinausi užrašus iš draugo, kuris įstojo metais anksčiau už mane. Kopija. Bent ši duona buvo skani.

– Paragauk tandori, – pasakė Ingvaras. – Tu pamiršti, kad mes kalbame ne apie bet kokį dėstytoją. Vorenas Skifordas yra gyva legenda. Jis tikrai ne...

– Tarsi geri šios srities dėstytojai būtų nors per plauką geresni už prastuosius, – nutraukė jį Zigmundas ir įsistebeilijo į šakutę; tada atsargiai įsmeigė ją į mėsą. – Tiesą sakant, priešingai, turėčiau pasakyti. Jei paskaitų ciklas yra geras, nėra jokių priežasčių jį keisti. Studentai ateina ir išeina. O dėstytojai lieka. Beje, ar mums pavyko susisiekti su tuo vyruku?

– Su Vorenu?

– Taip.

– Ne. Jei tu nenori valgyti, aš galiu mielai...

– Prašom.

Zigmundas pastūmė lėkštę į stalo vidurį.

– Po 2001-ųjų rugsėjo 11-osios FTB pakeitė veiklos pobūdį, – atsakė Igvaras. – Dabar labiausiai vertinami antiteroristiniai veiksmai ir konfidencialumas. Surasti

Vorenią pasirodė gerokai sunkiau negu manėme iš pradžių. Anksčiau galėdavai pakelti telefono ragelį ir po trisdešimties sekundžių kitame laido gale išgirsti jo balsą. Dabar...

Jis patraukė pečiais.

– Stebi Irako veiksmus.

– Irake? FTB ten turi ribotas teises! Argi jie nepasiliks savoje teritorijoje? JAV teritorijoje?

– Bendrąja prasme taip. Tikrovėje, na...

Jis dar kartą patraukė pečiais.

– Bet Voreno kompetentingumas... Manau, jis toje velnių irštvoje būtų jiems labai naudingas.

– O ką, tiesą sakant, jis gali?

Ingvaras garsiai nusijuokė ir užsidengė burną medžiagine servetėle.

– Geriau pasiklausk, ko šis vyras *nesugeba*. Jis turi sociologijos daktaro laipsnį. Be to, yra teisininkas. Visų svarbiausia tai, kad daugiau nei trisdešimt metų išdirbo pačioje geriausioje policijos organizacijoje. Jis – žvaigždė.

– Na, o dabar jis Irake.

– Aš *nežinau*, ar jis yra Irake, – pataisė jį Ingvaras. – Bet sprendžiant iš to, kaip amerikiečiams ten sekasi, manęs nenustebintų, jei toje vietoje jiems reikėtų pačių geriausių specialistų pagalbos. Ar tai būtų FTB, ar kokios kitos organizacijos darbuotojai. Bet aš dar nepasidaviau ir stengiuosi jį surasti.

Grįžo padavėjas. Jis mandagiai nutylėjo, išvydęs priešais Ingvarą stovinčias dvi lėkštes.

– Dar ko nors gersite?

– Vandens, – rūgščiai pasakė Zigmundas ir pasirėmė alkūnėmis į stalą.

– Taip, ačiū, – nusišypsojo Ingvaras ir pagyrė maistą. – Man buteliuką „Faris“. Mėlyna etikete, ačiū.

Jis pabandė liežuviu pasiekti žaizdelę ant skruosto.

– Skauda, – sumurmėjo.

– Ar tu tiki mano teorija? – pasiteiravo Zigmundas. – O Inger Johanės?

Ingvaras pradėjo:

– Aš negaliu visiškai... negaliu aiškiai įsivaizduoti, kaip galima taip manipuliuoti žmonėmis. Iš kitos pusės...

Padavėjas pripildė taures, nusišypsojo ir vėl pasišalino.

– Gali būti, kad aš tiesiog nedrįstu, – prisipažino Ingvaras ir atsigėrė. – Jei jūs esate teisūs, tuomet tyrimas bus... dar sudėtingesnis. Tai reiškia, kad tikrasis nusikaltėlis nebūtinai yra kaip nors susijęs su savo aukomis. Tik su žudikais. O iki dabar mums pavyko aptikti tik vieną.

– Stenantį, prieglaudoje gyvenantį puskvaišį, – atsiduso Zigmundas.

Ingvaro iškelta šakutė privertė jį pridurti:

– Turiu galvoje, ligoninėn paguldytą žmogų, turintį dvasinių problemų. Kaip manai, ką reikėtų daryti? Ar reikėtų ištirti šią... teoriją?

– Mums reikėtų jos bent jau nepamiršti, – atsakė Ingvaras. – Kadangi vis tiek teks toliau ieškoti sąryšio tarp šių trijų aukų, Matsą Būhiusą įtraukti į šį paveikslą nebus labai jau dramatiškas poelgis.

– Ką? Dabar aš jau nebesuprantu. Juk jis nebuvo nužudytas, jis yra...

– Jis yra vienintelis mūsų surastas asmuo. Jei tau ir Inger Johanei pavyktų ką nors sumąstyti. Kol ieškome sąryšio tarp Fionos Hele, Vibekės Hainerbak ir Vegardo Krogo, turime taip pat ieškoti kokių nors slaptų ryšių tarp Matso Būhiuso ir kitų nelaimingųjų. *Šuolis į šoną*, tačiau reikia pamėginti. Problema yra ta, kad su Matsu Būhiusu nebeįmanoma susikalbėti. Visiškai išsekęs. Apklausa šį šeštadienį – paskutinis lašas. Gydytojas Bonhioras buvo teisus. O dabar mums teks už tai sumokėti: vaikinas laikomas uždarame skyriuje. Kitaip tariant, nebus paprasta sužinoti, su kuo jis bendravo.

Jis paėmė paskutinį gabalėlį duonos ir susigrūdo į burną.

– Sotus, – sumurmėjo. – Eisim?

– Gal išgerkime kavos, – pasiūlė Zigmundas.

– Nuo to norėčiau tave atkalbėti. Kava čia nėra tokia...

Suskambo mobilusis. Ingvaras išsitraukė telefoną, pamojo ranka padavėjui ir parodė, kad norėtų sąskaitos.

– Stubio, – trumpai ištarė jis.

Kai po pusantros minutės, per kurią jis nesakė nieko kita, tik „taip“ ir „aha“, padėjo ragelį, atrodė labai susikrimtęs. Akys buvo primerktos labiau negu paprastai, o veidas iškreiptas pavargusios ir susirūpinios minos.

– Kas nutiko? – pasiteiravo Zigmundas.

Ingvaras sumokėjo ir atsistojo.

– Kas, po velnių, atsitiko? – nekantriai pakartojo Zigmundas, jiems išlindus į Arendalsgatos gatvę. Pro šalį nubildėjo autobusas.

– Trondas Arnesenas melavo, – atsakė Ingvaras ir pradėjo žingsniuoti link Miurenso dirbtuvės. Ten, prie senų gamyklos patalpų, stovėjo jo automobilis.

– Ką? – suriko Zigmundas ir pasileido paskui jį.

– Trondas Arnesenas nėra toks nekaltas, kaip mums atrodė, – atšovė jam Ingvaras. – Jis jau seniai turi romaną.

Šviesofore įsižiebė žalia šviesa; priartėjo sunkvežimis ir nuriedėjo Toršovo kryptimi.

– Ką?

– Su vyru, – atsakė Ingvaras ir perbėgo per gatvę. – Su jaunu vaikinu.

– Būtent taip aš visada sakiau, – pasakė Zigmundas ir nuskubėjo, norėdamas pasivyti kolegą. – Negalima pasitikėti riestašikniais.

Ingvaras nesugebėjo jam atsakyti.

Jis besąlygiškai tikėjo, kad Trondas Arnesenas yra nekaltas.

***

Inger Johanė prabudo nuo žingsnių laiptais. Ją sukaustė baimė. Ranhilda gulėjo ant jos, kaire ranka prispausta prie kūno. Vaikas giliai miegojo. Lauke tebebuvo šviesu. Vadinasi, dar diena. Popietė. Kiek laiko ji buvo be sąmonės? Kažkas ėjo artyn.

– Tu miegi? Puiku.

Motina nusišypsojo ir priėjo prie sofos.

– Mama, – išstenėjo Inger Johanė. – Tu mane išgąsdinai! Negali paprasčiausiai...

– Taip, galiu, – ryžtingai atsakė mama; tik dabar Inger Johanė pamatė, kad ji nenusirengusi šiltų drabužių. – Aš leidau sau pasinaudoti papildomu raktu, kurį palikote pas mane. Tiesą sakant, šiek tiek baiminausi, kad tu nenorėsi atidaryti durų, jei būčiau paskambinusi, o pažvelgusi pro virtuvės langą būtum supratusi, kad tai aš.

– Žinoma, būčiau...

Inger Johanė pamėgino išlipti iš lovos, stengdamasi nepažadinti Ranhildos.

– Ne, brangioji. Tu tikriausiai nebūtum atidariusi. Kiek laiko miegojai?

Inger Johanė metė žvilgsnį į laikrodį ant rankos.

– Dvylika minučių, – nusižiovavo. – Kodėl atėjai?

– Nusiramink, – atsakė motina ir dingo virtuvėje.

Ji kuitėsi spintelėse ir stalčiuose. Trinksėjo atidaromos ir uždaromos šaldytuvo durelės. Inger Johanė girdėjo butelių skambesį ir tylų atidaryto šaldiklio ūžesį. Ji pašoko.

– Ką ten darai? – irzliai sumurmėjo.

– Pakuoju, – atsakė motina.

– Pakuoji...

– Gerai, kad turi prišaldžiusi tiek daug savo pieno. Štai taip...

Patyrusiais pirštais ji laikraščiu atskirai apvyniojo kiekvieną užšalusį buteliuką.

– Ką tu *darai*, mama?

– Argi tu negali būti gera mergaitė ir surasti keletą jos drabužėlių? Pižamą. Sauskelnių. Ne, beje, tavo tėvas jų jau nupirko. „Libero“, ar ne? Supakuok tik nedidelį krepšelį. Būk gera, dėl viso pikto įdėk keletą čiulptukų.

Inger Johanė pasistengė patogiau paimti kūdikį. Vaikas pasitrynė akis ir cyptelėjo.

– Tu neišsiveši Ranhildos, mama.

– Išsivešiu, aš tikrai taip ir padarysiu.

Motina jau ruošėsi sugrūsti gerai suvyniotus buteliukus į minkštą terminį krepšį, išmargintą kokakolos ženklais.

– Net negalvok apie tai.

– Dabar tu turi manęs paklausyti, Inger Johane.

Motina garsiai užtraukė užtrauktuką ir padėjo krepšį ant virtuvės stalo. Tada pirštais persibraukė per plaukus, pažvelgė dukteriai į akis ir paaiškino:

– Tiesą sakant, tai sprendžiu aš.

– Tu negali...

– Nutilk.

Balsas buvo griežtas, bet tylus. Ranhilda nė nekrustelėjo.

– Aš suvokiu, kad tu manai, jog esu visiškai beviltiška, Inger Johane. Mes niekada nebuvome artimiausios draugės. Tačiau aš esu tavo motina ir nesu tokia kvaila, kokia tu mane laikai. Sekmadienį per šeimos vakarienę aš ne tik pamačiau, kad esi velniškai pervargusi, bet ir supratau, kad tave kamuoja... tai galėčiau įvardyti baime.

Inger Johanė sulaikė kvapą ir ėmė protestuoti.

– Tylėk, – barėsi motina. – Aš net nemanau klausinėti, ko tu bijai. Vis tiek niekada man tokių dalykų nepasakoji. Tačiau aš galiu padėti tau išsimiegoti. Taigi aš pasiimu savo vaikaitę namo, o tu eisi ir išsimiegosi. Jau...

Akys nukrypo į sieninį laikrodį.

– ...pusė trijų. Paprašiau Isaką pasiimti Kristianę iš mokyklos. Ingvaras sakė, kad šįvakar ilgai dirbs. Jis pernakvos pas mus. Taigi tau niekas netrukdys. Tu...

Ištiesti jos pirštai drebėjo.

– ...eisi ir išsimiegosi. Tu dar nesi tokia beprotė, kad nesuvoktum, jog Ranhilda mano rankose tikrai bus saugi. Tu gali ramiai ilsėtis. Gali skaityti knygą visą naktį, jei tai suteiks tau laimės. Bet aš manau... Nagi, brangioji.

Inger Johanė panardino veidą į mažą ryšulėlį savo rankose. Pajuto švelnų švarių drabužėlių aromatą ir sukūkčiojo. Motina paglostė jai plaukus ir atsargiai išvadavo iš jos glėbio Ranhildą.

– Štai, matai, – kalbėjo motina. – Tu esi pervargusi. Eik atsigulti, aš pati susirasiu, ko man gali prireikti.

– Aš galiu... Tu negali...

– Aš užauginau du vaikus. Jau išlaikiau namų šeimininkės egzaminą. Visą gyvenimą rūpinausi savo namais. Vieną ar dvi naktis tikrai sugebėsiu prižiūrėti kūdikį.

Motina ryžtingai nukaukšėjo parketu vaikų kambario link. Inger Johanė norėjo pasileisti jai iš paskos, tačiau negalėjo.

Miegas. Daugybė, begalė valandų ramaus miego.

Ji vos susilaikė nesusmukusi ant grindų. Paėmė nuo stalo pustuštį buteliuką vandens ir išgėrė. Tada nuslinko į miegamąjį. Teturėjo jėgų nusivilkti. Patalynė buvo vėsi ir švelni. Nors kambaryje buvo šalta, antklodė gerai šildė. Keletą minučių girdėjo, kaip motina tyliai murma vaikų kambaryje. Žingsnius pirmyn atgal, vonioje, tada virtuvėje, vėl Ranhildos kambaryje.

– Tepalas, – sumurmėjo Inger Johanė. – Nepamiršk paimti tepaliuko užpakaliukui.

Bet ji jau miegojo. Prabudo tik praėjus šešioms valandoms.

***

– Aš nesu toks, – pasimetęs kalbėjo Trondas Arnesenas. – Aš tikrai nesu toks!

Ant stalo, tarp jo ir pareigūno Ingvaro Stubio, gulėjo penki gražūs vokai, surišti plaukų gumele. Visi jie buvo adresuoti Ulrikui Jemselundui. Kreivos raidės tokios pačios, kaip ir pirmuosius faksogramų ir dokumentų puslapius puošiančiame aplanke, gulinčiame šalia laiškų krūvelės.

– Trondas Arnesenas, – perskaitė Igvaras Stubio ir pabaksnojo smiliumi į lapą. – Turi būdingą rašyseną. Mes galime sutarti, kad nebūtina analizuoti rašyseną, ar ne? Esi kairiarankis?

– Aš tikrai toks nesu! Turi patikėti tuo, ką sakau!

Ingvaras ėmė suptis kėdėje. Susidėjo rankas ant sprando. Nykščiais patrynė raukšles. Trenkė kėdės atkalte į sieną. Atidžiai pažvelgė į vaikiną, bet nieko

jam nesakė. Jo veido išraiška buvo neįskaitoma ir bejausmė, lyg būtų kažko laukęs ir nuobodžiavęs.

– Tu turi manimi patikėti, – reikalavo Trondas. – Aš niekada nebuvau su... su kitu vaikinu. Garbės žodis! O tą vakarą, tą vakarą, tai buvo *paskutinis kartas*. Juk aš rengiausi vesti ir...

Jo veidu ėmė riedėti stambios ašaros. Iš vienos šnervės ėmė tekėti snargliai. Jis nusivalė nosį ranka, bet nepajėgė susitvardyti neverkęs. Kūkčiojo lyg mažas vaikas. Ingvaras suposi ir suposi. Kėdė trinksėjo. Bum. Bum. Bum.

– Ar gali liautis? – paklausė Trondas. – Būk geras!

Ingvaras suposi toliau. Jis vis dar netarė nė žodžio.

– Aš taip prisigėriau, – ištarė Trondas. – Devintą valandą jau buvau girtas kaip pėdas. Seniai nebuvau matęs Ulriko, todėl... Taigi apie vienuoliktą aš norėjau išeiti pakvėpuoti grynu oru. Išėjau iš baro tik tam, kad galvoje kiek prašviesėtų. Nuo ten iki jo namų netoli. Huitfelto gatvė, turiu galvoje. Taigi aš...

Ingvaro kėdė trinktelėjo į grindis. Jaunuolis smarkiai susigūžė. Plastikinis puodelis, iš kurio ką tik gėrė, nuvirto. Policininkas prisitraukė laiškus. Nuėmė gumytę ir dar kartą atsargiai pervertė vokus; tada sukišo krūvelę į dokumentų aplanką. Pasikeitusiame elgesyje Trondas nebegalėjo atpažinti draugiškojo policininko. Jo akyse negalėjai nieko įskaityti, ir jis beveik nekalbėjo.

– Buvo gana sunku, – nuolankiai ištarė Trondas ir sulaikė kvėpavimą. – Ulrikas buvo... Jis sako, kad jis... Aš tikrai ruošiausi tai papasakoti. Norėjau sakyti

tiesą, tačiau supratęs, kad, jūsų manymu, bare buvau visą vakarą, nesupratau, kodėl... Aš maniau...

Jis staiga atloše galvą.

– Ar gali ką nors pasakyti? – papriekaištavo ir staiga rankomis atsirėmė į stalviršį. – Ar negali ko nors pasakyti?!

– Tai tu turi kalbėti.

– Bet aš nebeturiu ką pasakyti! Man tikrai labai gaila, kad aš neprisipažinau iš karto, bet aš... Aš mylėjau Vibekę! Man jos beprotiškai trūksta. Mes ruošėmės susituokti, o aš buvau toks... Tu manimi netiki!

– Būtent dabar nėra svarbu, kuo aš tikiu, – atsakė Ingvaras ir pasikrapštė ausį. – Bet man labai įdomu, kiek laiko tavęs nebuvo tame bernvakaryje.

– Pusantros valandos. Man taip sakė. Nuo pusės vienuoliktos iki dvyliktos. Vidurnakčio. Garbės žodis. Pasiklausk kitų, galite paklausti mano brolio.

– Na, tada jie akivaizdžiai suklydo, kai pastarąjį kartą jų klausėme. Arba melavo. Visi tie vyrai. Jie prisiekinėjo, kad tu ten buvai visą vakarą.

– Jie mano, kad aš ten buvau! Viešpatie, ten buvo visiška maišalynė, ir aš pradingau tik valandai. Man reikėjo prisipažinti iš karto, bet man buvo... gėda. Aš juk ruošiausi tuoktis.

– Tai mes žinome, – griežtai pertraukė Ingvaras. – Tu jau keletą kartų tai sakei.

– Man reikėjo apie tai papasakoti, – gailėjosi jaunuolis. – Tik tai buvo taip... Aš maniau...

– Tu manei, kad išsisuksi, – ištarė Ingvaras Stubio; jo balse suskambo priešiškumas. – Ar ne?

Jis atsistojo, susidėjo rankas už nugaros ir ėmė lėtai vaikštinėti po kambarį. Trondas susigūžė. Palenkė kaklą ir nuleido pečius, lyg būtų laukęs skaudaus smūgio.

– Įdomu, – tęsė Ingvaras; jo balse pasigirdo kažkokios tėviškos gaidelės; jos skambėjo beveik draugiškai, nors ir griežtai. – Įdomu, kad ką tik papasakojai man kai ką, ko aš dar nežinojau.

Vaikinas nebeverkė. Nusivalė snarglius ir ašaras marškinių krašteliu, minutėlę atrodė labiau pasimetęs, negu abejojantis.

– Dabar aš nebesuprantu, apie ką tu kalbi, – ištarė ir pažvelgė policininkui tiesiai į akis. – Tikriausiai jūs kalbėjotės su Ulriku ir tą vakarą...

– Klysti, – pasakė Ingvaras. – Ulrikas su mumis nekalbėjo. Jis sėdi kameroje Grionlande ir tyli. Tiesą sakant, jis turi teisę taip elgtis. Laikyti liežuvį už dantų, turiu galvoje. Apie tai, kad tu melavai apie savo alibi, mes nė nenutuokėme. Iki dabar.

– Kameroje? Ką jis padarė? Ulrikas?

Ingvaras sustojo per metrą nuo jaunuolio. Kaire ranka suėmė dešinę alkūnę ir susimąstęs pasitrynė nosį.

– Nesi toks kvailas, Trondai.

– Aš...

– Ką tu?

– Tiesą sakant, nesuprantu, apie ką kalbi.

– Hmm. Nejaugi? Taigi tu nori, kad aš patikėčiau, jog tu ir Ulrikas... buvote susiję visiškai nepaviršutiniškais santykiais, jei taip galima pasakyti...

Ingvaras mostelėjo galva dokumentų aplanko pusėn. Iš angos kyšojo laiškai. Trondo veidas tapo tamsiai raudonas.

– ...ir nieko nežinojai apie Ulriko reikalus su draudžiamomis medžiagomis? – tęsė Ingvaras. – Turiu prisipažinti, man tikrai sunku tuo patikėti.

Trondas atrodė lyg būtų pamatęs patį velnią su ragais ant kaktos ir liepsnojančia uodega. Jo akys buvo išsprogusios, burna žiobčiojo, vėl ėmė bėgti snarglys; jis nerodė jokio noro jį nusivalyti. Žodžiai tapo beprasmiai, vienskiemeniai junginiai. Ingvaras įsikando kumštį ir visiškai nesistengė jam padėti.

– Narkotikai, – pagaliau ištarė Trondas. – Aš apie tai nė nenutuokiau. Garbės žodis!

– Namuose turiu mergaitę, – pasakė Ingvaras ir vėl pradėjo vaikštinėti dideliais, lėtais žingsniais po siaurą apklausos kabinetą. – Jai beveik dešimt metų ir yra apdovanota pavydėtina fantazija.

Jis sustojo ir nusišypsojo.

– Ji visą laiką meluoja. Tu sakai „garbės žodis“ dažniau negu ji. Tai tikrai nepadidina tavo žodžių tikrumo tikimybės.

– Pasiduodu, – sumurmėjo Trondas; atrodė, kad kalba nuoširdžiai. Jis vėl atsisėdo ant kėdės ir pakartojo:

– Po velnių, aš pasiduodu.

Rankos nuslydo žemyn. Jis atlošė galvą. Užsimerkė. Sumataravo kojomis. Atrodė lyg išstypęs paauglys.

– Tu nežinojai ir to, kad Ulrikas dirbo prostitute, ar ne? – ramiai pasiteiravo Ingvaras. Jis be perstojo

spoksojo į beformį siluetą ir stengėsi pastebėti kiekvieną dvasios pokytį.

Nieko nebuvo. Trondas Arnesenas tiesiog sėdėjo ten, pusiau pravėręs burną, plačiai išskėtęs kelius, maskatuojančiomis rankomis.

– Jam mokėjo toks išskirtinesnis vyrukas, – tęsė Ingvaras. – Bet, žinoma, tu to nežinojai. Juk tu jam niekada nemokėjai.

Jaunuolis ir dabar nereagavo. Jis ilgai sėdėjo abejingas viskam. Netgi jo rankos nejudėjo. Tik akių vokų virpčiojimas rodė, kad jis girdi žodžius. Mažyčiame apklausos kambaryje nebuvo nė garso, tik tolygus Ingvaro kvėpavimas ir vos girdimas kondicionieriaus ūžesys.

– Tau nereikėjo rašyti šių laiškų, – tyliai ir slopindamas įniršį pasakė Ingvaras. Jis nė nesuprato, kodėl taip sako. – Jei tu nebūtum rašęs šių laiškų, dabar viskas būtų buvę gerai. Sėdėtum sau namuose. Savo name. Visi būtų tave užjautę. Anksčiau ar vėliau gyvenimas būtų susitvarkęs. Tu esi jaunas. Po pusės metų blogiausi prisiminimai būtų likę praeityje, ir būtum galėjęs gyventi toliau. Bet tau reikėjo parašyti šiuos laiškus. Tai nebuvo labai protingas žingsnis, Trondai.

Dabar elgiuosi kaip blogiukas, pagalvojo ir išsitraukė iš kišenėlės aliuminio futliare supakuotą cigarą. *Baudžiu jį už savo paties patirtus nusivylimus. Kuo aš nusivyliau? Tuo, kad jis melavo? Kad turėjo paslapčių? Gyvenime negali išvengti gėdingų poelgių, dėmių ir trūkumų. Aš nebaudžiu jo už moralinį nuopuolį, nes per daug esu matęs ir labai daug ką galiu suprasti. Aš*

nusivyliau tuo, kad jam pavyko mane apmauti. Pirmą kartą aš pasiryžau patikėti. Darbe murkdausi tarp kitų žmonių melo ir išdavysčių, nuolatinių išsisukinėjimų. Tačiau šis vaikinukas, šis nesubrendęs vyrukas turėjo kažką tokio. Kažką nesugadinto. Tikro. Bet aš suklydau, ir už tai jį baudžiu.

Jis pauostė cigarą. Atsuko futliarą ir tiriamai jį apuostė.

Trondas lėtai atsikėlė nuo kėdės. Jo akys buvo pilnos ašarų. Kairiuoju lūpų kampučiu nutįso seilės. Jis sulaikė kvėpavimą.

– Aš niekada nemokėjau, – pasakė jis ir užsidengė veidą rankomis. – Aš nežinojau, kad kiti jam moka. Aš nežinojau, kad jis turi kitų partnerių... be manęs.

Jį užvaldė emocijos. Jis nesileido raminamas; nepadėjo nei paguodžianti Ingvaro ranka, uždėta ant peties, nei motinos glėbys, kai ji, susikrimtusi ir mirtinai išgąsdinta, buvo iškviesta į skyrių po pusvalandžio, nei vyriškas brolio, sodinančio jį į galinę automobilio sėdynę, apkabinimas stovėjimo aikštelėje.

– Jis jau seniai pilnametis, – atsakė Ingvaras į motinos pažertų klausimų virtinę. – Jo ir klauskite, apie ką čia kalbėjomės.

– Bet... jūs privalote pasakyti, ar... ar jis... ar tai jis...

– Trondas nenužudė Vibekės. Tuo tikrai galite neabejoti. Bet jam nėra gerai. Pasirūpinkite juo.

Ingvaras stovėjo automobilių aikštelėje, nors raudoni Bordo Arneseno vairuojamo automobilio žibintai jau seniai buvo dingę iš akiračio. Temperatūra

nukrito laipsniu ar dviem, o jis tebestovėjo be šiltų drabužių; pradėjo snigti. Stovėjo tylėdamas, neatsakydamas iš pastato išeinantiems ir jam linksintiems bei gero apetito linkintiems žmonėms, kurie ropštėsi į automobilius ir dūmė namo, pas savo šeimą, į savo susikurtą gyvenimą.

Tokiomis minutėmis jis prisimindavo, kaip aistra, kurią kažkada jautė savo darbui, nusilpo ir virto apgailėtinu, tik kartais apimančiu pasitenkinimu. Vis dar manė kad tai, ką daro, yra svarbu. Kasdien darbe jo laukė iššūkiai. Remdamasis ilgamete patirtimi jis tarsi išrašydavo vekselius ir žinojo, kad jo patirtis yra vertinga. Intuicija bėgant laikui taip pat tapo stipresnė ir sulig kiekvienais metais tik didėjo. Ingvaras Stubio buvo senamadiškas kovotojas už tiesą ir teisingumą; žinojo, kad negalėtų būti niekuo kitu – tik policininku. Tačiau ištyręs bylą nebejautė triumfo ir visa apimančios euforijos – ne taip, kaip jaunystės metais.

Bėgant metams tapo sunkiau susigyventi su praradimais, kurie lydėdavo kiekvieną ištirtą bylą. Jis aukštyn kojomis apversdavo gyvenimus ir likimus. Atskleisdavo paslaptis. Giliai stalčiuose ir senose spintose paslėpti žmonių gyvenimo puslapiai buvo ištraukiami į dienos šviesą.

Kitą vasarą Ingvarui Stubio sukaks penkiasdešimt metų. Iš jų dvidešimt aštuonerius jis dirbo policijoje, ir puikiai žinojo, kad Trondas Arnesenas nekaltas dėl sužadėtinės mirties. Per savo gyvenimą sutiko daugybę tokių trondų arnesenų, turinčių silpnybių ir slepiančių daug melo; paprastų žmonių, kuriems

nepasisekdavo ir į kurių gyvenimo tamsybes buvo nukreipiama žibintų šviesa.

Trondas Arnesenas melavo, kai jam buvo grasinama, ir išsisukinėjo, kai, jo manymu, tai buvo naudinga. Jis buvo toks, kaip ir dauguma žmonių.

Ėmė dar smarkiau snigti, o temperatūra krito vis labiau.

Ingvaras paprasčiausiai stovėjo ir jautė, kad tokiu žvarbiu oru stovėti be kepurės, apsivilkus plonais drabužiais atviroje aikštėje yra gera. Kad gera yra sušalti.

***

Kari Mundal, kadenciją baigianti pirmoji partijos dama, kaip paprastai pastovėjo minutėlę apžiūrinėdama fasadą; tada ėmė lipti akmeniniais laiptais. Ji didžiavosi partijos biuru. Priešingai negu jos vyras, kuris manė, kad taps septintuoju nekenčiamu namus prižiūrinčiu tėvu; jei jis nebūdavo išvykęs, ponia Mundal užsukdavo ten kelis kartus per savaitę. Paprastai ji užbėgdavo ne sutvarkyti kokį konkretų reikalą; dažniausiai atrodydavo, kad įsmukdavo tik padėti maišelių su prekėmis, kurių įsigydavo vieno iš daugybės apsipirkimo turų Oslo centre metu. Ji visada pastovėdavo keletą sekundžių ir pasimėgaudavo ką tik suremontuoto pastato fasadu. Džiaugėsi visomis detalėmis – karnizais, einančiais per visą aukštą, ir nišose virš langų stovinčiomis šventųjų figūromis, o labiausiai mėgo Johanes Dioperen, kuri stovėjo arčiausiai durų ir žvilgčiojo į ją, rankose laikydama

judrų ėriuką. Laiptai buvo tamsūs ir platūs, ir ji įsitempusi įkvėpė, tiesdama ranką prie skambučio. Tada atvėrė duris ir įėjo.

– Čia aš, – sučiulbo. – Sugrįžau!

Administratorė nusišypsojo. Ji kiek kilstelėjo, norėdama pamatyti, kas darosi už jos stalo, ir pritariamai linktelėjo.

– Nuostabūs, – ištarė. – Bet ar tau reikia su jais vaikščioti tokiu oru?

Kari Mundal pademonstravo naujuosius aulinius, koketiškai iškėlė koją, pasuko kulną ir pliaukštelėjo liežuviu.

– Žinoma, ne, – atsakė. – Bet juk jie tikrai dailūs. Brangioji, tu taip ilgai čia sėdi. Tau reikėtų eiti namo.

– Šį vakarą tiek daug susitikimų, – atsakė stambi, sunki, neskoningus akinius dėvinti moteris. – Taigi pamaniau, kad bus geriau, jei dar kiek pabūsiu. Tiesą sakant, žmonės, kurie šmirinėja pirmyn atgal, nėra labai rūpestingi ir išeidami pamiršta užrakinti duris. Tačiau kol aš čia, viskas yra gerai.

– Tu esi tikrai ištikima darbštuolė, – ištarė Kari Mundal. – Bet manęs nelauk, būk gera. Aš galiu užtrukti iki vėlumos. Būsiu Geltonojoje menėje, jei kiltų kokių klausimų.

Ji konspiratoriškai pasilenkė prie stalo ir sušnibždėjo:

– Bet labiausiai norėčiau, kad man niekas netrukdytų.

Rankose laikydama krūvą pirkinių maišelių, ji sutrepsėjo spiralėmis išraizgytais batais į grindis.

Kaip visada žvilgtelėjo į auksinę lentelę su partijos pavadinimu ir švelniai nusišypsojo, o tada nuskubėjo prie lifto.

– Ar radai viską, ko man reikia? – staiga ištarė ir atsisuko į duris.

– Taip, – atsakė prie stalo sėdinti sveikai atrodanti moteris. – Ten turėtų būti viskas. Papildomi priedai ir visa kita. Hiegė iš Apskaitos skyriaus atsiuntė šiandien, taigi gali pas ją užbėgti. Beje, aš niekam apie tai neprasitariau.

– Labai ačiū, – padėkojo Kari Mundal. – Tu esi tikras auksas.

Plačioje laiptų aikštelėje antrajame aukšte, iš kurios buvo matyti švelnios, gelsvos lempų šviesos nužerta fojė, jau ilgą laiką stovėjo Rudolfas Fjordas. Dabar jis tyliai pasislinko prie sienos, arčiau didžiulės palmės, pastatytos šalia jo kabineto durų. Baimė, kurią bandė sutramdyti, nerimas, kurį palaidojo tą dieną, kai jam buvo suteiktas besąlygiškas partijos narių pasitikėjimas, vėl jį apėmė. Taip ir turėjo būti, nors jis ir meldė Dievą, kad tas jausmas niekada nebegrįžtų.

– Vertinu tavo diskretiškumą, – išgirdo jis Kari Mundal šūksnį. Tada pasigirdo traškesys ir tylus ūžesys, kuris jam patvirtino, kad liftas kyla viršun.

***

Vegardo Krogo našlė atidarė duris ir nenuoširdžiai nusišypsojo. Ingvaras Stubio paskambino jai iš anksto ir pamanė, kad jos balsas buvo neįprastai malonus.

Įsivaizdavo, kad tai bus tamsi moteris. Aukšta, galbūt iškiliomis lūpomis. Lėtai judanti. Pasirodė, kad ji mažutė ir šviesiaplaukė. Susivėlę plaukai buvo supinti į dvi apgailėtinas kaseles. Megztinis atrodė lyg ištrauktas iš aštuntąjį dešimtmetį uždarytos laiko kapsulės – rudas su apelsino spalvos juostomis, prie kaklo sutraukiamas raišteliu.

– Malonu, kad sutikote mane priimti, – ištarė Ingvaras ir padavė jai paltą.

Ji pirma įėjo į svetainę ir pasiūlė jam prisėsti ant šviesios dėmėtos sofos. Ingvaras stumtelėjo pagalvę, pakėlė knygą ir atsisėdo. Žvilgsnis klaidžiojo aplink. Lentynos buvo perkrautos. Jose vyravo netvarka. Sugriebė laikraščių krepšį; jame buvo du egzemplioriai *Informacijos* ir apiplyšęs *Diplomatijos pasaulis*. Nešvarus stiklinis stalas stovėjo tarp sofos ir dviejų išvaizdžių svetainės kėdžių. Ant krūvos žurnalų, kurių pavadinimų jis nežinojo, buvo palikta taurė su pridžiūvusiais raudonojo vyno likučiais.

– Atleiskite, kad čia tokia netvarka, – atsiprašė Elsbet Davidsen. – Tiesą sakant, pastaruoju metu neturėjau jėgų susitvarkyti.

Balsas jai netiko. Jis buvo gilus ir melodingas. Dėl jo kasytės atrodė juokingai. Veidas – be jokios kosmetikos, o tokių mėlynų akių Ingvarui dar nebuvo tekę regėti. Jis supratingai nusišypsojo.

– Man atrodo, kad čia gražu, – atsakė jis. Ir tikrai taip manė. – Kas čia?

Mostelėjo į virš sofos kabančią litografiją.

– „Inger Siter“ („Sėdėtoja“), – sumurmėjo ji. – Ar galiu jums ko nors pasiūlyti? Neturiu namie didelio pasirinkimo, bet... Kavos? O gal arbatos?

– Kava būtų puiku, – atsakė. – Jei tai nesukels jums rūpesčių.

– Ne, ne. Užplikiau jos prieš pusvalandį.

Ji parodė pirštu į termosą ir nuėjo atnešti puodelių.

– Ar norėsite pieno, ar cukraus? – atsklido iš virtuvės.

– Ir to, ir to, – nusijuokė jis. – Bet žmona man neleidžia, todėl geriu juodą kavą.

Jai sugrįžus jis pastebėjo, kad po apdriskusiais drabužiais paslėptas kūnas dailus. Džinsus reikėjo skalbti, o šlepetės anksčiau tikriausiai priklausė Vegardui. Kaklas buvo ilgas, o liemuo plonas ir liaunas. Puodelius ji dėjo ir kavą pylė grakščiais judesiais.

– Maniau, kad jūsų jau atsikračiau, – ištarė, nors balse nesigirdėjo nė lašelio priešiškumo. – Taigi man labai įdomu, kodėl jums vėl manęs prireikė. Mano bičiulis juristas sakė, kad gana neįprasta kalbėtis su žmonėmis jų namuose. Jis sakė...

Šypsena buvo neįskaitoma. Plonu pirštu iš lėto paglostė kairįjį antakį. Kai jų akys susitiko, jos žvilgsnis buvo beveik erzinantis.

– ...kad policijoje žmonėms suriša rankas, kad jie nesijaustų saugūs. Policijos nuovadoje jūs jaučiatės kaip namuose, o aš ne. O čia aš jaučiuosi saugi. Ne jūs.

– Nejaučiu, kad ten, kur sėdžiu, man būtų grasinama, – atsakė Ingvaras ir paragavo kavos. – Bet tavo draugas iš dalies yra teisus. Galima padaryti išvadą, kad aš nenoriu versti jūsų jaustis nesaugiai. Man labiau rūpi surasti...

– ...pasikalbėti, – užbaigė ji. – Jūs atsidūrėte aklavietėje, ir jūs esate toks policininkas, kuris stengiasi patyrinėti aplinką, kad surinktų daugiau informacijos, pamatyti viską kitoje šviesoje. Galbūt atrasti naujų idėjų. Pėdsakų ir kelių, kurių anksčiau nepavyko pastebėti.

– Hmm, – nustebęs ištarė jis. – Jūs tikrai nelabai nutolote nuo tiesos.

– Mano bičiulis. Jis jus pažįsta. Tikriausiai esate žinomas asmuo.

Ji trumpai nusijuokė. Ingvaras Stubio užgniaužė savyje norą pasiteirauti, kas tas bičiulis.

– Aš nesuprantu jūsų vyro, – pasakė jis.

– Nevadinkite jo mano vyru. Prašau jūsų. Mes susituokėme tik dėl vienos priežasties: atrodė, kad mums gali tekti pasinaudoti įvaikinimo tarnybų paslaugomis, jei būtume panorėję turėti vaikų. Geriau vadinkite jį Vegardu.

– Gerai. Aš negaliu suprasti Vegardo.

Vėl tas juokas; trumpas ir nelinksmas.

– Retai kam tai pavykdavo.

– Ir jums ne.

– Bent jau ne man. Vegardas buvo tikras chameleonas. Tiesą sakant, visi tokie esame, bet jis buvo... blogesnis, negu dauguma. Arba geresnis. Priklauso nuo to, kaip į tai pažiūrėsi.

Ironija buvo akivaizdi. Ingvarą vėl pribloškė jos balsas. Elsbet Davidsen žaidė įvairiomis išraiškos priemonėmis: nežymiais, išraiškingais veido judesiais ir atsargiai, bet lengvai juntamais balso svyravimais.

– Papasakokite, – paprašė jis.

– Papasakoti? Papasakoti apie Vegardą...

Ji išsiblaškiusi palietė skylę virš kelių.

– Vegardas norėjo tiek daug, – ištarė ji. – Iš karto. Jis norėjo būti mažas, apsiskaitęs ir alternatyvus. Novatorius ir provokatorius. Nepakartojamas. Be to, jis vis tiek suvokė, kaip sunku derinti teminius rašinius ir nesuprantamus puantilistinius romanus.

Dabar nusijuokė Ingvaras. Pastatęs puodelį ir dar kartą apsižvalgęs svetainėje suprato, kad ši moteris jam patinka.

– Vegardas buvo labai talentingas, – susimąsčiusi tęsė ji. – Kažkada. Nenoriu pasakyti, kad jis... tai užmetė. Bet... Jis per ilgai buvo piktas jaunas vyras. Kažkada praeityje buvo kupinas žavesio. Kupinas jėgų! Mane žavėjo visi tie bekompromisiai ir galingi darbai, kuriems ryžosi. Bet paskui... jis niekada iš to ir neišaugo. Jam atrodė, kad kovoja su visais kitais ir nenorėjo pripažinti, kad per daugelį metų įveikė tik save patį. Jis spardėsi ir į rytus, ir į vakarus, nepastebėdamas, kad tie, kuriems šie spyriai skirti, jau seniai nutolo. Tai tapo...

Ingvaras pamanė, kad moters dar, atrodo, nepaveikė žiauri jos vyro mirtis, ištikusi jį vos prieš dvi savaites. Tinkama reakcija, mąstė jis, atsižvelgiant į susiklosčiusias aplinkybes. Ji kalbėjosi su nepažįstamu policininku. Dabar jis iškart pastebėjo, kad virpa jos apatinė lūpa.

– Tiesą sakant, jis buvo gana apgailėtinas, – ištarė ji ir nurijo seiles. – Liūdna, kai žiūri iš šono.

– Ką jis stengėsi pričiupti labiausiai?

Jos ranka nusviro ant nešvarios raudonos pagalvės.

– Visus, kam pasisekė pasiekti tai, ko, jo nuomone, nusipelnė tik jis, – atsakė. – Įsivaizdavo, kad jį, galima sakyti, apvogė. Vegardas buvo klasikinis menininkas: nesuprastas, apleistas. Be to... Be to, stengėsi būti vienas iš jų. Labiausiai troško būti *vienas iš jų*.

Ji pasilenkė į priekį ir pakėlė ant grindų nukritusį popieriaus lapą. Tada ištiesė jam.

– Šitas atėjo iki jo mirties likus vienai ar dviem dienoms, – ištarė ir patempė vieną kasytę. – Dar nebuvau mačiusi Vegardo tokio laimingo.

Atvirukas buvo kreminės spalvos. Puoštas dailia karališka monograma. Ingvaras pasistengė sulaikyti šypseną ir atsargiai paguldė atviruką ant stiklinio paviršiaus.

– Galite juoktis, – liūdnai tarstelėjo ji. – Mes siaubingai susikivirčijome dėl to pakvietimo. Negalėjau suprasti, kodėl jis mano, kad labai svarbu patekti į jų tarpą. Jei atvirai, aš netgi susirūpinau. Jį, atrodo, apsėdo mintis, kad pagaliau jis „taps kažkuo“. Taip pats pasakė.

Pirštai ore nupiešė ženklo imitaciją.

– Ar dažnai pykdavotės?

– Taip. Bent jau pastaraisiais metais. Po to, kai Vegardui ėmė nesisekti ir jo nebegalėjai vadinti jaunu ir perspektyviu. Mes vos...

Ji iškėlė nykštį ir smilių, palikdama tarp jų vieną milimetrą.

– ...vos neišsiskyrėme. Keletą kartų.

– Ir vis dėlto jūs norėjote vaikų.

– Argi ne visi žmonės to nori?

Jis neatsakė. Laiptinėje staiga pasigirdo triukšmas. Kažkas sunkaus nukrito ant grindų, o pro betono sienas prasiskverbė du balsai. Ingvaro nuomone, kalbėjosi urdu kalba.

– Gera čia, Grionlande, – sausai ištarė ji. – Bet kartais pernelyg marga liaudis. Bent jau mums, kurie negali sau leisti įsigyti būsto naujuose namuose.

Balsai laiptinėje pritilo, paskui jų ir visai nebesigirdėjo. Pro pravirus langus skverbėsi tik monotoniškas miesto ir automobilių ūžesys, kuris užpildė tarp jų tvyrančią tylą.

– Jei jums reikėtų pasirinkti vieną, – pagaliau prabilo Ingvaras. – Vieną Vegardo priešą... Vieną žmogų, kuris tikrai turi pagrindo norėti jam blogo, kas tai galėtų būti?

– Tai yra neįmanoma, – net nesuabejojusi atsakė ji. – Vegardas įskaudino tiek žmonių ir aplink save pridrabstė tiek mėšlo, kad neįmanoma išskirti vienintelio žmogaus. – Be to...

Ji vėl palietė skylę virš kelių. Šalia mėlyno audinio oda atrodė visiškai balta.

– Kaip sakiau, aš nesu tikra, ar jis dar turėjo to įžeidžiamo parako. Anksčiau galėdavo taikliai pataikyti, pateikdamas savo kritiką. O pastaruoju metu tai tebuvo... pamazgos, galima sakyti.

– Vis dėlto ar įmanoma, – dar kartą pamėgino Ingvaras, – ...išskirti... *grupę*, bent... Grupę žmonių, kurie turėtų svaresnę priežastį jaustis spaudžiami,

manyti, kad jiems lipama ant kulnų labiau negu kitiems? Geltonosios spaudos žurnalistai? Televizijos žvaigždės? Politikai?

– Detektyvų rašytojai!

Pagaliau pasirodė plati ir nuoširdi šypsena. Dantys buvo smulkūs ir balti lyg perlai. Tarp priekinių viršutinių dantų švietė nedidelis tarpelis. Viename skruoste pasirodė duobutė – ovalo formos užgniaužto juoko šešėlis.

– Kas?

– Prieš keletą metų, kai jis sulaukė daug dėmesio dėl savo atradimų, parašė komiškas trijų tų metų bestselerių versijas. Kvailas skaitalas, bet gana juokingas. Jį pagavo azartas. Tam tikra prasme daugelį metų tai buvo jo vizitinė kortelė. Įžeidinėti detektyvų rašytojus, turiu galvoje. Be to, vaizdas buvo iškreipiamas. Išeidavo tokia asmeninė „šiaip manau, kad Kartagena turi būti nušluota nuo žemės paviršiaus“ versija.

Pirštai vėl ėmė piešti ore nesuprantamus simbolius. Už svetainės lango suburzgė kažkoks senas griozdas. Ingvaras išgirdo, kaip kieme loja šuo. Jam skaudėjo nugarą. Skaudėjo pečius. Akys buvo sausos; jis pasitrynė jas kumščiais lyg mieguistas vaikas.

Ką mes darome, pagalvojo. *Ką aš darau? Vaikausi šešėlius ir vaiduoklius. Nieko neaptinku. Nėra jokių bendrumų, jokių sąsajų, jokio kelio, kuriuo galėtume eiti. Netgi siauručio, užžėlusio takelio. Mes blaškomės akligatvyje, nepasiekdami tikslo ir nepastebėdami nieko kita, išskyrus naujus, neįžengiamus krūmus. Fiona Hele buvo populiari. Vibekė Hainerbak turėjo politinių oponentų, bet ne priešų. Vegardas Krogas buvo juo-*

kingas Don Kichotas, kuris kadaise, koneveikiamas despotų, slegiančio fanatizmo ir gresiančių katastrofų, kovojo su nuotykių kūrinius kuriančiais rašytojais. Koks žmogus...

– Man reikia eiti, – sumurmėjo jis. – Jau vėlu.

– Taip greitai?

Ji atrodė nusivylusi.

– Turiu galvoje... Žinoma.

Ji paėmė paltą ir atnešė jam dar nespėjus išsikapanoti iš gilios sofos.

– Aš labai jus užjaučiu, – pasakė Ingvaras. – Dėl to, kas atsitiko, ir dėl to, kad turiu jus trukdyti.

Elsbet Davidsen nieko neatsakė. Ji pirma jo tyliai išėjo į koridorių.

– Ačiū, kad leidote man užsukti, – padėkojo Ingvaras.

– Tai jums turėčiau padėkoti, – rimtai atsakė Elsbet Davidsen ir ištiesė jam ranką. – Buvo malonu su jumis pasimatyti.

Ingvaras pajuto jos rankos šilumą; sausą, minkštą delną, kurį paleido kiek per vėlai. Tada apsisuko ir išėjo. Kieme lojęs šuo sulaukė kompanijos. Visi jie sekė paskui jį iki pat automobilio, stovinčio už kvartalo ribų. Abu veidrodėliai buvo nulaužti, o išilgai dešinės pusės durelių kažkas išraižė paniekinamą rytinėje Oslo dalyje įprastą užrašą:

Atsiknisk, krušpalaiki.

Bent šie žodžiai buvo parašyti teisingai.

14

– JEI MAN BUS leista pasisakyti, – tarė Inger Johanė, – tai šiandien tu atrodai pritrenkiančiai. Tu nusipelnai šio komplimento. Į sveikatą!

Zigmundas Berlis kilstelėjo taurelę konjako. Neatrodė, kad jį glumina tai, jog geria vienas. Raudonos dėmelės lyg bėrimai išryškėjo aplink akis, ir jis plačiai nusišypsojo.

– Neįtikėtina, kokius stebuklus gali padaryti geras nakties miegas, – ištarė Ingvaras.

– Beveik trys ketvirčiai paros, – sumurmėjo Inger Johanė. – Tikriausiai nesu tiek miegojusi nuo pat tada, kai buvau abiturientė.

Dabar ji stovėjo Zigmundui už nugaros ir kvailai paklausė, gestikuliuodama rankomis ir rodydama grimasas, koks tikslas buvo parvažiuoti namo su kolega darbo dienos vakarą.

– Zigmundas šiuo metu yra gyvanašlis, – garsiai ir ramiai paaiškino Ingvaras. – O pats jis nesugeba nieko pasitiekti ir pavalgo tik tada, kai paruoštas maistas pakišamas tiesiai po nosimi.

– O, kad kas mane kasdien taip maitintų, – ištarė Zigmundas ir pasistengė susilaikyti neraugėjęs. – Tokios picos dar neteko ragauti. Mes paprastai kepame „Grandiosą“. Ar sunku išsikepti picą? Gal galėčiau gauti receptą? Pasiūlyčiau savo žmonai.

Ingvarui ruošiantis patraukti kepimo formą, jis pagriebė paskutinį gabaliuką.

– Gal geriau būtų išgerti alaus? – nuolankiai paklausė Inger Johanė ir pažvelgė į ant palangės stovintį

konjako butelį. – Jei dar nepavalgei, turiu galvoje. Argi jis ne labiau... čia tinka?

– Konjakas tinka beveik prie visko, – patenkintas atsakė Zigmundas ir susikimšo į burną paskutinį kasnį. – Velniškai smagu čia būti. Ačiū už pakvietimą.

– Nėra už ką, – greitai atsakė Inger Johanė. – Ar tu dar alkanas?

– Na, tada turėčiau būti alkanas visą gyvenimą, – išsišiepė svečias ir nurijo picą, užgerdamas konjako likučiais.

– Viešpatie, – sumurmėjo Inger Johanė ir išėjo į tualetą.

Zigmundas buvo teisus. Miegas jai tikrai išėjo į naudą. Paakiai nebebuvo tokie pamėlę, nors ryškioje šalia veidrodžio esančios lempos šviesoje ji dar neatrodė taip, kaip norėtų. Ryte ji leido sau pasimėgauti vonia. Palepino plaukus kauke. Nusikarpė ir nusilakavo nagus. Pasidažė. Kai pajuto, kad yra pasiruošusi pasiimti Ranhildą, prigulė ir pamiegojo dar pusantros valandos. Motina tikėjosi, kad vaiką jie atsiims tik savaitgalį. Inger Johanė papurtė galvą, bet mamos šypsena bylojo, kad ji nežada nusileisti.

Kas yra toms motinoms, galvojo Inger Johanė. *Ar aš irgi tokia būsiu? Tapsiu tokia pati beviltiška, globėjiška, provokuojanti ir sugebėsiu skaityti savo vaikų mintis? Ji yra vienintelė, kuriai galiu palikti vaikus – be baimės ir nejausdama gėdos. Ji verčia mane iš naujo pasijusti vaiku. Man to reikia; retkarčiais man reikia būti neatsakingai, jausti, kad iš manęs nieko nereikalaujama. Nors nenoriu būti tokia kaip ji, tačiau man jos reikia. Tad kas gi toms motinoms?*

Ilgai ilgai leido šaltam vandeniui tekėti per rankas. Labiausiai norėjo eiti miegoti. Atrodė, kad ramus praeitos nakties miegas priminė jos kūnui, kad miegoti galima; ir jis troško miegoti toliau. Bet buvo dar tik devynios. Ji kruopščiai nusišluostė veidą, užsidėjo akinius ir nenoromis pasuko į virtuvę.

– ...ką tu sakai, Inger Johane?

Zigmundo veidas šypsojosi ir su viltimi žvelgė į ją.

– Apie ką? – pasiteiravo ji ir pamėgino nusišypsoti.

– Aš teigiu, kad dabar to žudiko portretą sudaryti turėtų būti lengviau. Turiu galvoje, jei rimtai vertintume visas tavo pateiktas teorijas.

– Visas mano teorijas? Aš neturiu daug teorijų.

– Nepurkštauk, – perspėjo Ingvaras. – Zigmundas yra teisus, ar ne?

Inger Johanė paėmė butelį mineralinio vandens ir atsigėrė. Tada jį užsuko, pasvarstė, šyptelėjo ir pasakė:

– Bent jau turime daugiau už ko užsikabinti. Su tuo aš sutinku.

– Nagi!

Zigmundas pakišo jai rašiklį ir popieriaus. Akys švytėjo, jis buvo susijaudinęs lyg vaikas. Inger Johanė suirzusi pažvelgė į tuščius popieriaus lapus.

– Problemų kelia Fiona Hele, – lėtai ištarė ji.

– Kodėl? – pasiteiravo Ingvaras. – Argi ne ši žmogžudystė yra vienintelė, kuri *nekelia* mums problemų. Jos byloje turime žudiką, kuris prisipažino ir mums pateikė neabejotinų motyvų.

– Būtent, – pasakė Inger Johanė ir atsisėdo ant laisvos baro kėdės. – Būtent dėl to ji man nepatinka.

Ji paėmė tris lapus ir paguldė juos vieną šalia kito ant stalo. Pirmajame tušu išvedžiojo raides „FH" ir pastūmė lapą tolyn. Paėmė antrąjį, didelėmis raidėmis parašė „VH" ir paguldė priešais save. Kiek pasėdėjo, graušdama rašiklį, tada paskutiniajame lape iškeverzojo „VK" ir padėjo jį šalia kitų.

– Trys žmogžudystės. Dvi iš jų neištirtos.

Ji kalbėjosi su savimi. Kramtė pieštuką. Galvojo. Vyrai tylėjo. Staiga po inicialais parašė: „sausio 20 d., antradienis", „vasario 6 d., penktadienis" ir „vasario 19 d., ketvirtadienis".

– Skirtingos dienos, – murmėjo. – Tarp intervalų nėra jokio ritminio pasikartojimo.

Ingvaro lūpos sukrutėjo – jis skaičiavo.

– Septyniolika dienų tarp pirmosios ir antrosios žmogžudystės, – ištarė. – Ir trylika tarp antrosios ir trečiosios. Trisdešimt dienų tarp pirmosios ir paskutiniosios.

– Na, bent jau apvalus skaičius, – pamėgino įsiterpti Zigmundas.

Inger Johanė pastūmė lapą su užrašu „FH" į šoną. Prisitraukė atgal.

– Kažkas yra ne taip, – pasakė. – Kažkas čia yra siaubingai ne taip.

– Ar mes negalime susitelkti prie teorijos, kad už šių žmogžudysčių kažkas slepiasi? – nekantriai paklausė Ingvaras ir pastūmė lapą į vietą. – Įsivaizduokime, kad kažkas darė įtaką Matsui Būhiusui. Kažkas, kas įtikino kitus nužudyti Vibekę Hainerbak ir Vegardą Krogą. Įsivaizduokime...

Inger Johanė nusišypsojo po nosimi.

– Skamba kaip visiška beprotybė, – pasakė ji. – Aš nesuprantu...

– Na, pamėginkime, – užsispyrė Ingvaras. – Ką tu įsivaizduoji? Koks žmogus galėtų...

– Tai turėtų būti visiškai netradicinės psichikos žmogus, – atsakė ji. Vėl atrodė, kad ji kalbasi pati su savimi. – Psichiatras arba psichologas. Galbūt netgi patyręs policijos pareigūnas. Koks nors iškrypęs kunigas? Ne...

Pirštais barbeno į lapą su iškeverzotais Fionos Hele inicialais. Prikando lūpą. Mirktelėjo ir pasitaisė akinius.

– Tiesą sakant, nepajėgiu, – tyliai ištarė ji, – ...čia įžvelgti tiesioginio ryšio. Ne, jei... O ką, jei...

Staiga ji pašoko. Ant lentynos, šalia televizoriaus gulėjo aplankas su užrašais. Eidama atgal žvaliai vartė lapus. Surado Fionos Hele nuotrauką. Atsisėdusi į vietą, paguldė ją tiesiai virš lapo su aukos inicialais.

– Ši byla yra *visiškai aiški*, – tęsė. – Fiona Hele nuvylė savo sūnų. Jos negalėtum apkaltinti tuo, kas įvyko 1978-aisiais, kai gimė Matsas Būhiusas, ir Fionos motina priėmė sprendimą, kuris turėjo paliesti trijų kartų likimus. Bet tikrai ne tik aš suvokiu, kodėl Matsas Būhiusas taip jausmingai reagavo į tai, kas įvyko. Galima teigti ką nori apie tą stebuklą, kaip kai kurie žmonės vadina savo biologinių tėvų atradimą, bet...

Žvilgsnio nuo nuotraukos neatitraukė. Nusiėmė akinius, pakėlė nuotrauką ir atidžiai į ją įsižiūrėjo.

– Čia svarbiausia svajonės ir didelės viltys, – tyliai kalbėjo. – Bent jau dažnai taip būna. Kai viskas apsiverčia ir gyventi pasidaro sunku, mintis, kad kažkur

yra žmogus, tikrasis tu, tikrasis gyvenimas, tampa pernelyg viliojanti. Ji tampa paguoda. Svajonė, o kartais netgi apsėdimas. Matso Būhiuso gyvenimas buvo sunkesnis negu daugelio žmonių. Galutinis, visiškas motinos atstūmimas turėjo būti... žlugdantis smūgis. Šį kartą ji galėjo pasiūlyti viską, bet nedavė nieko. Matsas turėjo motyvą ją nužudyti. Jis ją nužudė.

Susimąsčiusi padėjo nuotrauką ant popieriaus lapo. Prisegė sąvaržėle. Lyg jų čia nė nebūtų, sėdėjo tylėdama ir spoksojo į žavingas dailios televizijos žvaigždės akis, tiesią nosį ir tas provokuojamai jausmingas lūpas.

Zigmundas vogčiomis metė žvilgsnį į ant palangės stovintį butelį. Ingvaras jam linktelėjo.

– Kas, jei, – vėl pradėjo Inger Johanė; jos balse dabar pasigirdo užsidegimas. – Kas, jei patikėtume, kad čia *negalima kalbėti* apie tris serijines žmogžudystes?

– Ką? – paklausė Ingvaras.

– Ką? – pakartojo Zigmundas ir prisipildė taurę konjako.

– Mums reikėtų, – pradėjo Ingvaras.

– Palūkėk, – šaižiai atkirto Inger Johanė.

Ji pastatė iš lapų piramidę. Delnu uždengė Fionos Hele veidą.

– Ši byla yra ištirta, – ištarė. – Žmogžudystė. Tyrimas. Įtariamasis. Įtariamasis turi svarių motyvų. Jis prisipažįsta. Prisipažinimas grindžiamas kitais byloje esančiais faktais. *Byla baigta.*

– Aš tikrai nesuprantu, kur link tu suki, – kalbėjo Ingvaras. – Ar mes grįžtame į pačią pradžią?

Ar turi galvoje, kad viskas paremta paprasčiausiais atsitiktinumais ir kad vis dėlto turime kalbėti apie tris nesusijusias...

– O kaip simbolika? – pertraukė jį Zigmundas. – Kaip ta paskaita, kurią išklausei prieš trylika metų ir kuri...

– Palauk! Palūkėk!

Inger Johanė atsistojo ir ėmė vaikščioti ratais po virtuvę. Kartkartėmis sustodavo prie lango. Bereikšmiu žvilgsniu pažvelgdavo į gatvę, lyg būtų tikėjusis ten ką nors pamatyti.

– Viskas yra liežuvyje, – atsakė ji. – Tas nupjautas liežuvis yra viso ko pradžia. Raktas.

Ji atsisuko į abu vyrus. Jos skruostus išmušė apvalios dėmės, jos vis didėjo, pasiekė smunkančių akinių kraštus. Ingvaras ir Zigmundas sėdėjo netardami nė žodžio, lyg būtų pakviesti atlikti sudėtingą ir pavojingą triuką.

– Mes žinojome atsakymą nuo pirmos dienos, – susijaudinusi kalbėjo Inger Johanė. – Mes žinojome atsakymą pačią pirmą dieną, kai buvo rasta Fiona Hele su nupjautu ir dailiai supakuotu liežuviu. Tokia paprasta, lengvai suprantama simbolika. Lyg kas būtų prisiskaitęs pigių knygų apie indėnus. Tu pats taip sakei, Ingvarai, tą dieną... Tu sakei, kad pasaulio istorijoje tikriausiai rastume nesuskaičiuojamą daugybę pavyzdžių, kai aukai buvo nupjaunamas liežuvis. Tu teisus. Tu visiškai teisus. Fionos Hele nužudymas neturi nieko bendra su ta paskaita, kurioje dalyvavau vieną vasaros dieną Kvantiko auditorijoje. Tai yra taip...

Ji užsidengė veidą rankomis ir iš lėto palingavo į šonus.

– ...banalu, – prislėgta ištarė. – Taip akivaizdu. Viešpatie.

Ingvaras sutrikęs žvelgė į ją.

– Neliesk manęs, – perspėjo Inger Johanė. – Leisk man tęsti.

Zigmundas nebegėrė. Jis buvo kiek prasižiojęs, atkišęs drėgnas, raudonas lūpas. Žvilgsnis klaidžiojo nuo Inger Johanės iki Ingvaro ir atgal. Atbėgo Džekas, Amerikos karalius. Stovėjo tyliai ir nejudėjo, nasrai buvo sučiaupti, o šnervės vos virpėjo.

– Šios trys bylos, – ištarė Inger Johanė ir nuleido rankas, – ...turi daug bendrų bruožų. Bet užuot knisęsi ir ieškoję papildomų sąsajų, turėtume savęs paklausti: kas jas skiria? Kuo Fionos Hele nužudymas taip skiriasi nuo kitų dviejų?

Ingvaras neatplėšė nuo jos akių nuo tada, kai ji ėmė sukti ratus po virtuvę. Tik dabar jis leido sau paimti butelį vandens. Jį atsukant, rankos virpėjo.

– Byla yra ištirta, – trumpai atsakė jis.

– Būtent!

Inger Johanė abiem rankomis rodė į jį.

– *Būtent! Ją pavyko ištirti!*

Džekas ėmė vizginti uodegą ir glaustytis jai apie kojas. Išsiblaškiusi bėgdama atgal prie stalo, ji užlipo šuniui ant letenos. Šis sucypė.

– Fionos Hele byloje jums pavyko surasti atsakymą, – ištarė ji, nekreipdama dėmesio į šunį, ir sugriebė nuotrauką. – Jums sunkiai sekėsi, jūs tiek klupote ir blaškėtės. Tačiau atsakymas buvo rastas.

Skrodimo ataskaitoje buvo informacija, kuri atskleidė senų, liūdnų įvykių istoriją, o tada suradome ir Matsą Būhiusą. Žudiką. Motyvai ir galimybė. Viskas buvo ten, Ingvarai. Viskas. Paprastai taip būna. Štai taip mūsų šalyje paprastai tiriamos žmogžudysčių bylos.

Zigmundas paėmė taurę ir gurkštelėjo.

– Alio, – įsiterpė jis. – Aš irgi esu čia.

– Bet pažiūrėk į kitas bylas, – tęsė Inger Johanė ir numetė nuotrauką; tada pagriebė lapus, kuriuose didžiosiomis raidėmis buvo parašyta „VH“ ir „VK“. – Ar kada nors tau teko susidurti su bylomis, kuriose viskas skendėtų tokiame rūke? Supainiotomis ir pilnomis klaidinančių įkalčių bei takelių? Trondas Arnesenas...

Pasilenkusi prie stalo ji spjaute išspjovė šį vardą.

– Berniukas. Turi savų nuodėmių; kaip ir visi kiti. Bet, žinoma, jis jos nenužudė. Alibi yra tvirtas, nors valandą ar dvi jis atsidavė neteisėtai aistrai.

– Mane vis dar domina Rudolfo Fjordo vardas, – įsiterpė Zigmundas.

– Rudolfas Fjordas, – atsiduso ji. – Viešpatie. Žinoma, jis tikrai nėra angelas. Jis taip pat. Angelų iš viso nėra. Apskritai...

Ingvaras savo ranka uždengė jos ranką; ji stovėjo pasilenkusi prie stalo – kumščiais tvirtai suspaudusi abu popieriaus lapus. Paglostė stangrią jos odą.

– Šiose dviejose bylose, – ištarė ji ir pratrūko, – ...jums nepavyks pasiekti nieko, išskyrus tai, kad pasivaikščiosite purvinais batais po kitų žmonių gyvenimus. Kadangi policija niekada nepasiduoda, jūs versite žmonių likimus aukštyn kojomis ir vis labiau

atitolinsite šiuos žmones nuo nužudytųjų. Prieš pasiduodami, prieš pripažindami, kad niekada nesurasite žudiko, jūs būsite spėję sugadinti tiek daug, perkratę tiek būstų, tiek...

– Tau reikia ramiau į tai reaguoti, Inger Johane. Atsisėsk. Mano nuomone, tu nori, kad mes tave suprastume. Todėl posūkiuose turi kiek sulėtinti tempą.

Priešindamasi ji atsisėdo. Užkišo plaukų sruogą už ausies. Sruoga vis išslysdavo; buvo gerokai per ilga.

– Tau reikia išgerti, – garsiai pasakė Zigmundas. – Štai ko tau reikia.

– Ne, ačiū.

– Tau reikia išgerti vyno, – pritarė Ingvaras. – Bent aš mielai išgersiu taurę.

Lauke prašvilpė automobilis. Džekas kilstelėjo galvą ir suurzgė. Ingvaras ištraukė butelį iš kampinės spintelės, apžiūrėjo, laikydamas ištiestoje rankoje, ir patenkintas linktelėjo galva. Ramiai, nesakydamas nė žodžio, pastatė ant stalo tris taures ir atkimšo butelį. Įsipylė sau ir Inger Johanei.

– Sutinku su skirtumu, kurį tu pabrėži, – pasakė jis ir palinksėjo galva. – Fionos Hele byla yra... normalesnė byla, gal taip geriausia būtų pavadinti. Ne taip kaip kitos dvi.

– Normalu ir nenormalu, – ištarė Zigmundas ir prisipildė taurę iki pat krašto. – Nėra normalu kitam žmogui iš burnos išpjauti liežuvį.

Ingvaras, tarsi būtų negirdėjęs jo žodžių, išgėrė gurkšnį vyno, pastatė taurę ir susinėrė rankas ant krūtinės.

– Aš tik nesuprantu, kokią sąsają tu matai tarp...

Jis draugiškai nusišypsojo, lyg būtų baiminęsis ją sukurstyti.

– Paklausyk, – kalbėjo ji, balsas vis dar buvo kiek pakeltas; jame buvo girdėti baimės, susijaudinimo ir pykčio gaidelės. – Pirmoji byla paskatino kitas dvi. Tik taip viskas rutuliojasi.

– Paskatino, – pakartojo Ingvaras.

– Paskatino?

Zigmundas atrodė žvalesnis. Mintyse atstūmė taurę šalin.

– Negalėjo būti niekaip kitaip, – atsakė Inger Johanė. – Aš įsivaizduoju, kad pirmoji žmogžudystė buvo padaryta būtent taip, kaip mums dabar atrodo. Fiona Hele sugriovė Matso Būhiuso svajones. Jis ją nužudė, o nurėžtas liežuvis atspindėjo tai, ką jis jautė: ji melavo apie svarbiausius gyvenime dalykus. Buvo laikoma nelaimėlių pagalbininke, paskendusiųjų sunkumuose gelbėtoja. O kai pagalbos prireikė jos pačios sūnui, pasirodė, kad viskas tėra fasadas. Tikras melas, kaip jis tai įsivaizdavo.

Sulojo Džekas. Tuo pačiu metu, lyg kalbant apie priežastis ir padarinius, atsivėrė virtuvės langas. Šaltas vėjas užpūtė žvakes. Ingvaras atsistojo ir nusikeikė.

– Mums reikėjo pakeisti tuos langus, – bambėjo jis ir pristūmė rėmą prie staktos; tada paėmė degtuką ir vėl uždegė žvakes.

– Taigi ten turi būti kažkas, – pasakė Inger Johanė, lyg nieko nebūtų atsitikę; žvilgsnis buvo nukreiptas kažkur į sieną. – Kažkas, kas išklausė Voreno paskaitą *Proporcingas atpildas.* Ir kuris nusprendė ją nukopijuoti. Ir dabar tai daro.

Stojo tyla.

Žvakių liepsna virpėjo skersvėjyje. Džekas pagaliau nusiramino. Zigmundas kvėpavo atvira burna. Tarp trijų prie virtuvės stalo įsitaisiusių žmonių sklido malonus konjako aromatas.

Štai taip turi būti, pagalvojo Inger Johanė. *Kai kurie žmonės pasiduoda... įkvėpimui. Kažkas pasinaudojo proga, kai buvo padaryta žmogžudystė ir aukai nupjautas bei dailiai supakuotas liežuvis. Buvo padėti pamatai. Matsas Būhiusas buvo nieko nenutuokiantis, atsitiktinis pranašas.*

Visi tebetylėjo.

Aš niekada nebuvau girdėjęs apie tokius dalykus, mąstė Ingvaras. *Visus tuos metus, turint galvoje mano patirtį, visus perskaitytus ir išstudijuotus veikalus, aš niekada negirdėjau apie tokią bylą. Tai negali būti tiesa. Tai tiesiog negali būti tiesa.*

Vis dar niekas nepratarė nė žodžio.

Ji yra nuostabi moteris, galvojo Zigmundas. *Bet dabar ji visiškai išėjo iš rikiuotės.*

– Taigi, – pagaliau prabilo Ingvaras. – O koks turėtų būti tokių žudynių motyvas?

– To aš nežinau, – atsakė Inger Johanė.

– Pamėgink, – paragino Zigmundas.

– Motyvo aš nežinau.

– Bet toks žmogus...

– Jis turi būti aukštesnio intelekto, negu vidutinybė. Turėti daug daugiau žinių, negu paprastos vidutinybės. Jis turi...

Ji nežymiai pasislinko arčiau stalo, artyn prie kitų sėdinčiųjų.

– Tas žmogus labai gerai išmano policijos darbą. Tyrimų eigą: tiek techninio, tiek taktinio tyrimo. Procedūras ir tvarką. Kol kas jūs neaptikote nė vieno reikšmingo biologinio įrodymo. Ničnieko. Tiesą sakant, manau, kad jums nieko ir nepavyks rasti. Taktine prasme atsidūrėte visiškoje aklavietėje. Akivaizdu, kad tai yra vyras be...

Nutaisiusi abejingą miną ji nusiėmė akinius.

– Vyras, neturintis nė lašelio užuojautos, – pabaigė. – Įskaudintas žmogus. Kamuojamas asmenybės sutrikimo. Bet tikriausiai mokantis prisitaikyti. Nebūtinai registruotas policijos duomenų bazėje. Ir aš negaliu atsikratyti minties, kad...

Žvilgsnis, mestas į Ingvarą, buvo neįskaitomas, ieškantis pagalbos, netgi verksmingai desperatiškas.

– Tai turi būti policijos pareigūnas, – abejodama ištarė ji. – Arba kas nors, kas... Iš kur aš galiu tiek daug *žinoti*? Juk jis turėjo girdėti Voreno paskaitą. Negali būti visiškas atsitiktinumas, kad jis pasirinko tokią pačią simboliką.

Ji sulaikė kvėpavimą. Lėtai, per sukąstus dantis, vėl iškvėpė.

– Mes ieškome žmogaus, kurio specialybė yra nusikaltimai, – ramiu ir bespalviu balsu ištarė ji. – Na, ar jau metame šią teoriją į šalį?

– Jis pats tai padarė. Neabejotinai.

Inger Johanė neatitraukė akių nuo Ingvaro.

– Jis niekuo nepasitiki, – tęsė ji. – Nekenčia žmonių. Tikriausiai gyvena tokį gyvenimą, kokį mes vadiname vienišu, tačiau visiškai nuo žmonių neatsiskiria. Žmonės tiesiog jo nedomina. Jo nusikaltimai

yra tokie groteskiški, simbolikos kopijavimas toks nesveikas, kad...

Ji lėtai perbraukė ranka per stalviršį ir nukreipė žvilgsnį žemyn.

– Tiesą sakant, jis nebūtinai turi jausti priešiškumą konkrečiai Vibekei Hainerbak arba Vegardui Krogui, – pratarė ji.

– Kalbant apie pastarąjį, – sumurmėjo Ingvaras, – nusikaltėlis turėjo būti vienintelis, kuris nejautė jam priešiškumo, turiu galvoje. Bet jei tai yra tiesa, koks tada žudymo motyvas? Koks, velniai griebtų, galėtų būti kažkieno motyvas...

– Palauk!

Inger Johanė sugriebė Ingvaro ranką ir stipriai ją suspaudė.

– Nebūtinai motyvas buvo nužudyti Vibekę ar Vegardą, – dar kartą pasakė ji, žvaliai ir greitai, lyg būtų norėjusi kuo greičiau pasidalyti ką tik į galvą šovusia mintimi. – Juos galėjo pasirinkti paprasčiausiai dėl to, kad jie buvo įžymūs. Žudikas norėjo, kad jo darbeliai sulauktų dėmesio, kaip pirmoji žmogžudystė, kai mirė Fiona Hele! Ši byla turi...

– Vegardas Krogas nebuvo žvaigždė, – pertraukė ją Zigmundas. – Aš, pavyzdžiui, nenutuokiau, kas jis per vienas, kol buvo padarytas šis nusikaltimas.

Inger Johanė paleido Ingvaro ranką. Pasitaisė akinius ant nosies. Paėmė vyno taurę ir gurkštelėjo.

– Tu esi teisus, – atsakė ji. – Tu tikrai esi teisus. Aš nesuvokiu, kaip...

– Kai kuriuose visuomenės sluoksniuose jis buvo gerai žinomas, – pataisė Ingvaras. – Jis dirbo televizijoje ir...

– Zigmundas pasakė gerą mintį, – įsiterpė Inger Johanė. – Mano teorija, kad Vegardas Krogas nėra labiau žinomas, yra ne tokia svari. Iš kitos pusės...

Ji sustojo, nutaisė susimąsčiusį veidą, lyg būtų stengusis suprasti kažką neaiškaus, kad galėtų pasidalyti tuo su kitais.

– Bet motyvas, – pakartojo Ingvaras. – Jeigu iš tiesų nesiekta nugalabyti Vibekę ar Vegardą, tai kokia tų nusikaltimų prasmė? Pažaisti su mumis?

– Ša! *Ša!*

Inger Johanė vėl buvo budri.

– Ar jūs girdėjote? Ar čia iš...

– Čia tik Kristianė, – atsakė Ingvaras ir atsistojo. – Aš eisiu.

– Ne. Leisk man.

Į koridorių Inger Johanė stengėsi eiti tyliai; iki kito maitinimo Ranhilda dar gali pamiegoti apie valandą. Iš Kristianės kambario sklido Inger Johanei nesuprantami garsai.

– Ką tu veiki, mažyte? – atidariusi duris sušnabždėjo ji.

Kristianė sėdėjo viduryje lovos. Užsitempusi pėdkelnes ir slidinėjimo megztinį. Ant galvos buvo užsimaukšlinusi storą skrybėlę; žalią Tirolio stiliaus skrybėlę su plunksnomis, kurią Isakas kažkada parvežė iš Miuncheno. Lovoje aplink ją buvo išmėtytos keturios Barbės. Rankoje mergaitė laikė peilį. Ji nusišypsojo mamai.

– Ką... Kristiane! Ką tu čia...

Inger Johanė atsisėdo ant lovos ir atsargiai ištraukė peilį dukteriai iš rankos.

– Tu neturi... Tai pavojinga...

Tik tada pastebėjo lėlių galvas. Barbių galvos buvo nukirsdintos. Plaukai nuplėšti ir gulėjo išmėtyti ant antklodės kaip senos auksaspalvės kalėdinės dekoracijos.

– Ką tu čia...

Inger Johanė kažką nerišliai sugargaliavo.

– Kodėl sugadinai savo lėles?

Balsas buvo piktesnis, negu būtų norėjusi. Kristianė puolė į ašaras.

– Dėl nieko, mama. Man tiesiog buvo nuobodu.

Inger Johanė padėjo peilį ant grindų. Priglaudė dukterį, pasisodino ją ant kelių, nutraukė jai nuo galvos tą juokingą skrybėlę ir prisispaudė vaiką prie krūtinės. Pasūpavo į šonus. Pabučiavo suveltus plaukus.

– Tu neturi taip elgtis, brangioji. Tu negali prisigalvoti tokių dalykų.

– Man tiktai labai nuobodu, mama.

Langas buvo atviras. Kambaryje siaubingai šalta. Inger Johanė pajuto, kaip viso kūno oda pašiurpsta lyg žąsies. Tada numetė lėlių liekanas į kampą, pastūmė peilį giliau po lova ir pakėlė antklodę. Atsigulė šalia Kristianės, pilvu prisiglaudusi dukteriai prie nugaros. Taip Inger Johanė gulėjo, šnibždėdama meilius žodžius Kristianei į ausį, kol verkiančią mergaitę apėmė miegas.

***

Kari Mundal neišmanė buhalterijos. Tačiau buvo aiškaus proto ir turėjo puikiai išlavintą intuiciją, be to,

maždaug žinojo, ko ieško. Ne todėl, kad kas nors jai būtų tai pasakęs, bet todėl, kad visas šias savaites po Vibekės Hainerbak mirties savo rytinius pasivaikščiojimus – lygiai penkiolika minučių nuo dešimt po šešių iki tol, kol galėdavo grįžti pas savo vyrą ir šviežiai užplikytą kavą – ji skyrė apmąstymams.

Vibekė Hainerbak, tiesą sakant, buvo Kari Mundal projektas. Tai ši pagyvenusi moteris pastebėjo mergaitės talentą, kai Vibekei tebuvo septyniolika. Sosto paveldėtojo tema partijoje su pertraukomis buvo gvildenama pastaruosius penkiolika metų. Nė vienas kandidatas nevykdė duotų pažadų. Keletas jų akivaizdžiai kibo senajam karaliui Šeliui Mundaliui į atlapus. Lauk! Kiti persimetė prie ekstremalaus liberalizmo, kuris buvo nesuderinamas su partijos pastangomis tapti nauja pačios liaudies partija, griežtai valstybės mastu reglamentuojančia svarbias visuomenės gyvenimo sritis. Pavyzdžiui, imigrantų temą.

Lauk ir liberalistus, o tada liko Vibekė Hainerbak.

Tai Kari Mundal ją atrado. Septyniolikmetė iš priemiesčio Groriudo žiaumojo kramtomąją gumą ir rišosi išbalintus plaukus į juokingą arklio uodegėlę. Bet žvilgsnis buvo skaidrus ir gyvybingas, o galva sukosi greitai. Be to, ji tapo tikra gražuolė po to, kai Kari Mundal nuvedė ją pas kirpėją ir aprengė rožiniais pastelinių tonų drabužiais.

Ir ji buvo lojali Šeliui; atkakliai lojali. Visada.

Prie Vibekės prieiti nebuvo lengva. Nors jos daugelį metų matė viena kitą beveik kasdien, Kari ir Vibekė niekada viena kita labai nepasitikėjo. Ne asmeniniuose reikaluose. Galbūt amžiaus skirtumas

aštrino ir sunkino padėtį. Kita vertus, Vibekė Hainerbak nebuvo atvira su niekuo; taip, kaip tai suprato Kari Mundal. Netgi savo žaviam jos gyvenime atsiradusiam sužadėtiniui. Vaikinas, ponios Mundal nuomone, nebuvo pastovus, bet ji protingai laikė liežuvį už dantų. Kad ir kaip ten būtų, jiems kartu buvo gera. Ir tai buvo nemažai.

Politikoje reikalai klostėsi kitaip. Čia Vibekė Hainerbak buvo visiškai atvira ir drąsiai kalbėjo apie tai, kaip ji įsivaizdavo politinę savo ir partijos ateitį; ir toje ateityje buvo Šelis ir Kari Mundal. Trise jie jau seniai buvo parengę ilgalaikę partijos strategiją; nepaisydami programos, neatsižvelgdami į įgaliotinių aparatą. Kai kurie jų tikslai buvo įgyvendinti, kai Vibekė daugumos pritarimu užėmė Šelio Mundalio – partijos lyderio – postą. Po parlamento rinkimų 2005-aisiais partija pirmą kartą istorijoje turėjo užimti vyraujančią poziciją, o senasis vadovas grįžti į politinį gyvenimą kaip ministras. 2009-aisiais valstybė turėjo būti pasirengusi dar vienai jaunai, moteriškosios lyties ministrei iš jų partijos.

Rudolfas Fjordas galėjo sukelti problemų.

Jie tai pastebėjo jau pernai vasarą, kai šį vyrą užliejo nenumaldoma partijos aparato pritarimo banga. Jis buvo populiarus rajonuose. Daug keliavo, o savivaldybių politika buvo jo „arkliukas“. Kol buvo opozicijoje, jam buvo lengva žadėti milijardus, o Rudolfas buvo šios srities ekspertas. Kurį laiką atrodė, kad kova tarp šių dviejų kandidatų į lyderio postą taps aršesnė. Vis dėlto Kari žinojo išeitį. Ji sugebėdavo sušnibždėti reikiamus žodžius apie Rudolfo

santykius su moterimis reikiamiems žmonėms, ir tai viską nulemdavo. Vyriškis, atrodo, visiškai nesugeba įsipareigoti. Premjerose ir įžymybių vakarėliuose jis pasireikšdavo kažkokiu laukiniu būdu: kaskart jam į parankę būdavo įsikibusi vis kita moteris. Jo amžiaus vyrui toks elgesys visiškai netiko.

Vibekė manė, kad Rudolfas partijai yra reikalingas ir nepaisant nieko džiaugėsi, kai jis tapo jos pavaduotoju. Vis dėlto Kari Mundal, visur kišanti smailią savo nosį, gerai perpratusi vyrus, ilgus metus dirbdama artimiausia Šelio patarėja, jautė, kad Vibekė kažką nutyli. Kai Rudolfas būdavo kur nors netoliese, ji, atrodo, įsitempdavo. Akyse žybtelėdavo kažkoks netikrumas, atsargumas, kurio Kari niekaip negalėjo suprasti ir dėl kurio Vibekė išsisukinėjo, nenorėdama nieko aiškinti, kai Kari keletą kartų jos paklausė.

– Jis turėtų džiaugtis, kad visi tokie patenkinti naujuoju pastatu ir kad niekas nekimba jam į atlapus, – atsakė Vibekė joms kalbantis paskutinį kartą. – Dirbdamas statybų komitete Rudolfas padarė labai gerą darbą, bet jis, po velnių, turėtų pasisaugoti!

Tai sakydama ji atrodė įniršusi. Rudolfas Fjordas dalyvavo televizijos debatuose, kur akivaizdžiai pažeidė jų susitarimą. Jie sutarė, kad kol kas laikysis vyriausybei pritariančiųjų linijos, nes biudžeto skirstymas ir peržiūra buvo nebe už kalnų. Jie turėjo planų. Susitarimą. Jis jį pažeidė, ir jos akys buvo piktos, kai ji pakartojo:

– Tam vyrui reikia pasisaugoti. Aš galiu jį sužlugdyti. Pritrėkšiu musę, jei tik panorėsiu. Jo padai jau ima svilti. Arba, norint pasakyti tiksliau, virš jo galvos pakibo kardas.

Tada Vibekei reikėjo bėgti į susitikimą, ir Kari taip ir nesužinojo, ką ji turėjo galvoje taip sakydama. Po dviejų savaičių, joms taip ir nebesusitikus, ji mirė. Užsipuolusi Rudolfą ir papasakojusi jam apie Vibekės protrūkį per jos šermenis namuose Snariojoje, ji įsitikino, kad jis nesuvokia, apie ką ji kalbėjo. Bet jo skruostus išpylė raudonis, ir jis atrodė keistai, lyg atsidūręs nesavame kailyje, kai koridoriuje sutiko tą draugiškai nusiteikusį policijos pareigūną.

Tik prieš tris dienas, kai užsuko pas Rudolfą Frogneryje, norėdama pristatyti jam kai kuriuos Šelio dokumentus, ji pagaliau suprato Vibekės įniršio protrūkio prieš pat mirtį priežastį. Jis suirzo dėl jos vizito ir nekantravo greičiau ja atsikratyti. Ji paprašė pasinaudoti tualetu. Piktai žvilgtelėjo į laikrodį, bet negalėjo atsakyti. Štai ten, kai per jos liesas, gyslomis išvagotas ir muilinas rankas tekėjo šiltas vanduo, ji suprato, kur turėtų ieškoti atsakymo į šį klausimą.

Tiesiai virš Rudolfo Fjordo kabineto, Apskaitos skyriuje. Pavadinimas buvo kvailas; ten nebuvo jokio skyriaus, tik gražus, mažytis kabinetas, išklijuotas kreminės spalvos tapetais ir prigrūstas vyšnios medžio archyvo spintų. Pro didelį langą šviesa sklido į kiemą, apšviesdama Hiegės stalą, prie kurio ji pusę dienos sėdėdavo viena ir registruodavo partijos ir įmonės „Huset i kvadraturen“ akcinės bendrovės sąskaitas.

– Jo padai ima svilti, – sakė Vibekė.

Buvo vėlu, ir pastatas buvo beveik tuščias. Kari Mundal išgėrė visą termosą arbatos. Ji nesuprato skaičių ir stulpelių. Pati niekada nebuvo pildžiusi netgi pajamų deklaracijos. Tuo rūpinosi Šelis. Tačiau smalsumas privertė ją peržiūrėti didžiojo remonto sąmatą;

ji vertė aplanką po aplanko; pagrindines knygas ir mažiausius jų priedus. Kai kada sustodavo, pasitaisydavo ant nosies galo nuslinkusius akinius, keletą sekundžių studijuodavo kokią nors ją sudominusią sąskaitą, papurtydavo galvą ir versdavo naują lapą.

Tada ji sustingo.

Įvairūs santechnikos darbai.
PStark porcelianas.
Arm. ir kt.
Darb., žr. ok 03
Priedas 342 293,-
PVM 82 150,32
Mok. 424 443,32

Iš visų beviltiškai nesuprantamų ir, švelniai tariant, nieko jai nesakančių priedų, kuriuos ji išstudijavo per pastarąsias penkias valandas, šis buvo blogiausias. Žodžiai „porcelianas“ ir „santechnikos darbai“ buvo suprantami, bet prireikė kelių minučių, kol susigaudė, kad trumpinys „Arm.“ turėtų reikšti „armatūra“, ir kad tarp „žr.“, „ok“ ir „3“ yra tarpelis. Ar kas nors peržiūrėjo ir pažymėjo, kad 2003-iaisiais darbai atlikti gerai? O ką reiškia „PStark“? *Post scriptum* tark? O kodėl „PS“ pažymėta sąskaitos viršuje?

PVM mokestis buvo apskaičiuotas ir sumokėtas.

Ataskaita patvirtinta.

Žr. ok 03.

Žr. ok, svarstė Kari Mundal.

Galbūt galvoje turimas 2003-iųjų rugsėjis–spalis? Keisti trumpiniai.

Ji prisiminė pernai metų rudenį, kai pastate, atrodo, nebeveikė niekas. Daugiausia problemų kėlė rūsys, stogas ir fasadas. Jie pasirinko netinkamus dažus. Mūras nepraleido oro ir viską teko perdaryti. Be to, vandens nutekėjimas buvo prastas. Po smarkios liūties rūsys buvo užtvindytas. Dėl drėgmės pirmame aukšte teko išlupti ir iš naujo sukloti grindis; tai buvo brangi ir daug laiko pareikalavusi procedūra, kuri vos nesugadino jų planų pastate atšvęsti Kalėdas.

Tualetus baigė tvarkyti dar birželį.

PStark.

Philippe Starck.

Kai jie patys remontavo didįjį namą Snariojoje, duktė ją tiesiog užvertė interjero idėjų kupinais žurnalais. Galvok šiuolaikiškai, mama, zyzė ji ir rodė jai unitazus, kurie Kari Mundal buvo visiškai nepriimtini; tarp jų ir kiaušinio formos unitazą. Ji visiškai nenorėjo kiekvieną kartą susiruošus į tualetą jaustis kaip višta – taip susidorojo su dukterimi.

Didysis namas Kvadraturene buvo atnaujintas atsargiai ir pagarbiai. Tualetai buvo senoviški, su lubas siekiančiomis cisternomis, porcelianinėmis rankenėlėmis bei aukso spalvos metalinėmis detalėmis.

Rudolfo namuose, priešingai, atnaujintoje vonioje, viskas padaryta šiuolaikiškai. *Philippe Starck.* Ji buvo ten buvusi, viską matė, ir nuo suvokimo, ką ji ką tik atkapstė, jai ėmė prakaituoti delnai. Paskui ryžtingai išgėrė atvėsusią arbatą.

Ji išėmė priedą iš aplanko ir nuėjo ieškoti rakto nuo kabineto, kuriame stovėjo kopijavimo aparatas.

Kai atidarė duris, koridoriuje ją pasitiko lyg siena viską gaubianti tyla. Akimirką sudvejojo; įsiklausė.

Ar galėjo Rudolfas nužudyti Vibekę?

Ne dėl tokios smulkmenos kaip sąskaita, kurioje įrašyta 424 443,32 kronos suma. Jis negalėjo to padaryti. O gal galėjo?

Ar jis žino, kad ji žino? Ar ji jam grasino? Ar todėl pabaigoje viskas ėjosi kaip sviestu patepta, prieš pat rinkimus, kai jis atšaukė savo kandidatūrą ir kvietė savo sąjungininkus balsuoti už Vibekę?

Rudolfas Fjordas negalėjo nužudyti Vibekės. O gal galėjo?

Kari Mundal įsikišo kopiją į nedidelę rudos spalvos rankinę, tada sutvarkė visus dokumentus, tyliai užrakino duris ir paliko nuostabų namą Kvadraturene.

***

Moteris, kuri visą žiemą praleido Rivjeroje, buvo pakeliui atgal į Norvegiją. Tam tikra prasme ji džiaugėsi. Iš pradžių apėmusio jausmo neatpažino. Jis priminė kažką iš vaikystės, kažką tolima ir gerokai primiršta; ji netgi nebuvo tikra, ar tai jai malonu. Neramumas, juto ji, nemalonus laiko pojūtis nyko per lėtai. Tik kai lėktuvas staiga pakilo į dangų ir galėjo matyti, kaip po plieninio mėlio debesimis pasislepia ilga Baje des Anches juosta, nusišypsojo. Tada suvokė, kad tai, ką jautė, buvo viltis.

Vasario 27-oji, penktadienis, lėktuvas buvo pusfpilnis. Ji viena užėmė visą kėdžių eilę; padėkojo, kai stiu-

ardesė jai pasiūlė vyno. Jis buvo per šaltas. Paguldė butelį tarp kojų ir vėl atsilošė kėdėje. Užmerkė akis.

Atgal kelio nebuvo.

Ratas ims siaurėti. Viskas bus intensyviau.

Pavojingiau. Ir geriau.

***

Ulrikas Jemselundas buvo paklaikęs iš baimės. Beprotis milžinas, kuris jį suėmė beveik prieš savaitę, pats pasiėmė jį iš kalėjimo. Mėgino protestuoti. Mieliau būtų toliau sėdėjęs cypėje, kol supus, negu leidęs laiką kartu su peraugusiu pusplikiu vyru, kuriam, akivaizdu, buvo nusispjauti į visus ir viską. Ypač į Ulriką Jemselundą ir jo teises, kuriomis jis galėjo pasinaudoti pagal valstybės įstatymus.

Velniai griebtų, mąstė, kai buvo įstumtas į apklausos kabinetą Oslo policijos poskyryje. *Turėjau šiek tiek kokaino ir bendravau su prakeikta lape. Savaitė! Viena savaitė! Kada jie mane paleis? Kodėl mano advokatė nieko nedaro? Ji pažadėjo, kad savaitgalį mane paleis. Man reikia naujos dozės. Noriu vienos iš stipriausių. Noriu išeiti. Dabar pat.*

– Tu tikriausiai stebiesi, kodėl tave taip ilgai laikome? – netikėtai ramiu balsu pasiteiravo policijos pareigūnas ir parodė jam kėdę. – Aš suprantu. Bet, žinai, ne visada galime įkalbėti Apylinkės teismo teisėjus. Kai mus ne visai tenkina šlamštas, kurį pavyksta surinkti. Kartą man teko...

Jis šaižiai nusijuokė ir uždarė paskui save duris, tada atsisėdo į kėdę, kuri, atrodė, tikrai neišlaikys jo svorio.

– ...pagauti smulkų niekšelį. Truputį panašų į tave. Supakavau jį su trimis gramais hašišo kišenėje. Trys gramai, įsidėmėk. Jis sėdėjo areštinėje keturiolika dienų. Tokioje mažoje kameroje. Jam neužteko vietos normaliame kalėjime. Prasėdėjo ten keturiolika dienų. Už tris gramus! Tik todėl, kad nesuvokė, jog...

Jis staiga pasilenkė į priekį ir nusišypsojo. Dantys buvo lygūs ir stulbinamai balti.

– ...iš tikrųjų aš esu geras.

Ulrikas nurijo seiles.

– Geras, – pakartojo policininkas. – Būtent dabar aš esu tavo geriausias draugas. O kai mane nuvilia, žinai, kai...

Jis nutaisė piktą miną ir pasiglostė plikę.

– ...tu paprasčiausiai mane atstumi. Nenori atsakyti į mano klausimus ir panašiai.

Ulrikas žaidė su megztinio rankove. Kabojo ištemptas siūlas. Jis pasuko jį tarp pirštų; pamėgino įtraukti per dvi mezginio akis.

– Tavo advokatė tikriausiai daug visko prižadėjo, – toliau kalbėjo pareigūnas. – Na, jie jau tokie, žinai. Bet jai tu tesi vienas iš daugelio. Mažas niekšelis. Ji turi ką veikti, ne tik...

– Aš pasirūpinsiu kitu advokatu, – garsiai ištarė Ulrikas ir pasitraukė tolyn, arčiau sienos. – Noriu, kad mane gintų Tūras Edvinas Stafas.

Policininkas dar kartą nusijuokė.

– Tūras *Erlingas* Stafas, – pataisė ir plačiai išsišiepė. – Manau, kad jam yra ir įdomesnių dalykų. Tačiau paklausyk...

Dabar jis buvo taip toli palinkęs virš stalo, kad Ulrikas galėjo jausti jo kvėpavimą. Smirdėjo česnaku ir senu tabaku. Suimtasis prispaudė galvą prie sienos ir iš visų jėgų įsikibo į stalo kraštą.

– Tikriausiai svarstai, kodėl aš tave čia laikau? – pasiteiravo vyriškis. Jis vėl kalbėjo ramiai, beveik draugiškai. – Puikiai tave suprantu. Na, tu juk nieko nenužudei. Bet aš tau kai ką papasakosiu. Kalbėsime apie kai ką, ką vadinu... *subtilia nusikaltimo ekologija*.

Pagaliau jis išsitiesė. Atrodė nustebintas, lyg nepajėgtų suprasti to, ką pasakė. Ulrikas pastatė kėdę ant grindų ir išdrįso atsikvėpti.

– Gražus posakis, – patenkintas prabilo vyriškis. – *Subtili nusikaltimo ekologija*. Tokio niekada negirdėjau. Žinai, viskas yra susiję. Ten, laisvėje.

Jis pagrūmojo sienos pusėn milžinišku kumščiu, lyg laukinė gamta būtų slypėjusi tiesiog už sienos.

– Jei daug uodų, paukščiams netrūksta maisto. Jei paukščiai turi ką lesti, jie deda kiaušinius. Kiaušinius ėda gyvatės ir kiaunės. Jei privysta daug kiaunių, klesti kailinių gamybos verslas. O jei klesti kailinių gamyba, ...beje, juk yra ir naminių kiaunių? Audinės, ar ne taip vadinasi?

Jis kurį laiką stebėjo Ulriką. Mėlyna akis buvo pusiau užmerkta. O rudoji spoksojo į jį. Patraukė pečiais ir greitai papurtė galvą.

– Tu juk supranti esmę, – tvirtino jis. – Viskas susiję. Lygiai taip ir su nusikaltimais. Smulkiausias niekšelis yra susijęs su bjauriausiu bankų plėšiku ir žiauriu žmogžudžiu. O gal geriau būtų pasakyti...

Veiksmai yra *susiję*. Tai yra tinklas, supranti? Nesuvokiamas voratinklis...

Jis susirietė, pakėlė alkūnes ir ėmė mojuoti pirštais ore, lyg mėgintų išgąsdinti mažą vaiką.

– Velniai griebtų, – metė. – Tu perki tą mėšlą. Kažkas turi jį įvežti. Jie iš to lobsta. Tampa grobuonimis. Vagia. Žudo, jei to prireikia. Pardavinėja narkotikus. Jaunuoliai tampa priklausomi. Pradeda apiplėšinėti moteris gatvėje.

Jis vis dar buvo milžiniškas krabas. Mosavo pirštais Ulrikui priešais akis. Nagai buvo nukramtyti iki kraujo.

Vyrukui trūksta varžtelio, pamanė Ulrikas. *Ar kam nors žinoma, kad aš čia? Jis užrakino duris. Jos yra užrakintos.*

– Na, priėjome liepto galą, – ištarė vyras ir staiga vėl atrodė kaip visiškai normalus žmogus, – ...priartėjome prie priežasties, kad aš ne tik neleisiu tokiam šliužui kaip tu grįžti atgal į normalų gyvenimą iš karto po to, kai patikrinau tavo asmens duomenis praeitą šeštadienį. Ar tu tai supranti?

Ulrikas nedrįso atsakyti į klausimą. Akivaizdu, kad tai neturėjo jokios reikšmės.

– Kai paviršiun iškilo Trondo Arneseno vardas, pasirodė, kad tai buvo ne paprastas vakarėlis su šiek tiek kvaišalų ir suktinėmis, – tęsė policininkas. – Kadangi viskas...

Jis sustojo ir dešiniąja ranka atliko sudėtingą sukamąjį judesį.

– ...viskas sutampa, – sumurmėjo Ulrikas.

– Puiku! Būtent! Pagaliau, berniuk, mes šiek tiek pasistūmėjome! O dabar aš tau parodysiu kai ką, ką

radau tavo namuose prieš keletą dienų. Žinai, man teko dar kartą ten užsukti. Pabūti tame gražiame, prabangiame tavo bute.

Jis paplekšnojo sau per kelnes. Tada nušvito ir išsitraukė iš kišenėlės užrašų knygelę.

– Štai ji, – patenkintas kalbėjo. – Taigi, kiek aš suprantu, tai yra mažutė tavo buhalterija.

Ulrikas pravėrė burną, lyg ruošdamasis protestuoti.

– Užsičiaupk, – sviedė jam vyriškis. – Aš uždarinėjau tokius kaip tu dar tada, kai tavo tėvui ant gaktos ėmė kaltis pirmieji plaukai. Tai yra tavo knygelė, o joje surašyti tavo klientai.

Smiliumi pabaksnojo į atsitiktinai pasirinkto puslapio paraštėse surašytus inicialus.

– Čia nurodyti telefonų numeriai ir kita informacija, taigi daugumos jų tapatybę aš jau nustačiau. Keista, atsižvelgiant į aplinkybes, su kokiomis paslaptimis žmonės susigyvena. Tačiau jau nedaug kas mane šiame pasaulyje stebina.

Jis pliaukštelėjo liežuviu ir papurtė galvą. Atrodė, lyg visas būtų pasinėręs į mažąją knygelę.

– Bet ne visus, – staiga paprieštaravo. – Man trūksta trijų pavardžių. Noriu žinoti, kas yra „AC". Ir „APL", ir „RF". Ir, Ulrikai...

Jis lėtai atsistojo. Pasiglostė ūsus, pasirąžė. Patampė ausų spenelius. Abiem delnais garsiai suplojo per stalą. Ulrikas tikrąja to žodžio prasme pašoko nuo kėdės.

– Nekvailiok su manimi, – perspėjo vyriškis. – Net nebandyk. Čia yra tavo klientai, ir aš noriu žinoti, kas jie, gerai? Mes galime čia sėdėti tol, kol

nusileis mėnulis, bet tai tikrai velniškai nemalonus pasisėdėjimas. Mums abiem. Ypač tau. Taigi kalbėk. Pasakok.

Jo plaštaka įspėjamai sugniaužė Ulrikui kaklą. Spustelėjo. Nestipriai. Gniaužtai atsileido, bet ranka liko. Didžiulė deginanti plaštaka.

– Taigi nešvaistyk laiko veltui.

– Arnė Kristiansenas ir Arnė Peteris Larsenas, – gaudydamas kvapą ištarė Ulrikas.

– RF, – tęsė vyriškis. – Kas yra RF?

– Rudolfas Fjordas, – sušnibždėjo Ulrikas. – Bet jo aš jau ilgą laiką nemačiau. Bent keletą metų. Mažiausiai.

Ranka atsargiai paglostė galvą; atsitraukė.

– Geras berniukas, – tarstelėjo vyriškis. – Taigi apie ką aš kalbėjau?

Ulrikas bukai spoksojo į jį; ausų būgneliuose tvinkčiojo kraujas, išpylė prakaitas.

– Apie ką aš tau pasakojau? – draugiškai pakartojo vyriškis. – Tau nereikia būti tokiam nebyliam.

– Viskas yra glaudžiai susiję, – greitai šnibžtelėjo Ulrikas.

– Viskas yra glaudžiai susiję, – linktelėjo galvą vyriškis. – Nepamiršk to. Iki kito karto.

***

– Šitas pačią motiną Teresę priverstų prisipažinti dėl trijų žmogžudysčių, – skeptiškai ištarė Zigmundas Berlis ir ėmė barbenti pirštais į ataskaitą, kurią policijos pareigūnas parengė po Ulriko Jemselundo

apklausos. – Arba Nelsoną Mandelą – dėl masinių žudynių. Arba patį Jėzų...

– Supratau tavo mintį, Zigmundai. Tiesą sakant, iš karto viską supratau.

Jie vaikštinėjo. Ingvaras pareikalavo pirmiausia užsukti į Frognerio parką. Zigmundas visą kelią protestavo. Jie neturėjo laiko. Krito šlapdriba. Buvo šuniškai šalta. Zigmundo batai buvo netinkami, o jo žmona priekaištavo dėl nuolat dirbamų viršvalandžių. Jis negalėjo suvokti, kodėl jie turėtų gaišti dvidešimt minučių, vaikštinėdami po šlykščių skulptūrų pristatytą ir lojančių bei lakstančių šunų pilną parką.

– Man reikia gaivaus oro, – paaiškino Ingvaras. – Man reikia pagalvoti, supranti? Ir tai tikrai darosi velniškai sudėtinga, kai tu čia tarški kaip koks penkiametis. Užsičiaupk, nagi. Mėgaukis judėjimo džiaugsmu. Mums abiem to reikia.

Inger Johanė klysta, galvojo jis ir paspartino žingsnį. Pajuto nepažįstamą skausmą po krūtinkauliu. Jis niekada neabejojo jos sugebėjimais. Žavėjosi jais. Jam jos reikėjo, o ji pradingo. Instinktai ją pavedė. Intelektą susilpnino bemiegės naktys ir besotis kūdikis. *Teorija nepasitvirtino. Jeigu žudikas norėjo pasėti nerimą, pageidavo sulaukti dėmesio ir sukelti paniką, jis nebūtų pasirinkęs Vegardo Krogo. Vibekė Hainerbak, nagi... Ji buvo žinoma visiems. Bet Vegardas Krogas? Iškrypęs menininkas, fašistinio intelekto klounas. Kurio beveik niekas nežinojo. Inger Johanė klysta, ir mes esame visiškoje aklavietėje. Nė nenutuokiame, kuriame taške esame. Ir kur link mums judėti.*

– Kodėl mums paprasčiausiai neiškvietus vaikino? – nepatenkintas zyzė Zigmundas.

Jo kojos buvo trumpos, todėl jis beveik bėgo paskui savo kolegą.

– Kodėl mes visą laiką turime lankyti žmones jų namuose? Po velnių, Ingvarai, mes švaistome mokesčių mokėtojų pinigus, bandydami galynėtis su laiku!

– Mokesčių mokėtojų pinigai leidžiami ir blogesniems dalykams, negu mūsų pastangos vienu ar kitu būdu susidoroti su ta nesąmone, į kurią įsivėlėme, – atsakė Ingvaras. – Nusiramink. Mes jau beveik atėjome.

– Aš netikiu tuo Jemselundų vaikiu. Rudolfas Fjordas tikrai nėra homoseksualus. Jis visiškai nepanašus į tokį. Kokių velnių jis būtų mokėjęs už seksą su vaikinu? Ką? Aukštas, patrauklus vyriškis, kuriam neatsispiria daugelis moterų! Mano žmona skaito tokius žurnalus, na, pilnus nuotraukų iš premjerų ir vakarėlių, ir jis tikrai nėra homoseksualus.

Ingvaras tylėjo. Jis giliai įkvėpė. Šaltas oras ėmė graužti gerklas.

– Zigmundai, – ramiai pertarė. – Kartais man ima atrodyti, kad esi kvailas kaip bato aulas. Kadangi aš žinau, kad taip nėra, aš paprasčiausiai turiu paprašyti tavęs...

Jis abiem rankomis šildėsi ausis. Dar kartą giliai įkvėpė ir staiga subliuvo:

– *Užsičiaupk!*

Tada vėl pajudėjo iš vietos.

Jie tylėdami praėjo pro dvejus gausiai dekoruotus vartus link Kirkegateno gatvės. Du turistiniai autobusai stovėjo prie pat parko tvoros. Ingvaras tvirčiau

susiveržė šaliką. Būrelis afrikiečių, vilkinčių plačiais, spalvingais tautiniais drabužiais, buvo beveik sulipęs į autobusą. Ko tie turistai važiuoja į Norvegiją, svarstė Zigmundas. Vasarį, kai visi kelkraščiai pilni sniego, limpančio prie kelnių. Tai buvo visiškai nesuprantama.

– Turi pripažinti, kad tos suknelės yra juokingos, – sumurmėjo jis.

– Su odos lopais ant subinės, ryškiai raudonu bolero ir sidabriniais apkaustais ant batų tu, tiesą sakant, irgi neatrodai gerai, – perspėjo Ingvaras. – Bet tai tau netrukdo vaikščioti tautiniais drabužiais, kiek man teko pastebėti. Tikriausiai tai kokia nors oficiali ceremonija. Kiek dabar valandų?

– Beveik šešios, – pasiskundė Zigmundas. – Sušalau kaip šuo. Be to, tai nėra bol... bolero. Tai yra vilnonis švarkas.

Po vienuolikos minučių Ingvaras smiliumi braukė per vardų prirašytą plieninę lentelę, kabančią šalia pilkai dažytų durų.

– Rudolfas Fjordas, – sumurmėjo ir paspaudė skambutį.

Niekas neatsakė. Zigmundas trepsėjo kojomis ir kažką be garso vapėjo. Priėjo jauna moteris su krepšiu ant peties. Ji išsitraukė iš kišenės ryšulėlį raktų ir žaviai nusišypsojo Ingvarui.

– Labas, – pasisveikino, lyg būtų jį pažinojusi.

– Labas, – atsakė Ingvaras.

– Eisite vidun?

Ji laikė duris praviras, ir jis sugriebė už rankenos. Moteris buvo raudonplaukė. Jai pasileidus bėgti laiptais viršun lyg kokiai mažai mergaitai, ore liko tvyroti

švelnus kvepalų aromatas ir ją nulydėjęs gaivus oro gūsis.

– Gero savaitgalio, – riktelėjo; jie išgirdo, kaip atsivėrė ir vėl užsitrenkė kažkurio buto durys.

– Taigi esame čia, – prakalbo Zigmundas ir pažvelgė į viršų.

– Ketvirtame aukšte, – pasakė Ingvaras ir nužingsniavo link senutėlio lifto su plieno grotomis. – Nesu tikras, kad šis senukas atlaikys mūsų abiejų svorį.

– Daugiausia 250 kilogramų, – emaliuotoje lentelėje perskaitė Zigmundas. – Rizikuosime, ar ne?

Liftas kilo. Šiaip ne taip. Zvimbdamas ir girgždėdamas sustojo puse pakopos žemiau ketvirtojo aukšto. Ingvarui sunkiai sekėsi atidaryti duris. Grotos užkliuvo už grindų.

– Manau, kad žemyn geriau lipsiu laiptais, – išstenėjo Ingvaras ir pagaliau išslydo laukan.

Namas buvo gražus; jei nekreipsime dėmesio į senąjį liftą. Laiptinė plati, išklota kilimine danga. Langai, išeinantys į kiemą, puošti raudono ir mėlyno stiklo kvadratėliais. Nuo jų ant sienų driekėsi spalvoti šešėliai. Ketvirtajame aukšte buvo dvejos durys. Tarp jų kabėjo įrėmintas ir įstiklintas paveikslas: auksinio ir rusvo atspalvių pietų Europos peizažas.

Ingvaras net nespėjo paspausti skambučio prie Rudolfo Fjordo durų, kai atsivėrė tiesiai priešais esančios durys.

– Sveiki, – pasisveikino su jais dama. Galėjo būti įkopusi į aštuntą dešimtį.

Daili, vakarinei miesto daliai būdingos išvaizdos moteris, pagalvojo Zigmundas. Liekna ir gana smulki.

Išpuoselėtais plaukais. Sijonas, megztinis ir dailios odinės šlepetės. Ji gniaužė rankas ir atrodė visiškai sutrikusi.

– Aš tikrai nenorėjau įsikišti, – ištarė; tik dabar Ingvaras pastebėjo, kad, nepaisant senatviškos, beveik nuolankios jos povyzos, akys labai žvitrios. Abu vyriškiai jau seniai buvo nužiūrėti ir įvertinti.

– Ar jūs esate Fjordo draugai? Galbūt kolegos?

Šypsena buvo gana nuoširdi, o nerimas, kurį rodė kaktoje įsirėžusi raukšlė, tikras.

– Turiu prisipažinti, kad laukiau, kol kas nors pasirodys, – toliau kalbėjo ji, jiems nespėjus ištarti nė žodžio. – Nors kartą galiu padėkoti tam triukšmingam daiktui.

Plonas pirštas su išpuoselėtu nageliu buvo nukreiptas lifto pusėn.

– Suprantate, Rudolfas yra tiesiog lobis šiame sename name. Jis rūpinasi, tvarko reikalus. Kai susilaužiau koją pernai prieš Kalėdas...

Šiek tiek kilstelėjo kairę koją. Ji buvo graži, plona ir sveika.

– ...jis užsukdavo kiekvieną dieną ir atnešdavo produktų. Mes esame geri kaimynai, Rudolfas ir aš. Bet dabar aš... atsiprašau.

Įgudusia ranka ji atkabino durų sklendę ir žingtelėjo artyn vyrukų.

– Haldis Heleland, – prisistatė.

Abu vyrai išmurmėjo savo vardus.

– Aš taip susirūpinusi, – tęsė moteris. – Vakar vakare Rudolfas grįžo namo apie devintą valandą. Aš grįžau tuo pačiu metu. Buvau teatre su savo drauge.

Netikėtai susidūrę, mes visada pasišnekame. Kartais jis užsuka pas mane išgerti kavos. Arba kokią taurelę. Jis visada toks...

Ji panaši į šermuonėlį, mąstė Ingvaras. *Į guvų, smalsų šermuonėlį nenustygstančiomis letenomis ir į visas puses lakstančiu žvilgsniu. Viską mato.*

Moteris pasitaisė plaukus, tada kostelėjo.

– ...malonus, – užbaigė mintį.

– Bet ne vakar? – klausiamai tarstelėjo Ingvaras.

– Ne! Jis beveik nieko nesakė. Atrodė išblyškęs. Pasiteiravau, ar neserga, bet iš karto paneigė. O juk jis...

Šypsena pajaunino Haldis Heleland visa dešimčia metų. Dailūs dantys buvo aptraukti auksu, o skruostus dabino gilios duobutės.

– Jis yra vyriškis pačiame jėgų žydėjime, o aš jau daugelį metų našlauju. Aš tikrai suprantu, kad jam ne visada patinka gaišti su manimi laiką. Tačiau...

Ji sudvejojo.

– Tai buvo neįprastas elgesys, – atskubėjo į pagalbą Ingvaras. – Jis tikrai elgėsi kitaip, negu paprastai.

– Būtent, – dėkingai atsakė ponia Heleland. – Ir nuo tada aš įtempusi ausis klausiausi.

Ji pažvelgė tiesiai Ingvarui į akis.

– Negražu, žinoma, bet čia yra tiek *nedaug* gėrio, kad jaučiu, jog mes privalome... rūpintis vienas kitu.

– Visiškai sutinku, – palinkčiojo galva Ingvaras. – Ir ką jums pavyko išgirsti?

– Nieko, – nusiminusi atsakė ji. – Būtent tai ir yra visa bėda! Paprastai aš girdžiu jo žingsnius. Muziką. Kartais televizoriaus garsus. Vienintelis...

Kaktoje vėl išryškėjo raukšlė.

– Skambėjo telefonas, – ryžtingai pabaigė ji. – Keturis kartus. Skambėjo ir skambėjo.

– Galbūt jis vėl kur nors išėjo? – suabejojo Zigmundas.

Haldis Heleland smerkiamai pažvelgė į jį, lyg jis būtų apkaltinęs ją užmigus karinio budėjimo poste. Ji mostelėjo ranka į ant kilimėlio gulinčius laikraščius.

– Rytinio ir vakarinio laikraščio numeriai, – iškalbingai pasakė. – Rudolfas – tikras laikraščių maniakas. Jei tik jis neišsmuko naktį, kai aš miegojau, tai jis tikrai yra namuose. Ir net nepasiėmė laikraščio!

– Gali būti, kad jis būtent taip ir padarė, – kalbėjo Ingvaras. – Galbūt išėjo naktį.

– Aš skambinsiu policijai, – ryžtingai pareiškė moteris. – Jei jūs nesugebate suvokti, kad aš pakankamai gerai pažįstu Rudolfą Fjordą, kad suprasčiau, jog kažkas yra negerai, tai aš geriau paskambinsiu tvarkdariams.

Ji pasisuko ir nužingsniavo atgal prie savo durų.

– Palūkėkite, – ramiai ištarė Ingvaras. – Ponia Heleland, mes ir esame iš policijos.

Ji staiga vėl atsisuko.

– Ką?

Greitai pasitaisė plaukus, tada su palengvėjimu nusišypsojo ir tęsė:

– Žinoma. Tai yra dėl tos baisios istorijos su Vibeke Hainerbak. Siaubinga. Ji labai paveikė Rudolfą. Jūs tikriausiai atėjote čia gauti informacijos. Na, žinoma. Bet tokiu atveju...

Palingavo galvą į šonus – greitai ir trumpai. Dabar ji išties atrodė lyg šermuonėlis – smailia nosimi ir guviomis, žvitriomis akimis.

– Tada mes galime eiti vidun, – nusprendė. – Tik aš noriu paprašyti jūsų parodyti man savo asmens dokumentus. Minutėlę, aš tuoj atsinešiu jo buto raktą.

Policininkams nespėjus nieko pasakyti, ji pradingo.

– Man nepatinka ši idėja, – pradėjo Ingvaras.

– Kokia? – pasiteiravo Zigmundas. – Sakyk, ką nori, o šios poniutės žodžiuose yra logikos.

– Man nepatinka tai, ką mes galime rasti jo bute.

Haldis Heleland grįžo. Ji žvilgtelėjo į vyrukų atkištus asmens dokumentus ir linktelėjo galva.

– Rudolfas šiais metais remontavo savo vonią, – paaiškino moteris ir įkišo raktą į spyną. – Ji tikrai labai graži. Taigi darbininkams zujant pirmyn atgal, buvo geriausia palikti man buto raktą. Niekada nežinai, kuo gali pasitikėti. O paskui jis pas mane ir liko. Taigi!

Durys prasivėrė.

Ingvaras įėjo vidun.

Koridoriuje buvo tamsu. Durys į kitus kambarius buvo uždarytos. Ingvaras paieškojo jungiklio. Surado.

– Svetainė štai ten, – nuolankiai paaiškino ponia Heleland.

Ji prasmuko pro iškeltą Ingvaro ranką ir nužingsniavo į koridoriaus galą. Stabtelėjo prie dvigubų durų.

– Geriausia bus, – pradėjo ji ir mostelėjo Ingvaro pusėn.

Jis atidarė duris.

Ant valgomojo stalo gulėjo šviestuvas. Grandinėlės iš prizmės formos grandelių buvo susipynusios. Per stalo kraštą sviro vienintelis stiklo gabalėlis. Gipsinės rozetės viduryje, kur, akivaizdu, šviestuvas buvo neseniai pritvirtintas, kilpoje kabojo Rudolfas Fjordas. Pamėlęs liežuvis išsikoręs. Akys plačiai atmerktos. Lavonas kabojo visiškai nejudėdamas.

– Dabar jūs eisite atgal į savo butą ir palauksite mūsų, – pareiškė Ingvaras; Haldis Heleland dar nebuvo išdrįsusi įžengti į svetainę.

Neklausinėdama ir nekaišiodama nosies į kambarį, ji pakluso. Paliko praviras lauko duris. Jie girdėjo jos žingsnius, aidinčius laiptinėje. Išgirdo, kaip užsivėrė durys.

– Velnias, – ištarė Zigmundas Berlis ir priėjo prie numirėlio.

Jis kilstelėjo Rudolfo Fjordo klešnę ir pridėjo ranką prie baltos jo odos.

– Visiškai šaltas.

– Ar matai kokį laišką?

Ingvaras nepajudėjo. Tebestovėjo ten visiškai tylus, ir stebėjo atsargius Zigmundo judesius. Lavonas lengvai sukosi apie savo ašį.

Ant grindų gulėjo nuvirtusi kėdė.

Inger Johanė bent vienu aspektu neklydo, mąstė Ingvaras. *Ji buvo teisi dėl to, kad ši byla pareikalaus savo kainos. Kaina yra per aukšta. Mes knisamės smulkmenose. Pakeliame žmonių gyvenimo užuolaidas vienur, timptelime už vieno ar kito siūlo kitur. Tada klumpame. Nerandame to, ko ieškome. Bet mes galime*

judėti į priekį. O Rudolfas Fjordas to nepakėlė. Kas jam pranešė? Ar Ulrikas? Ar Ulrikas paskambino, norėdamas perspėti seną savo klientą, kad paslaptis iškilo į paviršių? Kad nebėra reikalo šlaistytis su moterimis ir tapti tokiu kaip dauguma?

– Bent čia nėra jokio laiško.

– Dar paieškok.

– Bet aš...

– Dar paieškok. Ir paskambink kriminalinio skyriaus operatyvininkams. Tučtuojau.

Rudolfas Fjordas Vibekės Hainerbak nenužudė, svarstė Ingvaras; jis vos galėjo pasijudinti. *Tuo metu, kai buvo padaryta žmogžudystė, jis vakarieniavo Berume su savo kolegomis. Alibi buvo tvirtas. Jo niekas niekada neįtarinėjo. Tačiau mes vis tiek negalėjome jo palikti ramybėje. Mes negalime palikti ramybėje nė vieno žmogaus.*

– Čia nėra jokio laiško, – suirzęs pakartojo Zigmundas Berlis. – Jis pakėlė prieš save ranką todėl, kad bijojo būti užkluptas be kelnių. Gal net nėra ką rašyti ataskaitoje.

– Būtent apie tai, – ištarė Ingvaras ir pagaliau priėjo prie lavono; jis jau buvo nustojęs suktis. – ...apie tai, kad Rudolfas Fjordas galbūt pirko Trondo Arneseno meilužio meilę, nė žodžiu neprasitarsime. Žmonių gyvenimų griovimas turi turėti šiokias tokias ribas ir...

Jis pažvelgė Rudolfui Fjordui į veidą. Platus, vyriškas smakras dabar atrodė dar stambesnis, o išsprogusiose akyse buvo matyti kraujosruvos. Lavonas panėšėjo į giliai vandenyje plaukiojančią žuvį.

– ...ir nuosprendį, – pabaigė Ingvaras. – Tai mes pasilaikysime sau, gerai?

– Gerai, – sutiko Zigmundas. – Suprantama. Oslo policija jau pakeliui. Jie pažadėjo atvykti per dešimt minučių.

Užteko aštuonių.

***

Kai po keturių valandų Kari Mundal paskambino telefonu, ji, suirzusi dėl to, kad kažkam šovė į galvą pasikalbėti pusę vienuolikos penktadienio vakarą, po minutėlės susmuko kėdėje šalia mažutės raudonmedžio lentynėlės. Klausėsi partijos sekretorės pranešimo ir vos galėjo atsakyti į keletą klausimų. Pasibaigus pokalbiui, nepajudėjo iš vietos. Kėdė buvo nepatogi; be to, ten, kur sėdėjo, buvo tamsu ir šaltoka. Tačiau ji nepajėgė atsistoti.

Vakar ji paskambino Rudolfui. Negalėjo palikti to ramybėje. Po bemiegės nakties iš trečiadienio į ketvirtadienį, kurią praleido galvoje dėliodama pliusus ir minusus, priėmė sprendimą, lemiamą, kaip dabar suprato.

Ji jam paskambino, nė pati nežinodama, ar ketina pateikti ieškinį. Nesuvokusi, ar partija, ypač Šelis Mundalis, susidorotų su tokiu skandalu, išklojo Rudolfui, ką buvo atkapsčiusi.

Aš buvau tokia įsiutusi, pagalvojo ji; girdėjo tik savo pačios kvėpavimą – pagreitėjusį ir negilų. *Aš buvau baisiai nusivylusi ir įtūžusi. Nemąsčiau logiškai. Aš tik norėjau, kad jis nemanytų, jog pavojus praėjo.*

Rudolfas privalėjo sužinoti, kad jo paslaptis iškilo į paviršių, o nenugrimzdo į kapą kartu su Vibeke. Aš buvau tokia įtūžusi. Siaubingai nusivylusi.

– Kas nutiko, brangioji?

Šelis Mundalis atėjo iš svetainės. Šviesa krito per dvivėres duris ir ją akino. Vyras atrodė lyg tamsus siluetas. Vienoje rankoje laikė pypkę, kitoje – laikraštį.

– Rudolfas negyvas, – išspaudė ji.

– Rudolfas?

– Taip.

Vyras priėjo arčiau. Ji vis dar tegirdėjo tik savo kvėpavimą ir jautė savo širdies plakimą. Jis įjungė šviesą. Spigino į akis. Ji pravirko.

– Ką tu sakai? – paklausė ir sugriebė jos ranką.

– Rudolfas nusižudė, – sušnibždėjo. – Nežinoma, kada tai padarė. Gal vakar. Nėra žinoma. Aš nežinau.

– Nusižudė? *Nusižudė?*

Šelis Mundalis beveik klykė.

– Bet kokių velnių tas idiotas turėtų žudytis?

Nebuvo rasta jokio laiško, – paaiškino partijos sekretorė. – Nei bute, nei jo kompiuteryje. Žinoma, jie ieškos ir toliau, bet kol kas nebuvo aptikta jokių pėdsakų.

– Niekas nieko nežino, – ištarė Kari Mundal ir paleido jo ranką. – Kol kas niekas nieko apie tai nežino.

Tikiuosi, kad tu neparašei jokio laiško, Rudolfai. Tikiuosi, kad tavo motinai, vargšas žmogau, niekada neteks sužinoti, jog tu taip išsigandai, kad nebenorėjai gyventi.

– Man reikia išgerti, – pasakė Šelis Mundalis ir ėmė nerišliai keiktis. – Beje, ir tau.

Tai buvo sunkus vakaras – daugybė telefono skambučių ir apsilankymų. Niekas nepastebėjo, kad pirmą kartą per savo ilgą gyvenimą guvi moteris tylėjo lyg žuvis. Visi kalbėjo, kai kurie atrodė pasimetę. Kai kas verkė. Žmonės ateidavo ir išeidavo – iki pat vėlyvos nakties. Kari Mundal virė kavą ir arbatą, maišė stiprius gėrimus ir iki vidurnakčio tepė sumuštinius. Bet netarė nė žodžio.

Atėjus rytui, kai Šelis pagaliau užmigo, ji atsikėlė ir nusileido į pirmą aukštą. Rankinėje, erdvios piniginės kišenėlėje, gulėjo lemtingosios sąskaitos faktūros kopija. Ji ją ištraukė ir priėjo prie židinio. Užžiebė degtuką. Popieriaus lapą paleido tik tada, kai ugnis ėmė svilinti pirštus.

Po dviejų dienų dar kartą įsisuko kuisti senas sąskaitas. Iš karto rado tai, ko ieškojo. Sąskaitos originalas buvo suplėšytas į smulkiausius skutelius, sumestas į unitazą ir nuplautas tualete pastato trečiajame aukšte; senoviniame unitaze su vandens baku ir porcelianine rankena aukso apvadais.

Savižudžio laiško niekas nerado. Kurį laiką tik keli KRIPOS policininkai manė, kad žino, kodėl Rudolfas Fjordas pasikorė savo buto svetainėje, praėjus labai trumpam laikui po to, kai buvo išrinktas vienos iš didžiausių Norvegijos politinių partijų vadovu. Jie niekam nesakė nė žodžio. Po kelerių metų šis epizodas užsimiršo ir išsitrynė iš atminties.

Senyva moterėlė iš Snariojos, vakarinės Oslo dalies, buvo vienintelis žmogus, žinojęs tikrąją savižudybės priežastį.

Ji niekada to nepamiršo.

15

– KELIAMIEJI METAI, – šūkavo Kristianė. – Bum, bum!

– Namuose negalima žaisti su šautuvais, – subarė Inger Johanė ir atėmė iš jos atkištoje rankoje laikomą čiulptuką.

– Tu negali šito daikto vadinti šautuvu, – suirzęs pasakė Ingvaras.

– Bum, bum! Kas yra keliamieji metai?

– Tai yra metai, kurie viena diena ilgesni; kaip šie, – ištarė Ingvaras ir atsiklaupė ant kelių. – Vasario 29-oji. Tokia diena būna tik kas ketverius metus. Gal jie gėdisi?

– Gėdisi, – pakartojo Kristianė. – Keliamieji metai. Keisti metai. Bum.

Tada užsikišo plaukus už ausų, lygiai kaip ką tik buvo padariusi jos motina.

– O koks yra mokslinis paaiškinimas, – rimtai pasiteiravo ji. – Aš noriu suprasti, o ne pakvailioti.

Suaugusieji susižvalgė: Inger Johanė nerimastingai, Ingvaras išdidžiai.

– Yra, kad... Žemei reikia šiek tiek daugiau nei 365 dienų apsisukti...

Jis pasiglostė plikę ir metė pagalbos maldaujantį žvilgsnį į Inger Johanę.

– Apsisukti aplink savo ašį?

– Tam užtenka paros, Ingvarai.

– Apsisukti aplink Saulę?

Inger Johanė paprasčiausiai šypsojosi ir suko šluostę.

– Apsukti visą ratą aplink Saulę, – ryžtingai paaiškino jis Kristianei. – Tai vadinama metais, kurie yra šiek tiek ilgesni už... Taigi reikia sukaupti atliekamų valandų ir iš jų sudaryti vieną dieną. Kartkartėmis. Kas ketverius metus. Be to, buvo kažkokia istorija su Grigaliumi ir Julijumi, bet to aš jau neprisimenu.

– Tu esi protingas, – pasakė Kristianė. – Julijus yra šimpanzė, Ingvarai. Aš žaisiu keliamuosius metus su Leonardu. Šiandien atvažiuos tėtis ir mane pasiims. Tu nesi mano tėtis.

– Ne, bet aš labai tave myliu.

Ji išbėgo lauk. Džekas puolė paskui, kibdamas jai į kojas. Mažosios pėdutės nubildėjo laiptais žemyn, ir smarkiai trinktelėjo durys. Ingvaras giliai atsiduso ir sunkiai atsistojo.

– Įdomu, kiek kartų reikės kalbėti apie tai, kad aš nesu jos tėtis, – ištarė. – Be to, mums reikia suderinti buvimo kartu laiką. Žiemą tai buvo daroma be jokios tvarkos. Argi ji pas Isaką turėjo važiuoti ne penktadienį?

– Kas tau yra? – pasiteiravo Inger Johanė ir paglostė jam galvą. – Ar tai tik dėl Rudolfo Fjordo, ar...

– Tik? *Tik?*

Jis pasuko galvą. Kiek per staigiai.

– Kai tavo darbas priveda žmones prie mirties, negalima sakyti „tik“.

– Tu nieko neprivedei prie mirties, Ingvarai. Tu ir pats puikiai tai žinai.

Jis klestelėjo ant artimiausios laisvos baro kėdės. Nešvarioje lėkštėje gulėjo apkramtytas saliero stiebas. Paėmė jį ir įsikišo į burną.

– Tiesą sakant, aš nežinau, – atsakė ir atsikando gabalėlį.

– Mylimasis, – ištarė ji, ir jam teko nusišypsoti.

Ji pabučiavo jam į ausį; paskui į kaklą.

– Tu nieko nežudai, – sušnibždėjo. – Pagavęs vorą, paleidi jį sode. Rudolfas Fjordas nusižudė pats. Jis pasirinko mirtį. Pats, savarankiškai. Žinoma, tai yra...

Ji atsitiesė ir pažvelgė jam į akis.

– Žinoma, tu dėl to nesi kaltas. Pats žinai.

– Man tavęs trūksta, – ištarė jis, kramtydamas salierą.

– Trūksta manęs? Kvaileli. Aš juk esu čia.

– Ne visiškai, – atsakė. – Nė vieno iš mūsų čia visiškai nėra. Ne taip kaip anksčiau.

Viskas gerėja, svarstė *Inger Johanė. Greitai. Pagaliau aš pradėjau miegoti. Nepakankamai, bet daug daugiau. Artinasi pavasaris. Ranhilda auga. Stiprėja. Viskas gerėja. Kai tik pasibaigs ši byla, ir tu...*

– Ar svarstei galimybę išeiti atostogų? – ramiai pasiteiravo ji ir pradėjo krauti nešvarius indus į indaplovę.

– Atostogų?

– Tėvystės atostogų. Tikrų atostogų.

– Tarsi mes galėtume sau tai leisti...

Jis kramtė ir kramtė, atidžiai apžiūrinėdamas žalią apkandžiotą stiebelį.

– Aš galėčiau vėl pradėti dirbti, – ištarė. – Argi nebūtų puiku atsikratyti šios bylos? Pamiršti ją? Perduoti ją kam nors kitam, kad kas nors kitas...

– Nenusišnekėk.

Pasikrapštė klyną.

– Argi ne keista, – pasiteiravo jis ir prisimerkė. – Argi ne keista pasirinkti mirtį vietoj... Tu turi teisę į didžiąją dalį vaiko auginimo atostogų, Inger Johane. Tai yra teisinga ir tinkama. Tu ką tik pagimdei ir maitini krūtimi. Ranhildai tai išeis į naudą. Tai naudinga mums visiems.

Tarsi norėdamas pabrėžti, kad pokalbis baigtas, švystelėjo saliero galiuką į po kriaukle stovinčią šiukšlių dėžę. Nepataikė.

– Argi, po velnių, ne keista? – paklausė ir atvertė delnus. – Kad žmogus nutarė pasitraukti iš gyvenimo dėl to, kad bijojo, jog visi sužinos, kad jis žydras? 2004-aisiais? Po paraliais, jų visur pilna! Darbe lesbiečių daugėja geometrine progresija; neatrodo, kad jos jaustųsi smerkiamos ir persekiojamos, ir mes...

– Tu ničnieko apie tai nežinai, – tarė Inger Johanė ir pakėlė salierą. – Tu jų gerai nė nepažįsti.

– Mūsų šalies *finansų ministras* yra žydras. Velniai griebtų! Nieko tai nebestebina!

Inger Johanė nusišypsojo. Tai jį suerzino.

– Finansų ministras yra dabita iš vakarinės miesto dalies, – paaiškino ji. – Diskretiškas, profesionalus ir, kiek apie jį žinoma, moka skaniai gaminti. Jis daugybę

metų gyvena su vienu ir tuo pačiu vyru. Na, tai kiek skiriasi nuo...

Ji iškalbingai suglaudė nykštį ir smilių.

– Tai yra visai kas kita, – pridūrė ji. – Negu pirkti berniukų meilę, o pačiam sukinėtis visuomenėje su įsikibusia į parankę žavia blondine, kai tik netoliese yra vaizdo kamera.

Ingvaras nieko nesakė. Susiėmė galvą rankomis.

– Ar tu negali eiti pamiegoti? – tyliai paklausė ji ir paplekšnojo jam per nugarą. – Tu nemiegojai visą naktį.

– Aš nesijaučiu pavargęs, – sumurmėjo.

– O kas tau yra?

– Nusiminęs.

– Ar galiu kuo nors tau padėti?

– Ne.

– Ingvarai...

– Blogiausia yra tai, kad Rudolfas taip anksti pasitraukė iš bylos, – sudejavo jis ir išsitiesė. – Alibi buvo tvirtas. Niekas nerodė, kad jis gali būti kaltas. Priešingai, remiantis kolegų iš parlamento teigimu, jis buvo visiškai sugniuždytas. Kodėl mes negalėjome paprasčiausiai palikti vyruko ramybėje? Po velnių, koks mūsų reikalas, su kuo jis dulkinasi?

– Ingvarai, – pabandė ji dar kartą ir abiem rankomis apkabino jam kaklą.

– Paklausyk manęs, – ištarė ir ją atstūmė.

– Aš klausau. Tik šiek tiek keblu atsakyti, kai tai, ko tu nesakai... yra labai logiška. Jūs turėjote pakankamai priežasčių kibti Rudolfui Fjordui į atlapus. Ne tik dėl ginčo tarp jo ir Kari Mundal. Per paminėjimą...

– Aš tai prisimenu, – rūgščiai nutraukė jis. – Bet juk nuo tada, kai nupiešei mums žudiko, kuris *visiškai* nepanašus į Rudolfą Fjordą, paveikslą, praėjo ne daugiau kaip... penkios dienos! Kodėl tokiu atveju turėčiau persekioti...

– Tu nepatikėjai tuo paveikslu, – trumpai nukirto ji ir ištraukė indaplovės miltelių dėžutę. – Nei tada, nei dabar. O dabar, mano nuomone, turėtum baigti tuos verkšlenimus.

– Verkšlenimus? *Verkšlenimus?*

– Taip. Tu verkšleni. Gaili savęs. Baik šitas nesąmones.

Ji įjungė indaplovę, pastatė pakelį miltelių į viršutinės spintelės lentyną ir atsisuko. Dešiniąja ranka įsirėmė į klubą ir plačiai nusišypsojo.

– Kvailelė, – sumurmėjo jis ir nenoromis taip pat nusišypsojo. – Be to, juk pati sakei, kad tavo sudarytame žudiko portrete buvo trūkumų. Vegardas Krogas čia visiškai netiko. Jis nebuvo pakankamai žinomas.

Inger Johanė pakėlė ant grindų numestą Sulamitą. Akių lėlyčių nebebuvo, ir jos aklos akys bukai spoksojo jai į veidą. Ji pasukiojo rankose sulūžusias kopėtėles.

– Aš dar šiek tiek pagalvojau, – ištarė.

– Nagi?

– Prisimeni?.. Prisimeni, kai mes sėdėjome čia su Zigmundu? Ne paskutinį antradienį, bet prieš keletą savaičių?

– Žinoma.

– Jis manęs paklausė, koks galėtų būti pats baisiausias įsivaizduojamas žudikas.

– Taip.

– Aš atsakiau, kad tai turėtų būti kažkoks konkrečių motyvų neturintis žudikas.

– Taip?..

– Tokių nebūna.

– Nejaugi? O ką iš tikrųjų tu turėjai galvoje?

– Turėjau galvoje... Turiu galvoje, kad mano apmąstymai teisingi. Kol kas. Tokį žudiką, kuris renkasi atsitiktines aukas, neturėdamas konkrečių motyvų kiekvienam nusikaltimui, bus labai sunku sugauti. Žinoma, atsižvelgiant į tai, kad patvirtinama ir daugybė kitų veiksnių. Pavyzdžiui tai, kad žudikas tobulai atlieka savo darbą.

– Taigi...

Jis linktelėjo galvą ir susiėmė už pilvo.

Ji triukšmingai nutrenkė Sulamitą.

– Tu nesi alkanas. Pavalgei ne anksčiau kaip prieš valandą. Taigi klausykis.

– Aš klausausi, – atsakė Ingvaras.

– Didžiausias keblumas yra tai, kad labai sunku atspėti visiškai atsitiktinių aukų seką, – tęsė Inger Johanė ir atsisėdo ant taburetės greta jo. – Juk žmogus gyvena ne tuščioje vietoje! Mes negalime būti nešališki. Mes turime savo *mėgstamų ir nemėgstamų dalykų*, mes...

Ji suglaudė abiejų rankų pirštus. Delnais padarė palapinę; įkišo tarp jų nosį.

– Jei įsivaizduotume, – susikaupusi kalbėjo; balsas tapo kimus, – ...žudiką, kuris nusprendžia ką nors nužudyti. Dėl vienos ar kitos priežasties. Prie to mes dar galėsime sugrįžti. Bet jis nusprendžia nužudyti. Ne todėl, kad nori ko atsikratyti, o todėl, kad...

– Gana sunku įsivaizduoti, kad kažkas gali tapti šaltakrauju žudiku ne todėl, kad trokšta aukai mirties.

– Vis tiek turime tai padaryti, – nekantriai paprieštaravo ir suspaudė kumščius taip, kad krumpliai pabalo. – Žudikas tikriausiai pasirinks pirmąją auką visiškai paprastai. Kaip tada, kai buvome vaikai ir nežiūrėdami sukdavome gaublį. Pirštas pataikė...

– ...reikėtų sugrįžti mintimis į laiką prieš dvidešimt penkerius metus, – atšovė jis. – Tiesą sakant, apie kažką panašaus aš skaičiau vienoje vaikiškoje knygelėje. *Priesaika, kuri susaisto!*

– O prisimeni, kas būdavo, kai pamėgindavai antrą kartą?

– Aš sukčiaudavau, – atsakė jis ir nusišypsojo. – Pramerkdavau akis, kad pataikyčiau į geresnę vietą, negu mano kolegos.

– Galų gale aš stovėdavau atmerktomis akimis ir ieškodavau reikiamo taško, – patvirtino Inger Johanė. – Aš norėdavau į Havajus.

– Taigi tu nori pasakyti, kad...

– Aš skaičiau, – ištarė ji, leisdama jam glostyti savo delną, – ...kad laikraščiai šias žmogžudystes vadina tobulais nusikaltimais. Nieko keista, kai paaiškėja, kokia bejėgė yra mūsų policija. Vis dėlto aš manau, kad turėtume nukreipti dėmesį kitur. Tiksliau, turėtume konstatuoti, kad turime reikalą su *tobulu žudiku*. Tačiau...

Ji pakramtė apatinę lūpą ir ištiesė ranką link dubenėlio su kaparėliais.

– Reikalas tas, kad tokių nebūna, – ištarė ir ėmė apžiūrinėti kotelį. – Tobulas žudikas visiškai iškrinta

iš bet kokio konteksto. Tobulas žudikas nieko nejaučia – nei panikos, nei baimės, nei neapykantos ir tikrai nejaučia meilės. Žmonės yra linkę įsivaizduoti bepročius žudikus kaip bejausmius, visiškai nesugebančius užmegzti santykių su kitomis gyvomis būtybėmis. Jie pamiršta, kad netgi Markas Diutrua, apibūdinamas monstru pedofilu, buvo vedęs. Hitleris pasmerkė šešis milijonus žydų baisioms kančioms ir mirčiai, tačiau yra žinoma, kad labai mylėjo savo šunį. Galima teigti, kad kartais netgi būdavo jam geras.

– Jis laikė šunį?

Ji patraukė pečiais.

– Manau, kad taip. Bet vis tiek supranti, kur link aš suku.

– Ne.

Ji lėtai atsistojo. Vis dar kramtė tą nesukramtomą kaparėlį. Apsidairė ir nužingsniavo prie Kristianės žaislų dėžės.

– Aš esu žmogus, kuris nusprendė ką nors nužudyti, – ištarė ji ir nurijo seiles; užbėgdama už akių jo prieštaravimams. – Pasistenk nors trumpam pamiršti kodėl.

Ji ištraukė raudoną kamuoliuką ir ištiesė jį dešinėje rankoje. Dramatiškai, lyg Hamletas, laikantis kaukolę. Ingvaras sukrizeno.

– Nesijuok, – piktai perspėjo ji. – Tai yra mano gaublys. Aš daug žinau apie nusikaltimus. Tai yra mano sritis. Aš žinau ryšį tarp motyvo ir paaiškinimo. Žinau, kad lengviau išsisuksiu nuo bausmės už žmogžudystę, jei niekas nesugebės atkapstyti ryšio tarp manęs ir aukos. Todėl pasuku šį gaublį...

Ji užsimerkė ir nežiūrėdama dūrė pirštu tiesiai į raudoną guminę masę.

– Aš pasirenku atsitiktinę auką, – ištarė. – Ir ją nužudau. Viskas einasi puikiai. Niekas neaptinka mano pėdsakų. Mane apima azartas.

Akys ėmė spinduliuoti.

– Tam tikra prasme aš pasikeičiu. Kiekvienas veiksmas, kiekvienas įvykis man turi įtakos. Aš jaučiuosi... laiminga. Noriu tai pakartoti. Aš jaučiuosi... gyvenanti.

Ji sustingo. Ingvaras išsižiojo.

– Ša, – staigiai riktelėjo ji. – Tylėk!

Iš pirmo aukšto atskriejo iš kambario į kambarį lakstančių vaikų klegesys. Džekas garsiai lojo. Per grindis pasigirdo nerišlus ir piktas suaugusio žmogaus balsas.

– Galbūt man reikėtų ją pasiimti, – pasakė Ingvaras. – Atrodo, kad...

– Ša, – pakartojo ji; žvilgsnis buvo išsiblaškęs, o pati sustingusi komiška, teatrališka poza, intriguojamai atkišusi vieną koją į priekį. Kamuoliukas tebebuvo suspaustas dešinėje rankoje.

– Gyvenanti, – pakartojo ji; atrodė, lyg būtų stengusis pajusti kiekvieną šio žodžio aspektą.

Staiga pagriebė kamuoliuką abiem rankomis ir sviedė į grindis. Jis nuriedėjo link židinio, nuvertė ten stovintį augalą, tačiau Inger Johanė, atrodo, to nė nepastebėjo.

– Gyvenanti, – pakartojo trečią kartą. – Šios žmogžudystės yra kažkokio... ekstremalaus sporto šaka!

– Ką?

Ingvaras spoksojo į Inger Johanę. Bandė ją suprasti, prasiskverbti pro tą priešišką, bauginantį žvilgsnį, atsiriboti nuo neįprasto jos elgesio. Atrodė, ji paskendo transe.

– Ekstremalus sportas, – pakartojo, nekreipdama į jį nė menkiausio dėmesio, – ...leidžia tau pajusti, kad vis dar gyveni. Būtent taip kalba sportininkai. Adrenalino siekimas. Polėkis. Jausmas, kad metei iššūkį mirčiai. Ir kad ją nugalėjai. Dar kartą. Buvimas arti mirties leidžia pajusti gyvenimo skonį. Stipriau pajusti. Geriau. Mes, kiti žmonės, klausinėjame – kam? Kokio velnio žmonės kopia į Everestą, kai kelias viršukalnėn yra nuklotas žmonių lavonais? Dėl ko žmonės savo noru šokinėja nuo viršukalnių Meksikoje, kai net menkiausia bangų stiprumo apskaičiavimo klaida gali reikšti, kad jų kūnas tėkšis tiesiai į kalno uolas?

– Inger Johane, – pradėjo Ingvaras ir kilstelėjo ranką.

– Jie sako, kad tai leidžia jiems pasijusti gyviems, – pati atsakė į savo užduotus klausimus.

Ji vis dar į jį nežiūrėjo. Paėmė nuo palangės Kristianės numestą skudurinę lėlę. Patraukė ją už kojos, tada prispaudė prie savęs – tvirtai ir ilgam.

– Inger Johane, – pradėjo jis dar kartą.

– Aš to nesuprantu, – sušnibždėjo. – Bet jie pateikia būtent tokį paaiškinimą. Būtent tai jie sako, kai viskas baigiasi ir jie gali šypsotis kameroms ir savo draugams. Jie kelia nosį prieš gyvenimą. Ir juokiasi. Ir daro visa tai dar kartą. Paskui dar. Ir dar...

Dabar jis atsistojo. Priėjo prie jos. Ištraukė lėlę jai iš glėbio ir apkabino. Nežinojo, ar ji juokiasi, todėl stovėjo visiškai nebylus.

– Lyg pats gyvenimas nebūtų didžiulė vertybė, – sumurmėjo, prigludęs jai prie krūtinės. – Lyg visi banalūs žmogiški dalykai nebūtų pakankamai siaubingi. Lyg meilė, vaikai, senatvė nebūtų toks baisus dalykas, kad to pakaktų.

Ji stūmė jį nuo savęs. Jis nenorėjo paleisti, bet ji buvo atkakli ir stūmė jį tolyn. Sekundėlę pažiūrėjo į akis ir ėmė kalbėti toliau:

– Visur tai matome, Ingvarai. Vis dažniau tai įgauna vis įvairesnių formų. *Pakvaišėliai*, kuriais žavisi jaunimas. Jie padeginėja save, šokinėja nuo namo stogo ant dviračio. Žmonėms nuobodu. *Žmonėms mirtinai nuobodu!*

Ji beveik klykė ir daužė delnais jam krūtinę. Jai tęsiant, balsas virpėjo:

– Ar žinojai, kad kai kas žaidžia rusišką ruletę su sergančiais ŽIV. Kiti žmonės kariasi, mėgindami pasiekti orgazmą. Būna, kad jie miršta anksčiau, negu patiria palaimą. Miršta!

Tada nusijuokė. Nelinksmai. Nuėjo atgal prie virtuvės stalo ir užsiropštė ant taburetės. Užsidengė rankomis veidą.

– Mirtis yra vienintelė naujiena nūdienos žmonėms, – paaiškino. – Neprisimenu, kas pasakė šiuos žodžius, bet jie yra gryna tiesa. „Mirtis yra išskirtinis, ypač provokuojantis dalykas, kadangi tai yra vienintelė tiesa, kurios mums niekada nepavyks suprasti.

Vienintelis dalykas, apie kurį mes ničnieko nenutuokiame."

– Taigi tu nori pasakyti, – atsargiai pasiteiravo Ingvaras, mėgindamas priversti ją vėl kalbėti konkrečiau, – ...kad mes turime reikalų su nusikaltėliu, kuriam yra... nuobodu?

– Taip. Jo motyvai nesusiję su tuo, kas nužudomas, bet su tuo, kad jie *yra nužudomi*.

– Inger Johane...

– Tai turi būti tiesa, – užsispyrė ji. – Žudymas yra ekstremaliausias iš ekstremalių išbandymų. Šis žudikas... Ingvarai, viskas sutampa. Sutampa su teorija, susijusia su Fionos Hele nužudymu. Jis paprasčiausiai sėdėjo. Kažkur. Nuobodžiavo. O tada Matsas Būhiusas nužudė savo motiną, ir Norvegija tiesiog paklaiko. Žmogžudystė turėjo visus reikiamus duomenis: auka buvo garsenybė. Ritualinių bruožų. Stiprią simboliką. Ji tarsi nuspaudė mygtuką. Aš negaliu įsivaizduoti ko nors įžūlesnio, labiau *provokuojančio*, negu tokia žmogžudystė. Ypač todėl, kad ji taip panėšėjo į pirmąją grandį kitoje žudynių serijoje, kitame pasakojime...

– Betgi tu paklausyk, ką sakai, – pareikalavo Ingvaras; jis jau pakėlė balsą. – Jei susumuosime tavo nupiešto paveikslo duomenis, turėsime štai ką: pirma...

Jis palietė kairės rankos nykštį dešiniosios smiliumi.

– Žudikas žino viską, kas gali praversti darant nusikaltimą. Antra: kažkada jis išklausė Voreno paskaitą apie proporcingą atpildą.

– Arba *girdėjo* apie šią paskaitą, – pataisė jį Inger Johanė.

– O tai verčia mus pradėti abejoti tuo, ar jis iš tiesų yra norvegas, – pridūrė Ingvaras ir susiraukė. – Trečia: šis žudikas daro nusikaltimus tam, kad prastumtų laiką, kad išsivaduotų iš nuobodaus, beprasmio gyvenimo. Jis renkasi...

– ...savo aukas visiškai atsitiktinai, – užbaigė jo mintį. Jos skruostai buvo raudoni, o akys žvilgėjo. – Bent jau pačią pirmąją. Rėmėsi tik vienu kriterijumi: auka turėjo būti žinomas žmogus, nes norėjo sukelti kuo daugiau šurmulio. Jis nori sukelti įtampą. Žaidžia, Ingvarai.

– Taigi grįžtame į pradinį tašką, – ištarė jis ir nusiminęs pasitrynė smakrą. – Vegardas Krogas nebuvo garsenybė.

– Jis buvo pakankamai žinomas, – žvaliai pataisė ji. – Jo nužudymas sukėlė gana daug triukšmo, po velnių! Ypač todėl, kad jis garsenybių žudynių serijoje buvo trečias. Tai žudikas žinojo. Jis žinojo, kad Vegardas Krogas buvo užtektinai garsus. Dėl to jam nebereikėjo daryti atsitiktinės atrankos!

– Ko?

– Tik kompiuteriu galima atrinkti visiškai atsitiktinę auką, Ingvarai. Mums, žmonėms, daroma įtaka. Sąmoningai arba nesąmoningai. Vegardas Krogas buvo pasirinktas todėl, kad jis...

Jos žvilgsnis vėl tapo mąslus ir neįskaitomas. Sugriebė plaukų sruogą ir ėmė ją kramsnoti. Apačioje triukšmo jau seniai nebesigirdėjo. Nors lijo, vaikai buvo išgrūsti žaisti laukan; Ingvaras girdėjo iš sodo sklindančius jų riksmus.

– Žudikas troško jo mirties, – ji lėtai pabaigė mintį. – Visų pirma, motyvacija buvo... žaismas. Žaidimas.

Iššūkis atimti gyvybę ir išsisukti nuo bausmės. Bet šį kartą žudikas pasidavė pagundai. Jis pasirinko žmogų, kuriam linkėjo blogo.

– Visi Vegardui Krogui linkėjo blogo, – išspaudė Ingvaras. – O tavo paveikslo neatitinka nė vienas iš tų žmonių, pas kuriuos mums teko lankytis, kalbėtis ar įtarti prisidėjus prie šios bylos. Ar žinai, apie kiek žmonių kalbame? Kiek apklausų mums teko surengti?

– Daug, turiu spėti.

– Ne vieną šimtą! Beveik tūkstantį apklausų! Ir nė vienas iš jų neatitinka tavo pateikto apibūdinimo... Ką mums daryti, a? Kur jis yra? Ko reikia, kad...

– Jis nesiliaus. Dar ne. Tikriausiai mums belieka laukti.

– Laukti ko?

– Kad...

– Geriausia pasaulyje mama, – sušuko Kristianė.

Ji vilkėjo viršutiniais drabužiais. Auliniai buvo pilni vandens, ir jai bėgant bei puolant motinai į glėbį, žliugsėjo. Džekas atrūko iš paskos. Įbėgęs į kambarį, sustojo tarp svetainės ir virtuvės ir pasipurtė. Po jo kojomis sublizgo vandens balutė. Ant parketo pasipylė smėlis ir smulkūs grumsteliai.

– Geriausias pasaulyje šuo, – ištarė Kristianė. – Geriausia pasaulyje Kristianė. Ir tėtis. Ir Ingvaras. Ir namas. Ir...

– Labas, visiems! Aš paprasčiausiai įėjau. Ar jos kuprinė sukrauta?

Isakas nusijuokė ir paglostė inkščiantį ir uodega mosikuojantį šunį.

– Aš buriavau, – paaiškino. – Ir esu toks pat šlapias kaip ir Kristianė. Šiandien sunku buriuoti! Žvėriškai šalta. Puikus vėjas. Bet pradėjo lyti. Po paraliais! Eikš, mano mergaite! Šiandien važinėsimės gokartais! Velniškai smagu!

Jis žirgliojo po virtuvę moliu aplipusiais batais. Pagriebė gaisrinės automobilį, plačiai nusišypsojo ir įsikišo jį į kišenę.

– Atia, mama! Atia, Ingvarai!

Mergaitė šokdama pasileido paskui tėvą. Ingvaras ir Inger Johanė tebesėdėjo tylėdami ir klausėsi Kristianės kambaryje kilusio šurmulio. Po penkių minučių išgirdo, kaip Isako vairuojama „Audi TT" įsibėgėja ir nutolsta Haugės gatve.

– Galėčiau lažintis, kad jis pamiršo jos pižamą ir dantų šepetėlį, – ištarė Inger Johanė ir pamėgino nekreipti dėmesio į Ingvaro atodūsį, po kurio jis atsakė:

– Dantų šepetėlį galima nupirkti kiekvienoje degalinėje, Inger Johane. Be to, ji gali miegoti, vilkėdama marškinėlius. Isakas nepamiršo Sulamitos, o tai yra svarbiausia. Nedaryk...

Staiga ji pašoko ir nuėjo į vonią.

Aš esu nuobodi, mąstė ir norėjo sukrauti nešvarius drabužius į skalbyklę. *Aš nesu nenuspėjama. Aš tai žinau. Aš jaučiu atsakomybę ir retai elgiuosi impulsyviai. Aš esu nuobodi.*

Bet man niekada nebūna nuobodu.

***

Vyriškis, kuris sėdėjo ant kėdės su žiogeliu prie kišenėlės pritvirtintu šautuvu, nebuvo populiari žvaigždė. Ilgi plaukai surišti į arklio uodegą. Plaukų segtukas kaktoje styrojo kaip velnio ragas. Keistas iškilimas virš akių darė jį panašų į pirmykštį žmogų. Antakiai buvo suaugę; jo veidu šliaužė stora kirmėlė. Nosis inteligentiška – tiesi ir siaura. Lūpos putlios. Smakrą dengė netvarkinga barzdelė. Pro šoninius dantis, kuriuos jis buvo tiesiog nusišlifavęs, švietė liežuvio galiukas. Lūpos negražiai sučiauptos. Jam virš galvos blizgėjo cinkuotas kibiras, kurio dugnas buvo vinimis prikaltas prie sienos.

Hovardas Stefansenas buvo biatlonininkas. Iki dabar didžiausias jo pasiekimas buvo vyresniųjų grupės pasaulio čempionate laimėti sidabro medaliai. Pastarąjį sezoną jis laimėjo tris pasaulio taurės apdovanojimus. Kadangi jam buvo tik dvidešimt penkeri, buvo laikomas didžiausia Norvegijos viltimi 2006-ųjų Turino olimpinėse žaidynėse.

Šalies rinktinė įspėjo jį dar prieš šešias savaites, kad stengtųsi susiimti.

Pasipūtęs ir siaubingai nemėgstantis pralaimėti, per pastaruosius du sezonus Hovardas Stefansenas iš sąskrydžių ir konkursų net keturis kartus buvo išsiųstas namo. Kai kovoti nesisekdavo, paprastai atsilikdavo nuo konkurentų posūkiuose. Jie vartojo dopingą. Sukčiavo. Jautė panieką emigrantams ir savo komandos nariams. Hovardas Stefansenas buvo egocentriškas stuobrys. Niekas nenorėjo gyventi su juo viename kambaryje. O jį tai, atrodė, džiugino.

Publikai jis irgi nepatiko, todėl niekada neturėjo asmeninių rėmėjų. Pagyros ir baisios tatuiruotės netiko jo pasirinktai sporto šakai. Trasose jį sutikdavo arba riksmais, arba visiška tyla ir atrodė, kad jam tai netgi savotiškai patiko. Čiuožė vis greičiau, kas mėnesį šaudė vis geriau ir nepajudino nė piršto, kad pagerintų klibantį savo įvaizdį.

Dabar jau buvo per vėlu.

Antradienis, kovo 2-oji. Vyro širdis buvo peršauta per patį centrą. Akys buvo lyg stiklinės. Kai Ingvaras Stubio pasilenkė arčiau lavono, jam pasirodė, kad virš akių vokų pamatė mėlynes – lyg kas nors būtų bandęs prievarta juos atplėšti.

– Jis buvo nužudytas ne čia, – pasakė Oslo policijos pareigūnas ryškiai rudais plaukais, kyšančiais iš po popierinio gobtuvo. – Tai, atrodo, visiškai akivaizdu. Jį nudūrė peiliu į nugarą. Spėju, miegantį. Nėra jokių grumtynių pėdsakų, bet lova pilna kraujo. Pėdsakai veda čia. Drabužiai, atrodo, buvo tiesiog užtempti ant jo. Taigi manome, kad buvo nužudytas miegantis, paskui ištrauktas iš lovos, aprengtas ir pasodintas į šitą kėdę.

– Kulkos palikta skylė, – sumurmėjo Ingvaras; jam svaigo galva.

– Čia yra parako žymių, – pasakė kitas pareigūnas. – Jis nušautas pneumatiniu ginklu. Tiesą sakant, patekome į šaudymo lauką patalpoje.

Jis pamojo pirštu, parodė į kibirą ir virš durų pakabintą popierinį taikinį.

– Bet tik pneumatiniams šautuvams, žinoma. Gilzės krito į kibirą. Šautuvai tik tyliai pokšteli. Tai paaiškina,

kodėl niekas nieko negirdėjo. Jei vyrukas būtų buvęs gyvas, kai į jį šovė, tikriausiai jam būtų labai skaudėję. Bet nieko daugiau. O čia, priešingai...

Policininkas, kuris ką tik prisistatė esąs Erikas Henriksenas, pirštu parodė į dešinę Hovardo Stefanseno ranką. Ji, pusiau sugniaužta ir atpalaiduota, gulėjo tarp kojų. Smiliaus nebuvo. Ten styrojo tik trumpa piršto liekana.

– Gaiduką spaudžiantis pirštas, – kalbėjo Henriksenas. – Pažvelkite čia...

Jis nuėjo į kitą koridoriaus galą. Jam judant popierinis kombinezonas šiugždėjo. Pneumatinis šautuvas lipnia juosta buvo pritvirtintas prie medinio stalo. Vamzdis balansavo ant skersai koridoriaus paguldytos šluotos. Ant šautuvo, nukreipto į Hovardo Stefanseno širdį, gaiduko puikavosi jo paties smilius. Jis buvo pamėlęs. Nagas atrodė kiek per ilgas.

– Man reikia išeiti, – išlemeno Ingvaras. – Man paprasčiausiai reikia...

– Nors tai yra mūsų byla, – atsakė Erikas Henriksenas, – ...aš pamaniau, kad būtų gerai, jei KRIPOS užmestų akį į visa tai. Tai įtartinai primena...

Sportininkas, desperatiškai galvojo Ingvaras. *Štai ko sulaukėme. Aš nieko negalėjau padaryti. Negalėjau apsaugoti visų šalies sportininkų. Negalėjau skambinti pavojaus varpais. Mes būtume sukėlę paniką. O aš nieko nežinojau. Inger Johanė ir manė, ir jautė, bet nežinojo nieko konkretaus. Ką man reikėjo daryti? Ką man daryti?*

– Kaip nusikaltėlis pateko į vidų? – išspaudė Ingvaras ir nusprendė atsilaikyti. – Įsilaužimas? Pro langą?

– Mes esame penktame aukšte, – šiek tiek suirzęs paaiškino Henriksenas; šis KRIPOS vaikinas ne visai pateisino apie jį sklindančius gandus. – Bet pažiūrėkite štai čia.

Nors butas buvo sename pastate, durys į jį atrodė naujos. Jose buvo patvari, moderni spyna. Henriksenas nukreipė rašiklį.

– Senas geras triukas, sakyčiau. Tiek spyna, tiek čia... prikimšta smulkių medžio gabalėlių...

Perbraukė rašikliu per patį užraktą.

– Ji užsikirtusi, – pasakė jis. – Manau, kad dėl degtukų.

– Taigi, – sumurmėjo Ingvaras. – Banalus chuliganizmas.

– Kol kas esame linkę manyti, kad kai Hovardas Stefansenas būdavo namie ar miegodavo, durys būdavo atrakintos. Butas pakankamai didelis, kad, pavyzdžiui, kol jis valgo, būtų galima užsiimti savais reikaliukais. O kadangi tai yra viršutinis aukštas, rizika, kad būsi užkluptas, yra gerokai mažesnė.

Jis įsikišo rašiklį į balto kombinezono kišenėlę.

– Ar Hovardas Stefansenas iš viso rakindavo duris prieš eidamas miegoti, nėra žinoma. Toks kietuolis kaip jis, namuose laikantis visą arsenalą, tikriausiai nelabai tuo rūpindavosi. Bet jei jis būtų pamėginęs, tai būtų buvę keblu.

Jis darosi vis aršesnis, galvojo Ingvaras, jam siaubingai skaudėjo galvą; dar kartą pasikrapštė akis. *Jis darosi drąsesnis. Trokšta daugiau. Kaip alpinistas, kuriam būtina lipti vis aukščiau, vis į statesnį kalną; nori didesnio pavojaus. Ši auka buvo fiziškai stipresnis priešininkas. Jis tai žinojo ir sukūrė savitas bendravimo*

taisykles. Nužudė Hovardą Stefanseną bemiegantį. Paprasčiausiai užpuolė iš nugaros. Jokios simbolikos, jokio patoso. Jam tai nesvarbu; tai mums būtina suprasti, ką jis nori pasakyti. Supantis pasaulis. Ne mirusysis. Tai mus turi šokiruoti pranešimas: sportininkas, nusitaikęs tiesiai į savo sužalotą širdį. Tai mus jis nori provokuoti. Mus. O gal mane?

– Ar vyriškis su arklio uodega miega? – pasiteiravo Ingvaras. Labiau tam, kad nutrauktų tylą.

– Nagi, juk atrodo puikiai!

Policijos pareigūnas Henriksenas patraukė pečiais ir pridūrė:

– Gali būti, kad žudikas tempė gumą. Tam, kad būtų... pats savimi, jei taip galima sakyti. Kad sustiprintų iliuziją. Ir jam, tiesą sakant, pasisekė. Po vel...

Jis vos susilaikė nesusikeikęs. Galbūt iš pagarbos mirusiajam. Kolega įkišo galvą iš koridoriaus.

– Ei, – sušnibždėjo. – Erikai! Čia yra moteris. Ta, kuri mums pranešė. Tai ji aptiko lavoną.

Erikas Henriksenas linktelėjo galva ir iškėlė ranką, rodydamas, kad po minutėlės ateis.

– Ar pakankamai pamatėte? – paklausė.

– Daugiau, negu reikia, – patvirtino Ingvaras ir paskui jį išėjo iš buto.

Laiptinėje stovėjo moteris. Aukšta. Tamsiais plaukais. Jie krito storomis, netvarkingomis garbanomis. Oda rodė, kad ji daug laiko praleisdavo lauke. Nuspėti amžių buvo sunku. Dėvėjo džinsus ir per didelį žalią megztinį. Lempos šviesa atsispindėjo jos siauručiuose akiniuose; dėl to jos akių beveik nesimatė. Ingvarui jos figūra pasirodė lyg ir pažįstama.

– Tai yra Venkė Benkė, – pristatė policininkas, kuris ką tik juos iškvietė. – Ji gyvena aukštu žemiau. Ėjo į palėpę padėti lagaminų. Durys buvo praviros, ir ji...

– ...aš paskambinau, – įsiterpė ji. – Kadangi niekas neatidarė, įėjau vidun. Manau, jūs jau supratote, ką ten pamačiau. Nedelsdama paskambinau policijai.

– Venkė Benkė, – pakartojo Erikas Henriksenas ir nusitraukė nuo galvos tą juokingą gobtuvą. – Detektyvų rašytoja Venkė Benkė?

Ji nelinksmai nusišypsojo ir linktelėjo galva.

Ne Henriksenui, kuris uždavė šį klausimą. Šypsena nebuvo skirta ir uniformą vilkinčiam policijos pareigūnui, kuris, atrodo, buvo pasiruošęs išsitraukti iš kišenės popieriaus lapą ir paprašyti autografo.

Jos žvilgsnis buvo nukreiptas į Ingvarą. Tai į jį ji atsisuko ir ištiesė ranką, sakydama:

– Ingvaras Stubio, ar ne? Malonu pagaliau su jumis susipažinti.

Rankos paspaudimas buvo tvirtas, beveik vyriškas. Ranka didelė ir stambi. Oda keistai karšta. Jis kuo greičiau ją paleido. Jautėsi, lyg būtų nusideginęs.

16

„ĮŽYMYBIŲ ŽUDIKAS“ virto tikru monstru.

Spauda jau buvo nurimusi po to, kai pasirodė, kad Fioną Hele nužudė psichiatrijos ligoninės pacientas, turintis visiems gerai suprantamą motyvą. Kurį laiką

atrodė, kad žurnalistai pasigavo mintį, jog nusikaltimas tapo kažkokiu užkratu. Negalima kalbėti apie serijinį žudiką, buvo svarstoma komentaruose, bet apie kraupią virtinę atskirų, groteskiškų žmogžudysčių. Kai nusižudė Rudolfas Fjordas, žiniasklaida buvo labai santūri, tiesiog diskretiška, atskleisdama šio tragiško įvykio detales.

Tačiau kai buvo nužudytas Hovardas Stefansenas, padarius jį taikiniu mažoje jo paties būsto šaudykloje, Norvegiją vėl apėmė panika.

Vėl buvo pasitelkti psichologai. Jie sekė privačių detektyvų, užsienio valstybių policijos viršininkų, tyrėjų ir nusikaltimų analitikų pėdomis. Ekspertai braižė ir aiškino – įvairiose skiltyse ir per visus kanalus. Per parą mintis apie serijinį žudiką vėl buvo paskleista. Jis buvo monstras. Bejausmis psichopatas. Per keletą dienų garsenybių žudikas tapo figūra, kuriai buvo priskiriami tokie bruožai, kuriuos galėjai rasti tik niūrioje gotikinėje literatūroje.

Karaliaus šeima išvyko iš šalies. Rūmų spaudos atstovas netgi negalėjo pranešti, kada jie tikisi sugrįžti. Sklido gandai, kad parlamente padvigubintas apsaugos darbuotojų skaičius, nors saugumo viršininkas, santūrus ir rimtas vyriškis, atsisakė pateikti komentarus šiuo klausimu. Teatro premjeros buvo atšauktos. Planuotų koncertų atsisakyta. Garsiai aptariamos įžymaus politiko ir verslo lyderės vestuvės buvo atšauktos iki iškilmių likus vos trims dienoms. Nukeltos iki rudens, trumpai paaiškino jaunikis ir visus užtikrino, kad jų meilė gyva.

Netgi paprasti žmonės, didžioji dauguma tų, kurie niekada nebuvo matę savo pavardės laikraščiuose ar savo veido ant spalvoto žurnalo viršelio, išmetė kino bilietus ir nutarė nesirodyti mieste savaitgalio vakarais. Šoko ir smalsumo, baimės ir įtampos, ekstazės ir akivaizdaus pasimetimo nuotaika vertė žmones kabintis į saviškius.

Taip buvo saugiausia.

Inger Johanė Vik ir Ingvaras Stubio taip pat buvo namuose. Buvo ketvirtadienis, kovo 4-oji. Artinosi pusė devynių vakaro. Ranhilda miegojo. Burzgė įjungtas televizorius. Kadangi niekas jo nežiūrėjo, garso nebuvo, tik vaizdas.

Pastarąsias dvi dienas jie beveik nesikalbėjo. Abu buvo taip smarkiai įsibaiminę, kad negalėjo ta baime pasidalyti vienas su kitu. Šįkart žudikas pasirinko sportininką. Liko tik viena Voreno Skifordo paskaitoje *Proporcingas atpildas* paminėta byla; Inger Johanė ir Ingvaras Stubio suko ratus vienas aplink kitą draugiškai tylėdami. Gyvenimas dviejų šeimų name Tosene virte virė. Baimę galėjai paskandinti kasdieniuose darbuose.

Bent jau kurį laiką.

Ingvaras bandė pakabinti vonioje lentyną, kuri gal pusmetį gulėjo sandėliuke. Inger Johanė lūkuriavo, kiekvieną akimirką tikėdamasi išgirsti Ranhildos riksmą; tas garsas būtų prikėlęs ir mirusįjį. Bet su Ingvaru kalbėtis negalėjo. Sėdėjo ant sofos ir vartė knygą. Skaityti buvo neįmanoma.

– Šįvakar programa bus pratęsta visa valanda, – vos girdimai prakalbo vedėjas.

Inger Johanė sugriebė nuotolinio valdymo pultelį. Balsas pagarsėjo. Sukosi vinjetė.

Programos vedėjas vilkėjo juodus drabužius, lyg būtų susiruošęs į laidotuves. Jis nesišypsojo, kaip buvo įprasta šios laidos pradžioje. Inger Johanė negalėjo prisiminti, ar dar kada nors šį patyrusį vedėją matė su kaklaryšiu.

Policijos pareigūnė taip pat buvo pasirengusi šiai progai. Uniforma kabėjo; ir iki šiol buvusi labai liesa, pastarosiomis savaitėmis moteris dar labiau sulyso. Ji sėdėjo kėdėje įsitempusi ir tiesi. Atrodė, lyg būtų budėjimo poste. Pirmą kartą jai buvo sunku atsakinėti į užduodamus klausimus.

– Ingvarai, – pašaukė Inger Johanė. – Tau reikėtų ateiti.

Iš vonios girdėjosi pikti smūgiai.

– Ingvarai!

Ji nuėjo jo pakviesti. Jis, keturpėsčias, bandė atskirti dvi lentynas.

– Po paraliais, – įtūžęs bambėjo. – Ši instrukcija nieko verta.

– Apie tavo bylą skelbiamas ypatingas pranešimas, – pasakė ji.

– Tai nėra *mano* byla. Ji man nepriklauso.

– Nejuokauk. Nagi, eikš. Ateik ir pažiūrėk.

Jis padėjo plaktuką į šalį.

– Žiūrėk, – tyliai ištarė jis ir parodė į grindis. – Aš sudaužiau plytelę. Atsiprašau. Nemaniau, kad...

– Ateik, – trumpai atkirto ji ir nuėjo atgal į svetainę.

– ...ir mes, žinoma, turime begalę su byla susijusių klausimų, – per televiziją pranešė policijos pareigūnė. – Arba bylomis, reikėtų sakyti. Kol kas jie nėra vienareikšmiai. Prireiks laiko, kol atsirinksime. Kalbama apie didelį bylų kompleksą.

– Įrodymai, – sumurmėjo Ingvaras. Jis atsekė paskui Inger Johanę ir žnektelėjo ant antrosios sofos. – Pateikite man įrodymus, nagi. Pateikite man įrodymus!

Jis nusišluostė veidą marškinių kraštеliu ir pagriebė nuo svetainės stalo skardinę sušilusio alaus.

– Ar jūs suprantate, – pasiteiravo programos vedėjas, pasilenkė į priekį ir liūdnai mostelėjo rankomis, – ...kad žmonės nerimauja? Kad jie velniškai įbauginti? Po keturių groteskiškų žmogžudysčių? Kai tyrimas, akivaizdu, neduoda *jokių* apčiuopiamų rezultatų?

– Jei galima, aš pataisysiu, – atsakė policijos pareigūnė ir kostelėjo į saują. – Mes kalbame apie tris bylas. Tris. Fionos Hele nužudymas, policijos ir kitų teisinių institucijų nuomone, yra ištirtas. Žinoma, kai kurie bylos akcentai turi būti tiriami išsamiau, tačiau teisingumo klausimas bus išspręstas per...

– Trys bylos, – nutraukė ją programos vedėjas. – Gerai. Taigi, ką galite pasakyti apie jas?

– Aš prašau jūsų suprasti, kad negaliu atskleisti tebevykstančio tyrimo ir vertinimo detalių. Vienintelis dalykas, ką šiandien galiu pasakyti, yra tai, kad mes pasitelkėme išteklius...

– Suprasti? – nutraukė ją programos vedėjas. – Jūs prašote *suprasti*, kad atsidūrėte aklavietėje? Kad žmonės yra priversti statytis barikadas savo pačių namuose ir...

– Jis bijo, – pareiškė Ingvaras ir nurijo paskutinį šilto alaus gurkšnį. – Paprastai jis nebūna piktas. Argi ne jo stilius yra gudrauti ir vilioti? Šypsotis ir leisti žmonėms patiems apsijuokti?

Inger Johanė atsakė jam, padidindama televizoriaus garsą.

– Jis deda į kelnes iš baimės, – bumbėjo Ingvaras. – Jis ir tie keli tūkstančiai norvegų, gyvenančių toje dėžėje.

Jis mostelėjo tuščia skardine televizoriaus link.

– Ša.

– Eikš čia, – paliepė jis.

– Ką?

– Ar gali prieiti? Atsisėsti šalia manęs?

– Aš...

– Būk gera...

Policijos pareigūnė pagaliau galėjo atsikvėpti. Kaitaliodami studijoje interviu objektus, jie pabandė parodyti ir reportažą iš pastato, kuriame buvo surastas nužudytas ir išniekintas Hovardas Stefansenas. Kažkas užstrigo. Nuo vartų filmuotas vaizdas pro langą penktame aukšte sustingo. Buvo matyti tik neryškus kadras, kuriame išsigandusi moteris trečiame aukšte žvelgė pro langą. Buvo girdėti šnypštimas. Kažkas pyptelėjo. Staiga ekrane vėl pasirodė programos vedėjo figūra.

– Atsiprašome už techninius nesklandumus, – kostelėjo jis. – Taigi aš manau...

– Mes visada būsime mylimieji, – sumurmėjo Ingvaras ir pauostė jos plaukus; ji prisiglaudė prie jo ir uždengė abiejų kojas pledu.

– Galbūt, – atsakė Inger Johanė ir švelniai perbraukė pirštu jam per pažastį. – Jei tu pažadi, kad niekada nebandysi užsiimti praktiniais darbais.

– Sveikinu atvykusią į mūsų studiją Venkę Benkę.

– Kas? – nustebo Ingvaras.

– Cit!

– Ačiū, – be šypsenos veide atsakė Venkė Benkė.

– Esate ne mažiau nei septyniolikos detektyvinių romanų autorė, – pradėjo programos vedėjas. – Visuose romanuose kalbama apie žmogžudysčių serijas. Jūs laikoma šios srities žinove ir esate pripažinta už anksčiau jūsų atliktą darbą ir išsamius *tyrimus*. Taip pat ir policijoje, galime konstatuoti šiandien. Esate teisininkė, ar ne?

– Taip, tai tiesa, – vis dar taip pat rimtai atsakė ji. – Bet šiuo metu negaliu savęs laikyti teisininke. Romanus rašau nuo pat 1987-ųjų.

– Mes labai džiaugiamės, galėdami pasveikinti jus mūsų laidoje šį vakarą, nes po paskutinio Norvegijoje duoto jūsų interviu praėjo net dvylika metų. Žinoma, jus čia atginė tragiškos aplinkybės. Tačiau vis tiek norėčiau, kad interviu pradžioje man būtų leista užduoti jums šiurpą keliantį klausimą: kiek žmonių *jūs* nužudėte savo romanuose per visus šiuos metus?

Jis pasilenkė jos pusėn, lyg būtų tikėjęsis, kad jam bus atskleista didžiulė paslaptis.

– Tiesą sakant, aš jau nebežinau, – atsakė ji ir nusišypsojo; moters, įpusėjusios penktąją dešimtį, dantys

buvo neįprastai balti ir lygūs. – Pamečiau skaičių. Bet kokybė yra svarbiau negu kiekis; net ir mano srityje. Aš sutelkiu dėmesį į subtilybes, ne į skaičių. Galima sakyti, kad... pasitenkinimo man suteikia originalūs minties posūkiai...

Ji nusibraukė ant kaktos užkritusią sruogą. Ši vėl nuslydo į tą pačią vietą.

Inger Johanė išsilaisvino iš Ingvaro glėbio; jis vos jos nepasmaugė. Jis ką tik buvo paėmęs nuo svetainės stalo laikraštį *Dagbladet*, peržvelgė šį bei tą ir numetė ant žemės. Ji šiek tiek pasisuko ir pasiteiravo:

– Kas yra?

– *...taigi, jūs aptikote paskutiniąją auką*, – pasigirdo iš televizoriaus ekrano, – *kuri pasirodė esanti artimiausias jūsų kaimynas. Žiūrint iš jūsų, kaip neginčytinos šios srities žinovės, pozicijos, kas galėtų slėptis...*

– Kas nutiko, brangusis?

– *...už noro būti regimam kitaip, negu...*

– Ingvarai!

Jo oda buvo drėgna. Pilkšva.

– Ingvarai! – suriko ji ir šoko nuo sofos. – Kas tau yra?

– *...atgarsiai kitų, ne mūsų žemyne, kitose valstybėse kilusių bylų? Ne tik JAV ir Anglijoje, girdėjome ir apie Vokietijoje...*

Inger Johanė iškėlė ranką. Trenkė jam. Jos delno plekštelėjimas per skruostą pagaliau privertė jį atsitokėti ir pakelti akis.

– Tai ji, – išlemeno.

– *...turime būti atsargūs, darydami išvadas dėl...*

– Kas tau atsitiko? – šaukė Inger Johanė. – Maniau, kad tave ištiko širdies smūgis! Tūkstantį kartų liepiau tau susirūpinti savo svoriu ir vengti saldumynų bei...

– Tai ji, – pakartojo jis. – Štai ta moteris.

– *...atsižvelgiant į tai, kad pastaruosius mėnesius aš gyvenau užsienyje ir sekiau bylą tik skaitydama interneto naujienas ir kai kuriuos laikraščius, noriu teigti, kad...*

– Ar tu išsikraustei iš proto? – paklausė Inger Johanė. – Ar, po velnių, tu visiškai pametei galvą? Kodėl turėtų...

Jis vis dar rodė pirštu į televizoriaus ekraną. Veidas po truputį atgavo normalią spalvą. Kvėpavimas rimo. Inger Johanė lėtai atsisuko į televizorių.

Venkė Benkė nešiojo akinius be rėmelių. Ryški šviesa studijoje atsispindėjo stikluose, todėl buvo sunku įžiūrėti jos akis. Kostiumėlis buvo kiek per mažas. Atrodė, lyg ji įsigijo jį, ketindama ir tikėdamasi sulysti. Atlape buvo įsegta mažutė segė. Ant kaklo žėrėjo plonytė auksinė grandinėlė. Pagal metų laiką jos oda atrodė ruda.

– Man visa tai kelia liūdesį, – atsakė ji į klausimą, kurio Inger Johanė neišgirdo. – Kai policija vis dar nesupranta, apie ką kalbama, man sunku įsivaizduoti ką nors kita, išskyrus tai, kad galimybės surasti kaltininką yra labai menkos.

– Ar jūs tikrai taip manote? – pasiteiravo programos vedėjas ir mostelėjo ranka, lyg būtų laukęs išsamesnio atsakymo.

– Aš nesuprantu, – pradėjo Inger Johanė, dar kartą apsisukdama ir bandydama atkreipti Ingvaro dėmesį.

– Prašau, – maldavo jis. – Leisk man klausytis, ką ji sako!

– Mes jau turime baigti šią programos dalį, – prakalbo programos vedėjas. – Paskutinis klausimas. Remdamasis kraupiais pastarojo meto realaus gyvenimo įvykiais, norėčiau pasiteirauti, ar jums nenusibosta? Rašyti ir stengtis pralinksminti žmones istorijomis apie žmogžudystes ir kitus nusikaltimus?

Venkė Benkė pasitaisė akinius. Plačiame jos veide nosis atrodė per maža, ir akiniai kiekvieną akimirką galėjo nuslysti.

– Taip, – pratarė ji. – Man nusibosta. Kartais netgi labai nusibosta. Tačiau rašyti detektyvinius romanus yra vienintelis dalykas, kurį sugebu. Aš po truputį senstu. Ir...

Ji iškėlė apvalų smilių ir metė žvilgsnį į filmavimo kamerą. Staiga jos akys tapo labai ryškios. Jos buvo rudos, ir ji šypsojosi, todėl skruostus padabino gilios duobutės.

– ...valandinis darbo užmokestis yra tiesiog svaiginantis, žinoma. Tai padeda.

– Taigi dėkojame jums.

Klikk.

Inger Johanė paguldė nuotolinio valdymo pultelį.

– Ką tu turi galvoje? – sumurmėjo ji. – Tu mane neapsakomai išgąsdinai, Ingvarai. Maniau, kad gali tuojau numirti.

– Tai Venkė Benkė nužudė Vibekę Hainerbak, – paaiškino jis ir suspaudė rankose alaus skardinę. – Tai ji nužudė Vegardą Krogą. Ji taip pat nužudė ir savo

kaimyną. Hovardą Stefanseną. Tai ji yra garsenybių žudikė. Tai turi būti tiesa.

Inger Johanė tyliai atsisėdo ant svetainės stalo. Namuose buvo tylu. Iš lauko nesigirdėjo jokių garsų. Apačioje gyvenantys kaimynai buvo išvykę. Inger Johanė ir Ingvaras buvo vieni, o šviesa kitoje gatvės pusėje esančio namo languose nedegė.

Staiga iš vaikų kambario pasigirdo verksmas; tai buvo širdį veriantis, gaižus septynių savaičių kūdikio riksmas.

***

Venkė Benkė išėjo pro sukamąsias duris iš NRK televizijos priimamojo. Kovo vakaras buvo vėsus. Pūtė gaivus vėjas. Pažvelgusi į dangų, tarp niūrių, tamsių debesų pamatė šviečiančią Venerą. Ji nusišypsojo žurnalistams ir leido padaryti dar keletą nuotraukų; tada įsėdo į taksi ir pasakė vairuotojui adresą.

Dabar viskas buvo kitaip. Visai kitaip, negu ji kada nors svajojo. Tai pastebėjo dar Gardermoeno oro uoste praeitą penktadienį, kai, plačiai šypsodamasi, padėkojo stiuardesei už skrydį. Anksčiau ji būdavo tuščia vieta ir priversta lenkti nugarą. Dabar galėjo išsitiesti. Ji nušlepsėjo link ilgų koridorių, nešina „tax-free" pirkinių maišeliais. Pakėlusi akis atkreipė dėmesį į dailaus pastato detales: didžiulius klijuotos medienos stulpus ir spalvų žaismą laiptinėje šalia atvykimo salės kabančiuose meno kūriniuose. Kantriai laukė savo bagažo ir šnekučiavosi su rausvaplaukiu vaiku, kuris

smalsiai čiupinėjo jos nešiojamąjį kompiuterį. Ji nusišypsojo vaiko tėvui ir pasitaisė naujojo „Armani“ švarko, kurį įsigijo Nicoje – ir kuris vertė ją žiūrėti į viską naujai – taip, kaip ji pati jautėsi, – atlapus.

Ji buvo stipri.

Ir keistai užtikrinta.

Prieš daugelį metų, kai pristatė pirmąjį savo rankraštį ir suprato, kad nuo šiol užsiims būtent tuo, priėmė ir sprendimą. Ji taps nusikaltimų žinove. Žudymo specialiste. Literatūros kritikai – nepatikima liaudis. Žiniasklaidos dialektika buvo nuspėjama ir kraupi; jie tave iškeldavo ant pjedestalo ir nuversdavo žemėn. Tą kartą leidyklos redaktorius ją perspėjo. Pažvelgė į ją nepaprastai liūdnomis akimis, lyg Venkė Benkė, debiutuodama kaip detektyvų rašytoja, būtų kartu patekusi į amžiną skaistyklą. Tada ji tvirtai apsisprendė:

Niekada neskaitys atsiliepimų.

Niekada niekada nesuklys.

Kurs tobulus siužetus. Niekada klaidingai nespręs apie šaunamojo ginklo jėgą. Ji norėjo žinoti viską apie žmogaus anatomiją, smūgius ir peilius, šautines žaizdas ir nuodijimą. Tyrimus ir taktiką. Chemiją, biologiją ir psichologiją. Ji turėjo įgyti žinių apie nusikalstamo verslo tinklus nuo galingų organizacijų iki apgailėtinų valkatų, įsitaisiusių ant apatinės karjeros laiptų pakopos ir ištiesusių ranką išmaldai: *Ar turi smulkių?*

Nepajėgė įvykdyti tik pirmojo pažado.

Skaitydavo atsiliepimus vos tik jiems pasirodžius spaudoje.

Bet niekas ir jokiomis aplinkybėmis negalėjo pasakyti: Venkė Benkė nežino, ką sako.

Tiesą sakant, niekas ir nesakė.

Nuo 1987-ųjų ji studijavo ir skaitė. Atliko tos srities tyrimus. Keliavo. Stebėjo ir tyrinėjo. Po kurio laiko suprato, kad teorija niekada neatstos praktinių dalykų. Ji turėjo būti konkreti. Sukurtas pasaulis buvo ne toks tvirtas. Tikrasis gyvenimas pilnas detalių ir nenumatytų įvykių. Sėdint prie rašomojo stalo sunku įsivaizduoti daugybę akivaizdžių nereikšmingų dalykų, kasdieninių veiksmų, kurie nužudymo byloje vis dėlto galėjo turėti lemiamą reikšmę.

Ji pradėjo registruoti tikrus žmones.

Archyvu pasinaudojo 1995-aisiais. Knygoje, kurią rengėsi parašyti, jai reikėjo vaikų namų valdytojos ir policininko, turinčio nepriekaištingą reputaciją. Ją šokiravo tai, kaip lengva buvo tai padaryti. Žinoma, stebėti žmones buvo nuobodu; slinko ilgos nereikšmingo stebėjimo valandos. Pastebėjimai buvo sausi ir bejausmiai.

Bet rašyti tapo gerokai lengviau.

Atsiliepimai buvo teigiami. Aštuntoji knyga sukėlė aistrų bangą – kaip ir pirmoji. Keletas kritikų pažymėjo, kad po ilgo laiko Venkė Benkė įgavo naują kvėpavimą, beveik naują veidą.

Jie klydo.

Ji nuobodžiavo labiau negu kada nors anksčiau. Gyveno šalia viso pasaulio. Registravo žmonių gyvenimo faktus, pati juose nedalyvaudama. Jos archyvas plėtėsi. Įsigijo nedegios konstrukcijos plieninę spintą, kurią pastatė savo miegamajame.

Kartais naktimis sėdėdavo lovoje ir skaitydavo šių segtuvų turinį. Neretai ją tai erzino. Žmonių gyvenimai buvo tokie panašūs. Darbas ir vaikai, neištikimybė ir girtuoklystė. Buvo remonto projektų ir skyrybų, ekonominių sunkumų ir futbolo komandų rengiamų sendaikčių turgaus dienų. Nesvarbu, kas buvo jos domėjimosi objektai – politikai ar odontologai, turčiai ar socialiai remtini klientai, vyrai ar moterys – jie visi buvo taip velniškai panašūs.

Aš esu unikali, pamanė ji ir įsitaisė patogioje taksi sėdynėje. *Ir dabar jie mane mato. Pagaliau mane mato tokią, kokia aš esu. Žinovė, kokių reta. Ne viena tų, kurios išlaiko savo egzaminą kiekvieną suknistą rudenį. Aš moku. Žinau. Ir veikiu.*

Jis mane pamatė. Ir išsigando. Aš tai pajutau; jis gniaužė kumščius ir nukreipė žvilgsnį. Dabar jie mane mato, bet ne taip, kaip aš juos. Ne taip, kaip aš matau ją. Jos segtuvas yra storiausias iš visų mano segtuvų. Aš jau seniai ją sekiau,todėl gerai pažįstu.

Dabar jie mane mato ir nieko negali padaryti.

***

– Pažiūrėk štai čia.

Ingvaras parodė jai *Dagbladet*, atverstą ties penktuoju puslapiu. Jis vis dar buvo išblyškęs, bet nebeatrodė toks sukrėstas.

– Venkė Benkė, – ištarė Inger Johanė; ji vaikščiojo po kambarį, rankoje supdama Ranhildą. – Ir ką?

– Pažvelk į ženkliuką. Švarko atlape.

Ji atsargiai padavė kūdikį, paėmė laikraštį ir pasislinko artyn prie šviestuvo.

– Viskas atitinka, – pasakė jis ir pasūpavo Ranhildą. – Pernelyg daug tavo sudarytame paveiksle pateiktų detalių sutampa. Venkės Benkės profesija yra nusikaltimai. Visame pasaulyje pripažinta detektyvų rašytoja! Pranokstanti daugumą serijinių žudikų. Savotiška ir pikta; tokia ji atrodo sukurptuose pasakojimuose, nors nebendrauja su norvegų žurnalistais. Bent iki dabar. Taigi kažkas pasikeitė. Ji ilgą laiką gyveno kaip atsiskyrėlė. Kaip tu ir sakei. Kaip apibūdinai žudiko portrete.

Ranhilda sujudino blakstienas. Jis paglostė jai kaktą ir pakartojo:

– Pažiūrėk į jos ženklelį.

Dagbladet išspausdinta nuotrauka nebuvo labai kokybiška. Venkė Benkė, atrodo, ruošėsi kažką pasakyti; burna buvo praverta, po akiniais, balansuojančiais ant mažos riestos nosies, akys atrodė apvalios. Bet kontūrai nuotraukoje buvo ryškūs. Kairįjį detektyvų rašytojos švarko atlapą puošiantis ženklelis buvo gerai matomas.

– Ji žinojo, kas aš esu, – lyg pats sau ištarė jis. – Tai aš jai kėliau rūpesčių.

– Yra blogiau, negu tu manai, – atsakė Inger Johanė.

– Blogiau...

– Taip.

– Ką nori tuo pasakyti?

Nieko neatsakiusi, ji nuėjo į miegamąjį. Girdėjo, kad kažko ieško didžiosios komodos stalčiuose.

Pravėrė spintos duris. Žingsniai tolo; link drabužinės, spėjo jis.

– Tik pažiūrėk čia.

Ji rado, ko ieškojo. Paėmė iš jo Ranhildą ir paguldė ją ant nugaros po ant žemės pastatytu besisukančiu žaislu. Mergaitė sukrykštė ir pamėgino pagauti spalvingas figūrėles. Inger Johanė ištiesė jam ką tik surastą segtuvą. Jis buvo baltas; ant viršelio puikavosi didelė, apvalios formos žyma.

– FTB logotipas, – ištarė jis ir suraukė kaktą. – Aš jį atpažįstu. Savo biure turiu plakatą. Būtent tai aš ir norėjau pasakyti, tai todėl aš...

Jis mostelėjo pirštu į *Dagbladet* išspausdintą nuotrauką.

– Taip, – sutiko ji. – Bet yra blogiau, negu tu gali įsivaizduoti.

Ji atsisėdo šalia jo ant sofos krašto.

– Amerikiečiai dievina savo simbolius, – kalbėjo ji ir smiliumi pasitaisė akinius. – Vėliava. *Ištikimybės priesaika*. Paminklai. Atsitiktinumų nebūna. Ši mėlyna dėmė...

Ji bakstelėjo pirštu į tamsų emblemos pagrindą.

– ...kartu su svarstyklėmis, pavaizduotomis skydo centre, simbolizuoja teisingumą. Apskritime yra trylika žvaigždžių. Jos simbolizuoja trylika pirmųjų Amerikos valstijų, raudonos ir baltos juostos – vėliavą. Raudona spalva reiškia narsą ir stiprybę, o balta – tyrumą, šviesą, teisybę ir taiką.

– Akivaizdu, kad narsa ir stiprybė yra svarbiau už teisybę ir taiką, – pasakė Ingvaras. – Juk raudonų juostelių yra daugiau negu baltų, turiu galvoje.

Inger Johanė nesusilaikė nenusišypsojusi.

– Tas pats ir *žvaigždžių apsuptame ženkle*, – paaiškino ji. – Viena raudona juosta daugiau negu baltų. Rantytas emblemą juosiantis kraštas simbolizuoja iššūkius, tenkančius FTB darbuotojams, ir organizacijos stiprybę.

Ranhilda muistėsi ir spardėsi. Medinės figūrėlės barkštelėdavo, atsitrenkusios viena į kitą. Ingvaras pasitrynė kaklą ir sumurmėjo:

– Įspūdinga. Bet aš nesuprantu, kur link tu suki.

– Ar matai šias dvi šakeles?

Ji nagu apibrėžė abi centre esančio, lapija apipinto raudonos spalvos skydo puses.

– Lauro lapai, – paaiškino. – Per didinamąjį stiklą galėtum suskaičiuoti lygiai keturiasdešimt šešis lapukus. Tiek pat, kiek 1908-aisiais, įsteigus FTB, buvo valstijų.

– Mane vis labiau stebini, – ištarė Ingvaras. – Bet...

– O dabar pažvelk štai čia.

Ji prikišo laikraštį su Venkės Benkės nuotrauka arčiau lempos.

– Jos ženkelis. Lauro lapai. Ar tu juos matai?

– Čia ne lauro lapai.

Jis pašnairavo į ją.

– Ne.

– Čia yra... plunksnos?

– Taip.

– Plunksnos vietoj lauro lapų? Kodėl?

– Tai yra erelio plunksnos, – atsakė ji.

– Erelio plunksnos...

– Kas nešioja erelio plunksnas?

– Indėnai.

– Genčių vadai.

– Genčių vadai, – mechaniškai, pasimetęs pakartojo jis.

Inger Johanė atsisėdo ant grindų. Atsargiai pakėlė Ranhildą ir priglaudė prie peties. Užuodė muilo ir išmatų kvapą. Kūdikio sauskelnėse švietė tamsiai ruda dėmė. Prisispaudė kūdikį prie savęs.

– *Vadovas*, – paaiškino ji. – Vorenas Skifordas. Tą ženklelį pagamino grupelė studentų. Šimtus tokių ženklelių. Kai juos pamatė, užvirė tokia košė. Niekam nevalia kvailioti su FTB heraldika. Po kurio laiko šie ženkleliai įgijo nemažą vertę. Žmonės nešiojo juos vidinėje švarko atlapo pusėje. Tai narystės simbolis. Ženklas, kad jie priklauso sistemai. Kad yra Voreno studentai. Žinoma, jam... tai labai patiko. Jis nenorėjo nieko apie tai nė girdėti, bet... jam tai patiko.

– Taigi tai reiškia, kad...

– Tai reiškia, kad Venkė Benkė vienaip ar kitaip pažinojo Voreną. Ji arba buvo su juo susitikusi, klausiusi jo paskaitų, arba bendravusi su kažkuo, kas jį pažinojo.

– O tai vėlgi reiškia, kad...

– Kad ji nori, jog ją pastebėtume, – atsakė Inger Johanė.

– Ką?

– Ji mus kviečia. Meta mums iššūkį. Ji pasirodo televizijoje. Po dvylikos tylos metų. Leidžiasi fotografuojama. Kalba. Nužudo savo kaimyną ir paskambina policijai. Ji daugybę metų slapstėsi, ir tai pasidarė

nepakeliama. Ji trokšta būti apšviesta žibintų, nebenori nuo jų slėptis. Ir nešioja šį ženklelį todėl, kad tikisi, jog ją pastebės. Mes pastebėsime. Tikisi, kad mes suprasime. Ji žaidžia su mumis.

– Su mumis? Su mumis abiem?

Inger Johanė nieko neatsakė. Susiraukė, užuosdama vis stiprėjančią smarvę, ir nuėjo į vonią. Jis nusekė iš paskos.

– Ką tu turi galvoje? – tyliai pasiteiravo.

Ji vis dar nenorėjo jam atsakyti. Paleido vandenį ir pasilenkė, siekdama plaušinės, viena ranka apglėbusi ant vystymo stalo gulinčios Ranhildos pilvuką. Išmatos buvo skystos ir žalsvos. Ingvaras susiėmė už nosies.

– Ar ne knyga pradingo? – pasiklausė ji.

– Knyga?

– Neužsikimšk nosies, Ingvarai. Juk čia tavo vaikas.

Ji nukreipė vandens čiurkšlę link Ranhildos užpakaliuko ir kalbėjo toliau:

– Iš Trondo Arneseno. Jis pasigedo knygos. Ir laikrodžio. Laikrodis atsirado. O knyga ar atsirado? Paduok man tepaliuką.

Jis pasikuitė šalia kriauklės kabančiame krepšyje.

– Taip, knyga buvo dingusi, – patvirtino ir sustingo, vienoje rankoje laikydamas cinko tepalo tūtelę, kitoje – švarias sauskelnes. – Tai tiesa. Kurį laiką tas laikrodis man labai rūpėjo. O apie knygą pamiršau. Visiškai. Ypač po to, kai Trondas surado tą prakeiktą laikrodį. Knyga man atrodė visiškai nereikšmingas dalykas. Tai buvo detektyvinis romanas, jei neklystu,

kuris, Trondo teigimu, gulėjo ant jų naktinio staliuko, tačiau...

– Venkė Benkė, – pasakė ji. – Tai buvo paskutinis Benkės romanas.

Maunant ir užspaudžiant kūdikiui sauskelnes jos rankos judėjo neįprastai greitai, beveik nepriekaištingai.

– Tai buvo pirmoji jos žmogžudystė, – taip pat greitai konstatavo. – Ji buvo atsargi. Vibekė Hainerbak gyveno atokioje vietoje ir tą vakarą grįžo viena. Apie tai galėjo žinoti kiekvienas, besilankantis jos tinklalapyje. Nepavojinga žmogžudystė. Beveik jokios rizikos, jei žmogus išmano, ką daro. Venkė Benkė žino, ką daro. Todėl paėmė knygą. Tai buvo parašas, Ingvarai, bet niekas to nepastebėjo. Niekas nesuprato, ką tai reiškia. Kitą kartą...

Kūdikio kūnelis buvo nepaklusnus. Inger Johanė negalėjo įkišti dešiniosios rankos, ir Ranhilda ėmė rėkti.

– Leisk man, – sumurmėjo Ingvaras ir paėmė kūdikį.

Inger Johanė atsirėmė alkūnėmis į unitazo dangtį ir rankomis užsidengė veidą.

– Kitą kartą nuėjo kiek toliau.

Atrodė, kad ją baugina jos pačios samprotavimai.

Ranhilda išsitiesė ir įsikišo nykštį į burną. Ingvaras apvilko ją švaria pižama. Mergaitė patenkinta sugugavo, kai jis pasikišo ją kniūbsčią po pažastimi ir priglaudė prie savęs.

– Kitą kartą, – pakartojo Inger Johanė, nerodydama noro atsistoti. – Kitą kartą ji pasirinko Vegardą

Krogą. Kurį niekino. Tikriausiai niršo ant jo. Jis metų metus iš jos tyčiojosi. Išjuokdavo viską, ką ji darė. Venkė Benkė žinojo, kad Vegardo Krogo...

Ji pliaukštelėjo ranka sau per kaktą.

– ...*pasipūtėliški* karo veiksmai, – išstenėjo, – ...nebes pirštu tiesiai į ją. Neakivaizdžiai. Tikrai ne. Jis turėjo daugybę priešų. Vis dėlto...

Pagaliau ji atsistojo. Bučiuojant kūdikio galvą veidą trumpam nušvietė šypsena.

– Tada žingtelėjo dar arčiau. Nužudė savo kaimyną, paskambino policijai. Buvo įtraukta į tyrimo eigą. Į ją nukreipta rampų šviesa, Ingvarai. Stovi pačiame spindulio centre. Pačiame prožektoriaus skleidžiamos šviesos kūgio centre. Ir tuo mėgaujasi. Ji kelia nosį prieš mus. Ir žino, kad laimėjo.

– Laimėjo? Juk ji nieko nelaimėjo! Dabar mes žinome, kas...

Ji prispaudė pirštą prie lūpų ir jį nutildė. Tada atsargiai perbraukė ranka Ranhildai per kaklą.

– Ji miega, – sušnibždėjo. – Būk geras, paguldyk.

Pati nuėjo į svetainę. Iš kampe stovinčios spintos ištraukė butelį vyno. Atkimšo. Paėmė gražiausią jų turimą taurę – krištolinę, parsivežtą iš močiutės vasarnamio. Prieš daugelį metų ji turėjo keturias tokias taures – dideles, graviruotas, apvestas plonyte aukso juostele. Trys iš jų sudužo. Ši vienintelė niekada nebuvo naudojama. Kartą per mėnesį ar kiek rečiau ji ją ištraukdavo. Nuvalydavo dulkes ir šviestuvo skleidžiamoje šviesoje apžiūrėdavo jos raštus. Raštai jai priminė ilgas vasaras ir maudynes sūriame vandenyje, mamos tėvą, sėdintį terasoje su

taure saldaus raudonojo vyno, užlietą rausvų saulės spindulių, laimingą, o jo barzda būdavo pilna obuolių pyrago trupinių. Paprastai jis duodavo jai paragauti. Ji pliaukštelėdavo liežuviu, nutaisydavo nepatenkintą miną ir nusispjaudavo. Tada jis nusijuokdavo ir ištiesdavo jai taurę „Solo", nesvarbu, kad tądien būdavo ne šeštadienis.

Ji pripildė taurę ir pateliuškavo.

– Ką turi galvoje, sakydama, kad ji laimėjo? – paklausė Ingvaras.

– Ar ji miega?

Jis linktelėjo galva ir nustebo pamatęs, kokią taurę ji pasirinko. Iš virtuvės atsinešė dar vieną ir prisipylė vyno.

– Ką tu turi galvoje? – pakartojo klausimą. – Dabar mes žinome, kad tai padarė ji. Žinome, ką turime daryti. Vienu ar kitu būdu...

– Tau tai nepavyks, – paaiškino ji ir gurkštelėjo vyno.

– Kodėl?

Jo taurė nepaliesta stovėjo ant valgomojo stalo. Inger Johanė atsisuko į langą. Sodas atrodė liūdnai. Pageltusią, peršlapusią veją kai kur dengė sniegas. Haugės gatvės žibintuose pagaliau buvo pakeistos lemputės. Vyriškis geltonu lietpalčiu vedžiojo šunį. Jis lakstė palaidas nuo vieno krašto į kitą, uostinėdamas viską aplink. Sustojo šalia senojo Inger Johanės „Golfo" ir pakėlė užpakalinę koją. Kurį laiką ten pastovėjo, o tada vizgindamas uodegą pasileido paskui savo šeimininką.

– Ji buvo Prancūzijoje, – paaiškino ji. – Tuo metu, kai buvo nužudyta Vibekė Hainerbak. Ir mažoje miš-

ko proskynoje Askeryje rastas negyvas Vegardas Krogas. Atrodo, tu tai visiškai pamiršai.

– Žinoma, nepamiršau, – kiek suirzęs pasakė jis. – Bet mes žinome, kad ji *negalėjo* ten būti. Juk ji turėjo pagalbininką, kuris...

– Venkė Benkė neturėjo pagalbininko. Ji yra *bedugnė*. Ji žudo, kad jaustų, jog yra gyva, kad pademonstruotų jėgą. Tam, kad... augtų. Įrodytų, kokia gabi... Kokia *neįveikiama* ji yra.

– Na, tu turi apsispręsti, – perspėjo jis. – Jeigu ji buvo Prancūzijoje, ji negalėjo jų nužudyti. Taigi ką tu turi galvoje?

– Žinoma, jos ten nebuvo. Ne visą laiką. Vienokiu ar kitokiu būdu ji keliavo pirmyn ir atgal. Galime apsvarstyti, kaip jai tai pavyko. Galime kurti teorijas ir jas keisti. Vienintelis dalykas, kuriuo esu visiškai tikra, yra tai, kad mes niekada nesužinosime.

– Nesuprantu, kaip tu gali sakyti tokius dalykus, – papriekaištavo ją apkabindamas. – Kodėl tu esi tokia tikra? Kaip gali...

– Ingvarai, – pertraukė ji ir pažvelgė jam tiesiai į veidą.

Akys buvo tokios tyros. Antakiai ėmė panėšėti į geranoriško, optimistiškai nusiteikusio senelio kaktą. Oda buvo švari ir lygi, plati burna – pusiau pravira, veidu ji jautė jo alsavimą, užuodė vyno kvapo ir česnako smarvės mišinį. Palietė smiliumi gilų jo smakro įdubimą.

– Anksčiau niekada nesu to sakiusi, – sušnibždėjo. – Ir tikiuosi, kad man niekada nebereikės to sakyti. *Aš* sudarinėju nusikaltėlių portretus. Vorenas

sakydavo, jog esu portretų sudarinėtoja iš prigimties. Kad man niekada nepavyks išsisukti nuo šio darbo.

Ji tyliai nusijuokė ir pirštu perbraukė jam per lūpas.

– Visus šiuos metus aš stengiausi tai pamiršti. Ar prisimeni, kaip priešinausi tą pavasarį prieš ketverius metus? Kai pavogė tuos vaikus, ir tu pageidavai...

Ji nebešnibždėjo. Atsargiai kandžiojo sau liežuvio galiuką.

– Aš dirbau prie savo atliekamo tyrimo. Gilinausi į jį. Man buvo gana Kristianės ir... Tada pasirodei tu. Prasidėjo mūsų gyvenimas čia. Ir Ranhilda. Aš nenoriu nieko kito. Kaip manai, kodėl aš sėdėjau čia kiekvieną naktį ir dirbau prie bylos, su kuria neturiu visiškai nieko bendra?

– Todėl, kad privalėjai, – atsakė jis, negalėdamas atplėšti nuo jos akių.

– Todėl, kad privalau, – linktelėjo. – Ir aš tai sakau todėl, kad privalau: Venkė Benkė laimėjo. Per visas šias savaites jūs neradote *ničnieko*, nė vieno pėdsako, kuris būtų atvedęs prie jos. Ji nenori būti demaskuota. Ji nori būti matoma, bet nepagauta.

– Aš vis tiek turiu stengtis, – pasakė Ingvaras; jo žodžiai nuskambėjo kaip klausimas; lyg jis būtų laukęs jos pritarimo.

– Žinoma, tu vis tiek turi stengtis, – linktelėjo ji. – Vienintelė tavo viltis yra susieti ją su nusikaltimo vieta. Įrodyti, kad ji nebuvo Prancūzijoje.

Tai tau niekada nepavyks, dar kartą pagalvojo, bet neištarė balsu. Tada išgėrė likusį vyną ir pasakė:

– Vaikams negalima čia gyventi. Venkei Benkei liko dar viena byla. Mums reikia perkraustyti vaikus.

Nors artinosi vidurnaktis, ji išėjo paskambinti savo motinai.

***

– Taigi tu nori pasakyti, – pasitikslino KRIPOS vadovas ir mažuoju piršteliu pasikasė už ausies, – kad mes turime nutraukti visą tyrimą dėl pradingusio romano ir sagos? *Dėl sagos???*

– Adatos, – pataisė jį Ingvaras. – Jei tiksliau... dėl smeigtuko.

Vyriausiasis KRIPOS vadovas kentė nuo baisaus antsvorio. Pilvas kabojo kaip maišas miltų tiesiai virš užsegto diržo. Klausydamasis Laršo Širkelando ir Ingvaro Stubio aiškinimų, stovėjo nieko nesakydamas. Net kai kiti susirinkimo dalyviai daugiau negu pusę valandos aptarinėjo šią bylą, jis vis dar tylėjo. Jo būseną išdavė tik stori, trumpi pirštai; jis nekantriai imdavo barbenti jais į stalo kampą kiekvieną kartą, kai kalbantysis užtrukdavo ilgiau negu dvidešimt sekundžių.

Nuo susijaudinimo suvirpėjo dvigubas jo pagurklis. Jis sunkiai atsistojo. Priėjo prie lentos, kur po trimis datomis buvo raudonai užrašytas Venkės Benkės vardas. Sustojo ir keletą kartų giliai atsiduso. Ingvaras nesuprato, ar tai buvo daroma iš paniekos, ar dėl to, kad jam buvo sunku kvėpuoti. Dešiniąja ranka

paplekšnojo sau per pakaušį; tada nuplėšė lapą nuo lentos ir jį suglamžė.

– Leisk man pasakyti štai ką, – pasakė ir įsmeigė mažas, skvarbias akutes į Ingvarą. – Esi vienas iš labiausiai vertinamų mano darbuotojų. Yra svarbi priežastis, dėl kurios aš sėdėjau čia daugiau negu valandą ir klausiausi šitos...

– ...sapalionės, – užbaigė jis. – Su gilia pagarba.

Niekas nesakė nė žodžio. Ingvaras leido žvilgsniui klaidžioti tarp kolegų. Šeši labiausiai patyrę Norvegijos tyrėjai sėdėjo aplink stalą primerktomis akimis. Pakėlė puodelį. Suko tarp pirštų akinius. Laršas Širkelandas braižė; jis atrodė labai susikaupęs. Tik Zigmundas Berlis žvelgė į viršų. Jis buvo išraudęs ir išsiblaškęs; atrodė, kad ruošiasi atsistoti. Bet pakėlė ranką ir formaliai paprašė leisti pasisakyti.

– Ar neverta pamėginti? Turiu galvoje, mes vis tiek esame aklavietėje, kad ir iš kurios pusės žvelgtum! Jei paklaustumėte manęs, tai yra...

– Niekas tavęs neklausia, – atsakė vadovas. – Tai, ką reikėjo pasakyti apie šią bylą, jau pasakyta. Laršas apie iki šiol atliktą tyrimą papasakojo labai išsamiai. Visi, esantys čia, žino, kad policijos darbe negali būti jokių... fokusų. Išsamumas, gerbiamieji. Kantrybė. Niekas geriau už mus nežino, kad sunkus darbas ir sisteminis visų įrodymų ištyrimas yra vienintelis kelias, kuriuo galima eiti. Mes esame moderni organizacija. Bet ne tokie modernūs, kad spjautume intensyviam, sėkmingam septynias savaites trukusiam policijos darbui į veidą todėl, kad kažkoks moteriškosios lyties žmogus nujaučia ir mano, kad galbūt žino.

– Tu kalbi apie mano žmoną, – ramiai pertarė jį Ingvaras. – Todėl apibūdinant ją negalima vartoti sąvokos „kažkokia moteris“.

– Inger Johanė *yra* atsitiktinis moteriškosios lyties žmogus, – taip pat ramiai atsakė jam vadovas. – Šiuo atveju ji tokia ir yra. Atsiprašau, jei mano pasirinktas žodis skamba įžeidžiamai. Aš tikrai labai gerbiu tavo žmoną ir aiškiai suvokiu, kad ji labai padėjo mums ištirti tą pagrobimo bylą prieš keletą metų. Taigi yra pagrindo, kad aš...

Jis dar kartą pasiglostė pakaušį. Plonyčiai plaukų šereliai atrodė lyg būtų paprasčiausiai nupiešti ant jo kaukolės.

– ...buvau tolerantiškas, – baigė jis. – Dėl tavo kiek... aplaidaus elgesio su bylos dokumentais. Šįkart byla galbūt yra kiek kitokia.

– Kitokia, – karštai paprieštaravo Zigmundas. – Mes juk nieko nežinome! Po velnių, visiškai nieko! Visa, ką Laršas mums pateikė, yra krūva techninių įrodymų, kurie niekur neveda, ir taktinių spėjimų, kurie vienaip ar kitaip patvirtina vienintelį faktą: mes esame visiškoje aklavietėje! Velniai griebtų, mes...

Jis pasitraukė.

– Atsiprašau, – nuolankiai ištarė. – Tačiau paklausyk manęs dabar...

Vadovas pakėlė ranką.

– Ne, – pasakė. – Tai, ko mums mažiausiai reikia, yra kritika žiniasklaidoje. Jei mes pradėsime atakuoti tą Venkę Benkę...

Jis pažvelgė į šiukšlių dėžę, lyg ten būtų sėdėjusi detektyvinių romanų rašytoja – kartu su raudonu rašalu išvedžiotu savo vardu.

– Jeigu pastebėtume daug ką, kas *kreiptų žvilgsnius* jos pusėn, užvirtų tikra velniava. Po truputį ji tampa vis populiaresnė, kiek man žinoma. Vakar per televiziją ją rodė du kartus, o šįvakar, pasak NRK reklamos, ji bus svarbiausia laidos „Pirmas ir paskutinis" viešnia.

Jis sugriežė dantimis. Garsas buvo erzinantis. Tada tyliai sučepsėjo ir nykščiu bei smiliumi persibraukė per ūsus.

– Ir jei nepaisant visų spėjimų tavo hipotezėje būtų tiesos, – pridūrė jis ir pasižiūrėjo į Ingvarą, – ...šioje absurdiškoje, beprotiškoje teorijoje apie senas paskaitas ir nuobodulį, tai šią moterį bus nelengva palaužti.

– Taigi, tavo nuomone, geriau nė nemėginti, – pertarė Ingvaras, atremdamas jo žvilgsnį.

– Susilaikyk nuo sarkazmo.

– Bet tau geriau trys neištirtos žmogžudysčių bylos, negu žiniasklaidos sukeltas triukšmas, – pasakė Ingvaras ir patraukė pečiais. – Man tas pats.

KRIPOS vadovas susiėmė už plačios savo talijos. Užkišo nykščius už suveržto diržo. Dar kartą sugriežė dantimis. Pasitaisė kelnes, kurios tuoj pat vėl nusmuko po pilvu.

– Gerai, – pagaliau atsakė. – Duodu tau tris savaites. Tris savaites tu nedarysi nieko kita, galėsi išsiaiškinti kiekvieną Venkės Benkės judesį tuo metu, kai buvo padarytos žmogžudystės. Ir tik tai. Ar aišku?

Ingvaras linktelėjo galva.

– Jokių nukrypimų. Jokio knaisiojimosi po kitus jos gyvenimo vingius. Aš nenoriu triukšmo. Ar aišku?

Sužinok, ar jos alibi, nepaisant visko, nėra spragų. Mano patarimas: pradėk nuo paskutinės žmogžudystės. Nuo Hovardo Stefanseno. Kai jis buvo nužudytas, ji bent jau buvo netoliese.

Ingvaras dar kartą linktelėjo galva.

– Jei išgirsiu *nors vieną žodį* apie tai, kad ta moteris yra stebima...

Veidas dabar buvo tamsiai raudonas; per kaktą sruvo prakaitas.

– ...iš kitų, čia nedalyvaujančių asmenų, kurie...

Stora, maža plaštaka pliaukštelėjo per stalą.

– *...laikys liežuvį už dantų ir apie tai niekam kitam...*

Jis sulaikė kvėpavimą; giliai įkvėpė; iškvėpė orą pro kietai sukąstus dantis.

– ...aš pasiusiu, – pagaliau baigė savo mintį. – O jūs puikiai žinote, kas tada bus.

Visi pritardami linktelėjo, lyg paklusnūs pradinukai.

– Tu, – ištarė vadovas ir pirštu bakstelėjo į Zigmundą. – Jei mirtinai trokšti būti Ingvaro sekėjas, labai prašom. Trys savaitės. Nė dienos daugiau. Ir, Laršai, mes vis dar tęsiame pradėtą tyrimą. Susirinkimas baigtas.

Pasigirdo atitraukiamų kėdžių bruzdesys. Kažkas atidarė langą. Kažkuris dalyvis juokėsi. Zigmundas patenkintas šypsojosi ir parodė, kad nori eiti į biurą ir pakalbėti telefonu.

– Ingvarai, – prabilo vadovas ir truktelėjo jį link savęs, kai kambarys beveik ištuštėjo.

– Taip?

– Man nepatinka paskutinioji byla, – tyliai ištarė jis.

– Hovardo Stefanseno.

– Ne. Paskutinioji byla, paminėta paskaitoje. Kurios dar nėra. Gaisras. Degantis policijos pareigūno namas.

Ingvaras nieko neatsakė. Jis tik tankiai mirksėjo ir išsiblaškęs žvelgė pro langą.

– Aš paprašiau Oslo policijos atlikti keletą papildomų reisų, – tęsė vadovas. – Naktimis. Haugės gatvėje.

– Ačiū, – atsakė Ingvaras ir ištiesė ranką. – Ačiū tau. Mes perkraustėme vaikus.

– Puiku, – sumurmėjo vadovas, ketindamas pasišalinti.

Paskui keletą sekundžių dar pastovėjo, spausdamas Ingvaro ranką.

– Bet tai padariau ne todėl, kad tikiu jūsų sukurtu žudiko portretu, – perspėjo. – Tai tik atsargumo priemonė. Aišku?

– Žinoma, – visiškai rimtai atsakė jam Ingvaras.

– Be to, – kalbėjo vadovas ir išėmė iš kišenėlės Ingvaro portsigarą. – Šitą aš paimsiu. Argi tu negali nerūkyti biure? Saugos tarnyba už tai man davė velnių.

– Gerai, – pakartojo Ingvaras, bet šįkart plačiai šypsojosi.

***

Jis tikėjosi, kad tai atrodys iškilmingiau. Gal ne visai kaip Holivude, kur ant drabužinių durų švytėdavo

žvaigždžių pavardės, tačiau viską turėjo supti kažkokia ypatinga aura. Blankios aukso spalvos kambarys ilgo koridoriaus gale, vėsi kava termose ir kartoniniame puodelyje mirkstantis arbatos pakelis anaiptol neatrodė didingai. Išilgai dviejų sienų stovėjo minkštasuoliai; ant jų sėdėjo žmonės ir kažko lūkuriavo. Ingvaras Stubio nesuprato, ką jie turėjo veikti. Jie nebuvo garsūs ir ničnieko nedarė. Paprasčiausiai ten sėdėjo, vilkėdami suglamžytais drabužiais ir siurbčiojo kavą, tuo pat metu žvilgčiodami į laikrodį. Kampe stovinčiame monitoriuje, pastatytame skersai, prie pat lubų, jis matė pačią studiją. Žmonės su nešiojamaisiais telefonais bėgiojo pirmyn ir atgal ir atrodė, kad laiko turi į valias.

– Labas, – sumurmėjo jis dviem uniformuotiems policijos pareigūnams, stovintiems šalia laiptų ir atrodantiems taip, lyg būtų pakliuvę čia per klaidą; vienas jų už nugaros slėpė sausainį, o Ingvarui priėjus kaip tik baigė kramtyti.

Kadangi NRK programų saugumas buvo sustiprintas, patekti į šeštą studiją buvo juokų darbas. Jam tereikėjo priimamajame parodyti savo dokumentą jaunučiam vaikinukui, kuris jam nurodė reikiamą kryptį. Jis linktelėjo galva ir nusišypsojo; neatrodė, kad jam kas nors rūpi. Kažkas plepėjo, o kiti zujo pirmyn atgal iš perpildyto kambario. Kėdė šalia monitoriaus buvo laisva. Ingvaras atsisėdo ir pagriebė laikraštį, kad neatrodytų toks veltėdis.

– Ingvaras Stubio, – pasigirdo balsas; kažkas uždėjo ranką jam ant peties.

Jis atsistojo. Pasisuko balso link.

– Venkė Benkė, – ištarė.

– Mane slegia įtarimas, kad mane persekioji, – pasakė ji ir nusišypsojo.

– Jokiu būdu. Tai tik dėl tų sugriežtintų saugumo reikalavimų.

Jis mostelėjo ranka dviejų policijos pareigūnų link.

– Tai reikėtų vadinti patikimais saugumo veiksmais, – ištarė ji ir pasitaisė akinius. – Naudotis patyrusio pripažinto žmogžudysčių tyrėjo kaip apsaugos darbuotojo paslaugomis filmuojant pramoginę televizijos laidą yra išties įspūdinga. Bet ar taip naudoti išteklius yra protinga?

Ji vis dar šypsojosi. Balsas skambėjo draugiškai, beveik pašaipiai. Už akinių stiklų jis vis dėlto pastebėjo kažką, kas privertė jį atsitiesti.

– Mes turime išnaudoti tai, ką turime, suprantate.

Jis prakaitavo; nusivilko švarką.

– Šiais laikais, – pridūrė.

Nusviedė drabužį ant kėdės, nuo kurios ką tik buvo pakilęs.

– Šiais laikais? – pakartojo ji. – O kokie dabar yra laikai?

– Žudikas vaikšto laisvėje, – paaiškino jis.

– Arba keli, – nusišypsojo ji. – Kiek suprantu, jūs net nesate tikri, ar žudė vienas vyras.

– Aš esu tikras, – atsakė jis. – Žudikas yra vienas. Arba žudikė. Kad būčiau neutralus žudiko lyties atžvilgiu. Šiais laikais.

Duobutės padalijo jos skruostus nuo akies iki smakro.

– Taip yra saugiausia, – linktelėjo.

Ji nenorėjo eiti. Programos vedėjas užlipo laiptais, su visais pasisveikino; liesa moteris dar kartą papudravo jam nosį. Paskui jis dingo studijoje.

Venkė Benkė nė nepajudėjo iš vietos. Jos žvilgsnis buvo įsmeigtas į Ingvarą.

– Kokia daili jūsų segė, – tyliai tarstelėjo jis.

– Šita?

Ji padėjo ranką ant krūtinės. Vis dar nenuleido akių.

– Įsigijau ją viename Niujorko lombarde.

– Ji turi ypatingą istoriją, – pasakė jis.

– Taip, – linktelėjo ji. – Todėl aš ją ir nusipirkau.

– Taigi jūs žinote... Jūs žinote, kodėl lauro lapus pakeitė...

– Erelio plunksnomis? Žinoma, tai dėl *Vadovo*.

Jos juokas buvo tylus ir nelinksmas. Balsų šnaresys kambaryje buvo pritilęs; akivaizdu, kad pokalbis sudomino daugiau žmonių, negu jame jų dalyvavo.

– *Vadovas*, – pakartojo Ingvaras. – Ar jūs jį pažįstate?

– Voreną Skifordą? Ne. Taip sakydama gerokai perlenkčiau lazdą. Žinoma, aš gerai žinau jo darbus. Perskaičiau tikriausiai visus jo parašytus veikalus. Kartą man netgi teko garbė jį sutikti. Šv. Ūlavo koledže. Minesotoje. Ten klausiau paskaitų ciklo. Jis tikrai manęs neprisimena. Bet Voreno Skifordo pamiršti tiesiog neįmanoma.

Ji pagaliau pažvelgė žemyn į savo švarko atlapą. Perbraukė per segę storu pirštu.

– Paklauskite savo žmonos, – tyliai, nepakeldama akių ištarė ji. – Vorenas yra vyriškis, kurio niekada nepamirši.

Ingvarui prieš akis ėmė suktis. Galva atrodė lengva; jam graužė gerklę. Pamėgino nuryti seiles.

– Bet... pažįsta?

Ji pažvelgė į lubas, lyg mėgaudamasi kiekvienu savo žodžiu.

– Ne.

Tada ji pasilenkė. Veidas buvo vos per plaštaką nuo jo.

– Ką čia darai, Stubio? Turiu galvoje, iš tikrųjų?

Stojo nemaloni tyla. Kambaryje lyg tylus niūniavimas buvo girdėti tik iš pagalbinių patalpų sklindantis stilisčių plepėjimas. Jos akys dabar tapo tamsesnės. Už akinių stiklų jos atrodė beveik juodos. Kairiosios akies rainelėje pastebėjo dėmelę – baltą tašką. Jis nebegalėjo matyti nieko kita, išskyrus šį gelsvai balkšvą įsmeigtoje Venkės Benkės akyje šviečiantį trūkumą.

– Na, mums jau būtų laikas eiti, – sušnibždėjo moteris su ausinėmis, po pažastimi suspaudusi programos planą. – Greitai pradėsime!

Venkė Benkė išsitiesė. Nubraukė nuo kaktos plaukų sruogą; ji vėl nuslydo atgal.

– Ar eini? – paklausė režisierė ir suėmė ją už rankos.

– Šv. Ūlavo koledže mokosi daug norvegų kilmės studentų, – tęsė Venkė Benkė, nerodydama nė menkiausio noro pajudėti iš vietos. – Ir norvegų palikuonių. Galbūt todėl...

– Atleisk, bet mes jau turime...

Režisierė uždėjo savo ranką jai ant rankos. Venkė Benkė ramiai žingtelėjo tris žingsnius. Atbulomis.

– Galbūt todėl Vorenas visada savo paskaitas užbaigia sakydamas...

– Eime, – pakartojo moteris su ausinėmis; dabar ji atrodė gerokai suirzusi.

– ...kad Inger Johanė Vik yra geriausia *nusikaltėlių portretų kūrėja*, kokią jam teko sutikti. O gal tai tiesiog yra tiesa.

Pasakiusi tai ji išnyko studijoje. Sunkios plieninės durys lėtai užsivėrė už nugaros.

– Ar viskas gerai? – pasiteiravo jaunesnysis policijos pareigūnas. Jis atrodė susirūpinęs ir pasiūlė stiklinę vandens. – Vyresnysis pareigūne? Ar viskas...

Bet vyresnysis pareigūnas spoksojo į monitorių. Sukosi vinjetė; kiškis ir vėžlys skriejo ratu kažkokiame psichodeliniame labirinte ir privertė Ingvarą įsitverti į kėdės atkaltę. Programos vedėjas pasirodė, aidint kurtinamiems aplodismentams, kuriuos dovanojo puikiai išmokyta publika.

Venkė Benkė atsisėdo.

Jos kostiumas buvo tamsiai raudonos spalvos.

Programos vedėjas nusijuokė iš jos žodžių. Ingvaras nesiklausė. Jis žiūrėjo į mažytę, beveik nepastebimą segę, kuri tik retkarčiais, rašytojai sujudėjus, suspindėdavo studijos šviesoje; kai pasilenkdavo į priekį lygiai taip pat kaip ir programos vedėjas. Juos stebėjo milijonai žiūrovų; Ingvaras nesiklausė, kol šviesiaplaukis vyriškis paklausė:

– Ką jūs ten darėte? Turiu galvoje, Rivjeroje, žiemą?

– Rašiau, – atsakė ji. – Rašau romaną apie detektyvinių romanų rašytoją, kuri pradeda žudyti, nes ją apėmęs nuobodulys.

Visi pradėjo juoktis. Studijoje aidėjo juokas ir atrodė, kad grindimis juda sunkus automobilis. Juokėsi

mažame kambarėlyje, kuriame stovėjo Ingvaras. Jie juokėsi ilgai ir garsiai. Programos vedėjas juokėsi garsiau ir ilgiau už visus.

– Kadangi galiu sakyti, ką noriu, – ištarė Venkė Benkė, kai staiga viskas nutilo; ji drąsiai ir švelniai uždėjo ranką vyrui ant šlaunies. – Jei kas ir žino viską apie tai, kaip nužudyti, tai mes. Ir ne tik tai...

Ji plačiai nusišypsojo ir pridūrė:

– Mes žinome, kaip išsisukti nuo bausmės!

***

– Po paraliais, Ingvarai. Nieko sau istorija.

Sagveieno gatvės name, stovinčiame tiesiai už audimo gamyklos pastatų šalia Akešelvo upės, moliniame židinyje degė ugnis. Buvo vėlyvas nakties metas. Ingvaras sėdėjo atsilošęs fotelyje. Užmerkęs akis girdėjo už keleto kilometrų į pietus, šalia Miolos, kur upė gausdama pasiekė fiordą, krintančio krioklio ūžesį. Tamsa už lango buvo tiršta; lijo. Viduje buvo šilta, jis beveik ėmė snausti.

Ingvaras papasakojo istoriją, kurios neturėjo pasakoti.

– Taip, – pasakė jis. – Tai tikrai nieko sau istorija.

Kitas vyriškis atsistojo ir iš virtuvės atnešė dvi taures. Ingvaras girdėjo, kaip ledo gabaliukai daužosi į stiklą.

– Štai, – pasakė Bjornas Buskas ir ištiesė jam pilną taurę viskio, tada įkišo į židinį malką ir atsisėdo į kitą krėslą. – Ar Inger Johanė viena namuose?

– Ne. Šiąnakt ji nakvos pas savo tėvus. Bet tik šiąnakt. Ji mano, kad Venkė Benkė žino, kur mes esame, visą laiką. Todėl nenori miegoti po tuo pačiu stogu su vaikais. Juk Venkei Benkei reikia mūsų abiejų. Ne vaikų. Mes liksime namuose, Kristianė kurį laiką pagyvens pas Isaką. Inger Johanės motina rūpinasi Ranhilda. Turiu galvoje, naktį. Dievas težino, kiek laiko mums teks taip gyventi.

Bjornas Buskas užkėlė kojas ant pufo ir paėmė taurę.

– Tave tuo įtikino, – susimąstęs pasakė.

– Kad ji tikrai mūsų ieško? Ne. Bet aš galvą guldau, kad ji nužudė Vibekę Hainerbak, Vegardą Krogą ir Hovardą Stefanseną. O to aš, tiesą sakant, niekada...

Nutilo ir ėmė stebėti auksaspalvio skysčio judesio žaismą.

– ...anksčiau netvirtinau, – užbaigė mintį. – Turiu galvoje, kad esu visiškai tikras dėl kaltės. Bent jau byloje, kurioje aptinkama cheminių įrodymų.

– Gerai, kad tu pats tai sakai, – nusišypsojo Bjornas Buskas. – Kiek man suprantama, įtarimams nėra absoliučiai jokio pagrindo.

– O tai ir yra priežastis, dėl kurios atėjau pas tave. Vidury nakties. Nepranešęs iš anksto.

– Viskas gerai. Po to, kai išsikraustė Sara, aš...

– Atleisk man, Bjornai. Turėjau susisiekti su tavimi, kai apie tai sužinojau. Man reikėjo...

– Pamiršk tai. Toks jau tas gyvenimas. Mes lakstome visur. Esame užsiėmę. Užtenka mūsų pačių gyvenimo, nereikia veltis į kitų žmonių problemas. Man viskas gerai, Ingvarai. Vienaip ar kitaip aš... palikau

tai praeityje. Ir man tikrai malonu, kad tu šiandien užsukai pas mane į svečius.

Bjornas Buskas nusišypsojo ir pastatė savo taurę ant staliuko tarp jų. Jis buvo aukštas Ingvaro amžiaus vyriškis. Jie buvo draugai nuo pat tada, kai, plikai kirpti, ant smulkių, vasaros saulės patamsintų pečių nešini mėlynomis kuprinėmis, patraukė į pirmąją klasę. Tai buvo 1982-ieji.

– Galima sakyti, – susimąstęs tęsė jis, – ...kad mūsų baudžiamasis kodeksas menkai teapžvelgia nemotyvuotų žmogžudysčių klausimus. Jeigu įrodymų yra mažai arba jei jie labai menki, tyrimas yra paremtas nusikaltimų motyvais. Aš niekada anksčiau taip negalvojau, bet...

Jis gurkštelėjo viskio, o kaktą išvagojo gili raukšlė.

– ...kadangi piliečiai yra apsaugomi nuo sąlyginio valdžios institucijų įsikišimo keliant reikalavimus įtarimų lygiui prieš pradedant efektyvų nusikaltimo tyrimą...

– Dabar tu kalbi pernelyg teisiškai, Bjornai. Reikalas tas, kad jei mes negalime įžvelgti motyvo, geriau nedarome visiškai nieko. Jei nusikaltėlis nėra užklumpamas su peiliu rankoje, nusimovęs kelnes arba nesurandame trijų liudytojų su vaizdo kameromis.

– Galbūt tavo pasirinkti žodžiai skamba kiek perdėtai. Bet, tiesą sakant, aš turėjau galvoje panašią mintį.

Abu nusijuokė. Patylėjo.

– Jeigu atvirai, tu prašai mane padaryti neteisėtą dalyką, – ištarė Bjornas.

Ingvaras išsižiojo, pasirengęs paprieštarauti.

Ne neteisėtą, mąstė jis. *Aš tavęs prašau tik šiek tiek kitaip į tai pažiūrėti. Žvelgti pro pirštus. Galbūt kiek surizikuoti; dėl teisingumo.*

– Taip, – vietoj to atsakė jis. – Tikriausiai prašau būtent to.

– Nesilaikyti slapto išdavimo sąlygų. Jokiu būdu. Tiksliau, išdavimo bendrąja prasme.

– Be orderio aš neturėsiu galimybės patikrinti jos sąskaitos, – paaiškino Ingvaras; jis jautė, kaip nuo alkoholio jam ima kaisti skruostai. – O nepatikrinęs sąskaitos, neturėsiu galimybės sužinoti, kur ji buvo tuo metu, kai buvo padarytos šios žmogžudystės.

– Argi tu negali paprasčiausiai jos paklausti?

Bjornas žvelgė į jį pro akinių viršų.

– Paklausti jos... Cha!

– Paprašyti leidimo patikrinti jos sąskaitą, turiu galvoje. Ne to, kur ji buvo. Sprendžiant iš to, kaip ją apibūdini, nenustebčiau, jei ji sutiktų. Tavo pasakojime figūruoja moteris, kuri nori būti matoma. Kuri nori, kad tu ją matytum – trumpam sužimbančią, nepasiekiamą, tačiau vis dėlto esančią... netoliese. Vietoje. Kaip miško fėja. Jei nors vienas žmogus būtų ją matęs, būtų galima prisiekti, kad jos egzistuoja. Bet to neįmanoma įrodyti.

Židinys spragsėjo. Kartais liepsnelės šaudavo į viršų melsvai geltonais liežuvėliais. Silpnas sudegusių šakų kvapas maišėsi su stipriu viskio aromatu; dervos ir sudegusios žievės. Bjornas paėmė nuo lentynos medinę skrynelę ir atvėrė jos dangtį.

– Imk, – pasiūlė, o Ingvaras pajuto, kad akys sudrėko.

– Ačiū, – atsakė. – Labai ačiū.

Jie tylomis pasiruošė cigarus. Ingvaras prisidegė storu degtuku ir susilaikė mieguistai neatsiduse̜s iš malonumo.

– Yra kai kas, ką tau reikėtų žinoti apie Venkę Benkę, – pasakė jis ir išpūtė dūmų ratilą į viršų. – Būtent tai, kad ji viską apgalvojo. Aš nežinau, ar ką nors rasiu tame sąskaitos išraše. Tikriausiai nieko. Remiantis tuo, ką žinau, ji tai yra numačiusi. Ji protinga ir išmano savo sritį. Būtų nesuvokiama, jei nebūtų nuslėpusi savo pėdsakų, įskaitant ir elektroninius. Bet jei ji to nepadarė...

Jis įsikišo cigarą į burną. Sausas, smulkus tabakas lipo prie lūpų. Dūmas buvo švelnus ir vėsiai kuteno gomurį.

– Jeigu ji, nepaisant visų spėjimų, netyčia būtų praleidusi tokį svarbų momentą, vadinasi, ji jo *nepraleido*.

Jis nusijuokė ir ėmė apžiūrinėti storą, trumpą cigarą.

– Tada visa tai yra žaidimo dalis. Ji yra tokia tikra, taip tvirtai įsitikinusi, jaučiasi visiškai saugi, jog mums niekada nepavyks surasti kokio nors kabliuko. Ji žino, kad be jos leidimo mes negalėsime žengti nė žingsnio. Arba be orderio, išduoto remiantis pakankamu įtarimo pagrindu. Mes neturime nė vieno iš jų. Ir ji tai žino.

Bjornas pastūmė peleninę jo pusėn.

– Man reikia šio orderio, – pasakė Ingvaras ir nukratė cigaro pelenus į peleninės kraštą. Žinau, kad

prašydamas to tavęs, elgiuosi klaikiai. Bet turi suprasti, kad...

Vėjas pasikeitė. Dabar jis pūtė iš vakarų. Nulijo su kruša. Sode tvykstelėjo melsvaspalvis žaibas. Akimirką jis apšvietė belapius medžius; ryškius, su besidriekiančiais šešėliais; vaizdas lyg prastoje nuotraukoje. Sugriaudėjo po keleto sekundžių.

– Griaustinis tokiu metu, – sumurmėjo Bjornas. – Kiek per anksti, ar ne? Kai taip šalta?

– Tu esi teisėjas, – tęsė Ingvaras ir nukratė cigarą. – Tu teisinėje sistemoje sukiesi... Kiek laiko?

– Aštuoniolika metų. Plius dveji metai darbo advokato įgaliotiniu. Dvidešimt metų.

– Dvidešimt metų. Ar kada nors per šiuos metus tau teko susidurti su... blogiu? Turiu galvoje ne situacijos nulemtą velniavą, materializmo paskatintą oportunizmą. Kalbu ne apie silpnumą, charakterio trūkumą ar egoizmą. Kalbu apie tikrą blogį. Ar tau teko su tuo susidurti?

– O toks būna?

– Taip.

Jie gėrė tylomis. Dūmai kaip minkštas, kvapus kilimas sūkuriavo ore palei lubas.

– Ar pažįsti ką nors, kas gali pateikti paraišką? – pasiteiravo Bjornas.

– Kam reikalingi jauni, manipuliacijoms pasiduodantys juristai...

Jie nusišypsojo, nežiūrėdami vienas į kitą.

– Pasirūpink, kad ji pasiektų apylinkės teismą trečiadienį, – perspėjo Bjornas Buskas. – Ne anksčiau ir

ne vėliau. Tada bent jau bus tikimybė, kad ji atsidurs ant mano stalo. Bet aš negaliu tau nieko pažadėti.

– Ačiū, – pasakė Ingvaras ir pamėgino atsistoti.

– Sėsk, – paprašė Bjornas. – Pabūk, gerai? Mes dar turime gėrimo taurėje, o ir skrynelė pilna.

Jis pabarbeno pirštais į dėžutės dangtelį. Ingvaras atsilošė kėdėje. Padėjo kojas ant tarp jų stovinčio pufo.

– Na, jei taip nori, – pasakė ir užmerkė akis. – Ir jei drįsti būti čia su manimi.

– Pila kaip iš kibiro, – atsakė Bjornas Buskas. – Šitas namas šiąnakt tikrai nesudegs.

17

TAI, KAD JIE BIJO, teikė tam tikrą pasitenkinimą.

Ji buvo mačiusi baimę ir anksčiau, nors nebe taip dažnai juos sekė. Kas vakarą, apie septintą valandą jie nunešdavo mažąją mergaitę į automobilį ir važiuodavo keletą kilometrų ten, kur Inger Johanė praleido savo vaikystę. Keistuolė, kuri visada tampė su savimi gaisrinės automobilį, su kuriuo žaisti jau seniai buvo per didelė, gyveno pas savo tėvą. Ji dažnai lankėsi Haugės gatvėje, bet, kiek Venkei Benkei buvo žinoma, niekada ten nemiegojo.

Tai neturėjo didelės reikšmės.

Padėtis pasikeitė.

Viskas pasikeitė.

Buvo sekmadienis, kovo 21-oji. Ji vaikštinėjo po butą ir rūkė. Pastaruoju metu buvo užsiėmusi. Ne tik smarkiai dirbo prie rankraščio; interviu ir televizijos programos taip pat reikalavo skirti joms laiko. Paskutines savaites užbėgdavo namo tik pasikeisti drabužių, kurie dabar gulėjo išmėtyti svetainėje ir ant miegamojo grindų.

Seni draugai vėl pasirodė. Ne todėl, kad po tiek laiko tapo įdomesni, bet kad bent jau pakeitė savo ankstesnę nuomonę.

Jie reiškė nedaug. Ji traukiojo pečiais dėl visų, kurie iš naujo ėmė belstis į jos duris; švytėdami dėl dėmesio, kurio sulaukė Venkė Benkė.

Svarbu buvo tai, kad ją pagaliau ėmė rimtai vertinti. Ji buvo ekspertė. Ne grožinės literatūros, bet tikra ekspertė. Ji nebebuvo kaltinama komercializmu ir lengvabūdiškumu bei kultūros smukdymu. Dabar mokėjo pasipriešinti ir buvo pilna skepticizmo; autoritetus taikliai kritikuojanti, įžvalgi ir inteligentiška debatų dalyvė.

Ją buvo sunku atpažinti. Netgi pačiai sau.

Vonioje ji sustojo. Pažiūrėjo į veidrodį. Atrodė pasenusi. Tikriausiai dėl numesto svorio. Raukšlės prie akių išryškėdavo ne tik šypsantis. Jos taip pat išvagojo odą virš skruostikaulių; atrodė, lyg oda būtų pasidariusi per sunki.

Tai nebuvo svarbu. Amžius leido jai daryti išsamesnes analizes, teikti svaresnius komentarus, kurių į ją buvo nuolat kreipiamasi ir kuriuos ji su malonumu dalijo. Jie nebuvo susiję tik su serijinėmis žmogžudystėmis. Žmogaus dingimas Vestlano grafystėje,

bjauri išprievartavimo byla Trondheime ir sensacingas banko apiplėšimas Stavangeryje; Venkė Benkė buvo ekspertė, kurios nuomonę visi norėjo išgirsti.

O visa tai prasidėjo nuo Fionos Hele nužudymo bylos.

Venkė Benkė atidarė stalčių, pilną naujų kosmetikos mažmožių. Prie jų ji nebuvo pratusi. Atsargiai persibraukė tušo šepetėliu per trumpas blakstienas.

Ji prašovė pro šalį.

Nuo minties apie Fioną Hele jai visada imdavo drebėti rankos. Stengėsi kvėpuoti giliau; atsuko čiaupą. Nuo šalto, per rankų sąnarius tekančio vandens galvoje prašviesėjo.

Tiesą sakant, ji nejautė džiaugsmo perskaičiusi apie tai, atrodo, jau prieš šimtą metų. Tą kartą pajuto kažką panašaus į nevaldomą įniršį aukai. Tą vakarą atsiminė labai aiškiai. Buvo vienas sausio trečiadienių. Ore tvyrojo asfalto kvapas – pulkelis darbininkų taisė kelią šalia namo. Ji buvo nerami, bet nepajėgė daryti nieko kita kaip tik vaikštinėti nuo vienos kėdės prie kitos šalia panoraminio kambario lango su vaizdu į įlanką ir „Cap Ferat“.

Prastas interneto linijos ryšys faktiškai atėmė iš jos galimybę sekti naujienas iš Norvegijos. Kai pagaliau prisijungė, sėdėjo prie kompiuterio visą naktį.

Kažkas atsitiko.

Tai, kas ją anksčiau erzindavo, o kai kada ir provokuodavo, šįkart kėlė nenumaldomą įtūžį.

Fiona Hele pardavinėjo kitų žmonių likimus siekdama asmeninės sėkmės. Šou padarė įspūdį *jai*, Venkei Benkei, nes jame buvo žaidžiama biologiniais

ryšiais ir visą gyvenimą lydinčiu melu. Tai į *ją* Fiona Hele spjaudė, kai valandos trukmės lengvabūdiškos programos metu linksmino žiūrovus lengvai pažeidžiamų žmonių svajonėmis, *Venkės Benkės svajonėmis,* kokios jos kadaise buvo, nors ji niekada nedrįso sau to pripažinti.

Man reikia to išmokti, pagalvojo ir įkišo blakstienų tušo šepetėlį atgal į tirštą, juodą sidabrinio cilindro masę. *Aš dar nesu sena. Man dar reikia daug ką padaryti; ir aš keičiuosi. Aš nebesu tik stebėtoja; dabar stebi mane. Man reikia išmokti išsisukti.*

Prieš dešimt metų, kai tikroji jos gyvenimo istorija pasirodė pageltusio dokumento formatu, ji jau buvo paralyžiuota. Tapusi nepastebima. Niekam nebepriklausė. Niekas nenorėjo žinoti apie ją; ji rašė visų skaitomas knygas, bet niekas nenorėjo pažinti jų autorės. Tėvas buvo grynas parazitas; jam reikėjo tik pinigų pinigų pinigų. Netikra motina su ja beveik nekalbėjo ir nesuprato ničnieko iš to, ką vadino *kvaila Venkės rašliava.*

Tikroji jos mama, moteris, kuri ją pagimdė skausme ir iš karto po to mirė, būtų ja didžiavusis. Ji būtų ją mylėjusi, nepaisant jos sunkaus kūno, negražaus veido ir sielos, kuri vis labiau užsivėrė nuo viso pasaulio.

Nepajėgė sužinoti daugiau. Venkė Benkė nieko nežinojo apie moterį, kuri mirė po dukrelės gimimo praėjus dvidešimčiai minučių. Bet pradėjo stebėti ir registruoti kitus žmones. Tapo geresnė rašytoja.

Ir vis mažiau pastebima visuomenės.

Pasaulis nesirūpino ja; lygiai kaip ir ji nesirūpino pasauliu.

Bet tai buvo tada. Ne dabar.

Dažytis buvo sunku. Rankos atrodė per didelės; nepratusios prie mažutėlio vokų šešėlių šepetėlio. Beje, lūpų dažai buvo per ryškūs, karingai raudonos spalvos.

Tą vakarą Vilafranšėje smarkiai atsidavė asfaltu, prisiminė ji. Šlapia, lipni derva maišėsi su jūros druska ir naktiniu lietumi. Pradėjus brėkšti rytui ji atsigulė, bet negalėjo užmigti. Kažkur galvoje sklandė mintis, kurios nepajėgė suvokti; prireikė aštuonių dienų, kol suprato. Visus šiuos metus, mąstė ji, visus metus, kai dirbo nepakenčiamą darbą, kuris jai užtikrino pajamas ir begalę nemalonumų. Dabar ji buvo čia, tiesiai priešais jos nosį kaip nauja, stulbinanti galimybė. Buvo atlikti visi parengiamieji darbai. Reikėjo tik pradėti. Fionos Hele liežuvis buvo nupjautas ir supakuotas kaip dovanėlė. Tai perskaičiusi Venkė Benkė šaltai nusišypsojo; piktai nusijuokė ir prisiminė vieną bylą, kuri buvo iškelta kitame pasaulio gale, prieš šešerius metus. Prisiminė vyriškį skvarbiomis akimis, galintį pasigirti energija ir papasakoti stulbinančių istorijų. Prisiminė, kaip kiekvieną paskaitą atsisėsdavo auditorijoje vis arčiau, klausinėdavo ir pateikdavo protingų išvedžiojimų. Jis tik kartą puse lūpų šyptelėjo jai ir, cituodamas Longfelou bei mirksėdamas, pasilenkė prie lieknos brunetės. Pagarbiai tūptelėjusi Venkė Benkė padavė jam knygą. Jis pamiršo ją prie pakylos. Vakarais ji sekdavo jį; jis eidavo į aludę, ten, apsuptas moterų, kurios pakaitomis vesdavosi jį į namus, triukšmaudavo ir pasakodavo įvairias istorijas.

Jau tada ji buvo per sena. Buvo nematoma, o jis gyrėsi Inger Johane.

Ji prisiminė visa tai ir pagaliau suprato, ką turi daryti. Nebenorėjo laukti kažko, ko niekada nebus. Norėjo būti ta, kuri nulemia įvykius.

Jai pasisekė.

O dabar norėjo pasidaryti makiažą; atrodyti kitaip. Tereikėjo mažiau galvoti apie praeitį, nesikrimsti.

Pamiršk Fioną Hele!

Venkė Benkė uždarė vonios spintelės stalčių ir nuėjo į miegamąjį. Pakeliui susirinko drabužius. Jos drabužinėje atsirasdavo vis daugiau naujų drabužių. Dažnai apsipirkdavo – beveik kiekvieną savaitę; nebebijojo paklausti pardavėjos patarimo.

Archyvo spintoje, šalia tolimiausios sienos, buvo ne tik šimtų žmonių likimai. Ji perbraukė ranka per šaltą kaip ledas rankenėlę. Prikišo pirštą prie spynos. Pasilenkė visu kūnu prie storo plieno.

Žmonių įpročiai ir ydos, gyvenimo ritmas, norai ir poreikiai buvo stebimi, analizuojami ir registruojami kataloguose. Venkė Benkė pažinojo tuos žmones geriau, negu jie patys save; ji buvo klinikos vadovė, šaltai registruojanti visus faktus. Turėjo pakankamai žinių apie daugiau negu šimtą žmonių, kurių gyvybę, šiek tiek prisidengusi, būtų galėjusi atimti rašikliu ir lapu popieriaus. Ji mintinai mokėjo jų gyvenimo istoriją. Pabudusi vieną saulėtą sausio rytą Vilafranšėje ir nutarusi savo kūrybą įgyvendinti tikrovėje, galėjo pasirinkti ir sudaužyti gyvenimą į šipulius.

Tiek tada, tiek dabar ji žinojo, kad jai reikėtų rinktis atsitiktinai. Atsitiktinės aukos yra saugesnis

variantas. Tačiau pagunda buvo pernelyg didelė. Vibekė Hainerbak visada ją erzino, nors pati negalėjo suprasti kodėl. Svarbiausia buvo tai, kad ją laikė rasiste. Viskas turėjo būti gerai. Inger Johanei Vik turėjo būti suteikta galimybė suprasti. Jei ne po pirmosios žmogžudystės, tai bent jau vėliau.

Be to, iš žaidimo turėjo iškristi Rudolfas Fjordas.

Jis buvo apgailėtinas tipas.

Venkė Benkė atidarė plieninio seifo stalčių. Ištraukė aplanką. Perskaitė. Nusišypsojo supratusi, jog labai gerai prisimena tai, ką matė ir užrašė.

Rudolfas Fjordas buvo nemalonus tipelis. Jis nepakęs jį persekiojančios policijos. Jei jo nesužlugdė vienas dalykas, tai daugybė kitų dalykų jį neabejotinai palauš. Jo byla buvo beveik tokia pat stora kaip Inger Johanės Vik. Kurį laiką ji svarstė, ar pirmąja savo auka nepasirinkus jo. Tačiau vėliau tą mintį atmetė. Tai buvo pernelyg paprasta. Rudolfas Fjordas galėjo toliau plaukti savo paties vandenyse.

Ji buvo teisi. Jis neatlaikė kilusios audros.

Venkė Benkė užvertė aplanką. Nebenorėjo galvoti apie jį. Jo nebebuvo.

Nuėjo į svetainę. Dabar ji buvo tvarkingesnė; joje stipriai kvepėjo gerokai per ilgai vazoje mirkusi gėlių puokštė; gavo ją iš Studentų sąjungos po diskusijos apie cheminį kastravimo būdą.

Pravėrė balkono duris. Šaltas vėjas talžė jai veidą; atrodė, lyg būtų stengęsis išlyginti raukšleles, kurias ji ką tik apžiūrinėjo ryškioje lempos šviesoje priešais veidrodį.

Dėl vienos ar kitos priežasties ji negalėjo priprasti prie minties, kad turės paaukoti tą šliundrą iš Stokholmo. Žinoma, Brunkebergs Torgo gatvės kekšė daugiau ar mažiau neturėjo visiškai jokios reikšmės. Nebent dėl išorinio panašumo. Ją surado gana greitai: kekšės rengėsi įvairių spalvų ir kirpimo drabužiais. Moteris buvo aukšta, nors jos gyvybę tikriausiai palaikė vargingas maisto davinys. Plaukai garbiniuoti ir sausi, o akiniai tikrai išskirtiniai, ko gero, vogti. Jie buvo panašūs į jos akinius.

Ir moteris leidosi apgaunama.

Ji nepabėgo su kredito kortele, nors galėjo išleisti labai daug, kol kortelė būtų užblokuota ir ja nebebūtų galima pasinaudoti. Tikėjo pažadu, kad gaus didelius pinigus mainais už tai, kad padarys, ko prašoma: suvalgyti sočią vakarienę. Išsikviesti taksi. Apsipirkti viename ar keliuose kioskuose ir grįžti į viešbutį prieš pat vidurnaktį. Būti matomai, bet nepasakyti nė žodžio.

Kai rytą jos susitiko, kekšė atrodė beveik laiminga. Ji buvo švari. Sočiai pavalgiusi. Išmiegojo visą naktį. Be klientų, šiltoje lovoje.

Žinoma, pinigų ji negavo.

Kaip ir tikėjosi, ji pagrasino nueiti į policiją; nebuvo tokia kvaila, kad nesuprastų, koks įtartinas jai duotas pasiūlymas. Kaip ir tikėjosi, nieko nedarė, kol susileido dozę heroino, kurią jai davė Venkė Benkė kaip kompensaciją už gerai atliktą darbą.

Kaip ir tikėjosi, nuo šių kvaišalų ji mirė.

Dabar ji buvo negyva, kremuota ir tikriausiai ilsėjosi kokiame nors nepažymėtame kape.

Venkė Benkė stovėjo savo balkone ir raukė kaktą, prisiminusi mirusią kekšę. Tada pakėlė akis į dangų ir prisiekė sau niekada nebegaišti laiko prisiminimams apie ją.

Pradėjo lyti. Osle kvepėjo pavasariu, išmetamosiomis dujomis ir pūvančiomis atliekomis.

Hovardo Stefanseno mirtis buvo paprasčiausia būtinybė. Inger Johanė Vik ją nuvylė; ji nesuprato jos braižo. Jį reikėjo paaiškinti, ir Venkė Benkė pagaliau pasisuko į šviesą.

Ir ten pasiliko.

Gatvėje žmonės ėmė ją atpažinti. Jie jai šypsojosi, kai kurie netgi prašė autografo. Šeštadienio *VG* numeris išspausdino trijų puslapių nusikaltimų ekspertės ir tarptautinio pripažinimo sulaukusios rašytojos Venkės Benkės portretą; nuotrauką prie kompiuterio chaotiškame savo biure, priešais didžiulį dailų valgomąjį stalą, su taure rankoje, ir balkone, kurioje ji miesto panoramos fone, švytėdama nepriekaištingu makiažu (jai padėjo stilistė), šypsojosi fotografui.

Miegamojo apžiūrėti ji neleido.

Grįžo į svetainę. Gėlių kvapas tiesiog dusino. Vazą išnešė į virtuvę. Išpylė vandenį ir sukišo gėles į plastikinį maišelį.

ALIBI.

Septyniolika metų ji tyrinėjo ir grindė. Geras alibi galėjo užtikrinti nusikaltimui sėkmę, tai buvo gero detektyvinio romano pagrindas. Ji kūrė ir konstravo, mąstė ir atmetinėjo. Aplankas storėjo lėtai. Iki išvykimo į Prancūziją ji skaičiavo. Trisdešimt keturi

dokumentai. Trisdešimt keturi gerai apgalvoti alibi. Keletą jų ji jau buvo panaudojusi, o kiti gulėjo ir laukė naujo kūrinio ir tinkamesnės istorijos. Nė vienas jų nebuvo tobulas, kadangi tobulų alibi nebūna.

Bet jos sukurtos kombinacijos buvo tikrai labai patikimos.

Trijų kombinacijų ji niekada negalės panaudoti savo knygose.

Jos buvo pritaikytos geriau.

Kadangi jos buvo tokios tobulos, vertė ją jaustis žvaliai ir gyvybingai. Kiekvieną rytą ją kankino baimė. Kai suskambėdavo durų skambutis ar telefonas, ar kitoje gatvės pusėje stabtelėdavo koks nors nepažįstamasis, trumpam įsižiūrėdamas į langą, norėdamas su ja pasisveikinti, ji jausdavo baimę; tai jai primindavo, kad jos gyvenimas įgavo vertę.

Eidama laiptų link ir nešdama nuvytusias gėles į šiukšlių vamzdį, ji sustojo ir susimąstė. Knyga, kurią pasiėmė iš Vibekės Hainerbak miegamojo, gulėjo koridoriuje ant batų dėžės. Ji vartė ją praeitą naktį. Čiupinėjo lapus, jautė įtampą, liesdama tuos pačius puslapius, kuriuos jaunoji politikė skaitė savo lovoje ir autobuse; galbūt vogčiomis paskaitydavo nuobodžių susirinkimų ir nepakenčiamo laukimo parlamente metu.

Tai buvo Rudolfo Fjordo egzempliorius.

Staiga pagriebė knygą ir įmetė į šiukšlių vamzdį kartu su gėlėmis. Stovėjo ir klausėsi sunkios knygos dundėjimo į metalą garso; vis tyliau ir tyliau, kol pasigirdo duslus, beveik negirdimas šlumštelėjimas.

Kas nors galėjo ją surasti. Kam nors galėjo parūpti, kaip knyga su Rudolfo Fjordo ekslibrisu pateko

į Venkės Benkės namo, kuriame ji gyveno ir rašė, šiukšlių konteinerį. Ji jos neapgadino; neišplėšė lapo su knygos savininko pavarde. O galėjo sudeginti knygą; arba išmesti kur nors kitur.

Bet taip nebūtų skatinama įtampa.

Venkės Benkės gyvenimas buvo nenutrūkstamas skrydis. Ji nušoko nuo aukščiausios viršūnės.

***

– Trys savaitės, – pasakė Zigmundas Berlis. – Mums duotos trys savaitės eina į pabaigą.

– Taip, – atsakė Ingvaras Stubio. – O mes ničnieko neturime. Visiškai nieko.

Ant stalo priešais jį gulėjo dvi krūvelės išrašų. Viename buvo trijų Venkės Benkės banko sąskaitų išrašas nuo sausio 1-osios iki kovo 2-osios, kai buvo nužudytas Hovardas Stefansenas. Kitame buvo „Telenor“ skambučių suvestinė.

– Kai buvo nužudyta Vibekė Hainerbak, – perskaitė Ingvaras, – ...Venkė Benkė buvo Stokholme. Tai teigė ir daugelyje savo...

Jis nuspyrė krūvelę laikraščių ir žurnalų ant grindų.

– ...sumautų interviu. Kokia ji buvo šokiruota, perskaičiusi žinią apie žmogžudystę, kaip... Ji yra tokia slidi. Grynas velnias.

Tris savaites jie dirbo vieni. Zigmundas ir Ingvaras. Gavo orderį slaptam duomenų išdavimui – jis buvo pagrįstas fantazija ir pusiau melagingais parodymais. Kadangi lipo Venkei Benkei ant kulnų, sekė

dieną ir naktį, vos spėdavo užbėgti namo persirengti ir keletą valandų priešokiais pasnausti, o tada vėl puldavo prie sekinančio darbo – bandymų atkurti jos gyvenimą remdamiesi tuo, kam ji leido savo pinigus, skambino telefonu ir kokiose interneto svetainėse lankėsi.

Venkė Benkė galėjo sau daug ką leisti, bet buvo labai taupi. Žinoma, ji atnaujino savo drabužius prieš kelionę namo, bet netgi ikikalėdiniu laikotarpiu jos išlaidos buvo stulbinamai mažos. Retai kam nors skambindavo ir bendravo tik su Europos spaustuvių atstovais. Su tėvu nebendravo nuo pat Kalėdų.

Stokholme ji susitiko su spaustuvės vadovu – taip teigė ir laikraščiuose; tai buvo trumpa kelionė, skirta suplanuoti knygos išleidimo turą rudenį. Zigmundas paskambino ir apsimetė žurnalistu. Gavo patvirtinimą dėl vizito ir atrodė, kad jo visiškai neveikia visas melas, kurį jiems teko kurti. O Ingvarą tai kankino. Jie ne tik pažeidinėjo sistemą; jie žlugdė viską, ko buvo išmokę ir kuo gyveno visą darbo policijoje laiką.

Venkė Benkė juos tiesiog apsėdo.

Net aštuonias dienas jie sugaišo, mėgindami surasti kelią, kuriuo ji galėjo atvykti iš Stokholmo į Oslą vasario 6-ąją. Dieną ir naktį jie žongliravo laiku, tyrinėjo žemėlapį ir studijavo visus keleivių sąrašus, kuriuos gražiuoju, grasinimais ir melu iš oro linijų išviliojo Zigmundas. Naktį jie vaikštinėjo koridoriumi ir plekšnojo ant sienų kabančius geltonus lapelius su nurodytomis valandomis. Bandė perkelti juos arčiau vienas kito. Stengėsi surasti kokių nors trūkumų ir spragų; kokio nors mažyčio tarpelio lapeliais, aprašinėtais

Venkės Benkės banko sąskaitos išrašo duomenimis, nuklotoje sienoje.

– Nieko nebus, – kiekvieną dieną apie ketvirtą ryto paskelbdavo savo išvadą Zigmundas. – Tikrai, nieko nebus.

Ji užsiregistravo viešbutyje popiet, trečią valandą. Apsipirko kioske septyniolika po penkių. Prieš pat septynias vakaro įsėdo į taksi. Iki vidurnakčio likus dvidešimt penkioms minutėms, maždaug tuo metu kai, remiantis skrodimo išvada, savo namuose Liorenskūge buvo nužudyta Vibekė Hainerbak, Venkė Benkė apmokėjo nemenką sąskaitą už maistą restorane prie Dramateno, Stokholmo centre.

Ryte, po šešiolikos intensyvaus sekinančio darbo valandų Zigmundas įtūžęs įsėdo į lėktuvą ir išskrido į Švediją. Paspaudęs uodegą grįžo dar tą pačią popietę; naktį budėjęs viešbučio tarnautojas buvo tikras, kad tą naktį matė Venkę Benkę apie vidurnaktį grįžtant į viešbutį. Jis atpažino ją pagal Zigmundo parodytą nuotrauką. Ne, jie nekalbėjo, bet jis teigė, kad prisimena, jog 237-ajame kambaryje gyvenusi moteris iš fojė stovinčio automato ėmė ledukų. Automatas buvo sugedęs ir jam paskui teko šluostyti grindis. Be to, popiet ji buvo palikusi drabužių ir norėjo pasinaudoti skalbimo paslaugomis. Kai atnešė juos atgal kitą rytą, iš jos kambario sklido garsi muzika.

Iš viešbučio ji išvyko apie dešimtą.

Vienintelis keistas dalykas Venkės Benkės vizito Stokholme metu buvo tai, kad šiaip retai išlaidaujanti, čia ji negailėjo pinigų.

Visa kita buvo nepriekaištinga. Ingvaras ir Zigmundas išbandė viską ir vis dar neturėjo nieko apčiuopiamo. Jiems duotas laikas ėjo į pabaigą.

– Ką darysim? – tyliai paklausė Zigmundas.

– Taigi, ką gi mums daryti...

Ingvaras pervertė išrašus. Kai buvo nužudytas Vegardas Krogas, Venkė Benkė buvo Prancūzijoje. Likus dviem dienoms iki nusikaltimo ji nusiėmė iš sąskaitos didesnę sumą ir keturias dienas nebuvo padarytas nė vienas pervedimas. Kita operacija buvo atlikta žuvies parduotuvėje Nicos senamiestyje.

Zigmundą ir Ingvarą šiek tiek nudžiugino ši laiko spraga, ir jie keletą parų praleido ją tyrinėdami. Teoriškai buvo įmanoma, kad jai užteko grynųjų pinigų nuskristi į Norvegiją ir grįžti atgal. Tačiau jos pavardės nebuvo nė viename keleivių sąraše ir nė viename Nicos automobilių nuomos punkte.

Stokholme sąrašus gauti buvo gerokai kebliau. Be to, ji galėjo pavogti automobilį. Vienintelis dalykas, ką abu tyrėjai žinojo tris savaites, dieną ir naktį, paaukoję sąskaitoms tyrinėti, buvo tai, kuo jie buvo tikri dar nepradėję išsamaus tyrimo: tuo metu, kai buvo padarytos žmogžudystės, Venkė Benkė buvo Osle.

Bet jie vis dar nenumanė, kaip jai tai pavyko.

Jie galėjo tirti toliau, kapstytis dar giliau.

Jiems reikėjo tai daryti. Abu labai norėjo tęsti pradėtą tyrimą.

Tačiau tai reikėjo daryti oficialiai.

Jiems duotas laikas baigėsi, ir kolegos ėmė tyčiotis. Jie plačiai šypsodavosi, kai Ingvaras ir Zigmundas

ateidavo priešpiečių – išblyškę susmukdavo prie stalo atskirai ir valgydavo visiškai tylėdami.

Kai buvo nužudytas Hovardas Stefansenas, Venkė Benkė sėdėjo prie kompiuterio ir dirbo aukštu žemiau savo bute. Ji pasivadino liudininke ir pateikė detalų pasakojimą, kaip daug valandų praleido, naršydama ir ieškodama internete informacijos apie pietų Amerikoje gyvenančius vorus. Tik kai nešė į palėpę lagaminus, stovėjusius jos namuose po ilgalaikio vizito užsienyje, pastebėjo, kad durys praviros, įkišo galvą į koridorių ir pamatė kūną. Tada ir paskambino policijai. Šią istoriją patvirtino „Telenor" interneto išrašas. Šis alibi, žinoma, nebuvo toks tvirtas, tačiau ir nesuteikė jiems pagrindo imtis kokių nors veiksmų.

O Venkė Benkė žydėjo. Ji visur dalyvavo, rudenį pasirodysiančiam romanui buvo prognozuojama puiki ateitis.

Staiga Ingvaras atsistojo. Surankiojo dokumentus ir sudėjo į krūvą.

– Mes pralaimėjome, – paaiškino ir įmetė krūvelę popierių į dėžutę, kur buvo sukrauti sunaikinti skirti dokumentai.

Tada pliaukštelėjo sau per galvą ir pridūrė:

– Venkė Benkė nugalėjo. Vienintelis dalykas, kurį mums pavyko sužinoti po tokios daugybės alinančio darbo valandų, yra tai, kad...

Jis nusijuokė; tyliai ir gaižiai; nenorėjo pasakyti šio sakinio iki galo.

– ...kad ši moteris yra nekalta, – lėtai ištarė Zigmundas. – Mes dirbome dieną naktį ištisas tris savaites, kad įrodytume ne ką kita, o kad... mote-

riškė yra nekalta. *Mes įrodėme, kad Venkė Benkė yra nekalta!*

– Mes padarėme kaip tik tai, – pasakė Ingvaras ir lėtai atsiduso. – Būtent taip ji viską ir suplanavo. Ji žinojo, kad taip viskas ir bus. O tu...

Jis apėjo stalą. Minutėlę pastovėjo, žiūrėdamas į gerokai sulieknėjusį Zigmundą. Veidas tebebuvo apvalus. Kaklas vis dar buvo pilnas, bet drabužiai kabojo. Raukšlės prie nosies išryškėjo ir dar pagilėjo. Akys buvo paraudusios. Ingvarui ištiesus ranką ir pakėlus ją nuo kėdės, pasklido aštrus prakaito kvapas.

– Tu esi geriausias mano draugas, – pasakė apkabindamas. – Tu tikrai esi mano Sančas Pansa.

Ketvirtadienis, 2004-ųjų birželio 4 d.

Vasara buvo nebe už kalnų.

Balandis ir gegužė atėjo ir praėjo, dovanodami neįprastai šiltą ir saulėtą orą. Medžiai ir gėlės pražydo anksti ir tapo grynu pragaru alergiškiems žmonėms. Danija ir Švedija atšventė karūnos paveldėtojų vestuves. Portugalijoje buvo ruošiamasi Europos futbolo čempionatui, o atėniečiai nėrėsi iš kailio, stengdamiesi pasiruošti rugpjūtį prasidėsiančioms olimpinėms žaidynėms. Pasaulį sukrėtė įkaitų kankinimo drama Abu Graibe, bet nuotraukos taip ir nepasiekė pirmųjų

Norvegijos laikraščių puslapių. Netgi istorinės reikšmės Europos plėtra į Rytus neatkreipė ypatingo dėmesio į tą mažytę, turtingą valstybę žemyno pakraštyje. Daug įdomesnis buvo nesibaigiantis transporto darbuotojų streikas, dėl kurio parduotuvių lentynose ir kitose prekybos vietose nebeliko tualetinio popieriaus ir sauskelnių. Rosenborge kilo skandalas po skandalo, o persvarstytas valstybės biudžetas buvo priimtas be ypatingų politinių dramų. Retkarčiais, geriau paieškojus, vis dar buvo galima aptikti vieną kitą straipsnį apie neištirtas Vibekės Hainerbak, Vegardo Krogo ir biatlonininko Hovardo Stefanseno nužudymo bylas. Bet nedažnai. Jau daugiau negu keturiolika dienų nieko apie jas nebuvo rašoma.

Inger Johanė Vik sėdėjo ant suolo prie Akerselvos upės ir skaitė laikraščius. Ji pasinaudojo pavasariu, kad pamirštų. Šį meną ji buvo gerai įvaldžiusi. Slenkant dienoms ir savaitėms, per kurias nieko neįvyko, vaikus laikyti atskirai darėsi nepakenčiama. Kurį laiką Haugės gatvėje budėjo policija. Praėjus šiek tiek laiko ir tai atrodė nebereikalinga, bent jau tiems, kurie buvo atsakingi už ribotą Oslo policijos biudžetą. Taigi tarnybiniai automobiliai Haugės gatve naktimis nebezujo.

Ir niekas nebandė padegti dviejų šeimų dėžutės formos, baltai dažyto namelio, kuriame gyveno Vik ir Stubio su savo vaikais, šunimi ir draugiškais kaimynais.

Ji vėl pradėjo miegoti naktimis. Priprato prie dienos ritmo. Eidavo pasivaikščioti.

Šalia jos stovėjo vaiko vežimėlis. Vaikas buvo apklotas medvilnine antklode ir miegojo. Motina retkarčiais pakeldavo akis į dangų; atrodė, kad oras netrukus galėjo subjurti.

Ji mėgo taip sėdėti. Ateidavo čia kiekvieną dieną. Degalinėje Maridalsveieno gatvėje nusipirkdavo laikraščių. Mažylė užmigdavo jai dar nepriėjus suoliuko po ieva, tos vietos, kurioje upė nuo Sandakerio pasukdavo Bjolseno rajono link. Mama galėdavo skirti valandą laiko tik sau.

Takeliu ėjo dar viena moteris. Ji galėjo būti įpusėjusi penktąją dešimtį. Silpname vėjyje plaikstėsi jos garbanos. Buvo su akiniais nuo saulės.

Inger Johanė yra tokia nuspėjama, galvojo ji. *Argi ji visiškai nepasimokė? Sėdi čia kiekvieną dieną. Išskyrus tas dienas, kai lyja. Atrodo, kad ji dėl nieko nebesibaimina. Parsivežė vaikus namo. Mane erzina tai, kad ją pervertinau.*

– Labas, – ištarė pro šalį einanti moteris ir sustojo. – Ar tik ne Inger Johanė Vik?

Kūdikio mama įsmeigė į ją akis. Venkė Benkė nusišypsojo, kai moteris uždėjo ranką ant vežimėlio, pirštais uždengdama tinklinį audinį.

– Aš esu keletą kartų sutikusi jūsų vyrą, – paaiškino rašytoja. – Ar nieko prieš, kad prisėsčiau šalia jūsų?

Inger Johanė nieko neatsakė. Net nesujudėjo.

– Venkė Benkė. Toks mano vardas. Tiesą sakant, mes turime bendrų pažįstamų. Turiu galvoje, be tavo vyro.

Ji atsisėdo. Petimi prisilietė prie Inger Johanės, tada patogiau įsitaisė ir pasitikinčiai užsimetė koją ant kojos. Mosavo viršutinės kojos batu.

– Baisi istorija, – pasakė ir papurtė galvą. – Aš kalbu apie tuos garsenybių nužudymus. Paskutinėje byloje man teko būti liudininke. Tikriausiai prisimeni tai? Deja, ima atrodyti, kad vargšės aukos po truputį grimzta užmarštin.

Ji linktelėjo tarp jų gulinčios laikraščių krūvelės link.

– Taip jau yra. Kol nėra konkrečių įtarimų, laikraščiai neturi apie ką rašyti. Šiose bylose...

Dar kartą linktelėjo laikraščių link; Inger Johanė Vik sėdėjo lyg mietą prarijusi, nejudėdama, ant paties suoliuko krašto.

– ...jie tikriausiai atsidūrė akligatvyje. Policija, turiu galvoje. Keista. Teigiama, kad nėra jokių pėdsakų. Tiesą sakant, jie yra gana ryškūs.

Inger Johanė Vik pagaliau susikaupė. Ji stengėsi atsistoti, tuo pat metu laikydama vežimėlį ir keldama krepšį su kūdikio daiktais.

– Palūkėk, – draugiškai paprašė Venkė Benkė ir pagriebė ją už rankos. – Argi negali dar pasėdėti? Vos keletą minučių. Tarp mūsų yra nemažai bendro. Man reikia tiek daug tau papasakoti.

Ar tai smalsumas verčia ją sėdėti, svarstė ji. *O gal tai kojos atsisako ją nešti?*

Inger Johanė vis dar sėdėjo be žado, vienoje rankoje laikydama krepšį, kita apglėbusi vežimėlį.

Venkė Benkė patogiau įsitaisė ant suoliuko ir atsuko veidą į jaunesniąją moterį.

– Ar be manęs kada nors įtarėte ką nors kita? – vis dar tuo pačiu draugišku tonu pasiteiravo ji.

Ji neatsako. Ji nenutuokia, ką atsakyti. Dabar jos nebekamuoja smalsumas. Ji yra įbauginta. Kodėl ji nešaukia? Ką ji galėtų šaukti?

– Supranti, aš gavau šitą laišką.

Venkė Benkė išsitraukė iš kišenės sulankstytą lapą popieriaus. Išlankstė jį ir pasidėjo ant kelių.

– Pranešimas apie slaptą duomenų išdavimą, – paaiškino ji. – Iš apylinkės teismo. Jame išdėstyta teisinė informacija apie tai, ko turėčiau imtis, norėdama apskųsti tavo vyrą, kuris mėgino kišti nosį į mano reikalus.

Ji trumpam pakėlė laišką. Tada papurtė galvą ir įsikišo jį atgal į kišenę.

– Bet aš to nenoriu. Tiesą sakant, gerai, kad nei dabar, nei ateityje ant manęs nekris joks įtarimo šešėlis. Galima sakyti, kad darbas yra padarytas.

Juokas buvo nelinksmas. Ji pamėgino užsikišti plaukų sruogą už ausies.

– Ta kelionė į Stokholmą jums turėjo neduoti ramybės, – ištarė ji prieš dar kartą išsitraukdama laišką iš kišenės.

Paėmė jį į dešinę ranką ir suglamžė. Tada atsistojo ir užstojo vežimėlį.

– Dailus vaikutis, – pasakė ir pasilenkė prie Ranhildos. – Smakre matosi duobutė.

– Eik iš čia. *Dink*!

Venkė Benkė žingtelėjo atgal.

– Juk aš jos nenuskriausiu, – nusišypsojo. – Aš nieko nesiruošiu skriausti!

– Man reikia eiti, – tarstelėjo Inger Johanė Vik, spausdama vežimėlio stabdžius. – Aš nenoriu su tavimi kalbėtis.

– Žinoma. Aš nenoriu tavęs versti. Tikrai nenorėjau tavęs liūdinti. Aš tik norėjau pasišnekučiuoti. Apie bendrus interesus ir bendrus...

Stabdžiai pasidavė. Inger Johanė pastūmė vežimėlį takelio link. Guminiai ratukai sucypė ant asfalto. Ranhilda prabudo ir garsiai pravirko. Venkė Benkė nusišypsojo ir nusiėmė akinius nuo saulės. Akys buvo švelniai padažytos. Dabar jos atrodė didesnės. Ir tamsesnės.

Ji niekada nedings iš mano gyvenimo, susimąstė Inger Johanė. *Ji niekada nepradings. Iki pat mirties. Iki tol, kol man pavyks...*

– Beje, aš jau baigiau savo knygą, – ištarė Venkė Benkė. Ji lėtai sekė paskui vežimėlį. – Ji bus puiki. Galiu atsiųsti tau vieną egzempliorių po to, kai spaustuvė ją išspausdins.

Inger Johanė staiga sustojo ir pravėrė burną, pasiruošusi klykti.

– Beje, – pridūrė Venkė Benkė ir lyg gindamasi iškėlė rankas. – Tau nereikės vargintis, informuojant mane apie savo adresą. Aš puikiai žinau, kur tu gyveni.

Tada ji linktelėjo galva, atsuko nugarą ir nuėjo takeliu žemyn pietų kryptimi.

Pabaigos žodis

Ši knyga pradedama Valterio Benjamino citata. Citata pateikiama taip, kaip ji išversta Laršo Fr. H. Svendseno knygoje *Nuobodulio filosofija* (*Universitetsforlaget*, 1999), kūrinio, kuriuo aš pasinaudojau ir kuris buvo knygos *Tai, kas niekada nevyksta* įkvėpimo šaltinis.

238 puslapyje cituojamas kitas literatūros šaltinis: „Tu miršti taip lėtai, kad imi įsivaizduoti, jog gyveni." Turiu paaiškinti, kad tai yra titulinis Bertrano Besigju (*Gyldendal*, 1993) puslapis.

Ačiū Aleksanderiui Elguenui už jo neišblėstantį entuziazmą. Taip pat ačiū Randi Krogsvejen už neįkainojamą pagalbą.

Ši knyga skiriama tau, Tina. Visos mano knygos skiriamos tau.

Oslas, 2004 m. birželio 18 d.
Anė Holt

UAB „Baltų lankų“ leidyba
Kęstučio g. 10, LT-08116 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino Spaudos namai „ARX Baltica“
Veiverių g. 142 b, Kaunas
www.arxbaltica.lt

Tiražas 3000 egz.

Osle viena po kitos randamos makabriškai nužudytos garsenybės, kurių, regis, niekas nesieja. Skaitytojams jau pažįstami tyrėjai – vyras ir žmona, Stubio ir Johanė Vik, pasinėrę į šeimos pagausėjimo rūpesčius, šįkart bylos imasi nenoriai. Juolab kad karštligiškos Stubio pastangos atskleisti žudiką tik dar labiau patvirtina šio alibi. Kol netikėtai Johanė Vik įžvelgia nusikaltimo detales, kurios stebėtinai primena jos patirtį FTB – tą praeitį, kurią ji nori tik užmiršti...

Anne Holt (Anė Holt, g. 1958), žurnalistės ir teisininkės, buvusios Norvegijos teisingumo ministrės, norvegų kriminalinių istorijų meistrės, romanas *Tai, kas niekada neįvyksta* – antroji trilogijos dalis (pirmąją – *Tai, kas mano* – „Baltos lankos" išleido 2008 m.).

Neskubrus, gausus gyvenimo Norvegijoje kasdienybės detalių, tačiau įtempto siužeto pasakojimas, pakaitomis pateikiamas iš skirtingų – tyrėjų, žudiko ir aukų – perspektyvų, atskleidžia nusikaltimo istoriją iš to, *kas niekada neįvyksta*.

ISBN 978-9955-23-238-4

www.baltoslankos.lt